

**BIOGRAFSKI
SPOMINI
SV. JANEZA BOSKA
1881–1882**

ZBRAL
EUGENIO CERIA

BiS 15

IZDAJA V SLOVENŠČINI
EDITIO SLOVENICA

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

15. ZVEZEK

IZDAJA V SLOVENSKEM JEZIKU

MEMORIE BIOGRAFICHE DI SAN GIOVANNI BOSCO

EDITIO SLOVENICA

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL
EUGENIO CERIA

15. ZVEZEK
1881-1882

salve

LJUBLJANA 2021

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL EUGENIO CERIA

15. ZVEZEK, 1881–1882

V SLOVENSKEM JEZIKU - EDITIO SLOVENICA

BiS 15

NASLOV IZVIRNIKA

MEMORIE BIOGRAFICHE DEL BEATO GIOVANNI BOSCO

RACCOLTE DA EUGENIO CERIA

VOLUME 15, 1881–1882

Società editrice internazionale, Torino 1934

Prevedel: Valter Dermota
Uredili: Stanislav Duh, Franc Podbevšek, Andrej Baligač
Jezikovi pregled: Karmen Furlan, Stanislav Duh
Oblikovanje in grafični stavek: Marjan Lamovšek, *Bos&Graf*
Izdal: Salezijanski inšpektorat
Ljubljana 2021
Tisk in založba: Salve d.o.o. Ljubljana
Naklada: 50 izvodov
Spletna izdaja: www.donbosko.si/bis

Izdaja "ad experimentum".

Za tekstnokritično sklicevanje je merilo besedilo v izvirniku.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-36:929sv. Bosko J.
272(450)"18"

LEMOYNE, Giovanni Battista

Biografski spomini sv. Janeza Boska, ki jih je zbral Janez Krstnik
Lemoyne / [prevedel Valter Dermota]. - Ljubljana : Salve, 2012-<2018>

Prevod dela: Memorie biografiche di Don Giovanni Bosco

Zv. 15: 1881-1882 / zbral Eugenio Ceria. - 2021
ISBN 978-961-289-104-6 (zv. 15)
COBISS.SI-ID 261096704

sv. Janez Bosko
duhovnik

Fotografija: fotograf neznan, Marseille 1881

PREDGOVOR

SVETI OČE PIJ XI. JE v zasebni avdienci 29. aprila 1933 pisatelju *Biografskih spominov* priporočil, da bi dal veliko prostora dokumentaciji. – Pisateljeve misli, je rekel papež, imajo sicer velik pomen, toda resnično veljavo imajo samo dokumenti. Ti bodo zanamcem najbolj služili in bodo iskani. – To so besede, ki vplivno v polni meri odražajo strinjanje z metodo, ki smo jo uporabljali do sedaj in ki jo bomo uporabljali vse do konca. Sedanjim in prihodnjim raziskovalcem ne bomo ničesar prikrivali, kar bi moglo na kakršen koli način osvetliti in pojasniti tako razvejeno in nad vse zanimivo življenje. Da se ne bi nič izgubilo, kajti nepredvidene okoliščine pogosto prinašajo na dan dokumente, ki jih do sedaj nismo poznali, smo se od vsega začetka odločili, da bomo vse take dokumente priobčili v dodatkih k posameznim zvezkom.

Dajmo prostor dokumentom in osvetlimo vedno bolj bleščeči don Boskov lik. Iz delnega prikaza teh burnih dveh let bodo bralci dobili ponoven dokaz o že povedanem. Ne moremo pa istega trditi o njegovih nasprotnikih. Toda ura, ki označuje konec dolgega in junaškega čakanja, je odbila. Kajti don Bosko je v trenutkih največjega nasprotovanja imel navado govoriti: – Potrpljenje! Ob svojem času bodo vsi vedeli, ob svojem času bo Bog dal vsem razumeti. – Ta čas popolnega spoznanja je sedaj napočil.

O dokumentih je treba, ker se nam daje priložnost, nekaj pripomniti. V don Boskovem življenju se vprašanje dokumentov prikazuje v luči, ki jo je treba pojasniti, da z leti ne bi nastopile težave, ki bi jih pristojni in vestni zgodovinarji lahko imeli za nepremostljive.

Veliko dejstev iz don Boskovega življenja je danes za nas očitnih. Ko bodo pa nekoč hoteli dokazati njihovo zgodovinsko veljavo, ne bo pri roki pravih in zanesljivih dokumentov, ki bi mogli potrditi njihovo zgodovinskost. Njihova gotovost prihaja od okoliščine, ki ji do sedaj nismo nič ali le malo namenjali pozornosti in smo jo največkrat kar prešli. Znano nam je, da je don Bosko v zasebnih razgovorih in javnih nastopih rad pripovedoval dogodke, ki so se mu pripetili v času, ko Oratorij ni bil še dokončno ustaljen. Ti spomini so postajali s časom vedno bolj redki, vendar niso nikdar popolnoma usahnili. Tako bomo videli v tem zvezku, kako je v Franciji na neki slavnostni prireditvi pripovedoval zna-

meniti dogodek iz norišnice in kako je v zavodu v San Benignu don Barberisu pripovedoval dogodke, ki so se mu pripetili veliko let prej. Kar je pomembno, je to, da so njegove besede v prvem primeru bile zaupane zraku in spominu navzočih, v drugem primeru pa jih je sogovornik zapisal in so se nato ohranile.¹ Če bi to delali bolj pogosto, danes dokumentacija oddaljenih dogodkov ne bi bila tako redka, kot se bodo verjetno zanamci pritoževali. Vsekakor pa je tako pripovedovanje in zaupnosti, ki so jih tolikokrat slišali, ustvarili izročilo, ki je živahno nastajalo pod nadzorom vseh, ki bi mogli nakazati mogoče odklone in bi osebno povprašali don Boska. Iz tega vira je zajemal don Lemoine, ne da bi preveč iskal oporo v tistih nadrobnostih, ki bi poznejšim rodovom zagotavljale verodostojnost in resničnost prejšnjih dogodkov. To je dejstvo, ki ga je treba imeti pred očmi, ko prebiramo njegovih devet zajetnih zvezkov. Do zadnjih desetletij, ko so živele še priče in neposredni poznavalci izročila, so njegove pripovedi sprejemali zaupajoč v informacijo in poštenost pisatelja; vendar to ne bo vedno tako. Prišel bo čas, ko bodo bralci, ki so zrasi zunaj vsega opisanega, hoteli priti resnici do dna. Tedaj bodo morali, preden bodo zavrgli kakšen dogodek, ki ga je povedal, ali tudi samo pomembno podrobnost kakšnega dogodka, dobro preiskati vse specifične značilnosti okolja, v katerem je zavzeti pisatelj opravljal svoje delo.

Stopimo na trdna tla. Vzemimo znani dogodek iz Generale. Kdor je živel v don Boskovih časih ali je bil še pod vplivom ustnega izročila prvotnega pripovedovanja, brez zadržka verjame pripovedi, toda *generatio praeterit et generatio advenit* [rodovi odhajajo, rodovi prihajajo]² in tisti, ki bodo ta čas imenovali preteklost,³ ali ne bodo to morda imeli za legendo? Rekli bodo: – Da kdo sam brez stražnikov in spremstva pelje na sprehod nekaj sto kaznjencev iz poboljševalnice in mu pri tem niti eden ne uide,⁴ je gotovo čudež pedagoške učinkovitosti. O tako izrednem dogodku bi gotovo pisali časopisi in bi ostal zapisan v arhivu. – Toda, če bi se kdo lotil iskanja, ne bi našel ničesar, molk v časopisih in nikakršne sledi v arhivu. Še več: niti leta, ko se je to zgodilo, ne bi mogel ugotoviti iz dokumentov. Že leta 1882 so vsi poskusi, da bi določili leto, končali v prazno. Ni nam natančno znano, kdo je vodil raziskavo, o kateri nam priča neko pismo iz Stupinigija. Neki tamkajšnji duhovnik takole odgovarja osebi, ki ga vprašuje: »Z globokim obžalovanjem vam moram reči, da je bilo vse moje prizadevanje, da bi ugotovil čas, ko je ljubezen gospoda don Boska vodila na sprehod nagajivce iz Generale, neuspešno. Šel sem tudi v *Mirafiori*, k najstarejšemu gospodu župniku v tej okolici. Jasno se spominja dogodka, vendar ne more

¹ 16. poglavje in Dodatek, št. 14.

² Prd 1,4.

³ Par., XVII, 120.

⁴ LEMOINE, MB V, str. 217–223 [BiS V, str. 138–143].

povedati, katerega leta naj bi se to zgodilo.« Tudi don Bosko sam se ni točno spominjal, sicer ne bi bilo treba iskati podatke zunaj Oratorija.⁵ Še dobro, da imamo človeka, ki iz lastnega poznanja potrjuje resničnost dogodka, to je edino kolikor toliko ugledno pisno poročilo o tako splošno znanem dogodku.

To pomanjkanje dokumentov, ki bi lahko močno skrbelo bodoče zgodovinarje, povzroča skrbi že danes. Pogosto se pojavljajo vprašanja: kako da Soderini, ki v prvem zvezku *Življenja Leona XIII.* podaja toliko nadržbnosti o pripravah na konklave, iz katerega je izšel ta papež, sploh ne omenja, koliko korakov je don Bosko napravil do notranjega ministra Crispija in pri ministru za pravosodje Manciniju. Razlog je zelo preprost: življenjepisec ni dobil nikakršnih dokumentov o tem. Don Bosko je opravil svoje poslanstvo v popolnoma zaupnem krogu in zgolj ustno, brez vsakršnega videza uradnosti. Nalogo je dobil od kardinala Di Pietra, dekana svetega kolegija, ki se je moral nemudoma dogovarjati za kraj bodočega konklava. Njemu je Mancini v naglici poslal skrajno zaupno pismo, ki ga je sedaj objavil Soderini. V njem je njegovi eminenci zagotovil, da italijanska vlada ne bo omejevala svobode svetega kolegija. Vendar to pismo ni vplivalo na nujnost don Boskovega prizadevanja. Kardinal, ki mu ni bilo neznano, kako je Crispi pred zbranim parlamentom branil potrebo, naj italijanska vlada štiti konklave, si ni mogel kaj, da ne bi raziskal javnega mnenja in ugotovil, ali so nameni vlade res taki, kot je bilo zagotovljeno in obrazloženo v pismu. Za dosego tega cilja ni bil nihče bolj pripraven kot don Bosko. Kardinal, ki je poznal njegovo spretnost in modrost, saj je kot škof v Albanu razpravljal z njim o tamkajšnjih šolah, se je strinjal z njim v mnenju, da je treba v korist duš najti način za spravo med Svetim sedežem in italijansko vlado.

Tako je odgovorjeno tudi dvomu, ki ga je izrekel Mollat v svoji upoštevanja vredni knjigi o Rimskem vprašanju. Ko je razmišljal o vsebini članka don Auffrayja⁶ o don Boskovem vedenju v času italijanskega risorgimenta, se mu je zdelo, da dokumenti, ki jih je izdal Crispijev vnuk, nasprotujejo salezijanskemu stališču.⁷ Iz teh dokumentov je mogoče razbrati, da je Mancini takoj po smrti Pija IX. predlagal predsedniku vlade De Pretisu, da bi poslali Vatikanu zasebno pismo z zagotovili, ki naj bi preprečila prenos konklava iz Rima.⁸ Vendar pa ena

⁵ Pismo, ki je z dne 16. oktobra 1882, in se zdi, prišlo od Bonettija. Podmeno potrjuje dejstvo, da je v *Salezijanskem vestniku*, ki ga je on urejal, v »Zgodovini Oratorija« prav v novembrski številki tistega leta objavil poglavje, ki opisuje sprehod kaznjencev *Generale* v don Boskovem spremstvu. Duhovnik, ki je pismo napisal, imenuje naslovnika pisma »ravnatelj«.

⁶ *La politique d'un Saint: Dom Bosco aux heures du Risorgimento* [Politika nekega svetnika: Don Bosko za časa risorgimenta]. V *Etudes*, 20. junij 1929.

⁷ G. MOLLAT, profesor na univerzi v Strasbourgu, *La Question Romaine de Pie VI à Pie XI* [Rimsko vprašanje od Pija VI. do Pija XI]. Pariz, Lecoffre, str. 371–372. Don Auffrayjev članek je postal posebno poglavje v njegovem življenjepis don Boska in je naletel na veliko odobravanje v Franciji in deželah francoske kulture (Lyon, Vitte).

⁸ FR. CRISPI, *Politica interna*, VIII. poglavje, str. 81–93. Tu je rečeno, da je bilo pismo namenjeno

stvar ne izključuje druge iz razlogov, ki smo jih omenili zgoraj. *Méfiance, mére de sûreté!* [Nezaupanje je mati gotovosti]. Med nami je bilo don Boskovo delovanje v tem smislu že takrat zanesljivo dejstvo, kar nam je znano deloma iz poročil don Berta, ki je bil don Boskov spremljevalec v Rimu leta 1878, in deloma od don Boska samega. O tem nam je poročal don Lemoyne v svojem običajnem slogu, o čemer bomo v kratkem govorili.

Še drug primer. Soderini v svojem drugem zvezku piše o odrekanju *eksekvaturja* italijanskim škofom naslednje:⁹ »Tako je kardinal Parocchi, mož izredne kulture in zelo razgledan, ki je bil imenovan za nadškofa v Bologni, čakal pet let na eksekvatur, čeprav so se dva senatorja – eden izmed njih je Pépoli – in civilna oblast v Bologni ponovno zavzeli zanj, a niso nič dosegli. Da bi preprečili še večje zlo, se je moral kardinal odpovedati mestu nadškofa in oditi v Rim.« Don Bosko se je moral ukvarjati tudi s to zadevo po neposrednem naročilu iz Rima, kar je bralcem že znano.¹⁰ Storil je vse, kar je mogel, da bi premagal nasprotovanje tako v Rimu kakor v Bologni. Morda je o vsem tem prizadevanju ostala kaka sled v kardinalovem poročilu v državnem tajništvu. Gotovo pa je, da je don Bosko o vsem previdno molčal [*ore tenus*]. Prav tako so samo ustno sporočili nekaj podrobnosti, kar je, kakor navadno, zapisal don Lemoyne.

Kakor za oba navedena primera don Lemoyne tudi pri drugih ni opustil priložnosti, da bi zbral pričevanja, ki so mu koristila za *Biografske spomine*; vse si je namreč točno zapisoval in shranjeval. Še živijo priče, ki pripovedujejo, kako je don Lemoyne z beležko v rokah spraševal don Boska o okoliščinah in pojasnilih.¹¹ Ko je potem pred nekako tridesetimi leti usklajeval te spomine z arhivskimi dokumenti, je vse na skrivaj zapisal za tiskarno v San Benignu Canavese in se zadovoljil z maloštevilnimi tiskanimi izvodi v obliki preprostih krtačnih

kardinalu kamerlengu, s katerim naj bi si bil Mancini dopisoval. Vendar bi moral reči kardinal dekan, s katerim se je Mancini dejansko kar dobro poznal, ni pa nič znano o odnosih s kamerlengom Peccijem.

⁹ Str. 31.

¹⁰ Prim. MB XIV, str. 102–104 in tudi str. 66 [BiS XIV, str. 68–70 in tudi str. 45].

¹¹ Dragocena je njegova pripomba glede vsega, kar pripoveduje o don Boskovi materi. V I. zvezku *Biografskih spominov* na str. 121 piše [BiS I, str. 89]: »O vsem, kar se tiče matere Marjete, je pisec zvedel iz ust samega don Boska, ker je imel srečo, da se je celih šest let z njim vsak večer zaupno pogovarjal. Čeprav sva se zelo poredko vračala na že povedano, tudi če sem ga včasih vprašal o tem, kar je povedal pred leti in je zvesto prenesel na papir, sem se čudil, kako je z istimi besedami ponavljal natančno iste stvari o svoji materi, kakor da bi bral iz knjige. Isto lahko trdim o mnogih drugih dejstvih, ki mi jih je v svoji dobroti zaupal in sem jih hranil za naše sobrate.«

V pismu iz Rima z dne 28. novembra 1894 pa je pisal don Rui: »Nisem si še mogel ogledati Rima, ker imam vedno toliko pisarije, ker storim vse, da sem ob tem velikem Božjem možu in zapišem vse, kar moram zvedeti o njem in mu pomagati v vsem, kar zmorem.«

Don Viglietti piše v svojem dnevniku dne 27. februarja 1885: »Vsak dan, ko gre don Bosko na sprehod, na katerem ga redno spremljam, rade volje pripoveduje o stvareh, ki jih je doživel. To je navdse prijeten razgovor. Vse si zvesto zapisujem v zvezke in jih izročam don Lemoynu za Zgodovino Oratorija in don Boskov življenjepisa.«

odtiso. Žal pa ni navedel in ohranil svojih virov. Kakor hitro je dobil iz tiskarne odtise, se je znebil vseh papirjev in tako s podatki odvrigel tudi dokumente, iz katerih jih je črpal. Nekaj tovrstnih rokopisnih listin je sicer ostalo, vendar samo o tem, kar je bilo natisnjeno in česar niti sam ni uporabil v svoji zgodovini. To je storil v zaupanju na svoje sobrate, za katere je v prvi vrsti pisal, in pri tem ni mislil na možnost, da zunanji ljudje ne bi bili zadovoljni s takim početjem. Ko torej uporabljamo ta tiskana poročila, ne moremo dajati drugega zagotovila kot samo neoporečno razumnost in poštenost zbranega gradiva.

Srečni okoliščini pa se je treba zahvaliti, da se je proces za razglasitev za blaženega in svetnika začel tako rekoč takoj po smrti Božjega služabnika. Nastopila je cela vrsta prič, ki so same videle in slišale in s prisego potrdile, da govorijo resnico, iz česar je bilo mogoče zbrati celo vrsto dejstev, jih med seboj uskladiti in potrditi vse, kar pripoveduje življenjepisec.

Še neko drugo srečno naključje nam je pomagalo pri sestavljanju zadnjih zvezkov teh *Biografskih spominov*: cel šop listin, ki osvetljujejo spor med našim blaženim očetom in turinskim ordinarijem. Večkrat so bralci naleteli na sprotno opombo, da je ta ali oni izvirni dokument last teologa Franchettija v Turinu. Ta odlični duhovnik je imel izredno srečo. Ko je umrl kanonik Chiuso, osebni tajnik msgr. Gastaldija in njegov dedič, je kupil za tisoč lir njegovo knjižnico, kjer je med knjigami odkril šop pisem in rokopisov o omenjeni zadevi. Takoj je uvidel, kaj vse bi mogel s tem narediti, ko bo prišel primeren čas, da bi pripravili monografijo o tej zanimivi pravdi. Vendar je z nadvse hvalevredno velikodušnostjo ne samo dal, da smo si stvari ogledali, temveč nam tudi dovolil, da smo si prepisali vse, kar se nam je zdelo uporabno, za kar se mu na teh straneh srčno zahvaljujemo. Brez te dokumentacije nam ne bi bilo mogoče osvetliti, kakor bodo bralci videli, sklepnega dela tega skrb vzbujajočega spornega vprašanja.

Kar se tiče mene pisca, se imam le za potrpežljivo sviloprejko, ki skuša z vsemi telesnimi in duševnimi močmi izdelati del velikega kokona, iz katerega bodo mnogi drugi nekoč tkali svilo za plašč veličastne slave našega ustanovitelja in očeta.

Turin, 2. avgust 1933

1. POGLAVJE

MISIJONI, MISIJONARJI IN DVE ODPRAVI

LETO 1881 SE JE ZAČELO in končalo z odhodom dveh odprav novih delavcev v oddaljene kraje Božjega vinograda, ki ga je evangelijski gospodar zaupal njihovi skrbi. Dne 3. decembra 1880 je Leon XIII. poslal škofom katoliškega sveta okrožnico o treh misijonskih dejanjih: Širjenje vere, Sveto Detinstvo in Šole na vzhodu. V njej je sveti oče vroče zaklical: »Vam, dragi, spoštovani bratje, ki ste poklicani k deležu naših skrbi, toplo priporočamo, da, podprti z zaupanjem v Boga in brez strahu pred kakršno koli težavo, združeni v sveti vzajemnosti, nam pridete na pomoč v delu za apostolske misijone. Gre za rešitev duš, za katere je naš Odrešenik dal svojo dušo in postavil nas škofe in duhovnike za pospeševalce posvečenja in za izgradnjo njegovega telesa. Zato naj vsak na mestu, kamor ga je Bog postavil za pastirja črede, napne vse sile in izrabi vsa sredstva, da bomo misijonom dajali vso podporo, kot jo je uporabljala prvotna Cerkev, se pravi pridiganje evangelija, darove in molitve pobožnih ljudi.« Po tej spodbudi je nadaljeval: »Če boste torej našli ljudi, vnete za Božjo slavo ter pripravljene in sposobne za svete odprave, jih spodbujajte, da bodo, potem ko bodo spoznali Božjo voljo, mogli premagati lenobo mesa in krvi ter bodo hitrega koraka sledili klicu Svetega Duha.«

Prevzet od tako močne spodbude, je don Bosko menil, da je prišla ura, da obnovi prekinjene odprave v misijone, ki jih že dve leti ni bilo več. Nekaj jih je sicer odšlo, med njimi don Vacchina, vendar zelo poredko in v majhnem številu.¹ Pomanjkanje osebja in denarna stiska sta onemogočili, da bi se storilo kaj več. Sedaj pa, ko se je Patagonija odprla in je postalo to, kar se je naredilo, očitno znamenje večne življenjskosti rimske Cerkve,² je bilo treba izrabiti tre-

¹ Vendar so v uradnih seznamih upoštevali tudi te in so jih šteli za sestavni del odprave leta 1880.

² Med priznanji, ki jih je don Bosko prejel v dar za novo leto, je tudi spis nekega rosminijanca, ki mu ga poklanja »v znamenje globokega spoštovanja«. Ko govori o napredovanju Cerkve v najoddaljenejših krajih zemeljske oble, govori tudi o »neprijaznih deželah Patagoncev in Pampasov v Južni Ameriki« in v polemizirajočem slogu pravi: »Prav sedaj, ko je katolicizem na smrtni postelji, kaže med enim in drugim smrtnim hropenjem moč, da pošilja vedno nove trume misijonarjev pred

nutek in pospešiti vso zadevo. Celo nekateri več kot liberalni časopisi so obravnavali, četudi tega niso hoteli priznati, slovesni papežev poziv.³ Zato se je Božji služabnik odločil za prvo odpravo šestih duhovnikov in osmih sester, ki so bili pripravljene za sredino januarja. Tem se je pridružilo še šest drugih, ki naj bi istočasno odpotovali v Španijo. Za izdatke se je don Bosko v že običajnem pismu sotrudnikom⁴ z vsem zaupanjem obrnil na njihovo velikodušnost.

Skušal je dobiti podporo tudi od domače vlade, zato je poslal ministru za zunanje zadeve Benedettu Cairoliju⁵ natančen opis vsega, kar se je delalo v Argentini in Urugvaju zlasti v korist Italijanov, ki so se v vedno večjem številu izseljevali tja.⁶ Pravi, da so tam salezijanci »razdeljeni v štiriintrideset krajev«. Tak račun je treba razumeti v širšem pomenu besede, se pravi ne samo stalna bivališča, temveč tudi kraje, kamor so se salezijanci odpravili občasno za svoje misijonsko poslanstvo.⁷ Pomemben je naslednji odstavek o Patagoniji: »Italijanski

kratkim ustanovljene don Boskove družbe, ki kakor novi Kalasanc tako tukaj v Evropi kakor po svetu odpira številne zavode, s katerimi odstranjuje s cest potepuško mladino ter na tisoče in tisoče dečkov spreminja v delavne in poštene državljane.« (P. A. CICUTO, *Se il Cattolicesimo sia morente* [Če katolicizem umira], diagnostično razmišljanje. Tiskarna Giulio Speriani in sin, 1881, Turin). Knjiga ni brez pomanjkljivosti.

³ Tako se *Diritto* [Pravo] z dne 7. januarja v dolgem članku RAFFAELA MARIANA z naslovom »*Misijonarji in parlament klanja civilizacijski moči katolištva*«, čeprav avtor simpatizira s protestanti in na istem mestu hvali njihovo energijo, moralnost in znanje.

⁴ *Bollettino Salesiano*, januar 1881.

⁵ Bil je tudi ministrski predsednik.

⁶ Dodatek, št. 1.

⁷ *L'Unità Cattolica* je 15. januarja z namenom, da bi prikazala delo salezijancev v Ameriki v enem samem petletju, objavila naslednji prikaz, katerega prepis so malo prej poslali njegovi svetosti Leonu XIII.

HIŠE IN MISIJONI SALEZIJANSKE DRUŽBE V JUŽNI AMERIKI OD LETA 1875 DO 1881

Buenos Aires. – San Nicolás: deški konvikt, župnija Ramallo, Misijon Estancias, župnija San Carlos. – Almagro: zavod-zavetišče, materna hiša sester Marije Pomočnice. – Center: Italijanska kapela N. L. G. Usmiljenja, župnija Boca de Rachuelos. – Jug: deške šole, dekliške šole pod vodstvom Hčera Marije Pomočnice, praznični oratorij.

Urugvaj. – Montevideo: cerkev Usmiljenja za Italijane, šole San Vincente. – Las Piedras: župnija, deške šole, dekliške šole sester Marije Pomočnice, misijon, podeželje. – Villa Colón: zavod za dečke, šole za deklice pod vodstvom sester Marije Pomočnice.

Entre Rios. – Kolonija Villa Libertà, 1877–78.

Paragvaj. – Misijon 1878.

Pampas. – Misijon, katekizem in krščevanje Indijancev.

Patagonija. – Kolonija: Fisco-menoco, Choel-Choel, pleme Catriel, Conesa, Guardia Mitre, Indijanci Linares, Sant'Javier. – Carmen de Patagones: župnija, deške šole, zavod za deklice Santa Maria de las Indias. – Mercedes: župnija. – Viedma: deške šole.

General Roca, predsednik republike Argentine, je poslal januarja don Bosku tole pismo v francoščini (*Société Anonyme de la Maison Beaujour. Rapports etc.* Marseille, Typ. E. Iouve et Cie. 1881; str. 23): »*Velečastiti oče!* Prejel sem vaše pismo z dne 10. novembra. Zahvaljujem se vam za čestitke. Lahko ste prepričani, da bodo misijoni v Pampasu in Patagoniji vedno delovali civilizacijsko in da bodo zato njihove redovnike vedno izjemno obravnavali, saj so se že zelo uveljavili pri tamkajšnjih civilnih in političnih oblasteh. V želji, da bi me podprli z molitvami pri premagovanju težkih nalog vlade, vas pozdravljam in izražam svoje globoko spoštovanje.

misijon nameravamo nadaljevati do Magellanovega preliva in potem naprej do rta Horna. Vendar bi se o tej zadevi želel pogovoriti osebno z vašo ekscelenco, ko bom prihodnjega marca prišel v Rim in mi boste naklonili avdienco.« Njegov namen je bil pripraviti ministra za diplomatsko dejavnost, da bi priseljevanje Italijanov usmeril v patagonske pokrajine, ki so jih zapustili Indijanci; od tega bi imeli veliko gospodarsko in narodnostno korist, ker bi se tako osredinili na določene predele in uvedli umno poljedelstvo in civilizirali deželo. Zato govori o »italijanskem misijonu vse do Magellanovega preliva. Odgovor je bil, kakor že prej, izmikajoč.⁸ Če njegov poseg že ni imel druge posledice, je vsaj vzbudil pozornost za njegovo religiozno domovinsko delovanje v tujini.

Da bi Sveti sedež pomagal zlasti s cerkveno opremo in svetimi mašami, se je obrnil na kardinala zaščitnika Nino, kateremu je pisal pismo, ki ga pa nismo mogli najti. Dne 12. februarja mu je pismonoša prinesel pismo iz Južne Amerike s pečatom Patagonije. Zelo nepomembna stvar, ki pa je njemu pripravila izredno zadoščenje. Ko je pisal kardinalu, mu je priložil ovojnico, kakor bi mu hotel povedati, da tam spodaj resno delajo. Pismu je priložil pregled salezijanskih misijonov v Južni Ameriki od leta 1875 do 1881.⁹

Velespoštovana eminenca!

Kakor sem že imel čast sporočiti vaši eminenци v prejšnjem pismu, so naši misijonarji, da bi prihranili stroške, pripravljani na veliko žrtev in se odpovedati prihodu v Rim, kjer bi poljubili sveto nogo svetega očeta in osebno prejeli apostolski blagoslov.

Zato prosim vašo eminenco, da bi ga izprosili od svetega očeta in nam ga poslali pred njihovim odhodom.

Dne 20. decembra bomo blagoslovili misijonarje v cerkvi Marije Pomočnice. Iz Geneve bodo odpluli 22. januarja, razen če bo morje, ki je v tem času navadno zelo razgibano, odložilo odhod za kak dan.

Na pismih sem dobil prvi pečat Patagonije. Je sicer bolj slab, ker pa je prvi v Evropi, sem menil, da bi bilo prav, če vam ga priložim v to pismo.

Menim tudi, da bo ljubo vam in svetemu očetu, če vam priložim pregled naših misijonskih ustanov v Ameriki. Prosim, izročite ga svetemu očetu kot ponižen dokaz naših misijonarjev, kaj delajo za Sveti sedež, se pravi nekaj sadov, ki so jih dosegli v petih letih svojega delovanja.

Imel bom priložnost, da vam bom prikazal še druge nove uspehe med Indijanci Pampas in Patagonci. To bom storil po odhodu prihodnje dni.

V globokem spoštovanju se vsi priporočamo dobroti vaših svetih molitev, medtem ko imam čast, da se imenujem vaše eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. januar 1881

Vaš sin ROCA, predsednik republike. Buenos Aires, 10. december 1880.«

Nismo mogli najti izvirnika, ki so ga po pomoti poslali v Milan in ga je don Bosko prejel v Marseillu.

⁸ Dodatek, št. 2.

⁹ Prim. zgoraj, op. 18.

Kardinal je don Boskove želje sporočil svetemu očetu, ki se je spomnil nanje ob neki slovesni priložnosti. V ponedeljek 17. januarja se je don Dalmazzo udeležil neke posebne odlične avdience, v katero je sveti oče povabil vse predstojnike in generalne prokuratorje redovnih družin v Rimu. Njegova svetost se je hotel seznaniti z vsemi dejavnostmi posameznih redov. Ko je prišel na vrsto on, se je papež pokazal nadvse ljubeznivega. Najprej ga je povprašal po gradnji cerkve Srca Jezusovega: »Vi imate Eskvilin, del Rima, ki smo ga izročili vam. Delate? Se gradi? Hitro delajte, kajti potreba je velika.« Nato je dodal: »Prebral sem pismo, ki ga je don Bosko poslal kardinalu Nini. Smo že določili tudi nekaj zanj. Gre za mašne plašče, kelihe in drugo za njegove misijonarje.« Privolil je v apostolski blagoslov in dejal, da ga podeljuje iz vsega srca. Potem je nadaljeval: »Toda kako vendar dela don Bosko? Se ne ustraši toliko stvari, ki jih ima v rokah? Se vidi, da je Gospod z njim.« Ker se je kardinal Nina bal, da bi pozabil na mašno miloščino, je naročil don Dalmazzu, naj ga opozori. Papež je dobrohotno odgovoril: »Prosili smo v Franciji in jih bomo dali tudi vam. Bo zadosti dva tisoč?« Na pritrdilen odgovor je odvrnil: »Prav. Naročili bomo, da vam jih izročijo.«¹⁰

Blaženi je moral prositi za pomoč tudi zasebnike, kakor je to delal že prej. Vendar smo za zdaj dobili samo eno pismo s to vsebino, in sicer za njegovega velikega prijatelja don Pietra Vallaurija v Turinu.

Predragi gospod don Pietro Vallauri!

Ab amicis honesta sunt petenda [prijatelje je treba prositi za poštene stvari] in jaz to dobro vem. Vendar sem primoran, da grem malo dalje, kot je samo po sebi prav.

Naj pridem na dan s svojo prošnjo. Za 22. tega meseca pripravljamo odpravo misijonarjev v Ameriko. Deset sester in dvanajst salezijancev naj bi se odpravilo na pomoč sobratom, ki so preobremenjeni z delom, a se bojim, da to ne bo mogoče. Ali mi ne bi mogli za rešitev duš svojih staršev iz vic, za pomoč Cerkvi, za podporo misijonom pomagati iz zadrege, podariti dva tisoč frankov ali mi jih vsaj posoditi? Pišem vam v zaupanju, ker poznam vaše namene, da bi uporabili vse svoje imetje za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.

Upam, da vas bo Bog ohranil pri dobrem zdravju. Priporočam sebe in svoje uboge dečke dobroti vaših molitev in se izpovedujem v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, marec 1881

Največji katoliški časopis v Italiji je v svoji naslednji izdaji¹¹ poročal o bodoči odpravi takole: »Čestitamo podjetnemu don Bosku in njegovim vrednim sinovom za pogum. Ker vemo, da gradi svoje pomembno delovanje na pomoči darov in

¹⁰ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 20. januar 1881.

¹¹ *Unità Cattolica*, 15. januar 1881. Tam beremo: »*Novo falango sestavlja 23 oseb.*« V tej izdaji je časopis navajal vse, ki so odhajali: poleg 6 salezijancev in 8 sester, namenjenih v Ameriko, še 6 salezijancev, ki so pod vodstvom don Cagliera šli v Utrero, ter mater Mazzarello in mater Roncallo, ki sta potovali z nekaj sestrami do Marseilla.

dobrodelnosti naklonjenih oseb, rade volje priporočamo to plemenito delo velikodušnosti katoličanov. Podpora don Bosku danes ni več samo delo za katoliško stvar, temveč tudi domovinska in človečanska zadeva [...], kajti ta pomoč je namenjena toliko-Italijanom v Ameriki, kjer skuša preoblikovati in ponovno oživiti v družbi zdravo moralo in kulturo med mladino in brezštevlnim plemenom, ki še ne poznajo časnih in večnih koristi krščanstva, pomagati h krščanski civilizaciji.

Ker se je bližal dan odhoda, je don Bosko preložil konferenco sv. Franciška Saleškega za sotrudnike na dan odhoda misijonarjev dne 20. januarja. V nagovoru, polnem apostolske preprostosti, pa v čisto njemu lastni zgovornosti, je kake pol ure držal v napeti pozornosti številne poslušalce. Začel je s sporočilom o posebnem blagoslovu svetega očeta vsem sotrudnikom in sotrudnicam ter misijonarjem. Nato je govoril o salezijancih in sestrah, ki so že prejšnja leta odšli od tam v misijone, opisal veliko dobrega, ki so ga naredili, dobro, ki bi se ga morali veseliti mnogi njegovi poslušalci in dobrodelne osebe, ker so to omogočili s svojimi darovi. Nato je predložil načrte za spreobrnjenje nevernih plemen, ki se selijo po brezkončnih planjavah Pampe, Patagonije in Ognjene zemlje. Zato so potrebne vedno nove okrepitev evangeljskih delavcev. Zadnji del nagovora je bil namenjen odhajajočim, pri katerih je poudaril njihovo žrtev, ko so iz ljubezni do Jezusa Kristusa in do duš, ki jih je on odrešil, zapustili vse. Končno se je obrnil k poslušalcem z besedami: »Če oni izpostavljajo za sveto stvar svoje življenje, potem tudi vi kaj žrtvujte. Prosimo Boga, da bi jim pomagal in jih potolažil. Tisti pa, ki to zmorejo, naj jih podprejo tudi s svojimi darovi. Tako boste sodelovali pri Božji slavi in pri rešenju duš, postali boste deležni stoternega plačila, ki ga Bog obljublja tukaj na zemlji tistim, ki dajo kaj iz ljubezni do njega, in kar je največ vredno, rešili boste svoje duše.« – *L'Unità* je 23. januarja pisala: »Vemo, da don Boskove besede niso padle na nerodovitno zemljo, ker so se dobrodelni Turinčani izkazali zanj in za misijone kot pravo orodje Božje dobrote.

Misijonarji so takoj odpotovali v Sampierdareno, vendar se niso vkrcali pred 3. februarjem. Tam so jim v zavodski kapeli pripravili prisrčno slovo. Don Bosko jih je s prižnice opomnil na tri stvari: 1. Tam spodaj bodo naleteli na težke značaje in nedisciplinirane ljudi. Zato morajo z njimi delati z ljubeznijo, samo z ljubeznijo. 2. Vsak naj opravi svojo dolžnost. Naj se ne zgodi, da bi eden delal za tri, drugi pa nič. 3. Ne glejte na napake drugih, kajti vsi jih imamo. Če boste napake odkrili pri predstojnikih, ravnajte kot dva dobra Noetova sinova in ne kakor Kam. Odhajajoči so se razdelili v dve skupini. Namenjeni v Urugvaj in Španijo so potovali z *Umbertom I.*, last Družbe Rocco e Piaggio, namenjeni v Buenos Aires pa s *Sud America*, last družbe Lavarello. Prepustimo pero don Cagliero, ki je spremljal prve.¹²

¹² Pismo don Rui, Gibraltar, 14. februar 1881.

Poslovali smo se od teh, ki so odpluli dve uri pred nami, in si zaželeli srečno pot. Morje je bilo prekrasno in še lepša je bila luna, tako da smo drugo jutro veseli, ker nas ni napadla morska bolezen, pristali v Marseillu.

Tri dni smo ostali zasidrani v pristanišču, še več, izvlekli so nas na kopno, da so zamenjali ladijski vijak. Zato smo v soboto, petega zjutraj, vsi zapustili ladjo in darovali sveto mašo v naši hiši v Rue Beaujour.

Zvečer je prišel iz Nice don Bosko, ki je prispel dan prej z vlakom.

Don Bologna, sicer majhne postave, se je pokazal velikega v dobroti, velikodušnosti in bratski ljubezni. Kakšno zadovoljstvo za nas salezijance! Res je, da smo zapustili drage sobrate v Italiji, vendar nismo našli nič manj dobrih v Franciji. Ko smo zapustili te, bomo dobili druge, prav tako dobre v Ameriki.

V nedeljo zvečer smo se vrnilo na ladjo in naš dragi oče se je pokazal zares pogumnega, ko je bilo treba izraziti ljubezen do njegovih sinov: premagal je divji vihar mistral, ki ruva drevesa, premetava ladje in ljudi; pospremil nas je do bassin du radoub [notranjega pristanišča], ki je oddaljeno tri četrt ure od mesta.

Z izredno spoštljivostjo so ga sprejeli Evasio Piaggio, lastnik parnika Umberto I., kapitan in drugi časniki. Veliko se je govorilo, ponudili so nam kavo in muškatni šampanjec, in to vsem, ki so bili v skupini. Gospod Piaggio, nadvse vljuden gospod in dober kristjan, pa je, navdušen od pripovedovanja o naših ustanovah v Evropi, Franciji in Ameriki, z veseljem sprejel ponudbo, da bi postal salezijanski sotrudnik. Tako se je navezal na don Boska, da nas je vse skupaj s kapitanom pospremil do naših kabin. Don Bosko je v posebni dvorani nam salezijancem in sestram Marije Pomočnice in mnogim potnikom dal zadnje nasvete in podelil svoj sveti in očetovski blagoslov. Sveti blagoslov, ker je vse do solz ganil, očetovski, ker je prodrł globoko v srca njegovih sinov, izmed katerih so se mnogi sprijaznili z mislijo, da ga ne bodo videli več drugje kot v nebesih.

Ker je padla trda noč in je veter močno pihal, sva gospod Piaggio in jaz popeljala don Boska do pomola, kjer je bila na voljo kočija, ki je pravkar pripeljala potnike za parnik. Bila je prav previdnostna kočija, ker sicer v tisti temi in takem viharju ne bi mogel priti domov.¹³

¹³ Isti prizor je opisal tudi don Bologna (pismo don Rui, Marseille 9. februarja): »V nedeljo zvečer ob šestih smo se z dvema omnibusoma odpravili misijonarji, sestre, don Bosko in podpisani na ladjo Umberto I. Bila je temna noč in mistral je divje pihal. Ladja je bila na kopnem na popravilu. S štirimi rokami na klobuku, obešeni na don Boska smo zlezli na ladjo. Sredi toliko nevarnosti je don Bosko s svojimi domislicami zabaval svoje spremljevalce. Ko smo prišli na krov, je lastnik Umberta I. poiskal don Boska, ga popeljal v svojo pisarno in se tri četrt ure silno ljubeznivo in prijazno z njim pomenkoval. Prišli so tudi ladijski časniki in se strnili okoli njega. Kapitan ladje je bil ponosen, ko je zvedel, da ima don Bosko več kot 60 tisoč podložnikov. Vsi, gospod Piaggio, kapitan in časniki so poklekli, ko je don Bosko dal blagoslov svojim misijonarjem, in se niso dvignili, dokler ni končal svojega nagovora. Pri slabem siju lune smo stopili na plano. Vreme zaradi vetra ne bi moglo biti slabše. Gospod Piaggio je prijel don Boska za roke, da ga je vodil, rekoč, naj se mu prepusti. Kapitan je vodil korake in predstavnik Družbe je šel za njimi, drugi pa so ga spremljali. Celih 20 minut so ga spremljali med tramovi in mostovi in ga niso zapustili, dokler nismo prišli na cesto, kjer smo dobili kočijo. Misijonarji so se razšli. Pozna ura, noč, mistral so nas toliko zaposlovali, da smo pozabili na žalost slovesa.«

Naslednjega dne (ponedeljek 7. januarja) smo noč še vedno prebili na kopnem. Ponoči pa so končali popravilo vijaka in spustili ladjo v vodo po štirih zapornicah, ki so s tako silo bruhale vodo, da nam je postalo nekako jasno, kako se je nekaj podobnega dogajalo pri vesoljnem potopu.

Ob štirih zjutraj, ko je vstajala zora torka (8.), smo zapustili marsejsko pristanišče in odpluli v smeri proti Barceloni. Do sedaj naši potniki niso doživeli besa Neptuna, toda sedaj se je bližal Lyonski zaliv. Ogromni valovi in veter, veter in ogromni valovi, gore vode, divji valovi, ki so udarjali drug ob drugega, vodni slapovi, ki so padali na kljun ladje, in valovi, ki so dvigali krmo, nenehni tresljaji ladijskega trupa, hrup in žvižgi viharja, vse to nas je prisililo, da smo zapustili gornji krov, se odpravili v svoje sobice in skrili v svoje postelje. In potem ... in potem smo skoraj vsi plačali svoj dolg morski bolezní s praznimi želodci in silnimi bolečinami.

Bili smo skoraj vsi žrtve, tudi jaz, ki sicer nisem nikdar imel podobne smole na potovanjih, kar je brez dvoma redka in močno zavidana izjema.

V Barceloni smo se zasidrali še isti večer, saj Umberto I. prevozi 14 milj na uro. Celo naslednjo noč in naslednji dan so nalagali tovor, zato smo šli na kopno. Obiskali smo starodavno stolnico, relikvije svete Evlalije in križ, ki so ga rešili v bitki pri Lepantu. Don Piccono, Don Branda, don Pane in jaz pa smo se vrnili na krov.

V sredo smo ob siju bele lune dvignili jadra (pa brez jader) in se napotili proti Gibraltarju. Zopet nas je srečal Eol z divjim viharjem v Valenškem zalivu. Zibal nas je celo noč in nas prisilil k celodnevni postu.

V noči od četrтка na petek 11. februarja smo ostali pogreznjeni v meglo, tako da so upočasnili hitrost parnika, ki je nenehno piskal in opozarjal ladje v bližini, da ne bi prišlo do trčenja.

Ves čas potovanja smo lahko maševali ter sestre in sobratje pomočniki so lahko prejeli sveto obhajilo. Preostali del dneva smo molili, brali, se sprehajali in jedli, če smo mogli ... To je življenje *Miclàs*: mangé, beive e andé a spas!¹⁴ Na ladji ni mogoče storiti ničesar pametnega: postaneš otrok in nesramen, tako da se vsak smeje zaradi drugega, potem pa oponašaš vse, ki so okoli tebe.

Oseminštirideset ur po Barceloni smo se znašli v Gibraltarskem zalivu. V petek smo še vsi skupaj obedovali, zasidrani v pristanišču. Nato smo se proti večeru priporočili Mariji Morski zvezdi, se poslovili od dragih sobratov, ki so nadaljevali svojo pot proti daljnemu oceanu, mi pa smo se vkrkali na majhno ladjo, ki nas je odpeljala v Cádiz. To je bilo četrto in najbolj občuteno slovo.

Drugi so pod vodstvom don Angela Piccona nadaljevali pot proti Montevideu.¹⁵ Druga skupinica dveh salezijancev in štirih sester je že plula na visokem morju. Močen vihar je tri dni vsem prizadeval velike nevšečnosti.

Medtem ko so naši popotniki trepetali za svoje življenje, je časopis *Cronaca dei Tribunali*, znan po svojih divjih izpadih, bruhal strupeno jezo na našega dragega don Boska. Na živce mu je šel članek v *L'Unità Cattolica* z naslovom

¹⁴ Piemontska oblika reka »*Miclàs*ova umetnost: jesti, piti in se zabavati«.

¹⁵ Prim. MB XII, str. 596 [BiS XII, str. 381].

Moč nekega katoliškega duhovnika in ganljiva prireditev v Turinu.¹⁶ Pod velikim naslovom Don Bosko in don Margotti je izbruhal grdo in zlobno besedilo. Potem ko je nesramno napadel urednika katoliškega časopisa, se je spravil na Božjega služabnika in mešal hudobijo z zasramovanjem obtožbe in namigovanja z namenom, da bi ga očrnil pred oblastjo. Obtoževal ga je, da krade sinove staršem, hčerke družinam in delovno silo domovini. Potem je namigoval, da je med odhajajočimi kak vojaški obveznik, ki so ga prisilili, da se je izmaknil vojaški službi, in zato skrivaj zapuščajo Italijo. Z namenom, da bi popačil resnico, je navajal »primer Foglino«, za katerega vemo, kako se je končal. Hudobno namigovanje je bilo toliko bolj nevarno, ker so prav takrat pri Višjem šolskem svetu obravnavali zaprtje gimnazije v Oratoriju. Bojeviti Margotti je bil divje razpoložen in bi rad vrnil milo za drago v svojem časopisu, vendar ni črhnil besedice, verjetno zato, ker je don Bosko, ki je bil vedno nasprotnik vsakega bojevanja, menil, da je bolje pustiti, da stvari zamrejo v molku.¹⁷

Don Bosko je misijonarjem izročil pisma za sobrate na drugi strani oceana. Imel je navado, da je salezijancem v Ameriki, tako duhovnikom kakor klerikom in pomočnikom, vsako leto pisal pismo in pri tem ni pozabil na nikogar. Tako je delal vse dotlej, dokler je mogel, do 1884. Imamo devet pisem, ki smo jih mogli zbrati, in vsa nosijo datum 31. januar 1881. Podajamo jih z nekaj vrsticami za uvod.

Don Costamagni, ki je bil pred kratkim imenovan za inšpektorja namesto pokojnega don Bodratta, je dal navodila za cerkveno ureditev Patagonije, da bi tako preprečil vse mogoče zaplete, preden bi se razvilo misijonsko delovanje. Na kratko mu tudi opiše, kako naj ravna v svoji novi službi.

Predragi don Costamagna!

Prejel sem že več tvojih novic in pisem. Prav, vse je v redu. Nebo je jasno, le sem in tja oblak. To je narava stvari tukaj na zemlji. Dobil boš stvari, tovariše in pisma. Razdeli jih.

Skušali bomo narediti vse, da bomo poplačali skupne dolgove. Vi skušajte storiti prav tako. Upam, da bodo letos naše stvari lepo napredovale.

Apostolska prefektura ali vikariat v Patagoniji je zelo pomembna zadeva. Sveti oče želi in priporoča. To nam je v korist. Brez tega ne bi mogli najti podpore pri Propaganda Fide v Rimu niti pri Širjenju vere v Lyonu niti pri Svetem Detinstvu. Zdi se, da se niti ti niti don Bodratto ne zavedata pomena.

Drugi ti bodo sporočili naše novice. Jaz ti samo pravim: Tu vero vigila, in omnibus la-

¹⁶ Št. 19 (23. januar). Tudi *L'Emporio Popolare* ali *Corriere di Torino* je v št. 17 objavil članek o tem dogodku.

¹⁷ Mogoče je najti posreden odgovor v članku 30. januarja, kjer navaja *Uradne odloke subalpinskega parlamenta* in citira besede Cavourja in La Marmore iz leta 1853 proti predlogu, da bi bili vsi kleriki dolžni služiti vojaški rok, kar so potem v kraljevini Italiji ponovili leta 1869 in 1871. Noben dogodek januarja 1881 ni mogel dati Margottiju povoda, da bi privlekel te stvari na dan. Na tak način je hotel še enkrat povedati, da odlok, ki je iztrgal klerike iz semenišč in jih silil v vojašnice, ne zaslužil imena zakon.

bora, sicut bonus miles Christi [*Bodi buden, skrbi za vse kot dober Kristusov bojevnik*]. *Nikdar ne pozabi, da smo salezijanci. Sal et lux [sol in luč]. Sol ljubeznivosti, sol potrpežljivosti, sol krščanske ljubezni. Luč v vseh naših zunanjih dejanjih, ut omnes videant opera nostra bona et glorificent Patrem nostrum qui in coelis est [da bodo vsi videli naša dobra dela in bodo slavili našega nebeškega očeta].*

Lepo pozdravi poslanca Friasa, doktorja Carranza in gospoda Gazzola, če boš imel priložnost, da jih boš videl.

Bog naj blagoslovi tebe, vse naše sobrate, vse naše ustanove, da bo vse edinole v večjo Božjo slavo. Amen.

Moli zame, ki ostajam v J. K. tvoj najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. januar 1881

P. S.: Razloži te misli našim in pripravi kratek nagovor našim sestram.

Vrhovni kapitelj te je končno izbral za inšpektorja v Ameriki. V kratkem boš dobil odločbo o tem. To za vodilo, da se boš posvečeval in posvečeval druge.

Don Vespignani, ki je bil dejansko magister in je vodil hišo San Carlu de Almagro, je prejel od njega voščila, nasvete in družinske novice.

Predragi moj don Giuseppe Vespignani!

Prejel sem več tvojih pisem in jih veseli prebral. Zahvaljujem se Gospodu, ki ti daje zadostno zdravje, da moreš delati pri tej vsesplošni potrebi. Bog naj nam pomaga, da boš pripravil veliko število aspirantov, novincev, redovnikov in gorečih salezijancev.

Reci svojim in mojim dragim gojencem, da jim dragi prijatelj iz Evrope pošilja nasvet za srečo: bežite pred grehom in hodite pogosto k svetemu obhajilu. Ti jim boš to razložil.

Imam novice o tvojih starših, gre jim dobro. Tvoj brat klerik¹⁸ je navdušen in želi postati salezijanec.

Bog naj te blagoslovi, dragi moj don Giuseppe, in te ohrani zdravega. Moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. januar 1881

Don Tomatisa, ki je nasledil don Fagnana pri vodstvu hiše v San Nicolásu de los Arroyos, očetovsko potegne za ušesa, ker mu nič ne piše. Blaženi je pripisoval velik pomen dopisovanju, zlasti s predstojniki, da je mogel tako bolje širiti svoj vpliv v hišah. Brat, ki ga omenja, je bil jezuit.

Predragi moj Domenico Tomatis!

Včasih sem z velikim veseljem prejemal tvoja pisma, vendar so bila zelo redka. Tvoj stric pater Tomatis prav tako toži.

Poskrbi, da bom enkrat na mesec dobil novice o tebi in tvoji hiši.

¹⁸ Don Ernesto, arhitekt.

Vem, da imaš veliko dela, in to te opravičuje, priznavam. Vendar me ljubezen do tebe sili, da sem na tekočem o vsem, kar se tiče tebe.

Rečeno mi je bilo, da se finančni položaj San Nicolása ureja. Odlično. Dali ti bodo križec s krono ... časti, ko te bo Bog poklical v nebesa.

Vsi te imamo radi in pogosto govorimo o tebi in tvojih pesniških junaštvih. Jaz se te vedno spominjam pri sveti maši kot star prijatelj tvoje duše.

Kar se tebe osebno tiče, ti priporočam izpolnjevanje tistih pravil, s katerimi smo se posvetili Gospodu, zlasti z mesečno vajo za srečno smrt.

Svojim fantom povej, da vedno molim zanje in da je čas velik zaklad, zato naj ga skrbno izrabljajo.

Bog naj te blagoslovi, dragi moj Tomatis. Bog naj te ohrani zdravega v svoji sveti milosti in moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. januar 1881

P. S.: Vrhovni kapitelj je izbral don Costamagno za inšpektorja v Ameriki. Lahko sporočiš tistim, ki se jih to tiče.

Za don Remottija, edinega duhovnika pri cerkvi *Mater Misericordiae* [Mati Usmiljenja] v Buenos Airesu in zato preobloženega z delom, ima izraze, ki izpod njegovega peresa dobivajo izredno moč spodbude.

Moj predragi don Remotti!

Vedno sem z velikim veseljem prejemal tvoja pisma. Piši mi bolj pogosto in obširneje. Vem, da veliko delaš, in to te opravičuje. Toda medtem ko se trudiš za duše drugih, ne pozabi na svojo. Ne pozabi na vajo za srečno smrt enkrat na mesec.

Naše stvari tukaj korakajo naprej s korakom velikana. Če imamo enega usposobljenega salezijanca, ga že dve hiši hočeta imeti in včasih smo prisiljeni, da oddamo še zelo nežne rastline. Zato moraš veliko moliti, da jim bo Bog dal rast, da bodo mogle dati veliko sadov.

Bog naj te blagoslovi, dragi moj Remotti, ki si vedno punčica mojega očesa. Delaj, plačilo je že pripravljeno, nebesa čakajo na nas. Ibi nostra fixa sint corda, ubi vera sunt gaudia [Tam naj bodo zasidrana naša srca, kjer so prave radosti].

Moli zame, ki ostajam, a vedno v srcu J. K., najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. januar 1881

Kleriku Giuseppeju Gioachinu Quaranti¹⁹ iz zavoda v San Nicolásu pošilja neke vrste obrazec za njegov duhovni obračun, ki ga uvaja in nadaljuje z izrazi, ki naj bi mu ustvarili vtis, da se kakor nekoč sinovsko pogovarja z očetom njegove duše.

Dragi moj Quaranta!

¹⁹ Navajamo obe imeni, ker v katalogih enkrat uporabi enega in drugič drugega. Ko to pišemo (oktober 1932), opravlja sveto duhovniško službo v župniji sv. Janeza Evangelista v Boci.

Slišal sem, da si zdrav in da delaš, kolikor zmorejo tvoje moči. To me zelo veseli. Študij in pobožnost bosta naredila iz tebe pravega salezijanca. Vendar ne smeš pozabiti, da moraš najprej zagotoviti zveličanje svoje duše in se šele potem posvečati reševanju duš drugih.

Mesečna vaja za srečno smrt in pogosto sveto obhajilo sta ključ za vse. Kako je s tvojim zdravjem sedaj? Zares skušaš biti dober? Je tvoj poklic trden? Se ti zdi, da si pripravljen za prejem svetih redov? To naj bi bila vsebina pisma, ki ga pričakujem od tebe.

Bog naj te blagoslovi, dragi moj 40. Pogum in moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. januar 1881

Zelo spodbudni sta tudi pismi klerikoma Antoniu Paseriju v hiši San Carlos v Buenos Airesu in Antoniu Peretto iz hiše Las Piedras v Urugvaju.

Predragi Paseri!

Ti, dragi moj Paseri, si bil vedno sladkost mojega srca in sedaj te imam še rajši, ker si se popolnoma predal misijonom, kar pomeni isto kot: zapustil si vse in se popolnoma posvetil zveličanju duš.

Pogum torej, dragi moj Paseri! Pripravi se, da boš dober duhovnik in svet salezijanec. Jaz bom veliko molil zate, ti pa ne pozabi na tega prijatelja tvoje duše.

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z nami, nas naredi trdne v skušnjavah in zagotovi nebesa. Moli zame, ki ostajam vedno v presvetih srcih J. in M. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. januar 1881

Predragi Peretto!

Ne dvomim, da si vedno tisti klerik Peretto, don Boskov prijatelj, ki si mi želel pomagati pri reševanju mnogih duš za Gospoda. Sedaj si se vrgel v delo. Zatorej praebe te ipsum exemplum bonorum operum. In omnibus labora, opus fac evangelistae, et Dominus dabit incrementum plantationibus tuis [bodi zgled dobrih del! Trudi se z vsemi močmi, izpolnjuj nalogo evangelizatorja in Gospod bo dal rast tvojim nasadom].

Bog naj te blagoslovi, moj vedno dragi Peretto, Bog naj te ohrani v svoji sveti milosti in moli zame, ki ostajam vedno J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. januar 1881

S sobratom pomočnikom Sappa vrtnarjem se šali zaradi njegovega imena (*sápé* in *sapa*, ker v piemontščini pomeni »kopati« in »motika«) in mu daje nasvet, ki naj bi mu koristil za zdravje, ker je bil malo živčen.

Predragi Sappa!

Potrudi se, da bo tvoje ime prišlo od sapere [vedeti] in ne od zappare [kopati z motiko], in stvari bodo šle lepo naprej. Večkrat sem prejel tvoje novice. Poskrbi, da bodo vedno dobre, kot so bile v preteklosti. Delo in pokorščina bosta tvoja sreča.

Bog naj ti pomaga, da boš dajal vedno dober zgled. Moli zame pri Bogu in jaz bom molili zate, ker te imam vedno rad v Jezusu Kristusu.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. januar 1881

Sobratu pomočniku Carlu Audisiju, velikemu delavcu, ki je zrasel iz starega prazničnega Oratorija, ponavlja nekdanja priporočila.

Predragi Carlo Audisio!

Stari prijatelj tvoje duše ti pošilja pozdrave in ti priporoča, da nikdar ne pozabi zveličanja duše. Delaj, toda delaj za nebesa.

Natančno opravljanje pobožnih vaj, v tem je vse. Pokorščina pa je ključ za vse čednosti.

Bog naj te blagoslovi, dragi Audisio, Bog naj te ohrani vedno v svoji sveti milosti in moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. januar 1881

Nadvse ljubeznivo in očetovsko je pismo kleriku Bartolomeu Panaru, ki je bil v zavodu San Nicolás de los Arroyos. Postal je velik misijonar. Od 1884, ko je postal duhovnik, do 1918, ko je umrl, je živel apostolsko: najprej kot goreč sodelavec don Fagnana pri evangelizaciji mnogih divjakov ob bregovih Rio Negra in pozneje z don Milanisijem, ki je ustvaril Chosmalal, prvo kulturno središče patagonskih Andov.

Oh, dragi moj Panaro, kaj počneš? Napreduješ v študiju in pobožnosti? Upam, da je tako, in zato ti priporočam, da nadaljuj za ceno kakršne koli žrtve. Nikdar pa ne pozabi velikega plačila, ki je zate že pripravljeno v nebesih.

Pokorščina in vaja za srečno smrt, v tem je vse zaobseženo.

Bog naj te blagoslovi, moj vedno dragi Panaro, bodi zgled salezijanca in moli zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. januar 1881

Kako ljubeznivo je to zadnje pismo kleriku Pietru Calcagnu, ki je bil v zavodu Villa Colón v Montevideu. Vodil je zadnjo don Boskovo odpravo misijonarjev v Ekvador 6. decembra 1887.

Predragi Calcagno!

Si vedno dober, dragi moj Calcagno? Upam, da je tako. Vendar ne obračaj nazaj svojega pogleda. Glejmo v nebo, ki čaka na nas. Tam imamo pripravljeno veliko plačilo.

Delaj, trudi se za duše in reši svojo! Zmernost in pokorščina naj ti bosta nad vse. Piši mi pogosto. Bog naj te blagoslavlja in te ohranja v svoji sveti milosti in moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. januar 1881

O teh pismih piše don Vespignani v svojem s strojem pisanem poročilu: »Na začetku tega leta (1881) je vsak ameriški salezijanec prejel dragoceno darilo: lastnoročno pisano pismo don Boska, ki je vsakemu povedal besedo spodbude in nasvet, kar je bilo za vse velika spodbuda za vztrajnost, veliko bolj kot duhovne vaje in pretekli uspehi začetek obnove salezijanskega duha v naši inšpektoriji, kajti v njem so sobratje videli milostni namig iz nebes.« Pisma so prišla za pusta. Don Costamagna poroča, da so jih naslovniki brali in ponovno prebirali v gledališču, kljub smešnim prizorom na odru.²⁰ Urugvajcem je pisma izročil don Piccono, ki je sporočil, da so don Boskove avtografe sprejeli z velikim veseljem in jih s solzami v očeh poljubljali.²¹

Malo zatem, ko so prišle v Montevideo nove okrepitve, je hotel msgr. Vera pripraviti salezijance, da bi sprejeli župnijo v Paysandúju, starem mestu na levem bregu velike reke Urugvaj. Mesto je imelo 25 tisoč prebivalcev in eno samo cerkev. Nemorala in pokvarjenost sta ga preplavljali. Škof je hotel, da bi sobratje, ki so prišli v Urugvaj zato, da bi razbremenili tamkajšnje salezijance, šli v Paysandú. To pa še ni bilo zadosti: težavnemu položaju se je pridružila še bolezen don Lasagne. Zaradi notranjih bolečin se je moral konec marca vdati zahtevam zdravnikov in se podvreči težki operaciji, ki naj bi jo opravili v Italiji. Odpotoval je 1. maja. O njegovem prihodu poroča don Bosko grofici Callori v pismu dne 21. julija.

Naša predobra mama v J. K.!

Nič več nisem slišal o vaši bolezni niti ne vem, ali ste v Vignaleju ali kje drugje. Če vi ne morete pisati, vas prosim, da bi naročili komu drugemu, zlasti še, ker sem zvedel, da je bilo potovanje iz Turina v Vignale zelo naporno.

Res si ne morem razložiti teh stvari. Včasih Bog na eno samo kratko molitev odgovori z izredno milostjo. Za vas smo molili in še vedno moli naših 80.000 dečkov zjutraj in zvečer, pa ne vem, ali smo kaj dosegli. Ubogi don Bosko je izgubil ves svoj ugled pri Gospodu.

Pravkar je prišel iz Amerike don Lasagna, da bi si tu okrepil zdravje in si nabral sodelavcev in se nato znova vrnil na evangelijsko polje, kjer je žetev obilna, delavcev pa malo. Takoj je vprašal po vas in vaši družini. Želi vas obiskati v Montemagnu, kamor se namerava odpraviti sredi tega tedna.

Upam, da so vsi člani družine zdravi in da se tudi vam zdravje izboljšuje. Jaz prosim Boga, da bi vas popolnoma ozdravil in vas ohranil v svoji sveti milosti.

Zahvaljujem se vam za velikodušen dar, ki ste mi ga poslali po don Caglieru. Upam, da boste stoterno poplačani. Sam don Cagliero mi je zagotovil, da ne boste pozabili cerkve presvetega Srca Jezusovega v Rimu. Bi bili pripravljene sprejeti nalogo zbiranje darov v imenu svetega očeta? Menite, da bi jaz lahko ponudil to nalogo gospodu

²⁰ Pismo don Bosku, Buenos Aires, 6. marec 1881.

²¹ Pismo don Bosku, Villa Colón, 7. marec 1881.

grofu Raineru kot hišniku meča in sablje njegove svetosti? Če bi mi dali kratek odgovor, bi mi zelo ustregli.

Bog naj vas blagoslovi in molite tudi za tega revčka, ki ostaja vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. julij 1881

Don Lasagna ni mogel na operacijo vse do oktobra. Nato je šel v Mavricijan-sko bolnišnico, kjer je bil veselo presenečen, ko je med zdravniki kirurgi zagledal nekega svojega zelo ljubljenega nekdanjega gojenca iz Lanza. Ta ga je spodbudil, vendar ne popolnoma. Ko je don Bosko zvedel za njegove bojazni, mu je dal vedeti, da se mora vrniti v Ameriko, kjer ga čaka novo nadvse pomembno poslanstvo. Operacija je odlično uspela. Don Bosko govori o tem v dveh svojih pismih don Costamagni.

Dragi moj Costamagna!

Nekaj besed, da tebe in naše drage salezijance in salezijanke srčno pozdravim v Gospodu!

Don Lasagna okreva, čeprav je še daleč od svojih nekdanjih moči. Vendar ga njegova želja, da bi bil koristen Družbi, sili, da bi se vrnil na svoje staro delovno področje. Zares je dober. Lepo govori o vseh, zlasti o tebi. To me veseli. Don Cagliero ti je pisal, da si pridobi tvoje mnenje, o spremembah, ki bi jih bilo treba uvesti za dobro ameriške inšpektorije, zlasti še sedaj, ko bomo odprli naše postojanke v Braziliji. Vsekakor bi rad slišal tvoje mnenje.

Stvar, s katero se mudi in ki jo malo nepotrpežljivo čaka sveti oče, je prefektura ali apostolski vikariat v Patagoniji. Odgovoriti moram, kaj menita o tej zadevi argentinska vlada in nadškof. Ste že kaj ukrenili ali vse spi?

Pošlji točno poročilo, da ga bom mogel predstaviti svetemu očetu, ki se hoče osebno pozanimati za to stvar.

Ne morem razumeti ravnanja don Tomatisa. Njegova dolžnost je, da piše ali naroči komu, da piše predstojniku o osebju svojega zavoda. Poročaj mi o moralnem in materialnem položaju zavodov ter upanju in bojazni glede naših hiš. Brez tega lahko nadaljujemo samo sredi negotovosti. Na žalost sem premalo obveščen.

Bog naj nas vse blagoslovi. Skušaj iz vseh salezijancev narediti svetnike in iz sebe velikega svetnika. Molite zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno, 1. oktober 1881

Opomba. Don Bonetti in don Barberis pridigata duhovne vaje sto sedemdesetim novincem, ki se pripravljajo na zaobljube dne 3. oktobra. Koliko misijonarjev!

Dragi moj Costamagna!

Dajem ti posebno nalogo. Lahko ti bo kdo pomagal. Pošlji mi dognanja, ki bi mogla služiti nekomu, ki stori veliko dobrega našim sinovom v Ameriki.

Pretekli četrtek so naredili zelo težko operacijo našemu dragemu don Lasagni. Dva

dni smo bili vsi v velikih skrbeh. Sedaj je bolje in zdravniki so razglasili, da je zunaj nevarnosti.

Vsi drugi sobratje v Evropi so zdravi, Bogu hvala!

Prisrčno pozdravi vse naše sinove in njihove gojence in veliko molite zame, ker imam v rokah zelo pomembne in težke stvari, ki zahtevajo posebno razsvetljenje iz nebes.

Bog naj nas blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti. Amen.

najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. oktober 1881

Ko je čakal na operacijo, delavoljni človek ni stal s prekržanimi rokami, temveč je razmišljal in si pridobil sodelavce, da bi uresničil svoj dolgo načrtovani sen. Načrtoval je meteorološki observatorij v zavodu Villa Colón. Svetovljansko razgledan človek je videl, kako zelo bi to koristilo njegovemu misijonu zaradi napredka fizikalne vede.

Observatorij za opazovanje in raziskovanje atmosferskih pojavov bi lahko postavili pri Zavodu Pija IX., ki je stal na zelo pripravnem kraju. Dogajanja bi potem sporočali meteorološkim postajam v Ameriki in Evropi in bi tako prispevali svoj delež pri napredku meteorologije.

V Italiji, samo nekaj korakov od Turina, je bil mož svetovnega slovesa na tem področju pater Francesco Denza, barnabit, direktor observatorija v zavodu Carla Alberta v Moncalieriju. Don Lasagna je šel k njemu, in kakor je običajno med osebami visoke izobrazbe, sta v več pogovorih izdelala zelo obsežen načrt. Razpravljala sta o celotni meteorološki mreži v Južni Ameriki s središčem v Montevideu, ki bi jo upravljali salezijanci. Pater Denza je govoril o tem na Geografskem kongresu v Benetkah in dobil privolitev, da naj bi dali svoje predloge. Po tem prvem uspehu je govoril o stvari z don Boskom, ki je, kakor je bilo pričakovati, rade volje privolil. Podal je predlog v imenu tretje skupine, ki se je na kongresu ukvarjala z meteorologijo.²² Ta odbor je, potem ko je zvedel za don Boskovo »velikodušno pripravljenost«, izrazil »svojo globoko zadovoljnost« in mu sporočil »čestitke za pogumno dejanje v tako težki nalogi, ki pa bo koristno za celotno fizikalno vedo vsega sveta«. ²³ To je začetek Meteorološkega observatorija v Montevideu, o katerem bomo v teku naše pripovedi še govorili.

Meseca junija je don Lasagna doletela žalostna novica o nenadni smrti msgr. Vera, njegovega velikega prijatelja in očeta salezijancev v Urugvaju.²⁴ Malo pred svojim odhodom v Ameriko je zvedel veselo novico, da je Leon XIII.

²² Dodatek, št. 3.

²³ Pismo Generalnega vodstva don Bosku, Turin 30. november 1881.

²⁴ Msgr. Giacinta Vera, rojenega 3. julija 1813 v Santa Caterini v škofiji San Sebastiano pri Riu de Janeiro, ki ga je od Pija IX. 23. septembra 1864 razglasil za škofa v Megari in imenoval za apostolskega vikarja Montevidea, ko je vikariat postal sedež škofije, je Leon XIII. prestavil na to mesto 15. julija 1878. Na pastoralni vizitaciji v Pan de Azúcar ga je zadela kap.

imenoval za naslednika pokojnega prelata msgr. Innocenza Yeregui, velikega prijatelja salezijancev, o čemer smo že poročali na drugem mestu. Zato se je še z večjim navdušenjem lotil priprav za vrnitev.

Ne vem, ali je bilo pred operacijo ali pa po njej, ko je don Lasagna spremljal Božjega služabnika v Ligurijo in bil priča dogodka, kakršnih so sposobni samo svetniki. Msgr. Boraggíni, škof iz Savone, je imel spor z ravnateljem don Monaterijem v Varazzeju. Don Monateri ni ustregel prošnji msgr. Boraggínija, da naj bi poslal kakega duhovnika iz zavoda v neko hribovsko cerkev za mestom, da bi tam opravil ne vemo kakšno bogoslužje. Šlo je pa tudi za neke nerazčiščene župnijske pravice. Vendar je imel prav don Monateri. Ko sta don Bosko in don Lasagna obiskala škofa, je don Bosko pred prevzvišenim pokleknil na obe kolena in s sklenjenimi rokami proseče rekel: »Monsinjor, prosim vas odpuščanja za neprijetnosti, ki vam jih je povzročil don Monateri, ravnatelj zavoda v Varazzeju.«

»Vstanite vendar, za božjo voljo, don Bosko. Kaj vendar počnete?« je dejal škof.

»Ne bom vstal, dokler mi ne zagotovite, da mu odpuščate.«

»Da, da, odpuščam, odpuščam! Toda vstanite!«

Tedaj je don Bosko vstal in oba sta se objela.²⁵

Mesec oktober je don Bosku prinesel neizrekljivo zadoščenje. Argentinski romarji pod vodstvom msgr. Antonia Espinose, generalnega vikarja iz Buenos Airesa, so prišli v Italijo, da bi se poklonili namestniku Jezusa Kristusa. Ko se je papež v nagovoru obrnil naravnost nanje in izrazil svoje zadovoljstvo zaradi gorečnosti argentinskih škofov in njihove duhovščine, je rekel naslednje: »Prav tako naj ne opustijo živega prizadevanja, da bi spreobrnili h krščanskemu in civiliziranemu življenju še vedno divja plemena v Patagoniji, kjer se s pomočjo gorečih redovnikov ustanavljajo novi misijoni.«²⁶ V pogovoru, ki je sledil nagovoru, je msgr. Espinosa poročal papežu, kaj vse delajo salezijanci v republiki Argentini in zlasti v Patagoniji. Njegova svetost papež je dejal: »Ko smo zvedeli, da don Boskovi gojenci ustanavljajo misijone v Patagoniji, se je naše srce odprlo radostnemu upanju na boljšo prihodnost tamkajšnjih ubogih divjakov.«²⁷ Te besede so bile don Bosku v izredno zadovoljstvo.

V patagonskih misijonih so močno napredovali. Njihov vodja don Giuseppe Fagnano, neustrašen in podjeten mož, si je na vso moč prizadeval za evangelizacijo Indijancev. Bilo se jim je pa zelo težko približati, ker so zavračali belce in so se jih zato izogibali ali pa so bili do njih bojno razpoloženi. Meseca aprila je argentinska vlada, ki se je bala prevlade Čila v Patagoniji, poslala generala Ville-gasa z dva tisoč vojaki proti bojevitim plemenom Sayueques, ki so s svojimi na-

²⁵ Škofijski proces, Summ. št. XVI, 98, str. 756.

²⁶ *Civiltà Cattolica*, zv. 753 (5. november 1881), str. 358.

²⁷ *Boll. Sal.*, november 1881, str. 9.

padi in plenjenjem sejala strah in trepet v tistih pokrajinah. Don Fagnano je tudi sam zajahal konja in se udeležil teh pohodov. Na tistih neizmernih planjavah je skušal najti miroljubne Indijance, jih pridobiti, ščititi, poučiti in krstiti. To je zgodovina napornih in čudnih dogodivščin, ki so potekale okoli jezera Nahuél-Huapí, iz katerega priteka reka Limay, glavni pritok Rio Negra.

Oktober in november se je odpravil na novo potovanje k dvema indijanski-ma plemenoma, ki sta imeli svoja bivališča štiristo kilometrov od Patagónesa. Dosegel je nekaj uspehov, toda bližina vojaškega taborišča je bila velika ovira med drugim tudi zaradi žgane pijače, ker so se vojaki opijanjali in potem pobijali. Ko je jezdil ob obalah Rio Negra, je naletel na veliko krščanskih kolonov, ki jim je storil nekaj dobrega: »Oh dragi don Bosko,« je pisal 10. novembra, »koliko dobrega bi mogli narediti, če bi nas bilo kaj več.«

Toda vrnimo se k don Lasagni. Med njegovim bivanjem v Italiji si je don Bosko ustvaril jasno podobo o potrebah zavodov, ki so jih odprli v Urugvaju. Prav tako je lahko tudi od blizu izkusil kreposti, previdnost in pravilno ravnanje tega svojega dragega sina. Ker se mu je zdelo primerno, da bi ustanovil samostojno urugvajsko provinco, ga je imenoval za inšpektorja, zlasti še, ker je bilo treba naslednje leto ustanoviti hišo v Braziliji in on je imel vse potrebne sposobnosti, da je uvedel in razširil salezijansko delo v to neizmerno cesarstvo. Niti ga ni poslal nazaj samega, temveč mu je dal s seboj trumico misijonarjev, ki naj bi jih porazdelil med Urugvaj in Argentino.

Blaženi jih ni hotel poslati na pot brez slovesa, kakor da bi se zbal groženj ob zadnji odpravi misijonarjev. Nekaterim se je zdelo, da je bilo prezgodaj obnavljati svečano slovo. Toda uspeh je pokazal čisto drugačno stanje. Dne 10. decembra so pripravili poslovlilni obred. Bil je silno neprijeten dan s snegom, vetrom in mrazom. Toda cerkev je bila polna. Po branju iz okrožnice *Sancta Dei civitas*, ki smo jo navedli na začetku tega poglavja, je don Bosko v kratkih besedah sorodnikom in sotrudnicam obrazložil napredek Družbe v preteklem letu in govoril o sadovih, ki so jih nabrali v misijonih, in gradnji cerkva sv. Janeza Evangelista v Turinu in presvetega Srca Jezusovega v Rimu. Nato je prepustil besedo don Lasagni, ki je s predstavitevijo salezijanskih misijonov zadržal poslušalstvo.

Na pot se jih je odpravilo osem, dva tovariša pa sta jih čakala v Marseillu, kjer bi se morali vkrcati na ladjo. Da bi jih spodbudil na potovanje in da bi don Lasagni dal še eno znamenje svoje očetovske ljubezni, je hotel, da jih do Marseille spremlja nekdanji njegov ravnatelj don Lemoyne. Od tu so s parnikom *France*, last Prekooceanskih prevozov, 15. januarja 1882 brez vseh težav pripotovali v Montevideo. V Villa Colónu je don Lasagna našel sobrate zbrane na duhovnih vajah, ker so v tem času tam bile letne počitnice. Z velikim navdušenjem, globoko pobožnostjo in pristnim salezijanskim duhom, ki si ga je obnovil pri don Bosku, jim je pridigal.

Pred koncem leta je Božji služabnik sprejel na obisk msgr. Espinosa. Z dvema spremljevalcema je prišel v Oratorij na božični večer. Don Bosko, ki je bil srečen, ker je osebno spoznal resničnega prijatelja svojih argentinskih sinov, ni opustil ničesar, da bi bilo bivanje v Turinu čim bolj prijetno. Gostje so obiskali tudi San Benigno, kjer so jih sprejeli z lepo akademijo. Dne 4. januarja 1882 so se odpravili na pot v Francijo.

Msgr. Espinosa je prinesel dvoje pisem od svojega nadškofa iz Buenos Airesa, eno v španščini in drugo v italijanščini, z datumom 24. avgusta 1881. V prvem pismu je ugledni prelat pisal: »Povejte svojim fantom, od katerih se me mogoče kateri spominja, naj se me spominjajo v svojih molitvah zlasti pri veselju, ko bodo pozdravili naše romarje. Svojim velečastitim duhovnikom priporočite, naj veliko molijo za svoje sobrate tukaj, ki rastejo po številu in storijo veliko dobrega. V narodnem kongresu naj bi v soglasju s svetim očetom obravnavali razdelitev škofij. To bo lepa priložnost, da bi ustanovili apostolski vikariat v Patagoniji, ki bi ga izročili v oskrbo svojim gorečim misijonarjem. Zelo si želim, da bi to dosegli, četudi nisem brez bojazni. Molitve vaših dobrih sinov lahko dosežejo to milost, ki bo imela tudi veliko časnih koristi. Še naprej bom obveščal vašo uglednost o tej zadevi. Vaši misijonarji kakor tudi sestre Marije Pomočnice, ki so tukaj, so mi v veliko pomoč in tolažbo. Zato se zahvaljujem Gospodu in vaši uglednosti.« V drugem pismu je dodal: »Trem duhovnikom, ki so bili do sedaj v Patagoniji, se je te dni pridružil še eden za veliko in uspešno delo, ki ga opravljajo v teh pokrajinah. Še vedno se z veseljem spominjam dni, ki sem jih prebil v vaši sladki družini leta 1877.«

Tretje pismo, ki ga je poslal don Costamagna in je prišlo v Turin za božič, je bilo od msgr. Yereguija, ki je, še preden je zasedel svojo škofijo v Montevideu, čutil dolžnost, da je izrazil občutke svojega srca predstojniku salezijancev v Ameriki. »Naj vaša uglednost ve,« tako je pisal,²⁸ »da bodo salezijanci vedno zavzemali poseben prostor v mojem srcu in da bom zanje storil vse, kar bo v mojih močeh, da bo vedno rastlo število dobrih delavcev in sadovi njihovega dela. Prosim vašo uglednost, da mi popolnoma zaupate in mi poveste, kaj vse bi mogel storiti za vas. Kajti v vsem, kar je odvisno od mene, lahko računate name kot na dobrega prijatelja. Nehote sem prezrl uslugo, ki ste mi jo storili s tem, da ste me imenovali za salezijanskega sotrudnika. Zato se vam sedaj izrecno zahvaljujem za to.«

Tako topla in odkritosrčna pričevanja so dajala poseben pomen papeževim besedam. S temi dragimi tolažili se je za don Boska končevalo burno leto 1881. Božja previdnost mu z nekaj kapljicami prijetnosti omilila grenek kelih, ki pa ga je moral izpiti.

²⁸ Pismo don Costamagni, Montevideo, 29. november 1881.

2. POGLAVJE

MESEC IN POL V FRANCIJI

BLAŽENEGA DON BOSKA SO v Marseillu nestrpno pričakovali, pa ne samo zaradi vrveža preteklega leta, temveč tudi zaradi novih stavb, ki so prinašale vedno večje dolgove in zahtevale navodila za prihodnje leto. Večkrat so njegovi dobri volji, da bi se odpravil tja, okoliščine postavile meje. Končno pa je z božičnimi voščili lahko napovedal svoj prihod za prve dni februarja. Niso bili popolnoma prepričani, ali jim vlada ni pripravila kakega neprijetnega presenečenja, kajti v prostozidarskih časopisih se gonja proti redovnikom še ni popolnoma podela. Toda prijatelji so bili popolnoma mirni, češ: *Dom Bosco va arriver et lui (à l'oratoire) apportera la puissante intervention de sa sainteté* [Don Bosko bo prišel in bo (v oratoriju) močno prispeval s svojo svetostjo].¹

Iz Genove je po kopnem odpotoval en dan pred odhodom misijonarjev, malo počival v Nici in nato 5. februarja zvečer prišel v Marseille. Spremljal ga je don Celestino Durando, vrhovni šolski svetovalec, ki naj bi v posameznih hišah nadzoroval potek učenja in jih ustrezno uredil. Iz San Benigna je vzel s seboj tudi klerika Giulia Reimbeauja, sorodnika Harmelovih, ki naj bi mu bil za tajnika.

Še tisti večer je hotel opraviti delo krščanske ljubezni. Govorili smo še o slavnem patru Piu Mortari, lateranskem kanoniku.² Odloki o izgonu redovnikov z dne 31. oktobra 1880 so zalotili težko obolelega patra v Marseillu pri usmiljenih bratih v zavodu Saint-Louis. Ni vedel, kam bi se zatekel, ker bi njegova navzočnost uboge bolničarje lahko spravila v zadrego. Tedaj je Božja previdnost ganila zelo pobožno gospo Marcoselles, ki jo je leta 1869 spoznal v Rimu. Ona mu je ponudila stanovanje v svoji palači v Rue de Rome. Tam se mu je zdravstveno stanje tako poslabšalo, da ni mogel več zapustiti postelje. Previdnost je svetovala zakriti njegovo navzočnost, ker bi se mu lahko pripetila kaka ne-

¹ *Procès verbaux du Comité de Dames*, 27. januar 1881.

² MB XIV, str. 268 [BiS XIV, str. 176–177].

prijetnost tudi zato, ker so ga v Italiji razglasili za vojaškega begunca. Zato se je ravnatelj don Bologna skrivaj odpravil k njemu in v zavodu nihče ni vedel za to.

Ko je don Bosko zvedel za njegovo željo, da bi ga videl, je bil takoj pripravljen ugoditi mu. Obisk ob tako pozni uri je zagotavljal tajnost. Če bi sedaj obisk odložil, pozneje ne bi mogel več iti ali ne bi mogel priti k njemu, ne da bi javnost to opazila. Pater Mortara nam takole opisuje don Boskov obisk:³ »Od veličastnega don Bologna, ravnatelja oratorija sv. Leona in mojega velikega prijatelja, ki me je redno obiskoval in mi prinašal duhovno tolažbo, ki sem je bil nadvse potreben, sem zvedel, da je don Bosko v Marseillu. Silno sem si želel srečati ga. Upal sem, da me bo ozdravil. Tako se je 5. februarja častiti duhovnik pojavil pri meni. Prosil sem za njegov blagoslov in da bi se zavzel pri Bogu za moje ozdravljenje, da bi mogel še delovati za večjo Božjo slavo in za spreobrnjenje moje matere (ki je na žalost odšla v večno življenje 17. oktobra 1896). Odgovoril mi je in mi priporočil potrpljenje in vdanost v Božjo voljo ter darovanje lastnega življenja, če bi to bilo Bogu všeč. Kar se tiče moje matere, bi bile moje molitve v nebesih bolj učinkovite. Ponovno me je blagoslovil in odšel. Nisem ga več videl in čez nekaj let sem zvedel o njegovi sveti smrti. Utemeljeno upam, da me bo Božji mož, ki mi je storil toliko dobrega v tem življenju, še naprej blagoslavljal in prosil zame v svoji nebeški slavi, ki jo je gotovo že dosegel.« Ko je v nekem pismu leta 1884 omenjal don Bosku ta obisk, je pisal: »Ko ste me počastili s svojim obiskom v hiši gospe Marcoselles v Marseillu, ste mi rekli, da bi Bog lahko *preklical ukaz smrti*, že izrečen nad menoj. Ukaz je bil preklican, vi ste posredovali pri preklicu in gorje mi, če sedaj svojega življenja, ki mi preostaja, ne bom izrabil za pospeševanje, obrambo in širjenje skrivnostnega Božjega kraljestva.«

Don Bosko je našel oratorij sv. Leona popolnoma spremenjen in razdejan. Ničesar niso povedali ali objavili o njegovem prihodu, da bi tako preprečili nevarno javno mnenje. Kljub temu pa so množice ljudi dva dni po prihodu vse ure dneva oblegale hišo. Predvidevali so, da bo vse to zanj nadvse naporno. Zato je ravnatelj prosil don Rua, da ga je priporočil v molitev dečkom, da ga silen napor ne bi preveč izmučil. Mnogi so si želeli dobiti njegovo sliko. Neki velezaslužen gospod, ki ga je povabil na kosilo, ga je pripravil, da se je dal fotografirati s trakom in pasom na francoski način. In ker je vedel, da je le redkokdaj mogoče točno podati videz obraza, ga je fotografiral v petih različnih pozah.⁴ O tem sam poroča svojemu tajniku don Bertu, ki je ostal v Oratoriju.

Predragi don Berto!

Če moreš dobiti prepis oprostivte od zaobljub don Pirroja, mi ga, prosim, pošlji, ker ga potrebujem.

³ Pismo don Lemoyne 1898. Manjkajo drugi podatki, ker nismo mogli dobiti izvirnika, temveč samo prepis don Lemoyne.

⁴ Pismo don Bologne don Rui, Marseille, 8. februar 1881.

Naše stvari so dobro naravnane, močno potrebujemo molitve. Povej to Carogliu⁵ in njegovim tolovajem. Nimam nikakršnih novic iz Oratorija.

Zdravje v redu, vendar sem silno utrujen.

Naj te Bog naredi svetega kot Joba in imej me rad v J. K.

Najvdanejši prijatelj

duh. Janez BOSKO

Marseille, 10. februar 1881

Iz pisma istega datuma don Bonettiju zvemo, da ga je misel na cerkev presvetega Srca Jezusovega spremljala povsod. Poslal mu je osnutek treh okrožnic, o katerih bomo še govorili, ki naj bi jih poslal časnikarjem, škofom in nabiralcem darov.

Predragi don Bonetti!

Ne vem, ali si prejel poročilo o bivanju in odhodu naših misijonarjev iz Marseilla; odlična snov za naš Vestnik.

Prilagam pismo za časnikarje in še drugo za škofo. V italijanščini in francoščini za Reimbeauja. Preberi, popravi, odpošlji. Poskrbi še za druge prevode. Prav bo, da k okrožnici za zbiralce darov dopišeš: Prosimo, da darove pošljete na naslov vsaj na vsake tri tedne? Mesece?

Niti iz oratorija niti od drugod na svetu ne prejemanj nikakršnih novic.

Naše stvari lepo napredujejo: velika potreba po molitvah.

Bog naj nas vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 10. februar 1881

Župnik Guiol je bil nadvse ljubezniv do don Boska. Rekli bi lahko, da ni ostal niti najmanjši spomin na spor, o katerem smo poročali v prejšnjem zvezku. Vendar ne smemo pozabiti, da je imel don Bosko srečno roko, ko je za liturgično petje izbral klerika Grossa v župnijski cerkvi. Kljub svoji mladosti je užival brezmejno zaupanje gospoda kanonika.⁶

Dame iz Odbora so komaj čakale, da bi predsedoval njihovi seji. Z velikim veseljem so ga pozdravile na zboru 12. februarja. Samo dve se nista mogli udeležiti sestanka. Zapisnik pravi: »Toda molitev in don Boskov blagoslov bosta dosegla tudi njiju kot nagrado za žrtev.«

Najprej so prebrale natančen zapisnik seje leta 1880. Nabrani denar je dosegal vsoto dvajset tisoč frankov. Nato so določile program za obhajanje prazni-

⁵ Don Matino Caroglio, sedaj v Caracasu v Venezueli, takrat študent v Oratoriju. Njegovi »tolovaji« so bili pridni dečki ministranti.

⁶ V *Procés-verbaux* Ženskega odbora (5. maj 1881) je župnik, ko je govoril o njem, dejal: »Gospod škof želi priti, da bo v kapeli sv. Leona posvetil v diakona dirigenta cerkvenega zbora župnije sv. Jožefa, ki si je pridobil splošno priljubljenost.« In na seji 14. oktobra: »Gospod župnik je pohvalil gorečnost opata Grossa, ki se kljub svojim mnogovrstnim obveznostim in slabemu zdravju ne brani nobenega napora.«

ka sv. Frančiška Saleškega 16. februarja. Nazadnje je povzel besedo don Bosko s svojo francoščino, ki je tako zelo prijetno zvenela iz njegovih ust. V zapisniku je ohranjen obširen povzetek nagovora, ki ga tu podajamo v prevodu.

»Prišel sem, da se zahvalim pa tudi da priporočim svoje uboge dečke, predvsem pa zato, da se zahvalim tem dobrim gospem za njihovo krščansko ljubezen. Kako lepo je videti gospe, ki se odpovedo svojemu udobju in gredo od hiše do hiše prosit sredstva, da lahko delajo dobra dela. Ne upam si vas hvaliti, ker se bojim, da bi razžalil vašo skromnost. Zahvaljujem pa se Bogu, čigar orodje smo v njegovih rokah in za kar delamo.

Veselim se, ker v vsem, kar se je naredilo v teh dveh letih, vidim delo Božje previdnosti. Desno krilo je končano in v zavodu je 150 notranjih in 70 zunanjih gojencev. Žal ne moremo sprejeti veliko fantov, kakih pet tisoč, kar kaže, kako zelo potrebna je ta ustanova. Ni veliko zavodov za dečke in še ti imajo celo vrsto razlogov, zakaj jim zapirajo vrata. Pri Sv. Leonu pa je zadosti, da sta v nevarnosti duša in telo, in že si sprejet. Ko bo končano levo krilo zavoda, bomo lahko zvišali število gojencev na tristo.

Treba bi se bilo razširiti in kupiti hišo, katere okna gledajo na naše dvorišče in nas nenehno motijo. Tam bi lahko namestili sestre Marije Pomočnice, ki bi morale priti in ne bi imele drugega stika z zavodom kot samo skrb za pranje, perilo in garderobo. Z lahkoto bi jo preuredili za ta namen in se tako izognili sedanjim nevšečnostim. Toda za to bi bil potreben denar. Zdi se, da Božja previdnost to želi, ker so znižali prvotno ceno. Vedno bolj so popuščali in sedaj bi mogli hišo dobiti za 45 tisoč frankov.

Božja previdnost, ki hoče to stavbo, bo poslala vse potrebno. Ko pravim, da to hoče Božja previdnost, hočem povedati, da to hoče Bog. Bog namreč hoče naše delo in nam bo zato dal tudi sredstva, da ga uresničimo; kdor se trudi za določen cilj, ima pravico do sredstev in mi smo lahko prepričani, da bodo ta sredstva prišla. Mi smo orodje v rokah Božje previdnosti in Božja previdnost in Marija Pomočnica sta nas letos posebno čuvali.

Morali bi kupiti še nekaj drugega: dva tisoč kvadratnih metrov zemljišča, ki bi nam omogočilo ureditev prazničnega oratorija za ta del mesta. Želel bi, da bi ob Gospodovih dneh tukaj zbirale fante, ki med tednom delajo v raznih delavnicah, in jim omogočali versko in moralno vzgojo. Tako ne bi prišli v stik s fanti, ki redno obiskujejo oratorij. Bilo bi nekaj takega kot v Turinu, kjer se naredi obilo dobrega, saj se tam zbira do tri tisoč fantov.

Potrebovali bi približno enako vsoto, vendar jaz Odbora ne prosim za denar, temveč za molitve. Ne gre za neposredne darove, ker vaša dobrodelna krščanska ljubezen tudi ni brez konca. Vendar vam to pravim za koristne informacije in priporočila.

Izdatki bodo tudi za nakup hišne opreme, perila za fante in za vse drugo, kar potrebujejo, toda peu pour fois, ali peu a la fois [malo obenem in po malem], kot pravi gospod župnik.⁷

Imamo še dolg kakih dvanajst tisoč frankov za domače izdatke, vendar je to soraz-

⁷ Don Bosko je vedel, da so njegov klic za prošnjo *peu pour fois* (malo po malo) pri Odboru v veliko zadovoljstvo radi ponavljali.

merno majhen izdatek. Veliko večji so računi podjetnikov, ki znašajo sto dvajset tisoč frankov za opravljene gradnje.

Toda te težave in te vrtoglave vsote nas ne vznemirjajo. Brez dvoma potrebujemo denar, vendar zaupam Božji previdnosti in prav nič ne dvomim o Božji pomoči, čeprav ne poznam načina, kako se bo zgodilo.

Povem vam nekaj, česar še nikdar nisem rekel: naše zaupanje ima dober temelj, če se le ne naredimo nevredne. Vendar upam, da se to ne bo zgodilo. Če bosta v zavodu vladali pobožnost in moralnost, bomo opravljali Božje delo. Če bi opustili to, bi bilo vse drugo zaman. Vendar se to ne bo zgodilo in mi bomo vredni darov Božje previdnosti.»

Blaženi je še govoril o začetkih, namenu in razvoju Ustanove Marije Pomočnice za zapoznele poklice in omenil posebno zanimanje svetega očeta za to ustanovo. Nato je nadaljeval:

»Ko sem bil lansko leto v Rimu, je bil sveti oče globoko prizadet zaradi odvzema stavb Propagandi in zaskrbljen, kam naj bi premestil misijonske kolegije. Patagonija in Ognjena zemlja, ki sta veliki kot cela Evropa, nista bili nikdar deležni evangeljskega oznanjevanja; frančiškani, jezuiti, dominikanci niso mogli prodreti v njihovo deželo in so morali opustiti nadaljnje prizadevanje. Toda ura je prišla tudi za ta ljudstva, kajti sedaj sprejemajo Božjo besedo in ta dela čudeže. Sveti oče se je odločil ustanoviti vikariat in apostolsko prefekturo. Toda kar je največ vredno, so misijonarji. Zato je papež izrazil željo, da bi odprli semenišče, kjer bi se pripravljali apostolski delavci. Noviciat naj bi postavili v Sevilli, ker je španščina jezik, ki ga govorijo v krajih, kamor naj bi šli misijonarit.

Potem so razmišljali o tem, kje bi v Franciji ustanovili podobno semenišče. Pri tem so se pokazale težave, saj ni bilo mesta, ki bi imelo tak osrednji položaj ali druge prednosti, kot jih ima Sevilla. Potem pa je sveti oče dejal, da zaupa v Marseille, kjer sta doma vera in krščanska dobrotelost. Poizvedite malo, ali so tam ljudje, ki bi se za to zavzeli, in jim povejte, da ne bodo pomagali niti vam niti meni, temveč Cerkvi. Obstajala je bojazen, da se bodo škofje, ki ne morejo dobiti poklicev za duhovnike in bi jim sedaj še odvajali duhovnike v misijone, temu uprli. Papež je pomislil ... pa tudi don Bosko: Ustanova Marije Pomočnice odpravlja te bojazni. Fantje, ki imajo duhovni poklic, opravijo predhoden študij, na koncu pa se popolnoma svobodo odločijo za vstop v kak red ali vrnitev v svojo škofijo. V Marseillu je že dvaintrideset takih študentov, ki pa so iz previdnosti porazdeljeni v razne zavode, npr. v La Navarre in drugam. Poleg tega upamo na tristo Francozov, ne da bi šteli tistih petsto fantov v hiši v Turinu. Ustanova je v očeh javnosti namenjena vzgoji revnih otrok in njihovi pripravi za kako obrt v kaki dobro opremljeni delavnici. Toda glavni cilj je med temi fanti odkriti tiste, ki nosijo v sebi zametke duhovnih poklicev, in te poklice razvijati. Teh zadev ne bomo obravnavali na skupni konferenci, da ne bi pred očmi javnosti odkrivali namenov, ki jih hudobija časa svetuje skrivati. Vašo gorečnost pa naj spodbujajo zato, da uvidite njihovo veličino in pomen, da bi tako dosegli čim večje uspehe.»

Preprosta in zaupna vera Božjega služabnika je pridobila gospe, ki so bile pripravljene početveriti svoje prizadevanje za pridobivanje sredstev za uresni-

čitev njegovih načrtov. Zborovanje je v vseh pustilo globoke vtise. Na koncu je župnik Guiol, s tem da je rekel, da bi bile vse zelo srečne, če bi jim podelil blagoslov, pridobil don Boska, da jih je blagoslovil. Blaženi ga je *avec son inaltérable bonté* [s svojo nespremenjeno dobroto] podelil, vendar je povedal, da je to blagoslov, ki ga je po izrecnem papeževem namenu podelil v njegovem imenu.

Don Boskovo zaupanje v Božjo previdnost je bilo utemeljeno in potrjeno z dejstvi. Iz zapisnika zbora 3. marca zvemo, da so velikodušni prispevki močno znižali velik dolg, saj je prva zbirka dala dvajset tisoč frankov. Kmalu ji je sledila druga in čez tri mesece še tretja z enakim uspehom kot prva. Toda Odbor je želel, da bi don Boska rešili strahu pred podjetniki, za katere so sumili, da mu jemljejo spanec. Zato so si zamislili izredno zbirko med lastniki industrijskih podjetij, ki so zaposlovala veliko število piemontskih delavcev, in med družinskimi materami. Obrnili so se na Odbor gospodov pod predsedstvom gospoda Rostanda.

Don Boska so oblegali od jutra do večera, tako da je zaradi številnih sprejemov izgubil glas in je utrujenost pretila, da ga bo uničila. Dne 14. februarja zjutraj je moral najaviti, da ne more več sprejemati. Toda znano je, da so v takih primerih vedno izjeme. Neka uboga boleha sestra, predsednica neke dobrodelne ustanove, neki ugleden gospod, kateremu je bil že obljubljen sprejem, neka živčno bolna ženska, ki se je skrila v kot in je kriče planila v njegovo sobo, so bili sprejeti in so ga zaposlili vse do poldneva. Tedaj pa zares ni mogel več: stiskanje v prsih ga je popolnoma onemogočilo. Popoldne se je, da bi se obvaroval podobnega napora, zaklenil v svojo sobo. Proti večeru je šel od doma, ker so ga pričakovali v mestu. Eno uro se je vozil s kočijo, kar je pomenilo eno uro trpljenja. Ves izčrpan od govorjenja se je vrnil proti deseti uri. Predvideval je, da se bo prekinjeno sprejemanje naslednjega dne nadaljevalo še z večjo silo. Nekaj ljudi je prišlo že trikrat in čakalo na sprejem. Poleg tega je bila tu še gora pisem, ki je vsak dan naraščala.

Dne 15. februarja ni bilo sprejemov, ljudi pa je bilo ogromno. Kakih sedemdeset oseb je glasno zahtevalo, da bi ga radi videli. Pripovedovati jim, da ne more sprejemati, ker se slabo počuti, je bilo nesmiselno: nobeden ni hotel oditi. Utrujeni od čakanja so v trenutku, ko ni nihče nadzoroval, trumoma planili v prvo nadstropje in potrkali na njegova vrata. On, ki se je zaklenil v sobo, ni sumil, kdo bi mogel biti, in je odprl. Da tega ne bi nikdar storil! Vsi so se usuli v sobo. Ko je videl, kaj se je zgodilo, je odložil pero in zvezek in se zatekel v bližnjo sobo don Duranda. Ljudje pa za njim. Končno so mu prišli na pomoč ravnatelj in drugi, ki so z velikim naporom izpraznili sobane. Slaboten, ves v bolečinah in brez glasu ni videl druge možnosti, kot da se zateče k župniku pri sv. Jožefu. Tu je počival do petih popoldne in si malo opomogel za napore prihodnjih dveh zelo težavnih dni.

Praznik sv. Frančiška Saleškega so prestavili na 16. februar z namenom, da bi mogel biti navzoč tudi on. Monsinjur škof, ki je hotel izrecno pokazati svojo naklonjenost do Oratorija, je želel darovati skupno sveto mašo.⁸ Spregovoril je kratko o svetem zaščitniku in podelil obhajilo tudi velikemu številu gospodov in gosa iz mesta. Slavnostni govornik je bil opat Guérín, znan govornik v mestu. V hiši je bilo vse na nogah tja do poznega večera. Don Bosko ni imel niti trenutka miru.

Dne 17. februarja so slavili dan salezijanskih sotrudnikov in sotrudnic. V Marseillu jih je bilo devetsto vpisanih. Prišli pa so tudi iz bližnjih krajev, nekateri celo iz Toulona. Zboru je predsedoval msgr. Forcade, nadškof iz Aixa. Opat Mendre je podal poročilo o zavodu. Nato je govoril don Bosko. Njegov preprost in mil nagovor je poslušalce večkrat ganil do solz. Opat Mendre je pisal: »Don Bosko se le s težavo izraža francosko. Toda tudi v tem je Božja previdnost, o kateri tako pogosto govori, s svetim pomaziljenjem prišla njemu na čudovit način na pomoč. Poslušalci se pozabijo nasmehniti, zelo redka stvar v Franciji, kadar se kdo zmoti. Vsi so pozorni na čar te besede, ki prihaja s tako učinkovitostjo iz nebes.«⁹

Na koncu je nadškof iz Aixa, ki se je ljubeznivo odzval na don Boskovo povabilo, sklenil zborovanje z očetovskim nagovorom. Dejal je: »Salezijanske ustanove, katerih miroljubna zavojevanja prekašajo zavojevanja Aleksandra, Cezarja in Napoleona, potrjujejo na veličasten način resnico, da je samo Cerkev mati malih in ubogih. Sladki lik don Boska nima nič skupnega s svetnimi zavojevalci, njegovi bataljoni duhovnikov niso strašni kakor vojske tistih velikih poveljnikov. Toda z don Boskom je Bog in to pojasnjuje skrivnost njegovih uspehov.«

Samo pri vratih kapele, kjer je don Bosko držal pladenj, je padlo dva tisoč frankov. Drugi darovi so se nabirali pozneje. Duša vsega je bil kanonik Guiol, kateremu se je naslednjo nedeljo don Bosko javno zahvalil v cerkvi. Ko so ga prosili, da je v župniji predsedoval pobožnosti k presveti Trojici, ki so jo opravljali vsako tretjo nedeljo v mesecu, je v trenutku, ko je prišel na vrsto za nastop, začel takole govoriti: »Če bi mi bilo dovoljeno odbiti kako željo kakemu kralju, bi to storil, toda odbiti prošnjo gospodu župniku pri sv. Jožefu, mi je nemogoče.«

Prostorna cerkev je tisti večer kazala mogočen videz: navzoč je bil veličasten zbor poslušalcev, ki se je navadno zbiral za poslušanje velikih govorcev, ki

⁸ Zapisnik seje dne 12. februarja 1881.

⁹ Tako piše Mendre v tiskanem poročilu, ki ga bomo takoj predstavili. Don Bosko je to, kar je povedal, napisal. Osnutek njegovega govora in govor nosita v našem arhivu številko 313. Zvezek ima 14 strani, popolnoma izpisanih pa je samo 9. Prve tri strani in štiri vrstice četrte so napisane z don Boskovo roko. Drugo je napisala neka druga roka ali prepisala iz don Boskovega osnutka oziroma po njegovem nareku. Ta druga možnost je verjetnejša. Deveta stran se začinja s *quae purgat peccata* [ki briše grehe] in nima nikakršne povezave s prejšnjimi, vendar je don Bosko na dnu osme strani dopolnil pomen. Ko je don Bosko napisano še enkrat prebral, je naredil precej popravkov in dodal obrobne opombe. Spis podajamo v Dodatku, št. 4., puščamo nepopolnosti in podajamo samo poudarke.

so drug za drugim stopali na prižnico sv. Jožefa. Don Bosko je govoril o mani, simbolični podobi Evharistije, in o naših dolžnostih do nje. Tudi za ta nagovor opat Mendre pripominja: »Poslušalstvo se ni zanimalo za izražanje, temveč je v polni meri sprejemalo Božjo besedo. Da, celo nekatere napake v govoru so dajale tej pridigi, ki je bila prežeta z apostolskim duhom, še poseben čar. Vsem, ki bodo stopili na ta sveti govorniški oder, želim enak uspeh.«

Predavanja, ki ga je opat Mendre imel na sestanku sotrudnikov, so natisnili in z drugimi njegovimi spisi o oratoriju v Marseillu predstavlja zanimivo monografijo,¹⁰ ki se deli v tri dele. Naprej je na kratko opisano praznovanje sv. Frančiška Saleškega, nato sledi natančno poročilo s podatki o zborovanju. Potem ko je Mendre opisal prizadevno dejavnost obeh Odborov, nadaljuje: »Kaj se dogaja znotraj oratorija, medtem ko ti delujejo zunaj? Prestopimo prag te blagoslovljene hiše in najprej z globokim spoštovanjem pozdravimo njega, ki je med nami določen, da prestavlja don Boska. On je delavec prve ure, skromen, neutrudno delaven, pripravljen na vse žrtve, ki so potrebne za nepričakovano in hitro rast naše ustanove, vedno na višini svoje naloge in dolžnosti in vsem za zgled v pozabljanju nase. Oglejte si velikanska dela, ki so bila opravljena v kratkih mesecih, ki jih je Bog tako bogato blagoslovil.« Potem ko je poročevalec opisal sedanji položaj zavoda in obrnil pogled v prihodnost, je povedal naslednjo misel: »Ne bomo skušali z neprimerno radovednostjo spoznati tesne povezave med Božjo previdnostjo in našim častitljivim očetom don Boskom. Čudovite učinke smo že videli in jih bomo še.« *Duc in altum* [Odrini na globoko], le naprej! je bilo njegovo geslo.«

Kot tretje je opat Mendre objavil zagovor Oratorija sv. Leona, ki ga je naslovil na generalnega konzula Strambia, namenjen pa je bil prefektu departmaja z namenom, da bi zavrnil obtožbe, ki jih je zavodu izreklo marsejsko časopisje proti koncu leta 1880.¹¹ Prefekt, ki se je opiral na obilno poročilo, polno obrekovanja, je poslal konzulu težke pritožbe proti salezijancem. Če bi bilo vse to resnica, kar je bilo tam povedano, bi bili zares vredni najhujših kazni, ki jih zakoni nalagajo tujcem, ki niso bili vredni ponujene gostoljubnosti. Strambio je dal zaupno poročilo obtoženim. Če prej niso hoteli sprejeti v vednost tistih nizkotnih žalitev, sedaj ni bilo več mogoče molčati, ne le, da bi preprečili porazne učinke tistih hudobnežev, temveč tudi zaradi dobrega imena samega konzula. Ta je bodisi zaradi prijateljstva, ki ga je vezalo z don Boskom že od šolskih klopi, bodisi zaradi narodnostnega ponosa zaradi napredka in obljub oratorija imel to ustanovo nadvse rad in jo je podpiral s svojo najboljšo voljo. Zato mu je bil ta

¹⁰ *Oratoire Saint-Leon, Fête de Saint-Francois di Sales et compte rendu de l'année 1880*. Marseille, Typ. Olive. Gornji navedki so vzeti iz tega spisa, ki je izšel anonimno. Drugi podatki so iz pisem klerika Reimbeauja in don Bologne in iz francoskega *Vestnika* meseca aprila.

¹¹ Prim. MB XIV, str. 610 [BiS XIV, str. 396–397].

kup očitkov nadvse nadležen pred francoskimi oblastmi in si je prizadeval, da bi postavil stvari na svoje mesto. To nalogo je prevzel opat Mendre in jo opravil izjemno uspešno. Don Bosko je novembra prebral rokopis, kot je to razvidno iz naslednjega pisma, ki smo ga prejeli, potem ko je štirinajsti zvezek že izšel.

Dragi moj gospod don Mendre!

Ne bi mogli boljše predstaviti mojih želj, kot ste to storili v poročilu, ki ste mi ga blagovolili pokazati. Lahko bi prosili tudi gospoda konzula, da bi ga objavil, če se mu zdi primerno.

Napravil sem napako; namesto da bi pisal svoje pripombe na poseben list, sem jih pisal na rob strani. Storite, kakor se vam zdi najbolje.

Mogoče bi lahko omenili, da naši zavodi v Italiji dostikrat dobivajo prošnje za sprejem ubogih in zapuščenih francoskih dečkov. Da bi prihranili stroške potovanja, jih obvarovali spremembe navad in jezika, smo bili prisiljeni v Franciji ustanoviti hiše z istim namenom kot v Italiji.

V veliko zadovoljstvo mi je bilo sporočilo, da med zavodom sv. Leona in župnijo sv. Jožefa vlada pravo prijateljstvo in da se vedno bolj pogloblja. Če je to potrebno vedno, je še bolj potrebno v našem času.

Če menite, da bi jaz mogel od tod narediti kaj koristnega, mi, prosim, sporočite in bom rade volje izpolnil vaš nasvet.

Bog naj vam povrne pomoč in svetovanje, ki ga dajete naši Družbi. Sedaj ko je vihar prešel, zapojmo himno zahvale! Bog naj vas blagoslovi, dragi in zaslužni gospod opat Mendre, Bog naj vas ohrani pri dobrem zdravju. Pozdravite, prosim, gospoda župnika, don Bologno in molite zame, ki ostajam vedno poln spoštovanja in globoke hvaležnosti v J. K. najvdanejši služabnik in prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. november 1880

P. S.: Bilo bi tudi prav, če bi omenili, da mi nismo nič drugega kot samo dobrodelna cerkvena ustanova v korist ubogih in ogroženih dečkov. Želja, da bi čim prej odposlal to pismo, onemogoča, da bi ga prepisali. Don Bologna naj ga prepíše in mi pošlje prepis. Tudi trije že odposlani gospodu konzulu so v redu.

Kmalu bom pisal našemu gospodu župniku.

Kanoniku Guiolu je don Bosko med svojim bivanjem v Marseillu napol za šalo, napol zares pripovedoval stvari, ki jih je videl, preden je prišel v Francijo, verjetno proti koncu leta 1880.¹² Guiol je bil prepričan, da bi bilo treba imeti kako hišo na deželi, kamor bi v poletnih mesecih pošiljali fante iz Sv. Leona. Blaženi je bil istega mnenja in je dodal, da bi bilo treba hišo postaviti na kraju, ki bi mogel služiti tudi za noviciat. »Kar se tiče hiše,« je nadaljeval, »jo že imam. To je zelo prostorna stavba na prelepem kraju, ki ga obdaja pinijev gozdiček. Do nje je mogoče priti po drevoredu mogočnih platan in ob potoku, polnem vode, ki teče od enega do drugega konca posestva.« Župnik, ki je dobro vedel, da don

¹² Ko je don Bosko oktobra 1883 pisal Guiolu, je dejal: »Pred tremi leti.«

Bosko nima nobene posesti v Marseillu in mu zato ni bilo mogoče, da bi najel še kako drugo stavbo zunaj zavoda, je menil, da se mu meša. Zato ga je presenečen vprašal, kje bi bila ta letoviška hiša.

»Kje je, ne vem,« je odgovoril don Bosko. »Vem pa, da je in da je v bližini Marseilla.«

»To je pa zanimivo!« je odvrnil župnik. »In kako veste, da ta hiša je in da je namenjena vam?«

»Vem zato, ker se mi je sanjalo.«

»Kako se vam je sanjalo?«

»Videl sem hišo, drevesa, posestvo, vodo, vse, kakor sem opisal. Videl sem celo dečke, kako so se podili in se zabavali po drevoredih.«

Ko je don Bosko govoril o sanjah, jih opat Guiol ni vzel površno, ker ga ni imel za sanjača, temveč ga je pozorno poslušal in čakal, da se besede izpolnijo. Ne dolgo zatem je nekaj dobrotnikov ponudilo hišo v ta namen. Toda don Bosko se je zahvalil in ni sprejel, češ da ni prava. Leta so tekla, ne da bi bilo kako znamenje za uresničitev. Ob vsakem srečanju sta prijatelja govorila o tej slavni vili, ki naj bi postala noviciat, in opat se je vedno ljubeznivo smehljaj.

Don Bosko je o tej zadevi govoril tudi z drugimi. Tako je septembra 1882 zadevo omenil kleriku Cartieru. Ko je šel ta iz Marseilla na duhovne vaje v San Benigno, da bi sprejel subdiakoniat, se je ustavil v Nici. Blaženi je tam vodil duhovne vaje za salezijance. Imela sta dolg pogovor, med katerim je don Bosko dejal: »V bližini Marseilla bomo imeli veliko hišo, kamor bomo postavili noviciat in študentat. Tja bomo poslali tudi tebe, vendar ne takoj prvo leto, ker te bodo potrebovali za šolo v Sv. Leonu. Tam boš poučeval, dokler ne boš dokončno dobil svojega mesta.«

V Marseillu so menili, da bi mogla biti ta hiša iz sanj poletna hiša gospe Broquier, nedaleč od Aubagna. Tudi don Bosko, ki so ga zmotili netočni opisi, je začel verjeti v to možnost. Zato je pisal lastnici in jo prosil, da bi mu jo prepustila, jo prodala ali dala v najem. Pismo je poslal don Bologna s prošnjo, naj ga izroči gospe. Ker pa je hišo opisal tako, kakor to poznamo iz opisa, gospa ni bila prepričana in don Bologna je odpisal don Bosku, da gre za pomoto.

Leta 1883 je prejel drugo ponudbo od gospe Pastré, bogate pariške vdove, ki ji je don Bosko ozdravil hčerko. Šlo je za vilo pri Santa Margheriti blizu Marseilla. Toda don Bosko je iz osebnih razlogov, ne da bi si hišo sploh ogledal, ponudbo zavrnil. Nekaj mesecev pozneje mu je don Bologna pisal, da gospa vztraja pri svoji ponudbi in ga prosi, da bi sprejel. Blaženi je odgovoril, da sprejme, če so tam pinije, platane in potok z obilno tekočo vodo, sicer pa ne. Don Bologna je šel na ogled in videl, da je bilo na stotine pinij, drevoredi platan in žuboreč potok. Tedaj so prevzeli hišo Santa Margherita za petnajst let v uporabo. Leta 1883 so tja poslali novince in hišo poimenovali Previdnost. Ko je opat Guiol leta

1884 šel z don Boskom prvič na ogled, je z začudenjem ugotovil, da je vse tako, kakor mu je Božji služabnik opisal, kar je videl v sanjah.

O drugem izrednem dogodku, ki se je zelo verjetno zgodil tega leta, je slišal pripovedovati vrhovni predstojnik don Albera leta 1921 v Alleverd-les-Bains nekega zdravnika in je potem on sam pripovedoval 7. februarja sobratom v Marseillu. Neki gospod Guérin iz Marseilla je bolehal za kostno tuberkulozo na eni nogi. Strganje kosti ni prineslo nič izboljšanja in bolezen so razglasili za neozdravljivo. Rana je morala ostati vedno odprta, da je lahko tekel iz nje gnoj. Kot dober kristjan je imel bolnik edino željo, da bi v vsem mogel izpolniti Božjo voljo. Neka znanka, ki je stanovala na Via San Giacomo, mu je svetovala, da naj gre k don Bosku: ne zato, da bi ga ozdravil od bolezni, temveč da bi slišal od njega kako besedo spodbude in tolažbe. Šel je, bil je sprejet in povedal svojo voljo, da bi nosil svoj križ iz ljubezni do Boga. Blaženi ga je blagoslovil in mu vlil poguma.

Bolnik je stanoval na Drevoredu Meilhan. Od Sv. Leona do njegove hiše je bila pot predolga za njegovo nogo, zato se je hotel peljati s tramvajem od križišča Via Paradis in ulice svetega Jakoba. Ker tramvaja dolgo ni bilo, se je napotil peš proti Borzi v upanju, da bo sedel na prvi omnibus, ki bo peljal v tisto smer. Pa spet ni bilo nič. Po dolgem čakanju se je prav počasi napotil proti Canebiéru, pa tudi tu ni bilo nič. Isto se mu je pripetilo na via Noailles in tako je korak za korakom, ne da bi se sploh zavedal, prišel domov.

Navadno je moral kmalu v posteljo in je večerjal leže. Tisti večer je kljub nasprotovanju domačih hotel dokončati nekaj opravkov, ki so ga zadrževali pokonci vse do večerje. Ko je vse opravil, je z drugimi sedel za mizo in nato šel počivat. Ko je potem hotel zamenjati obveze, je ugotovil, da je rana izginila, ne da bi pustila kako brazgotino. Don Bosko ga je ozdravil, ne da bi ga on za to prosil.

Za sestre so pripravili slabo pripravno stavbo nedaleč od zavoda. Toda zaradi vlažnih prostorov in drugih razlogov so vselitev odložili. Medtem je don Bosko popolnoma zasebno blagoslovil poslopje, opravil obred in ni povabil niti gospa iz Odbora, pa jim je bilo zelo žal. Te so že na več sejah obravnavale, kako bi na najboljši način poskrbele za novo skupnost. Na seji 3. marca je župnik pojasnil zadevo in navedel tri razloge: nikakor ni bilo primerno, da bi klicali pozornost na še to drugo redovno družino; don Bosko je bil zadnje dni obiska pri Sv. Leonu nedostopen za naval obiskovalcev in župnik se ni mogel z njim domeniti za dan, uro in druge nadrobnosti. Ta razlaga je odpravila vse nezadovoljstvo.

Če pomislimo na dogodke iz prejšnjega zvezka, nam postane jasno, da previdnosti ni bilo nikdar zadosti. Treba pa je tudi povedati, da je naklonjenost do don Boska v Marseillu iz dneva v dan rasla. Zato je Odbor gospodov menil, da more s tem, da ga vsi dobro spoznajo, le pridobiti. Zato so se v času don Boskove navzočnosti ogrevali za natis spomenice, ki jo je sestavil opat Mendre in o kateri smo poročali zgoraj.

Kaj več nam o tem don Boskovem obisku v Marseillu ni znano. Zdi se, da sodi v to leto karanje s strani tako zaslužne gospe Prat. Imela je dva oženjena sinova in eno hčerko, ki pa so ji s svojim obnašanjem povzročali velike skrbi. Zato jih je prejšnjikrat priporočila njegovim molitvam, da bi se spreobrnili in poboljšali. Don Bosko je obljubam molitve pridružil tudi upe na uslišanje. Ko sedaj mati ni videla nikakršne spremembe, mu je to potožila. Božji služabnik ji je v vsej ponižnosti odgovoril: »Da, krivda je na moji strani, ker nisem zadosti molil.«

Če ni ravno iz tega leta, pa je vendar iz tega časa dogodek, ki nam priča o njegovi veliki ljubezni do glasbe in o pomenu, ki ji ga je pripisoval v prazničnih oratorijih. V Marseillu ga je obiskal neki redovnik, ki je ustanovil oratorij. Vprašal ga je, ali odobrava glasbo kot obliko razvedrila za fante. Obiskovalec mu je naštel razloge, ki so govorili za uvedbo glasbe za večji uspeh vzgoje. Don Bosko je z odobravanjem poslušal in na koncu povzel: »Oratorij brez glasbe je telo brez duše.« Sogovornik pa je videl tudi nemajhne pomanjkljivosti, kot so raztresenost in nevarnost, da bi fantje šli pet in muzicirat v gledališče, kavarne, na ples in politične parade. Don Bosko je vse to tiho poslušal, potem pa odločno odvrnil: »Kaj je bolje biti ali ne biti? Oratorij brez glasbe je telo brez duše.«

Don Boskov odhod iz Marseilla je spremljal čudežen dogodek. Spomin nanj je ohranjen v zapisu nekega očividca, ki ni bil samo očividec, temveč tudi vzrok naključja.

Gospodična Flandrin je bila že dalj časa težko bolna in zdelo se je, da gre njeno življenje h koncu. Njena mati je vsak dan hodila k Sv. Leonu in prosila don Boska, da bi jo obiskal na domu. Toda don Bologna, ne vemo zakaj, ni imel za primerno, da bi šel. Ko je o tem poročal don Bosku, je storil to s tako hladnimi besedami, da se don Bosko ni niti ganil.

Prišel je dan odhoda. Da bi se izmaknil množici, ki ga je pričakovala na železniški postaji, so sklenili, da se bo kakor prejšnje leto odpeljal na postajo Aubagne. Tudi v tej zadnji uri je prišla gospa Flandrin in skušala doseči obisk. Tokrat se je obesila na talar opata Mendra in ga prosila, naj bi izrabil svoj vpliv in pripeljal don Boska k njeni hčerki.

Opat, ki je videl gospo že tolikokrat v oratoriju, se ni mogel ustavljati njenim solzam. Obljubil ji je, da bo na poti v Aubagne krenil s kočijo proti njenemu domu in pripeljal don Boska.

Proti večeru so se odpravili na pot. Opat je bil prepričan, da don Bosko ne pozna poti. Zato je bil ves iz sebe, ko je slišal: »Zdi se mi, da smo spremenili pot.« Kočijaž je namreč v tistem trenutku skrenil na pot, ki mu jo je nakazal Mendre. Ne da bi naravnost odgovoril na pripombo, jo preprosto dejal: »Vi, gospod pater, potujete na mojo odgovornost. Pustite stvar meni in bomo prišli na cilj.«

Don Bosko je molčal. Ko se je potem kočija ustavila pred Flandrinovo hišo, je ustregel prošnji. Mati je povedla don Boska v bolniščino sobo, medtem ko se

je opat zadržal v predsobi.

Dekle je imela že dva tedna popolnoma stisnjeno grlo, tako da ni mogla pogoltniti ničesar in so jo morali umetno hraniti. Poleg tega jo je mučila silna žeja. Njen oče, državni uradnik, je moral zdoma. Šel je v prepričanju, da jo bo ob vrnitvi našel mrtvo. Pred kratkim je prejela maziljenje bolnikov.

Božji služabnik je stopil k zglavju in jo vprašal: »Bi radi malo vode?«

»Ne more,« je bil takojšen materin odgovor.

»Molimo,« je dejal don Bosko.

Tedaj so vsi pokleknili in nekaj trenutkov molili. Nato jo je don Bosko blagoslovil in ukazal: »Sedaj pa pijte.« Začela je srebati in nato pošteno piti. Kmalu je izpraznila kozarec in zakričala »Zdrava sem!« V trenutku je v sobi nastala zmeda. Vsi so kričali in tekali kot brez glave sem in tja, kot da so ponoreli. Opat Mendre, ki je takoj stopil v sobo, je dobil don Boska, ki se je mirno smehljaj. Božji služabnik je šel naravnost v kočijo, za njim pa njegov spremljevalec, ki je bil ves iz sebe.

»Umirajoča« se je sama oblekla in šla čakati očeta, ki naj bi se vsak trenutek vrnil. Ko je zaslišala njegove korake, mu je stekla naproti, se mu vrgla okoli vratu in klicala: »Zdrava sem, zdrava sem, očka! Don Bosko me je ozdravil.« Ubogi človek je kakor zadet od strele padel po tleh. Poklicali so zdravnika, ki se je moral nemalo truditi, da ga je spravil k zavesti. Hčerka je pomagala materi, da sta mu stregli.

Medtem sta bila oba popotnika že daleč. Ko so bili spet v kočiji, je opat Mendre stisnil don Bosku roko in dejal: »Prav, oče, sedaj ne boste več govorili, da don Bosko ne dela čudežev!« Don Bosko je preprosto in mirno odgovoril: »Bogu bodi hvala! Bogu bodi hvala!« Opat je razumel, da bi bilo neprimerno še naprej govoriti o tej zadevi in je vse do Aubagna molčal.

Ozdravljenje je bilo tako popolno, da je gospodična 4. marca, ko je pisala pismo don Bosku in ni vedela za njegov naslov, poslala pismo don Bologni in priložila svoj listič: »Zahvalimo se Mariji Pomočnici za njeno čudežno ozdravljenje, ki ga jaz uboga grešnica nisem zaslužila. Molite, da bi postala bolj pobožna in naklonjena vaši ustanovi. Sedaj moramo opraviti zahvalno sveto mašo v čast tako dobri materi. Prosim vas, gospod ravnatelj, da določite dan v prihodnjem tednu, vendar naj ne bo prezgodaj, ker stanujemo daleč. Prosim vas, da mi sporočite kak dan prej, da se bom pripravila na sveto obhajilo in bom obvestila tudi nekaj mojih prijateljic.«

Ni nam natančno znano, katerega dne je don Bosko odpotoval iz Marseilla. Zdi se, da je bilo 25. februarja, kajti naslednjo nedeljo, 27. februarja, je bil že v Roquefortu v gradu grofa Villeneuva, potem ko se je precej dolgo zadržal v Aubagnu. Od tam je v francoščini pisal pismo don Bologni, ki ga tukaj podajamo v prevodu.

Predragi don Bologna!

Odšel sem. V Aubagnu smo storili marsikaj. Sedaj sem v Roquefortu, kjer si bom vzel en dan počitka. Jutri pa bom že v Saint-Cyru, če bo taka Božja volja.

1. Povej našim fantom, da sem bil zelo zadovoljen z njihovim obnašanjem in njihovo pobožnostjo. Prepričan sem, da bodo iz dneva v dan boljši. Naj poskusijo hudiču odbiti rogove z dvema kladivoma, ki sta spoved in obhajilo.

2. Z velikim zadovoljstvom sem zapustil naše sobrate duhovnike in klerike in druge sobrate, ker sem videl v njih najboljšo voljo, da bi bili dobri salezijanci, se pravi sol v besedah in luč v dejanjih. Bog bodi hvaljen. Pogum in vztrajnost!

3. Med svojimi papirji sem našel bankovce (600 frankov). Če jih zares potrebuješ, ti bom poslal okroglo vsoto tisoč frankov. Če pa lahko shajaš brez tega denarja, ga bom dal don Ghivarellu,¹³ ki čaka na denar, kakor so Hebrejci čakali na mano v puščavi. Kot napotek ti sporočam, da sem pisal gospe Jacquesovi, da ti v primeru velike stiske da kak tisočak od pet tisočev, ki mi jih bo kmalu dala na voljo.

Opraviči me pri gospe Brouquierovi, da sem v vsej naglici moral iti v Aubagne, kjer so me čakali v cerkvi, da sem povedal besedo spodbude sotrudnikom.

Vse v redu, Bogu bodi hvala.

4. Vtakni v ovojnice tukaj priložena pisma in jih pošlji na naslove.

Bog naj nas vse blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti. Molite zame, ki ostajam vedno v J. K. vaš prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Roquefort, 27. februar 1881

Istega dne je podal poročilo o svojem potovanju kardinalu Nini. Najpomembnejše novice za don Boska so bile ponovne prošnje za pridobitev privilegijev.

Prevzvišena eminenca!

Bil sem tri tedne v Marseillu, kjer sem zbiral sredstva za dograditev našega Oratorija sv. Leona. Gojencev je 250, od katerih jih sto sestavlja semenišče za Južno Ameriko, zlasti za Patagonijo. Sedaj skušam zbrati denar za plačilo dolgov drugih hiš. Upam, da bom mogel nekaj prinesiti tudi svetemu očetu. Če bo Bog tako hotel, bom v Rimu ob koncu meseca marca. Vendar nam mora sveti oče spet nakloniti ugodnosti, ki nam jih je vzel¹⁴ in so nam nujno potrebne, saj jih imajo vse druge redovne družine, ki jih je dokončno odobril Sveti sedež.

V Marseillu smo opravili cerkvene obrede v novi zavodski cerkvi. Mestni ordinarij je daroval mašo v čast sv. Frančišku Saleškemu in nadškof iz Aixa je predsedoval konferenci za salezijanske sotrudnike v navzočnosti ogromne množice ljudi. Nabirka je preseгла tri tisoč frankov. Saint-Cyr, Toulon, Fréjus, Cannes, Nica čakajo na podobno konferenco. Bomo videli, kako bo učinkovala Božja milost.

Vse naše hiše priporočam dobroti vaših molitev in prosim vaše zaščite, medtem ko

¹³ Ravnatelj v Saint-Cyru.

¹⁴ Prim. naprej, poglavje 14.

imam v globokem spoštovanju čast, da se imenujem vaše prevzvišene eminence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Roquefort, 27. februar 1881

Kanonik Brémond, župnik v La Loubiéru v škofiji Toulon, se spominja prijetnega osebnega doživetja. Bil je ministrant v Roquefortu in je imel priložnost, da je ministriral don Bosku. Don Bosko je maševal na način, ki ga ni nikdar videl. Vedenju mašnika pri oltarju se je tako zelo začudil, da se ni mogel nagledati. Bil je tako zamaknjen, da se je pozabil skupaj s svojim prijateljem igrati na kroglice na preprogi, ki je pokrivala zadnjo stopnico.

Iz Roqueforta je šel v Toulon, kjer so ga nestrpno pričakovali za konferenco. Govoril je v cerkvi Svete Marije, ki je bila nabito polna ljudi, ki so ga hoteli slišati. Iz poročila iz Toulona je z nekaj zakasnitve neki katoliški časopis¹⁵ pisal: »Po evangeliju je stopil na prižnico in si že prvi trenutek pridobil poslušalstvo. Ni posebno mogočne postave in se bolj slabo izraža v našem jeziku, vendar vsa njegova oseba izžareva privlačnost. Je pravi čudodelnik in še več, je pravi apostol krščanske ljubezni, je človek po Božjem srcu, je pravi svetnik.«

Potem ko se je opravičil, da ne govori francosko z Massillonovo eleganco in Bossuetovo zgovornostjo, je pripovedoval o skromnih začetkih svoje ustanove, opisal čudovit razcvet svojih zavodov in se nekaj dalj zadržal pri opisu dela v dveh bližnjih ustanovah, v La Navarru in v Saint-Cyru, ki sta zelo potrebni podpore. »Govor je bil,« tako pravi omenjeni časopis, »povedan v živi govorici, odločno, slikovito in le majhne napake so ga delale še bolj zanimivega.«

Po konferenci je don Bosko z brezrokavnim plaščem in s srebrnim pladnjem v roki šel po cerkvi pobirat darove. Medtem se je pripetilo nekaj, kar je vredno omembe. Neki delavec je v trenutku, ko mu je don Bosko pomolil pladenj, obrnil glavo vstran in nevljudno skomignil z rameni. Don Bosko je šel naprej in mu po tiho šepnil: »Bog naj vas blagoslovi.« Tedaj je delavec segel v žep in položil na pladenj en sold. Don Bosko ga je pogledal v obraz in mu dejal: »Bog naj vam povrne.« Delavec je ponovil kretnjo in mu dal dva solda. In don Bosko: »Dragi moj, Bog naj vam povrne dvakratno.« Tedaj je mož potegnil iz žepa denarnico in položil na pladenj frank. Don Bosko ga nadvse ljubeznivo pogleda in se napoti naprej. Ta pa, kot bi ga nanj vezala posebna sila, gre za njim po cerkvi, stopi v zakristijo in ga spremlja v mesto tesno ob njem, dokler ga ne vidi odhajati.

Tudi v Toulonu je Marija Pomočnica naredila slavnega svojega služabnika. Neko dekle iz bližnjega kraja, staro kakih osemnajst let, je silno trpelo zaradi bolezni na jetrih. Zdravila in zdravljenje ni nič pomagalo. Goreča salezijanska sotrudnica bi rada prišla na don Boskovo konferenco, toda njeno stanje se je

¹⁵ *La sentinelle du Midi*, 5. marec 1881.

na začetku marca tako poslabšalo, da je morala ležati v postelji. »Oh, da bi vsaj mogla videti don Boska,« je ponavljala, »mogoče bi mi njegova navzočnost storila dobro.« Ko je don Bosko slišal o tej njeni želji, se je raznežil in ji skušal ustreči. Obiskal jo je in ji priporočil, da naj vse svoje zaupanje položi v Marijo Pomočnico. Blagoslovil jo je in ji ob slovesu rekel: »Bog naj vam vrne zdravje ...« in se ustavil, kakor kdo, ki prekine začeti stavek. Ker je mati v tej prekinitvi zaslutila smrt, je planila v jok. Nato je don Bosko nadaljeval: »In zdravje.« Ko je to povedal, je odšel ter materi in hčerki obnovil priporočilo, da naj zaupata v Marijo Pomočnico. Njuno zaupanje ni bilo zaman. Dva tedna pozneje je don Bosko spet imel konferenco v cerkvi sv. Izidorja v Sauvebonnu, v župniji Navarre. Med poslušalci je bilo tudi to dekle, popolnoma zdravo.¹⁶

Toulon je ležal na poti, ki vodi v Navarre in v Saint-Cyr. Don Bosko je obiskoval obe hiši, vendar ob obisku v Saint-Cyru ne vemo nič, o obisku v Navarru pa le malo. V Navarru je videl napolnjen vsak kotiček. Toda koliko prošenj za sprejem potrebnih otrok so morali vsak dan zavriniti. Njegova krščanska ljubezen, ki je od Božje previdnosti vse pričakovala, ga je navedla, da se je lotil gradnje hiše za vsaj tristo gojencev. Zato je hotel osebno govoriti z inženirjem in mu dati navodila. Povabil ga je, da je prišel iz Toulona, mu nakazal glavne obrise in ga prosil, naj izdela načrt. Tri mesece pozneje je don Perrot prinesel načrt v Turin in mu ga predložil v odobritev. Don Bosko ga je dal v pregled generalnemu ekonomu don Sali in še dvema drugima uglednima inženirjema v mestu. Na osnovi njihovega priporočila je načrt odobril 26. junija. Lastnoročno je vnesel nekaj izboljšav, ki so jih natančno upoštevali. Dela so se začela 16. decembra.

Sedaj bomo spremljali Božjega služabnika po Azurni obali. V Nico je prispel ne po 8. ali 9. marcu, ker ga je opat Guiol najavil 10. marca v njegovem pismu damam Odbora; v njem so bile pomembne novice. Izvirnika nimamo, toda zapisnik seje nam poroča o vsem. Podajamo ga v prevodu. Don Bosko je takole pisal:

Ostaja mi trenutek oddiha in izrabljam ga zato, da vam pišem, kar bi moral storiti že prej.

Najprej naj vam povem, da sem odšel iz Marseilla malo slabe volje, ker nisem imel časa, da bi se z vami temeljito pogovoril o zadevah oratorija. Zdi se mi, da je don Durando pustil šole urejene, tako da bo mogoče tudi pisno dati potrebne napotke in pojasnila. Menim, da je isto mogoče reči o disciplini in moralnosti. Vsi imajo najboljšo voljo.

V Aubagne, Roquefortu, Saint-Cyru, Toulonu, Hyéru nas Bog nenehno blagoslavlja in zato imamo tehtne razloge, da se mu zahvaljujemo za duhovno in gmotno pomoč.

Don Bologna mi piše, da je ves denar, ki smo ga zbrali z nabirkami med mojim bivanjem v Marseillu, izročil podjetnikom in je sedaj brez vsega, čeprav ima še cel kup neporavnanih računov. Zbral sem 1.500 frankov, ki sem jih nameraval pustiti v Na-

¹⁶ *Bulletin Salésien*, julij 1881, str. 12.

varru, sedaj jih bom pa poslal njemu, da bo mogel rešiti trenutno stisko. Don Bologna mi piše, da mu je vaša uglednost posodila 5.000 frankov za plačilo podjetnikom. Upam, da bomo tudi to uredili.

Kaj naj rečem, da bi se zahvalil vam gospodom in gospem naših Odborov, ki držite pokonci naš oratorij? Recite jim, da smo vsem iz srca hvaležni, da iz vsega srca molimo zanje pri Bogu in prosimo, da bi vsem obilo poplačal tako tukaj na zemlji kakor v večnosti.

Imam še eno stvar, ki je nisem mogel dobro razložiti. Mnogi so prepričani, da don Bosko s svojimi molitvami dosega posebne milosti pri Gospodu. Pa ni tako. Bog blagoslavlja naša dela, jih podpira in ščiti, Bog prihaja na pomoč včasih tudi z izrednimi milostmi, pomaga pa tudi vsem tistim, ki nam dajejo gmotno pomoč. Povejte to našim dobrotnikom in zlasti gospodični Rocca, da bo to peu pour fois zapisala v zapisnik.

Upam, da vam bom mogel ob prvi priložnosti pisati tudi o drugih stvareh. Sedaj se toplo priporočam v vaše molitve. Bog naj nas vse blagoslovi in nas ohrani v svoji sveti milosti. Spominjajte se tega revčka, ki ostaja vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Konferenco za sotrudnike so napovedali za petek 12. marca. Ubogi don Ronchail, ki se je utapljal v težkih dolgovih, jo je vestno pripravil. Samo dobaviteljem delavnic je dolgoval šestintrideset tisoč frankov, tako da si pomočnik Moro,¹⁷ knjigovez in nabavitelj, ni upal nič več naročati za hišo. Nekega večera se je don Bosko z njim sprehajal po dvorišču in mu rekel: »Delajo dolgove in hočejo, da jih don Bosko plačuje. Toda on nima denarja.« Nato je prekrižal roke, kot bi molil, in čez nekaj trenutkov dejal: »Zadosti. Prosil bom mater Božjo Marijo, da bo ona storila, kar more.«

Ravnatelj je s konference prinesel domov več kot štirinajst tisoč šeststo frankov. Celo dve protestantski gospodični, Dandas, Angležinji, sta šli po cerkvi nabirat darove. Nekaj dni pozneje je prišel neki Francoz in je povpraševal po don Bosku. Rekel mu je, da razpolaga s šestnajst tisoči franki. Don Bosko je menil, da mu jih hoče posoditi. Zato mu je rekel, da je tako zelo zadolžen, da sicer ne more zavrnil take vsote, vendar ne ve, kdaj in kako mu bo mogel vrniti. Gospod je razložil, da ne daje na posodo, temveč v dar za podporo *patronatu*. Don Bosko se je potem zahvalil in rekel: »Ne dajajte jih meni. Pogovorite se z don Ronchailom, ki mora poravnati dolgove svojim dobaviteljem.« Gospod je storil tako. V kratkem je prišlo še veliko drugih darov, ki so jih prišteli k prejšnjim. Vsega skupaj je bilo dvainštirideset tisoč frankov. Tako je pisal imenovani nabavitelj. Ker pa ni vedel za vse darove, tudi ni mogel povedati dokončne vsote.

Nekaj dni pozneje se je tudi v Nici začelo prihajanje in odhajanje obiskovalcev in je vsak dan bolj naraščalo. »Don Bosko! Nemogoče je opisati navdušenje,

¹⁷ Pismo don Carla Mora don Lemoynu (prim. MB XIV, str. 414 [BiS XIV, str. 269]).

ki ga vzbuja vaša navzočnost,« je pisal ravnatelj v nekem pismu.¹⁸ Od jutra do večera je polno ljudi, ki ga hočejo videti. To naj vam da vsaj malo slutiti, kako veliko spoštovanje in ugled uživa tukaj naš dragi oče.»

Naslednji teden se je štiri dni zadržal kot gost pri angleški protestantski družini Monteiths v Cannesu. Cannes je zimska podnebna postojanka, kamor na prijetno francosko obalo iz Francije in tujine, zlasti iz Anglije prihaja veliko bogatih družin, da tam prebijejo zimske mesece. Med temi svetovljanskimi bogataši so se v imenu dobrodelnosti in človekoljubja odpirale debele mošnje. Zato je don Bosko rad obiskoval ta kraj. »Če bi leta 1881 don Bosko mogel podaljšati svoje bivanje v Cannesu,« je v šali pisal don Ronchail,¹⁹ »bi verjetno izvelkel ves denar tistih dobrodelnih družin, ker so mu vsak dan prinašale velike vsote denarja.« Odpotoval je v soboto 19. marca, da je mogel na dan sv. Jožefa v Nici obhajati god ravnatelja.

V Cannesu je bilo še nekaj družin, ki bi jih rad obiskal, in se je zato vrnil še 21. marca. Veliko ljudi je bilo pri njegovi maši. Kosil je pri Monteithsovih, kjer je gospejina sestrična, četudi protestantka, želela prejeti njegov blagoslov in svetinjico matere Božje Marije. Vseh pet dni je imel na voljo kočijo z dvema konjema.

Bivanje v Cannesu je moral prekiniti 16. marca, ker so v Nici pripravili dobrodelni koncert v korist don Boskovih ustanov. Koncert so pripravili v dvorani Paulliani, ki je bila last Katoliškega združenja. Prvovrstni umetniki so predvajali izbran spored pred še bolj izbranim občinstvom, ki ga je imela Nica v tistem času. Večer je dal lep prihodek.

Glavni pobudnik prireditve je bil doktor D'Espiney, veliki don Boskov prijatelj, ki je na čast Božjemu služabniku napisal tudi lepo pesem.²⁰

Navzočim gospem je rekel, da don Bosko za vsa ta velika dela nima denarja, da pa je njegova denarnica denarnica, ki jo nosijo gospe v svojih torbicah, in to je Gospodova denarnica. Tudi tekoči aleksandrinci, ki jih je čudovito deklamiral gospod Harmel, so poželi veliko priznanja.²¹

Tretje zborovanje, ki je bilo odprto za vse prebivalce Nice, so pripravili 22. marca. Obsegal je *Sermon de Charité* [Dobrodelni nagovor] in don Boskov nastop. Le-ta je povedal nekaj besed in zbral lepo število darov.

Sredi toliko opravkov pa nikoli ni mislil samo na to, kar se je dogajalo okoli njega, temveč tudi na oddaljene obveznosti. Tako je mislil na godovni dan svoje velike rimske dobrotnice Matilde Sigismondi, kakor je razvidno iz naslednjega pisma.

¹⁸ Pismo don Rui, Nica, 22. marec 1881.

¹⁹ Navedeno pismo.

²⁰ Dodatek, št. 5.

²¹ *Bulletin Salésien*, april 1881, str. 11.

Naša dobra mamica v J. K.!

Letos ne morem obhajati praznika svete Matilde z našo dobro mamico, vendar se vas spominjam. Jutri bom daroval sveto mašo, da vas Bog ohrani še veliko let pri krepkem zdravju, da boste mogli videti sadove svoje krščanske dobrotelčnosti. In kaj je z nebesei? Nebesa so vam vedno zagotovljena, vendar pojdite tja šele potem, ko boste dosegli Metuzalemovo starost, se pravi 969 let.

Še vedno sem v Franciji, vendar sem že na poti v Rim, kjer upam, da vas bom mogel osebno pozdraviti na začetku meseca aprila.

Bog naj blagoslovi vas in gospoda Alessandra. Srečno godovanje in molite za tega vedno vdanega v J. K. ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille-Toulon in sedaj Nica, 13. marec 1881

Poleg tega je zelo resno mislil na zbirke za cerkev presvetega Srca Jezusovega, kakor bomo videli v nadaljnjem pripovedovanju. Mislil pa je tudi na organiziranje salezijanskih sotrudnikov v Franciji, kot je razvidno iz naslednjega pisma uredniku *Salezijanskega vestnika*.

Predragi don Bonetti!

Poslali so mi okrožnice s pismom časnikarjem. Odposlal sem jih že nekaj, ne da bi se zavedal. Poskrbi, da pisem ne bodo več pošiljali. Pošlji mi nekaj obrazcev za imenovanje nabiralcev in nekaj okrožnic v italijanščini. Pošlji vse to don Cibrariu, pri katerem bom v nedeljo. Prihodnji torek bom pridigal tukaj v cerkvi Naše Gospe, da bom zbral denar za don Ronchaila, v sredo bom v Cannesu, v petek v Grassu in nato že v Italiji. Zahvalite se gospodu. Nikdar si ne bi mislil, da bo v teh dneh taka obilica nebeških blagoslovov. Bogu bodi hvala. Še naprej molite.

Sporoči dobre novice vsem in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Nica, 20. marec 1881

P. S.: Lahko sem veliko naredil za organiziranje dekurionov [desetnikov].

V pismu omenja obisk Grassa, ki je glavno mesto okraja blizu Cannes, kakih štirideset km od Nice. Doktor D'Espiney je v svojem *Dom Bosco* zapisal, da je don Bosko tukaj prebil nekaj dni, sprejel veliko ljudi in ozdravil neko priletno delavko. Ko je prišla k njemu, da bi prejela njegov blagoslov, ji je rekel: »Rade volje, toda morate poklekniti.« Žena mu je odvrnila, da tega ne more. Eno koleno je zaradi zloma postalo negibno in trdo. Don Bosko je hotel, da bi poskusila. Ubogala je, pokleknila, prejela blagoslov in vstala brez vse težave. Nato ga je prosila, da bi končal dobro delo in jo nekaj trenutkov poslušal. Stopila sta v sosednjo sobo, kjer mu je delavka začela pripovedovati vse svoje težave. Tedaj sta se dve mački začeli igrati in se poditi po sobi, tako da sta skakali po pohištvo. Ženska je skočila na noge in začela tekati za njima. Njena živahnost je zvalila don Boskov nasmeh in je rekel: »Zdi se mi, da niste tako okorni, kakor ste mi hoteli dopovedati.«

»Čudna zadeva!« je dejala ženska. »Z mojo nogo je vse v redu.«

»Prav. Ozdraveli boste, vendar ne takoj. Bolje bo za vas in zame, da vam Marija Pomočnica ne izpolni takoj milosti.«

Nekega dne mu je župnik v Grassu, opat Mistre, njegov velik občudovalec, predstavil tako imenovane ekonomke, to je gospodične, ki so zbrane v posebnem odboru delale za župnijske reveže. Vse so bile salezijanske sotrudnice od prvega začetka. Predsednica ga je v imenu svojih sočlanic pozdravila in mu jih predstavila. On pa je šaljivo dejal: »Zelo me veseli, da morem pozdraviti ekonomke, toda kje je blagajničarka?« Predstavili so mu blagajničarko, ki je stala med drugimi, stopila naprej in mu izročila dar, ki so ga zbrale.

Božji služabnik se je za nekaj dni ustavil v Grassu in hodil maševat k redovnicam sv. Tomaža iz Villanove, ki so imele tam vzgojni zavod.

Nekega dne je mati predstojnica, imenovana Saint-Ferroel, pametna in odločna ženska, rekla: »Oh, oče, imate zelo dolge lase. Treba bi jih bilo postriči.«

»Nimam časa misliti na lase,« je odgovoril.

»Prav,« je dejala mati predstojnica, »če želite, imamo tukaj v bližini brivca, ki vam jih bo takoj spravil v red.«

»Če vam je tako všeč, nimam nič proti.«

To je bila zarota, ki so jo pripravili prejšnji dan. Brivec je bil takoj na mestu z naročilom, da zbere vse lase in jih izroči predstojnici. Ohranila jih je kot relikvije. Ekonomkam, ki so šle na delo, jih je nekaj izročila z besedami: »Tiste izmed vas, ki bodo hotele postati stare, bodo navzoče pri don Boskovi kanonizaciji, kajti on je pravi svetnik.« Od vseh je preživela samo predsednica.²²

Navedli smo D'Espineyeva *Dom Bosca*. To je prvi pravi don Boskov življenjepis. Izšel je 1881, kratek, lepo predstavljen in poln dogodivščin. Imel je vse lastnosti, da je postal ljudska knjiga.²³ Pisatelj, ki je sestavljal knjigo kako leto, je rokopis izročil grofu Caysu, da bi popravil, izboljšal, črtal in svetoval nove dodatke. Prepričan je bil, da bo delo v Franciji naredilo veliko dobrega, zato je upravičeno dodal: »Od vseh strani nas prosijo za podatke o don Boskovi Družbi in med tistimi, ki se zanimajo za to, je lahko kak bodoči salezijanski sotrudnik ali salezijanska sotrudnica. Da bi to razlagal v pismu, je predolgo. Poleg tega pa delce opata Mendra ne zadovoljuje popolnoma.«²⁴

Tudi don Rua je prebral rokopis, načelno pohvalil pisatelja, opozoril na nekatere časovne neskladnosti in omenil, da bi bilo bolje, če nekaterih stvari zaradi težkih časov ne bi omenjal. Prav tako je svetoval, da o Družbi ne bi govoril

²² Piše se Teresa Chauve. Te zadnje novice je sporočila don Cartieru v pismu dne 20. januarja 1934, ki smo ga dobili v roke med popravljanjem krtačnih odtisov. Zdi se, da Chauve meni, da je bil ta obisk leta 1875. Vendar ni verjetno, da bi bil on v Grassu pred letom 1881.

²³ DR. CHARLES D'ESPINEY, *Dom Bosco*, Nica, Malvano-Mignon 1881, 180 strani.

²⁴ Pismo D'Espineya grofu Caysu, Nica, 21. junij 1880.

kot o redovni, temveč kot o dobrodelni ustanovi, ki je sestavljena iz duhovnikov in laikov.²⁵ Vendar ne gre za resnično in pravo predelavo, temveč za nagel in hiter pregled, sicer bi se zavedel, da dogodek na strani 136, ki govori o grofu Viancinu, ni verodostojen, začeniši z imenom, ki je postalo Vianichino. Viancino je, potem ko je prebral knjigo, tožil don Bosku, ki mu je dobrohotno odgovoril:

Predragi gospod grof!

Gospod doktor D'Espiney je odličen katoličan, vendar je njegov namen, da v svoji knjigi pripoveduje debele stvari na don Boskov račun. Zato se ne smete čuditi, da so v njej netočnosti in mogoče celo napake.

Prihodnjega januarja, ko bom tega gospoda spet videl v Nici, bom skušal popraviti največje izmišljotine iz njegove knjige.

Sem pa zelo vesel, da je bilo to povod, da ste mi pisali; še bolj pa bi bil zadovoljen, če bi vas mogel osebno pozdraviti.

V vsakem primeru prosim Boga, da bi vas in vašo gospo soprogo grofico ohranil pri dobrem zdravju in v svoji sveti milosti. Obema se priporočam v molitev in imam čast, da se imenujem v globoki hvaležnosti v J. K. vdanega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. december 1881

Pisatelj je vse te netočnosti odpravil v naslednji izdaji, ki je morala takoj zagledati luč sveta. Sledilo je še več izdaj po celi Franciji. Italijanski prevod, ki ga je na osnovi enajste francoske izdaje pripravil Toskanec salezijanec don Ercolini, je bil velik uspeh. Še danes povprašujejo po tej knjigi.

Od takrat je izšlo več don Boskovih življenjepisov, in to v več različnih jezikih. To je bilo nekaj previdnostnega. Kajti bližal se je čas, ko don Bosko ni več mogel toliko prosjačiti kot nekoč bodisi zaradi težav, ki jih je povzročala starost, bodisi zaradi vedno več opravkov. Tako je knjiga prosila namesto njega. To je bilo čutiti zlasti prva leta po njegovi smrti, saj je knjiga preprečevala, da bi spomin nanj prehitro zbledel.

Don Bosko je imel navado ponavljati: »Govorite o don Bosku dobro ali slabo, samo da bodo vaše besede pomagale reševati duše.« Božji služabnik je to ponavljal zato, ker sta mu bili dobro znani dve stvari: govorjenje o njegovih ustanovah, ki je pripravljalo pot za rešitev duš, in da o njegovih ustanovah ni bilo mogoče govoriti, ne da bi govorili o njegovi osebi, kajti eno je pomenilo drugo. Zato je dal govoriti, razen če so pripovedovali neresnične stvari. Tako je storil, ko je Du Boys pripisoval njegovim staršem »določeno blagostanje«,²⁶ kakor nam je povedal don Barberis. Don Bosko je popravil to trditev: »Kaj še, bili smo revni!« Prav tako se je izrazil v nekem pogovoru septembra 1887 v

²⁵ Rokopisni zapiski o pismu D'Espineya grofu, 15. julij 1880.

²⁶ ALBERT DU BOYS, *Dom Bosco et la pieuse Société des Salésiens*. Paris, Gervais, 1884. Njegove besede se glasijo: »Njegov oče in njegova mati sta bila poljedelca in sta uživala določeno blagostanje.«

Valsaliceju, pri katerem je bil navzoč pisec teh vrstic. Neki sobrat iz takratne avstrijske Poljske je omenil za neki nemški življenjepis, ne ve se, ali je bil izviran ali samo prevod, v katerem don Bosku pripisujejo meščansko poreklo. Don Bosko mu je živahno odgovoril: »Treba mu je pisati, da mora popraviti. Treba je pisati. Pišite!«

Toda sovražnik dobrega ni počival. *Radical*, časopis najbolj fanatičnega antiklerikalizma, se je 9. junija 1881 divje razpisal proti salezijanskim zavodom v Franciji in spodbujal vlado, da bi dokončno zaprla vse njihove ustanove in jih izgnala iz dežele. Saj je njihov ustanovitelj mistifikator, goljufiv čudodelnik, cilj njegove ustanove je navduševati mlade za duhovniški poklic kljub želji njihovih družin in jih pošiljati v Ameriko. Člani te Družbe so trop revežev, ki so pridrli iz nebogate Italije brez centa v žepu, da bi izkoriščali Francijo. Vse skupaj je tolpa fratrov, od katerih jih je proti kanoničnim predpisom nekaj duhovnikov, kleriki pa so capini in dezertjerji. Na zunaj se kažejo zelo pobožne, znotraj pa so polni grdobije. Na začetku so uboge dečke sprejemali zastonj, da bi razbobnali potrebo in zbirali miloščino, potem pa so jih pod pretvezo slabega vedenja odpustili in sprejeli take, ki plačujejo mesečnino. Z gojenci ravnaajo na najbolj barbarski način, jih tepejo s kladivi, jih stradajo in silijo, da kričijo *Živio papež, Dol z republiko!* Ravnatelj si dopisuje z naslednikom francoskega prestola. Zato je nerazumljiva popustljivost, ki jo kaže vlada do teh *frocardes in fratres* [izsiljevalci in fratri], ki mučijo otroke; in to kljub številnim ovadbam, ki so jih državljani vložili proti njim. Hudobni pisec je svojo gonjo podpisal in sklenil: »Danes je njihova stavba v Vie Beaujour končana. Osebje je izključno italijansko in živi na račun Francije, ki jo sramotijo. Bralci imajo priložnost, da spoznajo to svojat, ki se skriva, ki prikriva svojo pravo barvo *congreganistes interlopes* [tihotapska bratovščina], da bi tako opravljala svoje uničujoče delo. Ponovno vprašujemo, kaj vlada čaka, da ne izžene teh usmiljenja nevrednih fratrov. Nikdar ne bomo nehali zahtevati izгона v imenu velike radikalne stranke.«

Kako zelo je bila posrečena D'Espineyeva knjiga, ki so jo pokupili takoj po izidu. Sicer pa so v Marseillu mnogi, premnogi videli don Boska in izkusili to, kar pisatelj piše na prvi strani svoje knjige: »Kdor je videl don Boska, ne more, da ga ne bi vzljubil in se čutil pritegnjenega od njega.«

3. POGLAVJE

GROF COLLE

TA VELIKI SALEZIJANSKI DOBROTNIK SI zasluži posebno poglavje. Njegovi odnosi do don Boska so zelo pomemben del življenja Božjega služabnika. Blaženi mu je po obisku, ki sta ga on in njegova soproga opravila v Turinu, 5. julija 1882 pisal: »V Turinu, v naših zavodih v Lanzu, San Benignu in Valsaliceju se je veliko govorilo in se govori o vas in vaši soprogi. Vsi so navdušeni nad vašo ljubeznivostjo in praktično pobožnostjo. Storili ste nam veliko dobrega v časnem in duhovnem pogledu. Od vseh strani mi zagotavljajo, da veliko molijo za vas.« Čeprav se je vrsta dobrih del šele začela, je vendar v salezijanskih zavodih užival veliko naklonjenost, ki je potem rastle iz leta v leto, kakor smo bili temu sami priča. Za našo zgodovino je resničnost, ki jo moramo upoštevati, ta, da sta Luigi Antonio Fleury¹ Colle in njegova soproga Maria Sofia baronica Buchet zares imela rada don Boska, imela na katoliški način rada njegove ustanove, pa naj so bile v Franciji, Italiji ali Ameriki, in sta to ljubezen pokazala z dejanji krščanske ljubezni, ki nikdar ni rekla »zadosti«, če je šlo za pomoč našemu blaženemu očetu, in sta ga spodbujala v tegobah njegovih zadnjih let življenja.

Božja previdnost je pripravila seznanitev Colla in don Boska ob nekem težkem družinskem žalovanju. Februarja 1881 je župnik pri Santa Marii v Toulonu prosil don Boska, ki je bil v Marseillu, da bi prišel blagoslovit edinega sina gg. Colle, ki je umiral v cvetu svojih sedemnajstih let. Dobri duhovnik je opisal njune kreposti in veliko upanje, ki sta ga položila vanj, če bi prišel, jima blagoslovil sina in bi ta ozdravel.

Don Bosko je odgovoril, da ne more iti v Toulon, da pa bo molil za fanta. Kljub tolikerim prošnjam se ni vdal in ni šel na pot. Teden pozneje je prišel župnik osebno v Marseille in rekel, da se ne bo vrnil, dokler ne pride tudi don

¹ V italijanskih zapisih in nekaterih latinskih epigrafih so ne glede na zastareli način pisanja ime grofa iz *Fleury* prevajali s *Fiorito* ali *Floritus* [Razcveten ali Cvetko]. Vendar je Fleury del priimka. Njegovo krstno ime je Luigi in se veže z Antonio, kar velja tudi za sina.

Bosko. Blaženi ni vztrajal pri svojem odklonilnem odgovoru, vendar ni hotel, da bi ljudje menili, da je šel v Toulon zaradi tega fanta, temveč zato, da je imel 1. marca konferenco za sotrudnike.

Takoj po prihodu v Toulon se je don Bosko odpravil k bolniku, ki ga je pričakoval z razširjenimi rokami, vendar brez kakršnega koli znaka nepotrpežljivosti. Bil je v zadnjem stadiju tuberkuloze. Ko sta se mogla pogovarjati sama, je blaženi obstal presenečen pred tolikšno preprostostjo in lepoto te duše. Zdelo se mu je, da ima pred seboj Alojzija ne samo po imenu, temveč tudi dejansko. Ko ga je videl tako zrelega za nebesa, ga je pripravil, da je rade volje daroval svoje življenje Gospodu. Ni mu bilo težko ugotoviti, kako zelo je bil pripravljen vdati se nagibom milosti in se prepustiti popolnoma Božjim rokam. Kljub temu se mu ni zdelo primerno, da bi ga odvrnil od molitve za ozdravljenje, vsaj zato, da bi potolažil svoje težko preizkušane starše, vendar vedno s pogojem, če bi bilo to v večjo korist njegove duše. Bog ga je poklical k sebi naslednjega 3. aprila. Ko je prejel zakramente za umirajoče, je rekel svojim: »Grem v nebesa. Don Bosko mi je tako rekel.«

Spomin na tega čudovitega fanta se je tako globoko vtisnil v don Boska, da je takoj sklenil napisati njegov življenjepiš.² Kdor ga bere in se ustavi pri jeziku in slogu, takoj ve, da ga ni napisal don Bosko. Resnica je, da je don Bosko napisal osnutek, obdelavo pa zaupal salezijancu don De Barruelu.³ Tako je 4. oktobra 1881 pisal gospodu Collu, da zato, da ne bi množil dela, piše takoj v francoščini in bo potem dal rokopis nekemu prijatelju v obdelavo. To pa je bil prav omenjeni sobrat.

O vsebini trdi v predgovoru, da je dobil poročila od oseb, ki so živele z umrlim in so dobro poznale njegovo ljubezen, pobožnost in gorečnost. O tej nje-

² Naši viri so trije: ta življenjepiš, dopisovanje in lastnoročno napisani spomini grofice Colle. O življenjepisu bomo takoj podrobneje govorili. Dopisovanje obsega dvainosemdeset pisem, od katerih je petinsedemdeset don Boskovih, eno don Barberisa, tri don De Barruela in tri don Rue. Razen enega don Boskovega in pismo don Barberisa so vsa pisana v francoščini. Don Boskova francoščina je tekoče pisana *currenti calamo*, kar je mogoče ugotoviti tudi iz pisave. Pisma zajemajo obdobje enega in pol leta – od 4. maja 1881 do 17. oktobra 1887. Gospejini zapiski vsebujejo pogovor z don Boskom o Luigijevih prikazovanjih. Ob njeni smrti so med zapuščino našli dva lista, enega z dne 3. junija 1886 in drugega z dne 7. aprila 1889, v katerih lepo prosi svoje dediče, da bi vse izročili don Perrotu ali kakemu drugemu salezijancu. Sedemštirideset pisem je bilo dostopnih v prepisu, vendar so rokopisi – po številu dvainosemdeset – prišli v naše roke šele 1931, po zavzemanju francoskega inšpektorja don Ippolita Faura.

³ Don Bosko je znal toliko francosko, da so ga mogli razumeti, vendar je govoril in pisal zelo neposredno in se pri tem ni kaj dosti oziral na slovnico in besedišče. Glede tega je pomemben neki dogodek. Opat Mendre, najprej kaplan in potem župnik pri sv. Jožefu v Marseillu, ki je s sinovsko ljubeznijo ljubil don Boska, je sedel ob don Bosku v gledališču Oratorija sv. Leona. Godbeniki so od časa do časa naredili kak spodrsljaj. Opat, ki se je dobro razumel na godbo, se je kar stresal. Po nekaj takih izbruhih nepotrpežljivosti mu je blaženi pošepnil na uho opozorilo čisto v njegovem slogu: »*Moussieur Mendre, la musique de les enfants elle s'ecoute avec le coeur et non avec les oreilles* [Gospod Mendre, ko muzicirajo otroci, je treba poslušati s srcem in ne z ušesi].« Gospod Mendre je potem te besede neštetokrat ponavljal in celo posnemal ton, v katerem so bile izrečene.

govi prizadevnosti za verodostojnost nam pričajo tri pisma njegovemu očetu.⁴ V prvem se mu zahvaljuje za prejeta poročila in ga prosi, da naj potrpi in mu dopolni naslednje podatke: 1. Izreki, pogovori, misli, ki jih je izrazil pred starši in ko je dajal miloščino revežem, in kakšne pripombe je dajal, ko mu je bilo kaj ukazano; 2. spodbudna dejanja glede zatajevanja ali potrpežljivosti v odnosu do staršev, prijateljev in revežev; 3. posebnosti ob obisku pri svetem očetu aprila 1878, besede enega in drugega, zlasti še papeževe besede; 4. isto ob obiskih svetišč in cerkva ali pri cerkvenih obredih. »Vsaka beseda,« piše don Bosko, »vsako krepostno dejanje bo dobilo svoje mesto. Bodite tako dobri in mi pomagajte zbirati te podatke in jaz bom vsako postavil na pravo mesto.«

Dobil je nove podatke. »Vsaka stvar,« je ponavljal don Bosko v zahvali, »pa naj bo še tako majhna, je pomembna za naše delo, ki lepo napreduje in je v treh četrtinah že končano. Upam, da ga bom mogel prinesiti s seboj prihodnjega januarja, ko vas bom obiskal.« Ko je bil življenjepis napisan, je poročal: »Ostane mi le še, da vse skupaj še enkrat preberem in dam prepisati. Vse bom prinesel s seboj, ko bom prišel v Toulon. Nujno potrebno je, da vse skupaj preberemo.« Že v prvem pismu mu je sporočal: »Preden bo šel življenjepis v tisk, bo vaša uglednost vse pregledala in dala svoje pripombe.«⁵

Koliko zgodovinskega občutja se kaže v tem načinu pisanja. Tu je tudi drugo poglavje s svojo pedagoško psihologijo, za katerega pravijo, da ga je napisal nekdo drug z namenom, da bi dvignil znanstveno raven in pomen dela. Gre za osem strani,⁶ ki govorijo o vzgoji otrok v družinah, ki naj bi obsegala vzgojo volje, medtem ko to pozabljajo in se posvečajo zlasti vzgoji razuma, in da je vzgoja volje skoraj nemogoča zaradi toliko ljubkovanja in prilizovanja, kar samo budi čutnost in samoljubje. Brez nadaljnega je treba reči, da način pisanja ni don Boskov, prav tako pa ne moremo zanikati, da je vsebina njegova. Seveda pisec ni mogel iz lastne kože do take mere, da bi opustil vse subjektivne posebnosti sloga, ki je filozofsko oblikovan, in ne bi pustil očitnih sledi. Toda kdo ne vidi v tem poglavju idej, ki jih je don Bosko malo predtem izrazil v navodilih svojega preventivnega sistema? Tudi tukaj je dal osnutek, na osnovi katerega je potem nekdo drug napisal sestavek, a ga je on pregledal in končno odobril. Gre še za precej več. Zdi se, da so osnove te kratke razprave vsebovane že v edinem italijanskem pismu,⁷ ki ga je napisal, ko je bil življenjepis komaj v zamisli. Don

⁴ San Benigno Canavese, 4. oktober; Turin, 29. november in 30. december 1881.

⁵ Knjiga je izšla leta 1882: *Biographie du jeune Louis Fleury Antoine Colle par Jean Bosco prêtre*. Natisnili so jo v Oratoriju in nosi posvetilo: A MONSIEUR ET A MADAME COLLE HOMMAGE RESPECTUEUX [Gospodu in gospe Colle kot spoštljiv dar].

⁶ Od strani 23 do 31.

⁷ Gospod Colle je sinu preskrbel učitelja italijanščine. Vendar je bilo to premalo, saj mu sicer don Bosko in don Rua ne bi pisala francosko. Don Barberis mu je pisal (iz San Benigna 6. septembra 1882) v italijanščini in se opravičil, da ne zna zadosti dobro francosko in da z druge strani grof pozna ta jezik. Poznati jezik lahko pomeni tudi, da nekaj razumeš.

Bosko je v pismu, namenjenem materi gospe Colle,⁸ izjavil, da nekaterih stvari ne bi rad zaupal papirju. Ta zadržanost je mater zelo vznemirila. Zato se je blaženi razpisal z njenim soprogom in pisal v italijanščini, pač verjetno zato, ker ona ni dobro razumela tega jezika in bi zaradi njegovega nepristnega francoskega izražanja mogla kaj napačno razumeti.

Velecenjeni gospod odvetnik Colle!

Vidim, da je vaša gospa soproga malo vznemirjena zaradi stvari, ki jih nisem hotel zaupati papirju. Zato bi vam rad tukaj v kratkih besedah povedal, za kaj gre. Srce staršev je bilo preveč navezano na edinega sina. Preveč ljubeznivosti in pretirane izumetničenosti. Toda on je ostal vedno dober. Če bi ostal pri življenju, bi bil izpostavljen velikim nevarnostim, ki bi ga po smrti staršev verjetno potegnile na slabo stran. Bog ga je hotel obvarovati pred temi nevarnostmi, vzel ga je k sebi v nebesa, od koder bo kmalu postal zaščitnik svojih staršev in vseh tistih, ki so prosili ali še molijo zanj. Jaz sem molil in dal moliti v vseh naših hišah za dušo našega dragega Luigija.

Ker sta v Nici, bi lahko naredila prijeten izlet do Turina. Pričakujem vaju. Marija Pomočnica vama bo gotovo podelila kako tolažbo.

Bog naj vas blagoslovi, dragi gospod odvetnik. Bog naj blagoslovi vas, vašo gospo soprogo in vaju ohrani pri krepkem zdravju. Molita tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. maj 1881

P. S.: Ko bosta prišla v Turin, pojdita naravnost v hotel Dogana Vecchia, kjer vaju bodo lepo sprejeli. Vsak človek vas bo znal napotiti v naše zavetišče.

Potovanje v Turin, da bi obiskala don Boska ter prosila in molila pri Mariji Pomočnici, je bilo v tistem trenutku najboljše, kar bi si lahko izbrala, da bi si opomogla od svoje žalosti. Zato sta povabilo sprejela. O njunem prihodu govori pismo z dne 3. julija gospe Collovi: »Moje ravnanje je brez dvoma vašo uglednost navedlo k temu, da verjamete, da sem pozabil na vaš obisk, vaše ljubeznivosti in vašo dobrodelno velikodušnost. Vendar vas prosim, da oprostite zaradi okoliščin. Bil sem kakor obseden od različnih poslov, ki so mi vzeli ves prosti čas. Toda kljub svoji zamudi sem se vsak dan spominjal tako vaše uglednosti kakor gospoda Colla in tistega, ki nas je zapustil, ker je odšel v nebesa.«

Prav to pa je hotela vedeti mati, ki je bila v skrbeh za usodo svojega sina v večnosti. Zato je ponovno pisala don Bosku, ki ji je odgovarjal tako v pismih kakor v obiskih na njenem domu. Tukaj prehajamo v svet dogajanj, ki presegajo naravno in ki ga želimo na osnovi dokumentov čim jasneje prikazati.

Blaženi je prvič nekaj omenil gospe v pismu 4. maja 1881: »Bodite popolnoma mirni. Naš dragi Luigi je zveličan, vendar vas prosi dve stvari: da se resno pripravite, ko bo to Božja volja, da pridete za njim v nebesa, in da bi veliko

⁸ Rim, 4. maj 1881.

molili zanj, medtem ko vam bo on izprosil posebne milosti. Zdi se mi, da bi bilo neprimerno, če bi vam kaj več pisal. Pozneje vam bom ustno povedal, česar sedaj ne morem izročiti peresu in papirju.« Dne 3. aprila ga je, kakor je sam rekel, obšla raztresenost, medtem ko je spovedoval: zagledal je Luigija na vrtu, kjer se je zabaval z nekaterimi tovariši, in zdelo se je, da je srečen. Videnje je trajalo samo trenutek. Luigi ni govoril, vendar je to videnje don Boska prepričalo, da je že v nebesih. Kljub temu je še naprej molil zanj in prosil Boga, da bi mu dal spoznati še več in da pričakuje od Božjega usmiljenja to uslugo, ker bi rad v mejah možnosti potolažil očeta in mater, ki sta zaradi izgube svojega edinega sina pogreznjena v žalost.

Bog ga je uslišal veliko bolj, kot si je sploh mogel želeči. Dne 27. maja, na predvečer vnebohoda, je blaženi v cerkvi Marije Pomočnice daroval sveto daritev po namenu Luigijevih staršev, ki sta bila navzoča pri njegovi maši. V trenutku povzdigovanja je zagledal Luigija v morju luči, prelepega videza, veselega, zardelih okroglih lic, oblečenega v belo-rožnato obleko z bogatimi čipkami na prsih. Vprašal ga je: »Dragi Luigi, zakaj si prišel?«

»Ni potrebno, da bi prišel,« je odgovoril. »Tako kakor sem, mi ni treba hoditi.«

»Dragi Luigi, si srečen?«

»Nadvse srečen.«

»Ti čisto nič ne manjka?«

»Manjka mi samo družba očka in mamice.«

»Zakaj se jima ne daš videti?«

»To bi bil zanju vzrok prevelike bolečine.«

Ko je to izrekel, je izginil. Nato se je med zadnjimi molitvami spet prikazal in zatem spet znova v zakristiji, tokrat v spremstvu nekaterih fantov, ki so v Oratoriju umrli v času don Boskove odsotnosti, kar je bilo don Bosku v veliko tolažbo.

»Luigi, kaj nam povem tvojim staršem, da ju potolažim v njuni žalosti?«

»Da naj si dajo svetiti z lučjo in si pridobivajo prijatelje v nebesih.«

To je don Bosko pripovedoval gospodama Colle, ko sta bila na obisku v Turinu. Mesec pozneje je imel ponovno videnje, ki ga je opisal v že omenjenem pismu 3. julija njegovi materi. Še naprej je prosil Gospoda, da bi mu dal spoznati kaj bolj določnega. Toda od maja do julija je imel samo enkrat tolažbo, da je ponovno videl fanta in slišal njegov glas. »Preteklega 21. junija,« tako piše, »sem ga videl malo pred povzdigovanjem z njegovim običajnim obrazom in s čisto rožnato poltjo, ki se je bleščala kot sonce. Takoj sem ga vprašal, ali nam ima kaj povedati. Preprosto je odgovoril: »Sveti Alojzij me je ščitil in mi veliko pomagal.« Ponovil sem vprašanje: »Je treba kaj storiti?« Dal je isti odgovor in izginil. Od takrat ga nisem več videl in nič slišal o njem. Če bi nam Bog v svojem neizmernem usmiljenju dal vedeti kaj več, vam bom takoj sporočil.«

Kaka dva meseca pozneje se je spet prikazal. Don Bosko pripoveduje o tem v pismu gospe Colle 30. avgusta: »V osmini praznika Marijinega vnebovzetja in posebno še 25. tega meseca sem molil in spodbudil druge, da so molili za našega dragega Luigija. Med mašo 25. avgusta sem ga ob posvetitvi hostije meni v globoko tolažbo videl čudovito svečano oblečenega. Bilo je, kakor da bi se z nekaterimi svojimi tovariši sprehajal na vrtu. Vsi skupaj so prepevali *Iesu corona virginum* [Jesus krona devic], in to v tako čisti harmoniji sladkih glasov, da tega ni mogoče opisati. Pred njimi je stal visok paviljon ali šotor. Skušal sem bolje slišati in videti to čudovito soglasje. Toda v tistem trenutku mi je svetla luč kot blisk vzela pogled in sem moral zapreti oči. Nakar sem se spet znašel pred oltarjem in maševal. Luigijev obraz je bil prelep, bil je nadvse zadovoljen ali bolje rečeno popolnoma zadovoljen. Pri tej maši sem molil za vas, da bi nam Bog vsem naklonil milost, da bi mogli biti nekoč vsi združeni v nebesih.«

To pismo je bilo napisano v San Benignu, kjer je ponovno videl Luigija, kot je potem o tem pripovedoval v Toulonu. Nekega dne se je v sobi pripravljaj na pridigo, ko se mu je zazdelo, da je nekdo ob njem. Obrnil se je na tisto stran, toda medtem se je oni postavil na drugo stran. V trenutku, ko se je vpraševal, kaj bi to moglo biti, je slišal odgovor: »Ali me ne poznate?«

»Oh, Luigi!« je odgovoril don Bosko, »kako si vendar prišel v San Benigno?«

»Zame je enako lahko biti v San Benignu kot v La Farlède⁹ ali Turinu ali kjer koli drugje, kamor bi hotel iti.«

»In zakaj se ne daš videti staršem, ki te imajo tako zelo radi?«

»Da, vem, da me imajo radi. Toda za to, da bi me mogli videti, je potrebno Božje dovoljenje. Če bi jim jaz govoril, moje besede ne bi imele istega učinka. Treba je, da gredo vse prek vas.«

Pogovor o videnjih se v letu 1882 pojavlja dvakrat. Dne 30. julija je pisal gospe: »Čutim veselje, da vam lahko poročam, da sem videl našega vedno dragega in ljubeznivega Luigija. Gre za veliko nadrobnosti, ki vam jih bom, tako upam, mogel povedati osebno. Enkrat sem ga videl, kako se je bogato oblečen igral s tovariši na vrtu na način, ki ga ne morem opisati. Ob drugi priložnosti sem ga videl na vrtu, kjer je trgal cvetlice in jih je odnesel v veliko sobano na čudovito lepo mizo. Hotel sem ga vprašati: 'Čemu služijo te cvetlice?' 'Naročeno mi je bilo, da naj jih natrgam in iz njih naredim venec za svojega očeta in svojo mater, ki sta se toliko trudila za mojo srečo.' Drugo bom povedal, ko vam bom ponovno pisal.« Dne 4. decembra je gospe spet pisal: »Našega dragega Luigija, našega predragega prijatelja sem večkrat videl, pa vedno obdanega s slavo, v neizrekljivi svetlobi, oblečenega tako veličastno, da je to mogoče samo videti, ne pa tudi opisati. Ustno vam bom povedal kaj več. Upam, da vas bom mogel prihodnjega

⁹ Letoviški kraj Collovih.

februarja obiskati v Toulonu in ostati dalj časa v družbi vašega gospoda soproga grofa in vas, ki sta velika dobrotnika salezijanskih ustanov.«

Na obljubljeni obisk je prišel šele meseca marca, ko je vse, kar je videl, natančneje opisal. Pripovedoval je tudi o prikazovanju, ki ga je imel v Rimu 30. aprila prejšnjega, 1882, leta. Bilo je na praznik varstva sv. Jožefa, tretjo nedeljo po veliki noči. Ko je bil v kapeli, ki stoji ob nastajajoči cerkvi Srca Jezusovega, je videl Luigija, kako zajema vodo iz nekega studenca. »Zakaj črpaš toliko vode?« sem ga vprašal.

»Črpam zase in za svoje starše.«

»Toda zakaj toliko količino?«

»Ali ne razumete? Ali ne vidite, da je to presveto Srce našega Gospoda Jezusa Kristusa? Kolikor več zakladov milosti in usmiljenja odnesejo, toliko več jih jim bo ostalo.«

»Kako je to, da si tukaj?«

»Prišel sem, da vas obiščem in vam povem, da sem srečen.«

V Toulonu se je mudil od 5. do 14. marca in pripovedoval vrsto stvari, ki niso tukaj napisane. Povedal je, da je bil Luigi v vsakem prikazovanju drugače oblečen, in ko ga je vprašal zakaj to, je odvrnil: »To je v vaše razvedrilo.« Na obrazu pa je imel vedno iste poteze, kot ko je bil še živ, vendar z bolj okroglimi lici in radostnim obrazom, z zlatim sijajem na telesu in obleko v barvi lilij in vrtnic, vendar veliko bolj bleščečih. Obraz je bil ves žareč in svetloba je vedno bolj naraščala, tako da je že jemalo vid. O prikaznih med mašo je povedal, da so trajale samo kako minuto in pol, in če bi se podaljšale, bi se zgrudil, ker ne bi mogel prenašati tega stika z nadnaravnim.

Kar se tiče nadnaravnega pomena prikazovanj, je grofica, ki je bila zelo razsvetljena oseba, mislila in vpraševala don Boska, kakor sama piše: »Ko razmišljam o teh prikazovanjih in raziskujem njihov značaj, se prepričujem, da ne gre za nobeno prevaro in utvaro, temveč je vse res. Vse, kar vidim, je jasno v Božjem duhu. Luigi brez dvoma že uživa nebeško srečo. Kar se tiče pogostnosti prikazovanj, ne poznam skrivnih namer Božje previdnosti. Vidim, da me Luigi prihaja poučevat in mi razodeva toliko stvari s področja znanosti in teologije, ki jih sploh nisem poznala.«

Vrnimo se k dogodkom, ki jih je on pripovedoval ob tisti priložnosti. Nekega dne mu je Luigi ponudil vrtnico, rekoč: »Ali hočete zvedeti, kakšna je razlika med naravo in nadnaravo? Poglejte to vrtnico ... jo vidite?« Vrtnica je v trenutku postala tako bleščeča kot diamant, na katerega sije sonce. »Sedaj pogledajte to goro,« mi je rekel. Gora je bila golo skalovje, polno blatnih globin in strašno na pogled, nakar se je spremenila v veličastvo in tam, kjer so bile prej luknje, so se sedaj bleščali dragoceni kamni.

Nekoč je bil don Bosko v Hyèresu povabljen na veliko pojedino, znašel se

je ne več pri mizi, temveč v neke vrste širokem hodniku, kjer mu je prišel naproti Luigi in mu rekel: »Vidite, kako preobilje in kako izbrane jedi. To je preveč. Toliko ljudi umira od lakote. Preveč izdatkov! Treba se je boriti proti takemu pretiravanju pri mizi.« Gostje so se potem obrnili k don Bosku, in ker so mislili, da je raztresen, so mu klicali: »Don Bosko, don Bosko!«

Ob drugi priložnosti se je med Luigijem in don Boskom razvil naslednji dvogovor: »Dragi Luigi, si srečen?«

»Nadvse srečen.«

»Si živ ali mrtev?«

»Živ sem.«

»Pa si kljub temu mrtev.«

»Moje telo je pokopano, jaz pa sem živ.«

»Ali to, kar vidim, ni tvoje telo?«

»To ni moje telo.«

»Je potem tvoj duh?«

»Ni moj duh.«

»Je tvoja duša?«

»Ni moja duša.«

»Kaj je potem to, kar vidim?«

»To je moja senca.«

»Toda kako more senca govoriti?«

»V moči Božjega dovoljenja.«

»In kje je tvoja duša?«

»Moja duša je pri Bogu, je v Bogu in vi je ne morete videti.«

»In kako ti vidiš nas?«

»V Bogu je mogoče videti vse stvari: preteklost, sedanost, prihodnost. Vse to vidimo kakor v ogledalu.«

»Kaj delaš v nebesih?«

»V nebesih nenehno ponavljam: Slava Bogu! Bogu se zahvaljujem. Zahvala tistemu, ki nas je ustvaril, njemu, ki je gospodar življenja in smrti, njemu, ki je začetek vsega. Zahvala! Slava! Aleluja, aleluja!«

»In tvoji starši? Kaj mi poveš zanje?«

»Kar naprej prosim zanje in se jim tako oddolžujem. Pričakujem jih tukaj v nebesih.«

V enem izmed naslednjih prikazovanj ga je don Bosko spet vprašal o senci. »Ti praviš, da jaz vidim samo tvojo senco, ker je tvoja duša v Bogu. Kako more senca imeti videz živega telesa?« Odgovor: »Kmalu boste videli. Dobili boste dokaz.«

Don Bosko je čakal na ta dokaz. Nekaj pozneje, tako pripoveduje, se mu je ponoči prikazal pokojni župnik iz Castelnova; sprehajal se je pod oratorijskim

stebriščem. Zdel se je zdrav in zelo zadovoljen.

»Oh, gospod župnik, tukaj ste!« je vzkliknil, ko ga je zagledal. »Kako vam kaj gre?«

»Srečen sem, da, presrečen! Sprehajajva se malo skupaj.«

»Ničesar ne želite?«

»V nebesih imaš vsega, kar si želiš. Sprehajajva se, pomeniva se. Me dobro razločite?«

»Seveda, odlično.«

»Oglejte si me natančno. Vidite, da sem v polni mladosti in popolnem veselju?«

»Da, gospoda župnik, prav vi ste. Ne morem dvomiti o tem.«

Ko sva se nekaj časa sprehajala, kakor smo to nekoč delali, je dejal: »Ste se naučili lekcije?« Ko je to rekel, je izginil. Tedaj je don Bosko razumel, da se je menil s tem duhovnikom. Ko je to pripovedoval, je rekel Collovim: »Take milosti so tako izredne, da zastrašijo zaradi odgovornosti, ki pade na tistega, ki ima dolžnost, da odgovarja nanje.«

Med potovanjem v Francijo leta 1883 so se primeri množili. Na nedeljo *Laitare*, 4. marca, je don Boska od štirih do sedmih popoldne v vlaku na progi Cannes Toulon od prve do zadnje postaje spremljal. Govoril je latinsko in povelečeval Božja dela. Med drugim je priklical njegovo pozornost na meglice in mu dal celo vrsto zanj popolnoma novih astronomskih vesti. »Če bi se,« je rekel, »z vlakom peljali z Zemlje na Sonce, bi potrebovali tristo petdeset let. Če bi hoteli priti na drugo stran Sonca, bi morali prevoziti enako razdaljo, kar bi zneslo sedemsto let. Vsaka meglica pa je petdeset milijonkrat večja od Sonca in luč, ki jo pošilja na zemljo, potrebuje deset milijonov let. Sončni žarek preteče v sekundi tristo petdeset tisoč kilometrov.« Tukaj je don Bosko, ko je videl, da nadaljuje te astronomske račune, vzkliknil: »Zadosti, zadosti! Moja misel ti ne more slediti. To me tako utruja, da ne morem več.«

»Vendar je to komaj začetek veličastnih Božjih del.«

»Kako je to, da si v nebesih in tukaj?«

»Hitreje kot luč in s hitrostjo misli sem tukaj, v hiši mojih staršev in drugod.«

Nekaj dni pozneje v Hyèresu pri maši se je Luigi spet prikazal. »Kaj je novega, Luigi? Kaj je treba storiti?« ga je vprašal blaženi. Luigi mu je pokazal pokrajino v Južni Ameriki, kamor bi bilo treba poslati misijonarje, ter mu pri tem predstavil Kordiljere in izvor Chubuta.

»Sedaj me pusti,« je dejal don Bosko, »da odmašujem. Tako me motiš, da komaj nadaljujem.«

»Treba je, da otroci pogosto prejemajo sveto obhajilo. Pripuste jih kmalu k temu zakramentu. Bog želi, da se hranijo z Evharistijo.«

»Toda kako naj jih pripuščamo k obhajilu, ko so še tako majhni?«

»Ko so stari štiri ali pet let, jim pokažite sveto hostijo, in ko jo gledajo, naj molijo Jezusa. To bo zanje obhajilo. Otroke je treba prepojiti s tremi stvarmi: z ljubeznijo do Boga, pogostim svetim obhajilom in ljubeznijo do Srca Jezusovega. Toda Srce Jezusovo vključuje oboje prejšnje.«

V nekem prejšnjem videnju mu je Luigi pokazal studenec sredi morja in mu rekel: »Glejte ta studenec. Vode morja kar naprej pritekajo in nikdar jih ne zmanjka. Tako je z milostmi presvetega Srca Jezusovega. Lahko jih je prejeti, treba je samo prositi.«

Aprila tega leta je don Bosko maševal v cerkvi Naše ljube Gospe Zmagovalke. Luigi se mu je prikazal, medtem ko je delil sveto obhajilo. Bil je kakor vedno obsijan od nebeškega žara in je imel na prsih ovratnico različnih barv: bele, črne, rdeče. Poleg teh treh je bilo še brez števila drugih, ki jih ni mogoče opisati. Nenadna prikazen ga je tako presenetila, da ni mogel več deliti obhajila. Rekel je Luigiju: »Kako si vendar prišel sem? Zakaj prav med obhajilom? Ali ne vidiš, kako sem zmeden?«

»Tukaj je,« je odvrnil, »hiša milosti in blagoslovov.«

»Toda kje sem? Ne vidim več nikogar. Kaj naj storim?«

»Deli še naprej sveto obhajilo.«

»Kje so ljudje, ki so stali ob vznožju oltarja?«

»Delite naprej sveto obhajilo. Tu so ljudje, ki jih želite videti.«

Luigi je izginil in don Bosko se je znašel pri oltarju in maševal do konca.

Nekaj pozneje se je prikazal v Parizu v cerkvi svete Klotilde. Ko se je don Bosko vrnil od maševanja, se je zaman trudil, da bi se otrešel množice, ki ga je obdajala, in ni mogel opraviti zahvale. Ljudje v zakristiji so ga stiskali od vseh strani. »Pustite me za trenutek,« je ponavljal, »pustite me za trenutek, da bom mogel zmoliti vsaj en *očenaš* v zahvalo.« Toda nihče ga ni poslušal. Ko je župnik to videl, ga je popeljal v sosednjo sobo. Kakor hitro je vstopil, se je vse zasvetilo v nebeški luči in Luigi je hodil mirno in počasi gor in dol.

»Oh, Luigi, zakaj se tako sprehajaš in mi nič ne rečeš?«

»Ni čas za govorjenje, temveč za molitev.«

»Oh, govori mi. Reci mi kako besedo, kakor si storil drugikrat.«

»Res ti imam nekaj pomembnega povedati, vendar še ni prišel čas.«

»Vsekakor mi moraš govoriti. Srečal se bom s tvojimi starši in jim moram prinesiti malo tolažbe.«

»Tolažba! Dobili jo bodo. Naj še naprej molijo in služijo Bogu in Mariji. Jaz začenjam pripravljati njihovo srečo.«

»Z molitvijo častimo Boga.«

»Zakaj ne obiščeš svojih staršev, ki te imajo tako radi?«

»Zakaj hočete zvedeti to, kar je Bog pridržal sebi?«

Ko je to izgovoril, je izginil. Don Bosko je opazil, da je imel vedno odkrito glavo.

Še vedno leta 1883, v noči 30. avgusta. Don Bosko je imel veličastne sanje, o katerih bomo še poročali. Zdelo se mu je, da je v veliki sobani med mnogimi prijatelji, ki so že odšli v večnost. Eden izmed njih, približno petnajst let star, nebeško lep in bleščeč kot sonce, se je približal Luigiju. V hitrem potovanju je Božjemu služabniku pokazal duhovno dediščino, ki jo je Bog prihranil za salezijance v Ameriki, znoj in kri, ki ju bodo morali preleteti, da bodo zasejali bodoče materialno blagostanje tistih zemelj. Dne 15. oktobra je prosil iz Turina don Lemoyne za neki prepis, ki bi ga poslal v Toulon: »Bodi tako dober in končaj sanje o Ameriki in mi jih takoj pošlji. Grof Colle bi jih rad bral, vendar prevedene v francoščino, za kar bom takoj poskrbel.« Ko je potem 14. februarja 1884 pisal grofu, je dejal: »Potovanje, ki sem ga opravil z našim dragim Luigijem, se vedno bolj razvozlava. V tem trenutku se zdi, da so postale središče vseh poslov. Veliko se govori, razlaga, piše in objavlja ter prizadeva za udejanjenje naših načrtov. Če nama bo Bog dodelil milost, da se bova srečala, si bova povedala veliko reči.«

Za leto 1884 je zanimivo to, kar se je pripetilo v Orteju. Ko se je don Bosko 14. maja vračal iz Rima, je na tej postaji čakal štiri ure. Bilo je ponoči in v čakalnici je skušal zaspati na nekem stolu, pa mu ni uspelo. Prikazal se mu je Luigi in sedaj je izpred njegovih oči izginilo vse drugo. Don Bosko je vstal, mu stopil naproti in vprašal: »Si ti, Luigi?«

»Me ne prepoznate? Ali se ne spominjate več potovanja, ki sva ga naredila skupaj?«

»Oh, seveda! Vsega se dobro spominjam. Toda kako naj dokončamo vse tiste stvari, o katerih sva govorila? Utrujen sem in moje zdravje vedno bolj peša.«

»Bolehate? Ni res ... Jutri mi boste dali odgovor.«

Videnje se je končalo šele ob odhodu vlaka. Naslednji dan se je začela devetdnevnicca k Mariji Pomočnici. Don Bosko, ki je po vrnitvi iz Francije vedno bolj pešal, je v trenutku začutil izboljšavo, ki se je iz dneva v dan krepila.

Ko so odhajali z železniške postaje Orte, je udarila ura dve po polnoči. Don Lemoyne, ki je spremljal don Boska, je ostal presenečen nad njegovim obnašanjem, kot da bi bil iz sebe. Ko jih je prišel vlakovodja pozvat, naj vstopijo v vlak, mu je don Bosko rekel: »Veste, kdo sem jaz?«

»Ne bi mogel vedeti«, je odvrnil ta.

»Jaz sem don Bosko.«

»In potem?«

»Sem don Bosko iz Turina.«

Pogovor se je tu ustavil, ker je vlak odhajal. V teh njegovih besedah in v načinu, kako so bile izgovorjene, je don Lemoyne videl nekaj posebnega, česar nikoli prej ni opazil. Ko je razmišljal o vzroku in ker ni poznal ozadja, je celo menil, da ga je kot tajnika hotel poučiti, ker še ni zadosti poznal don Boska. Don Bosko je o tem prikazovanju pripovedoval zakoncema Colle 1. junija 1885 v Turinu.

Druge sanje v noči 1. februarja 1885 so don Bosku razodele prihodnost njegovih misijonov. Grofu je 10. avgust pisal takole: »Naš prijatelj Luigi me je popeljal na sprehod v središče Amerike, v *deželo Cam*, kot je rekel, in v deželo Arfaxad ali na Kitajsko. Ko bova prišla skupaj, si bova imela veliko povedati.« Iz tega razpoznamo, kdo je bil oseba, ki se mu je v trenutku postavila ob stran, ko je bil iz Amerike prestavljen v Afriko, in o katerem je takrat dejal samo: »V njem sem prepoznal svojega razlagalca.« Namig na te sanje dobimo tudi v pismu z dne 15. januarja 1886: »Prejeli boste poročilo o izletu na Kitajsko z našim dobrim Luigijem. Ko nama bo Bog izkazal dobroto, da bova skupaj, si bova imela kaj povedati.« Iz vsega, kar se je zgodilo do takrat, nam ni znano, da bi grofu Collu do junija 1885 kaj povedal.

Zadnje prikazovanje, o katerem smo zvedeli, se je zgodilo v noči 10. marca 1885. Blaženi je skušal od Luigija zvedeti kako besedo. Luigi pa je odgovoril: »V zakristiji stolnice v Toulonu ste prosili, da bi jaz ozdravel.«

»Da, prosil sem za tvoje ozdravljenje.«

»In je bilo bolje, da nisem ozdravel.«

»Zakaj vendar? Storil bi veliko dobrih del, bil v tolažbo svojim staršem, na veliko bi se zavzel za Božjo slavo ...«

»Ste prepričani? Vi sami ste izrekli grenko obsodbo zame in za moje starše, toda vse je bilo v mojo večjo korist. Ko ste prosili za moje ozdravljenje, je presveta Devica Marija rekla našemu Gospodu Jezusu Kristusu: sedaj je moj sin. Hočem ga vzeti, sedaj, ko je moj.«

»Kdaj se bomo morali mi pripraviti, da bomo prišli v nebesa?«

»Bliža se trenutek, ko vam bom dal odgovor na to vprašanje.«

Don Bosko je to pripovedoval grofoma na hodniku zraven svoje sobe dne 1. junija 1885, na predpraznik Marije Pomočnice. Na koncu je dodal: »Nemogoče je opisati lepoto obleke, v katero je oblečen naš dragi Luigi. Samo venec na glavi bi potreboval ne dni in mesece, temveč leta, da bi ga natančno preučili, toliko posameznosti ponuja našemu pogledu, ko postaja vedno bolj bleščeč in se vse bolj širi, kolikor bolj ga opazuješ.«

Starša, dokler nista poznala vseh stvari, ki so se zgodile po marcu 1883 in ki jih je pripovedoval šele leta 1885, nista bila nikdar zadosti gotova zaradi usode njunega sina, zato sta prosila don Boska za posebne molitve zanj. Blaženi je nekoč odgovoril: »Začel sem že devetdnevnicu z mašami, obhajili in posebnimi molitvami za našega Luigija, ki se nam, tako se mi zdi, smeji iz nebes, ko molimo zanj, da bi mu pomagali. V resnici pa je on postal naš zaščitnik v nebesih in nas bo še naprej varoval, dokler nas ne bo pozdravil v večni sreči.«

Grofica je sklenila svoje zapise in pripisala: »Ko je najinima dvema užaloščenima srcema v tolažbo zaupal te stvari nadnaravnega sveta, se je zdelo, da je don Bosko nadvse vesel, da nama more posredovati vpogled v ta nadnaravni

Jeruzalem. Ganjenost ga je premagovala in njegove oči so bile polne solz, ko je govoril o zahvalnih dejanjih, ki jih je Luigi opravljaj pri Bogu v nebesih.«

Ne moremo mimo dogodka, ki ga je gospa Colle pripovedovala sestram v Navarru in se je pripetil nedolgo po sinovi smrti. Don Bosko ji je priporočil, naj bi se v svojih potrebah obrnila na svojega sina Luigija. Tako se je nekega dne pojavil pred vrati njene hiše človek, ki je nasilno zahteval denar. Ne oziraje se na način, kako je zahteval, mu je dala miloščino, kakor je bilo to običajno, za reveže. Toda ta je zahteval še več in jo močno prestrašil. V hiši ni bilo niti služkinje. Tedaj se je spomnila don Boskovih besed in je prosila za pomoč sina. Kakor hitro je v srcu izrekla to prošnjo, se je malopridnež, kakor da bi ga popadla posebna sila, obrnil, preskočil nekaj stopnic in naglo zbežal.

Vrnimo se k prikazovanjem. Toda ali je don Bosko posredoval zakoncema ta nadnaravna sporočila samo zato, da bi tolažil teh dvoje užaloščenih src? Ali ni bilo bolj umestno, da bi mislili, da je Božja previdnost skušala na ta način pripraviti ta dva bogata kristjana, da bi uporabila del svojega premoženja v pomoč Božjemu možu, in ju razpoložiti, da bi delala dobra dela v korist Cerkve v smislu potreb tedanjega časa? Tako je moral te stvari presojati don Bosko. Tako je užaloščenima staršema po smrti sina v zanosu pravih svetnikov dejal: »Bog vam je vzel vašega edinega sina zato, da bi posinovili vse moje sirote.« Tako sta smrt razumela tudi ta dva goreča kristjana. Oče je odkrito izjavil, da daje don Bosku na voljo svojo denarnico.¹⁰ To niso bile prazne besede niti kratkotrajna čustva. Iz te denarnice so prihajale več kot šest let velike vsote za nov zavod v La Navarru in za cerkev ter zavetišče Srca Jezusovega v Rimu, za zavetišče ob cerkvi sv. Janeza Evangelista v Turinu, za hišo Marijinih sinov v Mathiju, za misijone in za potrebe Oratorija in San Benigna. Da ne bomo dolgočasili bralcev z navajanjem dolge vrste dejanj krščanskega usmiljenja, bomo naštevati dobrotelnosti na osnovi pisem, ki sicer ne popolnoma, vendar pa v veliki meri lahko potešijo našo radovednost.

Prva prošnja za pomoč je prišla 3. julija 1881. Gospe Colle piše: »Do sedaj je še šlo. Toda v prihodnjih mesecih se bom moral obrniti na dobrotno naklonjenost gg. Colle. Gre za primer skrajne potrebe in v mejah možnosti.« Primer skrajne potrebe se je nanašal na cerkev Srca Jezusovega. Taki primeri pa so se pozneje ponavljali in množili. Na tako nedoločno prošnjo je bil odgovor zelo spodbuden. Tako je 20. avgusta pisal gospodu Collu: »Sporočili ste mi dragoceno novico, da boste darovali dvajset tisoč frankov za cerkev Srca Jezusovega v Rimu. To je zares pomoč sveti Katoliški cerkvi in njenemu oropanemu poglavarju. Bog vam bo to stoterno povrnil in še bolj bogato na drugem svetu. Sveti oče in vsi dobri kristjani bodo blagrovali vašo dobrotelnost.« Pismo, v kate-

¹⁰ Pismo gospe Colle, Turin, 3. julij 1881.

rem je Colle sporočil don Bosku o pošiljki denarja, je don Bosku tako ugajalo bodisi zaradi elegance izraza kakor popolnosti sloga. Odgovoril mu je: »Pismo sem vedno znova prebiral. Menil sem, da bom izkazal čast vaši uglednosti kakor tudi mestu Toulonu, če ga pošljem svetemu očetu, da bo videl, kako nekateri odvetniki znajo družiti znanje in krščansko ljubezen. Bogu bodi hvala v vseh stvareh.« Naj se nam ne zdi čudno tako pošiljanje pisem svetemu očetu. Gradnjo cerkve Srca Jezusovega je don Bosku zaupal papež, ki je bil za stvar osebno zavzet. Poleg tega je moral don Bosko misliti na svoj posebni namen, o katerem bomo poročali pozneje.

Za dar, ki mu ga je poslal 1882 skupaj z godovnimi voščili, se je zahvalil 7. julija: »Ob tej priložnosti izražam toplo zahvalo za pomoč, ki nam jo je dala vaša uglednost, da moremo ustanoviti, popravljati, razširiti naše hiše. Duše, ki so jih salezijanci z Božjo pomočjo rešili, bodo vam in vaši gospe soprogi, ko bosta vstopila v nebesa, pripravile lep sprejem, kajti *animam salvasti, animam tuam praedestinasti*.« Isto misel, pa s posebnim poudarkom na misijonih, bo ponovil 4. decembra 1883: »Predvsem se vam zahvaljujem, gospod grof, za vso velikodušnost, ki ste jo pokazali ob raznih priložnostih. Če nam uspeva iti naprej v Južni Ameriki in zlasti v Patagoniji, se moramo zahvaliti vam in vaši dobrodelnosti. Zato bodite veseli vi in vaša gospa soproga. Duše, ki jih bodo naši misijonarji rešili za nebesa, bodo za vas in za vašo madame prinašalci nebeških ključev. Sedaj vi podpirate hiše in divjake, ki bodo s pomočjo vaših dobrih del prišli do vere, in tako večate število duš, ki bodo molile za vas.«

V istem pismu poroča grofu tudi o uporabi njegovega denarja v dva druga namena, se pravi za hišo v Mathiju in za Sv. Janeza, ki sta bili postopoma namenjeni za Marijine sinove. »Naznanjam vam veselo novico. Hišo v Mathiju smo kupili 10. oktobra. Sedaj je opremljena in v njej kakih petdeset fantov, ki niso imeli več prostora v San Benignu in ki se sedaj s študijem pridno pripravljajo na duhovništvo. To hišo smo pretekli četrtek blagoslovili in posvetili Bogu. Imenovali smo jo *Hiša svetega Alojzija*, da bi se vedno spominjali našega Luigija in njegove družine. To je prva naša hiša s tem imenom. Bogu bodi hvala.« In za Sv. Janeza: »Hiša, ki smo jo začeli graditi ob cerkvi sv. Janeza apostola, kljub vsemu našemu prizadevanju še ni pod streho. Prišli smo do tretjega nadstropja. Vsi pridno delajo.« Končno je 22. oktobra 1884 poročilo dopolnil z naslednjim pripisom: »Z velikim veseljem vam sporočam, da je hiša za Marijine sinove, ki smo jo gradili z vašo pomočjo, končana in za prihodnji 10. november smo pripravili prihod novih gojencev, ki jih bo na začetku 150.« Pozneje so datum odprtja preložili na 20. februar 1885, ker so želeli, tako je pisal don Bosko, grofovo navzočnost: »Hiša svetega Janeza Evangelista je skoraj polna, vendar je še nismo uradno odprli. V njej hočemo pripraviti slovesno kosilo in izreči napitnico gospe grofici Colle. Je prav tako, gospa grofica, naša dobra mamica v našem

Gospodu Jezusu Kristusu?» Grofa sta prišla, kot smo že povedali, na praznik Marije Pomočnice.

Na začetku leta 1884 se je zdelo, da bo slabotno zdravje don Bosku preprečilo običajno potovanje v Francijo. Grof ga je nepotrpežljivo pričakoval. Blaženi mu je 11. februarja pisal: »Vsak dan vaju, gospod grof in gospa grofica, večkrat obiščem v duhu, vendar mi do sedaj ni bilo dano priti osebno na obisk. Za zdaj gredo naše stvari, hvala Bogu, kar dobro. Zavodov je vedno več, gojencev tudi in delo prinaša s seboj tudi Božji blagoslov. Bogu bodi hvala. Moje zdravje že nekaj dni ni najboljšo in ne vem, ali bom mogel priti na običajni obisk. Upam, da vam bom lahko kmalu sporočil. V vsakem primeru pa se bomo dobili v Rimu.«

Res je, da je upal to potovanje predčasno končati, da bi *tamquam fur* [kot tat] prišel v La Farlède 20. septembra 1883.¹¹ Vendar mu okoliščine niso dovolile. Kljub temu je grof pripravil to, kar bi lahko bilo predmet »tatvine«, kakor je mogoče razbrati iz pisma z dne 15. oktobra: »Najlepša hvala za prijazno sporočilo. Te dni so dela močno napredovala in podjetniki zahtevajo svoje. Bogu bodi hvala, vama pa tisočkrat hvala, gospod grof in gospa grofica. Vidva sta naša Božja previdnost in orodje v Gospodovih rokah, da nam priskočita na pomoč.« Tokrat je darove Božje previdnosti prevzel don Rua, ki mu je don Bosko naročil, naj se dogovori za njuno potovanje v Rim, ki sta si ga tako zelo želela. Božji služabnik, ki se je aprila 1884 odpravil v večno mesto in je 16. aprila poročal o poteku del na tamkajšnji cerkvi, se je dotaknil tudi tega potovanja: »Sem v Rimu. Potovanje je bilo hvala Bogu ugodno in tudi moje zdravje se je popravilo. Natančno sem si ogledal dela tako na cerkvi kakor zavetišču Srca Jezusovega. Temelji predstavljajo resno težavo zaradi globine, zato bo potrebno še veliko dela, preden se postavi na svoje mesto ogromna količina kamna, ki je pripravljena v ta namen. Glede na vašo željo, da bi prišli v Rim k polaganju temeljnega kamna, in to samo za nekaj dni, menim, da bi bilo bolje, da bi to storili pozneje, zlasti zaradi zdravja vaše gospe soproge.« Dne 24. aprila je poročal o vrnitvi don Rua, ki je šel v Toulon, da je prevzel 150 tisoč frankov in je en del tega takoj poslal v Rim: »Vaše ljubeznivo pismo me je redno dobilo in stvar je lepo uspela. Don Rua blagoslavlja z menoj Boga in se zahvaljuje vašim blagorodjem, ki nam pomagajo, da tako učinkovito širimo Božjo slavo. Don Rua je takoj poslal vse naprej, tako da sedaj dela lepo napredujejo.«

Vendar so stvari tako počasi napredovale, da so omenjeno slovesnost opravili šele maja 1885. Dne 10. maja je don Bosko pisal grofoma: »V Rimu je vse pripravljeno za položitev temeljnega kamna. Nas lahko zastopa Borghese. Vse bo uredil in vodil don Dalmazzo. V temeljni kamen je treba položiti spomine in med drugim tudi podatke o družini ter botra in botrice. Zato vas prosim, da po-

¹¹ Pismo iz San Benigna Canavese, 25. avgust 1883.

trpite in poiščete kakega prijatelja, ki bo na kratko povzel glavne podatke: ime, priimek, rojstni dan in posebne podatke vaše uglednosti, ki se vam zdijo pomembni. Potrpite, prosim, gre za zgodovinske podatke, ki jih moramo zapustiti zanamcem. Ko bomo prejeli te podatke, bomo poslali koga, ki bo uredil drugo.«

Leta 1884 se je don Bosko obrnil na grofa glede nekega nakupa, ki je zahteval precejšnjo vsoto, pa se mu je zdel kljub temu nujno potreben. Dne 20. februarja je pisal: »Nekega dne sva, gospod grof, z mojega balkona opazovala neko hišo. – To hišo je treba kupiti, ste rekli, da odpravimo veliko oviro. Dam vam na voljo 30 tisoč frankov. – Tedaj nismo nič sklenili, ker lastnica hiše ni hotela prodati. Sedaj pa je naprodaj ne le hiša, temveč celotno zemljišče. Kupčija nam v vsakem pogledu ustreza. Vsi naši prijatelji in salezijanci nam jo toplo priporočajo. Toda cena je veliko višja. Zemljišče, drevje in poslopja bi nanesele okoli sto tisoč frankov. Ne bi bil rad vsiljiv, prav tako pa ne bi rad molčal o priložnosti, da bi končno mogli urediti našo hišo, praznični oratorij, šole in delavnice. Bi nam, gospod grof, v doglednem času priskočili na pomoč s to vsoto? Govorim vam z vsem zaupanjem, ker ste mi v svoji veliki krščanski dobroti večkrat dejali, da polagate v moje roke svojo denarnico za vse, kar bi moglo biti v večjo Božjo slavo. Premislite malo vso zadevo in mi potem sporočite s prav tako zaupljivostjo, kot sem se jaz obrnil na vas.«

Hiša je bila last gospe Bellezza, ki o njej večkrat govori don Lemoine v prejšnjih zvezkih *Biografskih spominov*.¹² Stala je na vzhodni strani cerkve sv. Frančiška Saleškega in je bila ločena od Oratorija z zidano ograjo.¹³ Vse so kupili z grofovimi denarjem, ki je takoj privolil in omenil kako misel, ki ni bila v skladu z njegovim nizkim mišljenjem o samem sebi. Don Bosko mu je 27. maja odgovoril: »Prejel sem vaše cenjeno pismo. Vendar nočem, da me vprašujete, zakaj delam to in ono. Jaz vam samo predstavljam svoje potrebe in sem potem enako zadovoljen z *da* ali *ne*. Moj namen je vsak dan moliti za vas in za gospo grofico, kar tudi delam pri sveti maši, kjer se vas še posebej spominjam. Zdravniki so mi svetovali, da naj grem v naše hiše na jugu, in tako bom v soboto, če bo Bog tako hotel, z don Barberisom šel na pot v Nico. Od tam bom, upam, šel na kak obisk odpret in blagoslovit našo ali boljše rečeno vašo cerkev v La Navarru. Istočasno bova imela priložnost, da se bova pogovorila in vam bom mogel boljše razložiti svoje zamisli, želim namreč storiti čim več dobrega, vendar pa želim ugoditi vam v vsem, kar vas bo osrečilo tukaj na zemlji in nekoč v nebesih.«

Tistega leta 1884 je neka druga silna stiska prisilila Božjega služabnika, da je prosil za pomoč svojega velikodušnega dobrotnika. Poleti je izbruhnila kolera, katere posledice je don Bosko 10. septembra takole opisal grofu: »Kolera je opustošila velike predele Francije in sedaj strahotno besni tudi v Itali-

¹² Prim. MB II, str. 543 [BiS II, str. 338–339].

¹³ Prim. GIRAUDI, *L'Oratorio di don Bosco*, razpredelnica VIII.

ji. Naše hiše in naši gojenci so bili do sedaj obvarovani pred to nesrečo, toda zaradi vedno večje revščine je dobrodelnost močno pojenjala. To je prizadelo vzdrževanje in gradnjo naših hiš. Če bi nam v tem trenutku mogli pomagati, bi bili kakor vedno naša močna opora. Če pa ste v La Farlède in se ne morete vrniti domov zaradi kolere in bi vam bilo to v nadlego, vas prosim, da ostanete mirno na letovanju in se bomo skušali na kak drug način rešiti iz zadrege. Prosim vas, ne vznemirjajte se, če okoliščine ne svetujejo takega potovanja.« Čeprav nimamo potrebnih podatkov, menimo, da je grofova dobrodelnost našla način, da je uskladila hotenje svojega srca in osebno varnost.

Konec leta je don Bosku dal priložnost, da se je zahvalil za toliko blagodati. Dne 29. decembra mu je pisal: »Rad bi vas obiskal in se vam zahvalil za toliko uslug. Ker tega ne morem izraziti z živo besedo, vam pišem to pismo in tako sklepam leto, da se zahvalim vam, gospod grof, in vam, gospa grofica Colle. Bog bodi zahvaljen, da nas je ohranil zdrave na telesu, in upam, da tudi v svoji sveti milosti. Med drugimi dobrimi deli ste namesto don Perrota plačali dolgove v La Navarru. Gospod vam bo gotovo obilo poplačal in naši ubogi dečki bodo nenehno molili po vašem namenu. Srečen don Perrot, ki ima tako dobre plačnike! Toda kako je to, da ne moremo najti takih dobrotnikov v Italiji? Če bi jih imeli, bi lahko plačali don Rui petinsedemdeset tisoč frankov, ki jih dolguje za naše misijonarje v Ameriki, in skoraj enako vsoto za nakup opreme novi odpravi misijonarjev, ki naj bi odpotovala v kratkem. In zakaj ne plačamo naših dolgov v Turinu in v Rimu za cerkev in zavetišče Srca Jezusovega? Razlog je samo eden: tako v Franciji kakor v Italiji je samo en grof Colle. In mi se stokrat zahvaljujemo dobremu Bogu, da gospod grof in gospa grofica Colle živita in nam pomagata, nas podpirata in vzdržujeta v naših stiskah. Bog vaju naj dolgo časa ohrani pri trdnem zdravju, vama nakloni milost, da bosta dolga leta prebila tukaj na zemlji in končno prejela bogato plačilo v nebesih, kjer bosta našla z Jezusom in Marijo dragega Luigija in z njim celo večnost hvalila Boga in govorila o Bogu.«

Z grofom se je v spremstvu don Vigliettija ponovno srečal aprila 1885 v Toulonu, ko je iz njegovih rok prejel vsoto sto tisoč frankov za Rim in za misijone. Upal je, da se bo vrnil septembra, za duhovne vaje sobratov. Ponovno mu je pisal iz Mathija 18. avgusta, kjer je bil že cel mesec zaradi velike slabosti, ali kakor se je on izražal, da bi malo upočasnil svojo starost.¹⁴ »Čas naših duhovnih vaj je bolj ali manj isti, začnejo se 1. avgusta in trajajo do 10. oktobra. Vendar izleta v Toulon in Nico ne bo do srede septembra. Sporočili vam bomo točen dan. Jaz bi vas zelo rad ponovno videl, vendar o tem nisem popolnoma prepričan, kajti moja potovanja tukaj v Mathiju so že en mesec omejena na mojo sobo in vrt, ki sta blizu papirnice. Moram vam povedati, da se je moje zdravje za

¹⁴ Pismo grofu, Turin, 14. julij 1885.

zdaj ustalilo. Vendar mislim, da bi padec toplote za nekaj stopinj pripomogel k olajšanju. Če bi mi zdravje oviralo potovanje, boste dobili vsa poročila o naših poslih. V tednu dni boste prejeli vse listine našega zavetišča v Rimu. Don Rua vam bo v tej zadevi popolnoma na voljo.«

Splošno zdravstveno stanje je odsvetovalo redne duhovne vaje v Nici. Don Bosko se je zadržal en mesec v Valsaliceju, od koder mu je pisal 27. septembra: »Kakor lahko opazite, sem napol slep in boste komaj prebrali moje pisanje. Oprostite mi in imejte potrpljenje z menoj. Ne bom vaju pozabil pri sveti maši. Oh, Marija, bodi naša vodnica na poti v nebesa!« Decembra je šel v Toulon don Rua, od koder je don Bosku prinesel dragocen zavoj od grofa in ljubko škatlico od grofice, ki ji je pisal: »Medtem ko mi je don Rua prinesel zavoj, ki vama je znan, ste mi vi poslali košarico šipkovih jagod z vašega vrta. Sprejel sem jih kot spomin na preljubeznivo in dobrotno mamó. Čaj iz šipkovih jagod mi zelo pomaga proti kašlju. Iz vsega srca se vam zahvaljujem.«

Bilo bi nam zelo ljubo, če bi zvedeli, koliko je don Rua prinesel don Bosku. Toda iz pisem dne 15. januarja vidimo, kako previdnostni so bili prisrčni odnosi med don Boskom in grofom. Blaženi je pisal: »Vsak dan, lahko pa tudi rečem, vsak trenutek govorim o vas. Toda s svojo glavo, ki mi več ne služi prav, vam lahko pišem samo toliko, da se vam zahvalim za tolikšno dobroto in krščansko ljubezen, ki nam ju izkazujete. V tem trenutku vidva nista samo opora naših ustanov in salezijancev, temveč sta v teh dneh tudi edina naša dobrotnika, saj so darovi skoraj popolnoma usahnili, zlasti v naših zavodih v Franciji in v misijonih v Ameriki. Toda naša draga beračica [*quêteuse*] Marija Pomočnica nam začenja prihajati na pomoč s svojimi izrednimi milostmi v Rusiji, Prusiji in zlasti še na Poljskem. Don Rua vam pošilja poročilo o zavetišču v Rimu. Rim je večno mesto. Govoriti veliko, delati veliko¹⁵ in se zadovoljiti, da gredo stvari počasi naprej. Potrpljenje.«

Marca 1886 je Božji služabnik skozi Nico in Marseille šel v Španijo. Dne 26. marca je naznanil svoj prihod grofoma: »V ponedeljek zvečer, če bo taka Božja volja, bom pri vama in bomo lahko mirno govorili o naših zadevah. Če morete pripraviti oltar, bom rade volje daroval pri vas sveto mašo. Sicer sem v vsem na voljo.«

Po tem dopisu zastane dopisovanje do 25. julija, ko je bil ves slaboten in bolan gost v vili škofa v Pinerolu msgr. Chiesa. Potem skoči od julija na 9. september. »Vrnil sem se v Valsalice za nov tečaj duhovnih vaj in za kapitelj, na katerem smo razpravljali o zadevah naše Družbe. Zbralo se je 70 ravnateljev naših domov. Govorili smo veliko o vaju in o naših zadevah.« Dne 23. septembra piše: »Prihodnji teden bomo šli v San Benigno, kjer se je podvojilo število novincev

¹⁵ Eno in drugo velja za tistega, ki se mora za oboje truditi. To pomeni, da je treba tam veliko govoriti in se gibati, potem pa se vdati v počasnost.

in moramo zato hitro zgraditi novo hišo.« Govori o hiši v Foglizzu, ki so jo prav takrat odprli. Tukaj kakor tudi drugje želi svoje največje dobrotnike natančno obveščati o vsem, kar se dela, ker jih šteje za sodelavce pri razvoju naše ustanove.

Nato dopisovanje spet zastane do 14. decembra. Don Lasagna je s skupino misijonarjev obiskal družino Colle. Seveda ni odšel praznih rok. Blaženi je pobožnima zakoncema pisal: »Don Lasagna mi je nadrobno pisal o svojem obisku pri vajinih uglednostih in o zares očetovski dobrotljivosti, ki ste mu jo izkazali. Odhajajo s srcem, polnim globokih vtisov, in pravijo, da bodo nesli v Ameriko vzor vašega krščanskega življenja. Odhajajo, da bodo mogli pridobivati duše za dobrega Jezusa, da bodo rešili svoje duše, duši vaju obeh.« Potem z mislijo na odličен sprejem, ki so ga doživeli v hiši grofov, nadaljuje: »In to je krožnik, ki vam ga bodo dali, ko bosta v nebesih. Zares nadvse prijeten krožnik, zlat krožnik, ozaljšan z diamanti dobrih del. Med drugimi dobrimi deli bodo tudi spreobrnjenja divjakov, kar so omogočili vaši darovi salezijancem in kar bo vir vašega neskončnega veselja.« Nato omenja bogat dar, ki ga ob spominu na grofičine šipkove jagode imenuje *jujube* ali slaščice iz šipkovih jagod: »Toda kaj je postalo iz vašega *jujuba*? Poslušajte, ker je bilo odlične kakovosti, je bilo takole razdeljeno: 1. Petnajst tisoč za menico, ki mi jo je Cagliari poslal iz Patagonije. 2. Petintrideset tisoč za Tiberinsko banko (*za Srce Jezusovo*). 3. Preostalo za sv. Janeza Evangelista, za San Benigno, za Foglizzo, kjer se naši mladi pripravljajo na duhovništvo. Kakor vidite, bi morala imeti vsaka beseda tega pisma obširno razlago, vendar bo to počakalo za takrat, ko bomo mogli mirno govoriti o vsem tem. Rad bi vam še marsikaj napisal, da bi izrazil hvaležnost, ki jo čutimo vsi salezijanci do vaših uglednosti. Toda moja uboga glava me več ne uboga in gospa grofica bo tako prijazna, da bo razbrala mojo slabo pisavo.«

Iz leta 1887 ne vemo kaj dosti o darovih grofa Colla. V pismu dne 23. marca don Bosko poroča grofu o potresu v Liguriji. »V svoje neizmerno veselje vam sporočam, da noben fant in noben drug ni trpel zaradi potresa, samo poslopja. Hiša, šole in cerkev v Torrioneju so se skoraj popolnoma porušile. Toda Božja previdnost nam je vedno pomagala in nas tudi v tem trenutku ne bo zapustila.« Zelo verjetno je, da finančni minister Božje previdnosti ni ostal neobčutljiv ob takem sporočilu. Veliko bolj prepričljivi sta naslednji novici. Eno najdemo v pripisu don Ruovega pisma z dne 8. aprila. V njem se zahvaljuje grofu za dar, ki ga je izročil don Perrotu, ki je bil pri njem na obisku, verjetno zato, ker se je znašel v stiski. Druga pa se tiče vsote pet tisoč frankov za San Banigno, kakor bomo videli.

Sklenimo to zadevo. Koliko so znesli vsi ti darovi, nam ni točno znano, ker ni nikjer nič zapisanega, podatki pa so zelo pomanjkljivi in večkrat nezanesljivi.

Vendar pa iz tega, kar nam je znano, bi povprečni dar grofa Colla na leto znesel sto dvajset tisoč frankov, kar je pred petdesetimi leti brez dvoma pomenilo veliko denarja.

Sedaj se bomo od dobrotelnosti grofa Colla obrnili k hvaležnosti, ki jo je don Bosko hotel izkazati na več načinov.

Ker je bil grof samo preprost odvetnik in vitez reda sv. Gregorija Velikega – odlikovanje, ki mu ga je podelil Leon XIII. na predlog njegovega škofa, je hotel don Bosko iz njega narediti rimskega grofa. To je želel toliko bolj, ker je uvidel, da bi grofu to ugajalo. Francoskemu katoličanu starega kova je bil vseč ta plemiški naslov ne zato, ker je bil znamenje plemenitosti, temveč zato, ker ga je podelil papež in je bil torej najtesneje povezan z vrhovnim poglavarjem Cerkve. Blaženi je mislil na to že leta 1881. V ta namen je poslal po škofu v Fréjusu in Toulonu poročilo svetemu očetu z namenom, da bi njegova ekselenca potrdila, da v njem ni ničesar, kar ne bi bilo resnično, in bo zato potrdil in priporočil prošnjo.¹⁶

Preblaženi oče!

Med ljudmi, ki se ne oziraje se na ljudi v teh naših časih velezaslužno zavzemajo za dostojanstvo in čast naše svete katoliške vere in jo branijo, moramo šteti med prve gospoda odvetnika Luigija Antonia Colla iz Toulona.

Pripada eni izmed najuglednejših družin tega mesta.

Je zet barona Bucheta, divizijskega generala in nekdanjega francoskega senatorja.

Je vnet predsednik Sveta Katoliškega združenja v departmaju Varu.

Je predsednik Vincencijeve konference v mestu Toulonu.

Je ustanovitelj verskega dnevnika La Sentinelle du Midi [Varuhinja Juga], ki je edini katoliški časopis v departmaju Var.

Je ustanovitelj in predsednik Katoliškega krožka v Provansi.

V svojem ugodnem finančnem položaju ne zavrne nobene dobrodelne pobude. Marca preteklega leta je velikodušno podaril 20 tisoč frankov, so lahko nadaljevali začeta dela pri cerkvi in zavetišču Presvetega Srca na Eskvilinu v Rimu.

Ko je septembra istega leta zvedel, da zmanjkuje sredstev za nadaljevanje gradnje imenovane cerkve in zavetišča, je ponovno daroval 20 tisoč frankov.

V poljedelski koloniji v Navarru pri Toulonu ni bilo stavb za sprejem sirot. Daroval je vsoto 20 tisoč frankov za neposredno pomoč in 80 tisoč frankov za podporo v prihodnje.

Ta ugledni in velezaslužni gospod je že vitez Reda Gregorja Velikega. V želji pa, da bi sebe in vso svojo družino še tesneje povezal z vrhovnim poglavarjem Katoliške cerkve in bi se tako mogel imenovati njen odlični branilec, bi imel za zares veliko počastitev vsega svojega sorodstva, če bi mogel prejeti naslov grofa Svete rimske Cerkve. Pripravljen je poravnati vse izdatke pisarne, pravice in dajatve, ki se nanašajo na podelitev tega visokega odlikovanja.

¹⁶ Pismo grofu, Turin, 3. junij 1881.

Podpisani, ki je bil v svojih raznih ustanovah deležen njegovih blagodati, ponižno kleče pred nogami vaše svetosti prosi za podelitev imenovane milosti.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. junij 1881

Ko po treh mesecih ni bilo odgovora, je priporočil zadevo kardinalu vikarju, ki je dobro poznal velikodušnost gospoda grofa do cerkve Srca Jezusovega.¹⁷ »Zdi se, da je gospod Colle iz Toulona, bogat zasebnik, pripravljen še naprej podpirati cerkvene potrebe. Bilo bi potrebno, da bi se vaša eminenca pozanimala pri svetem očetu glede podelitve naslova rimskega grofa, za kar sem vložil prošnjo, ki jo je podprl njegov škof ordinarij. Če ne bi vi sami hoteli o tem govoriti s svetim očetom, vas prosim, da bi to nalogo zaupali kardinalu državnemu tajniku, ki je že poskrbel za odlikovanja drugim gospodom, ki so si jih manj zaslužili. Menim, da bo sveti oče zadovoljen, da bo lahko na ta način spodbudil človeka, ki velik del svojega imetja namenja v korist Cerkve in živi kot goreč katoličan.«

Decembra je bila zadeva v rokah kardinala Jacobinija, državnega tajnika, ki je stvar dokončno potrdil, *toda Rim je večer*, je menil don Bosko in to se vidi tudi v poslovanju.¹⁸

To dejstvo se je potrdilo tudi ob tej priložnosti. Ko je aprila 1882 prišel v Rim, je ugotovil, da niso še ničesar ukrenili. Od tam je 2. maja takole sporočil svojemu »dragemu in velespoštovanemu prijatelju«: »Sem v Rimu. Bil sem že pri svetem očetu, s katerim sem na dolgo govoril o vas in o vaši gospe soprogi. Poročal sem mu o darovih za cerkev Srca Jezusovega in za La Navarre, o položitvi temeljnega kamna in drugih dejanjih krščanske ljubezni, ki sta jih storila vi in vaša gospa soproga. Pozorno me je poslušal in mi naročil svoj apostolski blagoslov za vaju ter mi zagotovil, da bo molil za vajino zdravje, za potrpljenje in vztrajanje v Božji milosti. Končno je dejal:

- In odlikovanje, za katero ste me prosili?
- Sveti oče, sem odvrnil, še vedno ga pričakujem.
- Kako vendar? Oh malomarnost, malomarnost! Stopite takoj h kardinalu Jacobiniju. On vam bo povedal, kaj je bilo storjeno.

Kardinal Jacobini, se pravi državni tajnik njegove svetosti, me je takoj sprejel, se opravičil in zagotovil, da mi bo pred mojim odhodom izročil breve, ki upam, da ga bom mogel pokloniti v Turinu. V Turinu, gospod in gospa, v Turinu za praznik Marije Pomočnice. Tam, upam, se bomo mogli pogovoriti o naših zadevah.«

Toda grofa Colle nista prišla v Turin, temveč sta poslala godovna voščila

¹⁷ Sampierdarena, 14. september 1881.

¹⁸ Pismo grofu, Turin, 30. december 1881.

za sv. Janeza Krstnika. »Bil je velik praznik,« je don Bosko pisal 5. julija, »zares prisrčen praznik, ki mi je večkrat privabil solze v oči. In če bi vaše uglednosti prišle, bi morale oditi brez breva.« Res je prišlo pismo že precej prej, vendar v istem pismu takole nadaljuje: »Breve iz Rima lahko imenujemo breve nezgod. Poslali so mi ga v Turin. Berem in preberem: *Comes Colle Dioecesis Taurinensis* [Grof Colle iz turinske škofije]. Takoj sem ga poslal nazaj in čakal na popravek.« Končno je breve, eno leto potem ko smo vložili prošnjo, prišel 19. julija, ko je mogel zapisati: »Po tolikem času sem končno prejel breve svetega očeta. Ne bi si mogli želeli česa boljšega. Vendar želim, da se vam odlikovanje izroči na dostojen način. Zato naročam don Perrotu, da dokonča postopek in vam sporoči dan izročitve. Vprašal vas bo, ali vam je ljubše, da prejmete odlikovanje v svoji vili v Toulonu ali v La Navarru ob slovesnem končanju gradnje nove hiše. Naredili boste, kakor se vam bo zdelo primerneje, tako vam kakor vaši gospe soprogi.«

Treba je bilo tudi paziti na zakonsko veljavo naslova. O tem je blaženi pisal grofu 30. julija: »Ta breve je zelo dragocen dokument za vašo uglednost, za vašo družino, za vaš rod in za zgodovino Cerkve. Boste videli. Toda pri nas v Italiji ne smemo niti sprejemati niti nositi naslovov brez privolitve vlade. Vi ste odvetnik in veste, kako je s temi stvarmi v Franciji. Jaz samo želim, da bo to odlikovanje podeljeno z vsem dostojanstvom in objavljeno v časopisih.« V Italiji »Heraldski svet«, ki ocenjuje plemiške naslove, ne dela nikakršnih težav pri potrditvi naslovov, ki jih podeljuje papež. V Franciji so plemiške naslove odpravili, vendar to ne onemogoča, da jih ne bi uporabljali zasebno. Nasprotno, javno mnenje jim pripisuje še vedno tradicionalni pomen in vrednost.

Kdo bi mogel verjeti? Nasprotovanje brevu se še ni končalo. Ne ve se, ali se je izgubil izvirnik, ki so ga poslali don Perrotu, ali se je kaj uničilo, dejstvo je, da so morali prositi v Rim za dvojniki, kar je spet zahtevalo še več potrpljenja. Toda medtem ko so čakali, se je zgodilo nekaj nenavadnega. V pravkar navedenem pismu je don Bosko dejal: »V mesecu avgustu bom moral priti k vam v neki zadevi, o kateri vam bom pisal v vsej zaupnosti.« Dne 8. avgusta je iz San Benigna pisal: »Sem v San Benignu Canavese, kjer se z don Ruo, don Barberisom in don Durandom *in drugimi, ki so imeli srečo*,¹⁹ da so pri nas spoznali vašo uglednost, pogosto pogovarjamo o vaši uglednosti in o vaši gospe soprogi. Toda v tem trenutku, kakor sem že imel čast, da sem vam pisal, sem v veliki stiski zaradi fantov, ki se pripravljajo na duhovništvo za zunanje misijone. Če bi mi vidva gospod in gospa Colle mogla priti na pomoč, da bi kupili kruha za prebivalce te hiše in vse potrebno za *Carmen* v Patagoniji, bi naredili veliko dobro delo. Drugikrat ste sami od sebe prihajali k meni, sedaj jaz prihajam k vama in

¹⁹ Besede v kurzivnem tisku so v italijanščini.

vaju prosim. Prosim vaju pa, da ravnata z menoj, kakor jaz ravnam z vama z največjo zaupljivostjo, in če v tem trenutku lahko pomagate ali ne, mi prostodušno odgovorita z da ali ne. Vsota, ki bi jo potreboval znaša 12 tisoč frankov. Vajino dobro srce bo storilo, kar vama bo mogoče.«

Grof mu je poslal polovico. »Tako smo poravnali dolg,« je pisal don Bosko 6. septembra in potrdil prejem, »ki smo ga imeli pri peku, ki je pretil, da nam ne bo več dajal kruha. Zato se vam cela hiša v San Benignu zahvaljuje in moli za vašo uglednost in za vašo gospo soprogo. Medtem bomo še naprej prosili Božjo previdnost, da nam pride na pomoč za naše misijonarje v Patagoniji in Ognjeni zemlji. Don Barberis se vam želi zahvaliti v imenu svojih gojencev, ki se pripravljajo za delo v zunanjih misijonih.«

Don Barberis je priložil svoje pismo v italijanščini.

Vse to je bilo povezano z zadevo breva. Don Bosko se je znašel v stiski za San Benigno in misijone, skušal se je rešiti zaradi breva, ki ga je stal sorazmerno veliko vsoto denarja, ne da bi povedal vzroke. Toda grof je zaslutil, da je don Bosko moral imeti tozadevne izdatke in ga je prosil za pojasnilo. Božji služabnik je odlašal z odgovorom, dokler ni prejel od prokuratorja don Dalmazza toliko zelenega dvojnika. Takoj ga je poslal ravnatelju v La Navarru in mu dal vse potrebne napotke.

Predragi don Perrot!

Tukaj imaš končno dvojnik slavnega breva. Gre za pravi zgodovinski spomenik.

Ali gresta dva kot delegata v Toulon in izročita odlikovanje ali pa gospod Colle pride v La Navarre, kar bo v teh dneh malo težko. Glej in stori, kakor bo najbolj primerno.

Kakor koli boš že storil, poskrbi za prevod v francoščino in ga izroči časopisju.

Potem sporoči, da ko bo odvetnik imenovan za grofa, bo gospa Collova dobila naslov grofice.

Lepo pozdravi naše sobrate in sinove in priporoči vsem zdravje in svetost.

Molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. december 1882

Šele sedaj je don Bosko pisal grofu o izdatkih za breve. Preberimo v celoti to pismo, prevedeno v don Boskov italijanski slog.

Moj predragi in odlični prijatelj!

Bog naj bo zahvaljen za vrtnice in trnje. Dolgo smo čakali, a je končno vse urejeno in skupaj z brevom vam bo izročen tudi papežev sveti blagoslov.

Vprašujete me o stvari, o kateri ne bi rad govoril. Toda iz pokorščine vam bom v največji preproščini vse povedal. Vi mi pišete: »Povejte mi, prosim, v vsej zaupljivosti, koliko moram plačati vatikanskim pisarnam za ta dokument. Nočem, da bi vi nosili stroške za moj račun.«

Sedaj vas bom malo zabaval z zgodovino cele dogodivščine. Sveti oče od mene ni zah-

teval nič denarja za ta primer. Kolikokrat mi je njegova svetost v preteklih mesecih dejala: – Vse je urejeno. Stopite samo k njegovi eminenci državnemu tajniku. Vse je nared. – Breva pa od nikoder.

Končno je moj generalni prokurator stopil h kardinalu Jacobiniju in ga vprašal po vzroku zavlačevanja. Ta mu je odgovoril, da je treba položiti na mizo dvanajst tisoč frankov. Bili so ugovori. Skušali so govoriti s svetim očetom. Končno so popustili na šest tisoč frankov. Tedaj je pooblaščenec za celo zadevo hotel svoj delež.

Da bi končali zadevo in se rešili iz neprijetnega položaja, sem naročil, da naj vse, se pravi 6.500 frankov, takoj plačajo.

Toda don Bosko, voulant faire la chose en seigneur [ki se je hotel pokazati velikega gospoda], se je znašel v stiski in je prosil za miloščino. Vi ste mu, gotovo navdihnjeni od Boga, poslali prav šest tisoč frankov. Sedaj smo poravnali vse in vaša uglednost ni nikakor nič dolžna, razen potrpljenja, ki ste ga morali imeti, ko ste brali to štorijo. Dober dan, dragi moj gospod grof in moj prijatelj v Gospodu za vse večne čase. Presveta Devica Marija naj štiti vas in vašo gospo soprogo Colle. Oba vaju naj ohrani pri trdnem zdravju in vama na koncu da kakor tudi meni večno slavo v nebesih z našim dragim Luigijem. Tako bodi!

Molite tudi za tega ubogega duhovnika, ki ostaja v J. K. vdan kakor sin.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. december 1882

Grof je takoj poslal po pošti 6.550 frankov.²⁰ »Prejeli smo to vsoto,« je odgovoril don Bosko 20. decembra, »kot miloščino, ki nam jo poklanjate. In v tem smislu jo sprejemam z največjo hvaležnostjo. In ker bomo ta denar porabili za kruh in obleko za naše dečke, jih bom povabil, da bodo molili za vas in za vašo gospo soprogo, da vama Gospod nakloni veliko tolažbe na tem svetu in večno srečo v nebesih. Kaj naj storim, da vam vse povrnem? Samo eno mi preostane in to vam darujem iz vsega srca. Na božični večer bom, če bo Bog dal, daroval tri svete maše s svetim obhajilom naših dečkov in klerikov. Vse to bom daroval Bogu in preblaženi Devici Mariji za vas in za vašo gospo soprogo po vajinem namenu.«

Blagodati so se kopicile. Don Bosko pa je čutil potrebo, da se je vedno bolj zahvaljeval. S tem namenom se je na pomlad 1884 spet obrnil na svetega očeta Leona XIII. in opisal dobrotelno obih grofov ter prosil za ponovno odlikovanje. Ne da bi dal kaj slutiti, je oba povabil v Turin – ne na praznik Marije Pomočnice, temveč na praznik sv. Janeza Krstnika, ker ga je praznik Marije Pomočnice preveč zaposloval.²¹ Prišla sta in pri kosilu v veliki obednici je gospa grofica sedela na njegovi desnici, gospod grof pa na njegovi levici. Tukaj ju je čakalo

²⁰ 50 frankov več je don Dalmazzo takole razložil v pripisu k dvojniku: »Pošiljam dvojnik breva za grofa Colla. Komaj sem dosegel, da so napisali 50 lir.« Take takse navadno napišejo na hrbtno stran dokumenta. Zato je grof bral 50 frankov.

²¹ Pismo don Barruela, Turin, 21. maj 1884.

presenečenje. Don Dalmazzo, ki je pravkar prispel iz Rima, je prebral imenovanje grofa za komendatorja sv. Gregorja Velikega. To je bil prizor presenečenja, ki pa je bil dobro pripravljen. Ko je don Dalmazzo prebral besedilo, je objel in poljubil grofa, izročil odlikovanje don Bosku, ta pa gospe, ki ga je med navdušenim ploskanjem vseh navzočih obesila svojemu možu okrog vratu. Vedno zvest samemu sebi se je grof po vrnitvi v Toulon zahvalil don Bosku in se podpisal »komendator, ki je pripravljen, da si v vsem da ukazovati don Bosku [*Commandeur tout disposé à se laisser commander Par D. Bosco*].²² Don Bosko je komentiral te besede, katerih pomen se dobro razume. »Ali ne veste? Don Boskovi žepi so vedno prazni in don Rua hlepi po denarju. Kako se bo vaša uglednost rešila iz te zagate? Skušali bomo biti zelo nevsiljivi, vedno zadovoljni z vašo miloščino, s katero bomo skušali reševati duše za Boga. Vi razumete, gospod grof, da je sklep tega pisma lahko vzrok za smeh in da je moja pisava skrajno zanič, tako da jo je komaj mogoče brati. Bog naj vas blagoslovi, dragi moj gospod grof, in z vami naj blagoslovi tudi vašo gospo grofico. Marija Pomočnica naj vaju oba ohrani pri trdnem zdravju in vedno na zanesljivi poti v nebesa. Cela naša hiša skupaj z duhovniki, kleriki in fanti vas lepo pozdravlja in se priporoča v vaše molitve. Jutri bomo darovali sveto obhajilo po vašem namenu.«

Da bi pokazal svojo hvaležnost dobrotnikom, jim je pošiljal majhna darilca, za katere je vedel, da so jim všeč. Da je razveselil nekatere, jim je pošiljal v dar steklenice izrednih vin ali likerjev, ki jih je prejemal od plemenitih in bogatih turinskih družin. Tako je grofu Collu od časa do časa poslal steklenico dobrega vermuta. Ko mu ga je prvič podaril in se mu je grof za to zahvalili, je don Bosko 30. avgusta 1881 takole odgovoril: »Malo vermuta je smešna zadeva, vendar ste ga v svoji veliki dobroti ljubeznivo sprejeli. Veseli me, da vam je mogla taka malenkost pripraviti trenutek veselja.« In po ponovni pošiljki 4. decembra 1883: »Zelo me veseli, da je prišel vermut k vam v dobrem stanju. To je reven, pa edini način, s katerim vam lahko izrečemo svojo zahvalo, vam povemo, da vas imamo radi in se vas posebej spominjamo v naših molitvah.« Še tretjič se je vrnil na isto temo 18. januarja 1885: »Prav po domače vas vprašam in vi mi boste v svoji dobroti odgovorili. Imate še v zalogi kaj vermuta? Saj veste, da sem vaš dobavitelj.«

Toda običajno sredstvo, s katerim se je imel navado oddolževati, mu je dajala njegova živa vera. Ni pisma, v katerem ne bi omenil, da moli za svoje dobrotnike in da bo še naprej molil ter tudi drugim priporočal, naj molijo. Ob slovesnih priložnostih je izraz bogatejši in toplejši. Videli smo že več takih primerov, vendar bomo podali še nekaj drugih najbolj značilnih.

Za praznik Marijinega vnebovzvetja 10. avgusta 1885 je pisal grofoma:

²² Don Boskovo pismo, Turin, 5. julij 1884.

»Upam, da v tej devetdnevnici k Mariji Vnebovzeti ne boste pozabili na svojega ubogega don Boska, ki brez izjeme vsak dan moli za vas ter vašo duhovno in telesno blagostanje. Mi salezijanci goreče prosimo, da bi vam presveta Devica Marija pripravila prostor blizu sebe v nebesih, vendar naj se to ne bi še tako kmalu uresničilo.« Za Marijino rojstvo 8. septembra 1886 je takole začel svoje pisanje: »Oh, Marija, naša dobra mati, na ta dan, ko Katoliška cerkev obhaja praznik tvojega rojstva, podeli poseben blagoslov dvema svojima otrokoma: gospodu grofu in gospe grofici Colle. *Iz vsega srca*²³ sem danes daroval sveto mašo in naši dečki so prejeli sveto obhajilo za vajino duhovno in telesno blagostanje. Tudi vidva molita za tega ubogega revčka, ki vaju ljubi v Gospodu Jezusu Kristusu kot vdan sin.«

Za godovni dan grofice Sofije 23. septembra 1886 je pisal: »Na ta vaš godovni dan bi vas rad obiskal. Toda za zdaj je ta načrt treba prestaviti na drugič. Za danes se moram omejiti na darovanje svete maše za vas, naši dečki pa bodo prejeli sveto obhajilo po vašem namenu. Prosili bomo Boga, da vašo uglednost in vašega gospoda grofa Colla ohrani pri dobrem zdravju, v miru in ljubezni vse do zadnjega trenutka vašega življenja. Tedaj pa naj vas presveta Devica Marija v spremstvu (angelov) popelje s seboj v nebesa, skupaj z vašimi starši in prijatelji in ubogim don Boskom, ki vas močno ljubi v Gospodu.« Na predvečer začetka devetdnevnice na čast vseh svetnikov 22. oktobra 1884: »Jutri bomo začeli opravljati devetdnevnico na čast vseh svetnikov in ne morem si kaj, da ne bi izrabil te priložnosti in se vaju spomnil pred Gospodom in molil po vajinem namenu. Med drugim se bomo zahvalili Bogu, da vaju je ohranil pri dobrem zdravju, in prepričan sem, da vaju bo blažena Devica Marija še naprej ščitila.«

Ko se je bližal praznik presvete Device Marije Brezmadežne 29. novembra 1881, je pisal: »Ne morem dopustiti, da bi minila devetdnevnica k Brezmadežnemu spočetju, ne da bi molil za vaju, predragi gospod in madame Colle. Na vigilijo tega velikega praznika bom daroval sveto mašo in naši dečki bodo opravili sveto obhajilo po vajinem namenu pri oltarju Marije Pomočnice.« Dne 4. decembra naslednjega leta je pisal grofici: »Kot vdani sin, ki se vsako jutro spominja dobre mamice v Jezusu Kristusu, ne bi rad, da bi ta devetdnevnica presvete Device Brezmadežne minila, ne da bi posebej molil za vas in za gospoda grofa Colla. Zato bodo na dan velikega praznika, v petek 8. decembra, vsi salezijanci in njihovi gojenci darovali molitve in obhajila za vaju. In ubogi don Bosko? Jaz bom daroval na ta dan sveto mašo po vajinem namenu. Vsi bomo prosili presveto Devico Marijo, da vaju še dolgo let ohrani pri trdnem zdravju, vendar vedno v svoji sveti milosti in pod svojim varstvom vse dotlej, ko bomo združeni z našim predragim Luigijem skupaj z vsemi angeli uživali večno sre-

²³ Podčrtano v francoskem besedilu.

čo.« Prav tako je 4. decembra 1883 znova pisal grofu: »Cela salezijanska družba vam pošilja pozdrave. V soboto bom za vas in za vašo gospo grofico daroval pri glavnem oltarju cerkve Marije Pomočnice in naši fantje bodo prejeli sveto obhajilo po vašem namenu.«

O svetem božiču 23. decembra 1880: »Znano vam je, da salezijanci vsak dan zjutraj in zvečer opravljajo posebne molitve za vaju in da se vaju ubogi duhovnik, pisec teh vrstic, vsak dan spominja pri daritvi svete maše. Toda te dni vama hočem pokloniti darilo, posebno darilo, ki vama bo gotovo ugajalo. Na božično noč bom, če bo Bog tako hotel, daroval tri maše in vsi salezijanci bodo molili in naši fantje bodo darovali sveta obhajila po vajinem namenu. Naše molitve bomo naslovili na Dete Jezusa s prošnjo, da bi vama naklonil tolažbe na zemlji, vaju dolga leta ohranil pri trdnem zdravju in vaju varno vodil po poti zveličanja v nebesa.« Dne 17. decembra 1884 je poročal zakoncema: »Začela se je devetdnevnica za pripravo na božič in mi vas nočemo pozabiti. Vsako jutro, vsak večer molimo za vaju, za vajino zdravje in vajino ohranitev v dobrem. Z namenom, da bi vama Gospod dal dolga leta srečnega življenja, bomo na božično jutro darovali po vašem namenu sveto mašo.« Podobno jima je pisal tudi ob drugih božičnih praznikih, za novo leto in za praznik sv. Frančiška Saleškega.

O koleri, ki je od 1884 do 1886 morila po Italiji in Franciji, je v pismih veliko govora tako zaradi ekonomskih posledic kakor tudi zaradi priložnosti, ki jo je dajala don Bosku, da je mogel grofoma Colle izraziti svojo hvaležnost. Bolezen je izbruhnila leta 1884. Grofa, ki sta, kot smo že povedali, prišla na praznik svetega Janeza, se nista takoj oglasila, tako da je bil don Bosko v skrbeh. Končno so prispele razveseljive novice in 5. julija je blaženi takole odgovoril: »Vaše dragoceno pismo je bilo za nas angel tolažnik. Od vseh strani so nas vpraševali o vas in o gospe grofici, vendar nikomur ni bilo nič znanega. Don Rua, don Cagliari, don Durando, don De Barruel in vsi salezijanci so vpraševali o vašem potovanju, o vašem zdravju in o vašem domu. Toda nihče ni vedel nič povedati, vse dokler ni prišlo vaše ljubeznivo pismo. Sedaj sta v La Farléde in sta popolnoma zdrava. Bogu bodi hvala. Zdi se, da se poročila o javnem zdravju izboljšujejo, in mi vsi nenehno molimo za vas, za gospo grofico in za vse vaše prijatelje, da ne bi nič motilo vašega zdravja in miru. Tako bomo nadaljevali v naših jutranjih in večernih skupnih molitvah. In jaz, s kakim veseljem vse to delam. Vsak dan se vaju spominjam pri sveti maši.«

Don Bosko pa se ni počutil najbolje. Vročina, ki mu je vedno zelo škodila, ga je poleti 1884 še posebno mučila. Zato so ga zdravniki silili, naj si poišče bolj zdrav zrak. Msgr. Chiesa, škof v Pinerolu, mu je ponudil gostoljubje v svoji vili, kamor se je Božji služabnik odpravil v spremstvu don Lemoyna. Njegova eksclenca ga je obsipaval s pozornostmi. Don Bosko je od tam s trepetajočim srcem sledil razvoju

epidemije.²⁴ Bolezen je prizadela kraje v okolici in ljudje so začeli umirati. »Naše zaupanje smo položili v Marijo Pomočnico,« je pisal 11. avgusta. »Naši domovi so vznemirjeni. Vsi fantje, ki imajo starše, so odšli domov. Pri nas so ostali najbolj zapuščeni in mi bomo skušali storiti vse, da bodo imeli vse potrebno. Če se bodo stvari pomirile, se bomo videli spet ob koncu septembra. Sicer pa nam bo Božja previdnost dala potrebne namige. Vsi salezijanci in njihovi gojenci molijo za vaše uglednosti. Tudi mi sami močno zaupamo v vaše molitve.«

Don Bosko se je vrnil v Oratorij 23. avgusta in še istega dne poslal grofu novice: »Pravkar sem se vrnil iz Pinerola z znatno izboljšanim zdravjem. Bogu bodi hvala. Mesto Turin oblega kolera, vendar v mestu samem še niso ugotovili nobenega primera bolezn. V naših zavodih je zdravstveno stanje zadovoljivo zaradi zdravilne moči Marije Pomočnice. Duhovniki, kleriki in gojenci molijo za vaju, gospod grof in gospa grofica. Zahvaljujem se vam za venček, ki ga opravljate za nas, kakor ste nam sporočili. Gospod in njegova sveta Mati ne bosta dopustila, da bi neuslišani ponavljali: *Marija, pomoč kristjanov, prosi za nas.*« Poleg molitev je omenil tudi svoj novi načrt: »Medtem ko sem bil v Pinerolu, sem razmišljal tudi o možnosti, če ne bi vi in gospa grofica mogli prebiti mesecev največje vročine v Pinerolu. To bi bilo odlično za vajino zdravje. Mogoče bi si omislili kako stanovanje za prihodnje leto? O tem bomo razmišljali v prihodnje.

Glede tega ni bilo nič sklenjeno. Don Bosko je 10. avgusta 1885 pisal: »Časopisi poročajo, da kolera grozi Franciji. Menim, da bo La Farlédu prizaneseno. Vsakokrat, ko bi želeli prebiti nekaj časa v Lanzu, popolnoma varnem kraju, mi samo sporočite kak dan prej in boste vi in vsa vaša družina dobili na voljo ustrezno hišico.« Še prav posebej je ponovil ponudbo 18. avgusta: »Predragi in dobrosrčni prijatelj, prepričani smo, da je vaše zdravje in zdravje gospe grofice v najlepšem redu. V vseh naših domovih se opravljajo molitve za vaše zdravje in dobro počutje v La Farlédu. Če bi vas pa kaj vznemirjalo in bi menili, da bi bilo prav, če bi nekaj časa prebili pri nas, pridite brez vse bojazni. Z veseljem vas bomo slovesno sprejeli.«

Julija 1886 je bil don Bosko ponovno pri škofu v Pinerolu, od koder je 23. pisal: »Moje misli so vedno pri vaju. Prosim Boga, da bi vaju še dolga leta ohranil pri trdnem zdravju. Salezijanci so zdravi. Nikakršne kolere in drugih bolezni, ki bi nas vznemirjale. Zato bi vam naše hiše in naše osebje mogli izkazovati potrebne usluge. Bilo bi nam v veliko veselje, če bi mogli ustreči vašim željam.« Ponovna ponudba ni imela drugega učinka, kot da je pokazala don Boskovo veliko hvaležnost do teh njegovih velikih dobrotnikov.

Don Boskovi izrazi hvaležnosti in izpolnjevanje del krščanske ljubezni grofove družine so vodili k izmenjavi obiskov, ki smo jih že opisali in pri katerih se

²⁴ Pismo grofu, Pinerolo, Villa del Vescovo, 20. julij 1884.

bomo še ustavili, da bomo lahko natančneje spoznali čustva našega blaženega očeta.

Bilo je v Toulonu marca in aprila 1883. Iz Valence sur Rhône je pisal: »Vedno nosim s seboj drag spomin vaših ljubeznivosti, pozornosti in velikodušnosti, ki sem jih bil v toliki meri deležen v dneh, ko sem imel čast in zadovoljstvo, da sem jih preživel pri vaši uglednosti v Toulonu. Vi razumete, gospod grof, da ko pišem vam, mislim tudi na vašo gospo grofico, ki jo v tem trenutku zares moremo imenovati *dobrotna mati*²⁵ salezijancev. V svojih hišah ne bodo nikdar nehali moliti za vaše zdravje in varnost.«

Dne 10. junija ju je povabil v Turin na svoje godovanje. »Dne 24. junija,« je pisal, »bomo obhajali praznik sv. Janeza Krstnika. Če bosta mogla na ta dan priti v Turin, bo praznik dosegel višek. Upam, da bomo imeli čas, da se bomo pogovorili o marsičem in šli tudi kam na izlet. Če bi pa vaše uglednosti želele priti nekaj dni prej ali pozneje, ste popolnoma svobodni. Jaz bom tisti čas tu samo za vaju in noben posel me ne bo potegnil drugam. Praznik Marije Pomočnice je bil zares svečan. O tem se bomo pogovarjali v Turinu.« Grofa sta povabilo z veseljem sprejela. Pri odhodu je bil grof malo slaboten in blaženi mu je takoj 7. julija pisal: »Ob vašem odhodu iz Turina, predragi prijatelj, vaše zdravje ni bilo najboljše, ker ste bili močno prehlajeni in ste kašljali. Upam, da vam je sedaj že bolje. Vsekakor mi bo v veliko olajšanje, če mi boste napisali dve vrstici.« Med načrtovanimi izleti je bil tudi San Benigno, kamor pa niso šli. Zato je v pismu zapisal: »V Borgu San Martino je bil pripravljen za vas velik sprejem. Soba, petje, godba, fantje, škof so vas nepotrpežljivo pričakovali. Skušal sem stvari urediti tako, da smo vsi molili po vašem namenu.«

Na začetku leta 1884 je don Bosko želel obiskati Toulon.²⁶ Kakor smo videli, sta šla z don Barberisom meseca marca. Grofa sta ponovno prišla za praznik sv. Janeza Krstnika. Ob tej priložnosti so grofu izročili odlikovanje sv. Gregorja Velikega. Istega leta je bil don Cagliero povzdignjen v škofovsko čast, zato je don Bosko želel, da bi prišla na posvetitev. »Prihajam k vama s predlogom,« je pisal 7. septembra, »ki je sicer težek, pa vendar ni nemogoč. Mislim, da sem vama sporočil, da je bilo napovedano, da bo po volji našega svetega očeta Leona XIII. 13. tega meseca don Cagliero postal škof. Nekaj dni pozneje bo posvetitev. To je naš prvi gojenec, povzdignjen v škofovsko dostojanstvo, je prvi škof Patagonije; tudi on je eden izmed vaših varovancev in obdarovancev. Pripravili bomo nadvse slovesen praznik. Sedaj pa naša velika želja: jaz in vsi drugi želimo, da bi bila vidva *boter in botra* našega praznika. To je moje povabilo in to je želja vseh. Ker pa čutim, do vaju veliko ljubezen in se bojim za vajino zdravje, bi, kljub temu da bi bila to zame velika žrtev, vsekakor želel, da ostaneta doma. To

²⁵ Podčrtano v besedilu.

²⁶ Pismo grofu, Turin, 11. februar 1884.

je, gospod grof in gospa grofica, moje iskreno povabilo. Odločitev je vajina, naša pa velika želja, da bi vas imeli med nami.«

Odgovor je bil tak, kakor so se vsi bali, da bo. Don Cagliero je šel decembra v Rim. Dne 22. istega meseca se je vrnil in prinesel poseben blagoslov za oba Colla,²⁷ ki ga jima je izročil osebno in bil deležen izrednih pozornosti²⁸ in daru tisoč petsto frankov.²⁹ Še pred koncem leta 1885 je monsinjor krstil nekega Indijanca in mu dal ime Luigi Colle, don Bosku pa je poslal dečkovo fotografijo za grofa.³⁰

Don Bosko se je ponovno srečal s Collovima aprila 1885 v Toulonu in se dogovoril z njima za ponovno potovanje za praznik Marije Pomočnice, ki so ga iz liturgičnih razlogov prenesli na 2. julij.³¹ V Collovi hiši se je don Bosko dobro počutil zaradi globokega krščanskega ozračja. To je tudi izrazil v dragem spominu:³² »Moja nebesa na zemlji je moja soba, oziroma soba, ki mi jo vidva dajeta na voljo med mojim bivanjem v Toulonu.« Ko se je bližal veliki dan, je 26. maja pisal: »Vsi salezijanci vas pričakujemo 31. tega meseca dopoldne. Ker mi niste sporočili, ali boste prišli skozi Genovo ali skozi Savono, vas za vsak primer pričakujemo *opoldne na kosilo*. Prispeta pa lahko ob kateri koli uri. Vedno vaju bomo radostno sprejeli. Vidva bosta resnična prijatelja Marije Pomočnice in prava *načelnika* našega praznika. Medtem bom nadaljeval svoje spominjanje na vaju pri sveti maši vse do vajinega srečnega prihoda.« Don Bosko je vrnil ta obisk marca 1886, ki je bil tudi zadnje srečanje teh svetih duš na tej zemlji.

Blaženi bi si želel še več takih obiskov na pomembnih krajih in ob slovesnih priložnostih. Dne 22. marca 1887 je pisal: »Določili smo 14. maj za posvetitev cerkve presvetega Srca Jezusovega v Rimu, nakar bi 24. maja prišla v Turin za praznik Marije Pomočnice. Je tako prav? Če vama je to mogoče, vama bom sporočil vse nadrobnosti v tej zadevi. Vsi vas pričakujemo in pridno molimo za vaše zdravje in ohranitev. Vaš ubogi pa zelo vdani don Bosko pa ne pozabi nobeno jutro pri sveti maši obuditi spomin na vaju.« Ponovno piše o tem 8. aprila: »Ne vem, ali so v zadnjem času prišle k vama naše novice, ker sem razen v izredno zaupnih primerih skoraj prisiljen opustiti naše dopisovanje. Odloženo je bilo, da bo cerkev presvetega Srca Jezusovega končnoveljavno posvečena 13. maja. Primoran sem delati kratke postanke, vendar upam, da bom na ta dan lahko v Rimu, kjer bi se oba pri dobrem zdravju mogla mirno pogovoriti. Iz Rima bi se odpravili v Turin za praznik Marije Pomočnice 24. maja. Tam se bomo znova pogovorili o naših zadevah.«

²⁷ Don Boskovo pismo grofoma, Turin, 17. december 1884.

²⁸ Don Boskovo pismo grofu, Turin, 20. februar 1885.

²⁹ Pismo don Bonettija don Bosku, Marseille, 11. februar 1885.

³⁰ Don Boskovo pismo grofu, Turin, 27. september 1885.

³¹ Don Bosko Collovima, Turin 13. marec; Nica 25. april; Turin, 10. maj 1885.

³² Pismo Collovima, Nica, 25. april 1885.

Toda na žalost se je slabšalo tudi grofovo zdravje. Srce mu je bolj kot kdaj prej povzročalo težave. Ob tem sporočilu mu je don Bosko 12. maja pisal: »Vaše pismo je bilo za nas kakor strela z jasnega in je sprevrglo vse naše načrte. Tu more veljati samo vaše zdravje in dolžnost, da storite vse, kar je v vaši moči. Naše praznike bomo prenesli na drug čas. Jaz upam, da se bom mogel udeležiti molitve za vas na grobovih sv. Petra in Pavla, in upam, da vam bo Gospod Bog omogočil, da boste prišli na praznik Marije Pomočnice v Turin. Vse naše molitve so obrnjene v ta namen. Sporočili vam bomo naše novice. Bog naj nas blagoslovi in Marija naj nas vodi, da se bomo zagotovo videli v Turinu. Medtem ko vsi naši gojenci molijo za vas, pričakujemo vsi vaš cenjeni obisk.« V pripisu pa je don Rua poročal grofu o nič kaj dobrem don Boskovem zdravju. Misel, da bi prenesli datum posvetitve cerkve zaradi grofovega slabega počutja, je bila neizvedljiva, kar je bilo, kakor je omenil don Rua, že prepozno in je bilo že razglašeno za 14. maj.

Don Boskovo potovanje je bilo zelo počasno. Takoj po prihodu v Rim je 1. maja pisal: »Dospeli smo v Rim. Potovanje je bilo kar dobro. Nadrobnosti vam bo pisal moj tajnik don Rua. Če ne boste mogli priti, bomo veliko veliko molili za vaše zdravje. Vendar trdno upam, da se bomo videli v Turinu, ker bi bilo nemogoče opraviti praznik Marije Pomočnice brez vajine navzočnosti. Govorim tako za primer, da vam bo zdravje dopuščalo, kajti zdravje je v tem primeru prva skrb. Moj prihod v Turin je določen za najpozneje 20. maj. Vsa naša dela tukaj so se začela. Bog nam pomagaj, da bi jih dokončali. Bog naj vam podari trdno zdravje, vam in vaši soprogi gospe grofici, in vaju oba vodi po poti, ki pelje v nebesa. Amen.« V podpisu se imenuje »ponižnega in vdanega kakor sin.«

Odgovor ni bil prav nič obetaven. Zato je blaženi 12. maja pisal: »Iz vaše pisma razpoznavam, da vaše zdravje ni takšno, kakor smo si vsi želeli. Zato bomo molili veliko veliko, rekel bi, navalili bomo na Gospoda in na presveto Devico Marijo. Vsi gojenci naših zavodov molijo za vas in jaz in don Rua bova oba darovala maše za vas. V petek popoldne bova imela avdienco pri svetem očetu. Veliko bomo govorili o vas. V soboto bo posvetitev cerkve in zavetišča Srca Jezusovega, ki smo ju tolikokrat priporočili vaši dobroti.«

Pri posvetitvi so družino Colle vredno omenili. Poleg tega so glasno govorili trije zvonovi, ki so imeli vtisnjena imena grofa, grofice in Luigija s pohvalnim besedilom v latinskem jeziku, ki ga je sestavil blaženi in je ohranjeno v tozadevnih listini.³³

³³ Iz don Boskovega besedila:

Na zvoniku cerkve Srca Jezusovega v Rimu nosi največji zvon tale napis: *Floritus Colle Sanctae Romanae Ecclesiae Comes patria Tolonensis in Gallia fidei rerumque catholicarum propugnator et decor, Salesianae Congregationis benefactorum princeps, tyntinnabulum hoc in obsequium Summi Pontificis Leonis XIII dicavit. 1887* [Floritus Colle, grof svete Rimske cerkve, doma iz Toulona v Franciji, odločen zagovornik in branilec Cerkve in njen okras, velezaslužni salezijanski sotrudnik

Dejansko je don Bosko svoje potovanje začel predčasno. Dne 18. maja je bil v Pisi gost nadškofa msgr. Capponija. Od tam je pisal v Toulon. Priobčili bomo obe pismi tem dobrim gospodom. V prevodu bomo ohranili slogovne nepopolnosti, ki skupaj s pisavo razodevajo utrujenost roke in duha.

Gospod grof in gospa grofica Colle!

Upam, da sta prejela poročilo, s katerim vama je sveti oče hotel podeliti in prinesiti svoj sveti blagoslov. Sedaj sem v hiši nadškofa v Pisi, ki mi naroča, da vaju lepo pozdravim, in povem samo dve besedi.

Jutri odpotujem v Turin, kjer bomo presveto Devico Pomočnico obvezali, da vam vrne prvotno zdravje. Vsi salezijanci nenehno molijo za vas in za gospo.

Bog naj vaju blagoslovi in presveta Devica naj vaju vodi po poti v nebesa. Tako bodi. Najvdanejši kakor vajin sin

DUH. JANEZ BOSKO

Pisa, 18. maj 1887

Sveti oče mi je v dolgi avdienci, ki mi jo je naklonil, dal priložnost, da sem govoril o vas, o vaši gospe in o vseh dobrih delih, ki jih opravljata in nam pomagata, da jih opravljamo. Hudo mu je, da vaše zdravje ni tako, kakor bi bilo želeli. Želi in priporoča, da bi se veliko molilo za vaju v cerkvi Srca Jezusovega in zlasti v devetdnevni za praznik Marije Pomočnice. Toplo in na dolgo sem mu priporočil med sveto mašo vaše zdravje. Zagotovil mi je, da bo to storil, in mi naročil, da vam podelim njegov posebni blagoslov in popolni odpustek.

Potrpite z mojo pisavo.

je posvetil ta zvon spoštovanja svetega očeta Leona XIII. 1887].

Na drugem zvonu: *Sophia Comitissa Colle de nobili familia Buchet patria Tolonensis caritate et pietate undequaque fulgens omnium virtutum viri sui fidelis pedissequa ad honorem B. V. A. Christianorum D. O. M. d. anno 1887* [Sophia, grofica Colle, iz plemenite družine Buchet iz Toulona, z ljubeznijo in pobožnostjo izžarevajoča vse kreposti, odlična posnemovalka in zvesta tovarišica svojega soproga, je darovala v čast blaženi Devici Mariji Pomočnici kristjanov v večjo Božjo slavo ta zvon 1887].

Na tretjem zvonu je napis: *Aloysius Colle, filius unicus Comit. Sophiae et Floriti Colle, dum innocentia caeterisque virtutibus parentibus solatium et exemplum praeberet, florente aetate raptus est ne malitia mutaret intellectum eius. Quievit in osculo Domini aetatis suae anno 17, A. D. 1881* [Alojzij Colle, edini sin grofice Sofije in grofa Florita Colle, ki je bil zaradi svojih kreposti in čistosti posebno veselje svojih staršev, je zato, da bi ga hudobija ne pokvarila, zapustil ta svet. V poljubu miru je zaspal v svojem 17. letu, v letu Gospodovem 1881].

Parentes benedicientes Dominum qui dedit et abstulit, Pauperes Christi haeredes constituerunt, qui illorum thesauros in coelum deportaverunt [Starša sta v Bogu, ki daje in jemlje, postavila za svoje dediče reveže, ki bodo njun zaklad prenesli v nebesa].

Leta 1893 so v steno cerkve Srca Jezusovega vzdali veliko ploščo z reliefi treh Collovih in z naslednjim napisom don Francesca: *Honori et memoriae – Aloysii Colle Comit. Floriti et Sophiae Buchet – qui cum pietatis et litterarum studio – inclaresceret quievit in Domino sexdecim an. n. – Parentes dum moesti Dei mentem adorant – rei suae haeredes pauperes Chr. constituerunt – et pueros in primis – qui Christianis moribus imbuendi alerentur – Romae in aedibus a div. Corde Jesu nuncupatis – ut rei memoria ad posteros prorogetur – hunc titulum insculpendum curavimus – an. MDCCCXCIII.*

Dolgo pismo, pri katerem je očiteno silen napor, s katerim je potiskal naprej uporno pero, je iz Turina poslal en mesec pozneje v Toulon. Pozabil je napisati naslov.

Turin, 14. junij 1887

Sem v zavodu Valsalice, ki ste ga vi in vaša gospa soproga počastila s svojim obiskom in kjer se veliko govori o vama, dragi gospod grof in gospa grofica. Če bi vam zdravje dovoljevalo, da bi prišli v Turin za praznik sv. Alojzija in sv. Janeza Krstnika, so vama na voljo sobe in pogrnjena miza.

Menim, da bi bilo to bivanje obema zelo v prid, ker vaju ne bi motila vročina. Cela hiša vama bo na voljo. Predvsem se moramo ozirati na vaše zdravje, za katero pa ne vem, kakšno je.

Zares bi se rad veliko pogovoril z vami, da bi se domenili o naših zadevah v Rimu, San Benignu in o naših misijonarjih. Vendar je za to potrebno dobro zdravje, tako vaše kakor tudi vaše gospe soproge. Vsi salezijanci goreče molimo za vaše zdravje in upamo, da bomo uslišani.

Poročila naših misijonarjev niso slaba, zlasti še o msgr. Cagliero, ki je na potovanju iz Patagonije v Čile v puščavi Kordiljer padel s konja in obležal kakor mrtev. Toda ostal je pri življenju in po enem mesecu nevarnega potovanja so prišli v Conception in začeli delo za spreobrnjenje divjakov.

Naši misijonarji nam znova in znova pišejo, da se priporočajo vajinim gorečim molitvam. Hkrati zagotavljajo, da vas bodo vsak dan priporočali v svojih molitvah in v molitvah divjakov, zlasti tistih, ki so pri krstu prejeli ime svetega Alojzija.

Bog vaju oba blagoslovi in presveta Devica naj bo vajina vodnica v vseh nevarnostih na poti v nebesa.

Don Rua z vsemi salezijanci vas vdano pozdravlja. Za vse življenje ostaja vdan kakor sin duhovnik JANEZ BOSKO.

Turin, Valsalice

Verjetno je grof prosil don Boska, da bi opravljali devetdnevnice. Kmalu je prejel naslednji odgovor, kjer je spet opustil naslov. Tudi grofica je bila bolna.

Opravili bomo devetdnevnice, ne samo enkrat, temveč tolikokrat, kot boste to želeli, dokler nas Bog ne bo uslišal, kakor nam zagotavlja župnik pri sv. Alojziju. Bog naj ga usliši. Cela hiša moli za vašo uglednost.

Pri nas je grof Villeneuve s hčerko Ano Marijo. Prišel je, da se zahvali presveti Devici. Veliko smo se pogovarjali o vas in obljubil mi je, da bo tudi on molil za vaše popolno ozdravljenje.

Oh, sveti Janez, ne dovoli, da bi slavili tvoj praznik, ne da bi dosegli popolno ozdravljenje od Boga ali vsaj krepko izboljšanje. Tako se zgodi!

Kdaj boste tako dobri in mi odgovorili na moja pisma? Prosim vas, brez vljudnostnih okraskov, samo preprosti besedi: Sem zdrav ali nisem zdrav. Da se ne boste trudili s pisanjem dolgega pisma.

Molimo tudi za zdravje gospe grofice Colle in upamo na popolno ozdravljenje.

*O Marija, naša usmiljena in dobra mati, moli za nas in nas varuj.
Vaš ponižni in kakor sin vdani
duhovnik JANEZ BOSKO*

Ko je don Bosko od don Perrota zvedel, da se grofovo zdravje ni izboljšalo, je molil, da bi poslal na obisk don Rua, ki je tako in tako moral v Marseillu urediti nekatere zadeve: »Don Rua,«³⁴ je pisal blaženi,« ki dobro pozna moje namene in namene vaše uglednosti in gospe grofice, vas bo obiskal.« Ko se je don Rua vrnil, je pisal grofici.

Gospa grofica Colle!

Don Rua nam je sporočil, da se gospod grof počuti malo bolje. Bogu bodi hvala! Mi nadaljujemo naše molitve. Upajmo, da bo majhna izboljšava trajala in postala vedno večja. Jaz sem v skoraj enakem položaju. Je malo bolje, vendar ne morem hoditi, ne da bi mi dva pomagala. Vi gospa zanemarjate svoje zdravje. Skrbite za svojega bolnika, vendar ne pozablajte nase.

Vsak dan pri sveti maši molim za gospoda grofa in za vašo gospo sestro. Naši dečki darujejo vsak dan Mariji Pomočnici sveta obhajila po vašem namenu.

Oh sveta Ana, izprosi nam od Boga zdravje, svetost in vztrajnost vse do nebes – nebes – nebes.

Najvdanejši kakor vaš sin

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. julij 1887

Nepričakovano in močno izboljšanje zdravja je vzbudilo veliko upanja. Don Bosko je hitro sporočil svoje zadovoljstvo grofici.

Gospa grofica Colle!

Bog bodi zahvaljen in blažena Devica Marija počaščena. Ozdravljenje gospoda grofa je zares nekaj čudovitega. To sem ponovno rekel in zapisal. Če je Bogu všeč, naj me pokliče v večnost, vendar naj pusti svojemu sinu gospodu grofu Collu možnost, da bo ščitil naše misijonarje in našo mlado Družbo. – Bog je hotel izbrati dan mojega rojstva za sporočilo te novice. Naj bo večna hvala presveti Devici. To je zame najlepše sporočilo. Prav tako je razveselilo don Ruo. Vaša uglednost bo skušala potrpežljivo prebrati to tako slabo pisano pismo.

Marija naj bo naša zavetnica. Vaša uglednost naj nadaljuje molitve za tega ubogega duhovnika, ki pa ostaja vedno vaš vdani sin.

Lanzo, 14. avgust 1887

DUH. JANEZ BOSKO

Poznejša poročila ravnatelja iz La Navarra so potrdila izboljšanje zdravja. Zato je blaženi ves vesel pisal grofu.

Moj dragi in odlični prijatelj!

Pred Bogom upam, da je vaše zdravje vedno boljše in da je tudi zdravje gospe grofice

³⁴ Pismo iz Turina, 7. julij 1887.

v redu. Vedno smo molili v ta namen, toda na dan Marijinega rojstva bomo molili še posebno goreče.

Še vedno sem v Valsaliceju. Don Rua je v našem zavodu v Esteju, kjer vodi duhovne vaje za salezijance iz Lombardije. V soboto bo tukaj pri meni.

Don Perrot je bil nekaj dni pri nas. Imeli smo priložnost, da smo se pogovarjali o vašem ozdravljenju, o gospe grofici in njeni gospe sestri.

Bog naj nas blagoslovi in presveta Devica Marija naj bo naša vodnica skozi vse nevarnosti vse do nebes.

Ponižni in najvdanejši kot sin

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. september 1878

Dne 20. oktobra naj bi don Bosko v Foglizzu preoblekel štiriindevetdeset aspirantov. Grof je poslal potrební denar za nakup blaga. Zahvalno pismo je zadnje, ki ga je pisal grofu Collu, in eno zadnjih, ki jih je napisal Božji služabnik.

Turin, 17. oktober 1887

Dragi moj gospod grof Colle!

Don Perrot nam je poslal velikodušno darilo 5 tisoč frankov, da bomo mogli preobleči naše mlade klerike. Takoj sem jih izdal in prihodnji četrtek je določen za njihovo preobleko. Istega dne bodo molili in darovali sveto obhajilo za vas, za gospo grofico in za nadaljnje izboljšanje vašega zdravja. Posebne molitve bomo opravili za vse žive in pokojne člane vaše družine.

Pogum, mi nadaljujemo naše molitve. Moje zdravje se izboljšuje. Bog bodi hvaljen in presveta Devica naj nas čuva.

Vedno bom vesel, da morem moliti za vašo uglednost in za gospo grofico, za katerih ponižnega in vdanega služabnika se imam.

DUH. JANEZ BOSKO

Velik prijatelj in dobrotnik našega don Boska je odšel v večnost en mesec pred Božjim služabnikom. Dne 1. januarja 1888 je nenaden srčni napad nepričakovano končal njegovo življenje. V teku bolezni je dvakrat prejel sveto popotnico. Don Rua je skušal pripraviti dušo bolnega don Boska na to žalostno novico. Zanj in za grofico kakor tudi za druge največje dobrotnike je don Bosko zapustil s tresočo roko pisano pismo, da bi ga prepisali in jim ga poslali po njegovi smrti. Podpisal se je »vdan kakor sin« in jim povedal: »Pričakujem vas tam, kjer vam je Gospod pripravil plačilo, večno srečo z našim dragim Luigijem. Božje usmiljenje nam bo to podelilo. Bodimo vedno podpora salezijanske družbe in pomoč našim misijonom. Bog naj vas blagoslovi.«

Dobrota pokojnika ni ugasnila vse do zadnjega. V svoji oporoki je don Bosku – ali v njegovi odsotnosti don Rui – zapustil štiristo tisoč frankov. Toda hudič je tu vtaknil svoj rep. Rokopisna oporoka, ki je bila oddana notarju Marquandu v Toulonu, je nosila datum 2. julij 1884, medtem ko je vodni odtisk kolkovane pole, na kateri je bila oporoka napisana, nosil letnico 1886. Neki daljni soro-

dnik, ki ga grof ni hotel sprejeti v svojo hišo, se je oprijel tega spodrsaljaja in zahteval razveljavitev oporoke. Grof je sicer na svojem stanovanju hranil točen prepis na navadnem papirju, vendar je lastnoročno napisana opomba izjavljala: »To je točen prepis oporoke, ki jo hrani gospod Marquand. Ima pa izvršno veljavo, če bi se oporoke, hranjena pri odvetniku, izgubila.«

V resnici je bil izvirnik napisan na nekolkovani poli, medtem ko je bila oporoška na kolkovanem papirju poznejša, pred zakonom pa je bilo prav narobe. Nasprotnik je menil, da bo poleg neveljavnosti oporoke lahko dokazal še dva razloga za razveljavitev: »1. Prepis ni bolj veljaven kot izvirnik. Ker je izvirnik neveljaven, je neveljaven tudi prepis. 2. Druga oporoška, v skladu z voljo pisca oporoške, bi morala biti izpolnjena, če bi pri odvetniku vložena oporoška izginila. Toda oporoška ni izginila. Zato je ni mogoče izpolniti.«

Na srečo je civilno sodišče zavrnilo zahtevek za neveljavnost, češ da je oporoška, ohranjena na domu, bila napisana brez vsakega nasprotovanja in da ustreza trem pogojem za veljavnost lastnoročno pisanega testamenta. Zato je treba to oporoško izpolniti. Rzsodbo je potrdilo tudi prizivno sodišče.

Grofica vdova, vredna dedinja pokojnika, je bil pripravljena takoj plačati delež, ki je pripadal don Bosku, čeprav je oporoška zahtevala, da naj se to izpolni šele dve leti po njeni smrti. Bila je zelo zadovoljna, da so se vse formalnosti lepo uredile. Toda konec koncev je don Bosku ostalo samo osemdeset tisoč frankov.

Na nagrobniku grofa Colla je napisana vrstica iz psalmov, ki izpričuje globoko hvaležnost blaženega don Boska njegovemu svetemu spominu. Tri dni, preden mu je sledil na poti v nebesa, zvečer 28. januarja 1888, ko ga je bilo že zelo težko razumeti in so menili, da več ne razume vsega in so potihoma govorili okoli njega, so predlagali različne napise, ki naj bi jih zapisali na grofov nagrobni kamen. Don Rua je menil, da bi vklesali *Orphano tu eris adiutor* [Siroti si bil pomočnik], msgr. Cagliario pa je predlagal: *Beatus qui intelligit super egenum et pauperem* [Blagor mu, ki se zavzame za reveža in siromaka]. Don Bosko pa, za katerega so okoli stoječi menili, da ne razume, o čem se govori, je za trenutek odprl oči in z velikim naporom izgovoril: *Pater meus et mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me* [Oče in mati sta me zapustila, Gospod pa se je zavzel zame].

Don Bosku je Gospod v svoji previdnosti zaupal velika dobra dela v korist zlasti zapuščene in uboge mladine. Isti Gospod je postavil na don Boskovo pot človeka, ki je v letih skrajne potrebe za utrditev njegovih ustanov bil zanj blagajnik in finančni minister Božje previdnosti.

4. POGLAVJE

IZ FRANCIJE V RIM IN IZ RIMA V TURIN

RAZNOVRSTNI OPRAVKI, MED KATERIMI JE bilo nekaj zelo pomembnih in občutljivih, so nujno zahtevali don Boskovo navzočnost v Rimu. Zato se na poti iz Francije ni ustavil v Turinu, temveč je šel takoj naprej v Rim. Ker pa se je bližal velikonočni čas, ko v Rimu ne moreš nič opraviti, je prebil nekaj tednov v Liguriji, kjer je izrabil primeren letni čas in zbiral darove za svoje ustanove.

Ko je 27. marca v družbi don Duranda in klerika Reimbeauja zapustil Nico, se je najprej ustavil v Vallecrosii. Skupnost so sestavljali dva duhovnika, en klerik in dva laika. Medtem ko so pričakovali, da se preselijo v novo hišo, so se stiskali v majhnih prostorih. Zato so bili don Bosko in njegovi spremljevalci zelo veseli, ko jim je vitez Moreno velikodušno ponudil prenočišče. Klerik Reimbeau opisuje okoliščine, v katerih so bili ti sobratje:¹ »Njihovo življenje je zares spodbudno. Tako so revni, da je žalost videti jih. Obiskal sem nekaj oskrbovancev Konference sv. Vincencija Pavelskega in veliko revnih družin, vendar sem redkokdaj srečal kaj bolj ubožnega. Včasih so se skoraj cele tedne hranili s samim sočivjem, skuhanim v vreli vodi in začinjenim samo s soljo. Kljub temu pa prenašajo to pomanjkanje z veseljem, ki budi začudenje pri vseh, ki vidijo samo nasmejane obraze. Njihovo bivališče je prava patagonska koliba. Kapelica je shramba za olje. Isto velja za šolske razrede. Tako je vse stisnjeno, da manjka zraka in da jaz tega nisem mogel prenesti, ker me je dušilo. Vendar se bodo kmalu preselili v večjo hišo, kjer bodo bogato poplačani za svoje sedanje muke in tegobe.«

Zdi se, da je hotel Gospod poplačati krščansko ljubezen sotrudnika v Torioneju in don Boskovo svetost poveljati z dvema čudežnima dogodkoma. Moreno, vitezova mati, je že dalj časa ležala težko bolna, ko je enega izmed njenih sinov 31. marca udarila možganska kap. Zdravniška veda je bila popolnoma

¹ Pismo don Barberisu, San Remo, 3. april 1881.

nemočna. Zato se je zdravnikom njegovo stanje zdelo nadvse nevarno. Ko je mati slišala o sinovem stanju, se je njena bolezen tako poslabšala, da je zapadla smrtnemu boju. Naš don Pesce ji je v naglici podelil zakramente za umirajoče. Ko je don Bosko to slišal, mu je bilo žal zaradi odličnega viteza Morena. Da bi potolažil njega in njegovo družino, se je odpravil k družini in obiskal bolnika.

Sin ni kazal nikakršnega znamenja življenja, mati je umirala in zdravnik je hodil od enega do drugega, na da bi mogel dati najmanjše upanje na izboljšanje. Don Bosko se je približal obema, se za trenutek zbral v molitvi in ju blagoslovil. Čudežni učinek! Fant je takoj začel svobodno stegovati ude in se nato pogreznil v mirno spanje, dokler se proti večeru ni ves okrepcan dvignil in izjavil, da je silno lačen. Tudi gospa se je počutila veliko bolje in proti večeru rekla, da je popolnoma zdrava. Tudi mož, ki se je nekako vrnil iz smrti v življenje in je bil do takrat dober salezijanski sotrudnik, je tistega dne bil don Bosku globoko hvaležen in to dokazoval tudi z dejanji, saj ga je Bog obdaril z bogato dediščino.

Iz Vallecrosie je don Bosko pisal dvoje pisem. Toliko vsaj nam je ohranjenih. Prvo je bilo naslovljeno na ravnateljja v Nici.

Predragi don Rochail!

Prosim te, pošlji v Alassio pismo don Confortóla in ono drugo, ki sem ga želel pisati, pa ga nisem končal.

Pozabil sem ali bolje rečeno, pozabili so mojo zgornjo suktnjo v vozilu, s katerim so me prepeljali na postajo. Ko jo boš našel, jo zloži in napiši naslov: Don Bosko, Turin. Ob prvi priložnosti mi jo pošlji.

Pozabili smo na Bellet gospe Daprotis.

Če povzamemo, kar smo obravnavali, lahko rečemo:

1. Tvoje glavne dolgove smo poplačali. Ohrani seznam oseb, ki so pripravljene pomagati, in poročila, ki sem jih zapisal.

2. Ko boš šel na obisk h gospe Medà, reci gospodični Guigon, naj skrbi za gospo Daprotis.

3. Če bo treba uporabiti kako moje pismo, mi povej. Bom skušal pisati.

4. Pogosto skliči kapitelj in poskrbi, da ne bodo topli fantov in da vsak prebere tisti del pravilnika, ki se ga tiče. Imamo obilo dela in premalo rok. Molimo.

Bog naj te blagoslovi, dragi don Rochail, in podari trdno zdravje.

Blagoslovi naj vse naše drage sinove in sobrate. Pozdravi naše prijatelje in dobrotnike in imej me v Jezusu Kristusu za

Torrione, 29. marec 1881

najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Upam, da bom jutri popoldne srečal don Cerrutija in bom z njim govoril o naših zadevah.

»Bellet gospe Daprotis« je bil zaboječek steklenic vina, imenovanega po vinogradu, kjer so ga pridelovali in mu ga je darovala ta gospa. Vino je bilo staro

devetdeset let. Don Bosko ga je hotel vzeti s seboj v Rim, da bi ga podaril svete-
mu očetu. Drugo pismo je za don Barberisa.

Mon cher don Barberis!

1) Prejel sem novice o tebi in naših dragih fantih. Zahvalimo se gospodu za vse. Vsak dan pozdravljam našega dragega don Buffa in molim zanj, da bi nam ga dobri Bog še dolgo ohranil.

2) Reci kleriku Lucci, da sem bil zelo zadovoljen z njegovim pismom; da naj nadaljuje. Pred sprejemom redov bi rad z njim govoril. Naj bo prepričan o moji naklonjenosti in očetovski dobrohotnosti.

3) Glede del, ki naj bi jih opravili, sem dal popolno pooblastilo don Rui. Skušaj se dogovoriti z njim.

4) Naše zadeve lepo napredujejo. Ogromno dela, še naprej molite.

5) Veseli me, da so duhovne vaje uspele. V ta namen povej našim dragim klerikom in duhovnikom, posebno še don Piscetti in don Merigiju, da potrebujem kakega junaka kreposti in da jih bo vsaj nekaj prišlo tako daleč, da bodo delali čudeže. Brez tega ne morem nadaljevati.

Bog naj nas vse ohrani v svoji sveti milosti. Molite zame, ki ostajam vedno v Gospodu najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Veintimiglia, 29. marec 1881

Don Buffa je umrl naslednjega aprila v San Benignu. Po drugem letu liceja je prekinil študij, bolehal za različnimi boleznimi in po nekaj letih razburkanega življenja končno z don Boskovo pomočjo našel mir. Potem ko je nekaj mesecev preživel v Varazzeju in potem v Alassiu, ga je sprejel v noviciat. Ko je videl, da so njegovi dnevi šteti, je izredno pospešil študij in prejem redov, tako da je z dobrotno naklonjenostjo novega škofa v Ivrei msgr. Davida grofa Riccardija prejel celo duhovniško posvečenje. »Spomin na tega duhovnika,« beremo v kroniki hiše v San Benignu, »bo ostal neizbrisen v vseh, ki so imeli srečo, da so ga poznali in občudovali njegove kreposti.«

Popoldne 1. aprila je izstopil v San Remu, kjer ga je pričakoval ravnatelj iz Alassia don Cerruti. Pozdravil je dobrega očeta in se vrnil v svoj zavod. Prenočili so pri sestrah vizitandinkah, med katerimi je bila tudi nečakinja don Giulia Barberisa.² Tukaj se je don Bosku ponudila lepa priložnost, da je spoznal neko precej bogato angleško damo, ki se je pred kratkim spreobrnila v katoliško vero. Povabil jo je, da bi podprla hišo v Vallecrosii, kar je tudi obljubila. Nadvse si je želela, da bi v njeni angleški domovini odprli kak salezijanski zavod. V San Remu je ostal cel teden. Tamkajšnje sestre so skrbele zanj, da si bolje ni bilo mogoče želeli. Oddih in zdrav zrak sta zelo okrepila njegovo zdravje. »Zelo me veseli,« je pisal že imenovani Reimbeau, »da mu je kratek postanek v San Remu storil dobro. Malo

² Prim. MB XII, str. 484 [BiS XII, str. 307–308].

obiskov, delo samo za mizo v sobi, malo govorjenja in počitek. Danes se zelo dobro počuti. Sicer pa mu sestre vizitandinke strežejo, kot se spodobi.«

Dne 4. aprila na dan, ko je zapuščal San Remo, da bi šel v Alassio, je don Rui poslal tole sporočilo: »Kdo ve, če ne bi bilo prav, če bi ti postal moj angel varuh od Sampierdarene do Rima? Najini postanki bi bili zelo kratki; meni bi zelo bilo v pomoč, ti pa bi si lahko z lastnimi očmi vse ogledal. Povej mi *quid tibi*.« Kaj je mogel drugega odgovoriti kot z Dantejem *Tanto m'è bel, quanto a te piace* [Vse mi je prav, kar tebi ugaja].³ Vsaka don Boskova želja je bila za don Ruo ukaz.

Preden je odšel v Rim, se je moral sestati z glavnimi predstojniki, med njimi tudi z don Caglierom, ki je še naprej deloval v Utreri. Zato mu je iz Alessia pisal:

Predragi don Cagliari!

Ne vem, ali te bo to moje pismo našlo. Za vsak primer ti pravim: če boš prišel na veliko sredo v Sampierdareno, kjer bo tudi don Rua, se bomo pogovorili. On me bo spremljal na obisku hiš v Spezii, Firencah, Rimu in ob vračanju verjetno v Lucci, Esteju, Benetkah itn. Po načrtu naj bi bil 6. maja v Turinu, da bi obhajali svetega Janeza ante portam latinam [pred latinskimi vrati].

Imam glavno in cimbalis [v cimbalah] in kljub temu se moram še naprej vrteti. Upam pa, da mi bo don Rua pomagal. Pozdravi don Brando, don Paneja, don Obertija, profesorja glasbe in kuhinjskega mojstra Gentreja.

Zavod v Firencah smo odprli 4. marca in don Confortóla dela čudeže.

V Franciji smo opravili dobre kupčije tudi za cerkev in zavod Srca Jezusovega. In ti in don Branda, sta že kaj naredila?

Lepo pozdravita gospoda markiza Ulloa in družino kakor tudi monsinjorja nadškofa, ki ga pričakujemo v Turinu.

Bog naj vas vse blagoslovi. Molite zame!

Vajin najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Alassio, 6. april 1881

Prav tako je poslal celo vrsto navodil don Dalmazzu. O tretjem bomo govorili pozneje.

Predragi don Dalmazzo!

Don Rua se mi bo pridružil na veliko sredo in me bo spremljal do Rima. Med potjo se bova ustavila v Firencah. Od tam ti bova sporočila dan in uro prihoda.

1. Uredi tako, da bomo, če že ne bomo mogli iti v novo hišo, mogli vsaj po krščansko stanovati, tudi če bi bilo treba kaj plačati.

2. Pripravi okoliščine, v katerih bi mogli prejeti kako podporo tudi od rimske občinske uprave, od finančnega ministrstva, ki je naš faran,⁴ od notranjega ministrstva, pravosodnega ministrstva in ekonomata.

³ Dante, *Pekel*, XIX, 37.

⁴ Novo palačo finančnega ministrstva so postavili nedaleč od Srca Jezusovega.

3. Fiskalni odvetnik kanonik Colomiatti vztraja, da se uredi zadeva z don Bonettijem. Odgovoril sem, da je to odvisno izključno od njega: a) da odpravi suspenz don Bonettiju; b) da prekliče obtožbe, ki so jih proti njemu vložili v Rimu. Bomo videli, v Rimu se bomo o tem pogovorili.

4. Če ti je mogoče, povej gospodu Alessandru, da letos nisem mogel biti navzoč pri praznovanju sv. Matilde na njen dan, da pa se slovesni prazniki lahko prenesejo in da želim, da bi ob tej priložnosti popili vsaj eno steklenico ciprčana.

5. Si prejel 20 tisoč frankov iz Toulona za cerkev Srca Jezusovega? Upam, da bomo v kratkem dodali še več.

6. Pozdravi sestre oblatke in njihovo predsednico. Isto velja za hišo Vitelleschi, komendatorja Morella, viteza Vignola itn. Gospod Moreno ti bo lahko svetoval, kako bi najbolj učinkovito prosil za zgoraj omenjene podpore.

Moli veliko zame, o dragi don Dalmazzo. Bog naj te blagoslovi in imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Alasio, 6. april 1881

P. S.: Prihodnjo nedeljo bom šel v S. Remo, kjer bom imel govor o dobroti. Nato se bom odpravil v Varazze in Sampierdarena.

Končno je pomislil tudi na svojega don Berta, ki mu je poklonil kakih deset naročil in kak prijazen dovtip, da je razvedril to po navadi zelo vzkipljivo naravo.

Dragi moj don Berto!

Da bom imel oporo v več precej nerodnih zadevah, me bo spremljal don Rua v razne naše hiše. Od tebe pa pričakujem naslednje:

1. Pozanimaj se o vseh glavnih zadevah, ki jih imamo v Rimu, poskrbi za vse potrebno za noviciat v Marseillu, dobi pojasnilo za tri odpovedane privilegije in vse, kar se tiče cerkve Srca Jezusovega.

2. Pripravi mi par čevljev, ki ne schersinano,⁵ moj poletni plašč, nekaj žepnih robcev, pomladanski brevir, okrožnice za cerkev Srca Jezusovega v francoščini in italijanščini.

3. Vse to spravi v potovalno vrečo. Prihodnjo sredo spremljaj don Rua v Sampierdarena.⁶ Nato se bova pogovorila o stvareh, ki jih ni primerno pisati. Dal ti bom navodila, kako naj ravnaš v moji in don Ruovi odsotnosti. Nato se z Reimbeaujem vrni v Turin in vodi sajenje fižolov.⁷

4. Zaupno ti povem, da imamo v rokah veliko zelo pomembnih stvari in so zato potrebne mnoge in goreče molitve.

5. Če so naši privilegiji že natisnjeni, naj jih don Rua prinese s seboj, da bomo mogli v vsaki hiši pustiti po en izvod, pa tudi zame naj bo eden.

6. Bog naj te blagoslovi, moj vedno dragi don Berto. Bog naj te ohrani trdnega v svoji

⁵ Piemontska beseda, ki pomeni »škripati«.

⁶ Velika sredo, 13. april.

⁷ Mladi salezijanski aspiranti (prim. MB XIII, str. 870 [BiS XIII, str. 569]).

sveti milosti. Veliko moli zame, ki ostajam vedno v N.G.J.K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Alassio, 8. april 1881

P. S.: Pozdravi naše običajne prijatelje.⁸

O dveh v pismu omenjenih stvareh je treba dati pojasnilo, najprej o okrožnicah o Srcu Jezusovem in o knjižici s privilegiji. O tem bomo več povedali v 13. in 14. poglavju.

Zvečer je odpotoval in prišel zjutraj v Alassio. Predstojniki in gojenci so mu v skupinah šli naproti. Prvi skupini je šaljivo rekel: »Prišli so pozdravit don Boska *cum fustibus et lanternis* [z gorjačami in plamenicami].« Don Pietro Giordano piše: »Vsakokrat, ko je prišel v Alassio, so ga sprejeli več kot zmagoslavno, zlasti gojenci in predstojniki.« Nato nadaljuje: »Ko je šel skozi Alassio, je bil to za nas Alassičane in zlasti za salezijance pravi praznik; da praznik, pravi praznik.« Ker je bil v stiski za denar za cerkev Srca Jezusovega, je v župni cerkvi imel konfrenco, nakar sta don Cerruti in župnik Della Valle šla nabirat po cerkvi. Isti don Giordano nam je povedal zanimivo nadrobnost. Don Bosko je v pripovedi o Piju IX. povedal, da ga je ta sveti papež v zadnji bolezni povabil na obisk. Toda vrata Vatikana, kakor smo že poročali v 13. zvezku, so bila takrat za don Boska zaprta. Don Bosko je to pripovedoval v obednici ob kavi, ko je bilo okoli njega veliko salezijancev, med njimi tudi don Giordano, ki se mu zdi, da je don Bosko rekel: »Kar je don Boska najbolj prizadelo, je bilo, da je papež, ko ni bilo don Boska, enemu izmed svojih sorodnikov dejal: – Ko je don Bosko potreboval papeža, je bil vedno pripravljen priti k njemu in on ga je sprejemal kakor oče svojega sina. Sedaj pa, ko papež potrebuje don Boska, se ta od nikoder ne prikaže. – Ko je Božji služabnik izgovoril te besede, je imel oči polne solz in ni nič dodal.⁹

Ko je Božji služabnik iz San Rema prišel v Alassio, je bil ravnatelj iz sebe zaradi dogodka, ki se je pripetil pred kratkim. Od šolskega leta 1878–79 je salezijanec don Matteo Torrazza hodil z nekim drugim učiteljem iz Alassia v Laigueglia poučevat v tamkajšnjo občinsko šolo, od koder se je po kosilu spet vračal domov. Zaradi tega učitelja je v Laiguegli prve dni aprila nastalo pravo ogorčenje. Milanski protiklerikalni časopis *Secolo* [Stoletje] je objavil telegram iz Alassia, češ da je neki salezijanski duhovnik iz tamkajšnjega salezijanskega zavoda ostudno onečastil otroke v občinski šoli v Laiguegli, kjer je učil. Temu

⁸ Fantje, ki so molili zanj in za dober izid poslov.

⁹ Pismo don Giordana, Alassio, 30. november in 4. december 1932. To je bila edina številka, ki so jo objavili končetinci ali končecionisti za 75-letnico njihove ustanovitve. Pater Spreafico, barnabit, zgodovinar te ustanove, je trdil, da se je don Bosko hotel vmešati v zadeve končetincev, spremeni njihova pravila in da ga zato Pij IX. ni hotel več sprejeti. Dokumenti, ki smo jih objavili v XII. in XIII. zvezku, kažejo, kako je Pij IX. naročil don Bosku, da naj reformira to družbo. Druga trditev don Giordana potrjuje, kar smo povedali o naravi teh ovir, ki so mu onemogočale, da bi prišel do papeža.

sporočilu je sledilo drugo, ki je potrdilo prvega in hudobijo povečal še z vestjo, da je v Alassio prišel sam don Bosko, da bi utišal celo zadevo in da so starši razočarani vzeli svoje otroke iz zavoda. *Osservatorio Cattolico* je, potem ko se je točno seznanil s celo zadevo,¹⁰ zavrnil tovariša z druge strani in omenil nekaj hudobnih namigovanj celo proti don Bosku. Don Cerruti je telegrafiral časopisu obrekovalcu, da zavod v Alassiu nima nič opraviti z nemoralnostmi v Laiguegli. Prav tako je laž, da bi bil krivec salezijanec. Neresnica je tudi, da so starši vzeli svoje sinove iz zavoda. Po zakonskih predpisih je moral sektaški časopis objaviti telegram in se od tedaj ni upal več mešati te umazanije.

Da bi razvedril don Cerrutija po teh neljubih dogodkih, ga je blaženi popejljal v Porto Maurizio, kjer je upal na lepo nabirko.

Prijateljsko ju je sprejel kanonik don Fabre, pri katerem sta tudi dvakrat prenočila. Don Bosko je v spremstvu odličnega odvetnika Ferrarisa potrkal na veliko vrat, vendar je bil uspeh zelo skromen. Kljub temu se je mirno in smehljaje šalil o tem malem, kar je prejel v dar, in o zasramovanju, ki ga je bil deležen.

S tem dobrodušnim humorjem, ki ga ni nikdar zapustil, je dal tudi nauk gostom pri mizi. Zadnji dan obiska sta sedeli z njim pri mizi tudi dve gospodičnici, kanonikovi nečakinji, od katerih je bila ena malo spogledljiva in je dovolila, da ji je neki fant govoril ne sicer grde, pa tudi ne spodbudne reči. Da bi prekinil take neumne šale, je don Bosko dobrovoljno rekel, da se iz mladosti spominja verza, ki se je igral z besedami *donna* in *danno* [ženska in škoda], in je počasi deklamiral prvi četverec. Gospodična je razumela namigovanje in je razdražena dejala: »Vi ste gost v naši hiši in pri naši mizi, a si dovolite, da nas žalite.« Don Bosko je preslišal drznosti in počasi nadaljeval pesem do konca. V gospodični je vse vrelo, vendar ni prekinila niti si ni upala izreči besedice. Tudi gospodič si ni upal več igrati dvorjana. Videli bomo, kako se je stvar srečno končala.

Tisti večer je don Bosko pustil don Cerrutija v kanonikovi hiši in je v spremstvu odvetnika Ferrarisa spet šel nabirat miloščino. V Porto Mauriziu je živela gospa z imenom Maria Acquarona; bila je neporočena in je že več kot deset let ležala v postelji zaradi neozdravljive bolezni hrbtenice. Celo mesto jo je poznalo. Najprej se je odločila, da bo poslala don Bosku miloščino, potem pa se je premislila in ga dala poklicati, da bi jo obiskal in blagoslovil. Don Bosko je šel in bil sprejet z znamenji največjega veselja. Pri bolnici sta bila njena sestra in svak odvetnik Ascheri, ki mu je v nekaj besedah orisal naravo in okoliščine bolezni, ki so si jo zdravniki prizadevali ozdraviti. Blaženi jo je spodbudil, da bi zaupala v Božjo mater Marijo, jo blagoslovil in ji naročil, naj zmoli nekaj molitev. Potem je šel v drugo sobo, kjer se je pogovarjal z obema odvetnikoma. Ko je hotel oditi, je vstopila lepo oblečena prejšnja bolnica in rekla, da ne čuti več

¹⁰ Št. 88, sobota–nedelja, 16.–17. april 1881.

nobene bolečine. Odvetnik Ascheri je vzkliknil, da je to čudež, in vsi so bili prevzeti od nenadnega dogodka.

Gospa, ki je po toliko letih spet odločno hodila, je pospremila don Boska do vrat, ki so vodila na cesto, in dejala, da se bo prišla na železniško postajo posloviti od njega. Toda on ji je rekel, da naj se ne kaže v mestu, da ne bo hrupa. Don Bosko se je vrnil k Fabreju in jim tam v vsej preproščini kakor oče otrokom pripovedoval, kaj se je zgodilo. Nato je don Cerrutiju omenil: »Na žalost hoče gospa priti na postajo. To bo hrušča. Potrpimo, naj se zgodi Božja volja. Vendar sem zadovoljen, dragi don Cerruti,« je nadaljeval z dobrohotnostjo, ki je prevzela ravnatelja in ga ganila do solz, »zadovoljen sem, da si sredi svojih tegob dobil to tolažbo. Ko boš prepeval himno na čast sv. Jožefu, pri besedah *miscens gaudia fletibus* [mešajoč radosti z jokom] dobro premisli in reci: to je življenje vsakega dne.«

Novica o dogodku je slišala tudi kanonikova nečakinja. Ponižno je stopila k blaženemu, se mu vrgla k nogam in prosila za odpuščanje za tisto, kar se je zgodilo pri mizi.

Ko je napočila ura odhoda na postajo, spet presenečenje. Glas o čudežu se je kot blisk raznesel po mestu in privedel množico ljudi, ki so hoteli videti don Boska. Gospa, ki se je v kočiji pripeljala pred potniki na postajo, se je mirno sprehajala pred vhodom: predmet občudovanja. Mnogi skoraj niso mogli verjeti svojim očem in so vpraševali, ali je to zares ona gospa Marija. »Jaz sam sem jo videl,« je pričal don Cerruti na procesu, »in reči moram, da se mi je zdela človek, ki ni bil nikdar bolan, tako je bila gibčna in krepka.

Čakala je na don Boska, da bi se mu znova zahvalila. Ko je blaženi prišel do vrat, se je takoj hotel umakniti v čakalnico, da bi se izognil gneči, ne da bi prej pokaral gospo, da ga ni poslušala, in jo prosil, da naj se vrne domov. Gospa se je opravičila in mu izročila zaprto pismo, iz katerega je pozneje potegnil bankovec za tisoč lir.

Čakalnica je bila takoj polna ljudi. Pripeljal je vlak in odvetnik Ascheri je s povzdignjenim glasom prosil don Boska, naj podeli navzočim sveti blagoslov. Vsi so pokleknili. Nato je z don Cerrutijem stopil na vlak, ki jih je odpeljal v San Remo. Potniki so med kratkim postankom na postaji hoteli zvedeti, kaj se je zgodilo, in vsak je dal o dogodku svojo razlago. V don Boskovem oddelku je neki fant vzkliknil: »Jaz ne verjamem niti v čudeže niti v Boga.«

»Ali verjamete dejstvom, ki jih pričajo očitvidci?« mu je odvrnil don Bosko. »Človek bi moral biti nor, če bi ravnal drugače.« Nato mu je besedo za besedo razlagal, kako je bila tista gospa bolna in je ozdravela po preprostem blagoslovu. Fant je pozorno poslušal. Ko je končal, ga je don Bosko vprašal, kako bi on to razložil, ne da bi se zatekel k nadnaravnim silam. Z nekaj dokazi ga je opozoril na Božje bivanje in mu nato rekel:

»Torej mora biti nekdo nad nami.«

»Da, treba je priznati.«

»Torej?«

»Nočem misliti na to.«

»In zakaj ne?«

»Zakaj ... Zato, ker nočem spremeniti življenja, to vam povem popolnoma odkritosrčno.«

In kdo ste vi?«

»Ni treba, da veste,« mu je odvrnil don Bosko, ki ga nihče ni prepoznal. Vstal je, da bi

izstopil, ker so prišli v San Remo.

Kot smo že povedali, je bil don Cerruti imenovan za inšpektorja salezijanskih hiš v Liguriji in Franciji. Zaradi rahlega zdravja mu je Božji služabnik dodelil podravnatelja v osebi don Luigija Rocca. Ta služba, ki so jo imeli za potrebno tudi za zavod San Carlo in Almagro, je bila nekaj novega in ni bila vnesena v nobeni dotedanjih listin. Da bi postala služba nekaj normalnega in za vso Družbo enakega, je vnesel naslednje člene:

SLUŽBA PODRAVNATELJA

1. *Podravnatelj skupaj z ravnateljem skrbi za vse, kar se tiče vodstva hiše, in ga nadomešča v njegovi odsotnosti.*
2. *Njemu je zaupano versko, moralno in disciplinsko vodstvo tako notranjih kakor zunanjih in je za njihovo obnašanje posebej odgovoren. Zato mora biti v tem pogledu izredno pozoren in se dogovarjati s prefektom, katehetom in šolskim svetnikom, učitelji in asistenti, tako da bo imel v rokah podatke, ki mu bodo omogočali jasen vpogled v stanje stvari in preprečevali nereda ter mu pomagali pospeševati pobožnost, moralnost in disciplino.*
3. *Vsako soboto si bo s prefektom ogledal ocene iz šole in učilnice, ki mu jih bo dal šolski svetnik, in obnašanje gojencev v cerkvi, na sprehodu, v obednici in na odmoru.*
4. *Poizvedel bo tudi o pomanjkljivostih, ki bi se mogle med tednom zgoditi v cerkvi, na sprehodu, v obednici in na odmoru.*
5. *Sprejemal bo gojence in osebje za hišna dela, pri čemer se bo držal danih predpisov, in se pozanimal za njihovo versko in moralno vedenje. Te podatke bo zbral in jih izročil prefektu, da jih bo upošteval pri sprejemu gojencev.*
6. *Vsak mesec bo skupaj z ravnateljem izpolnil obrazec za poročilo o stanju hiše.*
7. *On naj tudi izpolni, kar je določeno v členih 8 in 10 Pravidnika za ravnatelja v Odlokih generalnega kapitlja. To je:*

(8) Ravnatelj naj poskrbi, da bo vsak dan pregledal hišo, da bo ugotovil, kako potekajo stvari. Obišče naj spalnice, kuhinjo, obednice in kleti, seznanj naj se z vsem, kar se dela v hiši. To je najučinkovitejše sredstvo za preprečevanje nereda in nepravilnosti.

(10) Imel bo seznam zaslužnih oseb, dobrotnikov in dobrotnic, da jih povabi na verske slovesnosti, akademije in razdelitev nagrad gojencem.

8. *Ne more pa razen v nujnih in težkih primerih odpuščati gojencev in hišnega osebja niti spreminjati služb učiteljem in asistentom brez dovoljenja ravnatelja, čigar glavna naloga je vrhovni nadzor nad hišo, versko in moralno vodstvo članov Družbe in vse, kar se tiče zastopanja zavoda navzven pred starši gojencev, cerkvenimi, civilnimi in šolskimi oblastmi.*
9. *Na ravnatelja se bodo lahko obračali iz katerega koli razloga člani Družbe in gojenci.*

Ko je prišel v Sampierdareno, se je sešel z don Ruo in drugimi člani vrhovnega kapitlja in se več dni z njimi pogovarjal. S tega obiska lahko navedemo samo en dogodek, o katerem je na procesu za beatifikacijo poročal očividec don Berto. Neka gospa, katere ime je priča iz znanih razlogov zamolčala, je živela v popolnem nesoglasju s svojim možem; ta ji že dvanajst let ni privoščil besedice, temveč je vse, kar mu je bilo potrebno, dobival po hčerki. Pri mizi ni nikdar govoril z njo niti ji ni dal najmanjšega znamenja pozornosti. V tem stanju stalnega negodovanja je pozabil tudi na vse pobožne vaje, obiske maše in molitve. V družini je vladalo neznosno ozračje.

V svoji neizmerni stiski žena ni več vedela, h kateremu svetniku naj bi se obrnila. Odpravila se je v Sampierdareno na obisk k don Bosku, da bi se priporočila v molitev in dobila kako besedo tolažbe. Toda don Bosko je bil silno zaposlen in ji je takoj na začetku dejal: »Ne morem se dolgo z vami pogovarjati.« Revica mu je komaj začela pripovedovati svoje težave in tegobe, ko jo je blaženi prekinil: »Dajte možu tole svetinjico,« in jo na lep način odslovil.

V tem njegovem hitrem postopku so igrali svojo vlogo tudi previdnostni razlogi, kakor je to mogoče razumeti. Toda nihče si ne more predstavljati žalosti te uboge ženske, ki ji je bila odvzeta tudi ta tolažba. Ko se je srečala z ravnateljem zavoda don Alberom, mu je pokazala svetinjico in mu rekla: »Kako naj dam svetinjico mojemu možu? Saj več ne moli. Vrgel je bo bog si ga vedi kam.« Ko jo je spodbudil, da bi izpolnila don Boskov nasvet, je odgovorila, da nima zadosti poguma. Toda don Albera jo je še naprej spodbujal. »Prav,« je končno odvrnila, »storila bom in naj se zgodi, kar koli se hoče.«

Nekega sobotnega večera, ko je bila družina na letovanju, je gospa zbrala vso svojo moč in rekla možu, da je bila pri don Bosku, ki ji je obljubil, da bo molil zanjo in za vso družino, in ji dal svetinjico. Mož je ves rdeč v lice dejal: »Kako? Svetinjico?« Po teh besedah je zapustil obednico in odšel v svojo sobo. Žena mu je vsa prestrašena sledila. Mož je tedaj obupno zajokal in rekel ženi, da je že čas, da konča to stvar, jo objel in ji obljubil, da bo odslej naprej čisto drugačen. Naslednje jutro so ju videli skupaj pri maši. V hišo se je vrnil mir. Don Albera je iz lastne izkušnje potrdil učinkovitost nasveta, ki ga je dal don Bosko.

Iz zgoraj navedenega dopisovanja lahko razberemo, zakaj je don Bosko tokrat hotel imeti pri sebi don Ruo. Imel je zelo tehtne razloge. Med najbolj pomembne je treba šteti cerkev Srca Jezusovega. Treba je bilo vzeti v pretres do-

govore, ki so jih sklenili s prejšnjo upravo, se dogovoriti z dobavitelji, se spoznati z arhitekti, pregledati načrte za zavetišče, predvideti vse možnosti za plačilo velikanskih stroškov. Silno delo, pri katerem bi ga don Rua razbremenil, tako da bi se on lahko posvetil drugim nalogam. Med temi je bilo na prvem mestu prizadevanje za pridobitev privilegijev in zamotana zadeva z don Bonettijem, z vsemi zapleti v Chieriju.¹¹ Žal nam je, da zbrani podatki niso ravno številni glede na pomembnost vprašanj, ki jih je don Bosko moral rešiti. Pomanjkljivi so celo podatki, ki nimajo nič opraviti s previdnostno tajnostjo. Edini poročevalec bi lahko bil don Rua. Toda od njega imamo samo eno pismo in tri lističe, ki jih je v naglici poslal don Lazzeru. Jasno se vidi, da je bil tudi on zaposlen z vsem drugim in ne s pošiljanjem novic v Turin.

Za dva dni sta se ustavila v Firencah, kamor sta prišla zvečer 16. aprila, na velikonočno vigilijo. Od 4. marca je tam v skromni hišici¹² na Via Cimabue bil don Faustino Confortóla, ki je skušal pritegniti čim več otrok k vsakdanjemu katekizmu in v praznični oratorij. Stanovanje je bilo tako tesno, da ni bilo prostora za nikogar. Zato je blaženi sprejel gostoljubje, ki mu ga je blagohotno ponudila grofica Girolama Uguccioni. Na velikonočno nedeljo so ga obiski zadržali v palači. Zato je poslal maševat v ubogo kapelico svojega popotnega tovariša, popoldne pa je šel tja sam. Ob asistenci don Rue in don Confortóla je dal evharistični blagoslov. Nato je razdelil dečkom obilo slaščic, ki mu jih je v ta namen darovala neka ugledna dobrotnica. Seveda je izrabil lepo priložnost, da si je pridobil vso tisto mlado trumo. Nato je obiskal še nadškofa msgr. Eugenia Cecconija, ki je bil dopoldne zaposlen z velikonočnimi obredi v stolnici. Naslednja dva dneva je obiskoval dobrotnike in razpravljal o nalogah, o katerih bomo govorili pozneje. Zadnji dan je odklonil vsa povabila in šel na kosilo k svojim salezijancem. Med tem obiskom se je srečal z mnogimi ljudmi in pustil za seboj svetlo sled, ne vemo več ali občudovanja zaradi svoje ljubeznivosti in osvajajoče dobrohotnosti hotnosti ali zaradi njegove svetosti, ki mu je žarela z obraza, iz njegovega načina govorjenja in iz vsega njegovega vedenja.¹³

Naša dva popotnika sta prišla v Rim 20. aprila zvečer. Pred in po Firencah sta se spoznala z mnogimi, ki so že bili sotrudniki ali so hoteli to postati. Tokrat don Bosko ni več stanoval v Tor de' Specchi, temveč je dobil ustrezno stanovanje v hišici, ki so jo kupili pri cerkvi Srca Jezusovega. Tamkajšnje okoliščine je don Rua takole opisal: »Kraj, kjer stanujeva, je zadosti priročen, prijeten, zdrav. Verjetno je to eden izmed najboljših in celo poleti brez nevarnosti, da bi dobili malarijo. Toda tudi tukaj smo se znašli v boju s protestanti. Zdi se, da nas je

¹¹ Prim. MB XIV, str. 230 [BiS XIV, str. 153].

¹² Ki jo še danes lahko vidimo, št. 31.

¹³ Prim. Duhovnik L. MORI, *Don Bosco a Firenze*, Firenze, Sal. tis. 1930. V tem delcu je glavna vsebina pričevanja preživelih, ki jih bomo zvesto upoštevali.

Gospod določil, da se borimo proti krivi veri z molitvijo, šolo in z deli krščanske ljubezni, saj veš, da smo v Bordigheri točno pred protestanti, v La Spezii smo oddaljeni nekaj korakov od njih in da v Firencah našega malega zavoda, ki bo postal velika ustanova, nismo mogli postaviti drugje kot v predelu, kjer delajo protestanti svojo propagando. In tukaj v Rimu loči naše svetišče od protestantskega zavoda samo ulica. Prosimo torej Gospoda, da naj nam pomaga, da bomo uspešno opravili poslanstvo, ki nam ga je zaupal, začeni s pošiljanjem tiste podpore, ki je potrebna za hitro napredovanje nove stavbe, ki gotovo ne bo stala manj kot nekaj stotisočakov, če ne že milijon lir. Don Bosko moli in se trudi na vso moč, da bi mu uspelo, in pri tem ne opusti ničesar, kar bi mu moglo biti v pomoč. Pri tem pa vedno zatrjuje, da pričakuje pomoč od molitve fantov.«¹⁴

Na avdienco pri svetem očetu ni bilo treba dolgo čakati. Blaženi je takoj napisal poročilo sotrudnikom, ki je bilo priobčeno v *Vestniku* za mesec maj.¹⁵

Gotovo vam bo v veliko tolažbo, velecenjeni sotrudniki in sotrudnice, če boste zvedeli, kako velikodušen je bil do vas sveti oče. Zato vam to nadvse rade volje takoj sporočam. Popoldne 23. tekočega meseca aprila me je njegova svetost papež blagovolil sprejeti v zasebni avdienci. Imel sem priložnost, da sem mu obrazložil gorečnost, s katero nam prihajajo na pomoč pri naših ustanovah sotrudniki v Italiji, Franciji, Španiji in Ameriki. Z veliko zavzetostjo se je sveti oče hotel seznaniti z načrti za cerkev in zavetišče v Vallecrosii pri Ventimigli, La Spezii in Firencah. Te ustanove njegovo svetost še posebno zanimajo, ker, tako pravi, neposredno pomagajo cerkvi, napadeni po krivici. Sporočite vsem tem dobrotnikom, da se jim zahvaljujem za vse, kar delajo, in da jim priporočam vztrajnost v dobrem. Gotovo ne bo manjkalo težav, toda Bog nam bo pomagal. Naloga, ki vam je zaupana, je velika. Sprejemati uboge otroke, jih vzgajati, jih odvracati izpred vrat ječe in jih vračati družbi kot dobre kristjane in poštene državljane, je gotovo nekaj velikega in zasluži odobravanje vseh ljudi.

In kaj je s cerkvijo in zavetiščem Srca Jezusovega na Eskvilinu? Gredo dela naprej? Gradnja napreduje ali se je ustavila? me je vprašal.

Lahko sem odgovoril, da dela hitro napredujejo in da kakih sto petdeset delavcev uporablja svoje znanje in sposobnosti, da bi ustvarili delo, ki ga je njegova svetost že tolikokrat blagoslovila. Rekel sem mu, da nas velikodušnost darovalcev spodbuja, da pa zahtevnost del daje čutiti pomanjkanje denarja.

Trenutek prej je nekdo daroval svetemu očetu pet tisoč frankov kot novčič svetega Petra. – Glejte, mi je veselo dejal, ta denar je prišel ob pravem času. Prejel sem ga z desnico in ga vam darujem z levico. Vzemite in ga uporabite za dela na Eskvilinu. Upam, da bo svet znal ceniti ta napor svetega očeta za delo, ki mu je zelo pri srcu, in upam, da drugi velikodušni darovalci ne bodo zaostajali s svojimi darovi, ki jih je Bog položil v njihove roke. Zelo me veseli, da ste mogli dobiti zadosti zbiralcev. Ko bomo tako sprejemali tudi majhne darove, bomo lažje zbrali potrebna sredstva.

¹⁴ Pismo don Lazzeru, 22. april 1881.

¹⁵ Poročilo nosi datum avdiencie. Poslal ga je don Bonettiju 29. aprila s priporočilom: »Pošiljam ti dopis za Vestnik. Če je treba kaj popraviti, popravi.«

V tem trenutku je sveti oče malo ganjen vzkliknil: – Oh, presveto Srce Jezusovo, bodi za vse vernike vir milosti in blagoslova. Blagoslovi vse, ki se trudijo po svetu za tvojo Cerkev. Poseben blagoslov pa naj pride na vse sotrudnike in vse sotrudnice sv. Frančiška Saleškega, na vse darovalce in zlasti še zbiralce, ki opravljajo svoje delo v večjo tvojo slavo. Da, je nadaljeval, blagoslovi vse: blagoslovi njihove napore, njihove družine, njihove želje, naredi jih srečne na zemlji in za večno v nebesih.

Po teh besedah si nisem upal dodati kaj več kakor samo zahvalo z zagotovitvijo, da bodo sotrudniki navdušeno nadaljevali delo za Božjo slavo in korist svete matere Cerkve.

Ker so našim sotrudnikom priporočena dela namenjena naravnost zadoščevanju potrebe najbolj revnih članov družbe in za podporo naše svete vere, menim, da je miloščina, ki je potrebna za pridobitev odpustkov za jubilej, ki ga je sveti oče razpisal od 19. marca do 1. novembra tekočega leta, pripravna za ta namen.

Končno vam, velezaslužni sotrudniki in sotrudnice, zagotavljam, da bodo vsi otroci, ki so deležni vaše podpore, zjutraj in zvečer skupaj molili za vas in za vaše časno in večno blagostanje.

Jubilej, o katerem govori don Bosko, je 20. februarja razglasil Leon XIII. svetemu kolegiju ob priložnosti njegovega povzdignjenja na papeški prestol. Potem ko je odgovoril na čestitke in voščila kardinalov in potem ko je obžaloval krivice, ki se skoraj po celem svetu dogajajo Cerkvi, in ko je omenil žalostni položaj Svetega sedeža, je sklenil svoj nagovor z besedami: »Prepričani, da nam predvsem iz nebes mora priti potrebna pomoč, brez katere so nekoristni vsi napor, in zavedajoč se, da ima Cerkev v najbolj burnih časih in najtežjih trenutkih navado opravljati javne molitve in spokorna dela, smo odločili letos razglasiti za vso Cerkev izredni jubilej z namenom, da bi z bolj gorečimi molitvami in večjo zavzetostjo za dobra dela izprosili za Cerkev boljše čase. Ta jubilej je z ene strani znamenje težkega položaja, v katerem je Cerkev, z druge strani pa razlog za upanje in spodbudo, ker odpira široko možnost vsemu katolištvu za prejem nebeških zakladov, ki jih po Božji dobroti hrani za svoje otroke Nevesta Jezusa Kristusa.

Medtem ko je don Bosko med prelati in gospemi čakal, da bo prišel na vrsto za avdienco, se je pripetil eden tistih ljubkih prizorov, ki jih je on znal izredno spretno pripeljati do konca. V predsobo je stopil neki monsinjor, ki ga don Bosko ni poznal. Predstavil mu ga je neki plemič, s katerim se je pogovarjal. »To je msgr. Pio Delicati,« je dejal. Torej se je znašel pred tistim človekom, ki je v sporu za Življenje svetega Petra zastopal odklonilno stališče. Tudi on ni poznal don Boska, kaj šele da bi don Bosko mogel zvedeti, kako se imenuje konzultor, ki je ožigosal njegovo knjižico, ker sporočilo, ki ga je prejel, ni nosil imena ocenjevalca.¹⁶ »Rad bi se malo maščeval,« si je mislil don Bosko. Ljubeznivo se mu je približal, ga ponižno pozdravil in ga vprašal po zdravju. Monsinjor ga je vprašal, s kom ima čast govoriti.

¹⁶ Prim. LEMOYNE, MB VIII, str. 762 [BiS VIII, str. 539–540].

»Z ubogim duhovnikom iz Turina, don Janezom Boskom.«

»Oh, don Janezom Boskom. To je zelo znano ime. Ime vrlega pisatelja.«

»Oprostite, ekscelenca, pisatelj da, ne pa tudi vrli pisatelj. Česa takega si še zdaleč ne smem misliti.«

»Preveč ste skromni. Vaše knjige storijo veliko dobrega.«

»Brez dvoma nimam namena, da bi storil kaj slabega. Mogoče ste slišali o zapletih glede ene mojih knjižic ...«

»Oh, glede katere?«

»*Življenja svetega Petra*.«

»To se mi zdi zelo čudno.«

»Pa je vendar tako. Nekateri so našli v njej netočne trditve, celo take, zaradi katerih bi bilo treba knjižico dati na indeks. To bi bilo zares čudno, ker sem v vsem sledil Cuccagniju¹⁷ in Santoriu.¹⁸ Na tak način bi obsodili dva ugledna avtorja, ki so ju odobravalisti sodniki, ki so obsojali mene. Naj še povem, da sem za to delo prejel pohvalno pismo Pija IX. Še dobro, da je isti papež prekinil razpravo.«

»Da, zares. Zelo dobro. Vi imate veliko gojencev v svojih zavodih, kajne?«

»Zares lepo število, monsinjor ... In tako je, kakor sem vam rekel, *Življenje sv. Petra* ...«

»Povejte mi ... Imate veliko zavodov?«

Ko je don Bosko videl, da bi se njegov sogovornik rad čim prej oddaljil s tega vročega področja, je govoril o svojih zavodih. Msgr. Delicati ni dal niti z besedico slutiti, da je bil on tisti slavni poročevalec. Don Bosko pa tudi ni hotel biti vsiljiv in mu je priporočil svoje dečke, mu spoštljivo poljubil roko in se umaknil za nekaj korakov.«

Oglejmo si sedaj tistih malo pisem od mnogih, ki jih je don Bosko napisal v Rimu in so prišla do nas. O enem imamo samo poročilo iz zapisnika Ženskega odbora iz Marseilla, o katerem je poročal opat Guiol na seji 28. aprila. Prebral je najpomembnejše stavke, prevedene v francoščino. Don Bosko je pisal: »Prihajam iz avdiencie pri papežu in kot prvemu poročam vam. Sveti oče je veliko govoril o Marseillu. Rade volje je poslušal vse, kar sem mu pripovedoval o naših hišah, o vedno večjem številu gojencev in pripravnikov za duhovništvo. Odobrava in priporoča noviciat v tem mestu. Na koncu je dodal: – Le s težavo pišem in vas prosim, da bi v mojem imenu pozdravili in se zahvalili zlasti vsem gospodom in gospem Družbe Beaujour. Blagoslavljam njih, njihove družine, njihove duhovne in telesne potrebe. – Potem so govorili o sotrudnikih in o cerkvi Srca Jezusovega, kot bomo to videli natisnjeno v *Salezijanskem vestniku*. Don Bolo-

¹⁷ LUIGI CUCCAGNI, *Vita di S. Pietro Principe degli Apostoli* na osnovi Svetega pisma in osvetlitve z razmišljanji cerkvenih očetov. Rim, 1777, v dveh zvezkih, Benetke 1782.

¹⁸ P. AEM. SANCTORIUS, *Acta SS. Petri et Pauli ex Sacris Scripturis collecta*, Rim, 1597.

gna mi poroča, s kako vnemo in uspehom vi in Odbor delujete v korist naše ustanove. Bog naj vam vse bogato povrne.« Ostajajo nam še tri pisma, katerih prvo je bilo napisano markizi Frassati ob smrti grofice De Maistre, njene sorodnice. Kakor je pokojnica vedno podpirala don Boska v življenju, mu je tudi ob smrti zapisala vsoto tri tisoč lir.¹⁹

Velezaslužna gospa markiza!

Bil sem na potovanju, ko je umrla objokovana grofica De Maistre, velika dobrotnica salezijanske družbe. Takoj ko sem zvedel za to nesrečno smrt, sem ukazal v vseh salezijanskih hišah opraviti posebne molitve za pokoj njene duše, za katero upravičeno menimo, da jo je Božje usmiljenje že sprejelo in da že uživa večno srečo v nebesih. Kljub temu bom še naprej molil vsak dan za pokojnico in zlasti še za vašo uglednost, da bi vas Bog ohranil pri tistem trdnem zdravju, ki je bilo toliko časa predmet naših in tudi drugih molitev.

V zasebni avdienci pri svetem očetu sem imel priložnost svobodno govoriti o družinah Maistre in Fassati. Zelo ljubeznivo se je izrazil o imenu in priimku gospoda grofa Francesca, Eugenia in Carla. Bilo mu je hudo zaradi smrti grofice matere in mi je zagotovil, da se jih bo spomnil pri sveti maši.

Nato je sklenil: – Vsem tem zaslužnim družinam (De Maistre, Fassati, Ricci in Montmorency) sporočite moj apostolski blagoslov. Tudi jaz se njim priporočam v molitev. Upam, da bo vaše zdravje še zanaprej krepko. V ta namen se vas bom vsak dan spominjal pri sveti maši.

Bog naj vas blagoslovi, gospa markiza, Bog naj vam da videti sadove vaših del krščanske ljubezni, nakloni vse najboljše baronici Azelii, baronu Carlu Ricciju. Medtem ko se vam priporočam v molitev, imam čast, da se smem imenovati v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, Porta San Lorenzo 42, 30. april 1881

P. S.: Upam, da bom v Turinu za devetdnevnicu k Mariji Pomočnici.

Gospe Mariji Acquarona, ki mu je pisala, da je spet zbolela za staro boleznijo, je pisal:

Velespoštovana gospa!

Prejel sem vaše pismo, ki me je po eni strani potolažilo, po drugi pa razžalostilo. Želel sem, kakor sem vam pisal, da ne bi delali hrupa, da bi molili in se zahvaljevali Gospodu.

Toda sedaj moramo podvojiti naše molitve. Bog nas bo gotovo uslišal, če naše prošnje ne bodo nasprotne koristi naše duše. V ta namen sem prosil za poseben blagoslov svetega očeta, ki mi ga je rade volje podelil in mi zagotovil, da bo prosil za vas in za gospo sestro Vincenzo.

Prosim vas, da bi sporočili moje ponižne pozdrave gospodu D. Fabreju in gospodu odvetniku Ascheriju z družino, ko jih boste videli. Bog naj vas blagoslovi, velezaslužna

¹⁹ Dodatek, št. 7.

gospa Marija, poplača naj vam delo krščanske ljubezni v korist cerkve in zavoda v Vallecrosii in molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, Porta San Lorenzo 42, 27. april 1881

Da je Bog »končno veljavno« uslišal prošnjo, ni dvoma. Tri leta pozneje je gospejin svak odvetnik Ascheri srečal na vlaku don Cerrutija in ga ni prepoznal. Začel je govoriti o don Bosku, ki ga je na lastne oči videl v Porto Mauriziu in kot dober govorec je s svojo besedo očaral poslušalce, ki so ga napeto poslušali. Poleg tega je isti don Cerruti ponovno videl v zavodu v Alassiu oblagodarjeno gospo, ki je prišla pozdravit don Boska, mu sporočila svoje novice in mu kot salezijanska sotrudnica izročila lep dar.

Kot smo poročali v prejšnjem zvezku, je pri Državnem svetu visela pravda za gimnazijske šole v Oratoriju, zato je don Bosko skušal priti v stik z novim prosvetnim ministrom, kajti od 2. januarja je na tem mestu sledil Francescu De Sanctisu skrajni liberalec Guido Baccelli. Iz tretjega pisma grofu Tomasiju zve-
mo, koliko ur je moral čakati v sprejemnicah raznih uradov v Rimu, vendar se nam o vsem tem ni ohranil nikakršen spomin. Prav tako je moral narediti veliko sicer neuspešnih korakov za privilegije. O drugih poslih nam je ostalo samo nekaj prošenj za odlikovanje Mavricijskega reda za gospoda Giuseppeja Repetta iz Lavagna Ligure, ki je dal na svoje stroške opraviti znatna dela v zavetišču sv. Janeza Evangelista v Turinu. Pismo grofu Tomasiju, uradniku v prosvetnem ministrstvu, se glasi:

Veleugledni gospod grof Tomasi!

Iz srca se zahvaljujem vaši spoštovani uglednosti za dvoje pisem, ki sem jih prejel v zvezi z avdienco pri gospodu ministru Baccelliju. Bil sem tam točno ob določeni uri in sem čakal od enajstih dopoldne do četrta dve popoldne. Nato so mi sporočili, da naj pridem naslednji dan ob enih popoldne. Minister je prišel in odšel, ne da bi mogel z njim govoriti ali ga prositi, da bi določil drug čas za pogovor.

Tudi do generalnega tajnika mi ni uspelo priti.

Zato bom naslovil prošnjo na urad, saj vendar hočem govoriti o stvareh, ki se tičejo obče blaginje.

Vsekakor se vam iz srca zahvaljujem za vašo naklonjenost, da tako zavzeto skrbite za naše uboge dečke, in prosim Boga, da bi vas obdaril s svojimi nebeškimi blagoslovi. Imam čast, da se imenujem vaše uglednosti ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 9. maj 1881

P. S.: Da bi mi zagotovili, da moja prošnja ne bo prišla v roke kakemu načelniku ministrstva, prosim vašo dobroto, da mi jo vrnete.

Med svojim bivanjem v Rimu je blaženi poslal don Rua obiskat sobrate v Magliano Sabino. Zdi se, da je na poti iz Rima v Magliano prišlo do srečanja

med don Boskovim tajnikom in bodočim kardinalom Lafontainom, beneškim patriarhom, tedaj še mladim klerikom, ki je štiriintrideset let pozneje takole pisal:²⁰ »Name je naredila globok vtis njegova ljubeznivost, globoka zbranost in zaupljivost, povezana z zadržanostjo do mene.«

Dne 10. maja dopoldne se je blaženi udeležil lepe slovesnosti. Nekaj sto francoskih romarjev je v želji, da bi bili deležni milosti ob svetem letu, obiskovalo glavne bazilike in vsakič povabilo kakega prelata, da jim je daroval sveto mašo. Ob obisku bazilike sv. Janeza v Lateranu so povabili don Boska in ga prosili, da bi imel tudi nagovor v njihovem jeziku. Rade volje je sprejel povabilo. V svojem nagovoru je izrazil dve misli: najprej je pohvalil njihovo odločitev, da so pobožno obiskali *Mater et caput omnium ecclesiarum* [mater in glavo vseh cerkva], potem ko so počastili namestnika Jezusa Kristusa, pastirja vseh pastirjev; izrazil je svoje zadovoljstvo, da so si prišli utrdit vero z navezanostjo na stolico sv. Petra in z ljubeznijo za njegovega naslednika Leona XIII., čigar blagoslov, ki so ga prejeli pred nekaj dnevi, naj bi bil znamenje za boljše čase zanje, za njihove družine in za njihovo domovino, kjer je poleg toliko slabega tudi toliko dobrega, tako da ta narod ni mogel izgubiti častnega naslova, da je *prvorojena hčerka Cerkve*.

Kakor po navadi je Božji služabnik sklical v Tor de' Specchi zbor rimskih sotrudnikov popoldne 12. maja. L'Aurora je 13. maja poročala o konferenci in pripomnila, da je bil zelo utrujen, vendar miren v besedi. Navzoč je bil tudi kardinal Alimonda. Časopis je takole povzel njegov govor:

Potem ko je oznanil, da je njegova svetost blagovolila poslati vsem navzočim gospodom svoj posebni blagoslov, je napovedal, da bo govoril o salezijanskih ustanovah na splošno in nato o cerkvi Srca Jezusovega. Število salezijanskih domov se je od prejšnjega leta povečalo. Misijoni v Patagoniji lepo napredujejo. Postojanke v Nici, Ventimigli, Spezii, Lucci, Firencah so se utrdile, potem ko so zrasle ob podobnih ustanovah protestantov, onemogočajo njihovo delo za pogubo duš in širjenje Satanovega kraljestva. Mladina in prihodnost sta po Dupanloupovi trditvi ena in ista stvar in smemo zato za Italijo pričakovati lepšo prihodnost. Saj pobuda za vzgojo in rešitev mladine s pomočjo salezijanskih sotrudnikov dobiva vedno večjo razežnost.

Ko je govoril o cerkvi Srca Jezusovega, je poudaril, da je bil grič Eskvilin zelo posrečen kraj; nekoč je bil posvečen božanstvom in prav tu je zraslo svetišče Božje milosrčnosti, se pravi Srcu Jezusovemu. Kakor so nekoč tukaj bivale excubiae ali straže, tako je primerno, da je tukaj zrasla ustanova, kjer naj bi se vzgajali varuhi za rešitev duš. Odlični pater Maresca je na vso moč začel delo. Salezijanci ga nadaljujejo. V Rimu kar 66 različnih protestantskih ustanov z dvoranami, šolami, zavetišči skuša pridobivati katoliške vernike in jim obljublja delovna mesta in razne udobnosti. Zato je bilo nujno potrebno temu prizadevanju zoperstaviti ustanove, kjer se zbirajo otroci

²⁰ Pismo don Amadeju, Benetke, 22. september 1915.

brez staršev, brez zaščitnikov, brez oskrbe in iz katerega koli kraja Italije. Zato je treba ob cerkvi Srca Jezusovega postaviti zavetišče, kjer bo mogoče zbrati in vzgajati vsaj petsto fantov. V ta namen je prosil za podporo Rimljane, ki so prej velikodušno podpirali druga italijanska mesta, naj sedaj podprejo njegovo prizadevanje za potrebe Rima, kjer protestanti napenjajo vse sile in dajejo ogromne količine denarja za zmago krive vere. Končno je povabil kardinala Alimondo, da bi z nekaj besedami podprl njegovo prošnjo.

Ko je njegova eminenca govoril o salezijancih, je izrazil naslednjo sodbo: »Zdi se, da je Božja previdnost to Družbo ustanovila zato, da bi izlila balzam na številne rane, dvignila množice padlih, prinesla mir obupanim in čast Bogu ter uničila greh.« Na koncu je milo, vendar zelo primerno dodal: »Vi Rimljani imate zelo krepostno duhovščino, to je res, vendar moralna pomoč ni nikdar odvečna in jo sprejemamo od koder koli prihaja.«

Konferenca v Tor de'Specchi je bila slovo. Zvečer 13. maja je don Bosko prišel v Firence, kjer je v nedeljo 15. maja govoril firenškim sotrudnikom in prijateljem v cerkvi San Firenze, ki so jo upravljali filipinci. Da bi dobro pripravil to konferenco, je napisal okrožnico,²¹ ki jo je poslal don Confortóli z naslednjim pismom.

Predragi don Confortóla!

Preberite vse, kar je tu priloženo, zapečatite pismo in ga pošljite monsinjorju vikarju skupaj s povabilom sotrudnikom. Spremenite stvari, ki se vam ne zdijo umestne, in dajte vse čim prej natisniti. In nato:

- 1. Natisnejo naj kakih šesto primerkov.*
 - 2. Razpošljite vsem firenškim duhovnikom, vsem gospodom in gospem, ki vam jih bodo priporočili don Giustino Campolini, gospa markiza Uguccioni in druge naklonjene osebe.*
 - 3. Ko bo monsinjor vikar določil cerkev, pojdite takoj k tamkajšnjemu župniku in se domenite, da ne bo nič oviralo običajnega bogoslužja. Potem mi sporočite, kaj je bilo storjeno.*
 - 4. Na pisma s tiskovino nalepite znamko za 2 centezima. Pri delu vam lahko pomagajo gospa markiza in njene hčere, don Giustino in drugi, ki jih pozna naša dobra mamica.*
- Midva bova prišla v Firence v petek zvečer in odpotovala po konferenci v ponedeljek zjutraj. Pozdravite naše salezijance. Molimo, da bo vse v večjo Božjo slavo in Božja milost naj bo vedno z vami. Amen.*

Najvdanejši v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 10. maj 1881

Iz poročila, ki ga je don Confortóla, ravnatelj pravkar odprtega prazničnega

²¹ Dodatek, št. 9.

oratorija, poslal don Bonettiju in je bilo objavljeno v *Vestniku* meseca julija, je mogoče razbrati, da je blaženi hotel predstaviti salezijance, kdo so, kaj hočejo doseči, kaj so storili drugje, zakaj so prišli v Firence in kako zelo potrebujejo pomoč sotrudnikov in sotrudnic in vseh dobrih ljudi, da bi mogli doseči zaželeno cilje. Poročevalec je naglo predstavil drugo in se ustavil pri miloščini, ki je bila ena izmed prednostnih tem, ki jih je don Bosko obravnaval zlasti zadnjih deset let svojega življenja, tako s prižnice kot v zasebnih razgovorih ali ko je pisal okrožnice in osebna pisma. Malo pred smrtjo je celo začutil potrebo, da bi o tem napisal posebno knjigo. V času, ko se je človeštvo vedno bolj pogrezalo v sebičnosti in mrzlično iskalo gmotne dobrine, je don Bosko storil, kolikor je mogel in znal, da bi ljudi ozavestil o pravilni uporabi odvečnega. Firenčanom je takole govoril:

Vprašali me boste: kako naj imamo odvečno, ki naj bi ga dali za miloščino v teh tako težkih in kritičnih časih, ko niti ne vemo, kako bomo mogli preživeti? Odkritosrčno vam povem, da imamo vsi odveč, da lahko dajemo revežem in dobrodušnim ustanovam. Zadosti je, da hočemo. Odvečno je v naših stanovanjih in v razkošju, ki se tam razkazuje. Koliko nepotrebne razkošnega pohištva! Odvečno imamo v konjih in kočijah. Odvečno imamo v služabništvu, obleki, hrani, in če hočete, tudi v mnogih denarnicah. Vse to odvečno moramo po zapovedi našega Gospoda dati revežem. Nekateri vprašujejo, koliko mora vsak od svojega odvečnega dati v miloščino. Nekateri pravijo, da eno petino, drugi da eno četrtno, in drugi še kaj več. Zame je to vprašanje rešeno z evangelijskimi besedami, ki ne bi mogle biti bolj jasne in preproste: Kar je odveč, dajte v miloščino.

Med tolikerimi, ki jim morate dajati miloščino, so zlasti ubogi zapuščeni dečki, ki se dandanes potepajo zanemarjeni, bosonogi in razcapani po cestah tega vašega mesta, ki živijo od beračenja in gredo zvečer spat v neprimerna prenočišča, ne da bi se kdo zanimal za njihovo dušo in telo, ki rastejo v nepoznanju Boga in vsega Božjega, brez vere in poznanja svojih dolžnosti, ki preklinjajo, kradejo, živijo nesramno, sprijaznjeni z vsemi hudobijami in pripravljene za vsako zlo dejanje. Mnogi izmed njih padejo v roke pravice in gnijejo v ječah, ali kar je še huje, končujejo v vrstah protestantov. Ti so v Firencah odprli že veliko gnezd, kamor vabijo z bliščem zlata in mnogimi lažnivimi obljubami mlade, ki potem ko so zavrgli vso krepost in poštenje, zapustijo tudi svojo vero.

Podobne stvari se vsak dan dogajajo pred vašimi očmi. Vi sami ste mi pripovedovali, kako se protestanti z zlatom in drugimi mnogovrstnimi darovi, kot je obleka ali hrana, privabili veliko fantov in deklet, celo cele družine, ki so se, kakor ste se izrazili, prodali sovražnikom naše vere in Satanovim služabnikom.

Kako je mogoče zaustaviti to poplavo hudega in preprečiti vse žalostne posledice? Don Bosko je za to prišel v Firence in se odzval povabilu njegove ekselence monsignorja nadškofa in mnogih sotrudnikov in sotrudnic. Don Bosko je v Firencah na Via Cimabue št. 31, kjer je odprl praznični oratorij; don Bosko bi rad odprl še zavetišče, v katerega bi sprejel množico ubogih in zapuščenih otrok, da bi jih rešil propada in

izgube vere ter jih z vzgojo naredil za dobre kristjane in poštene državljane. Toda don Bosko potrebuje v ta namen vašo podporo. Don Bosko potrebuje vse, kar imate odveč in kar bo on znal uporabiti v večjo Božjo slavo in počastitev Božje matere Marije, v čim večjo korist duš, zlasti še mladih.

Za sklep vam bom povedal, da moram odpotovati iz Firenc, da pa vam zapuščam svojega predstavnika, ravnatelja zgoraj imenovanega oratorija. Izročite njegovim rokam, kolikor vam je Bog omogočil, bogato miloščino. Na tak način bomo udejanjili moje želje, ki so prav tako vaše. Tako bomo rešili veliko duš in bomo mogli biti s sv. Avguštinom prepričani, da smo s tem, ko smo rešili duše naših bližnjih, rešili tudi svojo.

Na konferenco je prišlo tudi več klerikov iz raznih semenišč, ki so želeli spoznati Božjega služabnika. Eden izmed njih, msgr. Gioachino Bonardi, škof v Pergamu in pomožni škof kardinala Mistrangela, se je spominjal prijetnih čustev, ki so ga navdajala, ko ga je videl, mu poljubil roko in poslušal njegovo preprosto besedo, polno duhovnega pomaziljenja.

Don Bosko je kljub nekaterim oviram, o katerih bomo še govorili, tako zelo zaupal v Božjo previdnost, da je ob odhodu v Turin ravnatelju naročil, da naj ne odneha, temveč naj razen na gradnjo zavetišča misli tudi na gradnjo cerkve, vredne velike Božje Matere in pobožnosti toliko vernih duš, in da je za Firenčane pripravljen žrtvovati vse, kar je mogoče.²²

Zdi se, da se v Firencah ni zgodilo nič posebnega. Don Rua je don Lazzeru v pismu sporočil o previdnostnem, četudi neprijetnem dogodku, ko je imel vlak ob odhodu veliko zamudo, kar pa je don Bosku prineslo nepredvideno pa obilno miloščino. Medtem se je v Rimu – sicer brez vsakršnega javnega razburjenja – zgodilo več stvari.

Gre za dva dogodka, o katerih poroča don Dalmazzo. V enem izmed teh dveh so se milosti pomnožile. Don Bosko je z blagoslovom Marije Pomočnice vrnil zdravje neki gospe. Ta se je malo zatem srečala z nekaterimi znanci, ki so bili protestanti. Ko so se čudili njenemu ozdravljenju od tako težke bolezni, jim je povedala, kaj se ji je pripetilo. Ti so potem, ne oziraje se na verske predsodke, popeljali k don Bosku težko bolno hčerko. Blaženi jo je blagoslovil in dekle je ozdravelo. Njena mati je polna zadovoljstva ponavljala: »Vidite, to je protestantska zmota, da ne častijo Marije.« Leta 1885 je don Bosko od te družine prejel pismo, v katerem so mu sporočali, da so se vsi člani družine spreobrnil h katoliški veri.

Nekega drugega dne, ko je don Bosko maševal v stari cerkvi na Via Vicenza, je vstopil neki gospod, ki je imel že osemnajst let tako bolne noge, da se je le z berglami komaj držal pokonci. Prosil je don Dalmazza, da bi ga predstavil Božjemu služabniku. Toda don Dalmazzo, ki se je moral vrniti domov, da je

²² Don Confortólovo pismo don Bosku, Firenze, 10. junij 1881.

pripravil kavo za don Boska, ga je prepustil kleriku Zucchiniju. Ta ga je po maši popeljal k don Bosku. Gospod ga je ponižno prosil za blagoslov. Don Bosko mu je postavil nekaj vprašanj, in ko je videl njegovo globoko vero, ga je blagoslovil, mu vzel bergle in ukazal: »Hodite.« Pohabljenec je tako začel hoditi. Odšel je z berglami pod pazduho, rekoč, da jih želi ohraniti za spomin. Ko so potem sedeli pri kavi, je prokurator dejal don Bosku: »Se pravi, da je popolnoma ozdravel z vašim blagoslovom!«

»Ozdravil ga je blagoslov Marije Pomočnice,« ga je on ljubeznivo popravil.

»Tudi jaz sem,« je odvrnil don Dalmazzo, »dal že tolikokrat blagoslov Marije Pomočnice z istim obrazcem, pa se ni nikdar nič zgodilo.«

»Oh, pravi otročiček!« je odvrnil don Bosko. »To je zato, ker nimaš vere.«

5. POGLAVJE

PRAZNIKI, NEVŠEČNOSTI IN SANJE O PRIHODNOSTI DRUŽBE

V ORATORIJU SO OBHAJALI SKLOP praznikov, ki jih lahko imenujemo značilno salezijanske in so bili potrjeno izročilo: Marija Pomočnica, sveti Alojzij, Janez Krstnik in Marijino vnebovzetje skupaj z don Boskovim godom in rojstnim dnevom. Vsi so jih nestrpno pričakovali, prinašali pa so veliko veselja in duhovnih darov. Ko v letu 1881 govorimo o njih, nimamo nič novega povedati o njihovem poteku, temveč bomo navedli tiste posebnosti, ki izstopajo iz običajnega. Večina vsega, kar bomo povedali, se nanaša na praznik 24. maja.

V Oratoriju je bila navada, da so na vse pravočasno mislili, zato se za časa don Boska navadno ni zgodilo nič nepredvidenega. Bili so pripravljani na vse. Da bi dobili škofa, ki bi pontificiral v cerkvi Marije Pomočnice, je don Rua iz Rima naročil proti koncu aprila generalnemu ekonomu don Sali, da bi o tem razpravljal s turinsko škofijsko pisarno. Danes se take formalnosti opravijo na kratko. Toda v turinski nadškofiji so vladale posebne okoliščine, kot je to jasno razvidno iz odloka liturgičnega koledarja za leto 1881. Člen 14 se je glasil: »Vsakdo, ki povabi kakega škofa, da v tej nadškofiji opravi kakršnokoli cerkveno opravilo, ne da bi za vsak primer prosil za dovoljenje škofijsko pisarno, težko greši proti spoštovanju svojega pastirja in proti škofovskemu dostojanstvu.« Don Sala je šel 2. maja k msgr. Gastaldiju, da bi blagovolil dovoliti msgr. Pampiriu, novemu škofu v Albi, da bi 24. opravil kak slovesen obred ali vsaj pridigal. Medtem ko mu je don Sala poljubljal prstan, je nadškof vprašal: »Kaj bi radi od mene?« Don Sala mu je začel razlagati: »Ker sem od svojega predstojnika dobil naročilo, da naj vodim dela pri cerkvi sv. Janeza Evangelista, in ker so tam že slikarji, sem se znašel v stiski, zato sem menil, da bi povprašal za nasvet vašo ekscelenco. Gre za podobe sedmerih škofov cerkva v Aziji v podobi angelov, kakor beremo v Skrivnem razodetju ...«

»Zares, ga je prekinil nadškof, nekaj iz Apokalipse je treba naslikati. Kar se

tiče mene, storite, kakor se vam zdi bolj primerno.«

»Pred nekaj dnevi,« je spretno nadaljeval don Sala, »sem bil v Albi, da bi si ogledal slike, ki jih je naslikal naš slikar Costa. Naletel sem na msgr. Pampiria. Govorila sva o cerkvi Marije Pomočnice. Dal mi je razumeti, da bi mu bilo všeč, če bi mogel maševati na njen praznik. Vendar mu pred pogovorom z vami nisem mogel dati končnega odgovora. Dejal se mu le, da bi bili zelo srečni, če bi ga ob tej priložnosti imeli med nami. Prišel sem tudi zato, da vas prosim za ustrezno dovoljenje, če vam je tako prav.«

»O tej stvari mi mora pisati don Bosko.«

»Don Bosko je, potem ko je zvedel za plemenito željo msgr. Pampiria, naročil don Rui, naj mi piše, da bi se odpravil k vaši ekscelenci in vas prosil pred vsem drugim za vaše dovoljenje.«

»Ne,« je odvrnil monsinjor, »ker se salezijanci v tisti cerkvi Marije Pomočnice obnašajo neprimerno z namenom, da bi me žalili. Če bi dovolil, bi pomenilo, da odobravam to, kar zavračam.«

»Oh, nikakor ne! Ne govorite tega, monsinjor. Mi delamo za dobro vseh in nikomur v škodo, še najmanj pa našemu nadškofu. Nasprotno, žrtvujemo vse mogoče, da bi mu bili v korist, zlasti tukaj v Turinu.«

»Da, da! Don Lemoyne brez mojega dovoljenja razglaša čudeže Marije Pomočnice in pred mojim nosom jih prodajajo po vsej nadškofiji, samo, da se norčujejo iz mene.«

»Prvič slišim govoriti o čudežih, monsinjor. Vedno je govor samo o milostih, ki so jih prejeli po priprošnji Marije Pomočnice.«

»To, kar piše don Lemoyne, so čudeži in čudeže mora potrditi cerkvena oblast. Tako zahteva odlok Svete kongregacije.«

»Zares ne poznam tega odloka. Vem pa, da brez cerkvenega dovoljenja ne izide nobena knjiga, ki govori o milostih po priprošnji Marije Pomočnice.«

»Da, vendar z dovoljenjem druge škofije. In s čigavim dovoljenjem bi radi naredili iz te cerkve božjepotno svetišče? Zato morajo biti dejstva, čudeži potrjeni od krajevnega ordinarija in ne izmišljeni.«

V tem trenutku je don Sala, človek silne postave in patriarhalne preproščine, skočil pokonci, tipal po žepih in potegnil na dan polno pest pisem, potegnil ven dopisnico in mu jo ponudil: »Berite, berite, monsinjor in se prepričajte, da si milosti, ki jih deli Marija Pomočnica, ni izmislil don Bosko.« Ker nadškof ni hotel brati, je nadaljeval: »Prav, dovolite, da vam preberem jaz: Čujte, prav Božja previdnost mi jo je poslala danes zjutraj.«

In je bral. Vitez Mercalli je iz Rima poročal o čudežnem ozdravljenju svoje žene grofice Fenile. Monsinjor je od časa do časa rekel kako besedo kot: »Prepričan sem, da, da ... da te osebe ...« Na koncu je dejal: »Če bi bile vse milosti take, kot je ta, bi jih brez težave potrdil ... In končno – dela se dobro.«

»Toda zakaj,« je povzel don Sala, »z nami tako ravnate?« Tukaj sta spremeni- nila pogovor in govorila o cerkvi v Rimu. Monsinjur je nadaljeval v čisto drugač- nem tonu in je celo rekel, da občuduje don Boska, da je Božja previdnost vedno pomagala don Bosku in da je don Bosko znal priklicati denar celo iz kamenja ... Ko se je poslavljaj, je don Sala dejal: »Če je v redu, bi msgr. Pampirio smel imeti slavnostni govor.« Odgovor se je glasil: »Msgr. Pampiria pustite v Albi, naj se tam znaša nad Rosminijem.« Končno je monsinjur, medtem ko se je don Sala poslavljaj, dejal: »Bom še premislil.«¹

Da bi zvedel, kaj monsinjur namerava, se je don Sala 19. maja vrnil in ga vprašal, ali bi smel msgr. Pampirio če že ne opraviti pontifikat vsaj imeti slav- nosti govor na čast Mariji Pomočnici. Bil je ponovno zavržen.

Monsinjur za nobeno ceno ni hotel premirja s salezijanci. Naslednjega dne ga je ravnatelj v Valsaliceju don Francesca prosil, da bi prišel, kadar koli bi mu bilo ljubo, podelit zakrament svete birme njegovim konviktovcem. Odgovoril je, da ne in da se sploh ne bo nikdar odpravil v kako salezijansko hišo, ker so mu bili salezijanci nasprotni. Toda prav don Francesca mu je moral dati dva tedna pozneje očitno znamenje podvrženosti. Bil je že dvanajst let spovednik. Pokli- cali so ga na izpit iz moralne teologije. Da bi razpršil vsak dvom o veljavnosti njegovih dovoljenj, je don Francesca izjavil v nadvse spoštljivem pismu, da so njegova dovoljenja v redu.² Potem pa se je vendarle uklonil in se predstavil za to določenim izpraševalcem, ki so bili vsi presenečeni in v zadregi, in dosegel popolno odobritev.

Moramo še povedati, da je ob prejšnjem monsinjorjevem obisku v Valsali- ceju izrekel svoje obžalovanje, ker je tiskarna v Sampierdareni pri *Katoliškem branju* izdala knjižico grofa Emiliana Avogadra della Motta z naslovom *Socialis- mo*, v kateri je ta pisatelj na koncu zavračal Rosminijeve nauke in načela.

Med temi zadnjimi nesporazumi je bil don Bosko že v Turinu, kamor se je vrnil 16. maja. Po štirimesečni odsotnosti so mu hoteli pripraviti slovesen spre- jem. On pa je prispel nekaj ur pred napovedanim časom, ko so bili vsi zbrani v cerkvi za devetdnevnicu. Bilo je malo pred blagoslovom, zato je menil, da bi ga podelil on sam. Ne moremo si predstavljati veselja, ki je napolnilo srca vseh, ko so ga zagledali, da je stopil iz zakristije, oblečen v duhovniško oblačilo, in šel proti oltarju. Preostali del večera so prebili v veselem petju, slovesnem ploska- nju in ob koncertu godbe na pihala.

Takoj naslednje jutro je napisal okrožnico za turinske sotrudnike in sot- rudnice in jih za 19. in 23. maj povabil na posebno konferenco v notranjo cerkev sv. Frančiška Saleškega. »Obravnavali bomo,« je bilo rečeno, »pomembne stvari za večjo Božjo slavo, za splošno korist človeške družbe in splošni napredek vseh.«

¹ Don Sala, pismo don Rui, Turin, 3. maj 1881.

² Dodatek, št. 10.

Sotrudnikom je podal točen opis vsega, kar je bilo storjeno in je imelo viden družinske zadeve, kar vsakdo rad sliši, saj je bolj ali manj vsakdo udeležen pri stvari. Prikazal jim je stanje gradnje cerkve sv. Janeza Evangelista v Turinu, cerkev Marije Pomočnice v Vallecrosii, šol in oratorija v Spezii, oratorija v Firencah, cerkve in zavetišča Srca Jezusovega v Rimu. Nato so se ustavili pri apostolskem prizadevanju misijonarjev in sester v Urugvaju in Patagoniji. Ko so bili duhovi navzočih dobro razpoloženi, je don Bosko popolnoma naravno preskočil na drugo področje. Primerjal je življenje misijonarja in življenje toliko kristjanov, ki se kopljejo v užitek, ne da bi bili pripravljene dati skromno miloščino za večno zveličanje svojih bratov.

Za kristjane tega kova veljajo besede sv. Petra Simonu Magu: Pecunia tua tecum sit in perditionem, tvoj denar naj gre s teboj v pogubljenje. Ti kristjani bi morali razmisliti, da bo Bog nekega dne terjal od njih obračun o dobrinah, ki jim jih je zaupal v upravljanje. Premožnim bo dejal: »Izročil sem ti imetje, da bi ga uporabil za mojo večno slavo in za podporo bližnjim. Kaj pa si naredil ti? Preobilje, zabava, potovanja za kratek čas, požrtije, igre na srečo, prireditve, vse to je požrlo tvoje imetje.« Mogoče bo kdo rekel: »Jaz svojega imetja ne zapravljam. Skrbim zanj in ga vsako leto povečujem. Kupujem hiše, posestva, vinograde in tako naprej.« Tudi tem bo Gospod dejal: »Res je, večal si imetje in grmadil dobrine. Medtem pa so tisoči revežev trpeli glad, tisoče otrok je raslo v nepoznanju vere in v slabih navadah, duše, ki sem jih odkupil s svojo krvjo, so padale v pekel. Več vam je bilo za vaš denar kot za mojo slavo, rajši ste imeli polne mošnje kot duše svojih bratov. Sedaj pa pojdite s svojim uživanjem, z vašimi zakladi, z vašim imetjem v večno pogubljenje: pecunia tua tecum sit in perditionem.

»Dobro mi je znano,« je dejal don Bosko, »da vi ne spadate v to vrsto ljudi in da dajete miloščino vsak po svojih močeh. Toda koliko je v svetu ljudi, ki bi lahko posnemali vaš zgled, pa ga ne posnemajo!«

Na koncu je povedal, da je pred nekaj urami zvedel, da je zavod v San Benignu, kjer se vzgajajo bodoči misijonarji in ravnatelji, učitelji in asistenti, v veliki stiski. Že več mesecev niso mogli plačevati peka, ki se ni več čutil dolžnega, da bi jih še naprej oskrboval s kruhom. On, don Bosko, je imel namen priporočiti jim za miloščino druge pomembne potrebe, vendar se mu je med vsemi zdela najbolj pomembna ta, da ne bi bodoče upe Družbe pustili brez nujno potrebnega. Zato se priporoča njihovi radodarnosti za ta namen. »Dobrodelnost, ki jo boste izkazali, bo še nocoj šla v tolažbo tem mojim dragim sinovom in vašim bratom, ki so popolnoma odvisni od Božje previdnosti.«

Sotrudnicam je govoril v istem smislu in jim prikazal, koliko dobrega so preteklo leto salezijanci in hčere Marije Pomočnice storili ubogi mladini, za koliko so povečali zmogljivosti svojih domov in tako omogočili vedno večjemu številu mladine odpraviti se na pot, ki vodi v nebesa, s poljedelskimi in drugimi šolami, deškimi in dekliškimi oratoriji. Če bi hoteli videti, kaj se dela v oratori-

jih, naj obišejo sestre, ki delujejo v Turinu in v bližnjem Chieriju. Ko je opisal življenje v teh dveh oratorijih, je nadaljeval:

Ob pogledu na to delovanje boste občutili veliko zadovoljstvo in si boste samo želeli, da bi se podobne ustanove odprle tudi v drugih delih mesta, da, celo na vseh koncih tega sveta. Kar vidite, da delajo sestre v Turinu in Chieriju, to delajo v štiridesetih in več domovih, ki jih vodijo hčere Marije Pomočnice v Italiji, Franciji, Ameriki in celo v barbarski Patagoniji. Oh, če bi imeli sredstva, koliko več dobrega bi lahko storili! Dobre volje nam ne manjka, vendar to še ni zadosti. Za začetek in vzdrževanje teh ustanov je potrebno veliko denarja in tega je v večini primerov premalo.

Kako naj potem podpiramo te in podobne dobrodelne ustanove krščanske ljubezni? Tako, da posnemamo hebrejske žene v puščavi, ko je šlo za to, da bi postavili malika, ki naj bi ga molili namesto Boga. Mojzes se je povzpел na goro Sinaj, da bi sprejel kamnite plošče z Božjimi zapovedmi, in je zamujal. Tedaj je ljudstvo postalo nepotrpežljivo in je zahtevalo od Arona, da naredi malika, kot so imeli navado Egipčani, da so ga molili: hoteli so, da jim naredi tele. Prestrašen zaradi izgredov, je bil Aron pripravljen ustreči njihovim zahtevam. Verjetno je v upanju, da bi te nesrečneže odvrnil od njihove zahteve, povabil, da naj prinesejo prstane, zapestnice, ogrlice in uhane svojih žena in hčera. Bi lahko verjeli? Toda oni so takoj začeli prinašati svoje dragocenosti in jih metati na kup. Nanesli so goro tega zlatega nakita, vse stalili in ulili tele, pred katerim so se moški in ženske vrgli na tla in pripravili hrupno zabavo, kakor poroča Sveto pismo.

Ali ni prava sramota, ko vidimo hebrejske žene in hčere, kako se ločijo od svojih najdražjih predmetov, da z njimi podprejo bogokletno zadevo, na drugi strani pa krščanske žene in dekleta, ki se nosijo kot kake kraljice ali dvorjanke, namesto da bi čistile pravega Boga z miloščino v njegovo čast, za okras cerkva in v pomoč toliko dečkom in deklicam, ki nimajo nikogar? Jaz gotovo ne bi hotel biti na mestu teh kristjank v trenutku smrti. Prav tako ne bi želel biti na njihovem mestu pri poslednji sodbi.

S tem nočem reči, da se mora ženska ali gospa oropati svojega nakita, ki ji pripada po njenem stanu in če ji okoliščine ne dovoljujejo, da bi mogla biti brez tega. Pravim pa, da je dolžna, da v tem ne pretirava, da ne sledi nečimrnosti sveta, da je dolžna opustiti vse odvečno v opremi hiše, v skrbi za lastno osebo in v postrežbi in da je dolžna, da v korist vere in v podporo bližnjega daruje, kar je odveč. To ste do sedaj že storile in vabim vas, da storite še v prihodnje, da bomo tako vsak na svoj način čistili našega Božjega odrešenika Jezusa Kristusa in tako pomagali čim večjemu številu duš v nebesa.

Najbolj uglednim sotrudnikom je ob tej priložnosti imel navado pisati pismenca. V njih jih je spominjal na velik praznik, ki takrat še ni bil tako dobro poznan in bi lahko ušel njihovi pozornosti. Podajamo primerek takega opozorila, ki ga je poslal grafu Eugeniu De Maistre.

Predragi gospod graf Eugenio!

Ne pišem vam pogosto, ker vem, da vas zadržuje tisoč opravkov, vendar se vas in vaše družine vsak dan spominjam pri sveti maši.

V Rimu mi je sveti oče veliko govoril o vas ter o bratih gospodih Carlu in Francescu, ki jima pošilja svoj blagoslov.

V torek, na dan Marije Pomočnice, bomo opravili sveto mašo po vašem namenu pri oltarju te naše nebeške zavetnice in jo prosili, da bi vaši družini naklonila trdno zdravje in dragocen dar vztrajanja v dobrem.

Bog naj vas blagoslovi, dragi naš gospod Eugenio, in molite tudi zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. maj 1881

Na vigilijo praznika so poleg turinskih sotrudnic, ki so se udeležile don Boskove konference, razveselili zavod tudi francoski romarji, ki so se vračali iz Rima in se po zgledu svojih sonarodnjakov ustavili pol dneva v Oratoriju. Ob njihovem prihodu so slovesno zapeli prve večernice Marije Pomočnice, po blagoslovu pa so dobrodošle goste pozdravili s petjem, godbo in več nagovori. Govoril je tudi don Bosko. Ko je na kratko omenil srečanje pri sv. Janezu v Lateranu v Rimu, se jim je zahvalil za njihov obisk in jim obljubil, da bo spremljal njih in vse njihove drage s svojimi molitvami. Končno je dejal: »Imejte mene in vse salezijance za svoje največje prijatelje. Rade volje vam bomo na uslugo vsakokrat, ko bomo to mogli. Ko je opat Picard, predstojnik asumpcionistov, ki je tudi tokrat vodil romanje, spregovoril z navdušenim pozivom, so se mnogi, ne vsi, vpisali med salezijanske sotrudnike.

Francozi so bili leta 1881 priorji in priorke praznika. S tem namenom je prišla iz Marseilla znana sotrudnica madame Jacques, čeprav je bila tudi aprila že v Rimu. Ob svoji vrnitvi je ustregla želji tamkajšnjega Odbora, ki ga je don Bosko imenoval svojo vojsko proti hudiču [*son armée contre le diable*]. Dobre gospe so prosile don Boska za nekaj fotografij, ki so jih posnele, kakor se spominjamo, v Marseillu. Ker pa jih takrat še ni imel, jim je obljubil, da jim jih bo poslal iz Turina in se nanje podpisal. Ker pa fotografij ni hotelo biti, so naprosile madame Jacques, da poskrbi za *précieux souvenir promis par le vénéré fondateur* [dragocen spomin, ki jim ga je obljubil častiti ustanovitelj]. Gospa, ki je bila odločena, da ustreže želji svojih kolegic, je dobila fotografijo, jo dala na svoje stroške razmnožiti in potem prosila Božjega služabnika, da se je na vsako sliko podpisal. Don Bosko pa je storil še več: obogatil jih je *d'un long et pieux autographe* [z dolgim in pobožnim avtogramom]. V ta namen je uporabil ves čas večernic na dan vnebovzvetja. Jasno je bilo zaznati napor, ki ga je moral vložiti, da je lahko vse napisal. Toda po mnenju naslovljenk je to dodalo stvari *un mérite de plus aux précieux souvenir* [zaslugo še dragocenejšega spomina]. Župnik Guiol se je madame Jacquesovi pri prvem sestanku Odbora v imenu vseh topla zahvalil za njeno prizadevnost.³

¹²³ Zapisnik seje Odbora, 12. maj in 8. junij 1881.

Prior ali priorček ali *petit Prieur* [mali prior], kakor so ga imenovali, je bil šestletni deček, sinček grofa Flayosa di Villeneuve, tistega iz Roqueforta, ki je bil velik don Boskov prijatelj. Aprila 1880 je deček zbolel za hudo pljučnico. Ko je oče videl, da je odpovedala vsa človeška zdravniška pomoč, je telegrafiral don Bosku, ki je dobro poznal otroka. Don Bosko je prejel novico v Lucci. Daroval je zanj sveto mašo in prosil Marijo Pomočnico za ozdravljenje. Kakor so pozneje ugotovili, je oče, medtem ko je don Bosko maševal, stopil k otroku, da bi videl, ali je živ, in ga poklical po imenu. V svoje veliko veselje je dobil odgovor: »Očka, daj mi jesti.« Ni bil več nezavesten, vročina je padla, kašelj je pojenjal, in ne da bi se moral zdraviti, je v kratkem zadobil prejšnjo moč in zdravje. Toda mesec pozneje ga je napadlo težko vnetje prsne mreže. Ko je nevarnost minila, so zdravniki predpisali nekaj mesecev izredne nege. Oče pa, poln vere in zaupanja, je prišel 24. maja v Turin, goreče prosil Marijo Pomočnico, se vrnil domov in našel sinčka popolnoma zdravega. Za praznik 1881 so ga pripeljali v Turin, kjer je v Oratoriju prevzel vlogo, ki je po navadi namenjena samo odraslim. Deček si je s prikupnim obnašanjem pridobil naklonjenost vseh.⁴

Velika slovesnost se je razvila brez pontifikala, vendar ne brez škofa. Dne 28. in 29. maja so v Milanu slavili duhovniški jubilej nadškofa Luigija Nazarija grofa Calabiana. Navzoč je bil ne samo lombardski temveč tudi subalpinski episkopat, ker je bil slavljenec Piemontčan in nekdanji škof v Casaleju.⁵ Msgr. Pampirio, ki je bil na poti v Milan, se je spotoma ustavil v Turinu, prenočil pri San Domenicu, svojih redovnih sobratih, in iz lastne pobožnosti zjutraj 24. maja daroval sveto mašo v cerkvi Marije Pomočnice, kjer je nekoč že pridigal. Don Bosko ga je seveda prosil, da je opravil sveto mašo s skupnim obhajilom. Ko je ordinarij za to zvedel, je napisal monsinjorju pismo, v katerem ga je karal, češ da ne more trpeti njegove navzočnosti v cerkvi Marije Pomočnice. Ko se je škof iz Albe vrnil v samostan San Domenico in dobil nadškofovo pismo, je takoj vse sporočil don Bosku. Zagotovil je ordinariju, da ne bo imel nikdar več kakega bogoslužnega opravila, temveč samo slavnostni govor o Mariji Pomočnici, ker je bilo tako napovedano. Nikakor ni hotel povzročiti neprijetnosti zaradi pohujšanja, ki bi se lahko porodilo iz vsega, če bi se med množico vernikov razvedelo o prepovedi. Nadškof je proti svoji volji dovolil nagovor, nikakor pa mu ni dovolil, da bi podelil tudi blagoslov.

⁴ LEMOYNE, *La Madre delle Grazie* [Mati milosti], Sampierdarena 1881, str. 155. Prim. tudi *Salezjanski vestnik* julija 1881. Sestra oblagodarjenega, redovnica Presvetega Srca, nam je poslala poročilo o čudežnem dogodku marca 1934 (Dodatek, št. 11).

⁵ Zavedajoč se naklonjenosti, ki jo je msgr. Calabiana pokazal salezijancem 1867 pri odprtju zavoda v Mirabellu v njegovi casalski škofiji, in tolikih dokazov ljubezni v vsakem času, mu je don Bosko 29. maja 1881 poslal naslednji telegram: »Salezijanci, njihovi gojenci, vaši vdani sinovi se veselijo vašega duhovniškega jubileja in gledajo v vas prijatelja, zaščitnika in dobrotnika. Vsi prosijo Boga, da bi vas z vašimi gosti pri mizi ohranil za naslednja taka praznovanja.« Ugledni prelat mu je odgovoril: »Iskreno se zahvaljujem za ljubeznivo pozornost. Iz vsega srca blagoslavljam očeta in sinove.«

Čeprav je bil delavnik, se je proti poznemu večeru zbrala okoli svetišča brezštevilna množica, da bi prvokrat videla razsvetljavo na plin. Prav tega leta so ugotovili, da je cerkev daleč premajhna za tako velike zборе ljudstva. Kajti za glavne cerkvene obrede se je velika množica morala zadovoljiti, da je bila navzoča na trgu pred cerkvijo. Ker ni bilo pontifikala, je bil don Bosko prisiljen, da je drugim naporom dneva dodal še enega nemajhnega, da je imel peto mašo in podelil blagoslov. Toda to je, kakor pravi neki turinski časopis,⁶ »vse močno razveselilo«. Isti časopis je svoje poročilo sklenil takole: »Bog naj še veliko let ohrani tega uglednega duhovnika, ki zna s svojo ponižnostjo in gorečnostjo buditi pobožnost krščanskega ljudstva.«

Nabralo se je veliko poročil o dobljenih uslišanjih. Nekateri so poročali ustno, drugi pisno. Don Bosko ni hotel, da bi pozabili na vse to. Zato se je ohranilo veliko nanj naslovljenih pisem, ki jim je pripisal svoje opombe za odgovor. Za to namenjeni seznam v zakristiji vsebuje celo vrsto imen.⁷ Glavne je pozneje kakor vedno objavil don Lemoyne.⁸

Prihod mnogih obiskovalcev v Oratorij je dajal priložnost za vpis novih sotrudnikov. Da bi olajšal tak vpis, je blaženi sestavil *Kratko poročilo o salezijanski družbi*, ga dal natisniti z datumom 24. maja na čeden in priročen list in ga delil vsem, ki so ga obiskali. Preprosto, kratko in jasno je predstavil glavne podatke o salezijanski družbi, nakazal njene dejavnosti in podal načine, kako jo je mogoče podpirati.⁹

Po končanih slovesnostih za Marijo Pomočnico se je pozornost obrnila na dvoje domačih slovesnosti, to je na praznik sv. Alojzija in godovanje sv. Janeza Krstnika. Za oba praznika ni bilo storjenega nič takega, česar ne bi povedali že pretekla leta. Don Boskov rojstni dan, ki so ga po pomoti obhajali na dan Marijinega vnebovzetja, je dobival vedno večji pomen za celotno hišo. Leta 1881 so začeli na ta dan slovesno podeljevati nagrade tako rokodelcem in dijakom, predsedoval pa je sam don Bosko. Ta okoliščina je omogočila javno obhajanje njegovega šestinšestdesetega rojstnega dneva. V sklepnih besedah se je najprej zahvalil in potem dodal: »Pravite, da je don Bosko naredil toliko lepih stvari. Toda vaša ljubezen vas navaja, da vidite stvari drugače, kakor so zares. Vse smo storili z Božjo pomočjo in s pomočjo Božje matere Marije. Če nam Gospod ne bi ponudil svoje mogočne roke in nas vodil s svojim navdihom, kaj bi mogli storiti mi? Poleg tega pa ne upoštevate sodelovanja toliko sotrudnikov in sotrudnic. Don Bosko je samo slepo orodje v Božjih rokah, kar dokazuje, da Bog, če hoče,

⁶ *Unità Cattolica*, št. 24, četrtek, 26. maj 1881.

⁷ V teh poročilih je tudi opomba, ki jo je don Bosko lastnoročno vnesel. Prav tako imamo še drugi vpis, ki ga je vnesel tudi on, vendar s poznejšim datumom letaku (Dodatek, št. 12).

⁸ *La stella del mattino*, Sampierdarena, 1883.

⁹ Dodatek, št. 13.

lahko stori velike reči tudi z najbolj neustreznimi sredstvi.« Nato je na kratko omenil križe, ki so mu tega leta padli na ramena. Dečki seveda niso kaj dosti razumeli. Toda on je skušal spodbuditi svoje sodelavce in prijatelje, ki so bili nekateri bolj in nekateri manj uvedeni v stvari. Končno se je razvnel v slavospevu nekemu nekdanjemu gojencu iz Nizze Monferrato, ker je tam ustanovil cvetoč in zgleden krožek mladih katoliških delavcev, in ga postavil za zgled in občudovanje navzočim. Sklepna misel pa je bila namenjena duši: »Kdo ve, ali se bomo prihodnje leto spet našli vsi tukaj zbrani? Boste tukaj vi? Bo tukaj don Bosko? Veliko jih je bilo lansko leto tukaj živahnih, veselih, radostnih, zdravih in krepkih in danes jih ni več! Živimo torej tako, kakor če bi bil vsak dan zadnji našega življenja. Delajmo dobro, dokler imamo čas, in ko bo bila naša zadnja ura, se nam ne bo treba kesati, da smo preživeli naše dni v brezdelju, brez koristi za Boga in za človeštvo. Upam, da bo ta ura tako zame kakor za vas bila čim poznejše. Toda četudi ne bi bilo tako, naj se vedno zgodi Božja volja.« Omenil je tudi najnovejše težave: »Sedaj preidimo drugam. Rečem vam lahko, da smo kakor vedno zlasti še to leto imeli nemalo velikih tolažb, kakor tudi (tudi to je treba povedati) veliko trnja in bolečin. Sicer pa je vsem znano, da ni vrtnic brez trnja. Toda kaj naj storimo, dragi sinovi? Vedno naj se zgodi Božja volja, kajti Bog nas ne bo nikoli zapustil, niti takrat, ko bo okoli nas rjovela divja nevihta. Pogum torej, vedno pogum! Nikdar ne nehajmo delati dobro in Bog bo na naši strani.«

Leta 1881 je doletelo don Boska več velikih in majhnih težav. Nekatero večje so nam že znane iz prejšnjega zvezka, o drugih bomo poročali v naslednjih. Tukaj bomo govorili samo o manjših, ki smo jih poimenovali nevšečnosti; pa ne zato, da bi jih prezrli, temveč zato, ker so v primerjavi z drugimi prave malenkosti. Sem sodijo napadi v časopisih, od katerih smo tri že navedli v prejšnjih poglavjih pa jih še vedno ostaja zadosti.

Don Bosko je imel stalno navado, da je, kakor je mogel in znal, vračal storjene usluge. Eden izmed načinov je bil, da je dobrotnikom posredoval cerkvena in državna odlikovanja, če je predvideval, da jih bodo rade volje sprejeli. Pri tem ga ni vodila skrivna želja, da bi se komu prikupil ali podpihoval slavohlepnost ali imel od tega kako korist, temveč samo želja, da bi se oddolžil za prejete usluge. Jasno je, da so državna odlikovanja večala ugled in zato prinašala korist. Odlikovanja Svetega sedeža za dobre katoličane in zaslužne cerkvene dostojanstvenike pa so krepila povezanost vernikov s svetim očetom in Cerkvijo. Niso pa tako mislili tisti, ki so iskali pohujšanje in presojali druge po sebi. Eden takih je bil urednik časopisa *Cronaca dei Tribunali*.

Ta je 26. marca prinesla članek *Don Bosko in vitezi*. V njem je najprej razlil svoj strup na sedemintrideset tisoč odlikovancev v Italiji, nato pa v želji, da bi govorila slabo o don Bosku, izkopala iz daljne preteklosti primer turinskega izdelovalca likerjev Revellija, ki je 1870 po zelo krivih potih prišel do viteškega

križca. Resnica je, da je ta gospod, ki si je silno želel viteško čast, daroval don Bosku štiri tisoč lir, nakar je bilo ustrezno njegovi želji. Toda don Bosko ni vedel, da je bil v zadevo vpleten tudi neki mešetar z odlikovanji, ki je igral dvojno vlogo. Zato je novopečeni vitez potegnil v zadevo tudi don Boska, češ da ga je v povezavi z mešetarjem hotel prevarati. Zato je oba tožil na sodišču v Borgu Dora in zahteval, da se mu vrne vsota, ki so mu jo prekanjeno izvabili. Sodnik je tožnika obsodil na plačilo sodnega postopka in povračilo za povzročeno škodo. Toda obsodba ni ugajala člankarju, ki si je za svoje bralce izmislil čudovito zgodbo in spis takole sklenil: »Ta dogodek priporočam v branje tistim, ki bodo nekoč kanonizirali opata Boska, duhovnika, lisjaka, političnega zvitorepca in mešetarja s križci. Sedaj pa se pripravimo na zagovor in obrambo časopisa *Corriere di Torino*.« Toda katoliški dnevnik ni ničesar branil. Gotovo je bila to želja don Boska, ki je bil odločen nasprotnik vsakega polemiziranja. Toda iz žolčnega izliva nesrečnega pisuna je pognalo nepričakovano pričevanje splošnega prepričanja o svetosti, ki je hote ali nehote obdajalo don Boskovo osebo.

Bolj obtežujoč in strupen napad proti njemu je izvedla *Gazzetta d'Italia* iz Firenc 7. junija. Zdi se, da je pisec neki protestant, ki ga je verjetno motila navzočnost salezijancev v tem mestu. Izšla je nova knjiga znanega nekdanjega jezuita Carla Curcija,¹⁰ ki je ponavljal že v svojih drugih knjigah izrečene misli in tožil nad pomanjkljivo izobrazbo velikega dela italijanske duhovščine. Časnikar je vzel to misel za izhodišče in skušal pokazati, kako v Italiji vzgajajo in posvečujejo duhovnike in kako so zato neuki, slabo vzgojeni in nimajo na ljudstvo nikakršnega moralnega vpliva. Z mirnim in potuhnjenim zadržanjem človeka, ki govori o neovrgljivih resnicah, je pisal: »V Turinu je duhovnik, don Bosko, ki v mnogih svojih zavodih v službi Cerkve vzgaja stotine in stotine fantov, od katerih jih veliko gre v misijone v Afriko, Južno Ameriko in Indijo. Veliko jih ostane tam za vedno, drugi pa se po nekaj letih dela med *neverniki* vrnejo v naše cerkve. Vsak si lahko predstavlja, kakšni duhovniki so to. Devetdeset od sto jih prihaja iz najnižjih družbenih slojev.« Ko je z enako mero nadaljeval in posploševal, je sklenil svoje razmišljanje z opombo, da bi se morali za to zadevo v Italiji vsi zavzeti. S temi vsemi je menil zlasti člane vlade, ki so se v smislu, kot ga predlaga on, že tako preveč zanimali celih dvajset let.

Tako so salezijance v Toskani predstavili v zelo klavrni luči, kot da gre za trumo neizobraženih ljudi, ki so daleč od resničnosti in po svoje udarjeni. Na tako zlobno namigovanje je mislil don Bosko, ko je govoril nekdanjim gojencem duhovnikom na letnem zborovanju 10. avgusta. Priložnostni govornik je menil, da mora zavriniti tako hudobne obtožbe. Don Bosko je izrabil priložnost

¹⁰ Sac. C. M. CURCI. *La nuova Italia ed i vecchi zelanti*. Firenze, Fratelli Bencini editori, 1881. Knjigo so dali na indeks z odlokom 15. junija 1881. Avtor *laudabiliter se subiecit et opus reprobavit* [Pisatelj se je častno uklonil in delo preklical].

in povedal, da je pred leti neka osebnost, katere ime je zamolčal, pisala v Rim in obtožila salezijance nevednosti.¹¹ In kaj so storili? Pregledali so seznam članov in na podlagi izvirnih dokumentov s kolkovanimi potrdili pokazali, da je dvesto članov Družbe prestalo rigorozne izpite v semenišču, na univerzi v Turinu, v državnih licejih in zavodih, doseglo diplome v teologiji, filozofiji in literaturi ter bilo potrjenih za profesorje in učitelje. Ko so v Rimu prejeli tako dokumentirano poročilo, so ga pokazali obtoževalcu. Veste, kaj je odgovoril? Odgovoril je, da se ni čuditi, da ima don Bosko v svoji Družbi toliko doktorjev in diplomiranih profesorjev, ker je iz množice dečkov, ki jih ima na voljo, izbral najbolj nadarjene, druge pa pusti ob strani. Vidite, kakšno nasprotje in obenem tudi potrditev izreka Svetega Duha, da *mundus totus in maligno positus est* [cel svet tišči v zlu]. »Da,« je nadaljeval, »svet je poln hudobije in ne bi molčal, niti če bi mu v usta stlačili najokusnejše cmoke.« Potem je razširil svojo misel in dejal: »Sicer pa jaz nočem, da bi bili moji sinovi enciklopedisti, nočem, da bi bili moji mizarji, kovači, čevljarji, odvetniki, niti da bi bili moji tiskarji in knjigovezi filozofi in teologi, še manj pa si želim, da bi moji profesorji in učitelji študirali *De arte Politica* [O politični umetnosti], kakor če bi morali postati ministri in poslaniki. Zame je zadosti, da vsak dobro pozna stroko, ki jo opravlja. Ko ima kak rokodelec potrebno in koristno znanje za opravljanje svoje stroke, ko je kak profesor zadosti poučen o svoji vedi, ki jo poučuje svoje učence, ko je duhovnik z ustreznimi izpiti dokazal, da je sposoben opravljati svojo sveto službo in jo dejansko opravlja v korist duš, potem so vsi ti, tako menim, zadosti izobraženi v korist vere in družbe in imajo pravico do spoštovanja. Zato se držimo svojega in se ne menimo za hudobne jezike in strupena peresa.«

Človeku se kar gabi, ko vidi nesramnost, s katero so nekateri časopisi od časa do časa zlivali zaničevanje in sramotenje na don Boska. Tudi leta 1881 je *Il Fischietto* hotel pokazati svoje prostaštvo proti njemu. Dne 11. oktobra si je izmislil neko pismo nekega rimskega kardinala don Bosku. Oba je imenoval z izmišljenim imenom in v zasmehovalni pesmi prikazoval don Boska kot človeka, ki vara neizkušene in izvablja iz njih denar. In čeprav so vsi dobro vedeli, za kaj ga uporablja, je metal senco celo na cerkve, ki jih je gradil Božji služabnik. To ni bil več humor, temveč pravo obrekovanje. Toda kljub namenu, da bi vzel dobro ime don Bosku, zasmehovanje nesrečnega časopisa ni imelo učinka. Po ustih neresničnega prelata je izjavil: »Malo s silo in malo z ljubeznivostjo ste se uveljavili pri tolikernih poštenih ljudeh, tako da se vaše ime razlega do konca sveta.« Svet, svet, svet! Da, za takega ga imajo pošteni ljudje na široko po Italiji.

Nekaj dni pozneje, 20. oktobra, se je hotela znesti nad don Boskom tudi slabo prikrita bahavost *Gazzetta Piemontese*. Neki gospod Anglesio, znan turin-

¹¹ Prim. MB XI, str. 218–220 [BiS XI, str. 133–135].

ski bankir in dober katoličan, je zaradi ponesrečenih denarnih posegov zašel v težek položaj. Da ne bi zapadel v vrtnec sodnih postopkov, se je umaknil iz javnega življenja. O njegovi izginitvi se je spletlo nešteto govoric. Rečeno je bilo celo, da se je zatekel v Vatikan in da naj bi tam ustanovil fantastično Vatikansko banko. Končno so se pojavili glasovi, ki so po mnenju tega časopisa vedeli povedati, da se je »dal zapreti v enega izmed zavodov slavnega don Boska« in da se je »potem preselil v eno izmed hiš tega svetovno znanega don Boska v Argentini«. Tudi tukaj je v izrazih »tolikerih hiš« in »svetovno znanega don Boska« čutili sektaški srd na človeka, ki ga občuduje ves svet. V resnici pa so se stvari takole razvijale. Zvest don Boskov dobrotnik Anglesio je *gratis et amore Dei* [zastonj in iz ljubezni do Boga] oskrboval Oratorij z zdravili. Propad imetja ga je našel krščansko vdanega v njegov položaj. Vdan v usodo je od tistega, kar mu je ostalo, vzel potrebno vsoto na pot v Ameriko, dal vbojajme nekaj sto lir in se izročil v roke Božjemu služabniku, ki ga je nastanil v hišo v Patagónes, kjer je sveto živel in umrl.

Zadnja tovrstna nevšečnost leta 1881 je izvirala iz neke oporoke iz leta 1878. Tri leta so znotraj in zunaj Genove polnili ceste letaki, ki jih je raztresal neki don Paolo Ricchino, brat oporočnika, ki je bil prav tako duhovnik. Zadnje raztresanje letakov je bilo decembra 1881. Dobili so jih tudi nekateri škofje in kardinali. Pred sabo imamo letak, ki ga je prejel kardinal vikar in izročil don Dalmazzu. Na srečo sta prostaški izraz in nesmiselno besedilo vnaprej razvrednotila obtožbo proti »turinskemu čudodelniku« in »proizvajalcu silnih čudežev«. Toda kdo more pravilno oceniti škodo, ki jo lahko naredi obrekovanje, pa naj bo še tako nesmiselno?

Šlo je za res čisto obrekovanje. Don Angelo Ricchino, varuh cerkve Naše ljube Gospe Božjega usmiljenja v Sampierdareni je bolehal za gobavostjo ene noge in bil več let priklenjen na posteljo. Don Albera mu je vsako nedeljo zastonj pošiljal dva duhovnika, da sta maševala, pridigala in spovedovala. On sam pa ga je pogosto obiskoval in tolažil. Ko so mu morali odrezati palec na nogi, je bil don Albera edini, ki ga je tolažil in mu dajal pogum v težki duševni stiski. Neka ugledna pa zelo neprevidna oseba mu je natvezla, da je njegova moralna dolžnost, da se podvrže temu posegu. Revež se je boril s strahom pred operacijo in obveznostjo vesti. Don Albera ga je reševal iz duševne stiske tako, da mu je pokazal, da ni nikakršne moralne obveznosti za operacijo, da pa je primerno. Toda bilo je že prepozno. Ko je prišla smrt, je bolnik želel kakor koli povrniti prejete usluge, obenem pa zagotoviti existenco svoji sestri, ki je ostala sama na svetu. Sestro je zaupal don Alberi, ki jo je namestil pri hčerah Marije Pomočnice, in ga imenoval za vsesplošnega dediča. Vendar dediščina ni bila kaj velikega.

Tedaj pa se je pojavil brat don Paola in začel ugovarjati. Duhovnik dvomljivega življenja, kakor je mogoče razbrati iz tožb, ki jih je imel pred sodiščem, je

začel izpodbijati veljavnost oporoke; in to prav on, ki ni nikdar razen v zadnjem hipu obiskal svojega brata. Zbral je razloge in pokazal, da don Albera ni pravi dedič, temveč samo zaupnik, ki zastopa don Boska. Sektaši so mu zagotavljali, da bo zmagal pred sodiščem. Kaj vse je nesrečnež pred dokončno sodbo storil, da bi onečastil don Boska v časopisih, letakih in z živo besedo. Toda Božja pravičnost celotne hudobije ni pustila nekaznovane. Štirje časnikarji, ki so se udeležili nesramne igre, so bili obsojeni na štiri do sedem let zapora, ker so pretili meščanom, da bodo objavili skrivnosti na njihov račun, če ne bodo plačali določene vsote denarja. Začetnik vse te zmede je prav tako slabo končal. Pred sodiščem se je moral zagovarjati zaradi sramotnega dejanja in je umrl brez zakramentov.

Da bi dvignilo don Boskovega duha iz globine teh velikih in malih nevšečnosti, se je, rekli bi, nebo sklonilo do njega v obliki vzvišenih razodetij, ki so ga potrjevala v gotovosti njegovega poslanstva. Meseca septembra je imel ene najpomembnejših sanj. V njih je videl neposredno prihodnost Družbe in njen izredni razvoj, obenem pa tudi nevarnosti, ki so ji pretile, in uničenje, če ne bi pravočasno poskrbel za protiukrepe. Kar je videl in slišal, je naredilo nanj tak vtis, da tega ni samo pripovedoval z živo besedo, temveč celo zapisal. Izvirnik se je izgubil, toda na srečo se je ohranilo več prepisov, ki se vsi ujemajo.

Spiritus Sancti gratia illuminet sensus et corda nostra. Amen.

[Naj milost Svetega Duha razsvetli naše misli in srca. Amen.]

V poučitev Salezijanski družbi.

Desetega septembra tekočega leta (1881), na dan, ko cerkev časti slavno Marijino ime, so salezijanci, zbrani v San Benignu, opravljali duhovne vaje.

Med spanjem v noči od 10. na 11. september se je moj duh znašel v čudovito lepo opremljeni sobani. Zdelo se mi je, da se sprehajam z ravnateljmi naših domov, ko se je med nami pojavil moški tako bleščečega videza, da nam je jemalo vid. Pogledal nas je, ne da bi izrekel besedo, in se nekaj korakov oddaljen od nas začel z nami sprehajati. Bil je oblečen v bogat plašč, ki ga je pokrival od vrha do tal. Okoli vratu je nosil šal z vozlom, od katerega sta visela dva trakova. Na šalu je bilo zapisano: Pia Salesianorum Societas anno 1881 [Salezijanska družba leta 1881] in na traku: Qualis esse debet [kakšna mora biti]. Deset velikih bleščečih diamantov je bilo vzrok, da nismo mogli gledati ali samo s težavo to vzvišeno osebnost. Troje teh diamantov je bilo na prsih in nad enim je bilo napisano Fides [vera], nad drugim Spes [upanje] in nad tistim nad srcem Caritas [ljubezen]. Četrty diamant je bil na desni rami in je nosil napis Labor [delo]; pod diamantom na levi rami je bilo napisano Temperantia [zmernost]. Preostalih petero diamantov je krasilo zadnjo stran plašča. Bili so takole razporejeni: največji in najbolj bleščeč v sredini četverokotnika je nosil napis Obedientia [pokorščina]. Nad prvim na desni strani je bilo napisano Votum paupertatis [zaobljuba uboštva], nad drugim spodaj Praemium [plačilo]. Nad zgornjim na levi je pisalo Votum castitatis [zaobljuba čistosti]. Diamant je izžareval posebno svetlobo, in ko si ga gledal, je privlačil pogled kot magnet železo. Pod drugim diamantom na

levi je bilo napisano Ieiunium [post]. Vsi ti štirje diamanti so usmerjali svoje bleščeče žarke proti diamantu na sredini.

Tudi dragoceni biseri so kot plamenčki nosili različne napise.

Nad Vero je bilo zapisano: Sumite scutum Fidei, ut adversus insidias diaboli certare possitis [Vzemite ščit vere, da boste lahko proti zalezovanjem hudiča bojevali]. Drugi žarek je razglašal: Fides sine operibus mortua est. Non auditores, sed factores legis regnum Dei possidebunt [Vera brez del je mrtva. Ne poslušalci, temveč izpolnjevalci zapovedi bodo dosegli Božje kraljestvo].

Na žarkih Upanja je bilo zapisano: Sperate in Domino, non in hominibus. Semper vestra fixa sint corda, ubi vera sunt gaudia [Zaupajte v Gospoda, ne v ljudi. Naj bodo vaša srca zasidrana tam, kjer so večne radosti].

Na žarkih Ljubezni se je glasilo: Alter alterius onera portate, si vultis adimplere legem meam. Diligite et diligemini. Sed diligite animas vestras et vestrorum. Devote divinum officium persolvatur; missa attente celebretur; Sanctum Sanctorum peramanter visitetur [Drug drugega bremena nosite in tako boste izpolnili mojo zapoved. Ljubite in boste ljubljeni. Toda ljubite svoje duše in duše vaših bližnjih. Pobožno opravljajte sveti oficij, mašo pozorno darujte, Najsvetejše pogosto obiskujte].

Nad besedo Delo: Remedium concupiscentiae, arma potens contra omnes insidias diaboli [Zdravilo proti poželenju, močno orožje proti vsem hudičevim zalezovanjem].

Nad Zmernostjo: Si lignum tollis, ignis extinguitur. Pactum constitue cum oculis tuis, cum gula, cum somno, ne huiusmodi inimici depraedentur animas vestras. Intemperantia et castitas non possunt simul cohabitare [Če odmakneš gorivo, ogenj ugasne. Zavezo skleni s svojimi očmi, z grlom in s spanjem, da taki sovražniki ne bodo uničili vaših duš. Nezmernost in čistost ne moreta bivati skupaj].

Nad žarkom Pokorščina: Totius aedificii fundamentum, et sanctitatis compendium [Temelj celotne zgradbe in obilje svetosti].

Nad žarkom uboštva: Ipsorum est Regnum coelorum. Divitiae spinae. Paupertas non verbis, sed corde et opere conficitur. Ipsa coeli ianuam aperiet et introibit [Taki je Božje kraljestvo. Bogastvo-trnje. Uboštva ne izpričujemo z besedami, temveč s srcem in dejanji. Z njim odpiramo nebeška vrata in vstopamo skoznje].

Nad žarkom Čistosti: Omnes virtutes veniunt pariter cum illa. Qui mundo sunt corde, Dei arcana vident, et Deum ipsum videbunt [Vse kreposti so mi prišle z njo. Čisti v srcu bodo brali Božje skrivnosti in gledali Boga].

Nad žarkom plačilo: Si delectat magnitudo praemiorum, non deterreat multitudo laborum. Qui mecum patitur, mecum gaudebit. Momentaneum est quod patimur in terra, aeternum est quod delectabit in coelo amicos meos [Če nas veseli veličina plačila, naj nas ne straši težava odrekanj. Kdor trpi z menoj, se bo z menoj tudi radoval. Trenutno je to, kar trpimo na zemlji, večno, kar bo razveseljevalo prijatelje v nebesih].

Nad žarkom Post: Arma potentissima adversus insidias inimici. Omnium Virtutum Custos. Omne genus daemoniorum per ipsum eiicitur [Premogočno orožje proti sovražnikovim zasledovanjem. Čuvaj vseh kreposti. Izganja vse vrste hudih duhov].

Širok trak rožnate barve je krasil spodnji del plašča in je nosil napis: Argumentum praedicationis. Mane, meridie et vespere. Colligite fragmenta virtutum et magnum

sanctitatis aedificium vobis constituetis. Vae vobis qui modica spernitis, paulatim decidetis [Vsebinska pridiganja. Zjutraj, opoldne in zvečer. Zbirajte delce kreposti in sezidali boste veliko zgradbo svetosti. Gorje vam, če boste zanemarjali malenkosti, kajti počasi boste propadli].

Do tedaj so nekateri ravnatelji stali, drugi so klečali na tleh, vsi pa so bili kot začarani in nihče ni govoril. Tedaj je don Rua kakor iz sebe dejal: »Treba je vse to zapisati, da ne bomo pozabili.« Išče pero, pa ga ne najde. Potegne iz žepa listnico in ne najde svinčnika. »Jaz si bom zapomnil,« je dejal don Durando. »Jaz si bom zapisal,« pravi don Fagnano in začne pisati s stebлом neke rastline. Vsi so strmeli in razumeli pisanje. Ko je don Fagnano končal pisanje, je don Costamagna nadaljeval narek: »Ljubezen vse razume, vse prenaša, vse premaga. Govorimo o njej z besedami in dejanji.«

* * *

Medtem ko je don Fagnano pisal, je izginila luč in vsi smo se znašli v gosti temi. »Tišina,« je dejal don Ghivarello, »pokleknimo in molimo, saj bo luč spet prišla. Don Lasagna je začel moliti Veni Creator, potem De profundis, Maria Auxilium Christianorum, čemur so vsi odgovorili. Ko so izrekli Ora pro nobis, se je prikazala luč, ki je osvetljevala ploskev z napisom: Pia Salesianorum Societas qualis esse periclitatur anno salutis 1900 [Salezijanska družba, kakor se predvideva, da bo leta Gospodovega 1900]. Trenutek pozneje je postala luč veliko močnejša, tako da smo se mogli med seboj videti in razpoznati.

Sredi tistega blišča se je spet pojavil možki kot prej, vendar z zelo žalostnim obrazom, podobnim tistemu, ki mu gre na jok. Njegov plašč je bil brez barve, bil je razjeden od moljev in zmečkan. Kjer so bili prej diamanti, so bile sedaj globoke luknje, ki so jih razjedli molji in drug mrčes.

»Poglejte in razumite,« je dejal. Videl sem, kako se je deset diamantov spremenilo v deset moljev, ki so divje žrli plašč.

Namesto diamanta Fides [Vera] je pisalo: Somnus¹² et accidia [Spanec in lenoba].

Namesto Spes [Upanja]: Risus et scurrilitas [Smeh in posmehovanje].

Namesto Charitas [Ljubezni]: Negligentia in divinis perficiendis. Amant et quaerunt quae sua sunt, non quae Iesu Christi [Malomarnost v božji službi. Ljubijo in iščejo, kar je njihovega, in ne to, kar je Jezusa Kristusa].

Namesto Temperantia [Zmernosti]: Gula, et quorum Deus venter est [Požrešnost in njihov bog je trebuh].

Namesto Labor [Dela]: Somnus, furtum, et otiositas [Spanje, varanje, brezdolje].

Namesto Obedientia [pokorščine] je zevala široka špranja brez napisa.

Namesto Castitas [Čistosti]: Concupiscentia oculorum et superbia vitae [Poželenje oči in napuh življenja].

Namesto Paupertas [Uboštva]: Lectus, habitus, potus et pecunia [Ležanje, slabe navade, pijača in denar].

Namesto Praemium [Plačila]: Pars nostra erunt quae sunt super terram [Naš delež bo to, kar je na zemlji].

Namesto Ieiunium [Posta] je bila luknja brez napisa.

¹² V raznih redakcijah je pomotoma *sumnum*.

Ko smo to videli, smo bili vsi prestrašeni. Don Lasagna je omedlel, don Cagliero je postal bled kot stena, naslonil se je na stol in zaklical: »Ali je mogoče, da so stvari šle tako daleč?« Don Lazzero in don Guidazio sta bila vsa iz sebe, naslonila sta se drug na drugega, da nista padla. Don Francesca, grof Cays, don Barberis in don Leveratto so klečali in z rožnim vencem v roki molili.

Tedaj se je zaslišal votel glas: Quomodo mutatus est color optimus! [Kako zelo se je spremenila prej tako lepa barva].

* * *

Potem se je zgodilo nekaj posebnega. V trenutku smo se znašli v gosti temi, sredi katere se je prikazala svetla luč, ki je imela človeško podobo. Nismo mogli vzdržati pogleda, vendar smo opazili, da je ljubeček, oblečen v belo in z zlatom vezeno oblačilo. Robovi obleke so bili posejani z diamanti. Z dostojanstveno držo, pa mil in ljubezniv, se nam je približal in nam rekel dobesedno takole: Servi et instrumenta Dei Omnipotentis, attendite et intelligite. Confortamini et estote robusti. Quod vidistis et audistis, est coelestis admonitio, quae nunc vobis et fratribus vestris facta est; animadvertite et intelligite sermonem. Iacula praevisa minus feriunt, et praeveniri possunt. Quot sunt verba signata, tot sint argumenta praedicationis. Indesinenter praedicate opportune et importune. Sed quae praedicatis, constanter facite, adeo ut opera vestra sint velut lux, quae sicuti tuta traditio ad fratres et filios vestros pertranseat de generatione in generationem. Attendite et intelligite. Estote oculati in tironibus acceptandis, fortes in colendis, prudentes in admittendis. Omnes probate, sed tantum quod bonum est tenete. Leves et mobiles dimittite. Attendite et intelligite. Meditatio matutina et vespertina sit indesinenter de observantia constitutionum. Si id feceritis, numquam vobis deficiet Omnipotentis auxilium. Spectaculum facti eritis mundo et Angelis, et tunc gloria vestra erit gloria Dei. Qui videbunt saeculum hoc exiens et alterum incipiens, ipsi dicent de vobis: A Domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris. Tunc omnes fratres vestri et filii vestri una voce cantabunt: Non nobis, Domine, non nobis; sed Nomini tuo da gloriam [Služabniki in orodje v Božjih rokah, poslušajte in razumite. Opogumite se in bodite močni. Kar ste videli in slišali, je Božji opomin, ki je bil izrečen vam in bratom. Bodite pozorni in razumite poučitev. Puščice, ki jih predvidevamo, manj bolijo in se jim je mogoče izogniti. Kolikor je gesel, toliko je tem za pridiganje. Nenehno pridigajte, če je komu všeč ali ne. Kar pridigate, sami izpolnjujte, da bodo vaše besede kakor luč, ki naj kot gotovo izročilo preide na vaše brate in sinove iz roda v rod. Poslušajte in razumite. Bodite previdni pri sprejemanju novincev, odločni pri njihovi vzgoji, zadržani pri sprejemanju k zaobljubam. Preizkusite vse, obdržite pa samo tisto, kar je dobro. Lahkožive in mehkužne odpustite. Poslušajte in razumite. Jutranje in večerno razmišljanje naj se suče okoli izpolnjevanja konstitucij. Če boste to delali, vam Božja pomoč nikdar ne bo manjkala. Občudovanje boste angelom in ljudem. Tedaj bo vaša slava pred Bogom popolna. Tisti, ki bodo videli konec tega in prihod prihodnjega stoletja, bodo vzklikali: »Gospod je vse to naredil in je čudovito v naših očeh.« Tedaj bodo vsi vaši bratje in sinovi enoglasno peli: »Ne nam, Gospod, temveč svojemu imenu daj slavo in čast.«]

Te zadnje besede so peli in glasu, ki je govoril, se je pridružila množica ubranih, zvenečih glasov, da smo bili kakor zunaj svojih čutov. Da ne bi omedleli, smo se tudi sami pridružili petju. Ko je pesem prenehala, je izginila luč. Tedaj sem se zbudil in se zavedal, da se dani.

* * *

Pro memoria. Sanje so trajale skoraj vso noč. Ko sem se zjutraj zbudil, sem bil do smrti zbit. Vendar sem v strahu, da ne bi česa pozabil, hitro vstal in si zapisal nekaj stvari. Ti zapiski mi služijo za pripovedovanje sanj na dan Marijinega darovanja v templju.

Ne spominjam se vsega. Med toliko stvarmi sem lahko ugotovil, da je Gospod do nas zelo usmiljen. Našo Družbo blagoslavlja nebo, vendar moramo sami storiti vse, kar je v naši moči. Nakazanih nesreč se bomo rešili, če bomo pridigali o krepostih in napakah, ki so nakazane v sanjah. Če bomo to, kar pridigamo, tudi izpolnjevali, bomo vse prenesli na naše brate v praktičnem izročilu.

Prav tako sem mogel ugotoviti, da nam preti veliko trnja, naporov, ki pa jim bodo sledile tolažbe; okoli leta 1890 velika stiska in okoli leta 1895 veliko zmagoslavje. Marija Pomočnica, prosi za nas.

Don Rua je opozorilo skrivnostnega moža takoj vzal zares in je razodete teme uporabil v svojih nagovorih. Sobratom v Oratoriju je pripravil vrsto konferenc, v katerih je natančno razlagal vsebino sanj. Obdobje, ki ga je don Bosko pripisoval mogočim zmagoslavjem in porazom, je v Družbi čas, ki ga v človeškem življenju zaznamujemo z začetkom mladostne dobe. To je zelo pomembno in občutljivo obdobje, od katerega je odvisen prihodnji razvoj človeškega življenja. V zadnjem desetletju preteklega stoletja je zaradi hitrega porasta števila hiš in članov Družbe ter širjenja Družbe med toliko različnih narodov pretila nevarnost, da bi prišlo do odmika od prave začrtane poti, če ne bi takoj posegali. Toda po don Boskovi smrti nam je Božja previdnost poslala v njegovem nasledniku razsvetljeno glavo in odločno voljo, ki je bila prav za to obdobje izrednega pomena. Don Rua, ki ga lahko imenujemo poosebljenje vsega lepega in dobrega iz prvega dela sanj, je bil zares buden čuvaj in odločen vodja, ki je znal nove trume voditi po pravi poti.

Pomen sanj nima časovne omejitve. Don Bosko je opozoril na zelo odločilno obdobje takoj po njegovi smrti. Toda kakšna *qualis esse debet* [kakšna mora biti] Družba in *qualis esse periclitatur* [kaj ji preti], vsebuje ta opomin, ki nikdar ne bo izgubil svojega pomena in bo vedno pomembno opozorilo, ki ga je don Bosko dal predstojnikom: »Zlu, ki preti, se bomo izognili, če bomo pridigali o krepostih in napakah, ki so nakazane v sanjah.«

6. POGLAVJE

DON BONETTIJEVA PRAVDA PRED KONCILSKO KONGREGACIJO

DRUGEGA NOVEMBRA 1881 JE ŠEL don Bosko v San Benigno, da bi z novinci opravil vajo za srečno smrt in nadel petinštiridesetim duhovniško obleko. Izraz njegovega obraza je bil vedno enak in nič ni razodeval težkih notranjih skrbi. V zaupnem pogovoru z don Barberisom pa mu je dejal, da trpi zaradi nekaterih težav, ki sodijo med največje v njegovem življenju. »Včeraj sem moral zelo goreče prositi Boga,« je dejal, »da mi je ohranil trezno glavo, saj je šlo za stvari, ki bi človeka spravile ob pamet. Zlasti ta dva dneva se je nabralo toliko stvari, ki so se jim pridružile še druge iz prejšnjih časov, vse pa s slabim predznakom.« Zatem se je malo zbral in z žalostnim nasmeškom rekel: »Potrebujem človeka, ki bi me malo spodbudil.« Besede, ki razložijo, zakaj se je njegov dragi don Barberis tako zelo raznežil. Potem je po večerji, z namenom, da bi odrinil žalostne misli, začel pripovedovati dogodke iz prejšnjih časov.¹

Največje težave so don Bosku povzročala vprašanja, o katerih je razpravljal Državni svet glede zaprtja šol v Oratoriju, Bonettijeve zadeve glede oratorija v Chieriju, nekateri spisi proti turinskemu nadškofu. O prvi zadevi smo že poročali v šestem poglavju prejšnjega zvezka, o zadnji bomo govorili malo pozneje. Sedaj pa bomo povzeli pripoved o drugi zadevi, ki smo jo prekinili po osmem poglavju štirinajstega zvezka.

Povzemimo na kratko dosedanjo vsebino. Prva dva dela zadeve sta potekala v turinskem cerkvenem krogu, tretji pa se je začel, ko se je don Bonetti naveličal čakati na preklic odloka o suspenzu in se je odločil, da bo zaradi dobrega imena svojega duhovništva, salezijanske časti in Družbe, ki ji je pripadal, vse skupaj predložil Sveti koncilski kongregaciji v Rimu. Trikrat je prosil to kongregacijo,

¹ Iz z roko pisanega zvezka, ki je dodan kroniki zavoda v San Benignu. Vsebino je don Barberis bodisi narekoval ali dal komu prepisati. Prinašamo ga v Dodatku, št. 14 med drugimi dogodki.

da bi mu turinski nadškof spet dovolil popolnoma svobodno opravljati duhovniško službo ali mu vsaj dal kanonične razloge za izrečeno kazen. Kongregacija je vedno znova pisala nadškofu, dokler ta po dolgem molku ni navedel razlogov, ki pa niso bili zadosti utemeljeni. Zato so se odločili, da bodo 3. julija 1880 o zadevi razpravljali na zboru vseh kardinalov in 17. julija dali msgr. Gastaldiju svoje poročilo. Končno je 11. decembra prišel uradni ukaz, da naj sporoči don Bonettiju ta odlok. Prizadetemu je bilo sporočeno po tajniku Chiusu na božično vigilijo z opombo: »Velečastiti monsinjor vam daje en mesec časa, začeniši z datumom tega pisma, da pojasnite svoje razloge Sveti koncilski kongregaciji.«

Od 11. do 24. decembra je monsinjor imel čas, da je izdelal obširno poročilo, ki ga je 29. decembra poslal kardinalu eminenci Cateriniju. Vse skupaj je ena sama velika obtožba proti salezijancem, ki jo je monsinjor uvedel z naslednjimi besedami: »Moja duša silno trpi, ko sem dolžan opozarjati na nepravilnosti velezaslužnega don Janeza Boska, ki se ga z veseljem spominjam, saj je bila moja prva duhovniška skrb, da sem mu pomagal pri njegovih začetkih, pozneje kot škof v Saluzzu in sedaj v Turinu. Vedno sem ga občudoval in blagoslavljal njegove ustanove, ki z Božjim blagoslovom očitno nadvse lepo uspevajo.«

Da bi dokazal svojo naklonjenost do don Boskovih ustanov, navaja dva dogodka. »Ko je kazalo, da bo razpadel kolegij Valsalice v tem mestu, sem si prizadeval, da bi ga prevzeli don Boskovi salezijanci kot svojo zasebno šolo. V ta namen sem iz lastnega žepa plačal deset tisoč lir, ker velečastiti gospod don Bosko ni hotel prevzeti plačila dolgov, ki jih je naredila dotedanja uprava zavoda. Proti koncu meseca februarja 1880 sem ponudil velečastitemu don Bosku hišo blizu župnijske cerkve Srca Jezusovega v vrednosti štirideset tisoč lir, da bi salezijanci odprli dva razreda brezplačne ljudske šole za dečke. Ponudba je ostala brez odgovora.« Zakaj je ta ponudba ostala brez odgovora, smo že razložili na drugem mestu.² Kar se tiče Valsaliceja, vsota deset tisoč lir gotovo ni bila malenkost, hvaležnost za to bi morali pokazati prejšnji upravitelji zavoda, ki so dolgove naredili, in ne salezijanci, ki od tega niso dobili niti centezima. Poleg tega pa so salezijanci dobili samo pravico za uporabo poslopja, ne pa tudi lastninske pravice. Salezijanci so morali osem let plačevati šolskim bratom osem tisoč lir najemnine na leto, in ko so končno kupili zavod, ni nadškof dal niti pare.

Potem uvodu našteva nadškof že poznane obtožbe proti don Bonettiju: kršenje župnijskega prava ob smrti neke redovnice v Chieriju; spor z župnikom pri Santa Maria della Scala zaradi starejših deklet, ki so obiskovale praznični oratorij; zadeva o suspenzu brez kanoničnih opominov; *Turinski nadškof, don Bosko in don Oddenino*, ki je bila »natisnjena s sodelovanjem don Bonettija«. Končno še ostra obtožba don Boska samega. »Velečastiti don Bosko,« piše

² MB XIV, str. 532–533 [BiS XIV, str. 344–345].

monsinjor, »ki je storil toliko dobrega v Turinu in drugih krajih, je v razgovoru z gospodom kanonikom župnikom v Chieriju o zadevah oratorija dejal, da če bo prišlo do razhajanj glede tega oratorija, naj se kanonik župnik ne obrača na msgr. nadškofa, temveč naj naravnost z njim, to je don Boskom, razčisti vprašanje. Kanonik župnik se je pohujšal zaradi takega ščuvanja velečastitega don Boska, ki ga je cenil zaradi njegovih kreposti, in nikakor ni mogel privoliti v nepokorščino kakega župnika do svojega predstojnika nadškofa.«

Toda kanonik župnik je poln gneva nasedel svoji sovražnosti. Razgovor je potekal leta 1878, ko je nadškof don Bosku podelil vsa pooblastila za odprtje oratorija v Chieriju. Tedaj je blaženi, ki je vedel, kako je župnik drhtel od nasprotovanja, predvideval, da bo župnik za vsako zadevico tekel k nadškofu, in rekel: »Glejte, gospod župnik, ker je gospod nadškof zadovoljen, da se godijo te stvari, ni treba, da bi ga za vsako najmanjšo stvar nadlegovali. Če boste torej opazili v oratoriju kakršno koli pomanjkljivost, mi, prosim, pišite in bova midva med seboj stvari prijateljsko uredila.« To je tisto veliko pohujšanje, ki je mučilo nežno vest kanonika župnika!

Don Bonetti je svoje poročilo predložil Rimu 8. januarja 1881. Nadškof je kak mesec pozneje poslal v Rim kanonika Colomiattija, škofijskega odvetnika, z naročilom, da pri Sveti kongregaciji poizve, kaj je z zadevo, in dá potrebna pojasnila. V Rim je prišel v petek 4. februarja in po zavzemanju msgr. Macchija, hišnika njegove svetosti, dobil že 8. avdienco pri papežu. Medtem je msgr. Verga, tajnik koncilске kongregacije, dal v vpogled don Bonettijevo poročilo in mu dovolil, da ga pred njim prebere in doda svoje pripombe, če bi se mu zdelo potrebno. Kanonik je uporabil cel dan, da je prebral vse Bonettijeve dopise. Nato je napisal spomenico, v kateri je povzel vse dogodke in dal pravne opombe.

V pismu, v katerem je msgr. Gastaldiju poročal o svojem delu, sta dve stvari, ki ju ni mogoče uskladiti. Ko je prebral don Bonettijevo poročilo, je takoj zatrdil, da bo pravdo izgubil. Istočasno pa že kazal veliko zanimanje, da bi čim prej obiskal kardinala Nino, in se opravičeval, da ga ni obiskal takoj po prihodu v Rim: »Nisem se takoj odpravil h kardinalu Nini, ker sem se hotel najprej seznaniti s položajem cele zadeve.« To pomeni, da je imel posebno naročilo za kardinala, kaj pa je to bilo, nam jasno povedo naslednje besede: »Še danes bom stopil h kardinalu in bom skušal doseči nesodno poravnavo, ne da bi se pri tem dotaknil postopka pri Sveti kongregaciji za koncil niti ga ne bi skušal preprečiti.«³ To se pravi, da se je zavaroval, da ne bi padel, tako malo je bil prepričan o zmagi.

Obiskal je kardinala zaščitnika salezijancev z namenom, da bi ga obvestil o stanju cele zadeve, kakor smo pravkar povedali. Izrazil mu je živo željo, da bi se stvari poravnale *de bono et de aequo* [dobro in pravično] za obe strani, ne da bi

³ Pismo z dne 8. februarja 1881. Izvirniki pisem, ki jih je Colomiatti pisal nadškofu iz Rima, so pri teologu Franchettiju v Turinu.

šli na sodišče. Do sporazuma, ki bi zadovoljil obe strani, pa bi prišli, če bi bil don Bonetti pripravljen prositi nadškofa za odpuščanje. Kardinalu se je zdelo bolj pametno, da bi počakali na razsodbo Svete kongregacije, ko je zadeva že v teku. Kanonik pa je vztrajal pri svojem in prosil kardinala, da bi se v ta namen zavzel pri don Bosku. Kardinal po tehtnem razmisleku ni imel za primerno, da bi zavrnil predlog. V tem smislu je pisal don Bosku in prepustil odločitev njegovi modrosti in krščanski ljubezni in mu zagotovil, da je Colomiatti dobro razpoložen in bi bil pripravljen na sporazum.⁴

Kardinal je zato takoj pisal don Bosku in mu pojasnil svoj pogled na celo zadevo. Pismo mu je poslal po rokah samega kanonika. Toda ta blaženemu pisma ni mogel izročiti osebno, ker se je, kot že vemo, mudil v Franciji, zato so mu pismo poslali tja. Jasen odgovor Božjega služabnika postavlja stvari na svoje mesto.

Velespoštovana eminenca!

Veledenjeno pismo, ki mi ga je vaša velespoštovana eminenca blagovolila pisati v zadevi don Bonettija, je naredilo dolgo pot in me dobilo v Roquefortu, nedaleč od Toulona.

Nadvse si želim, da bi zadevo prijateljsko poravnali. Pred približno letom dni me je nadškof poklical k sebi. Dogovorila sva se, da bo preklical suspenz don Bonettiju, in jaz sem pro bono pacis [zaradi ljubelega miru] odredil, da ne bo več hodil opravljat duhovniške službe v Chieri. To odločitev sem sporočil don Bonettiju, ki je bil tega zelo vesel, ker je zgleden duhovnik in zelo delaven.

Toda dan po najinem dogovoru sem zgodaj zjutraj prejel pismo msgr. nadškofa, v katerem je preklical spravo in postavil stvari nazaj v prejšnje stanje.

Poleg tega je dogovor povezan z nesprejemljivim pogojem: če don Bosko ne sprejme sprave, ga bo nadškof tožil zaradi žaljivih knjižic, ki so jih napisali proti nadškofu.

To pomeni: Če sprejemem dogovor o spravi, se priznavam za avtorja žaljivih knjižic, ki sem jih vedno odločno zavračal. Če zares hočejo, da bi se stvar končala extra forum iuridicum [brez sodnega postopka], potem ne vidim lažje poti, kot da se vrnemo k že dogovorjenemu, se pravi, da naj rešijo don Bonettija suspenza, in bo vse končano. Moram še povedati, da visi nad piscem pretnja suspenza ipso facto [takoj ob dogodku], če bi on sam ali po kom drugem v tisku ali knjigah objavil kar koli proti našemu nadškofu. Kljub temu bom od tu pisal turinskemu nadškofu in ga prosil, da pove svoje mnenje o tej zadevi.

Ponižno se zahvaljujem vaši eminenци za zanimanje, s katerim se zavzimate za naše zadeve, in vam zagotavljam našo skupno hvaležnost in naše slabotne molitve, v čast mi je, da se imenujem vaše spoštovane eminence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Istočasno je blaženi poslal don Rui navodila za vse, kar je bilo treba ukreniti. Don Rua je vse natančno izpolnil ter se 4. in 5. marca odpravil k nadškofijske-

⁴ Dodatek, št. 15.

mu odvetniku in mu povedal, da so salezijanci na željo njihovega kardinala zaščitnika pripravljene miroljubno urediti zadevo don Bonettija in umakniti tožbo, ki jo je on vložil proti monsinjorju nadškofu pri Koncilski kongregaciji. To je bila vedno želja don Boska in vseh predstojnikov. Če so se salezijanci obrnili na razsodišče Svetega sedeža, so to storili zato, ker monsinjor ni hotel nikdar prostovoljno preklicati kazni, ki jo je razglasil proti redovni osebi kljub izrecni prepovedi Svete kongregacije za škofo in redovnike. Po nekaj razmišljanjih je kanonik zapustil vtis, da lahko upajo na preklic suspenza Bonettiju tudi za Chieri, vendar s pogojem, da bi se ponižal in prosil odpuščanja.

»Toda za kake žalitve naj prosi odpuščanja?« je vprašal don Rua.

»Za tisto malo nasprotovanja,« je odgovoril, da bi se pokoril monsinjorjevim odredbam, in za manj spoštljivo pismo, pa tudi zato, ker je lansko leto ponovno poslal v Rim poziv, da ne bo več opravljal duhovniške službe v Chieriju, ko so mu suspenz nadomestili s prepovedjo.

Sicer pa vse to ni bilo točno. Monsinjor je namreč v svojem pismu dne 27. marca 1879 don Bosku jasno in razločno pisal: »Odvzemam don Bonettiju oblast zakramentalne odveze.« Na ta način ga je vedno kazal krivega pregreškov, ki jih ni zakrivil, in ga osramotil pred celim mestom. To je bil Colomiatti pripravljen prezreti in iti čez to. Hotel pa je, da bi prosil odpuščanje za knjižice, ki so bile napisane proti nadškofu, zlasti za tisto, ki je obravnavala spor v Chieriju. Pri tem je don Rua omenil, da suspenz nima kaj opraviti s knjižicami, ki so bile natisnjene nekaj mesecev pozneje, da s temi knjižicami salezijanci nimajo nič opraviti in da zavračajo vsako odgovornost.

Iz vsega je don Rua povzel dvoje spoznanj: 1. Ker monsinjor ni mogel vztrajati pri tožbi, ki jo je v Rimu vložil proti salezijancem, je hotel bolj ali manj jasno potrdilo, da so bili soudeleženi pri zadevi knjižic, in tako napeljati vodo na svoj mlin. 2. Ker se je bal obsodbe zaradi nepravilno izrečene kazni, je hotel s pretnjo tožbe zaradi knjižic prekiniti potek sodbe in jo odložiti za nedoločen čas. »To so moje sumnje,« je pisal don Rua don Bosku, »ki pa niso brez osnove.⁵ Res je, da mi je kanonik Colomiatti zagotavljal, da je med svojim bivanjem v Rimu mogel razumeti, da bo, če bo sodba izrečena, don Bonnetti obsojen. Menim pa, da se bojijo obsodbe priti monsinjorju.«

Še o dveh drugih stvareh je don Rua lahko z gotovostjo poročal don Bosku: 1. Tudi če bi monsinjor preklical suspenz proti don Bonettiju, ne bi storil ničesar za odstranitev slabega vtisa v škodo don Bonettija, saj je vztrajal pri prepovedi, da za nedoločen čas ne sme v Chieri. Don Bonetti pa je imel pravico do zadoščenja svoje časti posebno tam, kjer se je zadeva začela. Kanonik se je želel dogovoriti osebno z don Ruom, ne da bi o tem obvestil don Boska, češ da

⁵ Pismo, Turin, 7. marec 1881.

bi se sicer stvari preveč zavlekle. Zato je don Rua modro pripomnil: »Mož ima nekaj za bregom.«

Don Ruova bojazen ni bila brez osnove. Če bi bila zares dobra volja za ureditev zadeve, je bila pot lahka in odprta. Monsinjur naj bi predvsem odvezal don Bonettija od cerkvene kazni, ki jo je izrekel proti *rednemu* spovedniku, razen če bi šlo za stvari, ki se tičejo spovedi, kar gotovo ni bilo pomanjkanje domnevnega spoštovanja. Zato bi moral popraviti krivice, ki mu jih je naredil, ko je vzbudil neosnovane sumnje proti njemu v škodo cele Družbe. Veliko strašilo bi moglo biti, da bi pri tem trpel nadškofov ugled. Toda to nevarnost bi mogli obiti tako, da bi mu dovolili nekajkrat pridigati v chieriških cerkvah ali da bi mu dali pisno dovoljenje za spovedovanje v ženskih ustanovah, če bi ga kdo za to prosil.

Kardinal Nina je na don Boskove opombe odgovoril z dilemo.⁶ Ali je don Bonetti sposoben se pravno braniti sodelovanja pri knjižicah proti nadškofu, potem sta njegova čast in čast Družbe zahtevala, da ne bi prišlo do nikakršne sprave, ali pa don Bonetti ni bil docela miren in je tudi samo zaradi okoliščin, ki niso bile odvisne od njega, bil vpleten tudi posredno v to zadevo in bi v tem primeru menil, da ne bi bilo neprimerno, če bi se primerno opravičil, iz česar bi bilo mogoče posneti resničnost dogodka v danih okoliščinah in nič več. Nato je nadaljeval: »Če dobro pomislite, da imate opravka s človekom *sui generis* [svoje vrste], je prav, da dobro preudarite, kaj boste storili. Vi, ki poznate ljudi veliko bolj kot jaz, boste lahko presodili, ali se v celi zadevi skriva dvojnost in kaka zanka. Nikakor ne smete izgubiti poguma in se morate zavedati, da je nasprotovanje nujno povezano z deli, ki so Gospodu po volji.«

Kardinal, ki je po mnogih dokazih ljubeznivega občudovanja don Boska uporabljal tovrstne izraze, nas ne more prepričati, da se je zares tako izražal 8. februarja, da je opravičil besede, ki jih je Colomiatti pisal svojemu predstojniku msgr. Gastaldiju: »Med oklepaji naj povem: kardinal don Boska nima za svetnika, medtem ko je prepričan o svetosti patra Anglesia iz Male hiše Božje previdnosti.«⁷

Don Bosko je iz Nizze Marittime poslal pismo njegove eminence don Bonettiju, ki je pridigal v Aosti. Ko je videl, kako se sovražniki bojijo, ker niso imeli prav, je don Rui priporočil, da naj odločno zahteva zadoščenje za nečast, ki mu jo je prinesla nezaslužena kanonična kazen, in popravilo škode brez vsakega opravičila, ker samo domnevno nespoštovanje ni bil nikakršen kanoničen razlog. Prav tako naj bi odločno zastopal stališče glede knjižic. »Mi smo v vsem,« tako je pisal, »samo žrtve.« Priznaval pa je, da je mogoče osebam, ki so prihajale poizvedovat, kako potekajo stvari, v bolečini, ki jo je čutil, opisal svoj položaj in dokazoval svojo nedolžnost. Vsekakor pa noben ne Božji ne človeški zakon

⁶ Pismo, Rim, 16. marec 1881.

⁷ Pismo, Rim, 8. marec 1881.

ne prepoveduje potožiti se prijateljem in dati duška svoji bolečini. Če potem ti ljudje zlorabijo zaupanje, drugi ne more nič. Prav tako je don Rui priporočil, da bi stvari zavlačeval, dokler don Bosko ne bo prišel v Rim.⁸

V škofijski kuriji pa se jim je mudilo in niso marali odlašanja. Dne 29. marca je Colomiatti iz Turina pisal don Bosku in ga vabil, da bi se sporazumel z monsinjorjem. Blaženi je odgovoril iz Alassia in postavil dva pogoja, če že hočejo, da pride do sprave in miru.

Velečastiti gospod kanonik in odvetnik Colomiatti!

Don Rui sam dal vsa pooblastila, da uredi zadevo ubogega don Bonettija. Rekel sem mu, da je najbolj preprost način preklic njegovega suspenza, za katerega ne vemo, na kaj se po kanonskem pravu opira. V tem smislu sva stvari že uredila z njegovo spoštovano ekscelenco vedno častitim nadškofom, toda že naslednje jutro po najinem dogovoru je v pismu, ki ga je naslovil name, preklical dogovor.

Ko so potem raziskovali zadevo, so ugotovili, da so oblatili poštenje duhovnika, ki je bil v civilnem in cerkvenem pogledu vedno brez krivde. Ne razumem pa tega, da se od njega zahteva obžalovanje stvari, ki jih je on vedno odločno zavračal in bi bil že samo sum o čem podobnem zame zadosten razlog, da bi ga nemudoma izobčil iz naše Družbe, ki je podvržena tolikim preizkušnjam.

Edini način, da bi končali enega najbolj neprijetnih sporov, se mi zdi, da je: 1. Preklicati suspenz don Bonettija, kakor je bilo že storjeno. 2. Preklicati težke obtožbe proti njemu v Rimu, razen če so na voljo dokazi, ki jasno dokazujejo don Bonettijevo krivdo, kar pomeni isto, kot da ga izključimo iz redovne skupnosti, ki ji pripada. Toda on trdi, da se niti najmanj ne boji pripisanih mu očitkov, in prosi samo za možnost, da dá potrebna pojasnila.

To so, dragi moj gospod kanonik, v prijateljskem ozračju in popolni zaupljivosti moji vidiki in moje stališče. Don Rua, ki ima celo zadevo v rokah, se bo lahko bolje dogovoril z vašo spoštovano uglednostjo.

Bog naj nas vse blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti, medtem ko imam čast, da se imenujem s polnim spoštovanjem vaše uglednosti ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Alassio, 5. april 1881

Pismo je šlo skozi roke don Rue, ki ga je takoj poslal kanoniku. Iz pogovora, ki ga je imel z njim, je sklepal, da bi bilo mogoče vse lepo urediti s pogojem, če bi don Bonetti, ne da bi moral prositi odpuščanja zaradi knjižice, ki ji je nadškof pravil chieriška knjižura, dal objaviti v *Vestniku* kako besedo, s katero bi zavrnil vsako odgovornost te publikacije in bi grajal njeno vsebino.⁹ Ko je don Bonetti zvedel za to, je prihitel iz Aoste v Turin, ker bi se moral don Rua v Sampierdareni sniti z don Boskom in ga spremljati v Rim. Dogovorila sta se, da glede obšir-

⁸ Pismo don Bonettija don Rui, Aosta, 20. marec 1881.

⁹ Pismo don Rue don Bonettiju, Turin, 8. april 1882.

nega pojasnila, v katerem bi prikazal, da ni niti naravnost niti posredno vplival na osovraženo knjižico, ni nikakršne težave. Don Rua je to kanoniku sporočil iz Sampierdarene, ker na dan odhoda kljub nekaj uram čakanja ni bil sprejet.¹⁰ Nikakor pa ni pozabil poudariti glavne točke: »Menim pa, da je treba strogo ločiti vprašanje suspenza od vprašanja knjižic in da preklic prve in zadoščenje časti nista odvisna od te izjave.« Nato je v še bolj skromnem tonu nadaljeval: »Ker je bil suspenz izrečen pisno, je samo po sebi umevno, da se tudi preklic opravi pisno, ali ne? Ali bolje: da se pove, da ga niso izrekli iz razlogov, zaradi katerih je mogoče kaznovati kakega redovnika, se pravi iz nečednih razlogov, temveč zaradi drugih. Vaša uglednost naj pomisli, kaj bi bilo mogoče storiti.« Kanonik je don Rui poslal en izvod knjižice o chieriški zadevi s prošnjo, naj jo prebere in vidi, da gre zares za moko iz vreče don Bonettija. Njegova sodba se glasi: »Naj vam povem, kaj mislim o celi zadevi, čeprav zaradi premnogih opravkov knjižice nisem mogel v celoti prebrati. Iz tega, kar sem videl, lahko rečem, da knjižice ne moremo pripisati don Bonettiju. Če je mogoče kdo kaj takega mislil, moramo reči, da se dostikrat motimo v svojih sodbah.« Sklep pisma je v popolnem svetniškem slogu: »Sicer pa, ko razmišljam o zavzetosti, s katero se ukvarjate s temi zadevami, ne morem storiti drugega kot izreči svoje odkritosrčno občudovanje. In medtem ko vam izražam veselo alelujo in obilico nebeških blagoslovov za prihodnje velikonočne praznike [pisal je na *veliki četrtak*], imam čast, da se imenujem itn.«

Takoj po velikonočnih praznikih je škofijski odvetnik povabil don Bonettija nekega dopoldneva v svojo pisarno. Teh pet dni je don Bonetti izrabil za razgovor z don Boskom, ki mu je iz Rima lakonično odgovoril: Menim, da lahko greš na zahtevni razgovor z dvema odločilnima pogojema: da te osvobodijo kazni in da prekličejo obtožbe zoper tebe pri Svetem sedežu. Pospešili bomo najino vrnitev.« Kdaj in kje je prišlo do srečanja obeh nasprotnikov, nam ni znano. Toda 24. aprila je prišlo v Oratorij za don Ruo, ki je bil še odsoten, pismo, v katerem je bilo rečeno, da je dovoljenje za spovedovanja don Bonettija že podpisano. Zato naj pride on ali don Bonetti v škofijsko pisarno in ga dvigne. Ko je don Bosko zvedel za to, je don Bonettiju priporočil:¹¹ »Kar se tiče znane zadeve, boš dobil še drugo pismo. Poskrbi, da ne boš niti rekel niti napisal ničesar, kar bi lahko prišlo v roke komur koli. Radi bi nas kompromitirali. Vsako stvar previdno.« Zgled previdnosti nam je dajal on sam, kakor se vidi iz naslednjih dveh spisov.

Naslednja dva tedna naši arhivi molčijo o tej zadevi. Nato pa imamo pismo monsinjorja don Bosku, ki ga je prejel v Rimu, ko se je odpravljal v Firence. Nadškof mu je spet govoril o svojih zaslugah za salezijansko družbo. Za nas pa so pomembni naslednji stavki: »Bil bi zelo vesel, če bi se najini odnosi povrnili

¹⁰ Pismo, 14. april 1881.

¹¹ Pismo, Rim, 29. april 1881.

v leta od 1848 do 1872, ko so bili odlični in rodovitni. Jaz sem vedno isti in sem dal vaši uglednosti odlične dokaze [...]. Če želi vaša uglednost in vsi vaši doseči polnost blagoslova svetega Maksima, turinskega škofa, morate priznati krivice, ki ste jih storili sedanjemu njegovemu nasledniku, in ga prositi odpuščanja. Obljubiti mu morate, da ne boste brez njegovega dovoljenja ne govorili, ne storili, ne tiskali ničesar, kar se tiče turinske škofije, in videli boste, kako bo spet vse lepo in jasno kot v nekdanjih časih.«¹²

Don Bosko je verjel tem zagotovilom in je privolil v monsinjorjevo ponudbo. Zato se je kanonik Colomiatti 27. maja predstavil s popolnim pooblastilom svojega nadškofa. Razgovor je trajal dolgo. Blaženi je verjel poštenosti in odkritosrčnosti obljub, ki so mu jih dajali. Dogovorili so se, da bo ordinarij preklical vse ovadbe, ki jih je poslal v Rim proti don Bonettiju, proti don Bosku in proti vsej salezijanski družbi; da bodo don Bonettija rešili nesrečnega suspenza in se bo vse vrnilo tja, kjer je bilo pred 12. in 14. februarjem 1879 in kakor je že odločil na večer 26. maja istega leta, pa spet preklical naslednje jutro. Pod tema dvema pogojema je don Bosko izročil Colomiattiju lastnoročno napisano potrdilo, ki naj bi bilo dokaz mirne sprave. Temu naj bi sledilo nadškofovo potrdilo don Bosku, v katerem bi on privolil v postavljene pogoje. To je bil ustni dogovor. Don Boskova izjava se je glasila: »Podpisani kot rektor salezijanske družbe, zadovoljen zaradi srečnega konca spora med duhovnikom don Giovannijem Bonettijem in njegovo spoštovano ekscelenco monsinjorjem nadškofom, prosim njegovo eminenco kardinala prefekta Koncilske kongregacije, da bi vrnili vse listine, povezane s to zadevo.« Sledi datum in podpis.

Ko je nadškof dobil v roke to potrdilo z don Boskovo izjavo, ga ni poslal s svojim dopisom don Bosku, da bi preveril, ali se sklada z dogovorjenim, temveč kardinalu prefektu Koncila. V spremnem pismu je monsinjor pisal: »Na osnovi izjav, ki jih je velečastiti don Janez Bosko, predstojnik salezijanske družbe, dal mojemu fiskalnemu odvetniku glede ženskega oratorija v Chieriju, ki ga vodijo salezijanske sestre, ki do sedaj še niso izvzete iz škofove sodnosti, in v živi želji koristiti salezijanski družbi podpisani izjavlja, da don Bosko želi, da bi zaustavili proces, ki teče pri Sveti koncilski kongregaciji proti duhovniku don Bonettiju, in to na željo samega don Bonettija. Zato prosim vas, kardinal prefekt, da umaknete vse tozadevne listine.«

Tukaj je treba opozoriti na več stvari. Predvsem ni niti besedice o dveh dogovorjenih pogojih, ni govora o ukinitvi prepovedi don Bonettiju, da bi spovedoval v Chieriju. Ni šlo samo za umaknitev don Bonettijevih listin, temveč za umaknitev vseh drugih listin. Omemba oratorija salezijanskih sester daje misliti, da je bil don Bonetti suspendiran samo za spovedovanje v zasebni kapeli

¹² Pismo, Turin, 10. maj 1881.

sester in ne v javni kapeli, ki pripada salezijancem. Tudi preprost osnutek, ki ga je v zaupnem dogovoru izročil z namenom, da mu ga vrnejo, in ki bi ga morali vsaj na lepo prepisati, ko bi monsinjor privolil v postavljene pogoje, ni listina, ki bi jo smeli kot dokončen dokaz predložiti kardinalu prefektu.

Vendar nenormalnosti še ni bilo konec. Dogovorjeno je bilo, da naj bi kanonik osebno prišel k don Bosku in mu prinesel ustni odgovor. Kanonik pa je vse poslal v pismu in priložil svoj prepis nadškofijskega odloka. Še več: kanonik je čakal več dni, preden je dal sporočilo o pošiljki v Rim. In še ni zadosti: namesto da bi to opravil čim hitreje, je vse poslal po pošti. Tako je pretekel cel teden, ne da bi don Bosko kaj zvedel. Pismo je prejel komaj 2. junija, kako uro pred večerjo. Takoj je zaslutil, da gre za početje, ki je razvidno iz telegrama, ki ga je poslal proti sedmi uri zvečer tajniku Koncilske kongregacije msgr. Vergi: »Prosim, ne izdajajte iz pisarne nikakršnih listin o naši zadevi. Dobili boste pismo. Bosko.« Še isti večer je blaženi pisal msgr. Vergi.

Velečastita ekscelenca!

V tem trenutku sem po pošti dobil sporočilo, da je monsinjor turinski nadškof poslal vaši Sveti koncilski kongregaciji moj dopis, ki naj bi služil kot osnova za prijateljsko poravnavo don Bonettijeve zadeve. Ta dopis je bil zaupne narave za odvetnika kanonika Colomiattija, ki naj bi ga pokazal monsinjorju in ga potem vrnil meni skupaj z dopisom o stvari, o kateri sva se domenila. Nadškofov dopis je dejansko prišel, vendar ne ustreza temu, o čemer sva se dogovorila s fiskalnim odvetnikom, se pravi o ukinitvi suspenza don Bonettiju, o umiku njegovih pritožb pa tudi vseh pisem, ki so bila namenjena obrekovanju don Boska in njegove Družbe. Z druge strani jaz kaj takega ne bi poslal v Rim, če pa bi to že storil, bi vse napisal na primeren papir in priložil spremno pismo za njegovo eminenco kardinala prefekta tako ugledne kongregacije. Zato prosim vašo uglednost, da ohranite zadevo v normalnih mejah, v katerih je. V naslednjem pismu bomo podali nadaljnje razlage.

Z visokim spoštovanjem imam čast, da se imenujem vaše ekscelence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Takoj je odgovoril tudi Colomiattiju, saj mu je bilo veliko do tega, da mu pove, da pomiritvena listina, kakor jo je oblikoval monsinjor, ne ustreza dogovoru.

Velečastiti gospod odvetnik!

Pravkar sem po pošti prejel vaše obvestilo o znanem dogovoru z nadškofom. Zelo mi je žal, vendar se mi zdi, da ne ustreza temu, o čemer sva se dogovorila. Zato je nujno potrebno, da se ponovno snideva in natančneje dogovoriva. Jaz bom ves čas doma. Če vam je mogoče, vas prosim, da bi naredili korak do sem, kjer vas pričakujem in bova mogla v nekaj besedah vse urediti.

S spoštovanjem vaše uglednosti ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. junij 1881

Don Bosko je dobro vedel, zakaj se mu je tako zelo mudilo. Kakor hitro bi odposlali listine, bi se spor utišal. Ko potem prijateljski dogovor ne bi uspel, bi morali začeti vse od kraja, z novim dopisovanjem in z novimi razlogi. Če bi se don Bosko dal ujeti v to zanko, bi se znašel pred prekinjenimi dogovori na nesrečnem razpotju in ne bi dobil nikakršnega zadoščenja ali pa bi moral celo zadevo začeti od kraja. Še dobro, da je ob pravem času zaslutil zasedo in tako preprečil prekinitev sodnega postopka.

Colomiatti je cela dva dneva zavlačeval svoj prihod. Ko pa je prišel, je gladko zanikal, da bi v prejšnjikrat govorila o dveh pogojih za pomiritev. Ob tako očitni nepoštenosti je don Bosko zaslutil celotno ozadje igre. Ob slovesu mu je zagotovil, da bo še počakal kak dan, preden bo prekinil nadaljnje dogovarjanje. Nikakor ni hotel zapreti vrat za nadaljnje pogovore, temveč pojasniti nesoglasja. Nekako teden dni po tem razgovoru je takole pisal kanoniku:

Velespoštovani gospod kanonik fiskalni odvetnik Colomiatti!

Po vašem nasvetu sem v preteklem tednu veliko mislil, molil in se posvetoval o naši zadevi z osebo, ki je zelo naklonjena našemu nadškofu.

Vedno bolj se prepričujem, da nadškofovo dejanje ne ustreza najinim dogovorom: don Bonettija pušča v položaju, v katerem je, in z nobeno besedo ne preklicuje listin, ki jih je poslal v Rim proti podpisnemu in proti naši Družbi. To je potrdilo tudi vedenje, ki ga je nadškof pokazal do nas, kakor vam je znano.¹³

Če bi vi upoštevali dogovor o moji izjavi, ki je bila zaupne narave, bi jo pokazali prizadetemu in mi potem sporočili vsebino, ki je bila dodana, bi se verjetno spor lahko z nekaj popravki izravnal. Vendar se to ni zgodilo. Nasprotno, rekli ste mi, da ne boste spremenili niti besedice tega, kar je bilo napisano.

V tem položaju ne vidim drugega izhoda, kot da dam Svetemu sedežu, da on odloči o mojih razlogih in pogreških, kar bom z največjo vdanostjo že vnaprej sprejel, pa najsi bo kakor koli. Menim, da bo tudi monsinjor zadovoljen, ker bo spregovorila višja avtoriteta, ki podeljuje in omejuje oblast in urejuje njeno izvajanje.

Vedno bom vesel, če se bom mogel imenovati vaše spoštovane uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 11. junij 1881

Medtem je tudi don Bonetti pisal v Rim in razložil msgr. Vergi, na kakšen način so izvabili in v kakšen namen so hoteli uporabiti načrt za sporazum, ki so ga poslali kardinalu Cateriniju.¹⁴ Navada je, da je tisti, ki želi sporazum, pripravljene popustiti nasprotni strani, pričakovati pa, da bi prišlo do sporazuma edino tako, da ne bi hotel v ničemer popustiti, je samo iskanje lastne koristi.

¹³ Tukaj meni odpoved birmanja v zavodu v Valsaliceju in zahtevo, da mora don Francesca opraviti izpit iz moralne teologije. Prim. [zgoraj, str. 110](#).

¹⁴ Dodatek, št. 16.

Ko je msgr. Gastaldi videl don Boskovo odločnost, da se bo branil z vsemi sredstvi, je ukazal odvetniku Menghiniju, naj pripravi njegovo obrambo.¹⁵ Pozneje je Colomiatti na svoj način poročal kardinalu zaščitniku salezijancev.¹⁶ Iste dni je don Bosko prejel pismo brez navedbe kraja in z nečitljivim podpisom. Pisec mu je poročal o vtisih, ki naj bi jih njegov telegram in pismo z dne 2. junija povzročila v določenih rimskih krogih, in mu bral levite o primernosti mirne sprave. Zdi se, da je pisanje prihajalo od nadškofu naklonjene osebe in je izražalo želje njegovih prijateljev, ki bi želeli preprečiti nadaljnji postopek.¹⁷ Eden izmed teh prijateljev je bil tudi kardinal Hohenlohe, ki mu je tudi svetoval, naj konča spor.¹⁸ Toda obe nasprotujoči si strani sta izbrali svojo pot, in najsi je msgr. Gastaldi mislil kar koli že, je bil don Bosko odločen, da gre do konca. Priporočil pa je svojemu odvetniku, naj prizanaša msgr. nadškofu.

Velespoštovani gospod odvetnik Leonori!

Kljub moji goreči želji, da bi prijateljsko končali spor, ki se vleče že celi dve leti med msgr. nadškofom Gastaldijem iz Turina in duhovnikom Janezom Bonettijem, ki je še vedno suspendiran, se mi zdi, da mora biti zadeva obravnavana v polnem zboru njihovih eminenc kardinalov, in to v najkrajšem času. V ta namen prosim vašo uglednost, da prevzamete našo obrambo, pri čemer vas prosim, da bi izključili vsak izraz čustev, ki ne pristajajo podrejenemu, ko govori s svojim predstojnikom.

Povrnil bom kakršen koli izdatek v tej zadevi.

S spoštovanjem in hvaležnostjo.

Vaše ugledne osebe najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. julij 1881

Da bomo malo dvignili duha naših bralcev ob pogledu na toliko človeško revščino, se nam zdi najprimerneje navesti pismo, ki ga je don Bosko poslal kardinalu zaščitniku na višku teh grdih spletk.

Velespoštovana eminenca!

Končno se mi je ponudila priložnost, da vam dam razveseljive novice o naših zadevah. Po toliko naporih, pomanjkanju in žrtvah, ki smo jih morali prispevati v Spezii, smo končno dogradili cerkev in novo hišo, oboje prevzeli in že prebivamo tam. Na tak način smo odvrnili od protestantskih šol kakih petsto dečkov in jih privedli v katoliško šolo, kjer dobivajo primerno vzgojo in pouk. Če bi imeli več prostora, bi jih mogli sprejeti še večje število. Razmišljamo, kaj bi lahko storili, in upamo, da nam bo z Božjo pomočjo tudi uspelo.

Prav tako sta nared nova hiša in nova cerkev v Piani di Valle Crosii, ki sta izjemno

¹⁵ Popolnoma neobjektivno pismo je prepisal don Dalmazzo in ga poslal v Turin (Dodatek, št. 17).

¹⁶ Dodatek, št. 18.

¹⁷ Dodatek, št. 19.

¹⁸ Pismo odvetnika Leonorija don Bonettiju, Rim, 14. avgust 1881.

številno obiskani. Iz Salezijanskega vestnika boste mogli videti veličasten obred, ko je krajevni škof prenesel najsvetejši Zakrament iz začasne v novo, stalno cerkev. Sporočam vam, da so protestanti zaradi pomanjkanja učencev in učenk zaprli svoje šole. Tako niti en katoličan ne hodi več v valdeški tempelj, čeprav še kar naprej vse mogoče obljublajo neprevidnim vernikom.

Hiša v Lucci napreduje kljub velikim težavam, ki pa jih skušamo sproti premagovati. Veliko bolj so stvari zamotane v Firencah, kjer protestanti izdajajo ogromno denarja, medtem ko smo mi brez hiše in brez denarja. Kljub temu trdno zaupamo, da bomo tudi to v kratkem uredili. Vseeno pa čutimo potrebo, da nas naša eminenca podpre s svojimi molitvami in nam izprosi poseben blagoslov svetega očeta.

Don Dalmazzo vam bo podrobneje poročal. Jaz pa vas prosim, da bi poročali o teh uspehih svetemu očetu, ki je večkrat povedal, da mu je vse to zelo pri srcu.

Priporočam se vašim pobožnim molitvam in imam čast, da se imenujem vaše velespoštovane eminence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. junij 1881

Videti je bilo, da bi morali zadevo obravnavati meseca septembra, toda september je šel h koncu in ni bilo nikakršnega znamenja o kaki razpravi. Don Bonetti je bil kakor na trnju in je na vso moč pritiskal na odvetnika Leonorija, kakor da bi bil on vzrok tega zavlačevanja. Silil ga je, da bi napisal obrambo, jo dal natisniti in razdeliti med kardinale še pred počitnicami, tako da bi na koncu počitnic lahko začeli obravnavo.¹⁹

Zadnjega septembra se je zgodilo nepričakovano. Don Bosko je v San Benignu vodil duhovne vaje za novince, ki so se pripravljali na zaobljube, ko se je nepričakovano pojavil kanonik Menghini, nadškofov odvetnik, z uradnim nalogom, da naj pripravi osnutek za sporazum. Blaženi je poklical don Bonettija in skupaj sta postavila naslednje osnovne točke:

1. Duhovnik Janez Bosko, predstojnik salezijancev, umika tožbo, ki jo je duhovnik Giovanni Bonetti pred tremi leti vložil pri Koncilski kongregaciji zaradi suspenza v Oratoriju sv. Terezije v Chieriju, in obljublja, da bo ukazal imenovanemu, da ne bo več spovedoval v tem zavodu, dokler se ne bodo poleggle resnične ali namišljene bojazni za trenja s krajevnim župnikom.
2. Njegova prevzvišena ekscelenca msgr. Lorenzo Gastaldi, nadškof v Turinu, bo pisno izjavil, da duhovnika Bonettija ni suspendiral zaradi stvari, ki so povezane s spovedjo, ali zaradi prekršene prepovedi, temveč zaradi trenja s krajevnim župnikom, in da mu bo podelil pravico spovedovanja tudi v mestu Chieri. Umaknil bo vsak spis ali tisk, ki črni duhovnika Boska in salezijansko družbo ne samo v tej zadevi, temveč tudi sicer.
3. Za pravično zadoščenje bo njegova ekscelenca podelila duhovniku Bonettiju pravico, da bo po predpisu konstitucije Superna Klementa X. spovedoval tudi tiste redovne osebe in ljudi, ki delajo duhovne vaje ter so sicer podvržene nadškofijski jurisdikciji.

¹⁹ Dodatek št. 20.

Sizifov napor! Menghini je predložil svojemu varovancu dogovorjene stvari, odpotoval v Rim, in kdor ga je videl, ga je videl: don Bosko je brez uspeha čakal na kakršno koli sporočilo. Monsinjur pa je ponovno poslal svojega fiskalnega odvetnika v Rim, da bi proti blaženemu vložil obtožbo, ki naj bi izničila prvo. Sicer pa se je tudi s to ukvarjal, ker je bilo treba čim bolj zavlačevati prejšnjo. V ta namen se je dogovoril s kardinalom Ferrierijem in je bilo določeno, da bo Sveta kongregacija za škofo in redovnike vzela v pretres štiri vprašanja: 1. Ali so sestre Marije Pomočnice izvzete iz jurisdikcije nadškofa? 2. So izvzete ali ne tudi njihove ustanove in oratoriji? 3. Ali so izvzeti salezijanski duhovniki, ki delujejo v njihovih zavodih in oratorijih? 4. Naj same salezijance v zavodih in oratorijih sester Marije Pomočnice štejejo kot zavode salezijanske družbe ali ne?

Colomiatti je napisal potreben uvod v vprašanje, ki je zato, ker so ga predstavili kot načelno, imelo prednost pred zadevo, ki jo je obravnavala Koncilna kongregacija.²⁰

Bralci naj ne pozabijo na osrednjo točko spora, ki je na kratko povedano naslednja: dne 12. februarja 1878 je turinski ordinarij s pretvezo, da je žalil chieriškega župnika, in s pretvezo tamkajšnjih sporov brez opozorila prizadete in njegovega predstojnika in v nasprotju s kanoničnim zakonom suspendiral don Bonettija za spovedovanje vernikov ne samo v Chieriju, temveč za vso nadškofijo, kar je bilo v veliko nečast kaznovanega kakor tudi vse salezijanske družbe. Pozneje so ta suspenz omejili na mesto Chieri. Kaj so imela opraviti z don Bonettijevo zadevo omenjena vprašanja? Popolnoma nič. Vendar so pomagala zadevo zavlačevati.

Zavlačevanje pa je pomagalo tudi don Bonettiju, ki je tako dobil prilož-

²⁰ Pismi kanonika Colomiattija msgr. Gastaldiju iz Rima, 16. in 19. oktober 1881. Poučen je način, kako je v drugem pismu popačil zadevo z materjo Galeffijevno, ki je bila predsednica oblatk v Tor de'Specchi (prim. MB XIII, str. 464–465 [BiS XIII, str. 306–307]): »Danes sem zvedel od podtajnika Svete obredne kongregacije, da so don Boska spoznali za to, kar zares je. Povedal mi je, kako je letos skoraj nepričakovano umrla predstojnica oblatk v Tor de'Specchi (umrla je januarja 1876 po ne kratki boleznii!!!). Ker je don Bosko imel pri tej predstojnici tekoči račun za knjižice Katoliškega branja [tukaj v izvirniku stoji beseda izrabil, ki je prečrtana s peresom] in ker je vedel, da sestre niso bile poučene o tej zadevi (oblatke so bile o zadevi zelo dobro poučene, razen enega Galeffijinega nečaka, ki tete ni poznal), je terjal od njih štiri tisoč skudov (prikazal je dolg 20.133,32 lir v svojo korist za blago, ki ga je dostavil, pa ni bilo plačano). Oblatke so bile prese-nečene zaradi te zahteve (ne zaradi tega odkritja) in niso mogle verjeti, da je predstojnica naredila tak dolg, ne da bi kaj povedala. Vendar niso mogle dokazati nasprotnega. Da ne bi prišlo do pohujšanja, so mu ponudile del vsote (kar ni res). Tedaj je don Bosko skušal dobiti del njihovega posestva s pretvezo, da bo tam odprl šole itn., itn. (neresnica), in tako pokazal, da noče denarja kot denar, ker je videl, da bi bilo to za oblatke pretežko. Hotel se je polastiti dela njihovega imetja (dejstvo, o katerem smo poročali v MB XIII, str. 954 [BiS XIII, str. 623], popolnoma zavrača to trditev). To je karal celo kardinal Ferrieri, ko sem mu o tem govoril.«
V procesu, ki je potekal v Rimu (1915–16), sta dve še živeči oblatki pričali v prid Božjega služabnika tako glede tega dogodka kakor tudi proti drugim Colomiattijevim zvijačam (*Summarium*, str. 49–50).

nost, da je naredil še druge korake. Oktobra je dal natisniti spomenico, ki jo je poklonil svetemu očetu in jo razdelil med kardinale. To je zvezek štirinajstih strani velikega formata, v katerem trezno predstavi preddogodek in dogodke in spoštljivo zavrne ukrepe monsinjorja proti njegovi popolni rehabilitaciji.

Zavlačevanje je prineslo še drugo prednost. Ker je 10. novembra 1881 umrl kardinal Caterini (bil je star 86 let), je bil za prefekta Koncilske kongregacije imenovan kardinal Nina, ki je zelo dobro poznal don Boska. Blaženi mu je za imenovanje takoj čestital. Njegova eminenca mu je 24. novembra odgovoril: Vaši izredni ljubeznivosti pripisujem izraze vašega cenjenega pisma z dne 11. tekočega meseca ob mojem imenovanju za prefekta Svete kongregacije za koncil. Zahvaljujem se vam iz globine srca. Ker pa čutim, da so moje moči pomanjkljive, prosim vaše blagorodje, da mi izprositate od Gospoda potrebne milosti, s katerimi bom mogel nositi težka bremena, ki jih je dobrohotnost svetega očeta hotela naložiti na moja ramena. Kljub moji majhnosti ne bo v meni nikoli manjkala dobra volja, da bi izpolnil pričakovanje, ki ga lahko izpolnim v okviru svojih pooblastil.«

Na začetku novembra je don Boska močno prizadela novica, da je postal predmet javnega karanja poglavarja škofije. Dne 10. novembra je monsinjor pripravil škofijsko sinodo in je v stolnici imel dva nagovora, v katerih je proti don Bosku in proti salezijancem izrekel težke obtožbe, čeprav jih poimensko ni omenjal. Dopoldne je dokazoval primernost prazničnih oratorijev za dečke in pri tem niti z besedico ni omenil oratorijev, ki že štirideset let delujejo v Turinu, na ves glas pa je hvalil filipinske oratorije, ki da se povsod odlikujejo, pomagajo svojemu škofu in mu ne povzročajo sitnosti. Poslušalci so takoj razumeli, kam meri. Popoldne se je izrazil še bolj določno: »Zlasti vam priporočam poslušnost in spoštovanje svojemu škofu; ne delajte tako kakor nekateri redovniki, ki kažejo globoko spoštovanje in vdanost papežu, ki je daleč, malo ali nič spoštovanja pa do škofa, ki ga imajo ob sebi; kažejo vdanost sedežu sv. Petra, ne pa tudi sv. Maksima. Tako se na žalost kak duhovnik ponaša, da je imel s papežem stvari, ki ne ugajajo nadškofu, in tako povzročil nevšečnosti. Obregnili se je tudi ob katoliški tisk, ki se bori proti rosminijanskim naukom, in pri tem uporabil še bolj ostre besede: »Imamo glasila, časopise, pravzaprav časopisne izrodke, ki se hvalijo, da so katoliški, a so v resnici prava nesreča za Cerkev. Skoraj ga ni, ki ne bi prekoračil svojih meja, ki ne bi vtikal nosu v stvari, ki se ga ne tičejo, ki ne bi storil več slabega kot dobrega, ki ne bi bil v pohujšanje vernikom.« Zaradi takega govorjenja je eden izmed navzočih, teolog Luigi Fiore, začutil tako neodobravanje, da je to sporočil naravnost papežu.²¹

Bilo je nadvse pomembno, da bi v cerkvenih in civilnih krogih v Rimu razbli-

²¹ Dodatek, št. 21.

nili predsodke, ki so jih širili hudobni jeziki. V ta namen je odvetnik Leonori napisal knjižico o don Bosku in njegovih ustanovah in jo hotel razširiti v Rimu. Knjižica je izšla proti koncu leta 1881.²² V sedmih poglavjih je govoril o don Bosku, o salezijanski družbi, o njenem napredku v Italiji in Franciji, o zunanjih misijonih in o najbolj znamenitih ocenah njenega dela in sklenil s poglavjem, v katerem kaže, kako je don Bosko nakazal duhovnikom pot, po kateri naj hodijo, če hočejo iti vstric z modernim časom.

Glasno sinodalno karanje je don Boska sililo, da je skušal zavreči obtožbe na sicer ožjem, pa pomembnem področju. Gorje Družbi, če bi se tedaj v visokih cerkvenih krogih, se pravi med škofi in kardinali, izoblikovalo prepričanje, da so salezijanci in njihov ustanovitelj nepokorni škofovi avtoriteti in ji nasprotujejo! Žal je bilo to prepričanje že precej razširjeno. Zato je bilo nujno potrebno razširiti dokument, ki bi prišel v roke visokim prelatom in jih ozavestil o resničnem stanju odnosov med Oratorijem in turinsko škofijsko pisarno, med don Boskom in monsinjorjem Gastaldijem. Takšno knjižico sta si želela zlasti don Bonetti in don Berto, ki je poleg tega, da je bil don Boskov tajnik, bil tudi arhivar salezijanske družbe.²³ Tako so sestavili spis, ki je na naslovni strani nosil napis: *Njihovim eminencam Svete koncilске kongregacije. Prikaz, ki ga je napisal duhovnik Janez Bosko*. Namen tega prikaza je bil točno nakazan na prvih straneh uvoda, ki ga je napisal don Bonetti in ga po svoje oblikoval don Bosko.

RAZLOGI ZA TA PRIKAZ

Mlada salezijanska družba že deset let čuti težko zatiranje s strani turinskega nadškofa msgr. Lorenza Gastaldija, kar poleg mnogih motenj ovira tudi delo za zveličanje duš. Sedaj nam je ta prelat prepovedal uporabljati dovoljenja, ki nam jih je podelil Sveti sedež; hoče se vtikati v notranje zadeve in disciplino naše Družbe, kakor če bi bili ustanova škofijskega prava; pogosto ne pušča naših klerikov v svete redove; pogosto iz neutemeljenih razlogov našim duhovnikom odvzema pravico spovedovanja, pridiganja in maševanja v svoji škofiji; pogosto suspendira brez kanoničnih razlogov in predhodnih opozoril naše duhovnike; prepovedal nam je v njegovi škofiji objaviti papeške breve, ki se tičejo naše Družbe; graja dobrodelne ustanove, ki jih je odobril papež; izdal je spise za male in velike, v katerih sramoti salezijance in njegovega predstojnika. Vsa ta dejanja navdihuje hudobni duh, ki hoče uničiti našo ubogo Družbo ali ji vsaj delati težave za težavo, da ne bi mogla dosežati namena, za katerega je bila ustanovljena in jo je potrdil Sveti sedež.

Vse te in podobne nevšečnosti smo do sedaj molče prenašali. Časi za sveto Cerkev so težki in jaz nisem hotel še množiti njenih težav, da bi prosil za njeno vrhovno sodbo v

²² COSTANTINO LEONORI, *Cenni sulla Società di S. Francesco di Sales istituita dal sacerdote Giovanni Bosco* [Podatki o družbi sv. Frančiška Saleškega, ki jo je ustanovil duhovnik Janez Bosko]. Rim, Tip. Tiberiana, 1881.

²³ V obeh izvirnikih je veliko popravkov, dodatkov in sprememb, ki jih je vnesel don Bosko. Njegovo pero pogosto črta tudi dolge odstavke.

našo podporo. Prav tako mi je bilo neprijetno ugovarjati osebi, ki sem jo vedno zelo spoštoval.

Še naprej bi molče prenašal take sitnosti in težave, toda zadnji čas je nadškof predložil Sveti koncilski kongregaciji in objavil onečlašujoče izjave o podpisanem in vsej salezijanski družbi in zahteval proti njim težke odločitve. Zato čutim dolžnost, da sveti stolici predložim naslednji prikaz.

Ker delam to žalostno obveznost z velikim notranjim odporom, bom zamolčal veliko dejanj in izjav, ki se tičejo samo moje ponižne osebe, in se bom dalj zadržal pri stvarih, ki se tičejo naše Družbe in mene kot njenega vrhovnega predstojnika.

Duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 15. december 1881

osmi dan praznika Marije Brezmadežne

Besedilo podaja na sedemdesetih straneh v časovnem zaporedju od 1872 do 1881 leto za letom neprijateljska dejanja turinskega ordinarija do don Boska in salezijancev. Nato na dveh straneh povzame škodljive posledice takega ravnanja in sklene s prošnjo za zaščito pri Svetem sedežu in z zagotovilom popolne podvrženosti vsaki odredbi ali nasvetu, ki bi mu ga hotel dati papež.

Prisilila ga je »obveznost pokorščine«, kar pomeni, da ni dobil ukaza od zgoraj. Primerjava prvega osnutka s končnim besedilom nam pove, da je Sveti sedež s tem, da je odobril Družbo in njemu izročil skrb in vodstvo, njemu tudi naložil dolžnost, da brani njene koristi in skrbi za njeno čast. Spis je dal natisniti v strogi tajnosti, sebi pa je pridržal izvornik in krtačne odtise z vsemi izvodi. Tudi pri razpošiljanju so uporabili vse previdnostne ukrepe. Knjige so poslali samo najvišjim dostojanstvenikom cerkvene uprave in še to v zapečatenih ovojnica. Zvezek, ki je zapustil tiskarno proti koncu leta 1881, je prišel v roke tudi Leonu XIII. Prelital ga je in zavzet vzkliknil: »Končajte ta spor, sicer bo msgr. Gastaldi šel v zgodovino osramočen.« Tedaj se je v njem spočela misel, da bi on sam vzel v roke vso zadevo.

Ko se je bližal dan razprave, se je nadškof odpravil v Rim, kamor ga je klicala tudi posebna okoliščina: na praznik Brezmadežne naj bi papež razglasil za svetnike štiri blažene: blaženega Jožefa Labreja, blaženega Lovrenca iz Brindisija, Janeza Krstnika Rossija in Klaro iz Montefalca. Nadškof je priložnost izrabil, da bi od bližje preučil položaj in jih skušal čim več pridobiti za svojo stvar.

Bil je dvakrat v avdienci pri svetem očetu. V drugi, ki je trajala eno uro in pol, se je papež zadržal tudi pri odnosih s salezijanci. Navzoč je bil tudi kardinal Nina, od katerega smo tudi izvedeli podrobnosti.²⁴ V nekem trenutku je papež vprašal: »In kdaj se bodo že vendar končale te zadeve z don Boskom in s salezijansko družbo? Ubogi don Bosko! Kar naprej gara in stori toliko dobrega. O teh salezijancev ne slišim drugega kot samo pohvale. Zelo jih imam rad. Zakaj

²⁴ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 21. december 1881.

vi tako grdo ravnate z njimi? Končajte že vendar to početje! Namesto da bi jim pomagali, jim kar naprej mečete polena pod noge in zavirate njihov napredek!«

»Sveti oče,« je odvrnil nadškof, »to ni res. Jaz imam silno rad don Boska in njegovo Družbo in sem mu skušal na vse načine pomagati. Gospod ve, da si nadvse želim, da bi prišlo do sprave. Če bi don Bosko prišel k meni, bi ga z vso ljubeznijo objel. Jaz sem vedno menil, da bi zadevo prijateljsko poravnali, toda don Bosko je zavrnil moje poskuse in me zatožil pri Koncilski kongregaciji. Naj don Bosko le pride in bo videl, kako ga bom sprejel.«

»Kako naj pride k vam, ko ga takrat, ko pride, niti ne sprejmete? Je to ravnanje z duhovnikom, ki stori toliko dobrega in je poln Božjega duha?«

»Jaz ga bom takoj sprejel in sem pripravljen vse urediti.«

»Pojdite torej in naj bo že vsega tega konec. Sicer bo treba odločno ukrepati, česar pa ne bi rad.«

Obrambe odvetnikov so bile pripravljene in natisnjene. Menghinijeva je bila za tistega, ki jo je bral, umerjena in je nakazovala pomirjenje med »dve- ma odličnejšema turinske škofije«. ²⁵ Oba sta bila mnenja, da naj dvom takole izrazita: *An suspensio seu interdictum locale ab audiendis confessionibus sit confirmandum vel infirmandum in casu* [Ali naj se krajevni suspenz ali prepoved spovedovanja potrdi ali razveljavi?] Don Boskov odvetnik v prvem delu našteva dejstva in nato v drugem delu predstavi nadškofov odlok kot ničn, ker je: krivičen, ker ni nobene krivde, neprizanesljiv in sovražen do salezijanske družbe in neveljaven, ker mu manjka potrebna vzvišenost. V tretjem delu zavrača oporokanje.

Nadškofova obramba prikazuje primer ne kot suspenz, temveč samo kot omejitev in skuša pokazati, da je ordinarij imel pravico, da ga izreče kadar koli in kjer koli se mu zdi potrebno, tudi brez slovesne značilnosti. O tej točki in nekaterih drugih je don Bonetti na predvečer zbora menil, da bi bilo primerno predložiti kardinalu prefektu nekaj razlogov, ki so jasno opredeljevali celotno vprašanje. ²⁶ Ko je izvedel, da je poseben pomen obtožbe v tem, da so salezijanci podelili popotnico in zadnje maziljenje neki sestri Marije Pomočnice, je poslal kardinalu izjavo kanonika Sona, v kateri je rečeno, da je on podelil umirajoči zakramente. ²⁷ Posredno je ta izjava Sveto kongregacijo opozorila na dvomljivost trditev in jih prikazala kot podporo inventarju.

Razprava je potekala 17. decembra. Od osmih kardinalov sta samo dva glasovala v korist nadškofa. Najodločnejši don Boskovi zagovorniki so bili njihove eminence Randi, Chigi, Hergenroether in Ledochowski. Ko je papež slišal po-

²⁵ Pismo odvetnika Leonorija don Bonettiju, Rim, 10. november 1881 in don Dalmazza don Bosku, Rim, 29. november 1881.

²⁶ Dodatek, št. 22.

²⁷ Dodatek, št. 23.

ročilo o glasovanju, je ponovil, kar je povedal že nadškofu: »Naj se ne izreče nobena obsodba, temveč naj se predlaga sprava, da tako rešimo nadškofovo dostojanstvo. Don Bosko je tako kreposten, da bo vse sprejel, ker išče samo mir, in se bo vse končalo, kakor hitro ga bodo dosegli. Če se bo nadškof upiral, bomo zgrabili bika za rogove²⁸ in bo s tem zanj vse končano.«

Tukaj se je kardinal Nina opogumil in dejal, da je treba stvari končati tudi na drugem koncu, kajti v Rimu so ljudje, ki podpirajo Turin pri preganjanju don Boska, in s tem ko salezijanski družbi odrekajo privilegije, ji onemogočajo dobro, ki ga dela. To je povedal kot zaščitnik salezijanske družbe.

Rimsko sodišče je izreklo odločilno sodbo z naslednjim obrazcem: *Dilata et ad mentem ab Eminentissimo Praefecto panditam* [Odloženo v izpolnitev v smislu njegove eminence prefekta]. Kaj je menil kardinal prefekt, je sam sporočil v zaupnem pismu don Bosku.

REZERVIRANO

Velečastiti don Bosko!

V kratkem boste prejeli pismo Svete kongregacije za koncil v zadevi znane tožbe. Končno odločitev so odložili, ker ne želijo žaliti prizadetega in ker sveti oče želi, da bi se stvar uredila na način, kakor bo nakazan, in ker je sam nadškof ustno izrazil svetemu očetu željo, da bi zadevo mirno uredili. V upanju, da bo tokrat monsinjor pošteno naredil, kar mu predlagajo, vas prosim, da v korist vaše Družbe ne delajte nikakršnih težav, temveč rade volje storite, kar vam bo rečeno, in se ne oddaljajte od danih navodil. Ko boste šli k nadškofu, vam ni treba priporočati krepostnega vedenja. Bodite dostojanstveni in odkritosrčni, spoštljivi in zmerni v govoru in ne storite česa takega, kar ne bi bilo v skladu s človeškim dostojanstvom. Rekli mu boste, da ste zelo hvaležni Svetemu sedežu, da vam je dal še enkrat priložnost, da klečite pri nogah msgr. nadškofa, ki ga vedno ljubite in spoštujete. Ne spuščajte se v razgovor o razlogih in primernosti in omejite se na predstavitev prošnje don Bonettija, pri čemer se držite napotkov, ki vam jih bomo sporočili. Pokažite pripravljenost, da se dogovorite o vodstvu Oratorija v mejah prava in medsebojnega razumevanja in v korist duš. Opozorite don Bonettija, da naj bo zadržan v govorjenju v vsem, kar se tiče nadškofa in krajevnega župnika. Pravo vedenje tudi ob tej priložnosti, pa četudi za ceno kake žrtve, tako vaše kakor vaših podrejenih, bo pripomoglo k večjemu ugledu vaše Družbe in olajšalo pot do rešitve težav, ki vam jih na vsakem koraku povzročajo mogoče tudi nehote pri vašem delu za Gospoda. Priporočam vam, da si točno zapomnite vse, kar se bo dogajalo med vami in msgr. nadškofom, in o vsem poročajte Sveti kongregaciji.

To je vse, kar sem vam želel sporočiti. Izrabljam priložnost, da vam želim vse duhovno in telesno dobro od Božjega Deteta, ki mu bo gotovo všeč daritev mnogih tegob in nevšečnosti, za kar boste prejeli veliko plačilo in spodbudo za nadaljevanje svojega

²⁸ »Dobesedno« je poudaril kardinal Nina, ko je o tem pogovoru poročal don Dalmazzu (pismo, 21. december 1881).

delo, za kar prosim Gospoda obilnega blagoslova za vso vašo Družbo. Imam čast, da se s posebnim spoštovanjem izrekam vaše uglednosti najvdanejši

L. kardinal NINA, prefekt.

Rim, 20. december 1881

Želja je torej bila, da bi pred dokončnim izrekanjem sodbe skušali rešiti spor *de bono et de aequo cum partis utriusque decore* [pravično in dostojanstveno, tako da bi ohranili dostojanstvo obeh], se pravi s pravičnim in dostojanstvenim dogovorom. To je Sveta kongregacija sporočila don Bosku uradno in mu nakazala tudi način, kako naj vse to izvede: izroči naj mu ponižno prošnjo don Bonettija, da bi mu dovolil spovedovati v oratoriju v Chieriju, in ga prosi za odpuščanje za vse nevšečnosti, ki mu jih je mogoče povzročil; dogovoriti se o zadevah v Chieriju, tako da niti salezijanci ne bodo motili župnijskih pobožnosti v pravem pomenu besede niti salezijancev ne bodo ovirali pri njihovem delu za dobro duš, kar so že sedaj delali z velikim uspehom.²⁹

Uradno pismo za nadškofa je bilo malo daljše. Navajalo je pet strani: 1. Odločitev proti don Bonettiju je bila prestroga. 2. Kardinalska odločitev in način, kako naj se udejanji. 3. Nadškof naj *statim atque humaniter* [takoj in humano] sprejme don Boska in podeli don Bonettiju zaproseno dovoljenje *nulla interposita mora* [brez odlašanja]. 4. Opozori naj župnika v Chieriju in njegove sodelavce, da naj pokažejo več krščanske ljubezni do salezijancev. 5. Odpravi naj pretno suspenza *ipso facto incurrenda*, če bo karkoli pisal in natisnil v obrambo svoje ustanove. Končno priporoča, da naj monsinjor pokorno in takoj³⁰ izpolni zadane mu naloge.

Preden je don Bosko prejel odlok iz Rima; je kardinalu Nini takole odgovoril:

Prevzvišena eminenca!

Koliko dobrote izkazujete tej naši dragi Družbi! Iz vsega srca se vam zahvaljujem. Do sedaj nisem prejel nobenega dopisa od Koncilske kongregacije. Kakor hitro ga bom dobil, bom do pičice zvesto izpolnil nasvete, ki mi jih boste blagovolili dati. Vendar menim, da bo kaj težko priti do kakega sklepa. V preteklosti me je nadškof že trikrat poklical k sebi, vendar se je najin pogovor vedno končal z grajo in očitkom, da sem lažnivec. Kljub vsemu temu bom spet šel k njemu in upam, da ne bom vzrok njegovega razburjenja. Vseeno se zdi, da priprave ne obetajo nič dobrega. Dne 17. tega meseca je bila preložena sprava, 20. so poslali opozorilo, da je don Bonettijeva zadeva spet na začetku, in to ravno ne s pomirjevalnimi besedami.³¹ Dne 23. so kleriki turinskega semenišča, naši nekdanji gojenci, prosili, da bi smeli iti voščit vesele praznike don Bosku, svojemu duhovnemu in časnemu očetu, toda letos jim je bilo

²⁹ Dodatek, št. 24.

³⁰ Dodatek, št. 25.

³¹ O tem bo beseda v naslednjem poglavju.

*strogo prepovedano, da bi v skupini ali posamično prišli čestitat.*³²

Včeraj je neki naš nekdanji gojenec, sedaj duhovnik v semenišču,³³ prosil rektorja semenišča, da bi obiskal don Boska in mu izrazil željo, ki jo goji že veliko let: da bi postal salezijanec in šel v zunanje misijone. Toda slišal je vse kaj drugega kot očetovski nagovor in rektor je končal svoje karanje dobesedno takole: »Če boš postal salezijanec ali boš šel v misijone, boš drvel s hitrimi koraki v hudičevo hišo.« Menim, da je mogoče z dejanjem kesanja dobiti odvezo za greh, da je kdo postal salezijanec in šel v zunanje misijone. Prijatelji mi od vseh strani pošiljajo izraze sožalja, ko poročajo, da nadškof slavi popolno zmago nad don Bonettijem, don Boskom in nad vsemi salezijanci.

Prosim vas, da mi oprostite zaupljivost, s katero vam pišem.

Vsekakor sem bil vedno pripravljen in sem pripravljen tudi sedaj na kakršno koli žrtev, samo da se konča ta zadeva, ki nam vsem samo krade čas.

Dovolite mi, da se v globokem spoštovanju izrečem vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. december 1881

Leon XIII. je menil, da v tem primeru lahko prelomi navadno vzvišen molk in pošlje don Bosku svojo besedo. Msgr. Boccaciju, tajnemu komorniku, je dal naročilo, da naj mu 27. decembra napiše pismo v imenu njegove svetosti. Prvi del pisma je diplomatski: »Ko je bil velečastiti in velespoštovani gospod monsinjor turinski nadškof v Rimu za praznovanje kanonizacije, je izrazil svetemu očetu željo, da bi s skupnim dogovorom rešili nasprotujoče si zadeve, ki se tičejo tožbe salezijanskega duhovnika don Bonettija pri Kongregaciji za koncil zaradi dogodkov v Chieriju. Sveti oče se je razveselil tega predloga. Da bi Sveta kongregacija dala priložnost za to poravnavo, ni na zadnjem zasedanju izrekla svoje sodbe, temveč je določila način, kako naj bi se obe strani sporazumeli in dosegli končen dogovor. Vaša uglednost bo prejela uradno poročilo od Koncilске kongregacije. To bo sporočeno tudi msgr. nadškofu.« Drugi del pisma je dokaz visokega mnenja, ki ga je njegova svetost imela o don Bosku: »Svetemu očetu je znano, kako je vaša uglednost bila vedno pripravljena izpolnjevati ne samo ukaze, temveč tudi želje, ki jih je izrazil, in ne dvomi, da boste rade volje storili vse, kar vam bo priporočeno. In ker vam bo med drugim tudi priporočeno, da bi se predstavili msgr. nadškofu, storite to na primeren in spoštljiv način, kot

³² Pismo semeniščnika klerika Bartolomea Gillija don Bonettiju (23. december): »Letos gojenci nadškofijskega semenišča v Turinu, ki so bili don Boskovi gojenci, ne smejo v svojo veliko žalost iti skupno čestitat svojim nekdanjim predstojnikom, ker je to prepovedal kanonik Soldati. Naša žalost je posebno velika, ker drugi naši tovariši smejo iti čestitat svojim nekdanjim predstojnikom v zavodih, kjer so bili vzgojeni in so obiskovali gimnazijo. Zato sem hitro, ne da bi za to vedeli moji predstojniki, napisal to pismo. To so čustva vseh nas semeniščnikov, ki jim je bilo danes prepovedano, da bi se osebno odpravili v Oratorij, kjer so preživel najlepša leta svojega življenja.«

³³ Velečastiti don Cravero.

to pristaja njegovi avtoriteti. Ko bo zadeva z don Bonettijem urejena, verjetno ne bo težko doseči še naslednjih dogovorov in tako odpraviti trenja.« Končno je tajnik še pripomnil: »Zelo me bo veselilo, če bom obveščen o poteku pogovora in o posledicah, ki bodo sledile. Vse bom moral poročati in predložiti njegovi svetosti.« Don Bosko je msgr. Bocaliju in s tem papežu takole odgovoril:³⁴

Velespoštovana ekscelenca!

Imel sem visoko čast, da sem prejel spoštovano pismo, ki mi ga je vaša ekscelenca naslovila v zadevi Bonettija in nadškofa. Iz vsega srca vam zagotavljam, da bom ob prejemu pisma Koncilske kongregacije zvesto izpolnil vse, kar mi bo nakazano, in sledil nasvetom vaše ekscelence.

Do sedaj nisem prejel nikakršnega tovrstnega pisma.

Bojim se pa, da bo nove težave povzročil msgr. nadškof, saj je večkrat dal vedeti, da je on v Rimu dosegel popolno zmago v celi zadevi. Dne 20. decembra je celo poklical don Bonettija v škofijsko pisarno in mu izrekel preteč opomin v zadevi že znane Dilata [Odložitev] z dne 17. decembra.

V vsakem primeru lahko zagotovite njegovi svetosti papežu, da sem pripravljen na vsako žrtev, da se konča zadeva, ki mi je do sedaj povzročila veliko izgubo časa, ki ga nujno potrebujem za delo za našo Družbo in za rešenje duš.

Vašo ekscelenco prosim, da bi sprejeli majhen dar naših 80.000 fantov kot izraz sinovske vdanosti njegovi svetosti. Jutri na prvi dan leta 1882 bodo darovali sveto obhajilo in opravili posebne molitve z namenom, da bi mu Bog podelil še veliko let srečnega življenja v korist svete Cerkve pa tudi za našo ponižno Družbo.

V globoki ponižnosti imam čast, da se imenujem vaše velečastite ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. december 1881

Toda don Bosko je poznal svojega sogovornika. Nadškof je ovrgel reskript iz Rima, ga podvrigel strogi in ostri kritiki, vse skupaj napisal na papir in ga poslal kardinalu Nini.³⁵ »In kaka sprava!« vzklikne na določenem mestu. »V njej je točno določen čas in ukaz, pokorščina in vsa podvrženost, ki sem je sposoben. Eminenca, kakšna razlika je med sporazumom in končno veljavno odločitvijo Svete kongregacije? Tale: Odločitev ni nikdar zadirčna do obsojenca. Ukazana mi sprava pravi *humaniter excipere!* In malo naprej: »Poleg tega sprava, kot je nakazana, ni *ex bono et aequo*. To je ukaz proti pravičnosti in menim, da v arhivih Svete kongregacije česa podobnega ni mogoče najti. Ukazana sprava je prazen izgovor, ki ga prepuščam drugim v oceno. Povejte mi jasno, da mi nočete prisoditi pravice, vendar ne pokrivajmo hudodelcev s plaščem, ki mi je veliko

³⁴ Izvirnik je 16. oktobra 1926 gospod Pasquale Piancastelli iz Bologne izročil Salezijanskemu zavodu v Faenzi, kjer je tudi shranjen.

³⁵ Dodatek, št. 26.

težji kot tisti, o katerem govori Dante v svojem Peklu. Treba je vendar videti podlost take sprave. Proč z vsem! Nikakor ne morem verjeti, da bi mogel Sveti sedež potrditi vsebino tega častitega pisma.« Iz nespoštljivosti v nespoštljivost pride do te končne žalitve: »Eminenca! Vi kot kardinal zaščitnik Salezijanske družbe ste jo zagovarjali. Jaz obtožujem, da zaščitnik opravlja vlogo sodnika proti meni in da v položaju in avtoriteti Koncilske kongregacije razglašá ukaz, ki v popolni zasedbi Kongregacije njihove eminence ne bi nikoli [...] Najponižnejši in najvdanejši služabnik itn.«

Po tem ognjevitem pismu se je moralo zgoditi, kar je bilo pričakovati. Don Bonetti je napisal prošnjo po danih navodilih, ki se v glavnih točkah glasi takole: »V ponižni vdanosti najvišji avtoriteti Svetega sedeža in v znamenje spoštovanja do vaše velečastite ekscelence vas ponovno prosim, da bi bili tako dobri in mi spet dovolili spovedovati ne samo v celi turinski nadškofiji, temveč tudi v Chieriju in v Oratoriju svete Terezije. Istočasno vas prosim odpuščanja za kakršne koli neprijetnost, ki sem jo mogoče tudi proti svoji volji povzročil vaši velečastiti ekscelenci. Obljubljam vam, da se bom do vas vedno obnašal, kot to pristaja pokornemu in spoštljivemu duhovniku in kakor mi to nalaga moja redovna obljuba.« S to prošnjo se je don Bosko 2. januarja 1880 proti deseti uri dopoldne v spremstvu sobrata pomočnika Giuseppeja Rossija odpravil v nadškofijsko palačo in prosil za avdienco. Prepustimo njemu samemu, da nam poroča o uspehu. Takoj po avdienci je namreč pisal kardinalu Nini.

Prevzvišena eminenca!

Takoj ko sem prejel pismo Svete koncilske kongregacije o zadevi don Bonettija in nadškofa msgr. Gastaldija, sem dal pripraviti prošnjo, ki sem jo osebno nesel nadškofu, da mirno in s spoštovanjem sprejemem kakršno koli grajo in očitke.

Danes zjutraj ob desetih sem se najavil v škofijski palači. Četudi je dan javnih sprejemov, ni bilo v predsobi nobenega čakajočega in škofov tajnik, naš nekdANJI gojenec, je dejal, da bom za duhovnikom, prav tako našim nekdANJIM gojencem, prišel na vrsto jaz. Gospod je odšel, a meni je bilo dano znamenje, naj počakam. Tedaj je prišel neki gospod laik in je bil takoj sprejet. Po približno eni uri čakanja mi je monsinjor dal vedeti, da ima pomemben sestanek s kraljevim namestnikom in da bo potem moral s svojim fiskalnim odvetnikom razpravljati o tekočih poslih, torej me tisti dan ne more sprejeti.

Vprašal sem, ali njegova ekscelenca ni določila kakega dne in ure, ko bi se mogel vrniti. Tajnik mi je v zadregi in zmeden odgovoril, da ne.

Tedaj sem menil, da je prav, če nadškofu izročim don Bonettijevo prošnjo in mu sporočim, da sem pravzaprav zato prišel, in to po naročilu avtoritete, o kateri je govor v dopisu. Nisem dobil nikakršnega odgovora. Bomo videli. Če bom mogel kaj storiti, vam bom takoj sporočil, in če mi bo vaša eminenca dala kak nasvet, ga bom natančno izpolnil s tisto mirnostjo in spoštovanjem, ki smo ju dolžni izkazovati glavarju škofije. Naj še povem, da sem v preteklosti že naletel na podobno ravnanje in da nisem bil

sprejet v avdienco. Nekajkrat sem bil sprejet, pa sem doživel največje ponižanje svojega življenja.

Podobno poročilo sem poslal msgr. Boccaliju, ker me je za to prosil.

Bog naj vam poplača potrpežljivost, s katero prenašate naše motenje. Bodite prepričani, da vam bodo salezijanci vedno hvaležni. Delali so in bodo še naprej neutrudno delali za dobro svete Cerkve, o čemer se bo vaša eminenca lahko prepričala iz poročila, ki ga bom kmalu poslal kot dobrotnemu zaščitniku naše ponižne Družbe.

Bodite tako dobri in nam blagovolite podeliti svoj sveti blagoslov. Sprejmite v dar molitev salezijancev in njihovih gojencev (80.000, ki jih bo kmalu 100.000), ki jih dvigamo v nebesa, da bi vas Bog še dolgo ohranil srečnega v življenju. Imam čast, da se imenujem vaše prevzvišene eminence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Poročilo msgr. Boccaliju, ki ga je sestavil don Bonetti in popravil don Bosko, govori med drugim o začudenju nadškofovih družinskih članov in drugih, ki so zvedeli za vse, kar se je pripetilo. Nato omenja nova in težka nadlegovanja, o katerih bomo poročali v naslednjem poglavju. Priložili so tudi don Bonettjevo prošnjo. »Eno in drugo pismo,« je odgovoril msgr. Boccali,³⁶ »so po višjem naročilu izročili Koncilski kongregaciji, pri kateri naj bi se nadaljeval proces, potem ko ni uspela sprava, kakor so si želeli.«

Kanonik Colomiatti in nadškofov tajnik teolog Corno, ki sta 2. januarja opravljala službo v predsobi, sta skušala v apostolskem procesu dati vedeti, da je bil msgr. Gastaldi »nadvse pripravljen« sprejeti don Boska v avdienco kateri koli dan in katero koli uro. Najbolje bi bilo, če bi oba ostala lepo tiho. Don Cossu³⁷ odlično pripominja: »Msgr. Gastaldi je dobro vedel, zakaj je prišel don Bosko. Toda s kakimi čustvi bi ga sprejel, je mogoče brez dvoma razbrati iz pisma, ki ga je pisal kardinalu Nini. »Po tem pismu nikakor ni bil sposoben sprejeti don Boska zaradi te zadeve ne takrat in sploh nikoli. Saj je v pismu samem brez nadaljnjega povedal: »Sicer pa jaz, dokler ne bodo [salezijanci] prejeli posebnih privilegijev, ne morem po svoji dolžnosti in s pravico škofovske oblasti, ki jo sicer nevreden nosim, podpisati sprave, v kateri ni *servato utriusque decore*.«

Zadevo so zato ponovno obravnavali 28. januarja 1882. Na dvom, *ali je treba suspenz ali prepoved spovedovanja potrditi ali znikati*, so njihove eminence odgovorile negativno na prvi del in pritrnilno na drugi del *et ad mentem*. In *ad mentem* je bilo, da naj nadškofa resno posvarijo na ukaz in v imenu Svete kongregacije zaradi nepremišljenega pisma [*severe moneatur nomine et iussu S. Congregationis ob inconsultam epistolam*] z dne 31. decembra 1881 njego-

³⁶ Pismo, Rim, 9. januar 1882.

³⁷ *Confutazione delle accuse formulate contro la causa del Ven. Giovanni Bosco* [Zavrnitev obtožb, predloženih proti razglašenju za blaženega častitega Janeza Boska], § 93. Rim, Stabilimento poligrafico per l'Amministrazione della Guerra, 1992.

vi eminenci kardinalu prefektu, to pismo je Sveta kongregacija ostro zavračala [*quam epistolam S. Congregatio graviter improbat*]. Ko je odvetnik Leonori poročal don Bonettiju³⁸ o izidu, je pisal: »Menim, da ste lahko zelo zadovoljni. Vendar kot odvetnik ne bom nikdar nehal opozarjati, da bodite nadvse previdni in zadržani. Oprostite mi, toda jaz imam zelo rad don Boska.«

Uradno sporočilo je nadškof prejel 31. januarja 1882.³⁹ Don Bonetti je radostno novico takoj sporočil don Bosku, ki je bil takrat v Franciji.⁴⁰ Monsinjor se ni vdal, temveč je vložil priziv, kar je pomenilo novo avdienco pri Sveti kongregaciji in odlog učinkov obsodbe. Tako je don Bonettiju ostalo breme težkih sumničenj na njegov račun. Zato je prosil kardinala Nino, da naj bi, če se bo obravnava obnovila, da to stori čim prej.⁴¹ Dne 12. aprila je obnovil prošnjo v pismu don Bosku, ki je prispel v Rim: »Prosim vaše očetovstvo, da se spomnite tudi name. Že štiri leta sem kaznovan v imenu Cerkve in proti njenim zakonom. Do kdaj bom ostal v tem položaju? Utrujen sem in prosim milosti.« Toda po predpisih tožbe ni bilo mogoče obnoviti prej kot v treh mesecih. Zadnja obsodba bi morala biti izrečena meseca maja, če papež, kakor smo nakazali malo prej, ne bi sam prevzel zadeve.

³⁸ Rim, 29. januar 1882.

³⁹ Dodatek, št. 27.

⁴⁰ Pismo, Turin, 2. februar 1882.

⁴¹ Dodatek, št. 28.

7. POGLAVJE

PRAVNI PROCES ZARADI KNJIŽIC

VSTOPAMO V NAJBOLJ TRAGIČNO OBDOBJE don Boskovega življenja. Najneprijetnejše težave niso prihajale druga za drugo, temveč so se istočasno zgrinjale nad njegovo glavo. Samo človek, ki je bil poln Božjega duha, je mogel prenesti toliko nasprotovanja. To je bil zares boj za preživetje. Čeprav se ne strinjamo z glasovi, ki so hoteli povedati, da gre za zaroto, ki naj bi uničila Družbo, je gotovo, da nečast ne bi zadela samo don Boska, temveč bi do smrti ranila tudi salezijansko družbo. Veliko članov bi jo zapustilo in toliko drugih ne bi vstopilo. Med to nevarnostjo in poplavo sramote pred celim svetom je bilo zadosti razlogov, da bi jo uničili.

Z druge strani pa je lepo, ko vidiš ponižne in dobre duše, ki so poznale njegove tegobe, kako so ga tolažile z besedami krščanskega upanja. Neki mlad duhovnik, salezijanski sotrudnik, mu je pisal iz Rima:¹ »Sem z vami v vseh tegobah, ki so doletele salezijance v zadnjih enajstih letih. Bog, ki je s salezijansko družbo ustvaril učinkovito sredstvo apostolata, je namočil temelje z vodo bridkosti. Bog je dopustil, da so salezijanci v svojem naravnem zaščitniku naleteli na svojega silnega nasprotnika. Bog pozna vse razloge in salezijanski družbi gotovo ne uide zmagoslavje.« Tudi neka sotrudnica, ki je izražala prepričanje drugih sotrudnikov v Acquiju, je zaigrala na nežne strune:² »Zvedele smo, da veliko sovražnikov bojuje srdit boj proti vam in vašim ustanovam. Toda me vam zato, da vam pokažemo, kako zelo želimo spoznati vaša načela in vaša čustva, izražamo prepričanje, da nam taki boji ne jemljejo poguma, temveč ga krepijo in delajo, da v gorečnosti žarijo naša srca in nas prepričujejo, da Gospodu uga-jajo vaša dela, in nas tolažijo, kot so tolažila sveto Terezijo, ki je bila žalostna, če je niso napadali in jo preganjali.«

Že večkrat smo govorili o knjižicah in tozadevnih razpravah. Sedaj je prišel

¹ Pismo don Andrea Maggia, 3. maj 1882. Deloval je v zavodu za osirotele na Piazza Capranica.

² Pismo gospe Giovanne Bosio-Saladino, 15. junij 1882.

trenutek, da se natančno in obširno posvetimo tej temi, ker je tesno povezana s prejšnjimi.

Leta 1878 je izšla v Turinu v založbi tiskarne Bruno knjižica z naslovom *Ve-zilo za duhovnike ali Vpogled v liturgični koledar turinske nadškofije za leto 1878, ki ga je napisal neki kaplan*. Naslednje leto je ista založba izdala drugo knjižico z naslovom *Turinski nadškof, don Bosko in don Oddenino ali Smešne ter resne in žalostne dogodivščine v pripovedi nekega Chieričana*. Ta Chieričan se je na koncu predgovora podpisal *Neki družinski oče*. O teh dveh knjižicah ne bomo povedali ničesar, saj smo o njih že govorili.

Ko se je stvar kdaj začela, je šla naprej, saj snovi ni zmanjkovalo. Istega leta 1879 je spet v Turinu, toda tokrat iz tiskarne Fina prišla knjižica *Kratek prikaz naukov msgr. Gastaldija, nadškofa v Turinu, izpod peresa nekega kaplana*. Po dolgem uvodu, napisanem v beneškem slogu, kjer kritizira nekatere nadškofove odločitve, našteje najboljše turinske duhovnike, ki jih preganja msgr. Gastaldi, in postavi kot zadnjega »najbolj ponižnega, krotkega in najbolj delavnega turinskega duhovnika, to je don Boska«. Glavni del knjige obširno zavrača štiriindvajset teorij, ki jih je povzel iz raznih nadškofovih spisov. Sledi četvero dodatkov v slogu predgovora. V prvem obravnava nekatere liberalne težnje, ki jih je izpovedoval Gastaldi kot mlad kanonik. Drugi obravnava konec, ki ga je msgr. Gastaldi zadal Cerkvenemu konviktu, in pri tem navaja dolg citat iz *Salezijanskega vestnika*, ki govori o pomenu te previdnostne ustanove.³ Tukaj anonimni pisatelj poroča, da je bil kot slušatelj don Cafassa tudi don Bosko učenc Konvikta in da je pogosto vzkliknil: »Če sem storil kaj dobrega, je to zasluga don Cafassa, v katerega roke sem položil vsako svojo odločitev, delo in dejanje svojega življenja.« V tretjem dodatku prinaša nadškofovo okrožnico z dne 4. avgusta 1877, v kateri kara redovni stan na splošno in namiguje na don Boska, ki da namenoma odvrta fante od škofijskih semenišč v Giavenu in Braju, pri čemer kaplan ironično pripominja: »Če hoče kdo o *kom* slabo govoriti,⁴ lahko pomeša stvari in iztrga iz evangelija, zgodovine in izročila kako stran in še kaj.« Četrty dodatek govori o zgodovini Oratorija svete Terezije v Chieriju in dodaja navdušen spis kanonika Gastaldija o oratoriju v Valdoccu, nato pa z mastnimi črkami natisne končno navdušeno trditev,⁵ ki jo tukaj podajamo: »Pozdravljen zato, ti novi Filip, pozdravljen odlični duhovnik. Tvoj zgled, o da bi dobil veliko posnemovalcev v vseh mestih! Naj vstanejo povsod duhovniki, ki bodo hodili po tvojih stopinjah, naj odprejo mladini svete prostore, kjer se pobožnost družī s pošteno zabavo, ker bo samo na tak način mogoče ozdraviti eno najtežjih ran sodobne družbe in Cerkve, se pravi pokvarjenosti mladine.«

³ Januar 1879, str. 7.

⁴ Kurzivni tisk je postavil kaplan.

⁵ Iz *Conciliatore* v Turinu, 7. april 1849.

Končno je znani *Kaplan* kot drugo številko *Vezila za duhovnike* dal pri Brunu natisniti z istim datumom četrti del prejšnje knjižice z naslovom *Rosminijansko vprašanje in turinski nadškof*. Njegov je samo kratek uvod, malo daljši sklep in tu in tam pod črto kaka zasoljena opazka ter kaka polemična beseda. Knjiga ponatiskuje vrsto ugovorov in odgovorov msgr. Gastaldija in njegovih privržencev v rosminijanstvu zgodovinarja don Pietra Balana v burni rosminijanski polemiki, ki se je začela v *l'Unità Cattolica*, se nadaljevala v rosminijanski reviji *Ateneo* v Turinu pod vodstvom teologa Biginellija in dosegla višek v Balanovih prispevkih v milanskem *Osservatore Catolico*. V zadnjem delu je pisec izbrskal in objavil vrsto člankov, ki jih je kanonik Gastaldi objavil v *Conciliatore* v letih 1848 in 1849 v obrambo Rosminijeve knjige *Le Cinque Piaghe della Chiesa* [Petero ran Cerkve], ki pa je Rim ni dal na indeks. Tudi v tem delu so namigovanja na don Boska. Opomba na strani 79 omenja *Nuvoletta del Carmelo* [Karmelski oblaček].⁶ Na strani 94 pravi, da je turinska škofija vsa zgrožena, ker neko redovno družbo, ki jo je odobril Pij IX., neusmiljeno zatirajo. V opombi, ki uvaja tretji del, se obrača na besede msgr. Gastaldija, ki pozna Rosminija kot svetega, pobožnega duhovnika ter nanaša te besede na don Boska, o katerem je govoril v prejšnji knjižici, in meni: »Tudi neki drug še živeči duhovnik, ki ga je on poznal, je bil ocenjen kot svet in pobožen. Kljub temu pa sedaj, če ne bi imeli mi lastnih dokazov, da je zares svet in pobožen, tega danes ne bi mogli več verjeti, ker je Gastaldi sčasoma spremenil svoje mnenje in sedaj pravi, da je ta duhovnik ošaben, neizobražen in še marsikaj hujšega.«

V prvi knjižici je bil don Bosko večkrat omenjen, kot smo to že pokazali v prejšnjem zvezku. Drugi naslov sam govori o vsebini. Pomembno je, da pokažemo, kako vedno govorijo o don Bosku, ker to pojasnjuje celotno zadevo. Še nekaj drugega je treba poudariti. Msgr. Gastaldi je vedno imenoval slovite ali obrekljive brošure. Toda teolog, ki je v imenu Svete obredne kongregacije dobil naročilo, da naj jih presodi zaradi spora med nadškofom in Božjim služabnikom, je menil, da ni pravično, da bi jih tako označevali.⁷ Sedaj si pa oglejmo težave in križe, ki so zadeli don Boska zaradi teh nesrečnih knjižic.

V škofijski pisarni so si belili glave, da bi odkrili, od kod prihajajo ti tako skrb vzbujajoči spisi. Preprosta primerjava je kazala, da niso bili delo enega samega pisca, čeprav bi mogel biti isti pobudnik, to je *Kaplan*. Raziskava je bila usmerjena v Oratorij in vse je kazalo na don Bonettija in don Boska. Kaj vse so poskušali, da bi izvabili iz njiju kak stavek ali samo besedico, ki bi ju mogla izdati. Prav zato so prosili don Boska, naj prosi odpuščanja za drugo knjižico in naj jo obsodi. Če bi se on *pro bono pacis* temu odzval, bi dal povod za priznanje krivde in bi ga potem obtožili tudi avtorstva drugih. Toda njegova previdnost

⁶ Prim. MB XI, str. 450 [BiS XI, str. 282–283].

⁷ *Positio super rev. scrip. anno 1906*, str. 17.

mu ni nikdar dala, da bi se uklonil takim zahtevam. Potem je Colomiatti, ki je bil preiskovalni sodnik po naročilu, z namenom, da bi izvedel sodni postopek, hotel, da bi don Bonetti izjavil, koga on sumi. Toda don Rua, ki je zastopal don Boska in don Bonettija, ga je odvrnil od tega.⁸

Že 29. decembra 1880 je msgr. Gastaldi v pismu kardinalu Cateriniju izrekel svoje prepričanje,⁹ da je don Bonetti če ne že pisec vsaj sodelavec pri sestavi druge knjižice, in iz tega izvajal sokrivdo tudi za druge, zlasti ker naj bi bil slog vseh knjižic enak. Zato je izjavljal brez vsakršnih zadržkov: »Čutim dolžnost, da nastopim proti don Bonettiju in proti don Bosku, ki kot vrhovni predstojnik Družbe mora poznati vso zadevo in bi zato lahko preprečil toliko pohujšanje in kaznoval pobudnika ter o kazni obvestil mene.« Potem je stvar še bolj poudaril in izjavil: »Prespoštovana eminenca, gre za zelo težek prestopek. Zato naj vaša eminenca poskrbi, da se opere zlo teh salezijanskih knjižic, ker so oni vpleteni v to zadevo. Upam, da bo Sveta kongregacija upoštevala to mojo prošnjo, se zavzela za onečlašeno, poteptano škofovsko čast in poskrbela za popravo krivice.«

Da bi si zagotovil, da korak, ki ga misli storiti, ne bi bil korak v prazno, je dal knjižice prebrati kraljevemu tožilcu odvetniku Demissogliu in ga prosil, da naj pove, ali je v njih zadosti snovi, da bi sprožili sodni proces proti don Bosku ali tistemu, ki jih je napisal. Ko jih je pravnik prebral, je dejal: »Gotovo! Snov za sodni postopek bi mogli zbrati. Toda ali v vseh teh obtožbah ni nič resničnega?«

»Seveda,« je odvrnil monsinjor, določene dogodke je mogoče razlagati tudi na drug način. Tu so tudi nesporazumi. Določenih stvari ni mogoče zanikati.«

»Potem pustimo stvar pri miru,« je odgovoril. »Ne drezajmo v sršenje gnezdo, ko ne vemo, ali se bomo izvlekli iz cele zadeve neopikani.«

Medtem so se raziskovanja nadaljevala; 11. in 13. julija 1881 sta škofijski kancler kanonik Chiuso in odvetnik Colomiatti dala poklicati don Turchija, rektorja Zavoda za slepe in nekdanjega gojenca Oratorija in ga podvrgla ostremu izpraševanju o don Boskovi udeležbi pri izdaji knjižic. Z istim namenom so 12. julija poklicali v škofijsko pisarno nekdanjega jezuita patra Pellicanija. Toda tukaj smo se znašli pred zelo zamotanim dejstvom s težkimi posledicami.

Leta 1880 se je piaristovski pater Luigi Leoncini odpravil iz Savone v Turin, obiskal nadškofa in mu povedal, da mu je znano dejstvo, o katerem da ga mora obvestiti. Ko je imel pred časom v Piacenzi več pogovorov s patrom Pellicanijem, mu je ta pripovedoval kot gotovo dejstvo, da ga je don Bosko silil, da bi pisal proti msgr. Gastaldiju. Obljubil mu je, da nam bo priskrbel potrebno gradivo, da pa je Pellicani zagotavljal, da ni sprejel tega povabila. Ko pa je on, Leoncini, primerjal *Vezilo za duhovnike* s knjigo, ki jo je pravkar izdal Pellicani, je odkril,

⁸ Pismo don Rua don Bonettiju, Turin, 8. april 1881.

⁹ Prim. zgoraj, str. 126.

da je to in ono knjigo napisala ista roka, in tako sklepal, da se je Pellicani odzval povabilu in je torej on pisatelj, ki se skriva pod neopredeljivim imenom *Kaplan*. Monsinjur ni pozabil tega dragocenega sporočila in je zato pisno vprašal piarista, ali je pripravljen potrditi, kar je izjavil. Zagotovil mu je, da bi mu s tem naredil uslugo, za katero bi mu bil zelo hvaležen.¹⁰

Pater Leoncini mu je odgovoril z obratno pošto. Ni pa več govoril o eni knjižici, temveč o vseh anonimnih knjižicah proti msgr. Gastaldiju. Rekel je tudi, da mu je pater Pellicani, potem ko mu jih je dal v branje, pripovedoval, kako ga je nekoč don Bosko prosil, da bi pisal take stvari proti turinskemu nadškofu. Ker se mu je ta naloga zdela prenevarna, se je opravičil, češ da mu manjka potrebno gradivo. Tedaj naj bi mu don Bosko zagotovil, da mu bo on priskrbel potrebno gradivo. Ko se je potem nekaj pozneje srečal z don Boskom, mu je ta povedal, da je po njegovi zavrnitvi našel nekoga drugega, ki je prevzel pisanje knjižic. Pater Pellicani, ki so ga nenadoma poklicali v škofijsko pisarno, je s prisego potrdil resničnost svojih izjav. Nato so sklopovo pismo in pričevanje nekdanjega jezuita, nikdar pa ne točnega besedila zaprisežene izjave, poslali v Rim, kjer je oboje postalo osrednje dokazno gradivo obtožbe.

Ko je don Bosko nekaj mesecev pozneje zvedel za vse to, je dal poklicati patra Pellicanija, mu prikazal krivico, pri kateri je sodeloval, in ga prepričal, da je preklical to nepoštenost. Ker se ni zadovoljil z besedami, ki se izgublajo v vetru, mu je poslal dopis, ki naj bi ostal in prikazal stvari, kakor so bile dejansko.¹¹

Velečastiti gospod don Pellicani!

Razmišljal sem o vsebini najinega pogovora in po vsem, česar se spominjam, moramo zapisati zgodovinsko resnico, kakor sledi:

Vi ste prišli v Oratorij v zadevi vaših tiskanih del ali del, ki so bila v tisku. Med pogovorom sva obžalovala nekatere reči v zvezi z našim cerkvenim predstojnikom. Vaša uglednost je dejala, da so to stvari, ki bi jih bilo treba sporočiti svetemu očetu. Odgovoril sem: »To bi lahko storila vaša uglednost, saj imate za to čas in sposobnost.« To je vse.

Mogoče so bile besede drugačne, toda smisel je bil tak. Zdi se mi, da je to treba povedati, kajti iz raziskav, ki jih vodi msgr. nadškof, je zelo verjetno, da vas bom moral povabiti na ponovno izjavo. Vi lahko poveste, da ste, potem ko ste o stvari ponovno razmišljali, spoznali, da je treba vaše izjave predstaviti tako, kakor je zapisano zgoraj. Sprejmite izraze mojega spoštovanja in me imejte za najvdanejšega ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. oktober 1881

¹⁰ To povzemamo iz nekega nepodpisanega pisma, ki pa ga je napisal nadškof, s pripombo »napisano z isto pisavo«, ki pravi: Prepis pisma. Ta prepis hrani teolog Franchetti.

¹¹ Don Berto je naredil prepis, ki se hrani v našem arhivu.

Prejšnji dan je fiskalni odvetnik škofijske pisarne odpotoval v Rim. Na osnovi njegovega dopisovanja z monsinjorjem sledimo korak za korakom njegovim obiskom pri kardinalih, prelatih in drugih osebnostih. Dne 14. oktobra je pisal: »Ko sem se danes dopoldne v Vatikanu srečal s tajnikom kardinala Jacobinija, sva se dogovorila, da bi me še isto popoldne sprejela njegova eminenca. Odpravil sem se tudi k odvetniku Achillu Carcaniju, ki si je ogledal papirje – don Boskovo sodelovanje pri izdajanju knjižic – in bil globoko presunjen zaradi don Boskovega ravnanja. Ker bo v tej zadevi on preiskovalni sodnik, me je prosil, da naj ga ne vprašujem o njegovem mnenju. Poslal me je k nekemu svojemu prijatelju odvetniku, uglednemu kriminalistu Sinistriju, ki naj bi mi dal vsa navodila v tej zadevi.« 16. oktober: »V petek (14. tekočega meseca) sem se zvečer odpravil h kardinalu Jacobiniju. Kakor hitro sem mu izročil pismo vaše ekscele nce in Petrov novič, ga je poklical papež. Ljubeznivi kardinal me je prosil, da naj naslednjega dne spet pridem, in sicer proti večeru. Na dolgo sem mu razložil vso zadevo o don Bonettiju in don Bosku. Ko je njegova eminenca prebrala pismo patra Leoncinija, se je zavedel resnosti vprašanja in me vprašal, ali sem že govoril s kardinalom Ferrierijem o tej zadevi. Rekel sem mu, da sem z omenjenim kardinalom govoril tisto jutro in da mi je kardinal Ferrieri dejal, da ga to kriminalno dejanje, ki ga pater Leoncini pripisuje don Bosku, prav nič ne preseneča, ker je spoznal iz različnih vprašanj, ki jih je moral obravnavati pri Sveti kongregaciji za škofo in redovnike, da je to človek, s katerim ni mogoče govoriti, in da je zato primerno, da sprožijo v kuriji informativni proces z namenom, da ga razkrinkajo. S kardinalom je bil msgr. Agnozzi, tajnik iste kongregacije. Ko je to slišal kardinal Jacobini, mi je dejal: »Tudi jaz sem istega mnenja, da naj se zberejo potrebni dokumenti in se določijo don Boskova stališča v upanju, da se bo uklonil avtoriteti.« 17. december: »To dopoldne sem imel prijetno zadoščenje, da sem pokleknil pred svetega očeta in mu poljubil nogo. Še prej sem bil pri kardinalu Nini, ki je prebral pismo patra Leoncinija in ponavljal: »Je to mogoče? Je to mogoče?« Nato je dejal: »Bo že tako, saj je tukaj izvirno pismo.« Rekel sem mu, da dokumenti, ki dokazujejo don Boskovo udeležbo pri pisanju knjižic, ne bi prišli na dan, če don Bosko ne bi naredil, kar je: dogovora o spravi. »Sedaj pa (sem nadaljeval), ko don Bosko pozna nekaj teh listin, trdi, da ga obrekujejo, namesto da bi se obrnil na nadškofa. Zato je nadškof prisiljen, da se brani in v ta namen uporablja dokumente, in kardinal Ferrieri in kardinal Jacobini, ki poznata te stvari, menita, da je potreben informativni proces.« Ko je kardinal Nina slišal vse to, je dodal: »Nimam kaj oporekati, prav je, da se to stori. Sporočite mi, kaj ste ugotovili s procesom. Kakor vidite, spoštovana ekscele nca, je prav, da je tako, kakor je, da pomagamo do zmage pravici in resnici in da končno dosežemo, da se bodo salezijanci navsezadnje le pokoravali in se podvrgli.« 19. december: »Prihajam od odvetnika Giovannija Sinistrija, odvetnika, ki je član

kriminalističnega oddelka laiškega papeškega sodišča v Rimu in ki od sedanje vlade ni prejel nikakršnega pooblastila. Predložil sem mu ugotovitve, ki smo jih v škofijski pisarni zbrali o don Bosku in salezijancih. Rekel je, da je vse v redu. Odgovarjal je na vprašanja in dvome, ki sem mu jih postavil glede postopkov, ki so še potrebni. Zadovoljen sem z njim tem bolj, ker potrebujem v teku razprave nekaj pojasnil. Polega tega moram imeti zagotovilo, da se bom lahko tudi pisno obrnil nanj. Če bi don Bosko vložil priziv na obsodbo, bi on sam prevzel obrambo. Njegovo ime visoko cenijo tudi pri Kongregaciji za škofe in redovnike, kjer je odvetnik Carcani sodnik poročevalec v kriminalnih zadevah. Tako sem se zavaroval pod vsemi možnostmi, tudi zato, ker salezijanci že tiskajo obrambo proti tožbi¹² in nikakor nočejo kakršnih koli dogovorov. *Fiat!* Tako je tudi bolje. Ko sem govoril s temi osebnostmi, o katerih sem vam pisal v tem in prejšnjih pismih, in ko sem slišal njihovo mnenje, sem zadevo razdelil v tri dele (Bonetti-jev priziv na koncil, načelno vprašanje škofom in redovnikom in kriminalni proces). Dejal je (odvetnik Menghini), da je prav in gotovo: *divide et impera.*«

Ko se je Colomiatti vrnil v Turin, je bila njegova glavna skrb zbrati dokaz za don Boskovo krivdo. Ko moralni pritisk, s katerim so hoteli pri raznih duhovnikih, med njimi don Vincenzu Minelli in kanoniku Matteu Soni, doseči, da bi pričali proti don Bosku, ni nič zalegel, so podkupili inšpektorja turinske kvesture,¹³ ki je na svojo roko, ne da bi kvestor vedel za to, začel raziskave. Pri tem ni opustil niti policijskih postopkov, dokler sum ni padel na nekega tiskarskega delavca, nekdanjega gojenca Oratorija. Neznanci so v njegovi odsotnosti kar naprej prihajali v njegovo stanovanje in mučili ženo z neprimernimi vprašanji: kdo prihaja k njim, s kom se družijo njen mož, ali ima stike z duhovniki in s katerimi. Skušali so jo tudi zastrašiti s pretnjo, da ji bodo ugrabili moža, če ne bo povedala vsega, kar ve. Ker pa niso mogli iz nje ničesar izvleči, je 23. oktobra inšpektor javne varnosti poklical ubogega človeka v svoj urad in ga dolgo zasiljeval. Grobe besede, pretnje z ječo, obljube nagrad, vse so uporabili, kot da bi šlo za navadnega hudodelca, ki je padel v kremplje policije, da bi izsilili iz njega priznanje po svoji želji. Don Bosko ni svojega nekdanjega gojenca pustil brez obrambe in se je pritožil. Takole je pisal inšpektorju:

Velepoštovani gospod inšpektor javne varnosti v Borgu Dora!

Ta hip je prišel k meni gospod Ferdinando Brunetti, ves bled in tresoč se po celem telesu, zaradi ponovnih vdorov v njegovo stanovanje ter groženj in nasilja nad njegovo ženo. Naj vam v vašo vednost povem, da je bil imenovan Brunetti pet let gojenec našega zavoda, kjer je pokazal neoporečno vedenje, in da je v 22 letih, odkar živi zunaj naše hiše, bil vedno pošten in delaven in si je v potu svojega obraza služil kruh. Zato vas spoštljivo, vendar tudi z gorečo željo prosim, da bi branili svobodo bivanja

¹² Zaradi don Bonettijevega suspenza (glej prejšnje poglavje).

¹³ Inšpektorji javne varnosti so se takrat imenovali uslužbenci; danes jim pravimo delegati.

v njegovem stanovanju v smislu obstoječih zakonov in da prenehajo nenehna nadlegovanja neznanih ljudi, ki silijo v njegovo hišo.

Duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 24. oktober 1881

Don Bosko je poslal tudi v kvesturo vprašat, zakaj se vse to dogaja. Kvestor je izjavil, da nič ne ve za to in bi verjetno svojim podložnim ne dovolil, da bi se vmešavali v zadeve, ki ne sodijo v njihovo področje. Ker je bil delavec trdno prepričan, da nima kaj opraviti s policijo, je zato, da bi se rešil teh nevšečnosti, na začetku novembra pisal pravosodnemu ministru. Ko je potem prišel v njegovo hišo policist, preoblečen v duhovniško obleko, in izjavil, da je salezijanec, je bil prepričan, da mu je cerkvena oblast dala dovoljenje, da se lahko obleče v duhovnika, in je o tem pisal papežu.¹⁴

Toda človek, ki se je v tej umazani zadevi moral izreči, je bil pater Pellicani. Dne 23. novembra je spet prišel h Colomiattiju, da bi mu podrobneje pojasnil prejšnjo izjavo. Nazadnje mu je pustil tudi don Boskovo pismo. Fiskalni odvetnik je svojemu predstojniku, ki se je mudil v Rimu, takole pisal: »Včeraj je prišel v moj urad p. Pellicani, ki je potrdil prejšnjo izjavo. Povedal je tudi, da ga je don Bosko skušal pripraviti, da bi spremenil, kar je izjavil. V ta namen je z njim govoril in mu pisal. P. Pellicani mi je izročil tovrstno pismo. O, *mores!* o, *tempora!* Najnovejša izjava ne bi mogla biti bolj uničujoča za don Boska, kot je. P. Pellicani je celo povedal, da je don Bosko pregovarjal tudi p. Franchija, da bi pisal knjižice proti vaši ekscelenci. Ta pa je – kot p. Pellicani – zavrnil to ponudbo. Zato sem dal poklicati p. Franchija za prihodnji ponedeljek.«

Čudna zadeva! Ta izjava Pellicanija naj bi bila najbolj uničujoč dokaz proti don Bosku kot sodelavcu pri pisanju knjižic. Vendar nismo mogli nikdar zvedeti za njegovo vsebino. Celo na procesu za razglasitev za blaženega se je Colomiatti omejil in dejal, da je bilo pismo »nasprotno don Bosku«, vendar ni omenil niti vsebine, kaj šele, da bi predložil pismo. In o patru Francu ni bilo ne duha ne sluha. Ugled tako pomembne osebnosti bi lahko za vedno uničil vsakega nasprotnika. Toda če je do pogovora sploh prišlo, je pater Franco, nadvse sposoben zasliševalec, tako zmedel tega premetenca, da niti takrat in niti v času procesa ni govoril o njem. Če pa do pogovora sploh ni prišlo, je imel Colomiatti dobre razloge, da tega ni storil. Da bi pa neki don Bosko predložil nekemu p. Francu kaj podobnega in bi potem on to povedal svojemu nekdanjemu sobratu, je tako neverjetno, da si česa takega sploh ne moremo predstavljati. Najbolj verjetna razlaga pa je, da je p. Pellicani govoril eno, fiskalni odvetnik pa je razumel nekaj drugega, pač tisto, kar je bilo v prid njegovemu prepričanju. To bomo kmalu jasno pokazali.

¹⁴ Dodatek, št. 29.

V omenjenem pismu je Colomiatti nadaljeval: »Vaša ekscelenca vidi, da v sedanjih okoliščinah ne smemo nikomur reči niti besedice o izjavi p. Pellicana, kajti če ostane *sub secreto*, don Bosko ne bo iskal načina, kako bi ji ugovarjal. Kakor hitro bi pa o njej s komer koli govorili, bi takoj prišlo na ušesa don Bosku, ki bi iskal vsa sredstva, da bi se branil. Zato vas prosim, spoštovana ekscelenca, da o tem ne bi govorili z nobenim kardinalom ali s komer koli v Rimu.« Previdnostni ukrepi iz strahu, da bi moral položiti karte na mizo in bi ga razkrinkali.

Toda kljub vsemu temu je za to prizadevanje zvedel tudi don Bosko, zato je konec novembra ali na začetku decembra (prepis pisma nima datuma) pisal svetemu očetu.

Preblaženi oče!

Medtem ko sem zaposlen s pripravami za odpravo salezijanskih misijonarjev v Ameriko in zlasti še v Patagonijo,¹⁵ sem slišal o pritožbi velečastitega msgr. Lorenza Gastaldija, turinskega nadškofa, Svetemu sedežu proti meni in naši ubogi Družbi zaradi knjižic, ki so jih izdali neimenovani pisci. Msgr. nadškof obtožuje mene in salezijance avtorstva. Govori se, da naj bi obsodbo izrekli v nekaj dneh. Ker ne poznam vsebine obtožbe in ker mi je bilo zagotovljeno, da se vse opira na neke domneve in izjave, ne morem dati točnih pojasnil in ne morem braniti sebe in svoje Družbe, kakor je to moja dolžnost. Zato prosim, da bi v Kongregaciji dne 17. tekočega meseca izrekli sodbo samo v zadevi don Bonettija in njegovega suspenza in da bi opravili zasliševanje, preden bi koga obsodili sodelovanja pri izdaji imenovanih knjižic, kar je popolnoma brez vse osnove.

Naj povem, da pri izdaji teh knjižic nisem sodeloval niti neposredno niti posredno, saj jih še bral nisem. Vem le to, da obravnavajo nekatere monsinjorjeve nauke o Rosmini-ju in da je monsinjor pred kratkim hotel, da bi dal izjavo, v kateri bi zavrnil in obsodil te knjižice. Ker pa sem iz poročil zvedel, da knjižice ne obravnavajo ničesar graje vrednega, temveč so v skladu s katoliškim naukom, ki ga zastopa tudi vaša svetost, sem odklonil podpis vsaki nasprotni izjavi in prepovedal, da bi kdor koli od naših podpisal kaj podobnega. Kajti ne bi hotel grajati nekaj, kar je vredno naše privolitve. Ker sem odklonil podpis, je monsinjor verjetno posumil, da sem pobudnik teh knjižic jaz ali kateri od salezijancev.

Presveti oče, pripravljen sem obsoditi in zavreči, kar koli bi bilo v teh knjigah, kar bi obsodil in zavrgel Sveti sedež. Ker pa so te knjige mnogi brali in jih še berejo, so se pojavili pomembni dvomi o katoliškem nauku, zato ponižno pa tudi vztrajno prosim vašo svetost, da jih daste preverit in izrečete sodbo za vodilo tistim, ki so jih že prebrali, in tistim, ki jih še bodo.

V upanju, da bo vaša svetost milostno uslišala mojo prošnjo in prošnjo vseh naših salezijancev, poklekнем pred vas in prosim blagoslova, medtem ko se bom vedno hvalil, da sem najvdanejši in najponižnejši sin.

DUH. JANEZ BOSKO

¹⁵ Poslovilna svečanost je bila 10. decembra 1881.

Zasebno je Leon XIII. ob vsaki priložnosti brez pretiravanja izražal svoje prepričanje. Tako je storil z baronom Héraudom, uglednim salezijanskim sotrudnikom iz Nice. Ko je ta šel v Rim, da bi kot služabnik sablje in plašča opravil svojo dvotedensko službo in je bil 30. novembra sprejet v zasebno avdienco, v kateri je svetemu očetu izročil tudi don Boskove pozdrave, se je sveti oče ob imenu don Bosko nasmehnil in dejal: »Oh, don Bosko! Kaj dela in kako dela?«

»Božja previdnost je z njim, sveti oče,« je odvrnil baron.

»Bi mi lahko povedali,« je povzel papež, »zakaj ima toliko nevšečnosti v Turinu?«

»Oh, sveti oče, njegove prednosti in uspehi zasenčujejo bližnjega.«

»Celoten episkopat,« je omenila njegova svetost, »duhovništvo, ki mu pripada, je na njegovi strani, samo eden ... Toda zakaj to? Da, spoznavam, to je malo zavisti (to je beseda svetega očeta, pripominja baron med oklepaji). Da, da! Blagoslavljam ga, kakor blagoslavljam tudi vsa njegova dela in zlasti še to tukaj v Rimu.«¹⁶

Kakor smo povedali, je šel monsinjor Gastaldi 8. decembra v Rim zaradi svetniških razglašenj, vendar to ni bil edini namen njegovega potovanja. Ko se je tam srečal z msgr. Roncom, novim škofom v Astiju, je dejal: »Prišel sem nekaj dni prej, ker imam opravke pri svetih kongregacijah. Vi poznate knjižice, ki so jih izdali v Turinu. Dokazano bo, in to jasno in nedvoumno, da jih je napisal don Bosko.« Ko je to govorjenje slišal eden izmed njegovih podrejenih škofov, ki je dobro poznal don Boska, je bil nadvse razočaran.¹⁷

Treba je bilo odstraniti vprašanje knjižic in tako dati prosto pot rešitvi suspenza, ki naj bi o njem v kratkem razpravljali. Ko je don Bosko prejel in prebral obrambo, ki jo je sestavil odvetnik Menghini, in ugotovil, da govori tudi o knjižicah, je poslal kardinalu Nini izčrpno poročilo o svojih pogledih na to stvar.

Velespoštovana eminenca!

Medtem ko sem zaposlen s pripravami na novo odpravo misijonarjev v Južno Ameriko in Patagonijo, ki bodo prav danes odpotovali iz Turina, sem bil obveščen o pisanju turinskega nadškofa v zadevi duhovnika Giovannija Bonettija, člana salezijanske družbe. V tem pisanju sem na svoje veliko začudenje ugotovil, da prevzvišeni nadškof, namesto da bi se omejil na predložitev razlogov, zakaj je suspendiral prej imenovane salezijanskega duhovnika, omenja tudi mene in našo ponižno Družbo in nas dolži, da smo izdali neke knjižice, ki nimajo s tem nikakršne zveze, in se opira samo na domneve brez kakršne koli resnične osnove.

Ker bodo zadevo obravnavali prihodnjega 17. decembra v popolni zasedbi njihovih eminec, jaz pa v tako kratkem času zaradi prej omenjenih priprav za odhod misi-

¹⁶ Ko se je baron Héraud vrnil domov, je sporočil o tem pogovoru don Bosku 23. decembra 1881.

¹⁷ Pismo don Anfossija don Bonettiju, Turin, 5. december 1881.

jonarjev nimam časa, da bi dajal obširnejšo razlago in po svoji dolžnosti branil svoje podrejene, prosim ponižno, da bi Kongregacija na svojem prihodnjem zasedanju obravnavala samo suspenz, ki že tri leta bremeni duhovnika Bonettija, in ne drugih vprašanj, ki s tem nimajo nikakršne zveze.

To svojo prošnjo opiram na naslednje razloge: 1. Te knjižice niso bile vzrok suspenza, ki je povzročil to zadevo, ker jih takrat še sploh ni bilo. 2. Te knjižice po pričevanju tistih, ki so jih prebrali, ne vsebujejo ničesar, kar bi bilo proti veri, morali in cerkveni disciplini. Nasprotno, pravijo, da so popolnoma pravoverne in se borijo samo proti naukom in dejanjem, ki niso v skladu s Svetim sedežem. 3. Preden naj pravično sodimo, ali so pisci krivi ali ne, je treba najprej določiti, ali so knjižice dobre ali slabe. Pred časom je msgr. nadškof zahteval, naj bi napisal izjavo, da jih zavračam, celo obsojam. Toda v bojazni, da bi obsodil, kar je dobro in vredno odobritve, sem zahtevo zavrnil in sem tudi vsem svojim prepovedal, da bi storili kaj takega. To je seveda zelo razkačilo nadškofa.

Ker je te knjižice bralo veliko ljudi in jih še sedaj berejo, se je pojavilo veliko dvomov vesti, tako da nameravam pisati njegovi svetosti in ga prositi, da bi jih dal oceniti in dati ustrezna navodila tistim, ki bi jih želeli brati.

Naj mimogrede omenim, da jaz nisem v ničemer sodeloval pri sestavljanju in izdajanju teh knjižic niti nisem v tem pogledu nikomur nič naročal.

Zato odločno ugovarjam temu, kar je mogoče brati na strani 47 imenovanega spisa velečastitega oporečnika. Ta pripoved je bistveno zmaličena. Stvari so potekale takole:

Pred časom je nekdanji jezuit pater Antonio Pellicani prišel v našo tiskarno v Turinu in želel, da bi mu natisnili neko njegovo delce. Prišel je k meni v sobo in pogovor je nanesel na nekatere dogodke v nadškofiji, o katerih se je veliko govorilo in ki gotovo niso bili v večjo Božjo slavo in zveličanje duš. Pater Pellicani je dejal: »Bilo bi prav, če bi zbrali te dogodke in jih sporočili svetemu očetu, da bi bil dobro obveščen o vsem, kar se dogaja, in bi mogel ukreniti vse potrebno, da bi se škoda popravila.« Odgovoril sem mu: »Pater, vi imate čas in vi sami pišite svetemu očetu.« To je vse. Rekel sem mu, da naj piše, toda svetemu očetu. Zato ni res, da bi jaz spodbujal in prosil patra Pellicana, da bi pisal in objavljaj knjižice; ni res, da bi, potem ko so bile knjižice objavljene in bi srečal patra, rekel, da sem po njegovi zavrnitvi dobil nekoga drugega, ki bi prevzel sestavo in izdajo teh knjižic. Treba je imeti samo malo prave pameti, da ne bi, tudi če bi se dejansko zgodilo, kakor je bilo rečeno, o tem govoril s kakim nekdanjim jezuitom ali s komer koli.

Kaj naj potem menimo o pismu skolopa patra Leoncinija? Ali je on napačno razumel Pellicanijevo pripoved ali pa je, ker je vedel, da so nekateri njega imeli za pisca teh knjižic, saj je bil v tem smislu celo poklican v škofijsko pisarno, pripoved tako zasukal, da je odvrnil nevihto od sebe in jo poslal nad don Boska. Bog, ki vse vidi in vse ve, je priča, da ne lažem. To naj bo zadosti.¹⁸

Monsinjur v svojem pismu na strani 22 govori tudi o nekem pismu duhovnika Vincen-

¹⁸ V zapisniku Procesu je branilec vere msgr. Mariani imenoval Pellicanija *inconstans* [nestalnega], Leoncija pa *nimis simplex* [preveč preprostega].

za Minellija meni v škodo. Ker pa spisa ne poznam, ne vem, kaj pravi, in zato tudi ne morem nič odgovoriti. Naj še povem, da se je nadškofijska pisarna v Turinu močno pregrešila proti primernosti in tankočutnosti. Poklicali so več duhovnikov, ki so bili nekoč moji gojenci, jih podvrgli odvrtnemu spraševanju in tudi pretnjam ter zahtevali, da naj pričajo proti meni in v korist nadškofu. Menim, da se on ne bi smel postaviti za sodnika v lastni zadevi, kot je storil. Govori se celo, da so bile nekatere težke nerednosti, preiskave in pretnje s strani turinske kvesture proti naši hiši naklonjenim osebam izvedene po naročilu samega nadškofa.

Naj še omenim, da poročilo, ki ga je fiskalni odvetnik poslal velečastitemu nadškofu o poskusu miroljubne poravnave, dela napako v več točkah. Če bi bilo res, kar se tu trdi, da sem se jaz dogovoril z gospodom odvetnikom, da don Bonetti ne bo nikdar več šel v Chieri, čemu naj bi potem sploh skušali priti do miroljubne poravnave? Če naj bi to pomagalo, da bi stvari ostale pri starem, čemu potem toliko govoričenja in pisanja pisem?

Dalje: V imenovanem spisu gospod fiskalni odvetnik na strani 42 navaja nekaj besed iz mojega pisma z dne 2. julija in iz pisma duhovnika Bonettija velečastitemu tajniku Svete kongregacije, v katerem prosimo, da ne bi oddali nobene listine, temveč naj zadevo ohranijo pri življenju, pri tem pa je opustil glavne besede, v katerih je rečeno, da je izjava zaupne narave in naj služi samo za vodilo za spravo z nadškofom v skladu z ustnim dogovorom, na pa da bi ga pošiljal v Rim, kajti v tem primeru bi jaz izjavo napisal na lep papir in ne na kak papirni odpadek. Teh mojih besed odvetnik ne omenja. Zato je njegovo poročilo na več mestih nepošteno.

Kar stoji na 44. strani secundum documentum [druga listina], vprašujem: Kaj ima to opraviti z našo zadevo? Ali naj domnevamo, da je nadškof poročal o tem z namenom, da bi očrnil našo Družbo? Če to ni bil njegov namen, zakaj potem ni dodal zmagoslavnega odgovora na tisto pismo samega casalskega škofa, ki ga je pisal v svojem in mojem imenu? Tako navajanje dokumentov se mi ne zdi pošteno.¹⁹

Končno naj povem, da bi bilo dobro ali celo nujno, da bi navedel dokumente, o katerih govori sredi spisa in na katere se monsinjor opira proti meni. Med drugim bi moral navesti slavno izjavo duhovnika don Micheleja Sorasia, tajnika škofijske pisarne, ki izjavlja, kakor piše monsinjor, da težko obremenjuje don Bonettija. Zakaj potem ni navedel te listine, ki ga tako zelo obremenjuje? Nasprotna stran ima pravico, da jo vidi, ugotovi njen pomen in tudi, ali je ponarejena, ko je šla skozi toliko prizadetih rok. Tu moram še dodati, da me je 26. maja 1879 poklical nadškof k sebi in sva sporazumno uredila spor. Toda naslednje jutro zelo zgodaj mi je poslal dopis, v katerem preklicuje vse, v kar je privolil prejšnji dan. Moram še dodati, da je od decembra 1877, ko je on pisal in tiskal obrekljive izjave, da bi očrnil našo Družbo, meni zagrozil s suspensom ipso facto incurrenda, če bi jaz ali kdo drug namesto mene pisal kar koli neugodnega proti njemu, pa naj bi bilo tudi v upravičeno obrambo mene ali mojih. Glede tega prosim, ker že pišem o tem, vašo eminenco, da bi bili tako dobri in umaknili pretnjo suspenza, ki visi že štiri leta nad mojo glavo kot Damoklejev meč.

¹⁹ Dogodek sodi v leto 1869 (prim. LEMOYNE, MB IX, str. 749 [BiS IX. zv., str. 533]).

Prevzvišena eminenca, lahko bi navedel še nekaj drugih stvari, toda čas pritiska in zaradi navedenega razloga te dni nimam časa.

Ko vas prosim, da mi oprostite, ker motim vašo eminenco in po vas vse druge eminen-ce sodnike, prosim tudi, da bi svojo presvetlo pozornost usmerili na glavno zadevo, se pravi na suspenz don Bonettija in bi pustili ob strani obtožbo zaradi knjižic, ki jo je treba obravnavati ločeno.

V upanju, da mi bo vaša eminenca dobrohotno oprostila moje nadlegovanje, kot je storila v preteklosti, in bo vzela v obrambo našo mlado Družbo, ki je podvržena to-likierim težkim in žalostnim preizkušnjam, se imam za vaše spoštovane eminence najvdanejšega in najponižnejšega sina.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. december 1881

Dogodki so prehiteli. Dne 17. decembra se je Sveta koncilaska kongrega-cija odločila za prekinitvev suspenza za don Bonettija in povabila obe strani k sporazumu. To je bila za don Bonettija že polovična zmaga. Zato je bilo treba na drugi strani preprečiti porazen vtis, ki bi ga novica brez dvoma povzročila v Turinu. Kaj so si izmislili? Preden bi prišlo uradno sporočilo, je treba don Bonettija vplesti v kriminalno zadevo. Uradne listine so bile v Rimu pripravljene šele 22. decembra. Dne 20. decembra so don Bonettija poklicali pred cerkveno sodišče, da bi odgovarjal zaradi sramotenja cerkvene oblasti s knjižico *L'Arcivescovo di Torino, Don Bosco e Don Oddenino* [Turinski nadškof, don Bosko in don Oddenino], česar ga je ovadil teolog Sorasio, fiskalni tožilec nadškofijske pisarne. Sodnik je bil kanonik Colomiatti. To sodišče naj bi bilo ustanovljeno že 22. junija. Obtoženec je imel trideset dni časa za nastop. Če bi brez zadostnega vzroka prekoračil ta čas, bi mu sodili v odsotnosti.²⁰ Don Bosko je o vsem ob-vestil kardinala zaščitnika in mu poslal prepis *Obtožbe*.

Prevzvišena eminenca!

Opogumil sem se in pošiljam vaši eminenци enega od primerov trpinčenja, ki nam jih povzroča naš nadškof. To naj bi bil tudi odgovor na nasilne obtožbe brez osnove, ki jih je hotel prizadeti tako don Bosku kakor naši Družbi. Molčal sem o vsem, kar je storil proti meni, da bi očrnil moj položaj.

Toda kdo bi mogel verjeti? Medtem ko je zadeva sub iudice [pred sodnikom] višjega sodišča, je včeraj poslal don Bonettiju opozorilo, v katerem mu preti s sodnim postopkom in kliče v škofijsko pisarno, da bi odgovarjal zaradi obtožbe sodelovanja pri slavnih knjižicah, pri katerih ima don Bonetti toliko opraviti kot Pilat v veroizpovedi.

Tako izgubljam čas s pisanjem in zmanjkuje nam potrpljenja, ki bi ga lahko uporabili za delo za duše in v prid vere. Jaz nisem nikdar prosil in tudi sedaj ne prosim nič drugega, kot da mi dajo delati v tem času tako velike potrebe.

²⁰ Dodatek, št. 30.

Vsi salezijanci prosijo Boga, da bi vas ohranil še dolga leta v korist svete Cerkve in v oporo naše preganjane Družbe.

V božični noči bodo naši dečki prejeli sveto obhajilo po namenu vaše eminence.

Vsi se priporočamo v vaše molitve, medtem ko imam čast, da se imenujem vaše prevzvišene eminence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. december 1881

En izvod *Obtožbe* je don Bosko predložil tudi svetemu očetu in sporočil vse, kar se je pripetilo.²¹

Preblaženi oče!

Iz spoštovanja do njihovih eminenc kardinalov Svete koncilske kongregacije in da bi odgovoril na pritožbe ter pojasnil okoliščine, zaradi katerih je msgr. Lorenzo Gastaldi, nadškof v Turinu, poslal na zgoraj imenovano ugledno Kongregacijo obtožbo pisca in salezijanske družbe, sem menil, da je moja dolžnost, da predložim Prikaz ovir, ki so povzročile nelahke motnje pri delu, ki ga ubogi salezijanci opravljajo v Evropi in v misijonih v Ameriki. Pošiljam vam, preblaženi oče, prepis Prikaza, da boste kot vrhovni predstojnik Salezijanske družbe seznanjeni z našimi zadevami.

Če je bilo nadlegovanje v prejšnjih časih zelo veliko, ni danes nič manjše. Sedaj bi radi prisilili našo Družbo, da bi sprejela nauke, ki niso najbolj po volji vaši svetosti, ker so zmotni in nevarni. Do sedaj smo se vsemu temu upirali in se bomo ne glede na žrtve upirali tudi v prihodnje. Vendar potrebujem ustrezne nasvete, da bom lahko poučil redovnike, da bomo v vseh naših zavodih, študijskih hišah in semeniščih v Piemontu, Italiji, Franciji, Španiji in Ameriki mogli slediti pristnim katoliškim načelom v brezmejno vdanost vrhovnemu poglavarju Cerkve.

Če so nam v preteklem desetletju postavili nemajhne ovire, ki so nas velikokrat odvrčale od izpolnjevanja naše svete službe in nam ukradle veliko časa, ki bi ga lahko uporabili za slavo Božjo in za zveličanje duš, potem moramo reči, da se danes nič ne manjšajo. Oh, jaz ubogi revež! Medtem ko pišem to pismo in medtem ko se v Koncilski kongregaciji obravnava zadeva med msgr. nadškofom v Turinu in salezijancem don Bonettijem, sem prejel povabilo, ki kliče tega mojega duhovnika pred nadškofijskega fiskalnega odvetnika, da se bo zagovarjal v isti zadevi, ter mu pretijo s cerkvenimi kaznimi, če ne pride na zaslišanje pred sodišče, ki hoče biti sodnik v lastni pravdi, in to v zadevi, ki je bila izročena najvišjemu sodišču svete Cerkve. Tako nas proti pričakovanju še naprej motijo, nam jemljejo čas in delajo naš položaj še neznosnejši.

Sovražniki Cerkve si s satansko zavzetostjo prizadevajo, da bi zatrli vero in pokvarili velike in male, in povzročajo neizmerno škodo. Salezijanci prevzemajo vsak dan težke naloge, da bi preprečili to naraščajoče zlo. Zato nujno potrebujemo miru in pomoči, oziroma da nas vsaj ne motijo pri našem delu v smislu namena naše Družbe. V ta namen zelo ponižno, vendar goreče prosim za vaš modri nasvet in vašo učin-

²¹ To pismo je zasnoval don Bonetti, dopolnil pa ga je don Bosko in dodal nekaj pripomb.

kovito podporo. Govorite in mi vas bomo poslušali. Izpolnjevali bomo ne samo vaše ukaze, temveč tudi vaše želje; sledili vam bomo ne samo kot univerzalnemu učitelju, temveč tudi kot zasebnemu; vdani bomo vaši vzvišeni osebi ne samo mi salezijanci, temveč si bomo prizadevali, da bomo vcepljali in gojili ta čustva vdanosti tudi v osemdeset tisoč dečkih, ki nam jih je Božja previdnost poslala v naše zavode v Evropi in Ameriki. Skratka: poslušni bomo vsaki besedi vašega apostolskega sedeža v vsem, v vsakem času, v vsakem kraju, kamor nas bo poslal Gospod.

Da bomo pa mogli svobodno opravljati to našo sveto nalogo, da bomo mogli prizadevno delovati v skladu s potrebami teh žalostnih časov, da bo podpisani mogel voditi svoje podrejene, kakor je treba, dajte, preblaženi oče, da bo slišal učinkovito besedo tisti, ki edini med tisoči članov katoliškega episkopata skuša speljati s prave poti to ubogo Družbo in onemogoča materno hišo, ki je središče vseh drugih, da bi hitro in učinkovito izpolnjevala svojo nalogo.

Popolnoma sem prepričan, da boste, preblaženi oče, sprejeli z očetovsko dobroto to našo prošnjo, ki jo v svojem imenu in v imenu vseh salezijancev dvigam k vašemu prevzvišenemu prestolu, da boste priskočili na pomoč tolikेरim vašim vdanim sinovom.

Izrabljam priložnost teh svetih božičnih praznikov, da želim vaši svetosti vse najboljše in vam zagotavljam, da v salezijanskih domovih vsak dan dvigamo goreče molitve k Bogu za vse tisto, kar si želi vaše velikodušno srce.

Končno vam kleče pred vašo svetostjo poljubljam sveto nogo in vas prosim apostolskega blagoslova tako za svojo ubogo osebo kakor za našo salezijansko družbo, za naše dečke in za naše misijonarje, ki se te dni pripravljajo na pot v Patagonijo, medtem ko imam srečo, da se lahko imenujem z največjim spoštovanjem vaše svetosti najponižnejši in najvdanejši sin.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. december 1881

Na kardinalov odgovor ni bilo treba dolgo čakati.²² Bil je »zaupen« in je vseboval naslednje odstavke: »Priporočam vam mirnost in hladnokrvnost, da ne boste dali nikakršnega povoda tistim, ki so *ex adverso* [na nasprotni strani]. Kar se tiče pretnje, lahko ugotavljate slabe namene te škofijske pisarne in tistega, ki jo navdihuje. Iz izrazov v poročilu, kjer je rečeno, da je imenovani don Bonetti *scriptor libelli* itn. [pisec knjižice], je mogoče sklepati, da ima sodišče v rokah trdne dokaze za potrditev obtoženčeve krivde. Iz pisma p. Leonciniija je obtožba naperjena zoper vas. Zakaj v tem primeru ne bi mogli vas poklicati na sodišče? Mogoče zato, da ne bi zavrnil odvečne osovraženosti in zaničevanja javnosti od strani tožnikov? Vedno bolj spoznavam, da je gospod Colomiatti vredno orodje v rokah svojega gospodarja.« Nato mu svetuje, da naj ne pošilja *Prikaza* kardinalom, ker ni primeren trenutek za to.

Glede poziva don Boska je kardinal pravilno dejal, da *quod differtur non*

²² Dodatek, št. 31.

aufertur [kar preložimo, ne odložimo]. Tudi njega so poklicali 5. januarja 1882. Sporočili so mu ob sedmih zjutraj po gospodu Aghemu, nadškofijskem kurirju.²³ Javni tožilec mu je naprtil dvojno krivdo: da je on naročil pisanje knjižic in da mu je posredoval potrebno gradivo. Pripomniti je treba, da je bil to resničen odgovor na zaproseno avdienco 2. januarja in obenem lep korak naprej na poti sprave, ki jo je zahteval Rim! Zato pomislimo, ali je bil monsinjor tisto jutro in naslednje dni zares »popolnoma pripravljen«, da bi sprejel don Boska, kakor je to hotel prikazati Colomiatti na procesu za razglasitev za blaženega.

Glejte čudno naključje! Vprašanje knjižic je bilo že pred Sveto koncilsko kongregacijo. In to po volji gospoda nadškofa. V pismu 29. decembra 1880 je don Boska in don Bonettija obtožil pri tej kongregaciji kot pisca knjižic in v povzetku don Bonettijeve obtožbe je na 20. strani rečeno: »Prosim in zahtevam, da Sveta kongregacija nastopi proti istemu Bonettiju kot avtorju ali soavtorju sramotilne knjižice.« Isto obtožbo je ponovil 21. junija 1881 in zahteval obravnavo. V domnevni krivdi je monsinjor že izbral za sodnika Sveto koncilsko kongregacijo in je sodnijska preiskava že bila uvedena, zato o tej zadevi ni bilo več dovoljeno začenjati novega kriminalističnega postopka.

Don Bosko je takoj vprašal kardinala zaščitnika za svet, kaj naj naredi.

Velespoštovana eminenca!

Spet nov dokaz dobre volje za miroljubno poravnavo! Vse je jasno razvidno iz priloženega poziva na zaslišanje. Zdi se, da hoče nadškof čim bolj zavlačevati ter povzročati, da bom izgubljal čas in denar.

1. Sedaj potrebujem vodstvo, ki naj mi pove, ali sem dolžan iti na zaslišanje, medtem ko je zadeva sub iudice pri višjem sodišču. Če je odgovor pritrdilen, bi lahko vložil priziv, da sem že klican na višje sodišče? Ali sme ordinarij po svoji volji klicati na zaslišanje predstojnika cerkvene družbe in tako povzročiti nered v ubogi redovni družbi, ki ji ordinarij ni mogel nikdar pripisati kake krivde in ki želi samo delati v korist duš, ki so na žalost na poti pogubljenja?

2. Desetega tega meseca bi moral iti v Francijo, da bi tam prosil miloščino za cerkev in zavetišče Srca Jezusovega, ker jim zmanjkuje denarja. Se smem oddaljiti ali moram ostati v Turinu v veliko škodo del, ki mi jih je naložil sveti oče?

3. Odločil sem se, da bom odložil svoj odhod do 16. januarja, več pa mi ni mogoče zaradi govorov in zaradi uspešnega nabiranja sredstev.

Jaz in moji salezijanci potrebujemo pomoč, nasvet in podporo in zato polagamo svoje upanje v vašo eminenco, našega velezaslužnega zaščitnika.

Nikdar nisem prosil in tudi ne bom prosil za kaj več kot za mir, da bi lahko delal v sveti službi in reševal duše iz nevarnosti.

Razlog za te nove nevšečnosti je v dejstvu, da don Bosko noče spremeniti sistema: don Bosko je proti Rosminiju. To je razlog, zakaj bi me hoteli proglasiti za avtorja tistih knjižic.

²³ Dodatek, št. 32.

Jaz nisem avtor teh knjižic. Moj sistem je izpovedovati katoliški nauk in slediti ukazom, nasvetom in vsaki želji svetega očeta.

Verjemite mi vse to v našem Gospodu Jezusu Kristusu, ki se v globoki hvaležnosti in spoštovanju imenuje vaše eminence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. januar 1882

Ko je don Bosko poročal msgr. Boccaliyu o neopravljeni avdienci, mu je poslal tudi prepis poziva na zaslišanje. Prelat mu je 9. januarja odgovoril: »Potrpite in ne izgublajte poguma. Če nimate kaj opraviti s temi knjižicami, izid tožbe ne more biti vam v škodo.«

V Turinu pa so neustrašeno šli naprej. Samo nekaj dni po pozivu na sodišče, se pravi 12. januarja, je bil objavljen nadškofijski odlok, ki je postavil Colomiattija za delegiranega sodnika v zadevi knjižic. Odlok je nosil datum izpred šestih mesecev. Dne 18. januarja je don Bonetti vložil priziv, v katerem je zavrnil upravičenost tega sodišča tako zaradi zgoraj omenjenega predsodka kot zaradi tega, ker je bil nadškof glavni tožilec v pravdi. Zato je obvestil škofijsko pisarno, da je naročil svojemu prokuratorju v Rimu, da bi prosil Sveto kongregacijo, ki je bila o celotni zadevi že obveščena, da naj pooblasti posebnega sodnika v osebi kakega bližnjega škofa ali kakega sposobnega in nepristranskega duhovnika, ki naj bi izvedel kanonični proces, ki naj bi ga poslal v Rim za dokončno odločitev ali tozadevne ukrepe. Po nasvetu odvetnika Leonorija so prošnjo vložili na ime don Bonettija iz spoštovanja do don Boska, ker »tega zares svetega moža ne bi smeli vmešavati v to pravdo«, kakor se je izrazil ta pravnik.²⁴ Colomiatti je zavrnil don Bonettijev očitke nepristojnosti in zahteval, da mora priti na obravnavo.

Toda don Bonetti se ni hotel vdati, temveč se je obrnil na Rim. Priziv je bil sprejet brez vsakršne težave. Zato je Kongregacija prepovedala nadškofu, da bi nastopil tako proti don Bonettiju kakor proti don Bosku, in pooblastila msgr. Fissoreja, nadškofa v Vercelliju, da je on vodil proces in zapiske poslal v Rim na Koncilsko kongregacijo, ki si je pridržala pravico dokončne sodbe. Tako obtoženca v tem sodnem procesu nista imela več nobenega opravka s škofijsko pisarno.²⁵

Prekinimo za trenutek našo pripoved. Zadnji teden meseca januarja se je mudil v Turinu msgr. Riccardi, škof v Ivrei. Imel je dovoljenje svojega metropolitana, saj je maševal enkrat tu, drugič tam; povsod, kamor so ga povabili. Tudi salezijanci so ga dvakrat povabili. Najprej ga je don Rua povabil, da bi daroval sveto mašo s skupnim svetim obhajilom 29. januarja na praznik sv. Frančiška Saleškega, potem pa don Francesia, da bi prišel v Valsalice za isto slovesnost, ki so jo obhajali nekaj dni pozneje. Msgr. Riccardi je rade volje sprejel obe povabi-

²⁴ Pismo don Bonettija, Rim, 9. januar 1882.

²⁵ Dodatek, št. 33.

li. Po kosilu pri nadškofu pa je sporočil v Oratorij, da zaradi novih obveznosti, ki jih ni predvideval, ne bo mogel priti v Valsalice in tudi ne v Oratorij. Ko je odhajal iz Turina, je priznal teologu Margottiju, da odhaja zelo užaljen, ker ne more razumeti, kako more metropolit svojemu podrejenemu škofu prepovedati, da bi maševal v cerkvi redovnikov. Prosil ga je, da bi ga opravičil pri salezijancih.

Ko je msgr. Fissore prišel v Turin z zaupano mu nalogo, je bil don Bosko v Rimu. Zato je govoril z don Ruom. Njegova naloga je bila zaslišati priče, če so bile, zapisati njihove izjave in vse poslati v Rim. Na željo msgr. Gastaldija pa je skušal doseči spravo obeh sprtih strani, pri čemer ga je don Rua podpiral. Še več, monsinjor je prosil škofa Eula in Riccardija, ki sta prišla v Turin, da bi skušala doseči poravnavo s pomočjo don Duranda. Oba prelata sta se odpravila v Valsalice, kjer je don Durando s teologom Margottijem bil na nekem prazniku. Po akademiji sta ga poklicala na stran in ga silila, da bi ustregel nadškofu. Ko je blaženi prebiral pisma don Bonettija in don Duranda, je jokal od žalosti, ker je videl, kako so izrabili dobro vero njegovih sinov. Takoj je pisal don Rui naslednje: »Niti don Bonetti niti kdor koli iz hiše naj ne razpravlja o tej zadevi brez predhodnega obvestila Koncilske kongregacije in vedno v soglasju z don Boskom. To je nasvet višje oblasti.«²⁶ Iskanje mirnega dogovora je razodevalo majhno upanje na zmago, medtem ko bi privolitev salezijancev pomenila bojazen pravične obsodbe.

Da bi dosegel spravo, je msgr. Fissore že prejel podpisano izjavo don Rua in don Bonettija v zadevi knjižic. Želel je dobiti še privolitev don Boska, da bi vse predložil msgr. Gastaldiju. Toda don Bosko privolitve ni poslal, temveč si je brez uspeha prizadeval, da bi dobil nazaj privolitev don Rue in don Bonettija. Izjavo o vsej zadevi pa je poslal kardinalu Nini.

Velečastita eminenca!

Mirna rešitev spora med duhovnikom don Bonettijem in nadškofom Gastaldijem je bila vedno moja goreča želja. Večkrat sem to predlagal monsinjorju turinskemu nadškofu, ki je to sprejel, potem pa spet preklical. To se je zgodilo maja 1879. Dne 26. maja me je poklical k sebi msgr. Gastaldi. Dogovorila sva se, da bo don Bonettiju obnovil pravico spovedovanja v vsej nadškofiji in prepustil modrosti pisca, da ga ne bo pošiljal v Chieri, da pa ima pravico, da ga ob določenih priložnostih lahko pošlje tja pridigat in spovedovat brez nasprotovanja cerkvene oblasti. Ta dogovor je bil sprejet. To sem sporočil don Bonettiju, ki se je te rešitve zelo razveselil. Vsi smo bili zadovoljni, da se je ta spor vendarle mirno rešil, saj nam je ukradel preveč časa, ki bi ga lahko uporabili za delo za duše. Toda zgodaj zjutraj naslednjega dne, 27. maja, je nadškof v pismu preklical za nedoločen čas vse dogovorjeno.

V sedanjem stanju stvari ne vidim druge poti, ki bi mogla zadostiti obe strani, kot je tista, ki je bila preložena že maja 1879. To je:

²⁶ Pismo don Berta don Bonettiju, Rim, 18. april 1882.

1. Monsinjur turinski nadškof bo spet podelil pravico spovedovanja vernikov v vsej turinski škofiji.

2. Don Bonetti bo kot dober duhovnik nadaljeval delo za večjo Božjo slavo, kot se to spodobi za gorečega duhovnika.

3. Z namenom, da se ne bi več vračali na tovrstna vprašanja, bo nadškof umaknil pisma, v katerih preti duhovniku Bosku, da bo suspendiran ipso facto incurrenda, če bo pisal, dal natisniti ter ali s spisi ali besedami govoril proti turinskemu nadškofu. Teh dvoje pisem bo izročeno ognju in se ne bo več o tem govorilo.

Kar se tiče knjižic, izjavljam, da se niti jaz niti kdo od salezijancev, kolikor mi je znano, ni vmešaval v to zadevo. Vedno sem grajal in grajam tudi sedaj vsako neprimer-no govorjenje o cerkveni oblasti. Pripravljen sem tudi obsoditi vsebino knjižic, če se pokaže, da je treba kaj grajati v imenu Cerkve. Sicer pa tisti, ki so knjižice prebrali in premislili, menijo, da v njih ni ničesar, kar bi bilo proti nauku svetega očeta v teh zadnjih letih.

Pripravljen sem sprejeti vsako odločitev, ki bi po mnenju njegove svetosti papeža in po vašem mnenju mogla biti v večjo Božjo slavo.

Štejem si v čast, da se morem imenovati vaše spoštovane ekscelence

Rim. 8. maj 1882

najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Pismu so bile dodane naslednje opombe:

Treba je povedati, da so bili monsinjorju turinskemu nadškofu že dani isti predlogi, a jih je vedno zavrnil.

Surovo je zavrnil, da bi me sprejel 2. januarja 1882, ko sem se mu najavil v imenu vaše eminence in samega svetega očeta z namenom, da bi vse prijateljsko uredili.

Še pred dnevi je sam turinski nadškof govoril in mi dal vedeti po samih naših redovnikih, da je don Bosko največji hudodelec človeštva, da je največji goljuf, ki si izmišlja čudeže in jih nato pripisuje materi Božji Mariji ter jih daje natisniti.

Rim dela vse narobe, v Rimu se pletejo največje neumnosti itn.

Vse to so kaj malo primerne stvari, ki bi mogle peljati h kaki pomiritvi. To še toliko manj po avtoritativnem odloku Svete koncilske kongregacije.

Rim, 8. maj 1882

Kardinalu se je to poročilo zdelo preveč zgoščeno in si je želel obširnejše razlage.²⁷ Zato je don Bosko naročil don Bonettiju,²⁸ naj sestavi podrobnejši opis položaja. Isti kardinal je priporočil, da naj dobijo preklic izjave patra Leoncinija o slavnem pismu, zaradi katerega papež ni mogel najti miru.²⁹ Vendar ta o tem ni hotel ničesar slišati. Ker pa ga je turinsko cerkveno sodišče ob procesu za beatifikacijo imenovalo *nimis simplex*, je to že precej dobra ocena njegove ne-

²⁷ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 15. maj 1882.

²⁸ Dodatek, št. 34.

²⁹ Navedeno pismo don Dalmazza.

gotove preproščine kot človeka, ki trdi zdaj eno in drugič drugo in dela po volji drugih. Drugi pa je, nemiren zaradi izjav, ki jih je dal o don Bosku iz ljubezni do resnice, po svoji vesti dal naslednji preklic.

IZJAVA

Ker sem zvedel, da je bila moja izjava, ki sem jo v moči svete pokorščine izrekel o predlogu, da bi pisal o vodstvu turinske nadškofije, uporabljena kot obtožba proti velečastitemu gospodu don Janez Bosku, predstojniku salezijancev, češ da me je spodbujal, da bi pisal knjižice v škodo njegove velespoštovane ekscelence msgr. turinskega nadškofa, izjavljam pred Bogom, da mi imenovani gospod don Bosko ni nikdar predložil drugega, kot da bi napisal spomenico, naslovljeno na papeža Pija IX., in da o čem drugem sploh nisva govorila. Naj še dodam, da sem to jasno in čisto izjavo dal in večkrat ponovil fiskalnemu odvetniku gospodu kanoniku Colomiattiju, ki me je prosil, da naj jo podam.

Če izjava ni tako jasna, kakor bi želel, da bi bila glede na besedilo, ki sem ga podpisal in potrdil s prisego, je to zaradi izraza 'predložiti Rimu', ki sem ga v izjavi uporabil in za katerega so mi rekli, da pomeni isto kot predložiti svetemu očetu.

Kar se tiče pisma, v katerem je pater Leoncini sporočil msgr. nadškofu zasebni razgovor, ki sva ga imela, menim, da je to storil zato, da bi me branil pred sumom (mogoče zato, da bi me spodbudil), da bi imel kaj proti meni kot domnevemu piscu knjižic proti msgr. nadškofu. V pismu, ki sem ga podpisal in ga priznavam za svojega samo v osnovi, pravijo, da je, česar pa se jaz ne spominjam, stavek: Predložil mi je, da naj pišem proti nadškofu brez česar koli drugega. To pa je treba razlagati v zgoraj omenjenem smislu. Dajati temu drugačen pomen v podporo obtožbi na škodo velečastitemu gospodu don Bosku, bi bilo proti resnici. Vse to izjavljam iz čiste ljubezni do resnice, ker nimam nič proti msgr. nadškofu niti proti gospodu don Bosku, med katerima bi želel popoln mir v večjo Božjo čast.

P. ANTONIO PELLICANI

Turin, 30. maj 1882

Med pisanjem papežu in pisanjem knjižic je globok prepad. Toda iz drugega dela pisma je razvidno, kako spretno so morali mešetariti, da so mogli izigrati pomen besed, ki ga same po sebi niso imele, izražale pa naj bi tisto, kar so oni želeli. Zato tu vidimo razlog, zakaj so trdovratno skrivali zapriseženo izjavo patra Leoncinija, ki so jo dali natisniti tudi v *Summarium* [Povzetek] msgr. Gastaldija proti don Bonettiju.

V času teh afer pa so dozorela še druga dejstva. Dne 12. maja 1882, to je na dan, ko je don Bosko zapustil Rim, se je tam pojavil Colomiatti, da bi pri kardinalu Jacobiniju zavrnil *Poročilo* in razpravljajal o slogi. Nadškof je pisno prosil papeža, da bi mu dovolil poslati svojega odposlanca, ki naj bi razložil stvari, in papež je vprašal za svet njegovo eminenco kardinala Nino.

Leon XIII., ki se je že odločil, da bo vzel zadevo v svoje roke, je takoj, ko je slišal, da msgr. Gastaldi želi spravo, zaustavil potek pravde in ukazal, da naj tele-

gramsko pokličejo don Boska v Rim. Don Dalmazzo mu je telegrafiral popoldne 18. maja in dobil od don Boska tale odgovor: »Zelo zrahljano zdravje onemogoča očku potovanje.«

Don Dalmazzo je takoj šel h kardinalu Nini, da bi videl, ali bi bilo mogoče don Boska opravičiti ali vsaj odložiti prihod. Njegova eminenca je dejal, da je ukaz prišel od papeža. Ko so papežu rekli, da se je don Bosko pred kratkim vrnil iz Rima in je sedaj v Turinu, je odvrnil: »Potrpljenje. Sedaj, ko je turinski nadškof pokazal pripravljenost, hočem sam urediti zadevo in mu zato telegrafirajte, da naj pride.« Colomiattiju so iz Turina ukazali, naj ostane v Rimu, če bo treba tudi štiri mesece, dokler ne bi razvozlali gordijskega vozla.³⁰

Don Dalmazzo je odgovoril: »Skušal sem opravičiti izostanek. Nini je hudo zaradi odloga, ker osemindvajsetega odhaja.« Don Rua pa znova: »Odhod očeta človeško nemogoč. Čakamo vas v Turinu. Don Bosko je po don Dalmazzu poslal kardinalu tole pisemce:

Velespoštovana eminenca!

Zelo mi je žal, da ne morem, kakor bi rad, na potovanje v Rim. Ne morem sedeti in eno nogo imam tako obolelo, da ne morem hoditi. Toda če vaša eminenca res želi, da grem na pot, bi prišel 24. ali 25. tekočega meseca. Med potjo se bom moral na kratko ustaviti, vendar upam, da bom opoldne 26. v Rimu.

Prosim vas, da mi oprostite to mojo nehoteno zamudo in mi dovolite, da se imenujem vaše prevzvišene eminence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. maj 1882

Toda na listu, ki je bil priložen za prokuratorja, je zelo realistično govoril o svoji bolezni. Tako jasno je govoril zato, da je izključil vsako možnost izmišljene bolezni.

Predragi don Dalmazzo!

Preberi in odnesi to pismo kardinalu Nini. Moja bolezen ni pomembna. Imam okvaro na zadnjici, kar mi onemogoča potovati z vlakom. Poleg tega imam otečeno nogo z dvema nepolitičnima okvarama. Skušaj poizvedeti, kaj je vzrok te naglice, da naj se odpravim v Rim. Če ne gre brez mene, sem pripravljen iti na pot tudi takoj, naj se zgodi kar koli.

Če bi prišel ti, bi se o vsem pogovorili in bi me ti tudi spremljal.

Pozdravi don Ventrellija in don Baraleja in vse druge naše sobrate, don Brago, don Savia, don Cagnolija itn. Če je treba, mi takoj piši, Bog naj nas vse blagoslovi. Amen.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. maj 1882

³⁰ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 21. maj 1882.

Trpel je zaradi hemoroidov, kakor je na procesu za razglasitev za blaženega povedal don Albera.

Ko je papež slišal Colomiattija in njegovo *Poročilo*, se je potožil kardinalu zaščitniku in dejal, da je neprimerno in neresnično, da nadškof zavrača razloge in zanika vse od začetka do konca. Ko je don Bosko zvedel za to, je naročil don Bonettiju, da naj njegovi eminenci pošlje naslednja pojasnila, da jih bo mogel uporabiti v pogovoru s Colomiattijem.

1. *Don Bonettijevo zadevo je treba strogo ločiti od vseh drugih stvari. To nima nič opraviti niti s knjižicami niti s Poročilom o dejstvih niti s čimer koli drugim, kar se je pojavilo prej ali pozneje; vse to glede na odločitev Svete koncilske kongregacije.*
2. *Treba je povedati, da so Poročilo izzvali ugovori turinskega nadškofa, ki so bili objavljeni v časopisu in so zahtevali odgovor, sicer bi vzeli vse za resnico kot težke obtožbe proti salezijanski družbi, katere edino bogastvo je dobro ime in moralna podpora, ki ji pomagata pri delu za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.*
3. *Stvari, o katerih govori Poročilo, so dejstva, ki se opirajo na dokaze.*
4. *Če ima gospod odvetnik Colomiatti razloge, ki dokazujejo, da navedena dejstva niso resnična, potem don Bosko prosi, da jih izrazi ne z besedo, temveč pisno, da bo tako mogel spremeniti svoje trditve ali dati ustrezen odgovor.*

Po nameravani spravi so se zvrstili dogodki, ki kažejo, da je vsako upanje na dober uspeh izključeno. V ta namen je don Bosko brzojavil don Dalmazzu, da naj pride v Turin in mu osebno poroča o najpomembnejših dejstvih.

V ponazorilo naj bi služile naslednje vrstice Božjega služabnika.

Velespoštovana eminenca!

Kar piše don Bonetti, je po mojem naročilu. Ta pisma vam pošiljamo po msgr. Mariniju, ki nas je te dni počastil s svojim obiskom. Pričakujem don Dalmazza, ki se bo takoj vrnil z vsemi pooblastili.

Priporočam se vam v molitev in vas prosim za blagoslov.

Imam visoko čast, da se izrekam vaše vzvišene eminence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. maj 1882

Eno izmed dejstev, ki so napovedovala klavrn izid, je bilo to, kar se je zgodilo v zavodu Valsalice. V aprilu je v Turinu potekal krajevni katoliški kongres pod predsedstvom kneza Salviatija in brez navzočnosti nerazpoloženega nadškofa. Don Francesca je dal uprizoriti kratko latinsko dramo in v ta namen so spremenili zavodsko kapelico v dvorano. Ni bilo ničesar, kar ne bi bilo vredno dostojanstva kraja in škofa iz Novare in Ivree, ki sta bila navzoča, nista imela nikakršne pripombe.³¹ V Rimu so dostikrat prirejali akademije v javnih cerkvah, kot npr. decembra 1881 v Santi Apostoli in maja 1882 v San Vitale. Toda za

³¹ Knez Salviati je o predstavi pisal ravnatelju pismo pohvale.

Valsalice je turinski ordinarij dvignil *casus belli*. Don Francesca so poklicali v škofijsko pisarno, in ker niso bili zadovoljni z njegovim opravičilom, so poslali ovadbo v Rim. Don Francesca je pisal:³² »Izkoristiti smo hoteli to priložnost, da bi pokazali našo katoliško, apostolsko in papeško vero, pa smo bili deležni karanja od dveh nasprotnih strani. Neki brezbožni turinski časopis, ki gotovo, če bi bilo res kaj spotakljivega glede onečaščenja, ne bi molčal, se je znesel nad preveč papeškim tonom predstave. No, sedaj se pa naš nadškof zgraža zaradi onečaščenja svetišča.«

S tem »škof se zgraža in nas muči« misli na dogodek starejšega datuma. V Valsaliceju je kot zunanji profesor poučeval nemščino vitez Besson, spreobrnjeni protestant in predsednik številnega krožka *Coraggio Cattolico* [Katoliški pogum]. Nekega dne ga je monsinjor povabil na kosilo. Gast je moral ves čas poslušati pogovor o don Bosku, salezijancih, njihovih zavodih in pomanjkljivostih. Toda najhujše je šele prišlo. Ko so končali kosilo, je nadškof poklical profesorja k sebi in mu dejal: »Vi obiskujete zavod Valsalice in vam mora biti kaj znano. Povejte mi torej: ali ni res, da predstojniki tega zavoda uganjajo nemoralnosti?« Na to vprašanje je gospod nevšečno prizadet in pohujšan odgovoril, da ne ve nič o tem, in je potem z besedo in pisno to sporočil ravnatelju in izrazil svoje negodovanje.

Druga dejstva, ki tudi niso bila znamenje naklonjenosti, so bila povezana s posvetitvijo cerkve sv. Janeza Evangelista, o čemer bomo poročali na drugem mestu. Nikakor pa ne moremo molčati o zadnji pastoralni postni okrožnici. Zadnji dve strani sta bili polni namigovanj na don Boska in salezijance z izrecnim ukazom, da jo morajo prebrati v celoti in jo razložiti ljudstvu. Pismo so res prebrali, čeprav se nekateri niso pokoravali.³³

Kolikor bolj se vključujemo v ta križev pot, katerega konec bomo prikazali v naslednjem poglavju, toliko bolj razumemo tragiko, ki ji je blaženi dal duška, ko je 1882 Colomiattiju in njegovemu spremljevalcu rekel, da naj sporočita monsinjorju njegove besede: »Sedaj manjka samo še, da mi z nožem prebode te srce.« Vendar ni pokazal nikakršnega malodušja, temveč veliko zaupanje v Boga in njegovo pravičnost. Ko mu je nekaj let pozneje don Berto izrekel svoje sočutje, ker je moral prestati toliko nasprotovanj in ker se niso vedno bojevali z odprtimi kartami, temveč so se okoriščali s skrivnimi spletkami, medtem ko don Bosko ni mogel uporabljati istega orožja. Don Bosko mu je dal govoriti, na koncu pa mu je odvrnil: »Gospod je vodil vse.«

³² Pismo don Dalmazzu, Turin, 24. maj 1882.

³³ Dodatek, št. 36.

8. POGLAVJE

»SLOGA« LEONA XIII.

POLETI 1884 JE BIL DON Bosko bolan in je v družbi don Lemoyne prebil nekaj tednov v Pinerolu kot gost tamkajšnjega škofa. Nekega dne je nenadoma dejal svojemu življenjepiscu: »Bilo bi prav, če bi uničili vso korespondenco z ubogim msgr. Gastaldijem in vse tozadevne dokumente.« Da bi don Lemoyne skrnil svoje presenečenje, ga je vprašal: »Toda kaj bomo potem mogli reči o zgodovini Oratorija od 1872 do 1883?« »Povedali bi, da je don Bosko v teh letih nadaljeval svoj posel.« Nato je nadaljeval s takim navdušenjem, da se je don Lemoyne zbal kakega don Boskovega izrecnega ukaza in je obiskovalcu, ki je pravkar prišel, prepustil svoje mesto in odšel. Ko sta se potem vrnila v Turin, nista več govorila o tem. Da pa povemo vso resnico: Treba je pomisliti, da bi bilo tako uničenje pametno samo, če bi tudi nasprotna stran sežgala vso korespondenco s salezijanci. Brez tega bi zgodovinska resnica preveč trpela. Če bi na primer drugi imeli v rokah Colomiattijeva pisma msgr. Gastaldiju iz Rima o zadevah, ki jih obravnavamo, in ne bi imeli prepisov pisem, ki jih je istočasno pisal ali dal pisati don Bosko, bi bilo kaj težko oprostiti ga obtožb, ki jih beremo v pismih fiskalnega odvetnika iz Turina. Tako pa smo mogli dati *unicuique suum* [vsakemu svoje], kakor bomo sedaj nadaljevali.

Don Dolmazzo se je na poziv don Rue takoj odzval in odpotoval v Turin, kjer je kardinalu Nini sporočil slabe novice o don Boskovem zdravju: bil je sicer pokonci in je hodil po hiši, ni pa bil sposoben za potovanje. Podal mu je tudi poročilo o akademiji v cerkvi v Valsaliceju, kakor mu je naročil kardinal, da bi odpravil to najnovejšo obtožbo.¹ Njegova eminenca mu je odgovorila:

Velečastiti gospod!

Prejel sem vaše pismo s prilogami in se vam lepo zahvaljujem. O resničnem stanju stvari sem zvedel že od msgr. Marinija.

¹ Pismo z dne 25. maja 1882.

Novice pa, ki mi jih sporočate o dobrem don Bosku, me žalostijo in hkrati veselijo. Ne bi rad, da bi trpel, vendar pa je tako, da mora na tem svetu predstavljati Joba. Spodbudite ga v mojem imenu, in če mu zdravje dopušča, naj izpolni naročilo svetega očeta, sicer pa naj pooblasti vas v pismu, ki naj pomaga skleniti slogo z nadškofom, ki je izrazil to željo kardinalu zaščitniku. Ta je izjavil, da bo voljno sprejel vse odločitve, ki bi jih njegova svetost v svoji razsvetljeni modrosti odredila, in bi se pri tem mogel pohvaliti, da sta on in njegova ustanova pokorna Svetemu sedežu.

Vrnite se čim prej in me imejte za polnega spoštovanja.

Najvdanejši do vašega razpoloženja

L. kardinal NINA, zaščitnik

Rim, 27. maj 1882

Don Bosko je takoj storil, kar mu je naročil kardinal zaščitnik, in poslal njegovi svetosti in njegovi eminenci naslednji pismi.

Preblaženi oče!

Moje zdravje mi onemogoča, da bi šel v Rim in pokleknil pred vašimi nogami za kar koli, kar bi vaša svetost imela za večjo Božjo slavo.

Dal sem vsa pooblastila našemu sobratu Dalmazzu, da stori vse, kar mu bo vaša svetost naročila.

Prosim vašo svetost, da bi mi poslala poseben blagoslov za moj vid, ki je v resni nevarnosti, da bi ga mogel še uporabljati za čas, ki mi ga Bog še namenja, in bi uredil zadeve Družbe, ki ste mi jo vi izročili v vodstvo.

Ponižno kleče pred vašo svetostjo imam visoko čast, da se imenujem vaše svetosti najvdanejši in najponižnejši sin.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30 maj 1882

Prevzvišena eminenca!

Popolnoma nezmožen, da bi šel v Rim in bil v vsem na voljo dobrohotnim namenom svetega očeta Leona XIII., izročam vsa pooblastila našemu sobratu profesorju duhovniku Francescu Dalmazzu, generalnemu prokuratorju Družbe sv. Frančiška Saleškega in župniku cerkve Srca Jezusovega, da sklene in odobri vse, kar želi njegova svetost v neprijetni zadevi njegove ekscelence msgr. Gastaldija, turinskega nadškofa. Ta naš generalni prokurator naj razloži nekatere neutemeljene obtožbe, ki bi jih radi naložili v škodo uboge Salezijanske družbe.

DUH. JANEZ BOSKO

vrhovni predstojnik salezijanske družbe

Sveti oče je izrazil svojo zadovoljnost zaradi podelitve pooblastil don Dalmazzu, ki je tako lahko pri državnem tajniku predstavljal svojega predstojnika pri sklenitvi dogovora.²

Reči so bile v rokah njegove eminence Jacobinija, ki je deloval kot poverje-

² Pismo kardinala Nine don Dalmazzu, Rim, 30. maj 1882.

nik kardinala Nine, vendar v neposredni odvisnosti od papeža. Colomiatti je po naročilu kardinala državnega tajnika predložil osnutek poravnave, ki je v sedmih členih zajemala vsa vprašanja, ki so se tikala turinskega nadškofa in don Boska. Te člene so sporočili blaženemu, ki jih je dal v pretres in nato postavil svojih sedem z razlogi, zakaj naj bi jih spremenili. Podajamo oba predloga in za prvega uporabljamo navaden tisk, za drugega pa kurzivnega. Razlage lahko beremo drugje.³

1. Don Bosko bo pisal msgr. nadškofu pismo, v katerem bo izrazil svoje obžalovanje zaradi dogodkov, ki so v zadnjih letih motili odnose med turinsko kurijo in povzročili žalost monsinjorju. Če monsinjor meni, da je on ali kateri član njegove družbe povzročil tak položaj, bo don Bosko prosil za odpustanje in prosil monsinjorja, da pozabi preteklost.
1. *Don Bosko bo pisal msgr. nadškofu pismo, v katerem bo izrazil svoje obžalovanje, ker so v teh zadnjih letih nekateri dogodki motili mirne odnose med njima in so mogli monsinjorju povzročati žalost.*
2. Msgr. nadškof bo don Bosku odgovoril, da so mu bila izražena čustva v veliko uteho, in ker verjame v odkritosrčnost povedanega, pozablja na preteklost in ga sprejema v svojo milost.
2. *Msgr. nadškof bo v treh dneh odgovoril, da so mu bila čustva, ki jih je izrazil don Bosko, v veliko uteho, in ker ne dvomi o odkritosrčnosti izjave, obljublja, da bo njemu in salezijancem izkazal prejšnjo naklonjenost.*
3. Po preteku treh dni od te izmenjave pisem bo monsinjor izdal don Bosku ponovno pooblastilo za don Bonettija, da sme spovedovati brez omejitve kraja. Don Bosko bo dal svojo besedo, da don Bonettija ne bo pošiljal v Chieri. Po tem času mu škofijska pisarna ne bo branila, da bi šel v ta kraj za tiste priložnosti, pri katerih naj bi pridigal in spovedoval.
3. *Po preteku treh dni po tej izmenjavi bo msgr. nadškof na osnovi odloka Svete koncilске kongregacije z dne 28. januarja tekočega leta 1882 poslal don Bosku ponovno dovoljenje za don Bonettija, in to brez omejitve kraja. Don Bosko obljubi, da eno leto ne bo poslal don Bonettija v Chieri za ravnatelja. Po preteku tega časa bo don Bosko ali kdo drug namesto njega v svoji modrosti uporabil don Bonettija v smislu potreb Družbe. Imenovani duhovnik bo zlasti v smislu omenjenega odloka in nezaslužene kazni, ki ga je prizadevala cela štiri leta, dobil vsa dokazila kakor kateri koli duhovnik nadškofije, ki je po rednem izpitu pooblaščen za spovedovanje. Tako škofijska pisarna ne bo mogla več prepovedovati, da spoveduje vernike, ali mu omejevati pooblastila, da spoveduje v smislu svetih kanonov.*
4. Čeprav dejstva proti nadškofu, ki jih vsebuje tiskano Poročilo, niso bila namenjena javnosti, temveč samo kardinalom Kongregacije, se don Bosko obvezuje, da bo preostale izvode potegnili iz obtoka in jih uničil.

³ Dodatek, št. 37.

4. *Čeprav Poročilo o dogodkih, ki se tičejo nadškofa, ni bilo namenjeno javnosti, temveč je bilo navadna obramba salezijancev pred kardinali sodniki proti obtožbam msgr. nadškofa in se je opiralo na dokazana dejstva, se don Bosko obvezuje, da bo potegnil iz obtoka izvode, ko bo ustno in pisno dokazano, da tam opisana dejstva niso resnična.*
5. *Da se odpravi vzrok trenj, bo msgr. nadškof umaknil in uničil dvoje pisem, eno z dne 25. novembra in drugo z dne 1. decembra 1877, s katerima preti don Bosku s preventivnim suspenzom ipso facto incurrenda, če bi natisnil ali širil spise in govorice, ki bi mogli škoditi ugledu msgr. nadškofa.*
5. *Da popravi nečast salezijancev in opere madež, ki ga je zadal njihovemu ustanovitelju in vrhovnemu predstojniku, in da bi preprečil vsak povod za trenja v prihodnje, bo msgr. nadškof umaknil in uničil dvoje pisem, eno z dne 25. novembra in drugo z dne 1. decembra 1877, v katerih je v nasprotju s svetimi kanoni zapretil don Bosku s predhodno kaznijo ipso facto incurrenda, če bi tiskal ali širil spise ali govorice, ki bi mogli biti v škodo msgr. nadškofu. Izjavlja tudi, da bo umaknil kakršen koli tisk ali rokopis, ki bi vseboval obtožbe in očitke proti salezijancem, ne da bi za to navedel potrebne dokaze.*
6. *Kar se tiče knjižic, ki jih zavrača škofijska kurija, izjavlja don Bosko, da je vedno zavračal in tudi sedaj zavrača neprimerno govorjenje in pisanje cerkveni avtoriteti in je pripravljen, da to javno pove vsakokrat, ko bo potrebno. Prav tako je pripravljen obsoditi tam obdelano vsebino, kakor hitro bodo navedene točke in stavki, ki jih Cerkev zavrača.*
6. *(Se sprejema cel člen).*
Posledica te izjave naj bi bila prekinitev procesa, ki ga je začela nadškofijska kurija.
7. *Ta izjava, ki naj bi jo dal, potem ko bi monsinjor ukinil kazen don Bonettiju, naj bi imela za posledico prekinitev procesa, ki ga je začela nadškofijske kurija.*
7. *Ta izjava, ki jo je treba podati potem, ko monsinjor don Bonetti odobri rehabilitacijo, mora imeti za posledico prekinitev procesa, ki ga je začela nadškofijska kurija.*

Te protipredloge je napisal don Bonetti.

Predloge in protipredloge so strnili v listino, ki so jo imenovali *Sloga*. Dne 15. junija je kardinal Nina poklical don Dalmazza in kanonika Colomiattija, da bi prebrala listino, ki naj bi jo čim prej podpisali in pri čemer bi vsak imel priložnost dati svoje pripombe. Don Dalmazzo je omenil, da če smo z ene strani lahko veseli tega, kar je bilo storjeno v korist don Boska, pa ga žalosti sklep na račun don Bonettija. V tem smislu je še tisto popoldne pisal njegovi eminenci. Toda ker je tako želel papež, njegov ugovor ni naletel na odziv. Potem je prosil za možnost, da bi podpisal z zadržkom, ki se mu je zdel potreben. Don Dalmazzo je podpisal.

Zatem mu je njegova eminenca jasno razložila razloge, ki so jo navedli, da je upoštevala tako stališče. Papež je s to milo odločitvijo upal pridobiti nadškofa in doseči, da bi v celoti spremenil svoj sistem, zlasti kar se tiče nauka. Zdi se

celo, da mu je Colomiatti to obljubil. Poleg tega je papež upošteval zbadljivost nekaterih člankov, ki jih je don Bonetti zapisal na nadškofov račun v *Salezijanskem vestniku* in so kazali njegov bojeviti duh in da je bil dokaz te bojevitosti pismo, ki ga je pisal njemu.⁴ Sedaj podajamo besedilo *Sloge*.

Svetost našega Gospoda je po presoji nasprotij med msgr. nadškofom v Turinu in salezijansko družbo, ki so povod za nesoglasja in trenja v škodo avtoritete in spoštovanja vernikov dala vedeti nasprotujočima si stranema, da je njegova volja, da konča spor, da se z naslednjim dogovorom vzpostavi resničen in trajen mir.

- I. *Don Bosko bo pisal msgr. nadškofu pismo, v katerem mora izraziti nezadovoljstvo, da je prišlo v teh zadnjih letih do nekaterih pripetljajev, ki so prekinili mirne odnose med njim in kurijo in so povzročili monsinjorjevo prizadetost. In če je monsinjor morda menil, da je on ali kateri član Družbe mogel vplivati na te dogodke, bo don Bosko z željo, da vse pozabi, prosil monsinjorja za odpuščanje.*
- II. *Monsinjur bo odgovoril don Bosku, da so bila čustva, ki mu jih je izrazil, v njegovo veliko uteho in da v upanju na odkritosrčnost teh izjav pozablja preteklost in vzpostavlja prejšnjo naklonjenost.*
- III. *Po treh dneh bo monsinjur sporočil don Bosku in don Bonettiju obnovitev dovoljen za spovedovanje brez omejitve kraja. Don Bosko bo obnovil svojo obljubo, da eno leto ne bo poslal v Chieri don Bonettija. Po preteku tega časa se nadškofijski urad ne bo vmešaval v ta kraj za kako posebno priložnost, kot je pridiganje in spovedovanje.*
- IV. *Čeprav tiskano Poročilo o pripetljajih z nadškofom ni bilo namenjeno javnosti, temveč samo kardinalu Kongregacije, se bo don Bosko potrudil, da bo umaknil vse izvode in jih uničil.*
- V. *Da se odstrani vsak povod za trenja, bo msgr. nadškof umaknil in uničil obe pismi, eno z dne 25. novembra in drugo z dne 1. decembra 1877, v katerih je izrečena predhodna pretna suspenza ipso facto incurrenda, če bi pisal, natisnil in širil spise ali izjave, ki bi mogli biti v škodo msgr. nadškofu.*
- VI. *Glede knjižic, ki jih škofijska kurija zavrača, naj don Bosko izjavi, da je vedno obsojal in da tudi sedaj obsoja nepravilni način govorjenja o cerkveni avtoriteti in je pripravljen, da to izjavi vsakokrat, ko bi bilo potrebno. Prav tako je pripravljen zavreči vsebino teh knjižic, če se določijo točke ali stavki, ki jih je treba zavreči pred Cerkvijo.*
- VII. *Na osnovi te izjave bi se mogel prekiniti proces, ki ga je nadškofijska pisarna začela proti salezijanski družbi.*

V moči pooblastil, ki mi jih je dal moj predobri predstojnik njegova ekselenca msgr. Lorenzo Gastaldi, sprejemam in odobravam zgoraj določeno.

kanonik EMANUELE COLOMIATTI

⁴ V pismu, ki mu ga je pisal don Dalmazzo 18. junija 1882 in je poročal o teh stvareh, je don Bonetti pozneje pripisal: »Res je, vendar sem bil takrat še mlad, utrujen in pa prizadet, ker niso ničesar storili, in končno je tu še moja velika ljubezen do don Boska. Vendar bi, če bi se še kdaj znašel v podobnih okoliščinah, tako se mi vsaj zdi, bil bolj previden, četudi je slog odraz človeka.«

V moči pooblastil, ki mi jih je podelil moj vrhovni predstojnik velečastiti gospod don Janez Bosko, sprejemam in odobravam zgoraj določeno.

DUH. FRANCESCO DALMAZZO

generalni prokurator

Rim, 16. junij 1882

Kardinal Nina je poslal don Bosku izvornik dogovora 23. junija in ga pospremil s temile besedami: »Kakor boste videli iz *Sloge*, je prva in najpomembnejša naloga, da pišete msgr. nadškofu pismo v smislu prvega člena. Ni mi treba poudarjati, da kolikor bolj boste zmerni in ponižni v svojih izrazih, toliko lažje si boste pridobili srce prelata. Niti ne bi bilo neprimerno, če bi ga skušali obiskati in se pogovoriti. Morali bi storiti vse, da bi pokazali, da vas nameni svetega očeta navdihujejo za trajen in resničen mir. Če bi na žalost ne naleteli na pripravljenost, se ne smete zmesi, temveč zaupati, da bo Bog poskrbel [...]. Če so odločitve glede don Bonettija malo stroge, ga lahko prepričate, da je njegovi časti zadoščeno s splošnim pooblastilom in da ni preveč, če od njegove kreposti zahtevamo, da eno leto ne hodi v Chieri. Končno naj vaši preizkušeni modrosti priporočim dvoje. Niti v *Salezijanskem vestniku* niti kjer koli drugje ne objavljajte ničesar, kar bi tudi posredno namigovalo na nadškofa in njegovo škofijsko pisarno. In če bi se pojavil kak nov razlog ali pretveza, ki bi mogla voditi k trenju, vprašajte mene za ustrezen nasvet, ki bi vam ga mogel dati v korist vaše Družbe. Veliko zaupanje, ki ga imam v vašo krepost in pamet, je zagotovilo dobrega uspeha nameravanih postopkov. Končno vas prosim, da me o vsem obveščajte.«

Če hočemo pravilno razumeti don Boskov odgovor kardinalu, moramo vedeti, da mu je don Dalmazzo v pismu 18. junija pisal naslednje: »Pri papežu je bil [Colomiatti] večkrat sprejet in enkrat se je pri njem zadržal celo uro in pol, mene pa ni poklical niti enkrat in me tudi ni poslušal.« Od tod dvom, da členov ni narekoval papež, temveč nasprotna stran, zlasti ker se je kardinal Nina znašel v nasprotju s samim seboj zaradi odloka, ki ga je izdal on sam v Koncilski kongregaciji. Don Bosko mu je takole odgovoril:

Visoko spoštovana eminenca!

Prejel sem pismo, v katerem mi vaša eminenca sporoča načrt gospoda odvetnika Colomiattija, kot ga je predložil svetemu očetu. Gre za stari, ki jih je zelo težko udejavniti. Prosim nekaj dni odloga, da si bom prišel na jasno glede nekaterih stvari. Nato bom takoj obvestil vašo eminenco.

Oprostite mi zaradi neprimernega načina, s katerim vam pišem. Hotel sem pisati sam, četudi težko.⁵

Imejte me vedno z visokim spoštovanjem za vaše eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. junij 1882

⁵ Opravičuje se zaradi slabe pisave, ki je bila posledica njegovega zdravstvenega stanja. Vendar zaradi pomembnosti vsebine ni hotel pomoči drugih.

Don Boskovega vedenja ne moremo imeti za pretvezo, da bi pridobil čas, kakor je verjetno menil kardinal Nina. Bil je trdno prepričan, da poziv njegove eminence don Dalmazzu, da naj pove svoje razloge v odnosu do Colomiattija, ni bil drugo kot čista komedija, ker je bilo za kulisami že vse dogovorjeno s kanonikom. To je brez olepšavanja jasno povedal v svojem pismu generalnemu prokuratorju: »Stvari so zelo nejasne. Prejel sem slavno sporočilo. Pripravljam svoje opombe. Toda tu je tvoj podpis. Če imaš kaj pripomniti, mi takoj sporoči. Kardinal Nina te je čakal, da bi snedel besedo. Pa se bomo tudi iz te zagate izvlekli, kakor bo pač mogoče.«

Naj bo že kar koli s spletkami nasprotnika, *Sloga* je bila zares izraz papeževe volje, kakor je to zagotovil don Dalmazzo 30. junija: »(Kardinal Nina), ki je imel nalogo, da napiše njegove misli, da, celo pogoje sprave, si je dovolil izvzeti točko, ki svetuje don Bosku, naj zadrži eno leto don Bonettija v Turinu, in ga je papež pokaral, češ da ne razume njegove zamisli. Dal si je prebrati celoten list in pred njim naredil nekaj sprememb. Zato si je on, sam papež, zamislil celo zadevo. Prepričal sem se, da je bila ne samo želja, temveč izrecna volja, da se don Bosko *pro bono pacis* podvrže. Z druge strani pa se je spominjal prejšnjih don Boskovih zagotovil, da se bo točno držal vsega, kar bo določil papež, in mu zato ni ostalo drugega, kot da je podpisal.«

Božji služabnik je razumel. Vendar je menil, da mora počakati na kardinalov odgovor. Ta je bil precej strog, ker gotovo ni poznal razlogov, ki jih je imel don Bosko, da je dvomil o resničnem izvoru členov.

Velečastiti don Bosko!

Vaše pismo z dne 27. junija sem prejel danes zjutraj. Bil sem presenečen in reči moram tudi prizadet.

V pismu mi govorite o nekem načrtu odvetnika Colomiattija, ki ga je on predložil svetemu očetu, in pripominjate, da so v njem stvari, ki jih je le težko udejanjiti.

*Jaz sem vam v svojem pismu sporočil, da je bila *Sloga* podpisana s pooblastilom obeh predstojnikov in da avtor členov ni Colomiatti, temveč jih je navdihnil in potrdil sam papež.*

Že sama ta okoliščina bi morala razpršiti vse težave pri izvedbi dogovora, ker vi gotovo niste pozabili, kar ste ustno in pisno zagotovili: da se v svojem ravnanju ne bi nikdar hoteli oddaljiti od volje svetega očeta, ki za vas predstavlja Božjo voljo. Če bi sedaj hoteli razpravljati o že odobrenih členih, bi pomenilo isto kot preverjati papeževe odločitve o tem, ali so na osnovi enake pravičnosti za obe strani.

Naj še dodam, da mi je kot državnemu tajniku te dni sam papež naročil, naj poizvem o izvedbi dogovorjenega, ker je zanj ta zadeva končana. Kaj naj mu rečem? Nimam poguma, da bi mu rekel, da ni bilo nič storjenega in da prihajajo težave od vaše strani. Želim, da bi vi sami presodili slab vtis, ki bi nastal, ko bi postavili na laž tolikokrat zagotovljeno pripravljenost na pokornost. To bi moglo imeti posledice tudi pri njegovi naklonjenosti, ki jo kaže do vaše ustanove.

Ne morem si misliti, da bi težave prihajale od strani don Bonettija. Če bi bilo tako, bi pač moral v vas ugotoviti preveliko slabost in popustljivost do svojega podrejenega. Če potem preudarimo stvari v celoti, ne moremo reči, da se od njega zahteva kaj nemogočega.

Zato ponovno prosim in vas rotim, kolikor morem, da ne izgublajte časa z novimi pripombami, ki bi bile v sedanjem položaju nekoristne, če ne tudi že škodljive, temveč poskrbite za izvedbo Sloge, da bom lahko čim prej sporočil svetemu očetu, da je vse urejeno, in bom tako mogel prinesti malo tolažbe njegovi duši, ki jo tare tisoč tegob. Z običajnim visokim spoštovanjem najvdanejši v vaši službi

L. kardinal NINA, zaščitnik.

Rim, 5. julij 1882

Don Bosko je v kapitlju prebral posamezne člene Sloge. Vsi so bili globoko osupli. Don Bonetti je bil obupan zaradi odredb, ki so se nanašale nanj. Vsem je bilo neizmerno hudo zaradi ponižanja, ki ga je utrpel njihov dobri oče. Po prvem poraznem vtisu se je med kapitulaciji razvnela razprava o smiselnosti odloga, da bi tako pridobili čas in šele potem odločali glede na okoliščine. Samo don Cagliero je molčal. Don Bosko ga je vprašal: »In ti nič ne poveš?« Don Cagliero se je obrnil k svojim kolegom in z njegovo lastno odkritosrčnostjo povedal, da ni istega mnenja kot oni. Papež je govoril in treba bi ga bilo ubogati. Papež je tako odločil, ker pozna don Boska in lahko računa na njegovo krepost, zato se ni kaj izmikati.

Ker je šlo za stvar, od katere je bila odvisna čast Družbe, je don Bosko prebral Slogo v kapitlju edino zato, da bi dal uradno obvestilo kapitularjem, ne pa da bi o tem razpravljali ali da bi iskal pri drugih nasveta, kaj naj stori. Dne 8. julija je s tem pismom prosil msgr. Gastaldija:

Velecenjena in velespoštovana ekscelenca!

Svetost našega Gospoda je, potem ko je preudaril razne spore med vašo velespoštovano ekscelenco in ponižno salezijansko družbo, ki so bili vir nesporazumov in trenj v škodo cerkvene avtoritete in spoštovanja vernikov, dala vedeti, da naj se neha vse nasprotovanje in se doseže trajen in resničen mir.

Zato zaradi modrih in očetovskih namenov njegove svetosti, ki so bili vedno tudi moji nameni, izražam vaši ekscelenci svojo žalost, da so v teh zadnjih časih nekateri dogodki motili dobre odnose, ki so nekoč vladali med nami, in so mogli povzročiti neprijetnosti vaši ekscelenci. Če je mogoče vaša ekscelenca menila, da je v naši Družbi kak član, ki bi vplival na take odnose, prosim vašo velespoštovano ekscelenco za odpuščanje in da pozabite na preteklost.

V upanju, da bo vaša ekscelenca naklonjeno sprejela izražena čustva, izrabljam to priložnost, da priporočim vzvišenemu Bogu prošnjo za najbogatejše blagoslove, medtem ko imam visoko čast, da se z velikim spoštovanjem imenujem vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8 julij 1882

Istega dne je pisal kardinalu zaščitniku, mirno priznal svojo zmoto in sporočil, da je izpolnil prvi in najpomembnejši člen *Sloge*, na da bi pokazal najmanjše znamenje zagrenjenosti zaradi izrečenega očetovskega karanja.

Visokocenjena ekszellenca!

Na začetku sem bil prepričan, da je sedmero členov Sloge, ki jih je podpisal naš don Dalmazzo, samo načrt sprave, ki ga je predložil gospod kanonik Colomiatti, in da je zato nasprotni strani dovoljeno, da dá svoje opombe in pojasnila. Ko pa sem iz cenjenega pisma vaše eminence spoznal, da je to izrecna volja svetega očeta, sem hitro izpolnil prvi člen, ki je moja glavna in prva naloga, kakor ste se izrazili. V pojasnilo vam prilagam prepis pisma, ki sem ga poslal velečastitemu msgr. nadškofu.

Prosim vas, visoko spoštovana eminenca, da bi nam še naprej izkazovali svojo naklonjenost, tako meni kakor naši Družbi, ki je izpostavljena tolikerkim nasprotovanjem. V upanju, da bom mogel kmalu poročati vaši eminenci o učinkih svojega pisma msgr. nadškofu, imam čast, da se smem z največjim spoštovanjem vaše prevzvišene eminence imenovati najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. junij 1882

Nadškof je v smislu tretjega člena brezhibno odgovoril don Bosku.

Velečastiti gospod!

Prejel sem pismo vaše uglednosti z dne 8. julija 1882. Zelo sem vesel, da vam morem zagotoviti, da so mi bile tam izrečene misli v veliko tolažbo.

Zato iz vsega srca podeljujem zaproseno odpuščanje vam in kakemu članu salezijanske družbe, ki sem ga imel za vzrok nevšečnosti, ki jih vi obžalujete. Rade volje pozabljam na preteklost in vse sprejemam v svojo naklonjenost.

Rade volje se odpovedujem formalni izjavi o zavračanju knjižic, ki onečaščajo mojo škofijsko pisarno.

Ker obe pismi, eno z dne 25. novembra 1877 in drugo z dne 1. decembra istega leta, v moči tega pisma izgubljata svoj namen, jih imam za preklicane in neobstoječe.

Prav tako s tem svojim pismom ponovno podeljujem salezijanskemu duhovniku don Giovanniju Bonettiju pravico spovedovanja brez omejitve kraja, ker verjamem besedi, ki ste jo dali svetemu očetu. S tem preklicujem tudi tožbo, ki jo je vložila moja škofijska pisarna v Rimu.

Zahvaljujem se vsemogočnemu Bogu in vzvišenemu papežu, da je v obstoječih vprašanjih sprejel zares očetovsko stališče, tako da bo salezijanska družba odslej tolažba turinskega nadškofa. V tem smislu dajem vam in salezijanski družbi svoj pastoralni blagoslov z željo, da bi Bog razlil na vas in vso Družbo svoj obilni blagoslov.

Ostajam v Jezusu in Mariji vaše visoko cenjene uglednosti najvdanejši

+ LORENZO, nadškof.

Iz Svetega Ignacija nad Lanzem, 11. julij 1882

Treba je bilo izpolniti še peti člen. V ta namen mu je don Bosko vrnil dvoje pisem, v katerih mu je pretil s suspensom.

Velespoštovana ekscelenca!

Po pismu, ki mi ga je pisala vaša prevzvišena ekscelenca 1. julija 1882, vam vračam dvoje pisem, eno z dne 25. novembra in drugo z dne 1. decembra 1877, v katerih mi je bil zagrožen suspenz ipso facto iz tam navedenih razlogov.

Zahvaljujem se Bogu, da so izginila trenja med vašo ekscelenco in ubogo salezijansko družbo, in upam, da bo v prihodnje edini razlog našega skupnega prizadevanja večja Božja slava v teh težkih časih, ki jih preživlja naša sveta vera.

Z vsem spoštovanjem in najglobljim upoštevanjem imam čast, da se imenujem vaše prevzvišene ekscelence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. julij 1882

Z istim datumom je o svojem ravnanju in čustvih na kratko obvestil kardinala zaščitnika.

Prevzvišena eminenca!

Pošiljam vam prepis odgovora, ki sem ga prav danes prejel od msgr. nadškofa. Danes sem odposlal dvoje pisem, ki sta bili vzrok tolikerih neprijetnosti.

Ko že izpostavljam našo ubogo Družbo temu ponižanju, upam, da bo dogovor veljal za vse čase!

Vendar se zelo bojim! Tukaj razglašajo, da so don Boska obsodili, don Bonetti ne bo smel več iti v Chieri itn.

Vsekakor sem jaz ravnal in izpolnil vse z največjo resnostjo. In v tišini in molku bom šel naprej.

Dovolite mi, da vam z nespremenjeno hvaležnostjo izrečem svoje spoštovanje.

Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. julij 1882

Ko je bilo vse končano, je kardinal zaščitnik obrazložil in priporočil in tako sklenil celotno dramo. Dne 26. julija 1882 je pisal don Bosku: »Prejel sem vaše zadnje nadvse prijetno pismo s prilogo, ki mi jo je poslal tudi kanonik Colomiatti. Kakor se razume samo po sebi, sem o vsem poročal svetemu očetu, ki je bil zelo zadovoljen, da se je stvar končno poravnala in je prišlo do miru, za katerega upamo, da bo trajen in popoln. Sedaj nima smisla govoriti o tem, kdo je zmagovalec in kdo premaganec. Po mojem mnenju je zmagovalec vedno Kongregacija, kajti vsebina odločitve je jasna, obrobne okoliščine pa ne spreminjajo njene narave. Nikakor ne smemo pozabiti, da so dejanja ponižnosti, četudi so v očeh sveta slabost, pred Bogom in pri dobro mislečih vedno dejanja kreposti, ki delajo čast tistim, ki so jih izpolnili, in prinašajo plačilo, kajti qui se *humiliat exaltabitur* [kdor se ponižuje, bo povišan]. Zato bodite mirni zaradi vsega, kar ste storili, in pomirite tudi vaše podrejene, ker boste zato, ker ste poslušali nasvete svetega očeta, želi velike uspehe za vašo Družbo in v večjo Božjo slavo.«

Pod mavrico, ki se je razpenjala od obrežja Dore do dolin Svetega Ignacija,

ni moglo manjkati neprijetnega pisarjenja časnikarjev. Dne 16. julija je *Gazzetta Piemontese* pod naslovom Neko črno vprašanje objavila članek, v katerem je obudila stare govorice o »nesoglasjih« med msgr. Gastaldijem in don Boskom, in s pomanjkljivo natančnostjo pripovedovala zadnje dogajanje. Uглаšenost je bila naklonjena prvemu. Tako so pripisovali »gospodarjem Vatikana«, da so kongregacije dale vnaprej prav don Bosku in krivile monsinjorja, vendar je papež »razveljavil odločitve« in pripisal krivdo don Bosku, in da je sveti oče »prisilil« don Boska, da se je podvrgel in uničil še »nerazprodane« izvode knjižic. Člankar teh novic gotovo ni dobil v Valdoccu in jih po svoje prikrojil. Don Bosko je že 25. julija v pismu kardinalu Nini, v katerem mu je poročal o posvetitvi cerkve sv. Janeza Evangelista, tožil: »V sami škofijski pisarni slavijo ponižanje, ki so ga pripravili don Bosku. Temu se bodo pridružili še drugi. Govorice, ki se povsod širijo in jih hudobno razlagajo, jemljejo pogum salezijancem. Dva ravnatelja naših domov sta se odločila, da zapustita Družbo, kjer se jima zdi, da je postala posmeh avtoritete. Veliko naših duhovnikov in klerikov si postavlja isto vprašanje. Kljub temu želim ohraniti popoln molk, kakor sem že pisal vaši eminenci.« Iz vseh teh razlogov je odprl svoje srce tudi don Dalmazzu, ki mu je takole pisal: »Zadeva z nadškofom stopa vsak dan v novo obdobje. Danes popoln mir, jutri popolna vojna. Jaz sprejemam vse in gremo naprej.«⁶

Ubogi don Bonetti ni mogel požreti svoje pilule. Ko je prvič zvedel za *Slogo*, je izlil svoje razočaranje v dolgo pismo papežu. Ko pa ga je prepisoval na čisto, se je zavedel, da je to papeževa volja. Zato je odložil svoj spis, ki pa ni izgubil svoje veljave, ker kaže, skozi koliko težav so morali iti don Bosko in njegovi. Tožil se je tudi pri don Alberi zaradi mirnosti, s katero je don Bosko sprejel in udeležil papeško odločitev. Izrekel mu je celo misel, da bi *ad tempus* [začasno] zapustil Družbo in bi tako lahko svobodno branil sebe in Družbo. Teolog Margotti si je močno želel, da bi si pridobil njegovo pero za svoj časopis. Primerjava obeh vedenj nam omogoča, da cenimo don Boskovo herojstvo, o katerem nam priča don Albera: »Prav v tistem času sem moral z don Boskom obravnavati različne zadeve in nisem mogel odkriti, da bi imel kakršno koli težavo ali nevšečnost.«⁷

Da bi si razvedril duha, je don Bonetti v teh mesecih svojega največjega nemira začel pisati *Ljudski življenjepis svete Terezije*, ki je izšel v drugi polovici avgusta. Knjiga je kljub mnogim težavam dobro napisana. Dva izvoda je poslal kardinalu Nini in ga prosil, da bi en izvod poklonil svetemu očetu. V spremnem

⁶ Dne 21. junija mu je don Dalmazzo sporočil mnenje msgr. Verge, tajnika Koncilске kongregacije in poznejšega kardinala: »Ko je vprašal kardinala Nino o storjenih odločitvah, se je pokazal nasprotnega in imel vse za popolno krivico. Občuduje pa potrpežljivost in odpoved don Boska, ki se prilagaja vsemu pro bono pacis. Toda vsi razen papeža so prepričani, da se ne bo nič zgodilo. Vendar smo poskusili najti vse mogoče poti.«

⁷ *Summariu* iz *Processiculu*, str. 125.

pismu je zapisal:⁸ »Ob svojem času so mi predložili sedem členov *Sloge* med njegovo ekscelenco turinskim nadškofom in salezijansko družbo. Priznam vam, eminenca, da so me nekateri člani globoko užalostili, ker sem videl v njih kazni za svojega spoštovanega predstojnika don Boska in zame. Ko pa sem zvedel, da je te člene dal napisati sveti oče, sem začutil v svojem srcu tako občudovanje in spoštovanje, da nisem niti za trenutek pomišljal sprejeti to odločitev v popolni vdanosti in pokorščini, ki ju ima pravico zahtevati od svojih pravih sinov.«

Kardinal je dobrohotno sprejel njegovo pismo in mu dal sporočiti, da bo ob prvi priložnosti izročil papežu njegovo pismo in knjigo. Tri tedne pozneje je izpolnil obljubo.⁹ Papež je prebral pismo od začetka do konca in naročil njegovi eminenci, naj mu sporoči svoje odobravanje in ga potolaži, kar je tudi takoj storil.¹⁰

Novembra je don Bonetti ponovno vzel v roke pero in poročal kardinalu o lažnih novicah, ki jih je nasprotna stran razglašala v sramoto don Boska in salezijancev. Ko je naštel dejstva, je sklenil: »Imajo nas za nesramne, uporne, izvržek klera. Najhuje pa je to, da nas take prikazujejo na osnovi odloka svetega očeta. Tukaj gre sedaj za življenje in smrt salezijanske družbe, ki nujno potrebuje spoštovanje svojih dobrotnikov, ki pomagajo vzdrževati toliko ustanov v korist vere in civilne družbe; potrebuje zaupanje vernikov za nove redovne poklice, potrebuje zaupanje lastnih članov, da ne izgubijo svojega poklica.« Kardinal mu je po odvetniku Leonoriju odgovoril, »da so to čenče, ki se jim ni mogoče izogniti«,¹¹ zato naj se na to ne ozira in naj ne izgublja miru. Da, čenče, ki pa so s hudobnim obrekovanjem polnile zakristije in župnišča,¹² zaradi česar je prihajala od strani starejših članov škofijskih duhovnikov hladnost in malo naklonjenosti za salezijance.

Februarja 1883 se je don Bonetti spet čutil dolžnega, da protestira pri kardinalu Nini zaradi nasprotovanja, ki so jih v škofijski pisarni nenehno delali za *nihil obstat*,¹³ in prepoved župnikom, da bi za velikonočno obhajilo ponujali vernikom knjižico z naslovom *Jezus Kristus naš Bog in naš kralj*, ki jo je napisal don Bonetti s praktičnim namenom, da bi zavrnil bogokletja nekega časopisa, imenovanega *Jezus Kristus*, ki je bruhal nesramnosti med ljudstvo.¹⁴ Ko mu je njegova eminenca odgovoril, msgr. Gastaldi ni bil več med živimi: na veliko-nočno nedeljo zjutraj so našli njegovo mrzlo truplo. Zato ni bilo več kaj govori-

⁸ Turin, 27. avgust 1882.

⁹ Pismo don Dalmazza don Bonettiju, Rim, 5. september 1882.

¹⁰ Pismo, 16. september 1882.

¹¹ Pismo, 15. februar 1883.

¹² Prim. Dodatek, št. 38.

¹³ Dodatek, št. 39.

¹⁴ Dodatek, št. 46.

ti o nezaželenih zapletih. »Molimo,« mu je njegova eminenca pisala 29. marca 1883, »nedoumljive Božje načrte in molimo v krščanski ljubezni za njegovo dušo. Priznam vam pa, da sem ob novici o žalostni smrti začutil globoko žalost, ko sem pomislil na zadnje dejanje njegove pastoralne oblasti, s katero je osramotil moje uboge salezijance, kar bo gotovo zavrlo proces njegove kanonizacije. Ostaja nam naročilo, da veliko molimo, da bo Gospod poslal pastirja *iuxta cor suum*« [po svojem srcu].

Nadžškofova smrt je bila povod za dvom, ali določitve *Sloge* v breme don Bonettija lahko še ostajajo v veljavi. Don Bonetti je vprašal Koncilsko kongregacijo in dobil odgovor: *nil innovetur* [nič naj se ne spreminja] vse do prihoda naslednika. Toda on je gorel od želje, da bi se otresel neprijetnega bremena. Tretji člen mu je nalagal, da se po preteku enega leta lahko vrne v Chieri, vendar samo za izredne naloge. Ko je preteklo eno leto od podpisa *Sloge*, je zaprosil, da bi bil odvezan od vsake časovne omejitve. Papež je dobrohotno privolil in je popolnoma preklical prepoved.¹⁵ To odločitev je don Bosku uradno sporočila Sveta kongregacija z odlokom, v katerem je rečeno, da imenovana odločitev nima *post Archiepiscopi funus* [po nadškofovem pogrebu] nikakršne veljave. Na ovojnico, v kateri je bil tako zaželeni odlok, je don Bonetti zapisal: »In tako se je vse končalo. Končno!!!«¹⁶

Vendar se za zgodovino ni vse končalo. Pred nami sta še dve točki, ki ju je treba razjasniti. Prva se tiče začetka kriminalne tožbe. Odloki turinske škofijske pisarne, ki so klicali don Bonettija in don Boska na sodišče zaradi knjižic, so določili teologa Micheleja Sorasia za uradno postavljenega tožilca, ki je izjavljal, da se ovadba opira na zadostne dokaze. Sicer pozno, pa vendar je resnica prišla na dan. To se je zgodilo leta 1917, ko je Sorasio v pismu 8. novembra pisal kardinalu prefektu Svete obredne kongregacije in odkritosrčno priznal, kako se je vse zgodilo. Zakaj je to izpovedal, nam pove v uvodu: »Apostolski proces za razglasitev častitega don Boska za blaženega je končan. Jaz, ki me je postavil nadškof za delegiranega vikarja, se pridružujem svojim kolegom, da podam tozadevno poročilo. Ker pa sem že prekoračil starost osemdeset let in prej ali slej pričakujem smrt, si dovoljujem vaši eminenci odkriti neko svojo osebno zadevo, ki bo mogoče malo osvetlila vzroke za nasprotovanje procesu. Želim, da bi to poročilo priložili k procesu po moji smrti.«

Njegova osebna zadeva pa je naslednja. Leta 1881 je bil Sorasio tajnik škofijske pisarne. Nekega dne mu je kanonik Chiuso, nadškofov tajnik in kancler dejal, da mora kot zastopnik škofovske mize povabiti fiskalnega odvetnika kanonika Colomiattija, da bi vložil uradno tožbo proti don Bosku kot pisatelju slavnih zlonamernih knjižic. Sorasio je odločno odgovoril, da je popolno-

¹⁵ Pismo kardinala Nine don Bosku, 10. julij 1883.

¹⁶ Dodatek, št. 41.

ma nemogoče, da bi se don Bosko tako zelo ponižal, saj ima on vse drugačne opravke, ko mora priskrbeti kruh za toliko dečkov svojega Oratorija, zavodov in misijonov. Poleg tega ga je tudi imel za nesposobnega, da bi obravnaval filozofska vprašanja, ki so predmet ene izmed knjižic. Ker je bil Chiusov sošolec pri študiju moralke, je imel pogum, da mu je rekel: »Glej, don Bosko je sedaj tako velik, da vas bo vse uničil.«

Presenečen zaradi takega odgovora je kanonik Chiuso odgovoril: »To se pravi, da ti veš, kdo je pisec.« Odgovoril mu je, da ne ve, da pa sumi patra Rostagna, jezuita, ker ga je nekoč slišal vzklikniti: »Oh, vašemu nadškofu bomo že pokazali!«

Ker Chiuso ni mogel zvedeti več, je Sorasia poslal h Colomiattiju, ki mu je ponovil isto povabilo ali ukaz in je prejel isti odgovor, razen sodbe o velikanu. Tedaj ga je Colomiatti prepričljivo vprašal: »In če bi ga obsodili?« Sorasio je skomignil z rameni in dejal, da bi se v tem primeru uklonil obsodbi, ker bi moral predpostaviti, da je bilo zadosti jasnih dokazov za tako obsodbo. Tedaj je Colomiatti vzel v roke obilen sveženj listin, mu jih pomolil pred oči in menil: »Vidiš? Procesu (razglašnja za blaženega), kakor smo ga pripravili za Cottolenga, za don Boska ne bo.« Ko je to slišal, je Sorasio podpisal že pripravljeno prošnjo za začetek sodnega postopka proti don Bosku. *Parcat mihi Deus* [Bog naj mi odpusti], je vzkliknil v pismu in se s tem opravičil, češ da so bili tisto časi »sile in prisile, da ne rečem kaj drugega«.

Druga točka, ki jo moramo razjasniti, je vprašanje očetovstva zlonamernih knjižic. Ali zajetni sveženj listin, ki jih je razkazoval Colomiatti, zares ne vsebujejo ničesar, kar bi lahko vrglo tudi samo senco na don Boska in salezijance? Tisti, ki je zadal smrtni udarec tako imenovanim zadostnim dokazom, je bil don Giovanni Turchi, ki je 1881 vodil Zavod slepih v Turinu. Ko so ga poklicali, da je pričal na apostolskem procesu, je prosil sodnike za dovoljenje in ga tudi dobil, da je predložil zapečaten sveženj listin, ki bi jih smela uporabiti samo Sveta kongregacija za obrede. To je bilo precej dolgo pismo, v katerem je s prisego kot priča izjavil kardinalu prefektu, da ga pri pisanju pisma ni vodila zagrenjenost proti msgr. Gastaldiju, ki ga je pomiloval, ker je bil človek prvih vtisov, anormalnih možganov in človek, obdan slabimi svetovalci.¹⁷ Ko je natančno opisal stanje turinske nadškofije v času škofovanja msgr. Gastaldija in ko je na dolgo in široko opisal okoliščine pred in po izdaji zloglasnih knjižic, ki jih je napisal »neki kaplan«, je izrecno izpovedal: »Ta kaplan sem bil in sem jaz, Giovanni Turchi.«

¹⁷ Prim. Dodatek, št. 42. Tudi msgr. Re, škof v Albi, je v *Processicolu* (*Summarium*, str. 137) pričal: »Če hočemo razumeti dolgo trajanje tistih trenj med dvema osebamama, ki sta bili obe polni najboljših namenov, se mi zdi potrebno povedati, da je nadškof poleg mnogih dobrih lastnosti imel tudi nekoliko pretirano prepričanje o svojem dostojanstvu in znanju, poleg tega pa nagel značaj, zaradi česar se je velikokrat preneglil v svojih odločitvah in je le s težavo sprevidel, da se je zmotil, ker se je bal, da bi zaradi tega trpel njegov ugled in avtoriteta.«

Don Turchi je bil don Boskov rojak. V Oratoriju je prebil celih deset let, od tretje gimnazije vse do nekaj mesecev po svojem duhovniškem posvečenju. Pripadal je skupini semeniščnikov, ki jih je blaženi sprejel v svojo hišo in jim pomagal, da so mogli nadaljevati svoj teološki študij. Zelo rad je imel don Boska. Zato mu je v žilah vrela kri, ko je videl, kako grdo so ravnali z njim msgr. Gastaldi, Chiuso in Colomiatti. V Rimu, kjer je bil 1877 in 1878 zasebni učitelj, je lahko s pomočjo dobrih zvez zvedel, kaj se je med visokimi cerkvenimi dostojanstveniki šušljalo o tem, kar se dogaja v Turinu. Tako se je počasi v njem oblikovala zamisel o vsem, kar je pisal. Iz Turina mu je don Anfossi, doktor klasičnega slovstva in filozofije, ki je kakor on bil dolgo v Oratoriju in je ostal silno navezan na don Boska, pošiljal od časa do časa novice, ki jih je uporabil pri svojem delu. Tako je nastala prva knjižica *Strenna pel Clero* [Vezilo za duhovnike].

Med svojim bivanjem v Rimu je zvedel, da jezuitski pater Antonio Ballerini piše o naukih msgr. Gastaldija. Pripravljal je *Majhno razpravo*, ki jo je po vrnitvi don Turchija v svoje mesto poslal v Turin in jo je sam don Turchi dal v tisk in dodal uvod, dodatke in sklepno opombo. Toda niti Turchi niti Ballerini nista imela nikakršnega opravka s tiskarjem, ker so za tisto skrbeli don Anfossi in dva zaupna delavca, nekdanja gojenca iz Oratorija. Ti so skrbeli tudi za pogodbe in poravnavo stroškov. Iz prodaje so dobili toliko dohodka, da so plačali stroške in dali lepo vsoto tudi Mestnemu zavetišču. Vse se je delalo v taki tajnosti, da niti lastnik tiskarne ni mogel zvedeti, kdo so bili avtorji knjižic.

Don Anfossi je sam napisal knjižico z naslovom *Rosminijansko vprašanje*, ki ji je don Turchi dodal opombe na dnu strani.¹⁸ Kar se tiče knjižice *Turinski nadškof, don Bosko in don Oddenino*, pa Turchi piše: »Menil sem, da bi knjižico mogel napisati sam don Bonetti, toda pozneje mi je oseba, ki je bila o stvari poučena in verodostojna, rekla, da knjižice ni napisal don Bonetti, temveč nekdo drug zunaj salezijanskega oratorija. Niti jaz ne vem, kdo je pisec.«

Zdi se čudno, da je don Turchi čakal do leta 1895, da je spregovoril. Če bi s sodnim procesom prišlo do konca, bi brez dvoma razkril resnico. V pismu odločno zatrjuje: »Da sem bil jaz eden izmed piscev knjižic, bi odkrito priznal, vendar samo, če bi to imelo usodne posledice za don Boska.« Papežev poseg, ki je to obtožbo izključil iz procesa, je stvari vzel značaj nujnosti.

Po vsem, kar smo povedali v teh zadnjih treh poglavjih, se nam zdi najbolj primerno, da sklenemo s končno sodbo, ki jo je dal teolog, cenzor in poverjenik Svete kongregacije za obrede po oceni spora, ki sta ga začela msgr. Gastaldi in škofijska pisarna proti don Bosku: »Iz vsega se vidi, kako je vse omenjene spore, ki se jim je moral don Bosko proti svoji volji podvreči, povzročila njegova ekselenca nadškof Gastaldi, ki je, kakor se zdi, kar naprej iskal, kakor bi se

¹⁸ Turchi nam je tudi povedal, da je don Anfossi napisal *Salezijanskega sotrudnika*, o katerem smo govorili v MB XIII, str. 376 [BiS XIII, str. 248].

izrazil sv. Pavel, reči, *quae quaestiones praestant magis quam aedificationem, quae est in fide* [in te stvari bolj ponujajo prepirljive razprave kot poboljšanje, ki je v veri].¹⁹ Vsekakor pa ostaja dejstvo, da je Božji služabnik v vsem času sporov v besedah in dejanju ostal spoštljiv, ponižen, vdan in pripravljen za spravo, kakor to pristaja ustanovitelju in predstojniku salezijanske družbe, pri čemer je z ljubeznijo in odločnostjo branil svoje ravnanje in se zavzemal za koristi svoje ustanove.«²⁰

To so besede, ki kakor sončna luč preganjajo vse sence ne samo z don Boskovega svetniškega sija, temveč tudi iz duše vsakega še tako zahtevnega zgodovinarja. Bogata krščanske modrosti se nam zdi sodba, ki jo je izrekel v najbolj burnem obdobju spora monsinjor in pozneje kardinal nadškof v Messini Giuseppe Guarino:²¹ »Vse mi je znano,« je pisal Božjemu služabniku. »Ko prihaja nasprotovanje od ljudi, ne traja dolgo. Nikdar ne izgubite poguma. Sicer pa je pečat Božjih del nasprotovanje: hudič mora storiti kaj proti novi redovni družbi. Pustite malo zadoščenja ubogi bestiji, kajti v končnem obračunu njegova dela prinesejo veliko dobrega, ker nas očiščujejo v potrpežljivosti.« In tako je tudi bilo.

¹⁹ 1 Tim 1,4.

²⁰ *Positio super revisione scriptorum*, 1906.

²¹ Lettera »Riservatissima« a Don Bosco, Rim, 1. december 1881.

9. POGLAVJE

ZAVRNJENE ALI ODLOŽENE USTANOVITVE ZAVODOV

V DOBI DVEH LET, KI jih obravnavamo, je don Bosko prejel veliko prošenj in povabil iz Francije, Anglije in iz drugih dežel zunaj Italije in Evrope. O vsem tem bomo poročali ob svojem času. Sedaj se bomo omejili samo na italijanske pobude, pa tudi ne na vse, ker so bile preložene ali pa se niso uresničile niti prej niti pozneje. V naslednjih zvezkih ne bomo namenjali več toliko prostora dogovarjanju, ki se je razblinilo v nič ali bilo odloženo na poznejši čas, ker se je osebno in neposredno delovanje blaženega vedno bolj zoževalo in tako ne bomo imeli več snovi, da bi o tem govorili. Tukaj pa se nam zdi primerno, da malo razširimo meje in predstavimo bralcem dokumente, ki sicer niso vodili k zaželenemu cilju, pa so vendar del njegovega delovanja, ki ga ne smemo prezreti. Začeli bomo s Sicilijo in potem šli navzgor po polotoku vse do Turina.

Omembe vredno je razumevanje, ki ga je duhovščina pokazala za don Boska in za namene njegovih ustanov. Škofje, kanoniki, rektorji semenišč, župniki, preprosti duhovniki so navdušeno sprejemali diplome salezijanskih sotrudnikov in pisali blaženemu pisma, polna ljubeznivega navdušenja, in vroče prosili blaženega, da bi jim poslal svoje sinove, da bi se zavzeli za mladino njihovega otoka. Gotovo moramo pripisati tej dolgi pripravi veliko število hiš, ki so jih tam spodaj odprli salezijanci in hčere Marije Pomočnice po ustanovnikovi

smrti, ko je hiter porast osebja omogočal večjo razširitev. V dopolnitev in nadaljevanje tega, kar smo povedali v štirinajstem zvezku, imamo še veliko snovi, ki sodi v predhodno obdobje teh dveh let, pa je prišla v naše roke šele pozneje. Nekaj posegov čez l. 1882 bo dopolnilo naše poročanje.

CATANIA

Iz Catanie je prihajalo veliko zelo zahtevnih prošenj ne samo za dom za obrtnike, temveč tudi za zavod Cutelli, zlasti zato, ker se je don Bosko po svo-

jih dveh odposlancih, don Caglieru in don Durandu, z obljubo pravnomočno in resnično zavezal.¹ Na kapitularni seji junija 1881 je najprej prišla na vrsto že pred časom izrečena obljuba za Catanio. Božji služabnik je želel, da bi držali besedo, in vsi predstojniki so začeli vneto pripravljati osebje že na tem zboru. Niso pa našli nikogar, ki bi ga postavili na čelo skupnosti. Zato so sporočili kanoniku Cesàreu, naj še malo potrpi. V moči nove preložitve, je pisal don Cagliero,² bo »hiša v Catanii postala resničnost in salezijanci bodo postali catanski meščani. Če bi se odbor zaradi novega odlašanja čutil ogroženega in se ne bi mogel sprijazniti s to obljubo, bi mi kljub našemu obžalovanju videli, kako bi izgubili upanje, ki smo ga do sedaj gojili za Catanio. Pri vsem pa je edini krivec naša popolna nezmožnost, da bi zbrali zadosti zrelo osebje.«

Vdali so se in dalje čakali. »Tukaj nestrpno čakamo na salezijance,« je pisal kanonik. Zanimajo se tudi starši otrok, ki so pripravljani plačevati mesečnino. Želim, da bi bila žetev obilna, toda kaj pa delavci? Kdaj bodo prišli delavci? Pričakujemo jih in jih bomo še pričakovali, toda pri ljubezni do Jezusa in Marije naj vendar kmalu pridejo.«

Kot otipljivo znamenje svojega zanimanja je don Bosko raznim catanskim cerkvenim možem poslal diplome salezijanskih sotrudnikov in imenoval za njihovega voditelja generalnega vikarja kanonika Ricciolija. Ganljivo je brati pisma, s kakšno hvaležnostjo in ponižnostjo so sprejemali diplomu salezijanskih sotrudnikov. Prav ta diploma pa jih je tudi spodbujala, da so še glasneje prosili za prihod salezijancev.

MESSINA

Kako ganljive so prošnje messinskega nadškofa Giuseppeja Guarina! Imel je semenišče, ki pa ni bilo semenišče. »Težko mi je in boli me,« je pisal don Guidaziu, ravnatelju zavoda v Randazzu.³ »Vsi imajo dovolj sredstev v ta namen, samo jaz nimam ničesar. Brez semenišča si ne upam ostati škof. Sem pravi mučenec dobrih želj. Toda brez svojih dragih salezijancev ne morem priti do svojega semenišča.« Želel si je »salezijanske zaupljivosti«, kakor se je izražal, in »odpreti srce don Bosku«. ⁴ Ko so ga l. 1875 premestili iz Sirakuz v Messino, je ugotovil, da že osemdeset let ni nihče mislil na ustrezno vzgojo duhovnikov. Semenišče so deloma uničili potresi in požari, preostali del stavbe pa je bil umazan in razdejan. Študij je bil nepopoln in zanemarjen, klerikov je bilo malo, disciplina in red na psu. Lahko si predstavljamo, kakšne posledice je imelo stanje za celo nadškofijo.

¹ Prim. MB XIV, str. 318 [BiS XIV, str. 206].

² Pismo z dne 14. junija 1881.

³ Pismo, 17. julij 1880.

⁴ Pismo, 24. julij 1880.

»Moje srce ječi,« je vzklikal v neutolažljivih vzdihih žalosti. »Ukrenite kaj. Vi, ki imate tako nežno srce, brez katerega ne bi mogli udejanjiti tako veličastnih del krščanske ljubezni, postavite se malo v moj položaj! Brez sredstev, čisto sam, s tako obširno škofijo na ramah, z dolžnostjo, da jo obnovim, pa brez vse možnosti!« Nekaj izobraženih duhovnikov je sicer obiskovalo tamkajšnjo teološko fakulteto, ko je bila še univerza, toda nihče ni vedel, kaj je semenišče in kako je treba vzgajati mladino. Monsinjur je moral čakati štiri leta na *eksekvatur*. Zatem se je takoj posvetil popravilu poslopja. Kar se tiče moralnega stanja, pa je bilo treba vse začeti znova.

Zato je menil, da je treba začeti *ab imo* [od kraja]: z osnovnošolsko pripravnico in potem z gimnazijo. Za to je potreboval učitelje in duhovnega voditelja, ki bi vodil vzgojo. Imel je sicer rektorja, ki pa je bival zunaj in se ni zanimal za drugo kot »za račune za ribe, sol, meso, zelje itn.« Tudi po nasvetu kardinala Bilia je monsinjur prosil za »sinove ljubeznivega don Boska«. Zato je vzdihoval: »Oh, oče, potolažite v svoji veliki dobroti salezijanskega sotrudnika in zato vašega sina, sicer nevrednega, pa vendar sina. Nikar me ne zavržite, iztegnite roko in mi pomagajte [...]. Mesto hrepeni po don Boskovih sinovih, zlasti potem ko smo jih ob mimohodu videli tako dobre, ljubeznive, tako dobrohotne, istočasno pa tako skromne.« Videli so jih, ko so šli skozi Randazzo.

Don Durando ni mogel storiti drugega kot upoštevati najboljše don Boskove namene, da bi začeli s semeniščem-konviktom, in to »čim prej«. ⁵ Toda ker ni bilo upanja v skorajšnjo uresničitev, je nadškof prosil don Guidazia, da bi se on zavzel pri vrhovnem kapitlju, in pisal: ⁶ »Spoštovani zbor, na kolenih prosim za zaželeno milost. Odprite jim srce in jim povejte, da znam ljubiti in da bodo salezijanci moji najbolj ljubljene sinovi, biseri mojega škofovskega dostojanstva, krona na moji glavi, veselje mojega srca, tovariši mojih radosti, tolažba moje žalosti [...]. Sem berač, ki prosi kos kruha za svojo nevesto pri don Boskovih vratih.« Nekaj mesecev pozneje je spet pisal ⁷ in vzel za izhodišče misel, ki jo srečujemo tudi pri drugih sicilijanskih škofih: »Vse kaj drugega kot Amerika! Razmere, v katerih sem, zahtevajo prednost pred vsem drugim. Veliko, preveč je tukaj dela in jaz bom vedno na čelu svojih salezijancev. Ali jih imam rad, morate vprašati njih. Če imam enega izmed njih v hiši, je to zame praznik. Oh! Če bi mogli kdaj priti na Sicilijo [...]. Pisal sem vam že, da vam bom prišel naproti v Reggio, če ne bi hoteli iz Neaplja priti po morju.«

Don Bosko mu je malo zares malo za šalo postavil za pogoj za prihod salezijancev na Sicilijo pomoč v Rimu za podelitev privilegijev. Ko se je dobri prelat odpravil v Rim, je zares storil vse, kar je bilo v njegovi moči, vendar ni nič do-

⁵ Pismo monsinjorja don Durandu, Messina 20. avgust 1881.

⁶ Pismo, 27. maj 1881.

⁷ Pismo don Bosku, 10. oktober 1881.

segel, kakor bomo še videli. Toda salezijanci tokrat niso šli v Messino v semenišče iz tega razloga. Saj bi bilo za don Boska zelo preprosto, da bi z videzom semenišča uradno odprl konvikt, ker bi se tako izognil zahtevam šolskih oblasti. Resnica pa je, da kljub nasprotnim nadškofovim zagotovitom navzočnost delujočega rektorja, ki se ga ni dalo odsloviti, ni bila združljiva z nujno neodvisnostjo, kot jo je don Bosko imel za potrebno za svoje zavode. Poleg tega pa ni bilo nikakršnih zagotovil, da bi salezijance po smrti dobrega nadškofa branili pred nepredvidenimi neprijetnimi spremembami. Božja previdnost bo po drugih poteh pripeljala salezijance v Messino in z njimi hčere Marije Pomočnice. Toda če so danes tako eni kakor drugi v nadškofiji ustvarili čudovit kompleks ustanov, je to treba pripisati razsvetljeni in vztrajni prizadevnosti kardinala Guarina, ki je pripravil razmere in je videl čudovite sadove bodočih obljub. Božja dela se po navadi razvijajo počasi.

SIRAKUZE

Dobrodelna plemkinja markiza iz Castel Lentini Maria Carmela Gargallo, ki je sicer bivala v Neaplju, a bila po rodu iz Sirakuz, kjer je imela svoja posestva, je želela del svojega imetja porabiti za ustanovitev zavetišča za rokodelčke in mlade poljedelce v tem mestu. Ker ni vedela, kako naj ukrepa, se je 1879 obrila na jezuitskega patra Valenteja, ki je pisal svojemu uglednemu turinskemu sobratu patru Secondu Francu, ta pa je poslal pismo don Rui s pripombo, da bi bil zelo vesel, če bi mogel kakor koli pomagati k dobremu, ki ga opravljajo salezijanci.⁸ Don Bosko se je mudil v Rimu, don Rua pa je odgovoril, da je zelo težko sprejeti prošnjo, ker primanjkuje osebja. Toda markiza si je prizadevala še naprej. Medtem se je odpravila na Azurno obalo in je videla hišo v Nici. Izrazila je svoje želje ravnatelju don Ronchailu, ki se je ponudil, da se bo zavzel pri don Bosku.

Po njem je markiza dala vedeti, da bi za zaželeni cilj lahko uporabili nekdanji kapucinski samostan, ki ji ga je bila sirakuška občinska uprava pripravljena prepustiti in za kar bi nadškof prosil potrebno dovoljenje v Rimu. Ona sama pa je pripravljena ustanoviti sklad štiri tisoč lir. Prav tako je predlagala don Bosku, da bi ob svojem obisku v Rimu prišel v Neapelj, ker ga ona zelo občuduje.⁹ Don Bosko jo je obiskal, kakor smo poročali, marca 1880. Pozneje se blaženi ni več mogel ukvarjati s to zadevo vse do konca maja, ko ji je poslal naslednje pismo, za katero je pripravil osnutek don Rua.

Plemenita gospa markiza!

Kljub svoji najboljši volji vam nisem mogel prej pisati glede zavetišča, ki naj bi ga odprli v Sirakuzah. Upam, da nam boste oprostili, saj si lahko predstavljate, koliko

⁸ Pismo, Turin 20. marec 1879.

⁹ Pismo don Ronchaila, Neapelj, 4. november, in don Bosku, 23. november 1879.

vsega se je nabralo v času štirimesečne odsotnosti kakor tudi zaradi toliko poslov, ki so jih naši duhovniki morali opraviti v teku devetdnevnic v čast Mariji Pomočnici. Vsekakor pa nismo pozabili vaše želje po čimprejšnjem odgovoru, tako da bo prva stvar, o kateri bomo razpravljali na prihodnjem zboru našega kapitlja, odprtje zavo-da v Sirakuzah z vsemi ustreznimi dokumenti.

Pozorno smo preudarili dogovor med vašo uglednostjo in občinsko upravo in onega med vašo uglednostjo in menoj in smo ugotovili, da bi bila najkrajša pot, če bi občinska uprava opustila številne formalnosti in zaupala poslopje nekdanjega samostana s kapelo očetov kapucinov in priključene latomije¹⁰ meni. Za tako pooblastilo, ki smo ga skoraj podobnega sklenili z občinsko upravo v San Benigno in ga je odobrila prefektura v Turinu, bi lahko uporabili isti vzorec in ga prilagodili našemu primeru. Tako bi lahko upali, da ne bomo naleteli na nikakršno nasprotovanje prefektore v Sirakuzah. Prilagam imenovani vzorec pooblastila, prilagojenega tamkajšnjim okoliščinam.

Kar se tiče obnove poslopja in nakupa opreme kakor tudi rente, nameravam razpravljati samo z vami. Zato prilagamo še drugi predlog dogovora. Preglejte ga in ugotovite, ali ga lahko sprejmete. Zdi se, da je ta predlog najbolj pripraven, da zagotovimo popolno avtonomijo salezijanske družbe in izpolnitev vaše volje tudi potem, ko bova oba poklicana v drugo življenje.

Zelo mi je drago, da mi je dana priložnost, da obnovim čustva našega globokega spoštovanja in žive hvaležnosti. Naj Gospod blagoslovi in poplača vašo uglednost za velikodušnost, ki jo hočete izkazati revni mladini in izvesti to pobudo v njegovo večjo slavo in korist duš.

Medtem ko imam priložnost, da se vam zahvaljujem, se izrekam za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Markizin zastopnik je pri sirakuškem županu vložil prošnjo za novo namembnost nekdanjega samostana. Ta je prošnjo predložil občinskemu svetu, ki jo je enoglasno potrdil. Ker je nadškof La Vecchia menil, da je odprtje sirotišnice že blizu, in je pričakoval, da bo »s pomočjo dobrih očetov salezijancev mogel uspešno preoblikovati svoje semenišče«, je prosil nekega duhovnika, da bi prevzel vodstvo kot rektor.¹¹ Vendar je ta odgovoril, da za zdaj ni mogoče.

Leto 1880 je minilo, ne da bi storili kaj določnega. Na začetku naslednjega leta je markiza pričakovala nov don Boskov obisk v Rimu. Dala je načrt v pretres nekemu zelo dobremu odvetniku, vendar je pričakovala Božjega služabnika, da bi vse »razsvetlila luč tistega, ki je bil luč v podobnih zadevah«. Izguba ljubljernih oseb in slabo zdravje sta jo zelo potrla. Zato je tudi sebi v spodbudo želela

¹⁰ Tako imenujejo nekatere sirakuške votline, ko so jih *ab antiquo* [v davnih časih] vklesali v skalo in jih še danes uporabljajo vrvarji in drugi. Ena je slavno Dionizijevo uho.

¹¹ Don Boskovo pismo, Sirakuze, 3. avgust 1880.

ponovno videti don Boska. »Vaša navzočnost,« mu je pisala,¹² »mi bo dala tisto veselje in vedrino, ki ju več ne morem najti v tem zemeljskem izgnanstvu.« Te besede so živ odmev svetega vtisa, ki ga je dobila pri lanskoletnem srečanju z Božjim služabnikom.

Sirakuška občinska uprava je dodala samostanu in prepustila markizi še pripadajočo zemljo, imenovano *La Selva*, ki je bila tako last očetov kapucinov. Gospa je že pripravila don Bosku navidezno prodajno pogodbo.¹³ Z najboljšimi voščili za praznik sv. Janeza in njegov godovni dan je dodala prošnjo, da bi se vse čim prej izpeljalo.

Toda don Bosku se ni tako zelo mudilo, ker je od markize pričakoval dva svoja predloga o načrtih, ki ju je poslal, dodatke in sklepe¹⁴ pa je štel za nesprejemljive. Dne 24. junija je potrdila prejem tistih listin in podala svoje pripombe. »Ker nisem kaka izvedenka v civilnem pravu,« je pisala, »in ker so v predlogu členu, ki niso v skladu z mojimi nameni s to ustanovo, sem vse izročila (v teh stvareh) usposobljenemu odvetniku Palmulliju, ki je bil istega mnenja in mi je izročil predlog, ki vam ga prilagam.« Predlog je bil v tem, da bi samostan ostal njena last, da bi, če bi salezijanci morali zapustiti Sirakuze, drugi nadaljevali njeno ustanovo. Da žalostni dogodki ne bi prizadeli določene glavnice, ki naj bi prinašala malo prej omenjeno rento, naj bi pogodbo podpisali za vedno, vendar bi *pro tempore* [začasno] vse postavili pod nadškofovo varstvo. Tako bi mogli salezijanci samo uporabljati stavbo in biti deležni sadov kapitala. Za vsak prihodnji izdatek za poslopje ali orodje bi uporabili zaslužek iz dela rokodelčkov, poleg tega pa markiza ni privolila v kakršno koli obremenitev svojih dedičev. Kakor je mogoče ugotoviti, tu ni bilo potrebne neodvisnosti, ki jo je don Bosko vedno odločno zahteval, in so bile na vidiku težave zaradi državnega vmešavanja v dobredelne ustanove, ker je bila za pogodbe, ki so sklenjene za vedno, potrebna državna privolitev.

Medtem ko sta obe strani na zadevo gledali s popolnoma drugačnimi pogledi, je občinska uprava samostan nujno potrebovala za začasno namestitev vojakov. Ker je markiza hotela preprečiti, da bi zasedba trajala predolgo, je vztrajala pri takojšnjem prihodu salezijancev. Na njeno pismo iz Castellammare di Stabia 3. avgusta 1881 je don Bosko odgovoril: »Prihod je nemogoč, dokler ni potrebne privolitve.« Pri tem je meril na odobritev obeh predlogov. Odobritve pa ni bilo. Zadnje markizino pismo z dne 21. decembra 1882 z božičnimi voščili vsebuje neke vrste nov predlog, ki ima vse lastnosti odklona od vsega, kar je bilo rečeno prej in o čemer se več ne govori. V predhodnem pismu je plemenita gospa pisala: »Naj se ta zadeva izteče kakor koli, jaz ne bom nikdar nehala

¹² Pismo, Neapelj, 17. april 1881.

¹³ Markizino pismo don Rui, Neapelj, 7. junij 1881.

¹⁴ Dodatek, št. 43.

biti najvdanejša služabnica ali hčerka.« V pripisu pa: »Toplo me blagoslovite.« V zadnjem pismu se obrača nanj kot »tolažnika v vseh bridkostih«, da bi jo spodbudil in potolažil. Še 30. oktobra 1883, ko je markiza poslala don Bosku sto lir za misijonarje in se je priporočala njegovim molitvam, ga je imenovala svojega očeta in dejala: »Nikdar se ne vidiva, poredko si piševa, vendar sem prepričana, da sem jaz veliko bolj z vami kakor vi z menoj.« Kdor je imel priložnost, da je prišel v stik z don Boskom, ga je ljubil in cenil, četudi mu je on nasprotoval. Tukaj se stvar ne bi tako klavrno končala, če dobrodelna gospa zaradi prevelike previdnosti ne bi izročila zadeve odvetnikom, ki so seveda svetovali na svoj način.

BRONTE IN MARSALA

Bronte, o katerem smo že pisali, ko smo poročali o odpravi sester,¹⁵ je že celo stoletje imel velik zavod, ki je bil na dobrem glasu na celem otoku, vendar je takrat že zelo propadel. Ustanovil ga je častiti Ignazio Capizzi, brontski duhovnik iz palermskega oratorija. Upravljali so ga svetni duhovniki. Čeprav je nova vlada spoštovala zavod in mu 1867 celo podelila pravico javnosti, se je število zunanjih gojencev vedno bolj redčilo, verjetno tudi zaradi pomanjkanja dobrih učiteljev. Navzočnost hčera Marije Pomočnice in bližina salezijancev v Randazzu sta vzbudili upanje, da bi morda don Bosko lahko pomagal umirajočemu zavodu.

Leta 1879 je tamkajšnji župan, ki se je dal dobro poučiti o salezijanskemu delu, prosil don Boska za dva profesorja za višje razrede gimnazije. Nato je 1880 prior bazilijanskih menihov Leone Zappia, ravnatelj zavoda, ki si je prizadeval zlasti za izboljšanje moralnega položaja ustanove, pisal: »Za vzgojno delo mi manjka pomočnikov. Ta zavod že sto let obvladujejo s prisilnimi postopki in ne najdem ljudi, ki bi bili sposobni vzgajati drugače. To je tudi razlog, zakaj se je zmanjšalo število gojencev, ki jih je 1859 bilo okoli 400, sedaj pa jih je komaj 40.« Zato je prosil don Boska, da bi mu poslal v pomoč kakega salezijanskega duhovnika za duhovnega voditelja in nekaj asistentov, duhovnikov ali klerikov, ki bi uvedli »njegov odlični spomin od Darovalca sedmerih darov«. Don Bosku je obljubljal, da bo z njegovimi sinovi ravnal tako, kakor se spodobi salezijanskemu sotrudniku.

Čeprav je potreba po duhovnem vodstvu sester svetovala, da bi sprejel ponudbo, tega vendar ni mogel udejanjiti zaradi pomanjkanja osebja. Februarja 1881 je kardinal De Luca, Brontežan in nekdanji gojenec zavoda Capizzi, ustno priporočil don Bosku, ki mu ponudbe ni mogel kar tako zavrniti, vendar mu je izrazil ripravljenost, da bo po svojih močeh skušal ustreči njegovi želji. Kakor

¹⁵ Prim. MB XIV, str. 650 [BiS XIV, str. 422].

hitro se je novica razvedela po Bronteju, je bil ravnatelj ves blažen. Bodisi da kardinal ni upošteval, da don Bosko ni določil nikakršnega časa, bodisi da so bili Brontežani slabo poučeni o kardinalovih besedah, bili so prepričani, da se bo dana obljuba skoraj uresničila. Zato je kar deževalo prošenj, da bi čim prej prišli salezijanci. Toda don Boskovo obljubo, ki ni določala časa, je upošteval njegov naslednik, ki je željo uresničil štiri leta po smrti blaženega.

Tudi hišo v Marsali so odprli leta 1892, čeprav se je dopisovanje z don Boskom začelo že 1879. Duhovnik Sebastiano Alagna je začel z zavetiščem za revne otroke, ki jih je zbral v nekdanjem samostanu konventualcev, ki mu ga je občinska uprava dala na voljo. Javna dobrodelnost mu je dajala sredstva, da je mogel nadaljevati. Ko pa se ni več čutil sposobnega, da bi delo sam nadaljeval, se je obrnil na don Boska »za nasvet, vodstvo in pomoč«. Več kot dobrih obljub na daljše obdobje mu ni bilo mogoče dati. Medtem je oče Alagna začel graditi hišo, imenovano Hiša Božje previdnosti, z denarjem, ki so mu ga dajali dobrotniki. V srcu pa je gojil željo, da bi mogel nekega dne vse prepustiti don Boskovim rokam. S tem je narasla družina in množile so se prošnje, ki so nadlegovale blaženega in njegovega namestnika, dokler ni končno ustregel prošnjam.

MAZZARA, PIAZZA ARMERINA, NOTO

Marsala spada v škofijo Mazzara. Dva škofa tega mesta sta leta 1883 in 1885 ponovno prosila don Boska za salezijance za svoje malo semenišče, vendar sta morala zaradi pomanjkanja opustiti vse upanje. Tudi iz Piazzarmerine je škof msgr. Gerbino 1880 prosil don Boska za vodstvo, upravo in del pouka v škofijskem semenišču. Don Bosko je na ovitek s prošnjo napisal: »Don Durando, zahvali se za zaupanje, vendar je vse osebje zaposleno.«

Vrnimo se v leto 1879, ko je msgr. Giovanni Blandini, škof v Notu, v želji, da bi v mestu dobili dober zavod, prosil za pomoč don Boska. Ker ni bil uslišan, je prosil za dva salezijanca, ki bi v mestu odprla oratorij. Ko je bil ponovno razočaran, je prosil za tri sestre, katerim bi zaupal občinsko šolo v Ferli. Svoje pismo don Rui je 26. julija 1883 takole začel: »Zelo me je užalostil negativen odgovor. Vem, da je blago toliko bolj dragoceno, kolikor bolj je redko, zato vedno primanjkuje sinov in hčera tega čudeža delavnosti, ki je don Bosko, ter tako ne morejo ustreči brezštevlnim prošnjam, ki prihajajo iz starega in novega sveta.« Sklenil je takole: »Če sem zelo nadležen, pripišite to velikemu zaupanju, ki ga imam v don Boskovo salezijansko družbo.« Don Bosko je v nekaj vrsticah nakažal vsebino odgovora, ki naj bi ga dal don Durando: »Napisati lepo pismo. Dobre volje ne manjka. Upajmo, da nam bo Gospod poslal osebje tudi za škofijo Noto.«

GIRGENTI, AGIRA, LEONFORTE

Škof v Girgentiju, sedaj Agrigentu, msgr. Domenico Turano je hotenju, da bi dobil salezijance, dal čudovit dokaz. Leta 1883 je sporočil don Bosku, da v nekem obljudenem pristaniškem mestu njegove škofije (bilo je to mesto Sciacca) neka oseba želi ustanoviti zasebno šolo s petimi gimnazijskimi razredi in je v ta namen pripravljena oskrbeti rento štiri tisoč lir na leto. Malo pozneje je predlagal ustanovitev hiše hčeram Marije Pomočnice v istem mestu. Leto pozneje se je zadovoljil z dvema salezijancema, ki bi prav tam vodila zasebno osnovno šolo. Kljub trem neizpolnjenim željam je dobri škof v imenu omenjene osebe, ki je bila pripravljena v ta namen kupiti in odstopiti poslopje, prosil za enega salezijanca s pomočnikom, da bi odprl prvi in drugi gimnazijski razred. Bil je prepričan, da jih bo iz enega nastalo enaintrideset. Toda predlogi so se vedno opirali na pesek bodočih obljub.

Ko mu je na škofovskem prestolu sledil njegov brat škof v Notu msgr. Gaetano Blandini, je bilo treba preoblikovati neki mestni kolegij, imenovan kolegij Gioeni po škofu, ki ga je ustanovil. V njem so se vzgajali rokodelčki, ko pa so ga laizirali, je postal jama razbojnikov, tako da ga je mestna oblast hotela zapreti. Škof je upal, da bi salezijanci mogli pomagati pri odpravi tega zla. Toda z novim vodstvom se ni bilo mogoče sporazumeti, ker je bilo preveč tujih vplivov. Naj povemo, da se je z imenovanjem prvega sicilskega inšpektorja don Bertella vprašanje spet pojavilo. Ker ni bilo nič bolj v skladu s salezijanskimi vzgojnimi nameni kot obrtne šole, je bilo vse nared, da bi ustanovo sprejeli. Toda tudi tokrat je vse padlo v vodo.

O Agiri, mestu z dvajset tisoč prebivalci v srcu Sicilije v škofiji Nicosia, imamo celo goro pisem, ki so se nabirala od leta 1877 in še dolgo po smrti blaženega. Omeniti moramo dve okoliščini: vztrajnost duhovnika Filippa Giulia Contessa, ki je poskusil vse mogoče, da bi v njegovem domačem kraju ustanovili salezijansko hišo, in naklonjenost don Boska in don Rua, da bi mu ustregla, vendar zaradi nesprejemljivih pogojev iz vsega ni bilo nič. Na ovojnico prvega pisma je don Bosko napisal: »Don Rua naj prebere in da upanje na morebitno udejanjenje.« Toda niti prvi niti poznejši pogovori niso bili taki, da bi uresničenje bilo mogoče.

Ker ni bil zadovoljen z uspehi svojega prizadevanja, je prosil za posredovanje župana v Leonforteju, drugem pomembnem mestu v isti škofiji. Tam so si želeli podoben zavod kot v Randazzu, kamor je veliko fantov iz Leonforteja hodilo v šolo. Želeli so tudi, da bi salezijanci prevzeli občinske šole. Kakor vedno tudi tukajšnji pogoji za salezijance niso bili sprejemljivi. Od prvega generalnega kapitlja so postali bolj previdni pri prevzemanju novih postojank.

BARI

Zapustimo sedaj sončni otok in se preselimo na polotok v glavno mesto Apulije. V letih 1880 in 1881 so si izmenjali več pisem glede ustanovitve salezijanske postojanke v Bariju. Oktobra 1878 je vdova iz Barija Maria Calò-Carducci iz Guarnierija s svojo hčerko obiskala v Turinu don Boska, ki ju je obe, ker sta bili zelo pobožni, sprejel med salezijanske sotrudnice. Ko sta se vrnila domov in ju je težko moralno stanje mladine zelo prizadelo, sta mu ponudili neko svojo hišo v starem delu mesta, da bi tam odprl praznični oratorij. Nadškof msgr. Francesco Pedicini, ki mu je bilo zelo hudo zaradi napredovanja protestantskega delovanja, in v želji, da bi rešili toliko ubogih dečkov, ni videl boljšega protisredstva kot oratorij. Zato je tudi on ponovno prosil don Boska za prevzem oratorija. Za post leta 1881 je msgr. Belasio šel tja pridigat in don Bosko mu je naročil, naj obišče tisto hišo in potem poroča. Tudi on je potrdil skrajno potrebo po salezijancih, zlasti kar se tiče otrok. Toda ustavilo se je spet pri istih težavah: nikakor ni bilo mogoče poslati tja dveh ali treh sobratov, ki bi životali v nemogočih življenjskih razmerah. Italijanskim škofom je bilo na žalost dosti manj kot danes mogoče podpirati dobrodelne verske ustanove, ker so jih zgodovinske okoliščine spravile v veliko stisko. Zares je bila dobrota obeh gospa vredna občudovanja, saj sta kljub zagrenjenosti zaradi ponovnih zavrnitev pošiljali darove za odprave misijonarjev in za cerkev Srca Jezusovega. Njune molitve, združene z dobrimi deli, niso bile zaman. Čeprav verjetno nobena od obeh ni dočakala leta 1905, so prav to leto odprli v Bariju zavod Presvetega Odrešenika.

ASCOLI PICENO

Leta 1879 je v Ascoli Picenu neka občinska poboljševalnica, ki so jo vodili laiki, postala pravi Babilon. V zavodu je dobivalo obrtniški pouk kakih dvesto fantov, toda vodstvo je bilo tako zanič, da so ga morali dvakrat zamenjati. Zato so se obrnili na don Boska. Leta 1881 je posredovala tudi nečakinja plemenite rimske družine Vitelleschi, ki je bila zelo velika občudovalka Božjega služabnika. Vendar se ni nič ukrenilo. Leta 1885 so stanje malo popravili in župan je prosil, da bi mu poslali vsaj enega salezijanca, ki bi »z naukom in zgledom« prevzel versko in moralno vodstvo. Škof msgr. Ortolani je dodal svoje vroče priporočilo in mu sporočil, kako zelo bi mu bilo zadoščeno »z navzočnostjo tako dobrih redovnikov«. Zagotovil mu je, da bi sčasoma zavod popolnoma prešel v roke salezijancev. Toda monsinjorjev optimizem ni kakor don Bosko upošteval nevarnosti povezovanja z občinsko upravo, kar bi pomenilo vmešavanje države.

PARMA

Vedno cvetoč zavod San Benedetto v Parmi so odprli v letu don Boskove smrti, vendar so bile za to potrebne dolgotrajne priprave. Prva pobuda je prišla od škofa msgr. Domenica Villa, ki je leta 1879 želel ustanoviti sirotišnico in poklicati salezijance. Dogovarjanje se je začelo naslednje leto. Njegova ekselenca je kupil nekdanji samostan San Benedetto s pripadajočo zemljo. Toda ko je bilo že vse dogovorjeno, je msgr. Villa 21. julija 1882 umrl. V oporoki je don Bosku zapustil celotno nepremičnino s pogojem, da v treh letih odpre sirotišnico. Če v treh letih ne bi uresničil oporoke, bi se lastnina vrnila škofijskemu semenišču. Toda oporoka je bila napisana, ne da bi upoštevala zakonske predpise,¹⁶ kar je povzročilo težave in dediščina je bila uporabljena v druge namene, kot je bilo prvotno mišljeno.

Ker je bil don Bosko odločen, da bo v Parmi ustanovil salezijansko postojanko, se je obrnil na javno dobrodelnost. Za to je hotel izrabiti tudi dobrodelnost kneza Roberta v Parmi. Spoznal ga je v Nici, ko se je knez zadrževal v Biarritz v Nizkih Pirenejih. Ko so ga opozorili, da mora v prošnji uporabljati naslov veličanstvo, je pismo takole sestavil:

Veličanstvo!

Že dolgo je živa želja, da bi v mestu Parma ustanovili zavetišče za uboge in zapuščene otroke, ki jih sicer pošiljajo v naš zavod v Turinu. O tem sva resno govorila z msgr. Villo blaženega spomina, ki je v ta namen kupil nekdanji samostan San Benedetto. V tem poslopju, ki ga je kupil za podpisanega, bi lahko odprli cerkev za odrasle, zavetišče z zgoraj opisanim namenom in igrišča za ogroženo mladino z možnostjo, da bi tu opravljala tudi svoje verske dolžnosti.

Že smo zbirali potrebna sredstva za nakup, popravilo in opremo že obstoječih stavb, ko je Bog poklical k sebi našega gorečega prelata. Med osebami, h katerim bi se mogle zateči, so mi nakazali vaše veličanstvo in me napotili k vam. Zavod naj bi pripravili do leta 1883. Prepričan sem, da niti Božji blagoslov niti blagoslov ljudi ne bosta izostala, vendar je prvi vir, h kateremu prihajam, vaše veličanstvo.

Ne vem, ali bodo časi, v katerih živimo, in okoliščine, ki jih spremljajo, vašemu veličanstvu omogočale narediti, kar vas prosim. Vendar prihajam k vam in se zadovoljujem s kakršnim koli darom.

Vedno bom prosil Boga, da ohrani pri dobrem zdravju vas, vašo soprogo kneginjo in vso vašo družino. Bog naj nas usliši in nam podeli boljše čase.

Zagotavljam vašemu veličanstvu molitve naših sto tisoč dečkov in imam čast, da se imenujem vašega veličanstva najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. julij 1882

¹⁶ Monsinjur je povedal takole: »Poslopje bivšega samostana San Benedetto, vrtove in vse pritikline sem kupil od Rondani-Manicija za deško sirotišnico pod vodstvom in upravo salezijanske družbe, katere vrhovni predstojnik je don Janez Bosko v Turinu. Če zavetišče ne bi začelo delovati v treh letih po moji smrti, zapuščam imenovano stavbo, vrtove itn. škofijskemu semenišču v Parmii.«

Robert je bil sin Karla III., ki mu je sledil na prestolu leta 1854 in bil potem 1859 izgnan.¹⁷ Gotovo mu ni bilo neznano, kako je blaženi v svoji *Zgodovini Italije* pripovedoval o tragični smrti njegovega očeta.¹⁸ Pri srečanju v Nici je vojvoda že bil obvešččen o ustanovi v Parmi; čutil je dolžnost, da je sodeloval zaradi obljube materi Božji Mariji, ko je bila uslišana prošnja njegove soproge. Zato je dal takoj na voljo vsoto deset tisoč lir in spremil dar s pismom, polnim spoštovanja don Boska in krščanske pietete.¹⁹

Ne moremo zamolčati ljubeznivega dogodka, o katerem smo našli poročilo med dokumenti o tej zadevi. Med dogovarjanjem z msgr. Villo, ki se je zavzel za ugledno družino, ki jo je izguba glavarja družine kar nenadoma spravila v težaven položaj, in prosil don Boska, da bi sprejel starejšega sina, dečka komaj devetih let, »fanta«, kakor je pisal škof, »ki budi velike upe zaradi svoje bistre glave«. Prosil ga je, da »bi ga sprejeli v kak salezijanski zavod, da bi tako mogel napredovati v učenju in na poti strahu božjega, v katerega so ga uvedli njegovi odlični starši«. Ugledni prelat je priložil to priporočilo pismu, ki ga je zaradi tekočih zadev poslal don Durandu in ga prosil za »dobrohotno zavzemanje pri čudodelnem don Bosku«, kateremu ni pisal naravnost, ker je vedel, da je daleč od Turina. Besede prošnje ne uporabljamo naključno, ker se je takole izrazil: »Padam na kolena in se priporočam, kakor vem in znam.« Dečka so sprejeli v Oratorij za šolsko leto 1882–83.

Po smrti msgr. Villa je kanonik Tescari, ki je postal splošni dedič in pozneje škof v Borgu San Donnino, danes Fidenzi, prevzel dolžnosti umrlega in pripravil dečka za odhod, o katerem je obvestil don Duranda s temi besedami: »Mati, čeprav zelo dobra, pa prav tako uboga, ga ni mogla spremljati. Zato deček prihaja sam. Prosim vas, da bi ga kdo šel počakat na železniško postajo, da se ne bi izgubil ali zašel, kamor ni treba. Gospod vam bo bogato poplačal to dobro delo.«²⁰ Tega dečka, ki je bil tedaj zelo zelo majhen, pa tudi zelo živahen, nad katerim je bedelo toliko dobrih duš, je don Bosko sprejel z odprtimi rokami. Premagal je začetne težave in se potem tako navezal na Oratorij, da se ni hotel nikdar več ločiti od njega. To je don Paolo Ubaldi, salezijanec, redni profesor grščine na Kraljevi univerzi in danes redni nadvse spoštovan profesor na Kato-liški univerzi v Milanu.²¹

¹⁷ Umrli je v svoji vili v Pianorju pri Viareggiu (1848–1907).

¹⁸ Prim. LEMOYNE, MB VII, str. 324 [BiS VII, str. 229–230].

¹⁹ Dodatek, št. 44.

²⁰ Pismo msgr. Villa 9. oktobra 1881 in kanonika Tescarija 6. avgusta 1882.

²¹ Junija 1885 je mali Ubaldi, učenec četrtega gimnazijskega razreda, prebral don Bosku na akademiji za njegov god svoj sestavek v grškem jeziku. Ko je šel k don Bosku, da bi mu poljubil roko, in je pričakoval kako besedico pohvale, mu je ta rekel samo: »O, mali Grk! Iz tebe bomo naredili univerzitetnega profesorja.«

PISA

Don Bosko je postal pozoren na Piso 1880. Tamkajšnji jezuitski pater Par-docchi je bil mimogrede v Lucci, ko je don Bosko imel konferenco za sotrudni-ke. Udeležil se je in je nanj naredila globok vtis. Na razgovoru mu je tako živo predstavil verski položaj Pise, ki so jo okužili protestanti, da je bil blaženi prip-ravljen iti na pomoč in je naročil patru, da naj govori o tem z nadškofom msgr. Paolom Micalessom. Nadškof, bolehen starček, je ob teh besedah dvignil roke in oči kvišku in vzkliknil: »O da bi le bilo res! Naj pride, naj pride don Bosko, ne želim drugega in jaz bom zapel *Nunc dimittis*.« Tudi generalnemu vikarju se je zdelo to tako lepo, da ni mogel verjeti. Krajevni sotrudniki, med njimi izredni profesor Giuseppe Toniolo, ki je proslavil univerzo v Pisi s svojo stolico politične ekonomije in je z globokim znanjem družil tudi globoko krščansko pobožnost, so se po tej novici zbrali in razmišljali, kako bi pospešili prihod salezijancev.

Nadškofova smrt ni zaustavila pobude, še zlasti ne, ker je novi nadškof msgr. Ferdinando Capponi bil istega mnenja in hotenja. Sledila so dejanja. Zu-naj Porta a Piagge je stala hiša, imenovana Duhovne vaje, z javno cerkvijo, ime-novano San Jacopo. Tako hišo kakor cerkev so namenili don Bosku. Tam blizu so imele svoj samostan salezijanke ali sestre Obiskanja, ki so v dolgih pismih rotile don Boska, naj čim prej pride in pošlje salezijance. Junija 1883 je nadškof sestavil natančen osnutek dogovora, ki ga pa don Bosko ni mogel odobriti, ker je bil preveč nedorečen in zato kljub najboljši volji ni dajal nikakršnega zagoto-vila. Božji služabnik je potem iz nebes spremljal prihod salezijancev in sester v zgodovinsko mesto ob Arnu.

ARENZANO, PEROSA, OULX

Omenili bomo še tri kraje in opustili druge, ki bi nas brez vse koristi preveč oddaljili od naše naloge. Prvi kraj je Arenzano nedaleč od Genove. Tamkajšnja občinska uprava se je dogovarjala z don Boskom, da bi poskrbel za osebje ob-činskih osnovnih šol. Ko jim je odgovoril, da naj potrkajo na vrata drugih redov-nih družb, je župan odgovoril: »Katere, ki bi jih vlada kot salezijance še trpela?« Toda Arenzano je bil veliko manj srečen glede salezijancev kot Perosa in Oulx, saj so šli tja veliko pozneje.

Perosa Argentina, pomembna občina v območju Pinerola, je štela dva tisoč katoliških prebivalcev, med katerimi je bilo tudi kakih dvesto valdežanov. Ti kri-voverci, ki so raztreseni po celi Italiji, imajo kakih štirideset tisoč pripadnikov, od katerih jih polovica živi v pinerolskih dolinah. Precejšnje skupine sestavljajo občine okoli Perose. V Pomarettu na primer so imeli veliko svetišče in bolnišni-co pa tudi kolegij z gimnazijo, kamor so prihajali tudi mladi katoličani iz drugih krajev. Župnik v Perosi, ki je bil zaradi dveh tkalnic svile priča preobrazbe kraja

iz poljedelske vasi v industrijsko in trgovsko središče, je videl, kako so se hkrati spreminjale tudi navade ljudstva, zlasti mladine, ki je omamljena od številnih zabav opuščala katekizemski pouk. In ker je bil kraj eno od središč v teh alpskih dolinah, so ga valdežani hoteli zasesti in ga obvladovati.

Zaradi tako žalostnega dogajanja je goreči pastir in salezijanski sotrudnik don Giuseppe Paolasso 23. septembra 1881 pisal don Bosku: »Obračam se na vas in na salezijance, ki vas je Gospod izbral za služabnike svojega usmiljenja, da razmislite, kako bi v tem kraju na primernem prostoru odprli praznični oratorij in majhen zavod.« Blaženi je takoj prepoznal velik pomen, da bi tukaj postavil svojo postojanko. Vendar je udejanjenje odložil na poznejši čas, ko bi imel zadosti osebja. Preteklo je celih sedemnajst let, preden je njegovo pripravljenost uresničil njegov naslednik.

Leta 1881 in 1882 so občinski očetje v Oulxu, kraju v hribovitem delu Alp v okraju Susa, skušali pridobiti don Boska, da bi tam v korist cele doline odprl konvikt z gimnazijo. Predložili so več načrtov, toda manjkal je *ubi consistam* [kje naj prebivam].

TURIN

Pozabe hočemo rešiti dejstvo, ki zasluži, da se ga spominjamo, ker nam priča o don Boskovi običajni jasnovidnosti. Malo je manjkalo, da bi postal duhovni voditelj Mavricijske bolnišnice v Turinu.

Mavricijski red je ustanovil savojski knez Emanuel Filibert leta 1573 s spojitvijo vojaškega reda sv. Mavricija, ki ga je ustanovil 1434 Amadej VIII., in Bolniškega reda sv. Lazarja, katerega začetki segajo v 12. stoletje. Po redu Marijinega oznanjenja, čigar veliki mojster je kralj, je to najstarejši viteški red. Z državno pomočjo in zasebno dobrodelnostjo je red ustanovil na vzhodni strani Turina bolnišnico, ki ji pravijo Mavricijska ali viteška, ki se je iz skromnih začetkov razvila v veliko ustanovo, ki sprejme veliko število bolnikov. Na začetku je bila bolnišnica zunaj naselja, toda s širjenjem mesta se je znašla sredi poslopij. Zaradi naraščanja števila prebivalstva je postala pretesna. Zato so se odločili za gradnjo nove, večje bolnišnice na primernejšem prostoru: na zemljišču ob Viale Stupinigi, ki zaradi zdrave okolice in obširnosti ni moglo biti bolj ustrezno.

Dobili so ga, vendar še niso imeli sredstev za gradnjo. Mavricijski red ni imel zadosti denarja, da bi se lahko lotil tako široko zamišljenega poslojja. Kralj Umberto se je posvetoval s svojimi svetovalci, zlasti s Cesarejem Correntijem, prvim tajnikom velikega mojstra in dvakratnim prosvetnim ministrom. Toda rešitev problema je bila zelo zapletena. Correnti pa je dobro poznal don Boska. Don Lemoyne hrani v svojih zapiskih opombo, da mu je bil dolžnik zaradi velike usluge, za katero mu je bil zelo hvaležen, in je iskal priložnost, da bi se

mu oddolžil. Mogoče je usluga segala v čase, ko je bil kot mazzinianec politični pregnanec iz Lombardije. Correnti se je odločno postavil na stran don Boska v vprašanju zaprtja oratorijskih šol. Ko se je pojavilo vprašanje gradnje bolnišnice, se je spomnil don Boska in govoril o tem s kraljem kot o človeku, ki je iznajdljiv in sposoben zbrati denar za velika dejanja. Kralju je zamisel ugajala. Zato so se odločili, da jo bodo predložili don Bosku in slišali njegovo mnenje, vendar tako, da bi vse ostalo v največji tajnosti.

Correnti se je večkrat v kraljevem imenu odpravil k don Bosku. Blaženi se je rade volje vključil v priprave in se celo ponudil, da bi vodil izvajanje načrta s pogojem, da se njegovo ime ne bi omenjalo, in zlasti še, da se nihče ne bi vmešaval v njegove načrte. »Don Bosko potrebuje prostost. Jaz bom za vse poskrbel, in če bo delal neumnosti, potrpite, vse bo šlo na njegov račun.« Correnti mu je zagotovil, da je to kraljeva volja in da pri tem ne bo dal iz svojega niti centezima. Saj kralj dobro ve, za koliko stvari mora skrbeti. Zato naj samo predloži svoje načrte, ne da bi se kdor koli vmešaval v zadevo. Kralj je storil še več: rad bi vedel, ali bi bil don Bosko pripravljen s pomočjo salezijancev prevzeti moralno vodstvo bolnišnice. Don Bosko je odgovoril, da mu ne bi bilo tuje, če bi mogel s tem služiti njegovemu veličanstvu.

Po tem dogovoru se je Božji služabnik lotil dela. Ogledal si je zemljo, izdelal svoj načrt. Treba bi bilo pripraviti veliko denarno loterijo s čisto določenimi denarnimi dobitki ter s številom in ceno srečk. Za prodajo srečk bi izbrali dvesto uglednih gospodov, izbranih ne samo med zakristani, kot so jih imenovali liberalci, vsekakor ne med nasprotniki vere, temveč med osebami, ki so bile sprejemljive za kraljevi dvor. Ti bi sestavljali narodni odbor in poskrbeli za prodajo srečk zlasti med člani vitezov mavricijskega reda. Končno se je don Bosko dogovoril z bankirjem Mussom, ki naj bi takoj dal na voljo potreben denar. Ta je zavohal dober posel in prepričan, da z don Boskom ni nikakršnega tveganja, mu je ustregel.

Vprašali se bomo, zakaj se don Bosko spustil v to dejanje. Bilo mu je predvsem za duhovno korist bolnikov, ker je predvideval, da na to nihče ne bi mislil. Zato je takoj predlagal, da bi ob bolnišnici zgradili cerkev, ki naj bi služila dvema namenoma: najprej verskim potrebam bolnikov in zdravstvenega osebja in potem mestni četrti Crocetta, kjer je postajala cerkev vedno bolj tesna in ni mogla več sprejemati naraslega prebivalstva. Če bi mavricijskemu redu manjkala sredstva, bi jih on sam skušal priskrbeti. Opozoril je tudi, da bi staro cerkev lahko prepustili redu v zameno za novo in da bi se duhovniki, zaposleni v župniji in že finančno preskrbljeni, za svojo službo zadovoljili s skromno plačo ali se ji popolnoma odrekli v korist bolnišnice. V vsakem primeru pa lahko on vskoči s svojimi salezijanci.

Ko je izdelal načrt za loterijo, ga je poslal kralju in sporočil, da je denar

za dobitke pripravljen. Vladar je z občudovanjem prebral načrt. Zdel se mu je odličen. Kar se tiče cerkve, je menil, da sredstva ne bi manjkala. Don Bosko je že imel pripravljeno okrožnico za gradnjo nove bolnišnice in pokazal, da se njega popolnoma nič ne tiče, ter dodal: »Toda mavricijski red in sam njegov veliki mojster, ki je ljubljeni vladar, želita, da bi se ob bolnišnici zgradila cerkev, ki bi bila na voljo bolnikom in zdravstvenemu osebju kakor tudi v pomoč prebivalcem, ki imajo sedaj daleč v cerkev. Za zbiranje sredstev za gradnjo cerkve se obračam na naše meščane in na vse, ki jim je mar moralno dobro in ponos našega vzvišenega mesta Turina. Menimo, da bo vsem drago vedeti, da bo podoba te cerkve in vse, kar se tiče bogoslužja, popolnoma zaupano duhovniku Janezu Bosku in njegovim duhovnikom.«

Ta okrožnica, katere lastnoročno napisan osnutek hranimo, ni bila nikdar objavljena, je pa zgovoren dokaz don Boskove gorečnosti za zveličanje duš.

Dogovori med kraljem, Correntijem in don Boskom so potekali, kakor so se dogovorili, v popolni tajnosti. Skrito in očitno vmešavanje mojstrov skaze bi moglo zmešati karte. Toda zgodilo se je prav to, česar so se bali. Novica se je raznesla na dvoru in don Boska so močno pohvalili. Nekateri so bili užaljeni, da jih niso vprašali za svet. Tako sta kaplan kraljeve bazilike Superge teolog Pavarino in dvorni kaplan kanonik Durio prišla k don Bosku, ko sta slišala, da si je zamislil loterijo. Bila sta pripravljena sodelovati in delati usluge za dober uspeh. Don Bosko je omenil, da po kraljevi volji nihče ne bi smel stvari presojudati in se mešati v zadevo. Toda ta dva sta ga tako dolgo nadlegovala, da je obvestil Correntija, ta pa jima je po baronu Covi ponovil v kraljevem imenu, da samo njemu pripada vodstvo in izvedba tega dejanja.

Toda enkrat podtalno drugič javno nasprotovanje mu ni dalo miru. Nastopil je tudi msgr. Gastaldi, ki se je uprl prenosu župnije in potožil, zakaj niso njega pred vsemi drugimi vprašali za mnenje, saj je določanje župnij njegova naloga; zato se je zoperstavil. Seveda je imel načelno vse pravice in razloge na svoji strani, toda s tem, da je kdo izrazil svoje mnenje, še ni rečeno, da je vdrl v njegovo področje.

Tak javen odpor je prisilil Correntija, da je sklical upravni odbor bolnišnice in prosil tudi don Boska, da bi se ga udeležil. Don Bosko je šel v spremstvu pomočnika Pelazza, ki ga je čakal v sobani. Ko so prebrali vsebino načrta, je vsak dobil priložnost, da je povedal svoje mnenje o zbiranju potrebnega denarja. Vsi so govorili, samo don Bosko je molčal. Končno je Correnti zahteval tišino in dejal: »Poslušajmo don Boska.« Tedaj je don Bosko povedal, kar je pisno izrazil kralju, in pokazal, kako bi dejanje gotovo uspelo. Mnogi so mu nasprotovali, on pa je smehljaje se dejal: »Povedal vam bom, kako lahko v najkrajšem času zberemo to izredno vsoto denarja. Povabiti je treba vse viteze sv. Mavricija in

Lazarja in vse člane Italijanske krone²² in jih prositi, da bi vsak daroval dvajset lir. Vsi bodo rade volje prispevali, saj so vsi vitezi.« Ob tej domisljici so se vsi zasmjeli in razprave je bilo konec.

Po zborovanju je Correnti spremil don Boska do vrat, mu poljubil roko in se priporočil njegovim molitvam. Ko je Pelazza videl izraz tako globokega spoštovanja od takega človeka, je don Bosku, ko sta bila na cesti, izrazil svoje začudenje. Don Bosko mu je med potjo dejal: »Correnti je človek globokih čustev. Če se ne bi udinjal sektašem, bi lahko naredil veliko dobrega. Menim pa, da se bo v trenutku smrti, če bo imel ob sebi don Boska ali kakega drugega duhovnika, spovedal.« Umril je v Meini osem mesecev po don Boskovi smrti. Zadnje dni življenja ga je poleg msgr. Anzina, dvornega kaplana, obiskal še župnik, ki mu je podelil bolniško maziljenje.²³

Ko se je skoraj povesod razvedelo, kakšen delež ima don Bosko pri tem slavnem načrtu, mu nasprotniki niso dali miru, zlasti še imenovana duhovnika, ki sta prihajala k njemu skoraj vsak dan in mu predlagala spremembe in dodatke k načrtu. Koliko časa sta mu s tem ukradla! Vendar pametni don Boskovi razlogi niso mogli v njuni glavi. Tovrstno nasprotovanje ga je utrudilo tako zelo, da jima je predlagal, da naj, če hočeta, kar onadva prevzameta nalogo, ker ima on itak zadosti posla z drugimi rečmi; on da ni prevzel te naloge zato, ker bi mu ugajala, temveč da bi izpolnil kraljevo željo. Zadovoljna, da se je don Bosko vdal, sta ga nadležneža vprašala, ali bi bil pripravljen sprejeti njune načrte in jima pomagati. Toda nista se več prikazala. Brez ozirov sta se sama lotila naloge. Manjkali pa sta jim dve stvari: don Boskova zavzetost in zaupanje ljudi, ki naj bi dajali denar za loterijo. Ko so se tako razblinili vsi dogovori, sta kralj in Correnti menila, da je bolj pametno, če ga pustita pri miru. Tako ta lepi don Boskov načrt ni šel samo v nič, temveč je izrabil dohodke reda in za dolgo časa spravil v nered njegove finance.

Dne 11. novembra naj bi v kraljevi navzočnosti opravili obred polaganja temeljnega kamna. Njegovo veličanstvo je želelo videti tudi don Boska. Prav zato je Correnti hotel, da bi ta obred opravil don Bosko. Don Bosko pa ga je po dolgem prepričevanju pripravil, da je premagal odpor do nadškofa in je nje-ga prosil za sodelovanje. Tedaj je Correnti z namenom, da bi ob tej priložnosti predstavil don Boska kralju, tako dolgo vztrajal, da je izsilil od njega obljubo, da se bo udeležil slovesnosti. Obljubo pa je povezal s pogojem, da prosvetni minister Baccelli, ki naj bi, kakor se je govorilo, predstavljal vlado, ne bo govoril. Če bi namreč govoril, bi se verjetno spustil v protiklerikalne in protipapeške izbruhe, česar don Bosko ni mogel prenašati zlasti zato, ker je bil minister nekoč pa-

²² Ta viteški red, ki ga je Viktor Emanuel II. leta 1868 ustanovil v spomin priključitve Benečije k Italiji, je bil pripojen Mavricijskemu redu.

²³ *L'Unità Cattolica*, 7. oktober 1888.

pežev podložnik in profesor na papeški univerzi Sapienza. Danes nam ni lahko razumeti, koliko bi stik s takim človekom mogel škoditi kakemu duhovniku pred katoličani, v katerih je bilo še vedno živo rimsko vprašanje. Don Bosku so zagotovili, da Baccellija ne bo v Turin. In čeprav so do zadnjega bili prepričani, da bo prišel, se ni ganil iz Rima.²⁴

Don Bosko je držal besedo. Toda čeprav je imel osebno povabilo, ki ga hranimo v našem arhivu, se je pomešal med množico in se ves čas obreda ni niti najmanj javno pokazal.²⁵ Kralj je takoj po prihodu vprašal

Correntija, kje je don Bosko. Correnti se je ozrl okoli, in ko ga ni našel, mu je bilo nerodno in se je čutil užaljenega. Zato je nekaj dni pozneje prišel k njemu in obžaloval, da je snedel besedo. Božji služabnik se je skušal opravičiti, kakor je vedel in znal, in dodal: »Nisem se predstavil, ker bi gotovo moral govoriti s kraljem, kar bi pa časopisi raztrobili po celi Italiji. Kaj bi k temu rekel Rim? To bi me postavilo v slabo luč in tudi kralju bi take govorice povzročile neprijetnosti.« Correnti se je za trenutek zamislil, mu dal prav, občudoval njegovo previdnost in sklenil: »Na to nisem mislil.« Tedaj je bolje razumel besedo, ki mu jo je don Bosko rekel ob drugi priložnosti, ne vemo pa, katera beseda je bila to. Vprašal ga je, kako je mogel vztrajati v času toliko bojov med strankami, ne da bi utonil v taki zmedi. »Tako da dam vsakemu svoje,« je odvrnil don Bosko, »in tako, da se izognem vsem vprašanjem in nepotrebnemu pojavljanju v javnosti.«

Kljub nasprotovanju, ki smo ga omenili, se niti Correnti ni hotel popolnoma odpovedati don Boskovemu sodelovanju niti don Bosko ni menil, da naj se za gradnjo bolnišnice več ne zanima. Ko ga je svetnik leta 1884 prosil za odlikovanje za profesorja Bonzanina, mu je prvi tajnik mavricijevega reda dobrohotno odgovoril in izrabil priložnost, da ga je prosil za sodelovanje pri gradnji zaželenih cerkve in poskrbel za široko podporo javne dobrodelnosti.²⁶ V tem don Bosko javno ni mogel storiti ničesar; ko so zavrnil njegov načrt, ni bilo več razloga, da bi se zanimal za to zadevo. Ker pa je večkrat prosil za podelitev viteških odlikovanj, je prosilce navajal, da so darovali znatne vsote za gradnjo bolnišnice. Ko so opustili misel na gradnjo cerkve, je bolnišnica ostala tudi brez notranje kapele. Temu se naj ne čudimo, kajti red svetega Mavricija in Lazarja

²⁴ *L'Unità Cattolica* je 11. novembra v nekem članku pisala o skorajšnjem obredu: »Pri slovesnem obredu bodo navzoče najpomembnejše osebnosti našega mesta, tudi minister Baccelli, ki bo predstavljal vlado, ne bo manjkal.« Naslednja številka 12. novembra je prinesla popravek: »Ministra Baccellija so zadržali ministrski posli v Rimu. Vlado je tako zastopal turinski prefekt senator Casalis.«

²⁵ Obdan od kanonikov Chiusa, Antonellija in Bertoglia, od dekana, župnikov, komendatorja Genta in drugih duhovnikov, je msgr. Gastaldi blagoslovil temeljni kamen in imel pred kraljem govor, v katerem so grajali nekatere izraze, ki so žalili čustva papežu zvestih katoličanov. To so bili tudi dnevi tegob, o katerih smo poročali v prejšnjih poglavjih. Zato bi se don Bosko zelo slabo počutil, če bi zasedel prostor, do katerega mu je dajalo pravico povabilo.

²⁶ Dodatek, št. 45.

sta postala skupaj z redom italijanske krone civilni ustanovi in s tem laiška. Ko je blaženi obiskal novo bolnišnico, je vprašal Correntija, kako misli poskrbeti za versko službo. Ta se je opravičil in dejal, da so se ravnali po navodilih zdravstvene službe in arhitekti so izvajali, kar so jim ti naročili. Tedaj je na željo sester, ki so ga ob prihodu slovesno sprejele, pokazal lepo sobano, ki so jo uredili v ta namen. Correnti je molčal, vendar je ustregel njegovi želji. Zato so se bolniki morali zahvaliti don Bosku, če so v svojih tegobah imeli blizu presveti Zakrament v svojo tolažbo.

10. POGlavJE

PRIHOD SALEZIJANCEV V ŠPANIJO. ZAČETEK USTANOV V FIRENCAH IN V FAENZI

ZAČETKI TREH DANES ZELO CVETOČIH ustanov segajo v leto 1881: v Utreri, v Firencah in Faenzi. Po časovnem zaporedju bomo najprej govorili o prvi, s pomočjo katere so se don Bosku odprla vrata v Španijo.

Zdi se prava šala Božje previdnosti način, kako je padlo v Španijo seme, ki se je razraslo v mogočno drevo in razširilo svoje veje v vse strani te dežele. Markiz Don Diego Ulloa je razmišljal, kako bi v Utreri odprl zavetišče za revne dečke. V ta namen je pisal vrhovnemu predstojniku maristov in ga prosil, da bi prevzeli vodstvo. Predstojnik ga je šel obiskat nekega dne zgodaj zjutraj, a ni bil sprejet. Zatem je obisk ponovil, toda v hiši so bile samo ženske. Užaljen je obrnil hrbet in se ni več dal videti. Ker je markiz brez uspeha čakal na odgovor, je šel na posvet k nadškofu v Sevilli msgr. Gioachinu Llucho y Garriga, pod katerega je spadala Utrera, in ga prosil za nasvet v svojem svetem iskanju. Nadškof je bil karmeličan in je bival v samostanu v Lucci, kjer so že delovali salezijanci. Ker jih je poznal, je dal laskavo priporočilo in mu svetoval, naj pokliče don Boskove sinove. Plemeniti gospod, ki ni nič vedel o don Bosku in njegovi Družbi, je prosil prelata, da bi on pisal v njegovem imenu v Turin. Nadškof je rade volje ustregel njegovi želji.

Odgovor je kmalu prišel, vendar je dajal le nedoločne obljube. To je bilo leta 1879. Naslednje leto je don Cagliero, kakor smo videli v prejšnjem zvezku, v spremstvu pomočnika Giuseppeja Rossija obiskal andaluzijsko glavno mesto. Prišel je 24. januarja. Nadškof ga je navdušeno objel in izrazil svoje veselje, da je videl don Boskove sinove, in se zahvalil Gospodu. Pri nadškofu sta ga pričakovala markiz ter njegov sin Antonio in zet Enrico Muñoz. Enainsedemdesetletni markiz, pravi patriarh, mož starega kova in trdnega katoliškega prepričanja, je želel pred smrtjo videti salezijance v Utreri, svojem rojstnem mestu. Vsa družina, polna istega katoliškega duha, je gojila isto željo. Don Caglieru se je zdelo,

da vidi v njem zvesto podobo Argentinca Francesca Beniteza. Nadškof je pred vsemi z gorečo vnemo govoril o don Bosku in njegovih ustanovah.

Markizov sin in zet sta spremila goste v Utrero. Monsinjur je uradno obvestil krajevnega vikarja o njunem prihodu, zato se je zbrala vsa duhovščina, da bi ju primerno sprejela. Tudi alcalde ali župan, odličen katoličan, ju ni samo veselo pozdravil, temveč ju kot vodič cela dva dneva vodil pri obisku cerkva, šol in drugih ustanov.

Utrera leži trideset kilometrov jugovzhodno od Seville, sredi neskončne rodovitne planjave, kjer gojijo pšenico, rastejo oljke in se pase živina. Poseben sloves pa ima Utrera zaradi reje bikov za bikoborbe ali *corridas* in jim pravijo *ganaderos*. Tisti čas je Utrera štela malo več kot enajst tisoč prebivalcev, samih katoličanov, vendar kakor v mnogih španskih krajih malo nedeljnikov. Zato so protestanti brez težave želi velike uspehe. Dobri so pričakovali, da bodo salezijanci zbudili prebivalce iz njihove verske zaspanosti in spodrinili napačne pridigarje.

V mestu je bilo več cerkva, pozornost pa sta vzbujali zlasti dve iz 15. stoletja. Več drugih je bilo zaradi pomanjkanja duhovnikov zapuščenih. Don Cagliero se je zanimal zlasti za cerkev Karmelske Matere Božje; bila je bolj v središču mesta, bolj dostopna vernikom in bolj oddaljena od župnijske cerkve. Ker je bilo priključeno stanovanje majhno, je markiz, dokler ne bi drugače poskrbeli, dal salezijancem na voljo polovico svoje lepe hiše v bližini. Ker se je medtem že približal praznik sv. Frančiška Saleškega, je don Cagliero v imenovani cerkvi imel konferenco, nakar je vpisal prve španske sotrudnike.

Don Cagliero ni naredil koraka, ne da bi o tem obvestil don Boska, ki se je mudil v Marseillu, in po njegovem naročilu v dolgih pismih, polnih duhovitosti in veselega razpoloženja tudi don Ruo. Ko je odšel, je pustil za seboj najboljše spomine in sam nesel s seboj najboljše vtise. »Msgr. nadškof nas želi imeti,« je pisal don Rui, »v Sevilli in drugih krajih svoje obširne nadškofije.¹ Naredil se je za dobrega očka salezijancev v Španiji. Gospod markiz Ulloa, njegov sin, njegov zet in župan v Utreri hočejo biti prvi salezijanski sotrudniki v Španiji. Ker sem hodil po svetu, že imam izkušnjo velike ljubeznivosti in bratske naklonjenosti, vendar pa prednjači Španija in zlasti Andaluzija. In magistru novincev don Barberisu:² »Verjetno so si o nas ustvarili previsoko predstavo in bojim se, da bodo po dobrih začetkih barve malo obledele. Reci torej tistim svojim novincem, naj vzamejo stvari resno in se dobro pripravijo.³ Lahko se zgodi, da jih bo več kot samo eden določenih od Božje previdnosti, da bodo delali čudeže v teh krajih, kjer nas čaka obširno področje delovanja. Naj vedo, da je to dežela

¹ Sevilla, 30. januar 1880.

² Sevilla, 31. januar 1880.

³ V piemontskem narečju je rečeno »*stare in gamba*« [biti na močni nogi] in pomeni biti dobrega zdravja, dobre volje, biti pogumen.

Terezij, Ignacijev, Dominika, Avile in Rodriguezov, Izidorjev in Tomažev iz Villanove.« Med novinci, ki so poslušali branje teh predvidevanj, je bil tudi on, ki ga je Božja previdnost izbrala, da bi razširil salezijansko delo v Španiji – don Filip Rinaldi, tretji don Boskov naslednik.

Ko je imel Božji služabnik po vrnitvi iz Marseilla v Nico prost trenutek, se je hotel oddolžiti markizu Ulloi in sevilskemu nadškofu. Zato je pisal prvemu:

Velespoštovani gospod markiz don Diego Ulloa!

Ne vem, kako bi se vam zahvalil za vašo dobroto, ki ste jo izkazali mojim sinovom salezijancem, ko so imeli čast biti gostje v vaši hiši. Jaz sem vam globoko hvaležen in Bog vam bo to obilno poplačal.

Živim globoko prepričan, da boste naš gost tukaj v Turinu, in takrat se bomo osebno zahvalili za vse, kar ste storili in ste pripravljeni storiti v korist naše mlade in razvijajoče se družbe.

Bog naj vas blagoslovi, predragi in dobri gospod markiz, in z vami naj blagoslovi ter ohrani pri trdnem zdravju in v svoji milosti vso vašo družino.

Veseli me, da vas morem prišteti med naše velike dobrotnike; zagotavljam vam, da boste vi, vaš cenjeni sin Antonio in gospod Enrico z družinami vsak dan deležni naših skupnih in zasebnih molitev v naših salezijanskih domovih. Končno se priporočam duhovnim delom usmiljenja vaših molitev, ko imam visoko čast, da se imenujem v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Potrjujem, kar je moj poverjenik doktor Cagliero sklenil glede odprtja salezijanske hiše v mestu Utrera, in upam, da bo z Božjo pomočjo vse pripravljeno, da bodo mogli moji in vaši sinovi salezijanci odpotovati in se odpraviti tja, kamor jih Božja previdnost po vaši zaslugi pošilja.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Nica, 26. februar 1880

Vsebina pisma nadškofu nam ni znana. Imamo pa pri roki odgovor v italijanščini. Nadškof je govoril italijansko, ker je študiral v Italiji.

Velečastiti duhovnik Janez don Bosko!

Tisočkrat hvala za vaše pričakovano pismo preteklega februarja. Veseli me v Gospodu, da sta se don Cagliero in njegov spremljevalec srečno vrnila s potovanja v Seville. Tudi meni je drago, da sem ju spoznal, in upam, da bom v tej naši nadškofiji meseca oktobra videl salezijance. Bog bo blagoslovil to vsaditev (sic) v Španiji in naši zanamci bodo obirali sadove, pri čemer se bomo Darovalcu zahvaljevali, da smo bili posredniki.

Moje tegobe mi ovirajo počitek. Ko bom sposoben potovati v Rim, vas bom pravočasno obvestil, da bomo mogli pripraviti zaželeni rendez-vous v Turinu. Medtem se zahvaljujem don Caglieru, ki mu naj bo to pismo odgovor, in za časopise iz Marseilla. Priporočam se molitvam salezijanske družbe in vašim, spoštovani oče, ki se vam izpovedujem kot najponižnejši in najvdanejši služabnik.

Fr. G., nadškof v Seville

Odprtje zavoda v Utreri naj bi bilo že dogovorjena stvar. »Končali smo dogovore za Utrero,« je pisal don Cagliero don Rui, »in šest salezijancev je pripravljenih za prihodnji oktober.« Vendar datum ne ustreza predvidevanju.

V prvem poglavju smo povedali, da je don Cagliero v začetku 1881 spremljal majhno skupino salezijancev, ki so bili namenjeni tej ustanovi. Kako hitro so se na Pirenejskem polotoku razširile novice o salezijancih! Popotniki so to takoj občutili v Gibraltarju. Ko so zamudili ladjo, ki je vsak petek plula v Cadiz, so morali čakati do prihodnjega torka. Treba je bilo še in še prepričevati, da so jim dali izkrcati se na angleški posesti. Toda takoj so jih obdali dobri prijatelji. Kapitularni vikar in njegovih deset duhovnikov je bilo dobro poučenih o don Boskovih dejanjih in so se rade volje odzvali povabilu, da bi se vpisali med salezijanske sotrudnike. Velik glasnik don Boskove slave je bil seviljski nadškof, ki je v *Rivista diocesana* [Škofijski reviji] objavljal zgodovino Oratorija, podatke je črpal iz *Vestnika*, v katerem je don Bonetti objavljal živahne članke, ki so pozneje izšli z naslovom *Cinque lustri di storia dell'Oratorio di San Francesco di Sales* [Petero petletij zgodovine Oratorija sv. Frančiška Saleškega]. *Rivista Popolare* [Ljudska revija] iz Barcelone in nekateri časopisi v Madridu so objavljali članke iz Seville⁴ in tako javnosti prikazali velika dela Božjega služabnika.

Prihod v Utrero je bilo pravo zmagoslavje. Dne 22. februarja je don Cagliero z ravnateljem don Brandom obiskal nadškofa, ki je še istega dne poročal don Bosku: »Vaši sinovi so prišli v Utrero ob navdušenih izrazih veselja teh dragih Andaluzijcev. Danes sem sprejel don Cagliera in predstojnika nove ustanove. So že začeli opravljati svoje sveto poslanstvo. Upam, da bodo naredili veliko dobrega v Španiji. Zanje sem pripravil že novo postojanko v Ecji, škofovskem sedežu sv. Fulgencija. Ne dvomite, dragi moj don Bosko, da bom jaz *leur grand Papà*« [njihov stari oče].

Vsa svetna duhovščina v Seville je kazala veliko naklonjenost do salezijancev, ki so bili določeni, da storijo veliko dobrega španski mladini, ki se je od 1868, to je leta, ko se je začel širiti radikalizem, vedno bolj izgubljala. Tudi škof v Valencii se je trudil, da bi izsilil privolitev za prevzem kake ustanove v njihovi škofiji. Prav tako je škof v Malagi želel priti v stik s kakim salezijancem, da bi obravnaval isto zadevo. Don Cagliero mu je ustregel in ga obiskal. Ugotovil je, da so nekateri goreči duhovniki in gospodje začeli pobude, kot so o njih brali v Turinu, Sampierdareni, Nici in Marseillu. Toda bili so potrebni salezijanci, da bi stvar povezali, vodili in urejali v smislu naših vzgojnih načel. Pridobil je dvajset salezijanskih sotrudnikov. Kakor je slišal tam in drugod, je bilo močno čutiti potrebo, da bi »moralno dvignili delavski razred«. Bili so prepričani, da je samo naša ustanova sposobna zadostiti tem socialnim potrebam tedanjega

⁴ Omenjeno pismo don Bosku, Sevilla, 23. februar 1881.

časa. Tako je pisal don Bosku. Pozorni pastirji so pravilno ocenjevali položaj. Dogodki novejšega datuma so kazali, da aristokracija ni mogla več reševati Španije, temveč je tega sposobno le ljudstvo, za katero je treba takoj poskrbeti.

Seviljski nadškof je hvalil pripravljenost salezijancev, da bi se posvetili pastoralnemu delu. Cerkev Karmelske Matere Božje je bila precej zapuščena. Manjkalo je vsega, tako da so si morali izposoditi sveče, svečnike in mašno obleko. Toda v manj kot dveh tednih je bilo nared vse, kar je potrebno za božjo službo. Sveti obredi so privabljali več ljudstva. Najprej so se okoli salezijancev zbrali dečki, ki so napolnili zakristijo in prezbiterij. Eni so se oblekli za ministrante, drugi so se zbirali, da bi se naučili ministrantskih molitev, veliko jih je prihajalo h katekizmu, ki je bil do tedaj zelo zanemarjen. Matere so blagoslavljal prihod novih apostolov. Markiz iz Ulloe se je iz hvaležnosti solzil. Don Cagliero je v sporočilu don Bosku vzkliknil:⁵ »In mi? Že smo se zahvalili Božji previdnosti, da je uporabila *de los muchachos* [fante] iz Valdocca, da je tako jasno pokazala svojo slavo in svoje usmiljenje v tem kraju.«

Tudi v bližnji Portugalski so se pripravljali na prihod don Boskovih sinov. Don Cagliero je po nunciaturi iz Lizbone prejel priporočen zavoj listin, v katerih ga je Zveza za zaščito delavcev vabila, da naj pride v tamkajšnje glavno mesto in se prepriča o veliki potrebi reševanja sinov revnega ljudstva. Iz Oporta je neko drugo pismo v kardinalovem imenu naznanjalo veliko željo, da bi si ogledal mesto in ugotovil, kako zelo potreben je prihod salezijancev. Don Bosko je prebiral vsa ta pisma in s svojo nepremagljivo mirnostjo odgovarjal:

Predragi don Cagliero!

Prejel sem tvoja pisma, ki so mi jih poslali v Turin. Tovarišija je dobro prestala pretrese Sv. Vincencija,⁶ od koder sem pravkar prejel poročila. Bog nas blagoslavlja. Naprej! Spoštljivo pozdravi vse naše dobrotnike, zlasti še našega velečastitega, predragega več kot očeta msgr. nadškofa v Sevilli; upam, da mu bom mogel kmalu pisati. Skušaj skrbeti za cerkev Srca Jezusovega v Rimu.

Silno čutimo potrebo po tvoji navzočnosti med nami. Upam, da bom na začetku aprila v Rimu in se potem takoj vrnil v Turin. Prisrčen pozdrav vsem našim sobratom, dragim prijateljem in sinovom v Jezusu Kristusu.

Bog naj vas vse blagoslovi in molite za vašega najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Seviljski nadškof je pisal šele potem, ko se je vrnil iz Rima, slišal don Caglierovo poročilo in ko so mu posli tistih dni dovolili. Pisal je v latinskem jeziku, mogoče zato, ker ni vedel, da monsinjor dobro govori italijansko, ali pa zato, da bi njegovo pismo lahko prebrali tudi drugi duhovniki: preprosta, jasna latin-

⁵ Utrera, 1. marec 1881.

⁶ Namiguje na vihar, ki so ga doživeli med vožnjo.

ščina, v kateri je v vsej preproščini izražal svoja resnična čustva do zaslužnega prelata.⁷

Priporočilo don Cagliero, da bi poskrbel tudi za cerkev Srca Jezusovega v Rimu, ni ostalo mrtva točka. Don Boskova želja je bila vedno ukaz za te njegove vdane sinove in sodelavce. Ko je don Cagliero pripravil prevod odnosne italijanske okrožnice, o kateri bomo še poročali, in don Boskovega pisma, ju je dal natisniti in razposlati vsem škofom in župnikom v Španiji. Tudi časopisi so pisali o tem.⁸

Težava za nas je bil jezik, ki ga noben naših ni študiral. To je bil tudi eden izmed glavnih razlogov, zakaj je podaljšal svoje bivanje v Utreri. Ostal je do velike noči 17. aprila. Na večer velikonočne nedelje se je javno poslovil od vernikov – oziroma natančneje od vernic, ki so obiskovale cerkev Karmelske Matere Božje. Za to priložnost si je izmislil eno izmed svojih značilnih potegavščin, ki se je še danes spominjajo. Ko je zjutraj hodil po ulicah, je videl tako imenovane bika *aguardiente* [žganja]. Španec ob velikih slovesnostih ne more vzdržati brez svoje priljubljene *corridas* [bikoborbe]. V ta namen vzamejo divjega bika, ga za rogove pripnejo na dolgo vrv in ga spustijo na ulice in trge, kjer se med množico gledalcev hrabri moški postavijo na pot živali, jo dražijo in izzivajo, da se zaletava zdaj sem zdaj tja; vendar jo v trenutku nevarnosti potegnejo za vrv in preprečijo nesrečo. Žival se zlasti zaletava v ljudi, ki prihajajo iz žganjarn, po čemer se biku na ta dan tudi daje ime.

Danes je to nadvse nevarno veseljačenje prepovedano na javnih prostorih in omejeno na zagrajena dvorišča, toda takrat je bil don Cagliero opazovalec na ulicah mesta. Zato je svojo pridigo začel nekako takole: »Vrniti se moram v Italijo. Priznati vam moram, da mi je bila misel na odhod do danes trn v srcu, saj v tej cerkvi nisem videl drugega kot ženske. Menil sem, da so v tem mestu ženske popolnoma zapuščene in ni moških, ki bi zanje skrbeli in jih branili. Toda ko sem danes zjutraj šel po ulicah Utrere, sem videl sklenjeno skupino krepkih moških ... Hvala Bogu! V Utreri so tudi moški ...« Moralni nauk je bil jasen in govornikova razlaga ga je še jasneje predstavila. Vsi so govorili o tej domisllici in vsak jo je po svoje razlagal. Pravijo, da so bili učinki zelo hvalevredni.

Markiz pa, ki se ni udeležil zabave razbrzdanega ljudstva, se je redno udeleževal vseh pobožnih vaj. Držal se je navade, da je le redko prejemal sveto obhajilo, toda ob velikih slovesnostih je to storil nadvse slovesno, s posebnim obrednikom in z vsemi odlikovanji na prsih. V Jezusu je videl svojega vladarja. Ko so potem salezijanci uvedli pogosto sveto obhajilo, je plemeniti gospod, ki je videl, da ga preprosto ljudstvo prejema vedno pogosteje, doživeljal težke notranje boje. Vendar ni minilo veliko časa, ko se je tudi on dal prepričati; opustil

⁷ Dodatek, št. 46.

⁸ Pismo don Cagliero don Bosku, Utrera, 17. marec 1881.

je svojo staro navado in začel vsak dan prejemati sveto obhajilo. Tedaj je bilo veselje te globoko krščanske duše tako veliko, da se ni nehal zahvaljevati don Bosku za velik blagoslov, ki ga je bil deležen ob zatonu svojega življenja.

Iz Utrere se je don Cagliero najprej odpravil v Lizbono in potem v Oporto. V glavnem mestu Portugalske ga je nadvse ljubeznivo sprejel v avdienco apostolski nuncij msgr. Aloisi-Masella, velik občudovalec don Boska, čigar dela je imenoval Gospodova dela. Sprejela ga je tudi kraljica Maria Pia, hči Viktorja Emanuela II. V pogovoru, ki je trajal kake pol ure, so razpravljali o Turinu, don Bosku, Mariji Pomočnici, o salezijanskih misijonih, ustanovah v Španiji in bodočih salezijanskih domovih na Portugalskem. Z določeno radovednostjo je kraljica vprašala: »Kako dela don Bosko, da brez vsega opravi toliko del?«

»To je velika skrivnost Božje previdnosti,« je odgovoril don Cagliero. »Na začetku ni šlo brez vašega starega očeta in svete matere vašega veličanstva.«

»Zelo me veseli, da don Bosko misli tudi na Portugalsko. Treba je začeti kmalu, čim prej.«

»Ko bo prišlo tako daleč, bomo imeli v vašem veličanstvu zanesljivo zaščitnico, ker ste Italijanka, Piemontčanka in Turinčanka.«

»To se razume samo po sebi.«

Nazadnje je don Cagliero govoril o cerkvi in zavodu Srca Jezusovega, ki ju je don Bosko po naročilu svetega očeta gradil kot spomenik botra njenega veličanstva kraljice. »Oh, da,« je vzkliknila, »Pij IX. si to zasluži, bil je svetnik.« Obljubila je, da bo rade volje podprla gradnjo. Ob slovesu mu je naročila, naj pozdravi don Boska in mu izrazi njeno zadovoljstvo za toliko veličastnih del, ki jih opravlja.«

V Oportu je don Cagliero dobil kardinala škofa Ameriga Ferreira dos Santos Silva, odkritega don Boskovega in salezijanskega prijatelja. Želel je, da bi čim prej odprli salezijanski zavod. Don Cagliero je iz bojazni, da bi se osramotil, hitro odšel, čeprav je bil prepričan, da bi bilo pravo delo krščanske ljubezni, če bi postavil tam svoj šotor, ker je videl, da so se poleg moralne revščine naselili tam tudi protestanti. V Oportu so takrat tiskali kratek don Boskov življenjepis opata Mendreja, prevedenega iz francoščine.⁹

Dne 27. aprila se je don Cagliero skozi Badajoz in Valencio ter skozi srednjo Španijo odpravil v Barcelono in od tam čez mejo v Marseille.¹⁰ V Turin se je vrnil malo pred prihodom don Boska iz Rima.

Zdi se, da je don Bosko imel jasno podobo dobrega, ki naj bi ga njegovi

⁹ A obra de D. Bosco, *Fondador da Congregação dos Salesianos (S. Francisco de Salles) segundo a versão do francez do Padre Mendre*. Porto, Typ. Da Palavra, 1881.

¹⁰ Pismo don Cagliera don Lazzeru, Oporto, 26. april 1881. Lizbonski tednik *A Cruz do Operaio* je v svojih izdajah 23. julija, 6. in 13. avgusta ter 3. septembra pisal o don Bosku, o začetkih Oratorija, o knjižici opata Mendreja in o salezijanskih misijonih.

sinovi opravili v Španiji. Tako je na dan sv. Terezije 1880 rekel bodočemu ravnatelju v Utreri: »V Utreri ne bomo storili drugega kot kovali orožje in nabrusili sulice, da bomo zavojevali veliko večja področja. Ne bo preteklo veliko časa, ko bo neka gospa, danes omožena v Barceloni (sedaj gotovo ne sanjam), ovdovela. Povabila nas bo v Barcelono, kjer bomo ustanovili najprej zavod in potem še veliko drugih.« Napoved se je začela uresničevati l. 1882, ko je gospa Doroteja Chopitea, potem ko je izgubila moža, želela pomagati njegovi duši tako, da je odprla praznični oratorij in zavetišče za zapuščeno mladino ter oboje izročila salezijancem. S tem se je začel veliki razvoj salezijanskih ustanov v Španiji.

Dva tedna po odprtju zavoda v Utreri so odprli salezijanski dom v Firencah. Tam so don Boska poznali že dalj časa. Njegovi pogosti obiski v tem mestu, ko ga je vlada klicala na posvet, zveličavni učinki njegovih blagoslovov in zlasti še čudežna obuditev sinčka grofice Gerolame Uguccioni od mrtvih,¹¹ ga niso samo približali Firenčanom, temveč so ga močno vzljubili tudi v patricijskih hišah. Tudi nadškofa Limberti in Cecconi sta ga zelo cenila. Ko je delovanje protestantov v Firencah postajalo vse nevarnejše, so se dobri obračali nanj kot najbolj pripravnega za obrambo pred nesrečno protestantsko propagando.

Prva prošnja, da bi prišel v Firenze, je bila izrečena 1877 in je prišla od Združenja medsebojne krščanske ljubezni katoliških delavcev, ki mu je načeloval markiz Pompeo Bourbon del Monte.¹² Na začetku so bili to samo obrisi neke zamisli. Potem so v Delavskem združenju ustanovili odbor za nabiranje darov, iskanje zemljišča in dogovarjanje. Odboru je načeloval odvetnik Giovanni Grassi, dopisovanje pa je vodil gospod Giorgio Rastrelli. Iskanje stavbe je trajalo dolgo. Končno so maja 1880 vzeli v najem hišico v ulici Cimabue št. 31. Tu so nameravali odpreti obrtno šolo z nekaj razredi osnovne šole. Toda nameni so bili veliko višji: želeli so zgraditi zavod, ki bi bil vreden spomenik florentinskih katoličanov svetemu spominu Pija IX. Don Bosko, ki je maja istega leta obiskal hišo, je privolil, da bi bila to skromna zibelka njegovega dela v Firencah.

Meseca julija so ti gospodje silili don Boska, da bi poslal duhovnika, ki naj bi začel delo. Don Bosko pa je poslal ravnatelja zavoda v Lucci, da bi ugotovil, ali je vse toliko nared, da bi lahko začeli. Don Marengo je ugotovil, da je delo mogoče začeti, sicer pa da je veliko besed, zagotovil, veliko upov, pa nič otipljivega. On sam je moral, če si je hotel potešiti lakoto, iti v gostilno. Nadškof msgr. Cecconi je 1. avgusta pisal don Bosku: »Denarja je malo. Toda vi ste navajeni začeti z malim.« Don Dalmazzo, ki je bil poslan, da bi natančneje presodil položaj, je iz zbranih poročil ugotovil, da je pametno ne hiteti.

Medtem je Odbor razposlal okrožnico, ki je vabila k izpolnitvi obrazcev s podpisi za darove in obljube. Vendar niso preveč hiteli in so napovedovali za-

¹¹ Prim. LEMOYNE, MB VIII, str. 536 [BiS VIII, str. 375–376].

¹² Prim. MB XIII, str. 631 [BiS XIII, str. 415].

nesljiv prihod salezijancev za odprtje šol v jeseni. Don Bosko, ki je bil odločen, da bo ustregel željam florentinskih prijateljev in ni nikdar določil časa prihoda, je na osnovi poročil o dejanskem stanju dal vedeti, da za leto 1880 nima dovolj osebja, ker mu je pred kratkim nepričakovano umrlo nekaj duhovnikov. Tedaj je nadškof 12. novembra zbral člane odbora in dal vedeti, da salezijansko delo ni mogoče, dokler salezijanci ne pridejo in se nastanijo v mestu. Dodal je še, da protestanti delajo in se smejejo. Naj da vsaj kak jasen odgovor.

Po tem sestanku je vdani sotrudnik kanonik Giustino Campolari takole pisal don Bosku: »Od osebe, ki je bila navzoča na seji, sem izvedel, da pomanjkanje osebja ni edini vzrok zavlačevanja, temveč dejstvo, da nimate dovolj sredstev za vzdrževanje hiše; tudi jaz menim, da to, kar se je zbralo, še zdaleč ni zadosti. Če je tako, potem vam svetujem, da odkrito pišite monsinjorju, kajti bilo bi zelo porazno, če bi bolna in rahitična hiša po dveh ali treh letih morala umreti. V tem primeru je bolje, da je sploh ne odpiramo [...]. Verjemite mi, dragi gospod don Bosko, da je salezijanska hiša na kraju, ki so ga izbrali, zelo potrebna. Toda nujno je, da ta hiša, potem ko jo bomo kdaj odprli, krepko zadiha, da se bo lahko postavila po robu protestantom, ki jim ne manjka gmotnih sredstev za vabo neprevidnim staršem, ki pošiljajo tja svoje otroke. Tu kar mrgoli teh ubogih nesrečnežev.«

Te zadnje besede so globoko ganile don Boskovo srce, ki je s svojim kapitljem iskal način, kako bi mogel pospešiti prihod. Tedaj je meseca januarja prišel nov poziv msgr. nadškofa: »Poskrbel sem, da sredstev za preživljanje ne bo manjkalo. Veseli me, da vam lahko sporočim, da je mogoče previdno začeti. Hiša, ki jo dobro poznate, je pripravljena in 1.500 frankov na leto za tri salezijance je zagotovljenih za nekaj let [...]. Torej, dragi moj, ne odlašajte več in se vdajte vročim prošnjam škofa, ki vas v Božjem imenu prosi za sodelovanje.« Imamo prepis dokončnega odgovora, s katerim je don Bosko zavlačeval, ker je pisal različnim dobrotnicam in je čakal na odgovor. Toda kakor vidimo iz opombe nekega tajnika, do konca decembra ni prispel več kot en sam dar in še ta zelo neznaten. Poleg tega so osebe, ki so si dopisovale z njim, dajale premalo jamstva, ne le materialnega, temveč tudi moralnega. Zato je don Bosko pričakoval, da bo nadškof sam vzel v roke vso zadevo. Ker je zadnje nadškofovo pismo zadovoljevalo to njegovo pričakovanje, mu je odgovoril:

Velespoštovana ekscelenca!

Po vašem ganljivem pismu bom tudi jaz storil, kakor pravijo Piemontčani, nemogoče. Čakal sem z odgovorom zato, ker osebe, na katere sem se obrnil, niso odgovorile ali so odgovorile malo spodbudno. Sedaj pa, ko vidim dobro voljo vaše ekscelence in imam opraviti samo z vami, se bom odpravil na delo in storil vse, kar mi predlagate. Na osnovi vašega pisma bom sporočil ravnatelju v Lucci, da naj prihodnji teden obiše Firenze in vse pripravi, da bodo bodoči salezijanci našli vse potrebno za kuhanje makaronov.

Upam, da boste v vaši veliki dobroti izkazovali gostoljubje za en ali dva dni don Marenca. Tako se namreč imenuje ravnatelj, ki naj bi prišel v Firenze.

Medtem bom iskal po naših zavodih kakega duhovnika, enega klerika in enega sobrata pomočnika, ki se bodo popolnoma posvetili našemu delu. Sporočil vam bom točen dan njihovega prihoda. Za nekaj časa naj se omejijo samo na praznični oratorij in igrišče, ko pa se bodo malo seznanili z mestom, navadami in običaji, bodo lahko začeli večerne šole in druge dejavnosti, ki jim jih bo vaša ekscelenc v svoji veliki modrosti hotela nakazati.

Zahvaljujem se vaši ekscelenci in vsem, ki zaupajo v našo majhnost. Priporočam se vašim molitvam in izražam svoje zadovoljstvo, da se lahko imenujem vaše prevzvišene ekscelence ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. januar 1881

To pismo je zadovoljilo nadškofovo srce. Nekaj dni pozneje je z veseljem sprejel don Marenca, ki je prišel v Firenze, da bi izpeljal zadnji dogovor. Sprejel ga je zelo prijazno. Potem ko je navedel, kaj vse še manjka v hiši, in ko se je vrnil domov, je ravnatelj iz Lucce pisal don Bosku, da salezijansko odposlanstvo lahko odpotuje. »Iz razgovorov, ki sem jih imel,« je poročal, »sem ugotovil, da naj tisti, ki bo šel v Firenze, stoji zelo blizu nadškofu, ki je zares dober oče.« Priporočilo za dobre odnose z nadškofom se je pokazalo kot izredno dobrodošlo.

Salezijanci so prevzeli novo domovanje 4. marca. Bili so trije: ravnatelj don Confortóla,¹³ en klerik in en sobrat pomočnik. Takoj so se znašli pred resnimi težavami, ki jih je najprej povzročal odbor. Ta bi moral prepustiti don Bosku in salezijancem celotno hišo, toda tako dejanje se je tistim gospodom zdelo nečastno za njihov ugled. Zato so v pretiravanju vsega, kar so storili, in v nepoznanju, kaj je redovna hiša, menili, da morajo biti salezijanci odvisni od njih. V ta namen so predložili osnutek dogovora, po katerem naj bi nastajajoča ustanova ostala za vedno odvisna od Delavskega združenja, kakor če bi bila njen sestavni del. Don Bosko se nikdar ne bi podredil takemu suženjstvu, ki bi obvezovalo salezijance, da bi se ravnali po volji drugih ali – kakor se je izrazil don Confortóla – da bi čakali na tistega, ki bi jim ponudil noge. Iz pisem, ki jih hranimo v našem arhivu, slišimo tožbo, ki je prišla iz don Boskovih ust: »Glejte,« je dejal ravnatelju naslednjega aprila, »kako se sučejo stvari! Preden je don Bosko poslal salezijance v Firenze, so v Turin deževala pisma, polna laskavih obljub. Sedaj pa, ko je don Bosko tu, ga zavajajo, kakor da bi hoteli reči: Sedaj, ko je don Bosko prišel, pa mu bomo postavili pogoje, kakor bomo hoteli mi.«

Vendar pa nista tako mislila dva člana, ki sta si najpogosteje dopisovala z njim: gospoda Rastrelli in Lucaccini. Pred vsemi drugimi je odsvetoval msgr. nadškof, da bi don Bosku predložili tiste neprimerne pogoje. Niso ga kaj prida

¹³ Prim. MB XIII, str. 848 [BiS XIII, str. 553–554].

poslušali, pa je kljub vsemu dosegel, da so predložili drug načrt, v katerem ni bilo toliko nemogočih pogojev. Don Bosko ga je vzel s seboj v Rim in ga dal v pregled don Rui. Vendar tudi ta predlog ni vseboval zadostne gospodarske neodvisnosti in svobode v delovanju. Toda ob njegovi vrnitvi meseca maja je nadškofu toliko uspelo, da je bilo mogoče podpisati dogovor: Delavsko združenje je namesto kopice malenkosti in pasti sprejelo don Ruov predlog.¹⁴

S tem ni rečeno, da so izginila nesoglasja, vendar se don Bosko ni oziral na to. Gorje, če bi bil dostopen za zamere in za strah! Vrata nekaterih gospodov, med njimi tudi predsednika Delavskega združenja, bi ostala zaprta, vsaj tokrat. Njegova konferenca je prinesla samo 244,81 lir. Na nobeni drugi konferenci niso nabrali tako malo. Vzrok tako klavrnega uspeha je bilo verjetno nezaupanje v nabiralce, ki so bili člani Odbora, in nezaupanje do salezijancev, ki so ga ustvarile javne govorice. Da to razumemo, moramo vedeti, da je odbor dal natisniti spomenico, ki so jo razdelili med konferenco. V njej je bilo rečeno, da podpisani »ustanovo, ki je zrasla iz sodelovanja katoliške dobrodelnosti, rade volje izročajo zaslužnemu don Janezu Bosku in njegovi Družbi«, in v imenu Delavskega združenja so podali obračun prejetih darov in izdatkov. Celotna vsota naj bi bila 18.031,56 lir. Take so bile obljube. Listino so uradno predložili don Bosku, ki jo je bežno pogledal, se za trenutek zamislil, nato nalahno pokimal z glavo in jo brez besed vrnil. Medtem ko je on šel prosit miloščino, je ta listina oznanjala, da so bili salezijanci po zaslugi Delavskega združenja že bogato oskrbljeni.

Za ublažitev teh neprijetnih dogodkov je bilo don Bosku zadosti, da je videl in potem zvedel, da oratorij v Firencah vedno bolj napreduje. V mestu, kot so Firenze, so slavja in praznovanja močno pritegovala fante. Vpisanih je bilo kakih dvesto. Ko so končali šolsko leto v občinskih šolah, je kakih petdeset dečkov tudi med tednom obiskovalo dom, tako da so bili salezijanci zaposleni od jutra do večera. Don Confortóla je pisal:¹⁵ »Gospod nam v povračilo za naše skromne napore daje dobro zdravje in veselje, da naredimo kaj dobrega, obenem pa to ubogo mladino obvarujemo pred veliko slabega.«

Don Boska je še posebno tolažilo gmotno prizadevanje grofice Uguccioni, ki je v njegovo korist uveljavljala svoj vpliv v najvišji florentinski družbi. Po svojem pravkaršnjem obisku ji je takoj, ko je mogel, pisal pismo, polno hvaležne vdanosti.¹⁶

Naša dobra mati v Jezusu Kristusu!

Ostalo mi je nekaj prostega časa. Izrabljam ga, da vam napišem nekaj besed. Pisal sem grofici Guicciardini v smislu, kakor ste mi nakazali. Mogoče bomo dobili kak odgovor.

¹⁴ Dodatek, št. 47.

¹⁵ Pismo don Rui, Firenze, 2. julij 1881.

¹⁶ Šele sedaj smo prejeli veliko pisem, ki jih je don Bosko pisal grofici in od katerih čuvamo izvirnike. V Dodatku podajamo 37 prejšnjih neobjavljenih listin od 1866 do 1878.

Obžalujem smrt dobre kristjanke Costanze Donati.¹⁷ Veliko smo molili za pokojnico in sedaj molimo za žive.

Želim vam obilje zdravja in svetosti pa tudi potrpljenja, kadar pridem v vašo hišo in vas nadlegujem z našimi zadevami.

Bog naj podeli vam in vsej vaši mali in veliki družini [brez predmetnega določila] in molite za tega reveža, ki ostaja vedno v presvetih srcih J. in M. najvdanejši sin.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. junij 1881

Nove težave so prišle od drugod. Konec oktobra se je iztekla najemna pogodba in lastnik je ni hotel podaljšati, ker je nameraval stavbo prodati. Don Bosko je naročil ravnatelju, naj poišče nov kraj, kjer bi končno postavili šotore. Kupiti stavbo in ostati tam ni bilo pametno, ker je bilo preveč neprijetnosti. Tako je na praznične dni tisoč oči gledalo, kaj se dogaja, kakor da bi to bil cirkus. Don Rua je za vsak primer vzel na piko več krajev v raznih delih mesta, ne da bi se odločil za katerega izmed njih. Don Confortóla, ki je nadaljeval iskanje, je naletel na kraj, ki je bil zaradi svoje lege, ugodnega položaja in zaradi obsega ter bližnjih stavb zelo primeren in tudi cena ni bila previsoka. Vsi, ki jih je vprašal za svet, so mu svetovali nakup. Na levi strani je kraj mejil na ulico Fra Angelico in bil je nedaleč od Via Cimabue. Pater Giuseppe Franco, brat in sobrat Seconda Franca, dober poznavalec mesta, je rekel ravnatelju: »Pišite don Bosku, da boljšega mesta v Firencah ni mogoče najti za vašo ustanovo in za to, da bi storili veliko dobrega prebivalstvu. V tem koncu mesta prebivalci rastejo v poganstvu. Nimajo ne cerkve ne duhovnikov, tako da kmalu ne bodo več vedeli, kaj je cerkev in kaj so zakramenti in – kar je še najhuje – tukaj so se pojavili evangeličani, postavili svoje gnezdo in z lahkoto pridobivajo pripadnike. Toda salezijanci bodo postavili svoje zavetišče, svoj oratorij, zunanje šole in cerkev za javno bogoslužje in prizadevanje protestantov bo brez uspeha. Bog bo počaščen in duše rešene. Don Bosko naj pošlje štiri ljudi, polne Boga, in zadosti bo. Recite don Bosku, da tisi dan, ko bodo odprli svetišče za javno bogoslužje, štirje duhovniki ne bodo dovolj za spovedovanje, kajti prebivalci Firenc so v globini svoje duše pravi poštenjaki, in če spoznajo dobro, ga strastno vzljubijo.« Don Confortóla je to pisal don Bosku 10. junija. Nadškof ni samo podpiral nakup, temveč je celo silil, da ne bi izgubljali časa, saj so protestanti nenehno zasledovali salezijance in odlašanje bi jim dalo priložnost, da bi mogel hudič vtakniti svoj rep v celo zadevo.

Don Bosko je ustanovil kupno družbo. V njej je bilo pet salezijancev, ki se jim je pridružil tudi nadškof, ki ga je v dokumentih zastopal neki duhovnik, medtem ko je prvih pet zastopal don Confortóla. Lastnica, ki je prodajala, je bila gospa Giovanna Glotz nei Panzani. Stvari so potekale zares hitro, tako da

¹⁷ Prim. naprej, str. 466.

so 5. septembra podpisali kupno pogodbo z zelo ugodnimi pogoji. Tedaj so z bliskovito naglico začeli delati in pripravljati tudi zidavo zavetišča. Toda kar nenadoma je začelo primanjkovati sredstev. Zato je don Bosko v San Benignu napisal okrožnico in jo poslal v Firence. Okrožnica se je glasila:

Od daleč se obračam na vašo znano dobrodelnost za ustanovo, ki bo izključno v korist ogroženi florentinski mladini.

Menim, da vam je znano, kako smo v želji, da bi preprečili škodo, ki jo povzročajo protestanti ubogim otrokom v tem mestu, začeli praznični oratorij in zavetišče za najbolj zapuščene.

Toda njihovo veliko število je takoj pokazalo, da je stavba premajhna, in dala vedeti, koliko dobrega bi lahko storili, če bi imeli več prostora. Zaradi velike in vedno večje potrebe sem se ob spodbudi njegove ekscelence msgr. Cecconija, nadškofa v tem mestu, in ob dobrodelni podpori Florentincev, ki me nikdar ni prevarala, odločil povečati dosedanje prostore. Dela hitro napredujejo. Toda začelo je primanjkovati denarja in kljub najboljši volji sem v nevarnosti, da bi moral prekiniti delo v korist vere in moralnosti.

Da ne bi opustili ničesar, kar bi bilo v korist javnosti in zasebnikom, se obračam tudi h gorečnosti vaše krščanske ljubezni. Bog bo gotovo poplačal vašo dobrodelnost in dečki, ki se bodo v moči vaše podpore vrnili na pot poštenosti in njihovega večnega življenja, bodo nekoč gotovo prosili blagoslov iz nebes na vas in na vso vašo družino. Poln zaupanja v vašo učinkovito pomoč prosim Boga, da bi vas ohranil dolga leta pri dobrem zdravju, medtem ko imam hvaležen visoko čast, da se imenujem itn.

Skoraj istočasno je izkoristil neko priložnost, da je izrazil grofici Uguccioni svojo hvaležnost in tako posredno priporočil svoje delo.

Naša dobra mama v J. K.!

Zagotovite gospodu Pestelliniju, da bomo goreče molili pri Marijinem oltarju in da naj zelo zaupa v veliko dobroto te skupne dobrotnice človeškega rodu.

Naše stvari v Firencah so se začele premikati in imeli bomo veliko dela. Vendar Božja pomoč ne bo izostala. Pogum! Vi boste vedno naša dobra mama in prva med našimi dobrotnicami.

Bog naj vas blagoslovi, velezaslužna gospa mama, in z vami naj Bog blagoslovi vašo veliko in malo družino. Molite za tega ubožca, ki bo v J. in M. vedno vaš najvdanejši kakor sin.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. oktober 1881

Don Confortóla, ki se je teku zamotanih pogajanj za nakup izkazal kot spreten poslovnež, je znal gnati dela naprej in si poiskati denar, medtem ko je skrbel za oratorij v Via Cimabue in za vse, da ne bi zamujal z odprtjem zavetišča. To bi sprejelo tudi dijake gimnazije, za kar je bilo potrebno dovoljenje šolskega inšpektorja. Res je, da bi mogli gimnazijo nekaj časa skrivati, vendar je bilo s tem povezano veliko nevarnosti, kajti v tistih časih se je bilo treba vedno bati. Nad-

škof mu je olajšal pot. Imel je kakih sedemdeset prošenj mladih fantov za duhovniški poklic, izmed katerih bi najboljše izročil don Confortóli, kakor hitro bi bilo zavetišče odprto. Tako je njegova ekselencija z lahkoto izdala odlok za ustanovitev malega semenišča in šolski inšpektor ne bi imel kaj ugovarjati. Tako so se domenili. Ravnatelj je na poročilo don Bosku dobil naslednji odgovor:

Predragi don Confortóla!

Kar si se dogovoril z msgr. nadškofom, je vse v redu. Pripravljen sem, da ustrezem v vsem njegovim dobrohotnim namenom. Zato:

1. Rade volje sprejemamo fante, ki jih bo poslal v naše zavetišče za mesečnino 30 frankov. Če to ne bo zadostovalo, se bomo domenili z njegovo ekselencijo za varčevanje pri mizi ali za zvišanje mesečnine, če bo treba. Poglej, ali je število fantov, ki jih bo poslal nadškof, mogoče dvigniti na 30.

2. Sedemdeset fantov za duhovniški poklic me zares navdaja z navdušenjem. Če je monsinjorju prav, bi to število za to leto razdelili med domove v Lucci, Spezii in Sampierdareni. Za prihodnje leto upamo, da bomo imeli že zadosti prostora, da jih vse zberemo v Firencah. Če bo nadškof odobril ta načrt, mi takoj piši,¹⁸ da bom ustrezno ukrepal. Potovanje ne bi bilo predrago, ker imajo naši polovično vozovnico na vlaku.

3. Povej monsinjorju, da bodo imeli njegovi fantje vedno prednost in da bo vedno on gospodar v vsem, kar se tiče vere in pouka.

4. Priporočam ti samo, da bi iskal denar za zidavo in opremo nove hiše. Bog naj nas blagoslavlja v vseh rečeh in imej me vedno v N.G.J.K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. oktober 1881

Z zadnjim dnem meseca oktobra se je iztekla najemna pogodba za hišo v Via Cimabue. Zato je oratorij prenesel svojo lastnino v nove prostore. Odprtje zavoda so morali preložiti do praznika Marije Brezmadežne. Hiša je bila tesna in jo je trideset fantov popolnoma zasedlo. Toda če je sadika v dobri zemlji, drevo raste in razširja svoje veje ter je kos vsem viharjem.

Medtem so salezijanci prišli tudi v Faenzo. Odprtje zavoda ima dolgo zgodovino, ki jo bomo skušali povzeti na nekaj straneh. Don Paolo Taroni, svet duhovni voditelj faenškega semenišča,¹⁹ je v svojem rokopisnem spominu zapisal: »Hočem povedati enkrat za vselej, da je bil ustanovitelj te salezijanske hiše v Faenzi vedno don Bosko, ki jo je hotel imeti tudi proti volji kapitularjev.« Naklonjenost blaženega ustanovnika do te nadvse katoliške romanjolske Faenze se je začela kazati 1877, ko je na praznik Marije Pomočnice spoznal v Oratoriju don Taronija. Takrat sta se oba svetnika odlično spoznala in med semeniščem v Faenzi ter svetiščem v Valdoccu so se vzpostavili duhovni odnosi, ki so prinašali odlične sadove.

¹⁸ Don Bosko je don Confortóla vikal, ker je prišel v Družbo kot duhovnik.

¹⁹ Prim. MB XIII, str. 413 in 855–860 [BiS XIII, str. 272 in 558–560].

Prihodnjega junija je don Bosko želel, da bi se tam ustavila don Lazzero in don Barberis na svoji poti iz Rima,²⁰ kar je duhovnega voditelja še bolj navdušilo za sodelovanje. Oktobra pa je prišlo do težke preizkušnje. Kardinal Parocchi, ki so ga tistega leta postavili za nadškofa v Bologni, je pri nekem slovesnem kosilu pokazal malo spoštovanja do don Boska in do salezijancev. Res je, da je ugledni kardinal po svojem srečanju z don Boskom v Bologni²¹ popolnoma spremenil svoje mnenje in v zaupnem pogovoru z don Taronijem 7. avgusta 1880 preklical svoje izjave. Vendar se je ta moral na vso moč truditi, da je odpravil porazni učinek kardinalovih besed pri duhovnikih, ki so bili nejevoljni nad salezijansko družbo.

Na pomlad 1878 so prijatelji, ko niso našli v mestu primerne prostora, šli v Borgo di Urbecco, kjer je nekdanji samostan imel potrebno osnovo za njihov namen. Samostan je zatrl Napoleon I. Leta 1859 je papeška vlada prepustila samostan dvema župnikoma v Borgu s pogojem, da župnik odpre šolo za borgejske revne otroke. Toda zaradi političnih dogodkov do tega ni nikoli prišlo. Zato je stari duhovnik don Babini, čigar bogato dopisovanje z don Boskom je ohranjeno, ko je slišal za načrte faenških sotrudnikov, zahvalil Boga, da se mu je odvalil težek kamen z vesti.

Zamisel je napredovala. Meseca julija je škof msgr. Angelo Pianori govoril o tem Leonu XIII., ki ga je spodbudil za izvedbo načrta. Septembra je don Clemente Bretto, tedaj mlad duhovnik in pozneje generalni ekonom, spremljal v Lugo nekaj konviktovcev iz Alassia in se ustavil v Faenzi z naročilom, da naj si ogleda stavbo. Ugajala mu je. Marca naslednjega leta sta Faenzo obiskala don Cagliero in don Durando med njunim izvidniškim potovanjem in potrdila ugodno sodbo. Sedeli so pri mizi v semenišču, ko je prišlo pismo don Bonettija iz Magliana Sabino, ki je v don Boskovem imenu odgovarjal don Taroniju na neko njegovo pismo iz prejšnjega leta:²² »Kakor hitro bo pripravljeno gnezdo, bodo prišli salezijanci in ga zasedli.« Te besede so potrjevale don Boskovo izjavo pred enim mesecem v zavodu v Alassiu, ko je rekel nekemu študentu iz Faenze: »Faenčani so mi ukradli srce in me silijo in obvezujejo, da jih obiščem.« Prihod salezijancev in don Boskov obisk sta bila najljubša predmeta pogovorov don Taronija tako v semenišču kakor tudi zunaj.

Pričakovanje je bilo vedno bolj živo in neučakano. Meseca maja je župnik don Babini šel v Valdocco za praznik Marije Pomočnice in začel razgovore. Ko je don Bosko videl pravni položaj nekdanjega samostana, ni hotel razpravljati naprej brez predhodne privolitve Svetega sedeža. Župnik se je takoj odpravil v

²⁰ Prim. MB XIII, str. 54 [BiS XIII, str. 36].

²¹ Prim. MB XIV, str. 102–203 [BiS XIV, str. 68–69]. Poročilo povzemamo iz dveh zapiskov navedenega vira.

²² Prim. MB XIII, str. 855 [BiS XIII, str. 559].

Rim. Papež je v zasebni avdienci pohvalil uporabo stavbe za opisani namen in poudaril nujno potrebo dela za rešitev mladine. Nato je v pismu kardinala Mertela, tajnika spomenic, zahteval od škofa v Faenzi poročilo o potrebi in možnosti, da bi izvedli zasnovani načrt. Na obe vprašanji je škof odgovoril pritrdilno. Temu je sledil odlok odobritve in podelitev 250 lir na leto, ki naj jih prejmejo salezijanci prva tri leta njihovega bivanja v Faenzi.

Dejanje tako visoke naklonjenosti je spodbudilo gorečnost faenških prijateljev, tako da se je dvanajst duhovnikov – salezijanskih sotrudnikov združilo pod vodstvom generalnega vikarja v odbor z namenom, da bi pospešili priprave. Trije izmed njih so 1880 šli v Turin, da bi premagali zadnja nasprotovanja vrhovnega kapitlja. V razgovoru, ki so ga imeli z don Ruom, don Durandom in don Cagliom, so potrdili osnutek pogodbe z obljubo, da bodo meseca junija v Faenzo poslali tri salezijance, če bo stavba pripravljena in bo mogla služiti svojemu namenu.

Ko so v Faenzi začeli obnovo samostana, je prišla v mesto okrožnica, ki je sporočala, da so iz Francije izgnali jezuite. Tedaj so antiklerikalci začeli grožnje, ki so dvigale ljudsko jezo in prikazovale te redovnike kot nemoralne učitelje in sejalce sovraštva med prebivalci. Toda ko so se stvari razjasnile, je zdrava pamet večine prisilila zlonamerne k molku.

Odbor dvanajsterih je množil seje, da je odstranjeval težave, ki jih je delala tako državna kakor tudi pokrajinska oblast. Zaradi teh ovir je prišel konec leta 1880, ne da bi se mogli vseliti v hišo. Leta 1881 je škof zagotovil papežu, da bodo salezijanci lahko v kratkem prišli v Faenzo. »Prav,« je vzkliknil papež, »to bo velika korist za škofijo.« Na vztrajne pritiske Faenčanov je vrhovni svet odgovoril s skorajšnjim prihodom vizitatorja. Proti koncu marca je prišel generalni ekonom don Sala, ki je šel v Rim zaradi cerkve Srca Jezusovega. Tudi njemu je stavba ugajala. Dal je nekaj navodil za dokončno ureditev in se s skupno privolitvijo odločil za sv. Frančiška Saleškega kot zaščitnika nove postojanke. Vendar se je zdelo, da se je vse zaklelo zoper to hišo. Deset dni po odhodu don Sale je iz Milana prišlo v Faenzo nešteto izvodov časopisa *Il Secolo* z nesramnimi obtožbami proti salezijancem v Alassiu.²³ To je bil trenutek presenečenja za dobre. Toda preklic, ki se je prav tako razširil po mestu, je prekrizal načrte sektašev.

Koliko nadlog za tistih dvanajst v odboru: Navdušenje in pobitost, razhajanje in sprave in nezaupanje zaradi odlašanja v Turinu. Prebivalec Romagne, ki je ognjevitega temperamenta in velikodušen v odločitvah, težko razume, da je treba dati času čas. Končno je 19. julija don Durando pisal: »Imamo navado, da se dogovorimo s škofom. V enem tednu mu bomo pisali in potem uredili.« Škofu je pisal don Rua in dobil takojšen odgovor z željo, da bi hišo čim prej od-

²³ Prim. zgoraj, str. 92–93.

prli. Škofu je pismo, v katerem ga je prosil za podelitev diplome salezijanskega sotrudnika, zelo ugajalo in sporočil mu je, da bi pri prihodnjem razdeljevanju osebja na prvem mestu bila Faenza.

Toda oktober je šel že proti koncu in iz Turina ni bilo nikakršnega glasu. Koliko molitev je don Taroni dal opraviti svojim semeniščnikom. Lahko si predstavljamo njegovo žalost, ko je bilo sporočeno, da osebja niso mogli zbrati, da pa so v Faenzo prišli protestanti. Njegova žalost je bila brezmejna.²⁴ Na višku razočaranja mu je žarek upanja prineslo pismo njegovega nekdanjega gojenca klerika Foschinija s sporočilom, da don Bosko kljub težavam, ki so mu jih delali predstojniki, pušča upanje.

In upanje se je izpolnilo skoraj nepričakovano. V noči 22. oktobra je med železniškima postajama Sarzana in Avenza v Liguriji iztiril vlak: trinajst vozov je skočilo s tirov in se zaletelo drug v drugega. Bilo je več mrtvih in veliko ranjenih. Na tem vlaku je potoval tudi mlad salezijanski duhovnik. Opravil je svoje duhovne vaje v Piemontu in se je vračal na svojo postojanko v Randazzo na Siciliji. Prav takrat je don Cagliari, ki je obiskal Sicilijo, pisal predstojnikom vrhovnega sveta, da naj, če je mogoče, odložijo odhod tega duhovnika, ker so tam stvari drugače rešili. Zdelo se je, da je posegla vmes Božja previdnost. Don Bosko je takoj telegrafiral don Cagliariu in nepoškodovanemu salezijancu, da naj se srečata v Rimu in gresta ustanovit oratorij v Faenzi. Tako je postal ravnatelj nove postojanke don Giovanni Battista Rinaldi, ki si je kljub svoji mladosti pridobil ljubeznivo spoštovanje Faenčanov in prebivalcev Romagne. Njemu sta prišla na pomoč že omenjeni klerik Foschini in sobrat pomočnik Paolo Bassignana, zelo poznan zunaj zavoda z imenom Paolino, pravi svetnik v hiši, *zvest in moder služabnik*. Don Cagliari je oratorij slovesno odprl 20. novembra sredi množice 200 dečkov. Tisti večer so v Faenzi peli prve večernice Matere Božje Marije zavetnice ljudstva, ki je bil Faenčanom zelo drag praznik. Sovpadanje so vsi opazili, saj so salezijanci prišli, da rešujejo otroke preprostega ljudstva.

Veliko začudenje je vzbudilo dejstvo, da je don Bosko kljub toliko sotrudnikom, duhovnikom in laikom poslal svojo čestitko in zahvalo samo doktorju Marcu Cantagalliju. Na preprosto vizitko mu je napisal: »Duhovnik Janez BOSKO se zahvaljuje, pozdravlja in blagoslavlja sotrudnika Cantagallija in mu priporoča malo družinico v Faenzi.« Cantagalli je bil zdravnik, zato se razume, zakaj mu je pisal. Vendar niso razumeli, da je pisal samo njemu. Don Taroni, Božji mož, ki je znal brati v dogodkih Božje načrte, je razložil to dejstvo pozneje, ko je doktorjev brat postal škof v Faenzi, kakor da bi don Bosko predvidel prihodnost. Zvečer 8.

²⁴ Obdarjen s pesniško žilico, je vsakič, ko ga je prevevalo kako močno čustvo, to izrazil v verzu. Tokrat je svoje srčece razbremenil z naslednjimi verzi, ki jih je poslal kleriku Foschiniju:
– Bodo salezijanci prišli? – Protestanti da, se vprašujejo kristjani. Salezijanci ne. – Pridejo protestanti. – Marija, glej, odgovarjajo zlobneži, kaj nas je doletelo. Ozri se, o Mati, kako na kolenih kleči toliko tvojih otrok. Usmiljenje, usmiljene do njih naj te napolni, če ga že z nami nočeš imeti.

decembra je prišla iz Rima prva pošiljka papeževe pomoči.

Dne 13. maja 1882 je don Bosko ob velikem pričakovanju obiskal hišo v Faenzi. Takoj je hotel, da bi pripravili javno konferenco. Toda mnenja so bila deljena. Kakor bomo še povedali, je že več dni divjal hud boj proti salezijancem. Republikanski časopisi, ki so razglašali prostozidarske ideje, so tudi v Romanji bruhal nesramnosti in kletvice in v mestu so pripravljali politična zborovanja. V strahu, da bi konferenca lahko bila povod za izbruhe neredov proti nezaželenim gostom, so duhovniki skušali prepričati don Boska, da bi jo opustil. Toda don Bosko je ponovno odločno izjavil, da hoče javno govoriti. »Hočemo,« je dejal, »da vsi zvedo, za kaj gre; naj ne mislijo, da kujemo zaroto proti komur koli. Nismo prišli s slabimi nameni.« Ko so videli njegovo odločnost, so začeli razpravljati, v kateri cerkvi naj bi govoril. Ko jim je dal nekoliko govoriti, je dejal: »Pojdimo v mesto, obiščimo škofa, vprašajmo njega in se bomo domenili.« Izbrali so župnijsko cerkev servitov, eno največjih in najbolj obiskanih cerkva v Faenzi.

V nedeljo zjutraj 14. maja je blaženi daroval sveto mašo pri oltarju Matere Božje milosti, katere praznik so prav tisti dan obhajali, ob asistenci zbora bogoslovcev. Ko je videl, koliko ljudi je pripravljenih za obhajilo, je vzel iz ciborija veliko hostijo, ki so jo tam shranili za blagoslov, in jo razlomil na koščke, tako da je bilo zadosti za vse: bilo jih je osem.

Po maši je šel v semenišče. Kakšno veselje za tamkajšnje klerike! Tolikokrat so slišali govoriti don Taronija o njegovih krepostih, ustanovah in čudežih. In sedaj je med njimi. Sprejeli so ga na dvorišču pod veliko ložo. Blaženi se je približal s počasnim korakom, jih objel s svojim pogledom in dejal: »Kako zelo vas imam rad!« Odvedli so ga v dvorano, kjer jim je govoril. Ponovil je, da jih ima že dolgo rad, da je tolikokrat govoril o njih, da je tolikokrat molil zanje in si močno želel, da bi jih videl. Sedaj, ko jih je videl, je neizmerno srečen. Vprašal je rektora, ali bodo za počitnice šli domov. Ko je slišal, da ne, je dejal: »Srečni vi!« in jim pripovedoval o nekem svojem dvanajstletnem gojencu, ki je šel na počitnice in se ni hotel več vrniti. Don Taroni ga je vprašal, zakaj. Odgovoril je: »Če bi mogli videti duše dečkov, ki odhajajo na počitnice, bi videli, kako odhajajo z golobjimi perutmi in se vračajo s hudičevimi rogovi. Nerad vam povem: odhajamo z najboljšimi nameni, potem pa ... Vendar vam nočem pridigati. Meni je hudo, ko moji sinovi odhajajo na počitnice, jaz pa bi jih rad zadržal pri sebi. Menim, da je prav tako hudo vašim predstojnikom. Srečni vi! Vendar nočem pridigati.« Končno jim je priporočil svoje tri S, to je *Sanità Sapienza Santità* [zdravje, modrost, svetost] in vse na kratko razložil.

Ne smemo zamolčati, da so se škof in nekateri duhovniki bali, da bo prihod salezijancev škodoval semenišču, zlasti še, ko bi ti odprli zavod. Zato ga je rektor s to skrito bojaznijo opozoril, da je semeniščnikov vsako leto manj, in se priporočil v njegove molitve. Don Bosko ga je pomiril in mu zagotovil, da bo

faenško semenišče napredovalo. Njegovo napoved so tako kmalu potrdila dejstva, da sta škof in rektor menila, da morajo don Boska tudi zaradi tega imeti za svetnika.

Popoldne je pridigal kakim tristo fantom. Govoril je o priporočilu nekega očeta, ki je na smrtni postelji dal seme dobre pšenice trem sinovom, od katerih eden semena ni posejal, drugi ga je posejal malomarno, tretji pa tako, kakor je treba. Nauk: vsak žanje, kakor seje. Zatem je imel konferenco, ki je trajala skoraj eno uro. Govoril je z odra, stoje in z biretom v rokah pred številnim poslušalstvom in povedal, da je njegovo delo namenjeno koristi otrok. Naznanil je, da bo naslednji dan maševal v cerkvi sv. Antona Padovanskega in da bo govoril gospem Konferenca sv. Vincencija Pavelskega. Kjer koli je don Bosko začel svoje delo, je dajal velik pomen sodelovanju dobrih gospa, ki so vedno velikodušno pomagale.

Med mašo je razdelil veliko obhajil. V svojem kratkem nagovoru je izrazil gospem svoje veselje, omenil razne odpustke in način, kako si jih lahko pridobimo, pripovedoval o cerkvi Srca Jezusovega v Rimu in jo v papeževem imenu priporočil za pomoč.

Grofa Marcella Cavina je zadela težka bolezen in je bil v veliki nevarnosti. Bolnika in vso njegovo družino so zaradi globoke vernosti in dobrotelčnosti vsi zelo cenili. S pomočjo don Boskovih molitev bi želeli iz neba izsiliti ozdravljenje bolnika. Blaženi ga je dvakrat obiskal – drugič po opisani prireditvi, eno uro pred odhodom. O blagodatih, ki jih je don Boskov obisk prinesel sotrudnikom, semenišču in hiši Cavina, piše don Taroni: »Don Boskov obisk je silno spodbudil salezijanske sotrudnike, povečal število semeniščnikov v semenišču, domu Cavina pa prinesel vdanost v Božjo voljo tako bolnika kakor vse družine vse do smrti.«

Iz Turina je pred smrtjo blaženi poslal grofovemu bratu kanoniku Giuseppeju tri pisma. V prvem je izražena ena izmed trditev Božjega služabnika. Ko je 1875 govoril ravnateljem,²⁵ je zatrdil, da je njegova skrb, da se blagodati, ki mu jih je izkazal sveti oče, vračajo k svojemu izviru po novčiču sv. Petra. Da to ni bila samo njegova želja, temveč dejavno prizadevanje, je potrdil rop šest tisoč frankov, ki jih je iz Marseilla prinesel v Rim za papeža. Tukaj se ponovno pojavlja plemenita misel. V tem je bil dosleden s samim seboj. Vse od začetka novčiča sv. Petra 1849 je zbiral majhne, pa zelo dragocene darove med svojimi oratorijanci.

Predragi v Jezusu Kristusu!

Prejel sem vaše ljubeznivo pismo in se vam iz srca zahvaljujem. V Faenzi sem dvakrat obiskal vašega brata, ki je bil zelo bolan. Od takrat sem vedno sam molil zanj in pro-

²⁵ Prim. MB XI, str. 23 [BiS XI, str. 15] in zgoraj 98. Izvirna pisma don Boska kanoniku se hranijo v domačem arhivu hiše Cavina.

sil tudi druge, da so zanj molili. Ko sem bil pri njem, sem mu večkrat svetoval izredno sredstvo, ki ga je večkrat uspešno uporabil: obilno darilo svetemu očetu, ki je v veliki potrebi. Potem tega nisem več priporočal, ker je gospa vaša mama in vsa družina želela darovati dar za prejeto uslišanje. Meni pa so izročili lep dar za maše in molitve, ki smo jih zjutraj in zvečer opravljali pri oltarju Marije Pomočnice. Dragi moj monsinjor, jaz nikdar ne bom pozabil vsako jutro moliti pri sveti maši za vas, vi pa molite tudi zame, ki ostajam v presvetih srcih Jezusa in Marije najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. maj 1882

Čeprav mu je družina Cavina izročila svoje darove osebno, mu je kljub temu poslala še dva tisoč lir, ki jih je on namenil cerkvi Srca Jezusovega. Ko piše grofiču Carlu, vrednemu nosilcu imena in kreposti, uporablja blaženi vzdevek »grazioso«. Bilo bi zelo nasprotno njegovim navadam, če bi ta vzdevek nanašali na telesno ljubkost njegove osebe. Uporabiti ga moramo v splošnem pomenu, ki v piemontskem narečju pomeni »vljuden in uslužen«.

Predragi v N.G.J.K.!

Prejel sem vaša pisma in danes so prišle štiri položnice po 500 frankov, ki naj bi jih uporabili za večjo Božjo slavo in slavo blažene Device Marije z namenom, da bi prosili vzvišeno Kraljico nebes, da bi prihitela na pomoč vašemu bratu. Prav to sem si želel, ko sem bil na obisku v Faenzi. Nisem storil drugega kot nadaljeval že začete molitve pri oltarju Marije Pomočnice zjutraj in zvečer. Če ne bo naredila čudeža za njegovo telesno ozdravljenje, ga bo brez dvoma naredila za njegovo večno zveličanje. Moja želja bi bila ustanoviti dobrodelen zavod, ki bo podpiral svetega očeta, za katerega vem, da je v veliki stiski. Vsoto, ki ste mi jo poslali, bom še danes namenil za odplačevanje dolgov za gradnjo zavetišča in cerkve Srca Jezusovega v Rimu, za kar sveti oče sam zelo skrbi.

Dobri Bog naj usliši naše prošnje in podeli vse tiste milosti, ki niso v nasprotju z večjo Božjo slavo in s koristmi duše vašega brata.

Bodite tako dobri in izročite moje ponižne pozdrave vašemu gospodu bratu, njegovi materi, snahi in ljubeznivemu Carlinu, vašemu vnuku.

Bog naj jih vse blagoslovi. Molite tudi zame, ki vam ostajam vedno v srcih Jezusa in Marije najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin

Tretje pismo je prišlo nekaj dni pred grofovo smrtjo dne 19. junija.

Predragi don Giuseppe!

Kako žalostno me presenečajo pisma in novice, ki mi jih pošiljate o vašem gospodu bratu! V tej naši hiši in v cerkvi Marije Pomočnice molimo zjutraj in zvečer za milost ozdravljenja. Ali bo toliko molitev brez učinka? Nikakor se ne morem prepričati, razen če nam Bog hoče povrniti v duhovnem to, za kar ga prosimo v telesnem. Povejte vaši materi gospe markizi Cavina-Durazzo, da molimo posebej tudi zanjo. Če potem

Bog zahteva od nas popolno žrtev, potrpite! Bog je naš oče, Bog je naš gospodar in potrudili se bomo, da bomo rekli fiat voluntas tua. Tisoč pozdravov vam in vsej vaši družini. Imejte me v J. K. za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. junij 1882

Spomin na don Boska je v družini umrlega ostal vedno živ. Za bližnje božične praznike mu je kanonik Giuseppe poslal voščila in mu zaupal potrebe svoje duše. Dobil je naslednjo odgovor:

Dragi moj don Giuseppe!

Malo sem zamudil z odgovorom predvsem zato, da bi imel zadoščenje, da vam odgovarjam osebno in da bi vam zagotovil, kako zelo cenim vaša voščila in vaše molitve. Iz vsega srca se vam zahvaljujem in prosim Boga, da bi stokratno na vas, dragi don Giuseppe, na vso vašo družino in zlasti na vašega malega nečaka, ki naj ga Bog ohrani, izlil vso svojo milost.

Prosimo me, da bi jaz prosil Boga za razsvetljenje, ki bi vam pomagalo spoznati pot v nebesa. Da, storil bom to iz vsega srca in vas prosim, da bi storili isto vi zame. Če bi vas Gospod navdihnil, da bi prebili nekaj časa pri nas, bi to bilo, kakor če bi brat povabil brata ali gospodar služabnika v svojo hišo. Obilo dela je pripravljenega tudi za vas. Skrbite z vso pozornostjo za svoje zdravje in za svojo starost.

Ker mi pišete v globokem zaupanju, se tudi jaz priporočam v vaše molitve in spomin pri svetih daritvah. Zaposlen sem z zelo pomembnimi nalogami, zlasti za zunanje misijone. Reči moram, da je res posledica Božjega posega, da mi uspeva, zato veliko pričakujem od vaših molitev.

Bog naj vas blagoslovi, vedno mi dragi gospod Giuseppe, in vas ohrani pri čilem zdravju. Bodite tako dobri in posredujte moja ponižna voščila vsej vaši spoštovani družini in me imejte vedno v N.G.J.K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. november 1882

Razcvet oratorija je spravil na noge sovražnike dobrega, ki so se z ognjem in mečem vrgli na salezijance. Nekega dne v času odmora je izstreljena puščica preletela celo dvorišče. Namenjena je bila don Rinaldiju. Pravi čudež je, da ni nikogar zadela. Neke noči so zlobne roke polile vrata s petrolejem in jih zažgale. Tudi z dobrimi je prihajalo do nesporazumov, ki so vodili k nasprotovanju. Iz vseh teh razlogov je vedno bolj raslo prepričanje, da naj bi don Bosko odpoklical svoje in zaprl hišo. Toda on je, kakor je pričal don Berto na procesu, odgovoril prosilcu, da kljub vsem naporom hudega duha in sektašev ne bo nikdar zaprl hiše v Faenzi in bo ta prav nasprotno zelo napredovala. Tajnikovo trditev potrjuje pismo, ki ga je don Bosko poslal kanoniku Cavini.

Najdražji v N.G.J.K.!

Z velikim veseljem sem prejel vaše pismo, v katerem mi sporočate dobre novice o vsej vaši družini. Zahvaljujem se Bogu, da so vsi zdravi, in prosim Boga, da bi se stanje

še izboljševalo in da bi vas Božja milost ohranila vztrajne v božji službi, za katero se vam pripravlja bogato plačilo v nebesih.

Z veliko žalostjo pa sem sprejel v vednost težave, ki onemogočajo delo za zapuščeno mladino. Ali naj prepustimo polje sovražniku duš? Nikdar!

V velikih nevarnostih je treba podvojiti napore in žrtve. Mi bomo storili vse, kar je v naši moči, vendar morate tudi vi in vaši prijatelji storiti, kar je v vaši moči, da bomo odprli zavetišče za zapuščeno mladino. Premislite o možnostih in storite, kar je potrebno.

Nimam časa, da bi pisal kaj več. Zagotavljam vam pa, da bom vsak dan pri sveti maši molil za vas, dragi don Giuseppe, in za vašo ugledno družino.

Prosim vas, da tudi vi priporočite Gospodu celotno salezijansko vojsko zlasti sedaj, ko smo se odločili, da dokončno zavzamemo Patagonijo.

Bog naj nas vse blagoslovi in imejte me za najvdanejšega v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. september 1883

Ne samo, da don Bosko ni hotel zapustiti Faenze, temveč se je zavzel, da bi poiskali v mestu ustrežnejši kraj, kjer bi imeli večjo svobodo delovanja. V pričakovanju nove namestitve sta Odbor sotrudnikov in don Bosko sklenila zasebni dogovor,²⁶ ki naj bi veljal, dokler se oratorij ne bi preselil iz Borga v notranjost mesta. Tukaj se je ustanova znatno razširila in nadaljuje svoje delovanje ne samo v svoji neposredni bližini, temveč po celi Romanji.

²⁶ Dodatek, št. 48. Dogovor so sklenili pred odhodom, vendar s precejšnjo pripravo. Mogoče bo koristno vedeti, da je blaženi med svojim bivanjem v nekdanjem samostanu stanoval v predzadnji sobi proti vzhodu v stavbi, ki se z dvorišča razteza proti zahodu.

11. POGLAVJE

HČERE MARIJE POMOČNICE OB SMRTI SVOJE PRVE VRHOVNE PREDSTOJNICE

KO JE DLAKOCEPSTVO PRAVOSODJA ZAPLETLO zadevo don Bonettija, je odvetnik Leonori pisal don Bosku:¹ »Menim, da je sedaj trenutek, da bi predložili v odobritev konstitucije sester in bi se pri tem držali postopka, kot ste ga uporabili za potrditev moške veje. Tako bi odpravili vsa vprašanja.« Tudi drugi so bili istega mnenja. Tudi don Bosku se nikakor ni mudilo s prizadevanjem za to potrditev. Bilo mu je dobro znano, kako so bili v Rimu naklonjeni čim večji neodvisnosti ženskih družb od moških in da bi bila taka ločitev v tem trenutku zelo škodljiva, ker je bilo treba komaj rojeno družbo prepojit s pravim ustanoviteljevim duhom. Pri tem je šel po stopinjah gospodov Misijonske družbe, ki niso hoteli, da bi pravila, ki jih je dal sv. Vincencij Pavelski hčeram krščanske ljubezni, bila potrjena.²

Rekli smo, da je nova družba veliko obetala. Od 1881 so po zgledu salezijancev, ki so to delali že od leta 1872, hčere Marije Pomočnice začele tiskati vsakoletni splošni imenik sester in domov z dodatkom kratkih življenjskih podatkov umrlih sester. Vrhovni svet je bil tako sestavljen:

VRHOVNA PREDSTOJNICA sestra Maria Mazzarello

VIKARKA sestra Caterina Daghero

EKONOMKA sestra Giovanna Ferettino

PRVA ASISTENTKA sestra Emilija Mosca

DRUGA ASISTENTKA sestra Enrichetta Sorbone

MAGISTRA NOVINK sestra Petronilla Mazzarello

¹ Rim, 21. junij 1881.

² Leta 1901 je Kongregacija za škofe in redovnike med pogoje za odobritev ženskih redov zahtevala neodvisnost od moških redov, a z istim ciljem. Leta 1918 je ta odlok postal člen novega Zakonika kanonskega prava. Za hčere Marije Pomočnice je odlok začel veljati 1906. Leta 1921 je Benedikt XV. imenoval don Albera za apostolskega delegata za hčere Marije Pomočnice z nalogo, da on sam ali po svojem zastopniku ohranja pri njih ustanoviteljevega duha.

Navedenih je 97 sester z večnimi zaobljubami in 56 z začasnimi, 55 novink in 7 sodelavk. Ta zadnji naslov so nosile sestre, ki so imele enake pravice in enake obveznosti kot druge, bile pa so oblečene v črno in so nosile šal namesto modestina (opršnik). Toda razlika v obleki je pomenila tudi razliko v položaju. Zato so se pogosto čutile manjvredne, kot da bi bile drugorazredne sestre, kar je bilo proti značilnosti ustanove in ustanoviteljevi zamisli. Toda primernost, da bi bile malo lažje oblečene, ker so se posvečale težjim delom in so imele stik z zunanjim svetom, je odsvetovala spremembo. Zato so nadaljevale tako do 1922, ko so v konstitucije vključili člen 21, ki pravi: »Sestre, ki so jim dodeljene zunanje naloge, imajo lahko, ko gredo iz hiše, skromno oblačilo, ki pokriva redovno obleko.« Od tedaj so znotraj doma vse enako oblečene.

V materni hiši v Nizzi Monferrato je bil hišni red enak redu v Oratoriju: vrhovna predstojnica je bila ravnateljica, ki ji je stala ob strani vikarka, ki je v resnici vodila zavod. Drugih hiš je bilo 23, od teh dve na Siciliji (Catania in Bronte), tri v Franciji (Nica, Navarre in Saint-Cyr) in šest v Ameriki (Almagro, La Boca, S. Isidoro in Patagones v Argentini ter Villa Colón in Las Piedras v Urugvaju). V letih 1881–1882 jih je bilo odprtih deset, od teh osem v Italiji (Fontanile, Visone, Incisa Belbo v škofiji Acqua; Rosignano Monferrato v škofiji Casale; Sampierdarena v nadškofiji Genova; Trecastagni v nadškofiji Catania in Máscalli Nunziata v škofiji Acireale), ena v Franciji (Marseille) in ena v Argentini (Moron pri Buenos Airesu).

Sredi velike gorečnosti je Bog poklical k sebi njo, ki je vsa zaprta v svojo ponižnost bila notranja gonilna sila v dobi počasne priprave. Do tedaj je ustanova morala pognati najprej globoke korenine redovnega življenja, da bi drevo raslo ravno in krepko. V ta namen je bila delovna in zvrhana svetost matere Mazzarello tisto, kar si je don Bosko mogel najboljšega želeti. Toda sedaj je vedno hitrejši razvoj in vedno obširnejše delovno področje zahtevalo na čelu ustanove glavo, ki bi srečno povezovala nadnaravne darove in neobičajne naravne sposobnosti. Sama Mazzarello, ki je kot razsvetljena redovnica dobro razumela to potrebo, je za volitve vrhovne predstojnice 1880 hodila od ene sestre do druge in jih prepričevala: »Glej, sedaj Družba potrebuje izobražene predstojnice, ker je vedno več izobraženih deklet, ki veliko vedo in je zato težko razločevati pravo krepkost. Med kmečkimi dekleti ni tako, v tej takoj razpoznaš, kaj so. Toda za vodstvo drugih je treba veliko kreposti in veliko izobrazbe. Zato izberite Maddaleno Martini, četudi je v Ameriki, ali sestro Caterino Daghero.« Niso je poslušale. Toda eno leto pozneje so njen nasvet morale upoštevati.³

Bolezen, ki jo je pripeljala v grob, je že več let nosila v prsih. Tisto zimo je čutila od časa do časa topo bolečino v ledjih, kar jo je oviralo pri delu, vendar

³ Prim. MACCONO, *Suor Maria Mazzarello*, str. 268 (1. izdaja).

se ni zanimala za to. Na potovanju v Sampierdareno, ko je spremljala sestre misijonarke, jo je napadla visoka vročina. Ko si je malo opomogla, se je vkrcala na ladjo za Marseille, da bi obiskala svoje hčere v Franciji. Toda v Sanit-Cyru jo je napadlo močno vnetje trebušne mre. Tako je ostala tam cel mesec, trpela in dajala dober zgled.

Po vrnitvi je dobila v Nizzi don Boska, ki ga je vprašala, ali bo spet popolnoma ozdravela. Božji služabnik ji je odgovoril z basnijo: »Nekega dne je smrt potrkala na vrata nekega samostana. Vratarica je odprla in smrt ji je dejala: Pridi z menoj. Vratarica ji je odgovorila, da to ni mogoče, ker ni bilo nikogar, ki bi jo nadomestil v njeni službi. Smrt je meni nič tebi nič vstopila v samostan in ponavljala svoj »pridi z menoj« vsem, ki jih je srečala, pa naj so bile sestre, postulantke ali študentke in celo kuharica. Toda vse so ji odgovarjale, da ne morejo z njo, ker imajo še toliko opraviti. Tedaj je smrt stopila k predstojnici in ji rekla »pridi za menoj«. Tudi predstojnica je našla kopico izgovorov, da ji ne bi bilo treba iti. Tokrat pa je bila smrt odločna in je rekla: Predstojnica mora svetiti vsem drugim z dobrim zgledom, tudi če gre za potovanje v večnost. Zato pridi z menoj, ker ne sprejemam tvojih izgovorov. Predstojnica je morala skloniti glavo in iti za njo.« Mati je razumela, vendar se je delala, kakor da bi vzela vse za šalo, da ne bi užalostila navzočih sester.

V Saint-Cyru bolnica ni imela druge želje, kot da ne bi umrla zunaj hiše v Nizzi Monferrato, daleč od svojih hčerk. Gospod jo je uslišal. Vrnila se je tja 28. marca. Prav nič se ni varala: don Boskove besede so ji jasno napovedale, da bo bila njena smrtna ura. S to mislijo v duši so ji izrazi veselja, s katerimi so jo sprejele sestre, močno boleli. Dejansko še nista minila niti dva tedna, ko se je vnetje trebušne mre pokazalo s še večjo silovitostjo.

V svoji ponižni in odkriti preproščini je trpela, molila, prepevala Marijine pesmi, se zanimala za druge in vsem znala reči dobro besedo. Nekega dne je sestram vrhovnega sveta in starejšim sestram dala tri opomine: Po njeni smrti naj ne bo nikakršne zavisti. Dokler je bila še ta revna obleka, ta beda, je ni bilo. Toda po njeni smrti? ... Pomagajo naj si med seboj v dobrem, toda vodstvo hiše naj prepustijo tisti, ki ji to pripada ... Sestre so zapustile svet, naj si torej v Družbi ne gradijo sveta, ki bi bil podoben zapuščenemu.

Dne 10. maja je prišel iz Španije don Cagliero. Don Bosko je bil daleč iz Turina. Ker bolnica ni mogla dobiti njegovega zadnjega blagoslova, si je želela, da bi prišel vsaj vrhovni duhovni voditelj. Don Cagliero je prišel, ko je že prejela zakramente za umirajoče. Toda na predvečer njene smrti je tri četrt ure ostal pri njeni postelji in ji dal priložnost, da je govorila o svoji duši. Umrla je sveto jutraj 14. maja, v soboto. Bilo ji je 44 let.

Življenje in vodstvo matere Mazzarello je neovrgljiv dokaz, da je don Bosko dobro izbral, ko jo je postavil na čelo nastajajoče Družbe. Sicer bolj jezljive na-

rave se je znala premagovati in postala posebljena potrpežljivost. Neizobražena je bila deležna odkritega spoštovanja sester, ki so imele za seboj visok študij. Nadvse skromna je v veliki meri posedovala umetnost opominjanja, skrivnost prepoznavanja poklicev in dar pomirjanja duhov. Njeno smrt je žalostno objokovala množica njenih hčera, toda glas o njeni svetosti, ki je obdal s svetniškim sijajem njeno osebo, je bil tudi ponos njene redovne družine in je kaj kmalu vodil k procesu za njeno razglasitev za blaženo.

Opozorili so in še sedaj opozarjajo, da ni znamenj, ki bi kazala, da je bil don Bosko udeležen pri tem žalostnem dogajanju. Treba je opozoriti na več stvari. Na dan smrti je bil don Bosko v Firencah, kjer sta z don Ruom iskala način, kako bi rešila neprijetne zaplete in dala končno veljavno usmeritev novi hiši. Poleg toliko zasebnih izjav nismo prejeli nobenega izrecnega poročila. Če potem govorimo o sestrah, moramo reči, da je javno in zasebno poveličeval delo njihove Družbe, vendar ni nikdar imenoval kake posamezne redovnice. Ta zadržanost je bila v skladu z njegovim stališčem, iz katerega ga za nič na svetu ne bi mogli premakniti. Prav tako ne smemo pozabiti na opažanja, ki so mu jih v Rimu ponavljali glede odnosa vrhovnega predstojnika salezijancev do Družbe hčera Marije Pomočnice,⁴ niti na namigovanja, ki so prihajala iz Turina zaradi podtalnega hujskanja sester proti škofovi jurisdikciji.⁵ Vse te okoliščine so ga opozarjale na potrebno previdnost, da je preprečil nerazumevanje, in se zato izogibal vsemu, kar bi mu moglo naprtiti očitke, da se preveč vmešava v vodstvo zgolj škofijske ustanove.

Toda če ni govoril don Bosko, je govoril *Vestnik*. Takoj v junijski številki je objavil kratek življenjepis, poln pohvale. Pozneje je v naslednjih petih številkah podal tehten življenjepis, v katerem so bile jasno nakazane kreposti in zasluge pokojnice.⁶ Nikakor ne moremo predpostavljati, da enega in drugega don Bosko ne bi videl. Nasprotno, zdi se nam, da lahko tu in tam zasledimo popravke in dodatke izpod njegovega peresa.

Po pravilih je med odsotnostjo predstojnice Družbo vodila njena vikarka. Po takratnih konstitucijah pa izvolitev nove predstojnice ne bi smela zamujati več kot dva tedna. Toda vikarka je v pismu, v katerem je sestram sporočala podrobnosti o smrti matere Mazzarello, dodala prepis pisma, ki ga je v don Boskovem imenu pisal vrhovni duhovni voditelj.

SESTRI CATERINI DAGHERO, VIKARKI.

Častita sestra in hčere v Jezusu Kristusu!

Velečastiti gospod don Bosko, naš in vaš ljubljeni predstojnik in oče, se je v globoki ža-

⁴ Prim. MB XIV, str. 222 in 227 [BiS XIV, str. 145 in 149].

⁵ Prim. zgoraj, str. 138.

⁶ September, oktober in december 1881 ter marec in junij 1882.

losti udeležil žalovanja, ki ste ga vse občutile ob smrti velečastite matere predstojnice. Medtem ko priporoča Bogu dušo umrle, ne pozablja na njene hčere sirote.

Želi, da bi bile vse vdane v Božjo voljo, in vas prosi, da bi ostale združene z vezmi ljubezni obenem s točnim izpolnjevanjem pravil vaše Družbe. Ker zaradi okoliščin ni mogoče izvesti, kar je v tretjem členu četrtega naslova vaših konstitucij predpisano o izvolitvi generalne matere, se volitve prenesejo na prihodnji avgust ob svetih duhovnih vajah.

Spodbuja vas, da bi zaupale v Božjo previdnost in v materinsko varstvo Marije Pomočnice. Prav tako želi, da bi vsak dan v vseh domovih Družbe molile en očenaš, eno zdravamarijo in slavaočetu k Svetemu Duhu, da bi vam naklonil mater, kakor je bila prejšnja, ki bi vas vse vodila v nebesa.

Priporočite me Bogu v vaših gorečih molitvah. Ostajam v J. K. vaš ravnatelj in oče.

DUH. GIOVANNI CAGLIERO

Turin, 24. maj 1881

Volitve so bile določene za 12. avgust. Generalni kapitelj se je zbral v cerkvi Naše ljube Gospe Božjih milosti v Nizzi Monferrato. Kapitlja so se udeležile vse ravnateljice iz Italije in Francije. Dovolili so, da so bile navzoče tudi gojenke. Potem ko so prosili za razsvetljenje Svetega Duha, je don Bosko kot generalni predstojnik v navzočnosti don Cagliera kot generalnega direktorja in don Lemoyna kot krajevnega ravnatelja po priložnostnem nagovoru v Božjem imenu odprl zasedanje. Za tajno glasovanje in štetje glasov sta bili določeni sestra Rosalia Pestarino, ravnateljica konvikta v Chieriju, in sestra Adela David, ravnateljica hiše v Vallecrosii. Kapitelj je menil, da bi don Bosko določil tri sestre za izvoljive, toda don Cagliero se je odločno uprl. Volivk je bilo 21. Izvolile so sestro Caterino Daghero iz Cumiane. Pravila so zahtevala starost petintrideset let, ona pa jih je imela samo petindvajset. Toda don Bosko je dovolil spregled. Izvolitev so povsod sprejeli z velikim veseljem, saj je nova predstojnica imela velik ugled med bližnjimi in daljnimi sestrami.

Ko so pripravljali volitve in se je don Bosko pogovarjal s sestro Daghero, ji je Božji služabnik rekel: »Za revico, ki bo nasledila mater Mazzarello, imam že pripravljeno lepo škatlo mandljevih grenčic, kajti revica ...« Dejansko je predstojnicam poslal ne eno temveč dve škatli, prvo z mandljevimi grenčicami in drugo s slaščicami in ju pospremil s tem pismom:

BODOČI GENERALNI PREDSTOJNICI HČERA MARIJE POMOČNICE.

Velečastita generalna mati predstojnica!

Pošiljam vam nekaj sladkorčkov, ki jih razdelite med vaše hčere. Ohranite zase sladkost, ki jo imejte vedno v stikih z drugimi, bodite pa tudi pripravljene, da boste sprejele grenčice ali bolje grenke zalogaje, ko vam jih bo Bog hotel poslati.

Bog naj vas blagoslovi in vam da krepost in pogum, da boste posvetili sebe in vso skupnost, ki vam je izročena.

Molite zame, ki ostajam v J. K. najponižnejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Nizza Monferrato, 12. avgust 1881

Po končanem zboru so se sestre odpravile na dvorišče in počakale don Boska, s katerim je bila tudi grofica Gatti. Blaženi je dejal: »Koliko vas je že! Hiša je velika, pa bo še večja. Pogum! Izgubile ste ponižno mater, toda dobile ste drugo, še bolj ponižno. Izgubile ste sveto mater in dobile drugo, ki ne bo nič zaostajala za njo ... Kje imate vašo predstojnico? Poiščite jo in ji recite, naj se pokaže.« Iskale so jo in našle na podstrešju vso skrušeno in s solzami v očeh.

Tisto popoldne so v dvoranci pripravili majhno praznovanje v čast izvolitve generalne matere in v čast don Bosku. Dobri oče je želel, da bi mati Daghero zasedla prostor med njim in grofico Gatti. Na koncu predstave je dejal: »To je torej vaša mati. In vi, mati, imate tukaj svoje hčere. Vidim, da sta tam že dva *cabarets* [pladnja], eden z mandljevim grenčicami in drugi s slaščicami [grenčice so bile kakor bobi]. Razdelite jih, mati, najprej eno žličko grenčic vsaki sestri in potem slaščice.« Ko so vse razdelili, je don Bosko obrnjen k materi dejal: »Storite vedno tako. Vsaki in vsem malo grenčic, ki denejo dobro duši in telesu, in malo slaščic, te vedno nazadnje.«

Don Bosko je v Nizzo prišel že 2. avgusta, da bi vodil duhovne vaje za gospe in gospodične, ki so mu dale veliko opraviti v spovednici in zasebnih pogovorih. Vsak večer po molitvah je imel kratek nagovor. Sestra Angela Rinaldi se spominja, da je nekega večera razvil naslednje misli: »Mnogi pravijo, da je don Bosko svetnik in da dela čudeže. Toda jaz vam lahko povem, da je don Bosko ubog duhovnik, orodje v Božjih rokah za velika dela. To je res. Vedno za zveličanje duš, zlasti mladine. Toda on ne bi mogel narediti nič brez vaše pomoči ... On pričakuje od vas podporo vaših molitev, potrjenih s pristnim krščanskim življenjem, pričakuje pa tudi podporo vaših majhnih in velikih darov.« Te duhovne vaje so prinesle tako obilne sadove, da je 1882 vzkliknil: »Če ne bi ustanovil Družbe hčera Marije Pomočnice, bi jo ustanovil samo zato, da bi mogel doseči toliko dobrega.«

Med udeleženkami duhovnih vaj je bila tudi don Boskova pranečakinja Eulalia Bosco, hčerka Francesca, sina brata Giuseppeja. Ko jo je zagledal, je vzkliknil: »Tvoja sestra Marija je želela vstopiti letos kot postulantka. Toda mati Božja Marija jo hoče imeti pri sebi v nebesih in na njenem mestu želi sedaj tebe.« Deklica je bila vsa začudena: »Ne, ne,« je odgovorila. »Moji sestri to bolj pristaja in jaz nočem postati nuna.« Postala je inšpektorica v rimski provinci, dolga leta članica vrhovnega sveta in živi še danes (1933).

Medtem ko je skrbel za duhovne vaje in za sestre, je don Bosko v prostem času predeloval *Preskrbljenega mladeniča* in dodajal potrebne in primerne pobožne vaje. O tem je pisal svojemu tajniku:

Predragi don Berto!

Ko boš prišel sem, vzemi s seboj stare zvezke Preskrbljenega mladeniča, ker sem vzel zvezke, ki ne sledijo že prebranim. – Posveti se! Skrbi zase in za vse naše sinove⁷ ter za grozdje. Na svidenje in moli zame, ki ostajam tvoj v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Nizza Monferrato, 8. avgust 1881

Dne 8. avgusta je hotel tudi počastiti nekega svojega nekdanjega gojenca, ki je v Nizzi ustanovil Katoliško delavsko združenje. Ta je spominjajoč se pohvalnih besed, ki jih je don Bosko izgovoril na svoj godovni dan,⁸ skušal izrabiti priložnost, da bi počastil njega in storil dobro njegovim članom. V soglasju s častnim predsednikom grofom Cesarejem Balbom je sklical člane Združenja na slovesno sejo, ki so jo počastili župniki in drugi cerkveni možje in ki ji je predsedoval Božji služabnik. Don Bertello je prebral priložnostni nagovor. Pred njim in za njim so govorili še drugi. Don Bosko se je prisrčno zahvalil in pokazal, kako je bil vedno prijatelj delavcev.⁹ Štiri dni po prireditvi, malo pred odhodom iz Nizze, se jih je ljubeznivo spomnil in predsedniku takole pisal:

Predragi Carlo Brovia!

Včeraj sem se hotel osebno zahvaliti članom Katoliškega delavskega društva in tebi, ki društvu predseduješ. Zmanjkalo mi je časa, pa tudi priložnosti ni bilo. Ti me boš zastopal in vsakemu povedal, kako zelo sem bil zadovoljen in da bom ohranil neizbrisen spomin na ta večer, ki ga lahko imenujem krščansko socialno prireditev. Bog naj pomnoži število.

Bog naj blagoslovi tebe in vse združenje. Izroči moje ponižne pozdrave grofu Cesareju Balbu in molite zame, ki ostajam vedno vaš v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Nizza Monferrato, 12. avgust 1881

S tem prizadevanjem je skušal don Bosko obdati dom sester z naklonjenimi sosedi, zlasti ker jih vsi v kraju niso najrajši videli, kot smo že imeli priložnost omeniti.

Oktober se je nova generalna mati odpravila v Rim. Don Bosko je poslal na Sicilijo don Cagliera, da bi obiskal salezijance in hčere Marije Pomočnice in da bi jim pridigal duhovne vaje. Toda preden je šel naprej, se je za nekaj dni ustavil v Rimu in v Maglianu. Ko se je približal čas odhoda, mu je mati Daghero pripepljala nekaj sester, ki naj bi jih povedel tja dol v Trecastagni in jim pomagal pri začetku njihove ustanove.

Priložnost je bila zelo slovesna. Številni romarji, vsi dobri italijanski katoli-

⁷ Prim. MB XIII, str. 870 [BiS XIII, str. 569].

⁸ Prim. zgoraj, str. 115–116.

⁹ *Bollettino Salesiano*, september 1881.

čani, so prihiteli k nogam Leona XIII. v znamenje protesta in tolažbe za nedavno težko žalitev Kristusovega namestnika. V noči 13. julija je ob prenosu trupla Pija IX. iz Vatikana na kraj, ki si ga je izbral za svoj grob, skupina od sektašev plačanih hudodelcev napadla sprevod, ga hotela razbiti in s satansko hudobijo vreči papeževo truplo v Tiberu. Toda ni se jim posrečilo. Ogorčenje nad tem hudodelstvom se je dvignilo po celem svetu in še posebno v Italiji. Dne 16. oktobra se je kakih dvajset tisoč italijanskih romarjev zbralo v baziliki glavarja apostolov in navdušeno pozdravljalo naslednika sv. Petra. Naslednje jutro je bil sprejem v vatikanskih ložah, kjer so se romarji razporedili po pokrajinah. Mati Daghero in sestre so se priključile piemontski skupini, kot so to storili tudi drugi salezijanci z don Cagliom na čelu.

Nikdar si ne bi mogle predstavljati kaj veličastnejšega, kot ko se je sveti oče s svojim spremstvom prelatov začel pomikati v slovesnem sprevodu. Videle so, s kako ljubeznivo naklonjenostjo se je papež ustavil, ko je slišal imenovati salezijance, in se zadržal v pogovoru najprej s klerikom Eusebiem Calvijem¹⁰ in potem z don Cagliom.¹¹ Slišale so ga, kako je rekel: »Don Bosko je svetnik.« Tudi nje so predstavili njegovi svetosti. Ustavil se je in dejal: »Don Boskove sestre, koliko hiš imate in kje jih imate?« Mati Daghero je padla na kolena in vsa preseščena in zmedena ni našla besed, da bi odgovorila. Don Cagliero ji je priskočil na pomoč. Ko je papež slišal, da so celo v republiki Argentini, v Urugvaju in v Patagoniji, je vzkliknil: »Oh, kako pridne sestre! Celu v Patagoniji! Bog naj vas blagoslovi vse, vse. Blagoslovi naj vašega predstojnika in vse domove.«

Leto 1881 se je končalo z lepim darilom hčeram Marije Pomočnice. Don Bosko je zadnji dan decembra imel sanje o njihovi ustanovi, ki jih je pripovedoval don Lemoyne. Ta jih je kakor vedno, če je šlo za kako zadevo, ki se je tikala njegove osebe, takoj zapisal. Pripovedovali bomo po njegovih zapiskih.

Don Bosku se je zdelo, da nabira kostanj v kostanjevem gozdu pri Castelnuovu. Bilo ga je veliko lepega in debelega v precej visoki travi. Ko je bil ves pozoren na nabiranje, se je pojavila neka ženska, ki je prav tako nabirala kostanj in ga devala v košarico. Don Bosku se ni zdelo prav, da si je upala nabirati kostanj v gozdu, ki ni bil njen. Vprašal jo je: »S kakšno pravico ste tukaj? Ne razumem, kako si upate nabirati kostanj na mojem posestvu?«

»Kaj še,« je odvrnila, »ali ni to moja pravica?«

»Menim, da je ta gozd moja last in da je tudi kostanj moja last.«

»Naj bo. Toda jaz nabiram kostanj zase.«

Ženska je govorila odločno, ne da bi prekinila nabiranje, zato se je don Bosku zdelo bolj pametno ne vztrajati pri svojem in ga je sam še naprej nabiral. Ko sta oba imela polne košare, je ženska poklicala don Boska in ga vprašala: »Ali

¹⁰ Dodatek, št. 49.

¹¹ *Bollettino Salesiano*, november 1881. Za potovanje don Cagliera na Sicilijo glej Dodatek, št. 50.

veš, koliko kostanjev je tukaj notri?«

»Čudno vprašanje mi postavljate.«

»Odgovori na vprašanje. Veš, koliko jih je?«

»Seveda ne vem. Saj nisem vedeževalec.«

»No, potem ti bom pa jaz povedala.«

»Koliko jih je?«

»Petsto štirje.«

»Petsto štirje?«

»Točno. In veš, kaj predstavljajo ti kostanji?«

»Kaj?«

»Hiše hčera Marije Pomočnice. Toliko bo hiš, ki jih bodo ustanovile tvoje hčerke.«

Med pogovorom sta zaslišala kričanje, kakor če bi na ves glas govorili pijanci. Jasno je bilo, da so se kričači pomikali skozi gozd. Don Bosko je prestrašen zbežal in ženska za njim. Ustavila sta se na bregu neke reke. Naprej nista mogla, nazaj je bilo prenevarno. Don Bosko je bil na trnju. Medtem pa so se kričači bližali in neusmiljeno teptali kostanj, ki je ostal na tleh.

Pripomba don Lemoyna: »Mogoče so to ovirani poklici zlasti zaradi nasprotovanja hišam naših sester ali bolj usoda tistih, ki ostanejo v svetu.«

Don Bosko se je zaradi tega kričanja zbudil, toda pozneje je spet zaspal in začel sanjati. Zdelo se mu je, da sedi ob bregu velike reke. Blizu njega je sedela tudi ženska s košaro kostanjev. Od daleč je bilo še vedno slišati kričanje tistih pijancev. Zdelo se je, da se oddaljujejo in gredo na neki hrib. Toda to je trajalo le nekaj trenutkov.

Don Bosko je gledal tiste kostanje, ki so bili zares lepi in debeli. Ko pa jih je bolj opazoval, je videl, da so bili vsi preluknjani od črvov.

»Kaj bomo naredili s temi, ki so črvivi?« je vprašala ženska.

»Treba jih je odbrati, da ne bodo pokvarili še drugih. Treba je odposlati tiste hčerke, ki niso pridne in nimajo duha hiše, ker jih grize črv ošabnosti ali drugih nečednosti, še zlasti če gre za postulantke.«

Don Lemoynova pripomba: »Kostanji iz drugih sanj pomenijo hčere Marije Pomočnice.«

Don Bosko si je še naprej ogledoval kostanje in jih nekaj vzel v roke. Ugotovil je, da ni bilo veliko pokvarjenih. To je rekel ženski. »Ali meniš, da so drugi vsi dobri? Kaj pa če imajo v sebi črva, ki še ni prilezel ven?« je odvrnila ženska.

»Kako naj jih odkrijemo?«

»To ni preprosto! Nekatero se znajo tako pretvarjati, da jih je težko spregledati.«

»In kaj potem?«

»Glej, tu velja samo eno sredstvo. Preizkusi jih s pravili in jih dobro opazuj.

Videl boš, katera ima in katera nima Božjega duha. To je preizkušnja, ki zelo težko premoti dobrega opazovalca.«

Don Bosko je razmišljal in opazoval kostanje, ko se je nenadoma zbudil. Začelo se je daniti.

Don Bosko je don Lemoynu izjavil, da so se mu te sanje vračale cel teden. Bilo je zadosti, da je zaspal, in že se je prikazala ženska z jerbasom kostanjev. Nekoč mu je takole govorila: »Pazi na pokvarjene in nečimrne. Preizkusi jih. Vsuj jih v lonec z vodo. Preizkus je pokorščina. Kuhaj jih. Iz pokvarjenih brizgne umazanija, če jih stisneš. Take vrzi proč. Nečimrne, se pravi votle, splavajo na površje. Nočejo ostati spodaj skupaj z drugimi, zato splavajo navzgor, ker se hočejo pokazati. Poberi jih z zajemalko in vrzi proč. Pazi pa tudi na dobre, kajti čeprav so kuhani, še niso popolnoma čisti. Treba je najprej odstraniti lupino in potem še kožico. Tedaj se ti bodo zdeli lepo beli. Pa vendar pazi: nekateri so dvojni. Odpri jih in videl boš, da imajo notri kožico, za katero se skriva grenkoba.«

Ne bi bilo mogoče natančneje opisati oseb, ki živijo skupaj v isti redovni hiši, in da je tudi dobrim srcem težko priti do dna.

12. POGLAVJE

POSVETITEV CERKVE SV. JANEZA EVANGELISTA

V PISMU 1. JANUARJA 1882 je don Bosko sotrudnikom takole poročal o cerkvi sv. Janeza Evangelista: »Lahko rečemo, da je ta veličastni spomenik, ki so ga sotrudniki in sotrudnice postavili v čast našemu velikemu dobrotniku papežu Piju IX., končan. Slikarji in dekoraterji so že poslikali kor, srednjo in obe stranski ladji, zidove ob straneh in v nekaj dneh bodo vse končali. Marmornat tlak je položen in v zvoniku je pet zvonov, ki bodo s svojim čistim zvokom vabili Turinčane v svetišče. Sedaj nameščajo oltarje, sestavljajo spovednice, vzdavajo vrata in okna ter postavljajo klopi. Vitez Bernasconi iz Vareseja, slavni izdelovalec orgel, postavlja v cerkvi veličastno glasbilo, ki bo delalo čast njegovemu imenu in bo kras naše cerkve.«¹ Oglejmo si notranjščino svetišča po vrsti, kot nam jo je začrtal don Bosko, in pustimo koncert zvonov in orgel za konec.

Don Boskov »kor« je apsida s prezbiterijem. Osrednja slika v apsi predstavlja prizor s Kalvarije, ko Jezus s križa pravi materi Mariji *Žena, glej tvoj sin* in Janezu *Glej, tvoja mati*, in skupino pobožnih žena, ki stojijo pod križem. Zraven je skupina angelov, ki molijo, in eden izmed njih podaja Odrešeniku kelih trpljenja. Podoba je izdelana po vzoru bizantinskega mozaika, slikar pa je Turinčan Enrico Reffo. Ta je poslikal tudi stranske stene prezbiterija in prikazal dobrotno delo krščanske ljubezni sv. Janeza, o katerem pripovedujejo stari cerkveni zgodovinarji. Na prvi freski na evangelijski strani apostol pred skupino vernikov, ki izraža spoštovanje njegovi častiti osebi, izroča škofu iz Smirne dečka, ki naj bi ga vzgojil za službo v svetišču. Na sliki na nasprotni strani sv. Janez na strmem kraju dohiti in objema ubogega fanta, ki se je izpridil in je bil poveljnik tolpe razbojnikov. Z obema podobama je hotel slikar predstaviti don Boskovo varovalno in odrešensko delo za mladino. V prezbiteriju sta v soglasju s tema dvema prizoroma dve skupini angelov, delo Giuseppeja Rollinija, nekdanjega

¹ *Bollettino Salesiano*, januar 1882. Tej cerkvi smo posvetili že celo 18. poglavje 13. zvezka.

gojenca iz Oratorija, ki zapojejo pesem hvale in zmage Božjemu Jagnjetu, ki trga pečate s knjige bodočih dogodkov, ohranjenih Cerkvi, kakor pripoveduje sv. Janez v Apokalipsi.

Svetišče je razdeljeno v tri ladje. Na steni srednje ladje je naslikanih sedem medaljonov (eden je nad vrati) s podobami sedmerih škofov prokonzularne Azije, o katerih govori *Apokalipsa* Janeza Evangelista. Naslikal jih je Reffo. Dva druga medaljona krasita globino stanskih ladij nad vrati. V njih je profesor Salvino Caneparo, član Kraljeve albertinske akademije, predstavil na desni strani sv. Alfonza Marijo Ligvorija in na levi sv. Frančiška Saleškega, svetnika, ki ju je Pij IX. razglasil za učitelja Cerkve. Obe ladji se nadaljujeta v apsidi in imata lahek dostop za obhod glavnega oltarja, ne da bi bil pri tem moten obred.

Deset visokih oken in šest veličastnih rozet pušča v cerkev umirjeno svetlobo. Okna s svojimi barvastimi stekli puščajo v notranjost ravno toliko luči, kolikor je potrebno za sveto zbranost. Petero poslikanih rozet predstavlja podobe sv. Janeza Evangelista, sv. Jakoba, sv. Andreja, sv. Petra in sv. Pavla.

Na šestih oltarjih, od katerih sta najznačilnejša posvečena Brezmadežni in sv. Jožefu, so ikone raznih slikarjev z njihovimi značilnostmi. Glavni oltar, narejen po orientalskem vzorcu, ima dvojno menzo in veličasten tabernakelj. Obdaja ga široka obhajilna miza iz satrijskega kamna s štirimi lepimi vhodnimi vrati.

Marmornat tlak z mozaikom v pompejskem slogu ima svojo zgodovino. Proračun je predvideval devet tisoč lir. Nekega dne pa je don Bosko v Sampierdareni srečal gospoda Repetta, ki je v Lavagni Ligure imel kamnolom marmorja. Pozdravil ga je z nazivom viteza.

»Ne norčujte se iz mene, don Bosko,« mu je ta odgovoril, »jaz nisem vitez, temveč samo preprost trgovec, ki dela svoje kupčije, kakor ve in zna.«

»Pa vendar bi oseba kakor vi morala imeti kako odlikovanje kot toliko drugih vaših stanovskih tovarišev. Tako bi imeli več ugleda pri svojih podrejenih in spoštovanje pri oblasteh. Se vam ne zdi?«

»Brez dvoma, brez dvoma bi mi ugajalo.«

»Prav. Vi ste prevzeli izdelavo tlaka v cerkvi sv. Janeza. Ali ne bi mogli tega dela opraviti zastonj in me tako rešiti velike skrbi? To bi bilo dobro delo pred Božjimi očmi, jaz pa vam obljubljam, da vam bom priskrbel viteški križec.«

»Tudi to bi se moglo zgoditi,« je odvrnil gospod.

»Torej dogovorjeno,« je sklenil don Bosko.

Toda Repetto je premišljeval in menil, da bi bilo le preveč zapraviti devet tisoč lir za odlikovanje. Ta svoj pomislek je izrazil don Sali, ki ga je spodbujal in mu zagotavljal, da je velikodušnost do don Boska še vsakemu prinesla srečo. Gospod Repetto je izvedel tlakovanje, prejel viteški križec in malo pozneje dobil naročilo za spomenik msgr. Veri v stolnici v Montevideu, kjer je zaslužil lepe

denarje.²

Glavna vrata predstavljajo umetniško novost za Turin. Narejena so iz orehovega lesa in bronastega reliefa. Načrte je naredil profesor Boidi in s tem uresničil don Boskovo zamisel, da naj bi Turinčane spominjala, da skozi ta vrata vstopajo v svetišče, ki je spomenik Pija IX. Značilni sta zlasti dve podobi, ki predstavljata dvoje najpomembnejših dejanj. To sta dogmatska razglasitev Marijinega brezmadežnega spočetja in razglasitev sv. Jožefa za vesoljnega zavetnika Cerkve. Prvi relief je tudi prava posebnost. Pred papežem stoji v ponižni drži v dalmatiko oblečen prelat, ki ima v rokah odprto knjigo. Umetnik je po don Boskovem navodilu predstavil neustrašnega msgr. Luigija Fransonija, ki je bil 1854, v letu razglasitve verske resnice, nadškof v Turinu. Vse izdatke je poplačal nekdanji gojenec Oratorija don Anfossi, ki je pri trinajstih letih izgubil starše in ga je don Bosko sprejel za gojenca. S tem je dokazal neizmerno hvaležnost do svojega vzgojitelja in očeta.

Kdor iz Corsa Emanuele II. gleda cerkev, ima veličasten pogled na pročelje cerkve z visokim zvonikom na sredini. Na oboku vhodnih vrat prelep mozaik predstavlja Božjega odrešenika na prestolu z napisom *Ego sum via veritas et vita* [jaz sem pot, resnica in življenje]. Napis je iz svetega evangelija po Janezu. Ob strani sta A – alfa in Ω – omega, sv. Janez ga v Razodetju trikrat tako imenuje, da pove, da je začetek in konec vsega. Nad tem je v kotu še drug sijajen mozaik, ki predstavlja zmago slavje sv. Janeza, ki ga na pohodu podpira orel, simbol, ki mu ga pripisujejo cerkveni očetje.

Zdi se, da don Bosko s posebnim zadovoljstvom omenja zvonove. Blagoslov le-teh je bil velik dogodek. Milo pritrkavanje je razveseljevalo okoliške prebivalce in tako prekinilo utrujajočo tišino, ki je ležala okoli bližnjega valdeškega svetišča. Pet bronastih zvonov je bilo obešenih v prijetno zvonišče 1. decembra 1881. Blagoslov je nadvse slovesno opravil kanonik Berardi, generalni provikar nadškofije, v še nedokončani cerkvi v navzočnosti množice dobrotnikov in don Boskovih prijateljev, ki jih je osebno povabil, in sredi ogromnega števila vernikov. Bilo je nekaj novega in čudovitega, ko so pesem pevcev spremljali zvonovi, ki so jih s posebno tipkovnico poganjali v zvoniku. V lil jih je gospod Bizzózero iz Vareseja v es-duru. Od napisov na zvonovih naj omenimo samo napis na največjem: *CENTENIS DOMIBUS SALESIANIS ITAL. GALL. HISPAN. AMERIC. DIVINAM OPEM IMPLORO* [Za sto salezijanskih hiš v Italiji, Franciji, Španiji in Ameriki kličem Božjo pomoč].

Nujna je bila železna ograja, ki je sveti prostor zapirala proti Corsu Vittorio med zavetiščem na eni in neki palači na drugi strani. Msgr. Gastaldi je ponudil eno. Izdelati so jo dali kanoniki stolnice z namenom, da bi jo postavili pred

² Hranimo prošnjo, ki jo je don Bosko poslal notranjemu ministru za odlikovanje (Dodatek, št. 51).

katedralo, toda občina ni dala dovoljenja. Nato so jo ponudili novi cerkvi San Seconda, pa so jo zaradi sloga zavrnil. »Ponujam jo vam,« je pisal monsinjor 21. februarja 1882 don Rui, »s prošnjo, da bi izprosil za to nadškofijo varstvo tega svetnika, in z namenom, da pokažem svojo naklonjenost salezijanski družbi kljub vsemu, kar je bilo v časopisih objavljeno v nasprotnem smislu. Moja živa želja je, da bi ta Družba imela s sedanjim naslednikom sv. Maksima tiste odnose, ki jih evangelijsko pravilo in odredbe Cerkve zahtevajo od vseh redovnih ustanov do poglavarja škofije.« Treba je bilo odkloniti ponudbo, ker je bila ograja previsoka in bi popravilo stalo prav toliko, kolikor bi stala nova.

Lep okras cerkve sv. Janeza Evangelista je marmornati kip Pija IX., ki stoji na desni strani vhoda: desnico dviga v blagoslov, v levici pa drži odlok o potrditvi salezijanske družbe. Oblečen je v papeški ornat in na glavi ima tiaro. Na licih mu igra ljubezniv nasmeh, iz oči pa sije angelski pogled. Manjka mu samo še beseda v ustih, da bi bil vtis popoln. Kip je delo kiparja Francesca Confalonieri di Barzago iz Brianze. Latinski napis pravi, da je svetišče spomin na velikega papeža.³

Kip so 25. aprila 1882 postavili na podnožnik, v katerega votlino so položili spominski pergament s podpisi več uglednih osebnosti. Za don Boska, ki se je mudil v Rimu, je podpisal don Bonetti kot njegov predstavnik. V zapisniku nad podpisi je pomemben naslednji odstavek: »Želja vseh je bila, da bi ta dogodek proslavili s posebno slovesnostjo. Toda razlogi visoke previdnosti, ki jih bodo zanamci znali oceniti, so svetovali, da smo jo opustili.« Te besede sporočajo potomcem o dogodku, ki je srca Turinčanov napolnil z žalostjo.

Dogodki so bili še sveži. Zjutraj 11. aprila je msgr. Fissore, nadškof v Vercelli-ju, posvetil cerkev san Seconda. Kot dejanje velikodušnosti so pozabili preteklost

³ Napis je sestavil don Francesia in se glasi:

PIO IX. PONTIF. MAX.
 QUI TEMPLUM HOC EXTRUENDUM
 HONORI S. IOANNIS AP. EVANG.
 CONSILIO RE FOVIT
 IPSOQUE NOMINE SIBI AD SACRUM FONTEM IMPOSITO
 VOCARI LUBENS ANNUIT
 SODALES SALESIANI IISQUE ADPELLATI COOPERATORES
 AUCTORITATE ILLIUS RITE COMPROBATI
 UNA ALTERA LIBERALITATE AUCTI
 OBSEQUII AMORIS GRATI ANIMI MONUMENTUM
 IN SUA VISSIMUM EUMDEMQUE MUNIFICUM PARENTEM
 LAETITIA GESTIENTES EXSTARE VOLUERUNT
 AN. MDCCCLXXXII.

[Piju IX. najvišjemu duhovniku – ki je gradnjo tega templja – v čast svetemu Janezu Evangelistu – svetoval in z dejanji pomagal – in dovolil, da se je imenoval z njegovim krstnim imenom – in to z veliko radostjo – so redovniki salezijanci in njihovi sodelavci – ki jih je on kanonično potrdil – ter več kot velikodušno podprl – iz ljubezni, hvaležnosti in občudovanja – do tako dobrega in velikodušnega očeta – radostno postavili ta spomenik – leta 1882].

in poslali fante iz Oratorija, da so s svojo glasbo povzdignili slovesnost najprej v cerkvi in nato popoldne še s koncertom na trgu pred cerkvijo.⁴ Don Bosko se je brez dvoma veselil, da so javnemu bogoslužju odprli cerkev, ki jo je on sam deset let prej začel graditi. Ni se pa radoval sovražnik vsega dobrega. Povedali smo že, kako so gradnjo cerkve, ki je bila dalj časa prekinjena, ponovno nadaljevali 1878 z namenom, da bi bila spomenik prav tako Piju IX.⁵ Da bi izrazili ta svoj namen, so pred cerkvijo postavili doprski kip pokojnega papeža z napisom, ki je dražil živce sektašev. Prostožidarji so zato s svojim velikim glasnikom *Gazzeto del Popolo* pripravila nereda, v katerih so uprizorili početja, ki bi se jih sramovali tudi barbari.⁶ Doprsni kip in napis so odstranili ob sramotanju in obmetavanju divje drhali, ki je nadaljevala svoje početje, ne da bi jo kdo oviral vse do konca. Po teh izgredih zares ni bilo pametno slovesno odkrivati kip Piju IX. Lahko se celo čudimo, da je postavitve kipa ostala neopažena in brez neredov.

Zgodilo pa se je nekaj, kar je dalo priložnost za zelo grenke govorce. Prav v času, ko so izpred cerkve san Seconda odstranjevali doprsni kip Pija IX., je po železnici prišel kip Pija IX. za cerkev sv. Janeza Evangelista. Sobrat pomočnik Buzzetti, ki je iskal delavce, da bi pomagali raztovoriti to ogromno težo, je naletel na zidarje, ki so opravili svoje uničujoče delo pri cerkvi san Seconda, in jih najel, da so postavili kip v cerkev sv. Janeza Evangelista. Tako so iste roke, ki so malo prej odstranile doprsni kip papeža na enem kraju, postavile kip istega papeža na drugem kraju, in to prav tam, kjer se je pokazalo tako nasprotovanje spominu Pija IX.

Tudi tri mesece pozneje pri kolavdiranju orgel je bilo treba biti zelo previden. Potekalo je na akademski ravni, kakor če bi bilo umetniška prireditve, in sicer 4., 5. in 6. julija. Da bi bilo zares v vsem tako, je pismo z naznanilom sporeda nosilo podpis glasbenika don Cagliera. Toda don Bosko se ni zadovoljil s tem, temveč je uporabil svojo fineso, v kateri je bil mojster. Po zmagoslavju razbojnikov, ki so z besedami in dejanji onečastili Boga v njegovem namestniku na zemlji, so katoliški časopisi ostro obsodili divje početje drhali in šli tako daleč, da so izzvali nasprotnike rekoč: »Čakamo vas pri odkritju kipa Pija IX. v cerkvi sv. Janeza Evangelista. Pridite tja, če imate pogum!« »Prišli bomo,« so odgovorili drugi. Se je pripravljaj dvoboj? Člani *Katoliške mladine* so hoteli pokazati celemu svetu, da se ne bojijo nikogar, ko gre za obrambo njihovega prapora.

⁴ Ker je bilo v zadnjih zvezkih večkrat govora o tej cerkvi, vendar se zaradi pomanjkanja desetega zvezka zgodovina ne pozna najbolje, smo v Dodatku (št. 52) ponatisnili članek iz *Salezijanskega vestnika* (marec 1882), ki poroča o njenih začetkih. Don Berto je pisal iz Rima: »Tisto pajdašenje naših mladih pevcev in godbenikov z nadškofovimi dejanji nam v tem trenutku zelo škoduje, ker oddaljeni menijo, da nam je zares naklonjen.« (Pismo don Bonettiju, 17. april 1882.)

⁵ Prim. MB XIII, str. 577–587 [BiS XIII, str. 380–386].

⁶ Za poznanje tedanjih časov je dobro prebrati oglas, ki so ga objavili od prekucskih voditeljev vodeni študenti. Dodatek, št. 53.

Kar je torej manjkalo pri odkritju kipa, bi se lahko nadomestilo pri kolavdiranju orgel. Toda don Bosko je znal preprečiti vsako nevarnost. K prireditvi je bilo mogoče priti samo z osebnim povabilom.⁷ Povabilo je poslal tudi vsem liberalnim časopisom. Uredniki so bili zadovoljni s to ljubeznivo gesto, prišli so, gotovo videli kip Pija IX., in ko niso videli ničesar izzivalnega, so zadevo utišali. Manj nepopustljiva *Gazzetta di Torino*⁸ pa se ni zadovoljila samo z molkom, temveč je objavila članek, ki se začinja takole: »Pretekli so trije dnevi, odkar so v novi cerkvi, ki jo je poleg drugih zgradil ta izredni človek velečastiti duhovnik Bosko, zaigrale orgle. Vsa najboljša družba iz Turina se je zbrala tako za prvo prireditev, ki je trajala od devetih do poldneva, kakor za drugo, ki je trajala od treh popoldne do šestih.«

Treba pa je povedati, da je don Bosko stvari izpeljal, kakor so bile njega vredne. Vedno veličasten v uboštvu pa je v primerih, ko je šlo za bogoslužje, zlasti v velikih mestih, že na začetku pokazal, da ne skopari niti glede razsežnosti niti glede okrasja bodočega svetišča. Leta 1870 je arhitekt grof Edoardo Arborio Mella iz Vercellija pisal svoji hčeri:⁹ »Pri meni je bil don Bosko. Želi si ne le veliko cerkev s tremi ladjami, temveč da bila tudi zelo lepa. Skušali bomo ustreči njegovim željam. Edinstven človek! Ko je povedal ceno, ki jo je pripravljen plačati v soglasju z upravo, je popolnoma mirno in z velikim zaupanjem dodal: 'Bolje je stvari dobro opraviti. Tudi če bi bil znesek za zidavo dvakrat večji od predvidenega, nič zato, bomo že dobili sredstva, da bo vse poravnano.' Hotel je orgle prve vrste in je dobil za tiste čase najboljšo glasbilo, ki mu ni bilo enakega. Da bi orgle usposobili, je poklical največje umetnike, tako Turinčane kakor tuje, med njimi Petralija iz Bergama in Gallija iz Milana. On sam pa je prišel na prireditev komaj zadnji, to je četrti dan. Imenovana *Gazzetta* je najprej dala splošni opis cerkve, orgel in organistov, potem pa končala, kakor je začela, in ponovno govorila o don Bosku: »Včeraj popoldne je prišel obdan od mnogih duhovnikov začetnik vseh čudovitih stvari don Bosko v kor novega svetišča. Bil je resen pa ljubezniv in se je med enim in drugim delom sporeda nadvse olikano pogovarjal. Na koncu jih je veliko pristopilo, da bi ga pozdravili. Razume se, da če tega človeka vidiš, se spomniš, kakor pravijo naši prijatelji na drugi strani Alp: je *quelqu'un* [nekdo]. In zares je treba priznati, da je to, kar je naredil in kar dela, nekaj izrednega.«

Praznik orgel je naznanjal še večjo slovesnost. Cerkev je bila v celoti končana. Arhitektura, freske, slike, okrasje, tlak, oltarji, vrata, vse je dajalo vtis prave-

⁷ To »osebno povabilo za udeležbo« je bilo kartonček z imeni »glasbenikov kolavdatorjev«, razpored in pripis: »Prosimo za darove ob vhodu za izdatke za orgle.«

⁸ 6. julij 1882.

⁹ Grofica Adele di Rovasenda, mati markize Marie Terzi, ima izvornik pisma in nam je dovolila, da ga lahko navedemo.

ga spomenika, zaradi česar so bili veseli mnogi številni dobrotniki. Treba je bilo misliti na slovesno posvetitev.

Da bi prebivalstvo čim bolj sodelovalo pri tako pomembni slovesnosti, don Bosko ni čakal na zadnji trenutek in je vse temeljito pripravil. Že 12. januarja je poslal glavnim sosedom cerkve osebno povabilo na posebno konferenco, ki so jo pripravili 14. januarja v sosednji sobani ob cerkvi. Na kratko je opisal vse, kar je nameraval narediti, in potem povabil navzoče, da bi povedali svoje mnenje o vsem, kar bi lahko pripomoglo k čim lepšemu uspehu.¹⁰

Posvečenje naj bi bilo konec maja.¹¹ Zdi se, da don Bosko ni računal na udeležbo nadškofa. Ko je aprila bil v Rimu, je storil nekaj korakov, da bi obred opravil kak kardinal.¹² Pri tej pobudi, ki je imela v sebi nekaj nezaslišanega, ga je krepila želja, ki jo je ne vemo kje izrazil kardinal vikar. To nam pove sam don Bosko v pismu njegovi eminenci:¹³ »Don Dalmazzo mi je sporočil eno najbolj čudovitih novic, da je vaša eminenca pripravljena priti posvetiti cerkev sv. Janeza Evangelista, ki jo gradimo v tem našem mestu v čast Pija IX. in kjer gredo dela h koncu. To sporočilo jemljem resno in računam na to veliko slovesnost. Slovesnost bi opravili 6. maja 1882. Prihodnjo zimo bomo natančno določili, kaj naj po vaši želji storimo.«

Novica, da blaženi pripravlja to slovesnost, je prišla na dan. Dne 28. aprila je don Rua dobil strogo zaupno sporočilo, da monsinjor po vplivnih osebah, ki jih je poslal v Rim ali ki tam živijo, dela vse, da bi to preprečil.¹⁴ Toda na koncu junija še ni bilo nič določeno. Don Dalmazzo je poročal: »Za posvetitev cerkve sv. Janeza Evangelista bi samo kardinal Nina sprejel za mesec oktober, ko mora zaradi drugih opravkov priti v Turin.¹⁵ Toda on ni škof in zato ne more opraviti tega obreda. Imenovani kardinal meni, da mora posvetitev opraviti turinski nadškof ali pa jo za zdaj odložimo, da ne bomo ponovno drezali v sršenje gnezdo.«

Kaj je pravzaprav nagibalo don Boska, da bi iskal kakega kardinala, nam iz naših listin ni jasno. Toda don Turchi je v procesu za kanonizacijo izjavil, kako mu je don Bosko sam pripovedoval, da nadškof ni hotel opraviti posvetitve in da tudi nobenemu drugemu škofu ne bi dal dovoljenja. Da bi preprečil odlašanje, je pisal Svetemu sedežu in ta mu je odgovoril, da so iz Rima nadškofu postavili *aut-aut*: ali bo cerkev posvetil on ali pa bodo poslali drugega škofa.

¹⁰ Dodatek, št. 54.

¹¹ Pismo don Bonettija don Bosku, Turin, 12. april 1882.

¹² Imenovano pismo don Berta don Bonettiju, Rim, 16. april 1882.

¹³ Sampierdarena, 14. september 1881. Ker je pozabil, da je v Sampierdareni, pravi »in tem našem mestu«, kakor če bi bil v Turinu.

¹⁴ Pismo don Bonettija don Bertu, Turin, 29. april 1882. Prim. Dodatek, št. 55.

¹⁵ Pismo don Bosku, Rim, 20. junij 1882.

Blaženi se je oprijel nasveta kardinala Nine in se odločil za srednjo pot: preložimo posvetitev na boljše čase. Da pa ne bi še naprej odlašali odprtja cerkve, je dobil od nadškofa dovoljenje, da jo blagoslovi. V tem smislu mu je na začetku julija poslal naslednje pismo.

Velečastita ekscelenca!

Dela v cerkvi sv. Janeza Evangelista gredo proti koncu, zato prebivalci tamkajšnje okolice goreče prosijo, da bi jo čim prej odprli za njihovo versko uporabo. Prav rad bi ustregel tej njihovi želji. Toda zaradi razmer bi se zadovoljili tudi s preprostim blagoslovom in bi posvetitev prenesli na primernejši čas.

Zdi se, da sveti kanoni soglašajo, da lahko predstojnik potrjene redovne družbe blagoslovi cerkev svoje družbe. Če pa bi vaša ekscelenca dvomila o tem, vas prosim, da bi mi dali dovoljenje v smislu svetih predpisov.

Vaše velečastite ekscelece najponižnejši prosilec

DUH. JANEZ BOSKO.

Turin, 5. julij 1882

Ko je preteklo dvaindvajset dni in ni bilo nikakršnega odgovora, je don Bosko 27. junija pisno prosil kurijskega kanclerja, da bi mu sporočil, ali mu je nadškof, ki je bil odsoten od prvega dne meseca, dal kako naročilo glede njegove prošnje. Božji služabnik ni bil na tekočem zaradi neke zakulisne zadeve, ki pa jo mi lahko razodenemo.

Pređen je prišlo pismo z dne 5. julija do naslovnika, je nadškof odpotoval k sv. Ignaciju nad Lanzem, kjer so se zbrali duhovniki za duhovne vaje. Zato so pismo zadržali in odprli v škofijski pisarni. Kanonik Colomiatti, za katerega se ne ve, ali je vedel za vso zadevo, je prav 6. julija pisal kardinalu Nini: »Monsinjur je pripravljen posvetiti novo cerkev sv. Janeza Evangelista in tako dati nov dokaz svoje dobre volje do don Boska. Želim, da se to zgodi, in prepričan, da bo to vseč njegovi svetosti, vaši eminenci in kardinalu Jacobiniju, si prizadevam in si glede tega bom prizadeval.«

Toda fiskalni odvetnik je predvideval težavo, ker je pod cerkvijo, kakor je pravil, bila kapela in gledališka dvorana. Ker so to vedeli na kuriji, je monsinjur 3. marca predložil Kongregaciji za obrede vprašanje, ali je dovoljeno posvetiti cerkev, pod katero so prostori za prireditve v razvedrilo mladine. Odgovor je bil negativen, kajti cerkev je treba skupaj z njenimi podzemnimi prostori imeti *per modum unius* [kot eno].¹⁶ Da bi Colomiatti odpravil to težavo, je naročil njegovi eminenci, naj prosi don Boska za izjavo, da se podzemeljski prostori cerkve ne bodo uporabljali v take namene.

Pismo je nosilo pripis, v katerem je Colomiatti trdil, da je v trenutku, ko ga je generalni provikar hotel zapečatiti, prišlo don Boskovo pismo za odsotne-

¹⁶ Prim. *Bollettino Salesiano*, junij 1882.

ga monsinjorja, in zato prosi za njegovo mnenje, za kar mu pošilja prepis in drugi odstavek takole razlaga: »V tem pismu vidim zahtevo, da naj bi bil salezijanski predstojnik vštet med predstojnike redov in posebnih privilegiranih družb, toda za salezijansko družbo je v dekretu Svete kongregacije za škofe in redovnike z dne 13. januarja 1875 določeno, da so redovne družbe s preprostimi zaobljubami (torej tudi salezijanci), razen če jim Sveti sedež podeli privilegije v tistih stvareh, ki jih določajo konstitucije, ki jih je odobril Sveti sedež, podvržene sodnosti ordinarijev. Toda niti v salezijanskih konstitucijah niti v brevih, danih salezijanski družbi, ni pooblastil, o katerih govori don Bosko. Prosim vašo eminenco, da mi čim prej sporočite, kakšen odgovor naj dam don Bosku, ker ne želim monsinjorju poročati o don Boskovem pismu, dokler ne dobim pisanja od vaše eminence. Menim, da vaša eminenca soglaša z menoj v pripombi, ki sem jo izrazil. Prepričan sem, da je vaša eminenca zadovoljna, ker sem vam poslal pismo, da bom po vaših nasvetih pisal monsinjorju in s tem preprečil vsako razpravo. V tem don Boskovem pismu se razodeva duh, ki je od začetka vladal med salezijanci v boju proti nadškofu.«

To so bili dnevi, ko sta si monsinjor in don Bosko izmenjavala pisma v zadevi *Sloge*, ki jo je zahteval Leon XIII. Don Bosko je storil svoje, ko mu je kardinal Nina 26. julija sporočil svoje mnenje o prostorih pod cerkvijo. Potem ko se je s papežem razveselil zaradi izpolnitve prvega, pa je uporabil trde besede o drugi zadevi. Obžaloval je svoj prejšnji nasvet, da bi povabil nadškofa za blagoslovitev, in dodal: »Potem sem videl osnutek pisma, ki ste ga naslovili na nadškofa, in se mi je zdel neprimeren, ker je vzbujal dvom in vseboval nejasnost. Toda v naših izrazih moramo biti jasni in iskreni. Prebral sem tudi prepis pisma, ki ste ga poslali tistemu prelatu, in menim, da ni bilo na mestu, ker je vsebovalo izmikanje. Bodimo v svojih izrazih jasni in iskreni.«

Verjetno se je njegova eminenca bolj ozirala na Colomiattijevo razlago kot na don Boskove besede. Pomanjkanje poštenosti bi bilo skrivanje dvoma, da bi nadškof hotel posvetiti cerkev, in zakrivanje sklepa, da bi jo samo blagoslovil. Vendar sta bili dejstva, ki ju je navajal don Bosko, zanesljivi; to je, da so ljudje pričakovali skorajšnje opravljanje božje službe in obhajanje večje slovesnosti, ki bi mogla dražiti duhove, ki so se komaj polegli. Da don Bosko ni imel nikakršnega drugega namena, je jasno videti iz besed, ki jih je 25. julija pisal kardinalu: »Msgr. nadškofu sem poslal spomenico za blagoslov cerkve sv. Janeza Evangelista in do sedaj nismo prejeli nikakršnega odgovora. Vprašal sem na nadškofijo, ali je kako naročilo zame, pa ni bilo odgovora. Medtem ljudstvo tarna zaradi odlašanja in jaz ne vem, kaj naj odgovorim.« V zadevo kanonskega prava, ki jo je kanonik tako na široko razpredel, njegova eminenca sploh ni posegel. Kot izkušen kanonist je znal dobro ocenjevati mnenja strokovnjakov v tem primeru tudi po tej splošni odločitvi.

Preostalo je še vprašanje prostorov pod cerkvijo. Tu ni bilo nikakršnega odra. Bila je velika sobana s polkrožnim hodnikom, ki jo je bilo mogoče uporabljati za kar koli. Ne samo *Salezijanski vestnik*, tudi don Bosko je ponudil časopisu *Unità Cattolica* podatke za popravo »napačnega mnenja«, ki se je razširilo po objavi rimskega odloka.

Velespoštovani gospod urednik Unità Cattolica!

Prosim vašo znano vljudnost, da bi popravili napačno mnenje, ki se širi o cerkvi sv. Janeza Evangelista, ko ste bili tako dobri, da ste jo omenili v vašem časopisu.

Dne 21. maja ste objavili odgovor Svete kongregacije za obrede, ki prepoveduje posvetitev cerkve, ki ima v kletnih prostorih gledališče za zabavo mladine. Ker za zdaj ni druge take cerkve kot cerkev sv. Janeza Evangelista, se mnogi vprašujejo, ali je odlašanje z odprtjem te cerkve za bogoslužje povzročila ta okoliščina, se pravi, da se ne dovoljuje bogoslužje zato, ker je pod cerkvijo gledališče. Zato slovesno izjavljam, da se zgoraj omenjeni veleugledni odgovor ne nanaša na cerkev sv. Janeza Evangelista, ker v podzemlju ali v kleti cerkve ni drugega kot:

1. Kapela, namenjena katekizmu, darovanju svete maše in drugim obredom, ki se bodo tam opravljali za otroke, da bo za javne verske prireditve v zgornji cerkvi več miru in ne bodo vznemirjale številnih vernikov.

2. Drugi del kletnega prostora je sobana za pouk odraslih in za katekizem ter za razdelitev nagrad za tiste, ki si to zaslužijo. Torej tukaj ni niti sence gledališča ali česar koli drugega, kar bi spominjalo na posvetne zadeve.

Zakasnitev odprtja povzročajo edinole še nekatera nedokončana dela.

Zahvaljujem se vam za uslugo, katere mi, upam, ne boste odrekli. Vaše spoštovane uglednosti ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. junij 1882

Kardinal zaščitnik, ki je poznal vse to ozadje, je v istem pismu 26. julija svetoval don Bosku: »Če ste pripravljeni upoštevati nasvet, ki vam ga dajem, obnovite celo zadevo bodisi osebno bodisi pisno pri msgr. nadškofu in prosite za posvetitev, o kateri govorimo. Ker pa bi lahko neutemeljeno prepričanje o značaju prostorov pod cerkvijo povzročalo kako težavo, govorite o tem naravnost in izjavite monsinjorju v dopisu, kakor je bilo že storjeno v *Salezijanskem vestniku*, da ti prostori niso namenjeni svetnemu gledališču,¹⁷ ker to gotovo ne bi bilo primerno za sakralne prostore. Izpolnite torej ta moj nasvet, ki je v skladu tudi z željami svetega očeta, in poskrbite, da bo vse prav.«

Colomiattiju je kardinal, kakor se je zdelo, pozneje¹⁸ ukazal, da naj monsinjor opravi posvetitev. Povezano s tem ukazom je pismo, ki ga je nadškof poslal

¹⁷ Navedena številka.

¹⁸ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 25. oktober 1882.

26. julija iz Forno Alpi Graie don Bosku. V njem je rečeno: »Težka dolžnost, ki me obvezuje, da bi preprečil vsakršne govorice in dal pobudo za boljše razumevanje, me sili, da jaz, prav jaz in ne kdo drug, posvetim cerkev sv. Janeza Evangelista, ki so jo v Turinu zgradili verniki pod vašim vodstvom. To je tudi moja odločitev.« Nato je podal nekaj navodil za izvedbo obreda. Toda pastoralni obisk v dolinah Lanza, ki je bil že napovedan, mu ni dovoljeval vrnitve v Turin pred koncem avgusta.

Ko je don Bosko zvedel za vse to, se mu je zdelo primerno, da je 4. avgusta pisal kardinalu Nini: »Upam, da vam ne bo neljubo, če vas obvestim o stvareh, zaradi katerih ste si naprtili toliko nevšečnosti. Monsinorju sem pisal, da bi zaradi težkih časov bil zadovoljen z blagoslovitvijo cerkve sv. Janeza Evangelista. Kak mesec pozneje mi je odgovoril, da bo on sam posvetil cerkev. Zadovoljen sem sprejel odločitev. In če ne bo nič motilo miroljubnih namenov, upamo, da se bo začelo obdobje mirnega sodelovanja. Vedno nas tarejo običajne težave, ko nas ob vsakem pogovoru z drugimi in tudi v časopisih biča in jezno napada. Toda jaz molčim, se ne menim za to in grem svojo pot.«

Za tistega, ki naj bi sestavil odgovor, je don Bosko na rob monsinorjevega pisma napisal: »Sprejeto vse za konec oktobra.« V telegrafskem slogu je dodal dva razloga: na koncu avgusta opravljajo duhovniki in kleriki duhovne vaje in gojenci Oratorija so še doma na počitnicah, zato ne bi mogli pripraviti ceremonij in petja. Z druge strani pa je don Bosko menil, da je bilo dobro, da je preteklo čim več časa od zadnjih protiklerikalnih izzivanj, ker bi tako zagotovili mir med svetim obredom. Njegova ekscelenca ni delal težav. Treba je bilo še določiti dan. O tem je blaženi pisal nadškofu iz Sapierdarene 16. septembra.

Velečastita ekscelenca!

Medtem ko sem v Sampierdareni na duhovnih vajah, se ukvarjam tudi s pripravami na posvetitev cerkve sv. Janeza Evangelista. Če vam ne bi bilo preveč težko, bi za to določili 28. oktober, soboto oziroma prihodnjo soboto. Vendar morate o tem odločiti vi. Bolje bi bilo 28. oktobra, ko ne bo še študentov¹⁹ in bi se tako izognili nekaterim nevšečnostim, ki jih sicer lahko pričakujemo. Vendar odločajte vi.

Ko bo določen dan, bom predložil načrt, ki naj bi ga vi odobrili.

Če se vam zdi primerno, lahko daste besedo v odgovor prinašalcu tega pisma.

Prosim vas, da me imejte v hvaležnosti vaši ekscelenci za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 16. september 1882

Predlagani datum je bil sprejet. Sredi oktobra je blaženi v lepi okrožnici, ki so jo prevedli v več jezikov, sporočil salezijanskim sotrudnikom svoje veselje in jih povabil, da bi se osebno ali v duhu pridružili slovesnosti.

¹⁹ V mislih ima univerzitetne študente.

Velezaslužni gospod!

Z veselim srcem vam sporočam radostno vest, da bo 28. tekočega meseca oktobra posvečena za bogoslužje CERKEV SV. JANEZA EVANGELISTA, ki jo je v Turinu zgradila dobrotna ljubezen salezijanskih sotrudnikov in sotrudnic. Po oceni najuglednejših umetnikov je cerkev po arhitekturi in opremi eden najbolj popolnih in elegantnih spomenikov, ki krasijo mesto presvetega Zakramenta in presvete matere Božje Device Marije.

Sedaj je naša dolžnost, da se zahvalimo Gospodu, ki nam je na toliko načinov pomagal premagati brezštevne težave pri graditvi svetišča v njegovo slavo in v dobrotni previdnosti z nasvetom, umetnostjo in sodelovanjem toliko oseb naklonil potrebna sredstva za dokončanje te naloge.

Obenem pa ga moramo prositi, da bi blagovolil vzeti novo cerkev pod svoje vsemožno varstvo in zrl z dobrotnim očesom na vse tiste, ki bodo pred njenimi oltarji prosili za pomoč v svojih duhovnih in časnih potrebah.

Iz tega razloga pa tudi zato, da bi posvetitev bila čim bolj slovesna, bi bila moja živa želja, da bi se je udeležili ne samo naši sotrudniki in sotrudnice iz Turina, temveč tudi iz vseh drugih krajev. Ker pa ta vsesplošna udeležba ni mogoča, vas vabim, da bi se nam pridružili na način, ki jim ga bo narekovalo srce.

Če bi vaša uglednost ali kdo iz vaše družine želel biti osebno navzoč, bo našel na koncu tega pisma spored slovesnosti, ki bodo potekale celih osem dni.

Želel sem sporočiti to veselo novico vaši zaslužni uglednosti z namenom, da bi se veselili v Gospodu, ker je dobrodelnost obrodila svoj sad, to je večjo Božjo slavo, korist vere in rešenje duš. Hvala, ki se bo od tega dne naprej dvigala k Bogu, molitve toliko tisočev vernikov, koristi vseh vrst, ki jih bo prejelo veliko duš, je toliko dobrega, ki ga boste deležni tudi vi in za kar boste tudi vi ob svojem času prejeli od Gospoda zaslužno plačilo.

Jaz nenehno združujem svoje revne molitve z molitvami vseh salezijancev in njim zaupanih dečkov in vsak dan prosim Gospoda, da bi blagovolil razliti na vas svoj blagoslov v tem življenju in vam naklonil bogato plačilo v drugem v moči tehle besed: »Misericordiam meam non auferam ab eo; et stabiliam Thronum regni eius usque in sempiternum« [Ne bom odrekel svojega usmiljenja tistemu, ki bo zgradil hišo mojemu imenu, in mu bom pripravil prestol za večno kraljestvo].

Prosim vašo uglednost, da bi nam še naprej naklanjali vašo pomoč pri mnogih delih, ki nam jih je Bog v svoji dobroti izročil, da lahko storimo kaj dobrega našemu bližnjemu, zlasti še ubogi mladini. V globoki hvaležnosti imam čast, da se imenujem vaše velezaslužne uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. oktober 1882

N.B.: Cerkev je v celoti dokončana in nekaj predmetov, ki še manjkajo, je že naročenih. Vsekakor pa ne morem zamolčati, da ostaja še 45 tisoč lir dolga za orgle in nekaj drugih del, ki smo jih opravili v teh zadnjih mesecih. Kdor bi mi v tem pomagal poravnati naše obveznosti, bi naredil zares veliko dejanje krščanske ljubezni in verske pripadnosti in Bog bi ga gotovo bogato poplačal.

Ni pozabil tudi na duhovne zaklade, za katere je vložil svetemu očetu ponižno prošnjo.

Preblaženi oče!

Duhovnik Janez Bosko ponižno kleče pred nogami vaše svetosti prosi, da bi ob posvetitvi cerkve sv. Janeza Evangelista v Turinu in v času cele osmine milostno podelili popolni odpustek vsem vernikom, ki bi se spovedali in prejeli sveto obhajilo, obiskali imenovano cerkev in po vašem namenu molili za potrebe svete Cerkve.

V prošnji za milost itn.

Rim, 30. oktober 1882

Papež je takoj odgovoril po msgr. Bocaliju in omejil popolni odpustek na dan posvečenja.

Že dalj časa don Bosko ni videl msgr. Gastaldija, ker je bila vsa sprava opravljena pisno med nadškofovo odsotnostjo iz Turina. Ko se je sedaj nadškof vrnil v svoj sedež, mu je 20. oktobra izrazil željo, da bi se rad pred posvetitvijo cerkve »ustno pogovoril z njim o nekaterih stvareh božje službe«. Zato naj bi pred dnevom posvetitve prišel v nadškofijsko palačo. Don Bosko se je takoj odzval, vendar enkrat ali dvakrat ni dobil nadškofa v njegovi palači. Zato mu je z velikim spoštovanjem pisal:

Velespoštovana ekscelenca!

Tudi jaz želim pred posvetitvijo cerkve sv. Janeza Apostola pozdraviti vašo ekscelenco. Toda zgodilo se je, da vas vsakič, ko sem prišel v nadškofijsko palačo, ni bilo doma. Kakor hitro boste hoteli, bom prišel, da sprejemem vaša naročila. Medtem vas prosim za nekaj uslug:

1. Da bi prišli pontifikalno podelit sveti blagoslov na katerega izmed večerov; če bi bilo mogoče, na predvečer osmine posvetitve.

2. Da bi vsaj na dan posvetitve sprejeli povabilo na kosilo z osebjem posvetitve. Ker za to še ni pripravljenega prostora, bi kosilo bilo v Valsaliceju. Takoj po končanem obredu bi vam bila na razpolago kočija, če bi bilo treba. Ko bom zvedel za vaš prihod, bom takoj prišel k vaši ekscelenci na pogovor, v katerem mi boste izrazili vaše želje. S polnim spoštovanjem in hvaležnostjo si štejem v visoko čast, da se smem imenovati vaše presvetle ekscelence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. oktober 1882

Kljub svoji najboljši volji don Bosko v tistem kratkem času ni mogel priti v stik z nadškofom. Srečala sta se komaj 28. oktobra zjutraj, ko je monsinjor točno prispel za sveti obred. Božji služabnik ga je čakal, da bi ga sprejel s potrebno pozornostjo. Kakor hitro je monsinjor pristopil, je dejal: »Oh, don Bosko!« Nato se je začel pogovarjati z drugimi, se oblekel, začel sveti obred in takoj ko je končal, odšel, tako da ga je don Bosko komaj mogel pozdraviti in pospremiti do kočije, ne da bi dobil priložnost, da bi z njim spregovoril besedico. Vendar je

monsinjor klerikom iz semenišča, ki so sodelovali pri obredu in so bili dobršen del nekdanji gojenci Oratorija, dejal: »Pojdite in bodite navzoči pri don Boskovi maši.« V osmini ni več šel pontificirat, čeprav ga je don Bosko tako goreče prosil.²⁰

Ko je don Bosko končno videl kronane svoje napore in skrbi tolikerih let, blišč praznikov in množično sodelovanje ljudstva, se je njegovo srce potolažilo. Če je bilo tudi kaj žalosti, jo je ohranil v svojem srcu in nihče ni niti za trenutek opazil na njegovem obrazu nezadovoljstva, ki bi odražalo grenkobo njegove duše.

Zdi se, da je celo nebo hotelo povzdigniti slovesnost. Na predvečer posvetitve in vso noč je deževalo kakor iz škafo. Toda naslednje jutro je ob prihodu nadškofa nehalo deževati in po posvetitvi cerkve je zasijalo sonce, ki se je nato bleščalo celo osmino, kakor že nekaj mesecev ne. Ko so zvonovi proti poldnevu naznanili konec svetega obreda in so odprli vrata, je množica ljudi vdrla v cerkev in bila pri sveti maši, ki jo je ob asistenci don Lemoyna in don Bonettija daroval don Bosko. Prav tako je don Bosko po končanih večernicah imel prvo pridigo in prikazal, kaj je bil ta kraj pred petintridesetimi leti in kaj je takrat povedal, da se bo z Božjo pomočjo in dobrotnim sodelovanjem ljudi iz njega naredilo.²¹

Prve tri dni osmine so pontificirali škofje iz Fossana, Bielle in Albe, msgr. Manacorda, Leto in Pampirio. Priznani govorniki so ves čas bogato delili Božjo besedo. Obrede so izvajali z največjim sijajem ter petja in glasbe je bilo več, kot bi bilo želeti. Po pontifikalu 29. so izpostavili Najsvetejše za štiriindvajseturno pobožnost. Ugledni člani turinskega klera so imeli naslednje dni pete maše. Manjkalo ni niti velike zadušnice za vse pokojne dobrotnike. Don Bosko ni gledal na izdatke in ni varčeval z napor, da bi dal čim večji izraz verski svečanosti, seveda vedno z vidika duhovnih koristi. Ko je pisal neki francoski sotrudnici,²² ji je z očitnim zadovoljstvom svojega srca povedal: »O posvetitvi cerkve sv. Janeza Evangelista boste brali v *Vestnikih*. To je bil zares veličasten prizor, nekaj čudovitega. Tisoči in tisoči so prihajali ter v najgloblji pobožnosti opravili sveto spoved in prejeli sveto obhajilo.

Znani razlogi so svetovali previdnost govorcev, da niso govorili o papežu, v čigar spomin je bila cerkev postavljena. Zato pa je sam zase toliko več govoril kip velikega papeža, ki so ga lahko videli ob prihodu in odhodu. Nekaj se je kuhalo podtalno, vendar do neredov ni prišlo. Ne brez razloga je decembrski *Vestnik* zapisal: »Don Bosko ni odrekel zahvale niti tistim maloštevilnim zlona-

²⁰ Pismo don Boska don Dalmazzu, Turin 12. november 1882.

²¹ *Vestnik* je januarja 1883 podal vsebino govora, ki ga je mogoče prebrati v Dodatku, št. 56. Na voljo imamo tudi rokopisne zapiske.

²² Pismo Mademoiselle Clara Louvet, Turin, 2. november 1882.

mernim ljudem v mestu, ki bi gnani bolj od prisile kot od lastne hudobije mogli motiti naš praznik, kakor so to storili preteklo pomlad pred cerkvijo san Seconda, pa vendar niso nič storili. Če lahko to njihovo vzdržnost imenujemo dobro delo, ker je brez dvoma izraz spoštovanja svobode in tuje lastnine, bomo prosili dobrega Boga, da jim to povrne tako, da jim odpre oči za luč resnice.« Toda za to je bilo treba izreči zahvalo tudi don Bosku, ki je znal stvari izpeljati tako, da nikomur ni dajal možnosti za izzivanje.

Satanski žolč se res ni razlil javno, zato pa si je dajal duška v dveh časopisih, ki sta napadla don Boska osebno. Toda bolj kot na časopise je treba gledati na njihove skrivne navdihovalce. Ti članki so za nas dokazi preteklih nasprotovanj, proti katerim se je morala bojevati previdna don Boskova gorečnost.

Nepogrešljiva *Cronaca dei Tribunali*, ki se zdi, da je prevzela nalogo, da bo z vsemi sredstvi uničevala zaupanje v don Boska kot državljana, je v soboto 28. oktobra nastopila proti »svetniku iz Valdocca« in opredelila novo cerkev kot »protest proti sedanjemu stanju stvari«, saj jo je odprl na dan, ko je bilo ljudstvo poklicano, da naj »izkoristi svojo najvišjo pravico«, to je pravico volitev. To značilnost dobiva cerkev sv. Janeza zato, ker je spomenik Piju IX., »izdajalcu Italije«. V očeh pisca je bil papežev kip podoba »papeža-kralja«, ker nosi na glavi tiaro. Zato je klical k pozornosti liberalce in jim nakazoval to nasprotje: »Medtem ko bo ljudstvo šlo na volišča, bodo klerikalci zbrani v tisti cerkvi obnavljali prisego proti sedanjemu redu stvari in za obnovo časne vladavine papežev.«

Drugi še bolj zahrbtnen časopis je napredel v dveh zaporednih številkah. Izhajal je ob nedeljah in imel bogoskrunski naslov *Gesù Cristo*. Urejal ga je isti verolomni prebežnik kot *Cronaco*. V oktobrski številki 22–29 je prinesel z debelimi črkami natisnjen napis: »Dne 28. oktobra bo don Bosko, ki se mu je končno le posrečilo, odprl novo cerkev, posvečeno sv. Janezu Evangelistu. Tudi ta cerkev je spomenik Piju IX.« Nato navaja tri osnovne obtožbe proti don Bosku. Daljši članek z naslovom Don Janez Bosko se je začel takole: »Don Janez Bosko, čigar slava je danes znana po celem svetu, predstavlja genij ne tistega sveta krščanstva, ki prihaja iz evangelija, temveč tiste vere, ki se oblači v krščanskega duha, pod zlato skorjo pa se skriva hudobija, grdobija.« Preden pove, kje se skriva tako velika prevara, opisuje prvotnega don Boska, tistega, »ki ni videl drugega kot svoje revne dečke in se ni zanimal za drugo kot za njihovo prihodnost«. In ta don Bosko je raznežil časnika. Ta njegov opis tudi nas vedno globoko gane. Toda ta prvotni don Bosko nima nič skupnega s poznejšim don Boskom. Prvi je bil zvest posnetek sv. Vincencija Pavelskega, drugi pa je utelešenje katoliškega agitatorja. Vzvišena ideja bratstva se je umaknila velikemu poslu, politika in bankirstvo sta se pomešala z evangelijem. To je hudobija, to je grdobija. Poskus dokazovanja te trditve je splet laži, ki navajajo naslednje obtožbe: »V ta namen se širijo knjige, časopisi, klerikalna propaganda, v ta namen

organizirajo krožke in odbore. V ta namen se odpira prodajalna čudežev. Iz don Boska so naredili svetnika, katerega obleko v koščkih prodajajo kot talisman proti hudobiji tega in drugega sveta. V ta namen si izmišljajo zgodbe dečkov, ki so postali svetniki, kot je to Dominik Savio, o mladenkah, ki so postale blažene kot sestri Rigolotti. Prihodnjič bom govoril o teh čudežih, pisal proti temu salezijanskemu združenju, proti kateremu mora nastopiti zakon vlade. Zastava je vedno ista, to je zastava dobrodelnosti, toda njen pomen ni isti. Pozor torej pred tem sovražnikom Italije, ki zmore toliko in ki tako silno sovraži svobodo naše dežele. Pomislite, da on s svojo pojavo osvaja mladino in da je tej mladini izročena stavba naroda, ki je stala toliko krvi in toliko mučencev.«

Nato je časopis objavil lažno listino iz luteranskih virov, iz katere naj bi bilo razvidno, da je Leon X. za »prodajalce odpustkov« določil »cenik dajatev, da dobiš od papeža odpuščanje katerega koli greha«. Ta nepoštena zadeva naj bi dokazovala, kako si je don Bosko pridobil umetnost »varanja norcev«, da bi dobil sredstva za svoje ustanove.

Končno je kratkemu poročilu z naslovom Proti propagandi izrabil priložnost, da je na osnovi zgoraj povedanega don Boskovemu tisku zoperstavil *Biblioteca universale* [splošno knjižnico] ali zbirko protiverskih in nemoralnih knjig, ki so jih prodajali za majhen denar. Višek so bile vrstice: »Da se izобразиš, moraš brati. Duhovniki vam nudijo don Boskovo katoliško branje in zbirko svetnikov. Mi vam priporočamo knjige, ki na noben način ne kvarijo srca in uma, temveč vas navajajo k poznanju samega sebe, naših pravic in naših dolžnosti.«

Brezbožni časopis je ponovil svoj napad iz 5. novembra z vrsto strupenih člankov. Za uvod podaja dokaj sprejemljiv kratek opis nove cerkve, vendar z obilico hudobije, ki se končuje v tej sklepni trditvi: »Ta cerkev razglašča upor proti velikemu svetišču naše narodne slave. To svetišče so postavili na čast prvemu nasprotniku naše narodne edinosti Piju IX.« Nato v dopisu brez naslova napade teologa Margottija in preti: »Don Bosko ni tako naključno izbral za odprtje cerkve dnevo, ko so bili liberalci zaposleni s svojo veliko bitko za volitve. Don Bosko je prebrisan! Toda če ni demonstracij, s tem še ni rečeno, da liberalci nimajo odprtih oči in bodo ob svojem času znali enemu spomeniku zoperstaviti drugega.«

Naprej pisav mrcvari monografijo inženirja Buffa o cerkvi sv. Janeza. Avtor »elegantnega zvezka« na prvi strani piše o don Bosku. »Ta čudoviti človek občuduje v don Boskovi osebi čudo Božje previdnosti.« Od tod preide na trditve, ki jih je že prej izrekel na don Boskov račun, in se ustavi zlasti pri zadevi don Ricchina,²³ ki jo prikazuje na tak način, da bi mogla uničiti prepričanje o don Boskovi svetosti. Buffa je v neki opombi namreč poročal: »Salezijanske ustano-

²³ Prim. zgoraj, str. 119.

ve štejejo 150 zavodov z nič manj kot 100 tisoč gojenci.« K temu glasnik prostozidarskega liberalizma pripominja: »In vi liberalci spite spanje pravičnega? Ali se ne bojite, da bo iz teh 100 tisoč dečkov v kratkem postalo 100 tisoč klerikalcev?« Ta politikant je smrtno sovražil Pija IX., na čigar angelski lik je vrgel mlakužo sramote in izzval don Boska, naj ga brani proti lažem, ki jih je razglasil kot neovrgljive resnice.

Zaradi vseh teh nesramnosti, ki smo jih navedli samo na kratko, je don Bosku moralo trepetati srce ob misli, koliko pohujšanja bodo povzročile pri omahljivih vseh starosti. Vendar ni odgovoril niti ni dovolil, da bi odgovoril kdo drug. To bi pomenilo prilivati olja na ogenj. Novemu Capaneu so lepo pristajali verzi, ki jih je Alighieri zapel starcu:

*Nobeno mučeništvo, razen tvoje jeze,
ne bi moglo dovršiti tvojega besa.²⁴*

Časopisi so bili glasniki igre. Izza kulis so jih vodili skrivnostni delodajalci, ti so oborožili roke krvnikov, ki so izvedli zgoraj opisana napada,²⁵ in vodili peresa plačanih častnikov. Iz vsega tega sledi za zgodovinarja samo ena ugotovitev: če je kljub vsemu don Boskovemu prizadevanju, da bi od vsega začetka izključil iz svojega delovanja politiko, prišlo do takih zapletov, kaj bi bilo šele takrat, če ne bi bil tako pozoren? Nam, ki sedaj od daleč opazujemo njegovo delovanje, je lahko dajati pohvalo najvišji previdnosti, toda dejstvo, da si je on sam tako jasno začrtal pot, po kateri hoče hoditi vse do konca brez omahovanja kljub stranpoti tudi zelo uglednih mož, je bila izredna zasluga človeka, ki je v toliko rečeh deloval proti toku svojega časa.

Praznovanje je potekalo brez navzočnosti grofa Carla Reviglia della Venaria, ki je umrl leta 1881. V pre mnogih nasprotovanjih, na katere so naleteli pri gradnji cerkve, je don Bosku dajal velikodušno in učinkovito pomoč. Takoj po osmini je Božji služabnik odredil slovesna zadušna opravila, h katerim je v lepi okrožnici povabil sotrudnike in prijatelje.²⁶

V počastitev novega Božjega hrama je don Bosko povabil tudi literate. V don Lemoynu je imel pisatelja, ki ni bil več začetnik. Njemu je naročil, naj obširno prikaže lik zavetnika cerkve. Tako je nastalo zelo prikupno in izvirno delo, dostopno za ljudstvo, obenem pa prijetno branje za izobražence.²⁷ Pisatelj povezuje apostola s kraji, dogodki in sodobniki, ki poudarjajo njegovo podobo. Nadvse lepo je poglavje »Sv. Janez, presveta Devica Marija in *via dolorosa* [pot

²⁴ *Pekel*, XIV, 65–66.

²⁵ MB XIV, str. 515–518 [BiS XIV, str. 331–333].

²⁶ Dodatek, št. 57.

²⁷ G. B. LEMOYNE, *Apostol Janez Evangelist in prvotna Cerkev*. Dva zvezka po 398 in 362 strani. Salezijanska tiskarna 1882. Pripravili so dve izdaji, eno luksuzno za 4 lire in drugo ljudsko za 1,25 lit.

trpljenja]«. Obdeluje tudi Janezove spise in daje okušati lepoto njegovega evangelija s tem, da navaja najlepše odlomke in skuša podati tudi kratko predstavitev Razodetja, kjer prikazuje prve boje v Cerkvi v spodbudo in tolažbo današnjim kristjanom. Močno se mu je posrečilo zavračanje sodobnih zmot na ljudski način proti božanstvu Jezusa Kristusa, njegovega nauka in nauka Cerkve. Živahnost sloga veliko prispeva k dejstvu, da se ta knjiga ne postara.

Po svetniku je prišla na vrsto njemu posvečena cerkev. Knjigo je kot elegantno monografijo napisal inženir Alberto Buffa,²⁸ ki je bila, kakor don Lemoinova knjiga, pripravljena za posvetitev. Bolj kot tehnik govori tu zgodovinar in pripoveduje o zapletih, ki so jih morali rešiti, preden je bila cerkev dograjena, nato pa poda pogled na arhitekturni razvoj. Najpomembnejši del pa je posvečen natančnemu opisu stavbe in vsega, kar jo obdaja, in vse sklene z naslednjo ugotovitvijo: »Če povzamemo vse vidike, ugotovimo, da cerkev sv. Janeza predstavlja harmonično enovitost delov, ravnotežje mas, lahkotnost, dognanost in plemenito preprostost, kar vse omogoča, da lahko prenese še tako strogo oceno. V njej prevladuje razgibana in ljubka umetnost, ki dviga verno dušo nad zemeljske težave ter jo vodi v čisto področje duha in plemenitih misli. Nima nič svojeglavega, fantastičnega ali odvečnega v okrasju in v njej občuduješ nežnost in pridih preteklosti. Vzvišenosti zamisli in čistosti umetnosti je podarjena tudi natančna izvedba v vseh podrobnostih. V tej veličastni stavbi niso nikdar žrtvovali umetnosti skopuškim vidikom ekonomije, kot se to pogosto dogaja.«

²⁸ A. BUFFA, *Cerkev sv. Janeza Evangelista*, 22 strani, Salezijanska tiskarna 1882.

13. POGLAVJE

O CERKVI SRCA JEZUSOVEGA V RIMU

KO JE DON BOSKO POZIMI mislil na potovanje v Rim, je iz Alassia pisal don Caglieru v Španijo:¹ »Moja glava je *in cimbalis*« [v cimbalah]. Na žalost ne *in cymbalis bene sonantibus* [lepo zvenečih cimbalah],² kajti njegova glava je bila prepolna nasprotujočih si in skrb vzbujajočih misli in samo njegova sveta ravnodušnost mu je pomagala, da se je znašel. Posebne težave mu je delala cerkev Srca Jezusovega. Kocka je namreč padla in sedaj je bilo treba vse izpeljati do konca, pa naj bi stalo kar koli.

Iz dneva v dan je rasla potreba po denarju, ki naj bi ga poslali v Rim, ne da bi pri tem trpele druge ustanove, ki so od njega pričakovale sredstva za delovanje ali so bile v gradnji. Zato je storil kakor ribiči, ki si želijo velik ulov: vržejo dolge mreže v morje. Januarja 1881 je poslal v svet tisoče in tisoče okrožnic, v katerih je prosil za pomoč. Pisal jih je v italijanščini, vendar so jih takoj prevedli v najbolj razširjene jezike.

Če predpostavljamo, da se verske pobude, ki izhajajo iz Rima in jih priporoča sveti oče papež, tičejo vseh kristjanov celega sveta, se je don Bosko upravičeno obrnil na vse katoličane z okrožnico, ki je bila natisnjena v italijanskem, francoskem in angleškem jeziku. To pismo je malo preoblikovan članek, ki ga je *Salezijanski vestnik* objavil in prinesel salezijanskim sotrudnikom naročilo, ki ga je dal don Bosku sveti oče.

O zgodovini tega poročila ne bomo govorili, ker smo to že storili v štirinajstem zvezku. Značilen je način, kako je predstavil pobudo, ki naj bi jo uresničil v Rimu: »1. Cerkev na Castru Pretorio na griču Eskvilin, ki naj bi bila posvečena presvetemu Srcu Jezusovemu in naj bi služila za župno cerkev prebivalstvu dvanajst tisoč duš in kot spomenik nesmrtnemu Piju IX. Župnijsko pravno telo je že ustanovljeno in priznано od cerkvene in državne oblasti. 2. Igrišča, kjer bi

¹ Prim. zgoraj, str. 90.

² Psalm 150,5.

mogli zbirati otroke zlasti ob prazničnih dnevih, jih zadrževati v prijetni zabavi, potem ko bi opravili svoje verske dolžnosti. 3. Večerne šole za starejše delavce. Ta vrsta ljudi, ki je čez dan zaposlena s težkimi deli, navadno nima priložnosti in sredstev, da bi si pridobila ustrezno izobrazbo, ki bi jim bila še kako potrebna. 4. Dnevne šole za tiste otroke, ki zaradi revščine ali zapuščenosti ne morejo obiskovati javnih šol. 5. Zavetišče z dnevnimi šolami, v katero bi sprejemali dečke, ki se potepajo po ulicah in cestah in pripadajo kateri koli narodnosti ali deželi. Kajti veliko se jih odpravi v Rim v upanju, da bodo našli zaposlitev in denar, potem pa razočarani v svojih upih padejo v revščino, so izpostavljeni vsem nevarnostim, zaidejo v slabo družino in končajo v državnih ječah. To zavetišče naj bi zmoglo sprejeti kakih petsto ubogih sirot po vzorcu Oratorija sv. Frančiška Saleškega v Turinu.«

Nato predlaga način, kako je mogoče sodelovati: »1. Lahko sodelujejo z denarjem in z gradbenim materialom. 2. Vsi lahko sodelujejo z molitvijo in s svetovanjem premožnim osebam, da postanejo dobrotniki. 3. Vse sotrudnike prosimo, da bi poslali svoje darove v Rim njegovi eminenci gospodu kardinalu Raffaelu Monacu La Valletta, generalnemu vikarju njegove svetosti, duhovniku doktorju Francescu Dalmazzu (Torre de' Specchi št. 36, Rim) ali duhovniku Janezu Bosku v Turin. 4. Povabili in pooblastili bomo nekatere, da bodo pobirali darove pod imenom zbiralci. Vendar ne bodo smeli pobirati darov brez pisnega pooblastila, v katerem je naveden razlog za pobiranje ter ime, priimek in poklic zbiralca s podpisom duhovnika Janeza Boska in s pečatom, ki bo nosil napis *Pia Societas Sancti Francisci Salesii*.³ 5. Brez teh formalnosti prosimo njihove ekscelece škofe in nadškofe v njihovih škofijah in velečastite gospode župnike, kurate in rektorje cerkva, da bi postali nabiralci med vernimi kristjani, ki živijo v njihovem okolišu in jurisdikciji, da bi poslali zbrane darove na enega izmed zgoraj navedenih gospodov in da bi čim bolj pospeševali tako imenovane zbiralce z ustrezno listino.«

Končno navaja prednosti, ki jih imajo dobrotniki in zbiralci: »1. Poseben blagoslov svetega očeta, ki odobrava in priporoča to sveto delovanje vsem, ki jim je pri srcu napredovanje naše svete vere, lepo življenje, dobro mladine in napredek človeške družbe. 2. Ko bo svetišče dograjeno in posvečeno bogoslužju, se bo vsak petek v tednu darovala sveta maša pri glavnem oltarju z venčkom v čast presvetemu Srcu Jezusovemu skupaj z drugimi posebnimi molitvami za vse dobrotnike. 3. Ista pobožna vaja se bo opravila na praznike presvetih src Jezusa in Marije, božič, telovo in na vse praznike svetih apostolov. 4. Z namenom, da bi izkazali posebno čast vzvišeni Božji materi Mariji in izprosili njeno varstvo za vse naše dobrotnike, bodo vsak večer zmolili rožni venec, peli lavre-

³ Pozneje so spremenili v *Societas Salesiana. Discite a me qui mitis sum*.

tanske litanije ali *Ave maris stella*, nakar bodo podelili blagoslov z Najsvetejšim. Pobožnost bodo končali z *De profundis* z ustrezno molitvijo z enim očenašem, zdravamarijo in slavaočetu za duše pokojnih dobrotnikov. 5. Opravljanje teh svetih maš, molitev in pobožnih vaj velja za vedno.

Zbiralcem so razdelili obrazce, na katere so zapisovali imena darovalcev in njihove darove, in list, na katerem je bilo zapisanih osem nasvetov, ki jih narekuje previdnost:

Da bi olajšali delo zbiralcev, se nam zdi primerno, da podamo nekaj navodil, ki naj bi koristila njihovi previdnosti.

1. *Škofijske ordinarije, župnike in rektorje župnij prosimo in vabimo, da bi poslali na navedeni naslov zbrane darove.*
2. *Nabiralci v pravem pomenu besede, ki nabirajo darove v mestih in krajih svojega bivališča ali kamor se bodo odpravili, dobijo posebno diplomu s pečatom, ki nosi napis Pia Societas Salesiana in podpis duhovnika JANEZA BOSKA.⁴*
3. *Darovi z imenom in priimkom darovalcev naj bodo napisani na za to pripravljenih obrazcih, razen če kdo želi ostati neimenovan. Ko bodo obrazci izpolnjeni, naj jih takoj pošljejo skupaj z darovi naslovniku, od koder bodo dobili nove obrazce s pečatom in podpisom. Te obrazce bodo zbrali in zvezali v knjige, ki bodo ostale v arhivu svetišča v večer spomin tistih, ki bodo sodelovali pri gradnji in za katere se bodo vsak dan za vedno opravljale molitve, kakor je opisano v priloženi okrožnici.*
4. *Obrazci, o katerih smo govorili zgoraj, bodo nosili pečat njegove velečastite eminen-ce kardinala MONACA, vikarja njegove svetosti Leona XIII. Na dnu stolpca bo napisana zbrana vsota s podpisom nabiralca.*
5. *Ker v teh težkih časih ni lahko najti darovalcev, ki bi zmogli in bili voljni prispevati velike vsote, bomo s hvaležnostjo sprejemali tudi majhne darove, tudi samo nekaj centov. Obrazce lahko predložimo vzgojnim zavodom, kolegijem in semeniščem s prošnjo, da bi prispevali, vendar vedno z dovoljenjem predstojnikov. Obrazec ali nabiralno polo je mogoče izročiti tudi kakemu sorodniku, družinskemu prijatelju ali tudi tujcu in mu jo pustimo nekaj dni, da lahko izvede nabirko pri svojih znancih.*
6. *Ko povabimo koga, da dá svoj dar, mu povemo, da gre njegova miloščina za ustanovo, ki jo priporoča in blagoslavlja sveti oče. Ustanova, katere cilj je pomagati Cerkvi pri širjenju in ohranjanju vere. Prav v Rimu na Eskvilinu ob naši sveti stavbi so se na žalost naselili protestanti, ki na tisoče zvutih načinov ogrožajo vero in moralo tako odraslih kakor neizkušene mladine. Pomislimo tudi, da je Srce Jezusovo bogat vir vseh milosti in blagoslova in bo obilo poplačalo vsak še takoj majhen dar. Zavetišče, praznični oratorij, večerne in dnevne šole za dečke iz vseh delov sveta zagotavljajo, da s svojim darom pomagajo mnogim mladim ljudem, da se izognejo ječam, se vzgajajo v znanju in veri, se usposobijo za kako obrt, postanejo dob-*

⁴ Na drugem mestu prinašamo latinsko in francosko besedilo diplome. Dodatek, št. 58.

ri kristjani in pošteni državljani, ki so si sposobni z lastnim delom služiti vsakdanji kruh. Lahko tudi opozorimo na strogo dolžnost, da dajemo vbogajme zlasti v teh časih, ko so potrebe na vseh področjih vsak dan večje. Vendar je bolje, da poudarimo velike koristi, ki si jih pridobimo zase in za naše družine še tukaj na zemlji in zlasti še potem, ko bomo poklicani v večno življenje.

Veliko let po naši smrti se nas mogoče ne bo nihče več spominjal, toda v cerkvi Srca Jezusovega in v tamkajšnji sirotišnici bodo verni kristjani in na stotine dečkov dvigali svoje hvaležne molitve k Bogu za svoje dobrotnike.

7. *To nabirko, ki jo priporočajo tako cerkvene kakor civilne oblasti in poteka v imenu vrhovnega poglavarja Cerkve, bodo podprli, tako upamo, vsi dobri. Če bi se pa katera od imenovanih oblasti pokazala nasprotno, naj nabiralec neha nabirati, dokler ne dobi dovoljenja.*
8. *Dela hitro napredujejo, vendar se bojimo, da nam bo zmanjkalo sredstev, če nam krščanska dobrodelnost ne bo prišla na pomoč. Vsak mesec je treba plačati delavcem petnajst tisoč frankov. Zato naj vsak nabiralec, kakor hitro spravi skupaj kaj darov ali vsaj na vsake tri mesece pošlje sadove svoje zbirke njegovi eminenci kardinalu MONACU, vikarju njegove svetosti, ali duhovniku FRANCESCU DALMAZZU, Via Porta San Lorenzo 42, ali duhovniku Janezu Bosku v Turinu.*

N.B.: Denar naj se, če ni druge možnosti, pošlje s poštno položnico ali v priporočenem pismu.

Na koncu teh osmero navodil je bilo zapisanih enajst glavnih obljub, ki jih je Božji Odrešenik po sveti Marjeti Alacoque dal vsem tistim, ki bodo pospeševali češčenje presvetega Srca.

Toda z vsem tukaj navedenim se don Boskovo prizadevanje za pomoč celega sveta še ni izčrpalo. Italijanskim škofom in nadškofom in vsem katoliškim časnikarjem je razposlal več okrožnic v italijanščini, inozemskim škofom pa v latinščini.⁵ Msgr. Gastaldi je bil pripravljen pomagati don Bosku, vendar ni mogel nič storiti. Kljub znanim odnosom med njim in don Boskom v tem času je vendar znal odgovoriti dostojanstveno.⁶

Koliko si je on sam kot neutrujen oče prizadeval za dober uspeh nabirke, nam pove nekaj vrstic, ki jih je pisal don Dalmazzu. Obrazci, o katerih smo govorili zgoraj, so bili natisnjeni v Rimu kmalu po njegovem odhodu. Ko jih je nekaj dni po vrnitvi, to je 16. maja, prejel v Turinu, je takoj, ko so mu dovoljevali nujni

⁵ Dodatek št. 59 (A–D). Iz seznama darov, ki se hrani v arhivu Rimske inšpektorije, lahko razberemo nekaj podatkov. Leta 1881 je prišlo 63.964,79 lir, od katerih je samo kneginja De Séveré prispevala 50.000 lir. Leta 1882 39.528,55 lir; med darovalci je grof Chambord s 1000 lirami in markiza De Paterat z 20.000 lirami. Leta 1883 je samo don Bosko v pošiljkah poslal 180.000 lir. O darovih grofa Colla smo že govorili v tretjem poglavju. V letu je zapisanih 20.000 lir od strani vrhovnega predstojnika šolskih bratov, o čigar velikodušnosti bomo poročali na drugem mestu. Med darovalci je veliko italijanskih in inozemskih škofov. Vendar niso zapisani vsi darovi.

⁶ Odgovor, ki mu manjka nekaj posebnosti, je mogoče prebrati v Dodatku, št. 60.

opravki za pripravo praznika Marije Pomočnice 31. maja, pisal generalnemu prokuratorju: »To so moji prvi trenutki odmora. Prejel sem obrazce. Resno sem se lotil dela. Sporoči mi, ali naj nabiralcem, katerih imena imaš, pošljem nabiralne pole jaz ali jih boš poslal ti. Prav bo, če na natisnjenem listu sporočiš kak poseben dar svetega očeta, daš kratek oris del, priporočiš delo in prikažeš potrebo. Naj tisto malo, kar so nabrali, pošljejo imenovanim vsaj do srede julija.«

Navadno so za plače delavcev porabili dvanajst tisoč lir na mesec. Toda sredi julija so dela napredovala s tako naglico, da je arhitekt Vespignani moral opozoriti don Boska, da če bo šlo tako naprej, bo treba pripraviti še enkrat toliko. Don Bosko se zaradi tega ni vznemiril, temveč je vesel naznanil sotrudnikom, da so stranske ladje že pri kapitljih in da je srednja ladja tudi že precej visoko.

V skrbi za dobro duš je storil še več: postavil je zadosti prostorno kapelo, ki naj bi služila za župnijsko cerkev šestim tisočem prebivalcev. Kardinal vikar jo je odprl za javno bogoslužje 10. julija, jo blagoslovil in daroval sveto mašo. Še večji blagoslov je ta kraj prejel tri dni pozneje. V spremstvu je bila tudi skupina vernikov, ki so molili in bili vsi prestrašeni, ker so ponoči branili krsto s truplom pokojnega papeža, ki so jo napadli zlobneži, ko so jo nosili iz Vatikana na pokopališče pri San Lorenzu fuori le mura. Sprevod je šel mimo cerkve, ki so jo gradili v spomin velikega papeža Pija IX.

Rekli smo, da se don Bosko ni vznemiril, ko so mu sporočili zvišanje stroškov. Pa tudi Božje previdnosti ni preizkušal. Ko je izročil kardinalu vikarju zajeten dar, se mu je zdelo primerno, da mu pove, od kod prihajajo darovi:⁷ »Za prihodnji mesec oktober je duhovnik Pietro Lovatelli iz Cerana v škofiji Novara obljubil, da bo poslal vaši eminenci 10.000 lir za cerkev Srca Jezusovega. Prosim vas, da jih v svoji dobroti sprejmete kot po navadi. Jaz se kar naprej trudim, da zbiram denar, Bog nam pomaga in ga tudi dobimo, toda don Dalmazzo vse izda in mu ni nikdar zadosti.« Poleg že omenjenih okrožnic vidimo, da naslavlja prošnje tudi na premožne zasebnike, ki se na tako oblikovane prošnje raje odzivajo. Naslednje pismo don Dalmazzu nam pove veliko več, kot izražajo besede same.

Predragi don Dalmazzo!

Vse gre lepo naprej. Bog bodi zahvaljen v vseh rečeh. Jaz ne izgubljam niti trenutka. Delo pa blagoslavlja Bog, zato pogum. Zaposlen sem s celo vrsto del. Med drugimi je tudi to, ki ti ga posredujem od kardinala vikarja. Preberi ga sebi v vednost, potem daj vse v eno ovojnico in jo izroči njegovi eminenci. Mi bomo molili, da bo dobro uspelo, ker za njim čakajo še druga.

Trudimo se tudi, da bi poslali duhovnike in denar. Kmalu bom pisal, pozdravi naše prijatelje in dobrotnike in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. julij 1881

⁷ Sampierdarena, 14. september 1881.

Dne 1. julija je pisal v Francijo gospodični Amalii Lacombe, vneti sotrudnici v Valenzi:⁸ »V imenu svetega očeta vam pošiljam diplomo nabiralca za cerkev, ki nam jo je on zaupal. Puščam prazen prostor za ime, da lahko postavite ime vašega župnika, če bo pripravljen sprejeti to nalogo. Če je on ne bi mogel sprejeti, postavite vi svoje ime.« Isto je storil z drugimi francoskimi in italijanskimi gospemi.⁹ Konec meseca je pisal grofici Callori:

Draga naša mamica v J. K.!

Prilagam vam obrazec diplome nabiralke in upam, da bo nabiralna listina kmalu polna velikih in majhnih darov. Mogoče boste mogli povsod, kamor boste šli, kaj storiti, če že ne v denarju, pa bodo zelo zaslužna zatajevanja, ki jih boste zbirali, ne da bi jih zapisali.

Zelo so vam pri srcu rimski misijoni in meni je to zelo ljubo, ker je prav sedaj potreba največja, saj so se protestanti spravili v divji napad na katoliško vero na Eskvilinu. Toda medtem ko eni dajejo denar za rimsko Patagonijo, dajemo, da drugi namenajo svojo gorečnost in življenje številnim divjakom v zares divji Patagoniji.

Bog naj vas blagoslovi, velezaslužna gospa grofica, Bog naj vam nakloni obilo svetosti in zdravja in molite tudi za tega reveža, ki ostaja vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Nekaj dni prej je pisal princesi Clotildi, hčerki Viktorja Emanuela II., in soprogi Girolama Bonaparteja, ki je redno bivala v gradu v Moncalieriju.

Kraljevsko cesarsko veličanstvo!

Menim, da je vašemu kraljevsko cesarskemu veličanstvu znano, da je sveti oče zaupal salezijanskim sotrudnikom gradnjo cerkve in zavetišča Srca Jezusovega v Rimu. Jaz sem glavni prosilec, ki v imenu njegove svetosti zbiram sredstva, ki jih resnično močno primanjkuje.

Iz tega razloga se pogumno obračam na vašo kraljevsko cesarsko veličanstvo, ki se v mejah možnosti ne izmika dobrodelni pomoči. V tem primeru me navaja k prošnji še poseben razlog, to je češčjenje presvetega Srca Jezusovega, ki ga vi posebno gojite. Iz okrožnice, ki jo prilagam, boste natančneje zvedeli za obseg in prednosti tega dela. Stavba je že šest metrov nad tlemi.

Uporabljam usluge gospoda kanonika Ballesia, svojega nekdanjega gojenca, in če se vam zdi primerno, lahko tudi po njem daste odgovor, ki vam ga narekuje vaše srce. Zagotavljam vam, da sem sredi preteklih zadev v skupnih in zasebnih molitvah vedno priporočal vaše veličanstvo in vso vašo družino Bogu, in obljubljam, da bomo tudi v prihodnje storili prav tako skupaj z našimi 80.000 fanti, ki nam jih je Božja previdnost poslala v naše zavode.

Bog naj vas blagoslovi, pobožna in vredna princesa savojske rodbine, naj ohranja vas in vso družino v svoji sveti milosti, in mi dovolite, da imam v najglobljem spoštovanju

⁸ Dodatek, št. 61.

⁹ Dodatek, št. 62.

čast, da se ponižno imenujem vašega kraljevskega veličanstva najvdanejši služabnik.
 DUH. JANEZ BOSKO
 Turin, 24. julij 1881

Čeprav nimamo dokazov, smo vendar prepričani, da je »svetnica iz Moncalierija«, kakor so jo imenovali zaradi njenih kreposti in dobrotelosti, skrivaj, mogoče tudi pod drugim imenom poslala dar svoje krščanske ljubezni. Ti dve sveti duši se nista tukaj na zemlji nikdar srečali. V zadnjih letih življenja si je princesa vroče želela srečanja s svetnikom, toda strogi dvorni predpisi so ji prepovedovali, da bi ga šla obiskat v Oratorij, starostne težave pa so njemu onemogočale, da bi se odpravil v Moncalieri. Končno so se po kanoniku Ballesiu dogovorili, da bi Clotilde prišla nekega jutra v zakristijo cerkve Marije Pomočnice, kjer bi Božji služabnik čakal nanjo. Toda don Bosko je malo po dogovoru legel v posteljo, iz katere ni več vstal.

Prav tako ni pozabil grofa Chamborda, ki mu je najprej poslal sto in pozneje petsto frankov.¹⁰ Ker je šlo za ustanovo zunaj Francije, se ni čuditi, da je bil dar tako skromen.¹¹

V salezijanskih zavodih se sobratje in gojenci niso ustrašili nobene žrtve, da so se odzivali don Boskovim pozivom in mu pošiljali svoje prihranke. Tako so v Randazzu profesorji in učitelji sledili don Boskovim spodbudam, se odpovedali svoji zbornici in prebili prosti čas v ulicah z gojenci, prosto sobano pa so uporabili za spalnico, kamor so sprejeli štirinajst novih konviktovcev in ob koncu leta imeli na voljo večji dar, ki so ga poslali dragemu očetu.

Kljub vsemu svojemu prizadevanju je blaženi uvidel, da bo sredstev v kratkem zmanjkalo. Zato je menil, da je prišel trenutek, ko bi uresničil zamisel, ki jo je gojil že dalj časa; da bi namreč svoje duhovnike poslal prosit tja, kjer bi bilo verjetno mogoče kaj dobiti. S tem naročilom sta avgusta 1881 odšla iz Turina don Pietro Pozzan in don Stefano Febbraro in sta več kot en mesec hodila po Južnem Tirolskem. Pred njunim odhodom je don Bosko razposlal litografirano pismo, ki je bilo videti kot osebno povabilo.

Velezaslužni gospod!

Z velikim veseljem sporočam vaši uglednosti, da dela pri gradnji cerkve in zavetišča Srca Jezusovega v Rimu hitro napredujejo in zidovi stojijo že šest metrov od tal. Zaposlenih je kar 160 delavcev, ki jim je treba vsak mesec izplačati 15.000 lir. To je velik, pa vendar nujen izdatek. Zato smo se odločili za nabiranje sredstev pri nekaterih naših najzaslužnejših dobrotnikih in se z blagoslovom njegove svetosti papeža odločili, da pošljemo k vam duhovnika don Petra Pozzana, prepričani, da bomo naleteli

¹⁰ Kaplanovo pismo don Bosku, Froshsdorf, 28. november 1881.

¹¹ Prosil je za podporo tudi ministra za pravosodje. Toda v odgovoru 3. julija mu je bilo rečeno, da »zaradi pomanjkanja nujnih sredstev« ne morejo sodelovati pri gradnji cerkve in zavetišča, »ki ga on tako vneto gradi«.

na dober sprejem in zaščito. V ta namen bo v drugi polovici tega meseca z Božjo pomočjo prišel k vam na obisk, opremljen s spremnim pismom, in vas prosil za pomoč. Vljudno vas prosimo, da bi dobrohotno sprejeli tega našega odposlanca in mu pomagali stopiti k tistim prijateljskim osebam, ki jih poznate kot velike ljubitelje naše svete vere in civilne družbe.

Bog naj vas blagoslovi in bogato poplača, medtem ko v globoki hvaležnosti čutim čast, da se smem imenovati vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

10. avgust 1881

P. S.: Duhovnik Pozzan je ravnatelj prazničnega Oratorija sv. Frančiška Saleškega in glavni urednik Salezijanskega vestnika.

Končno je svojima odposlancema izročil spremno pismo za msgr. Giovanni-ja Giacoma della Bona, škofa v Tridentu.

Velecenjena ekscelenc!

V prizadevanju, da bi ustregli željam njegove svetosti Leona XIII., smo se odločili za zbirko med salezijanskimi sotrudniki, s katero bi zbrali sredstva za nadaljevanje gradnje cerkve in zavetišča Srca Jezusovega na Eskvilinu v Rimu.

V ta namen pošiljam v tridentinsko nadškofijo profesorja duhovnika don Pietra Pozzana in duhovnika Stefana Febbrara, da se predstavita vaši velecenjeni ekscelenci s prošnjo, da bi ju blagoslovili in jima podelili dovoljenje za tako nabirko in jima dajali zaščito, če bi bilo potrebno.

Ker gre za delo, ki ga je toplo priporočil in pospeševal sveti oče, upam, da boste njuno delo podprli s svojo besedo, namenjeno tistim, ki naj bi nam pomagali.

Upam, da bo kako srečno naključje uredilo, da boste prišli v te naše kraje in nam izkazali visoko čast in veselje, da bi vas mogli sprejeti med nami v Turinu.

Zagotavljam vaši ekscelenci svoje globoko spoštovanje in imam čast, da se morem izreči za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. avgust 1881

Nabirala sta v zasebnih hišah in v cerkvah, in to z lepim uspehom,¹² tako da se je don Bosko želel zahvaliti z natisnjenim pismom.¹³ Zelo dober uspeh tega prvega poskusa ga je navedel, da je naslednje leto istima gospodoma zaupal nalogo, da sta opravila podobno nabirko po vsej Benečiji.

Med tem drugim obiskom don Pozzan, ko je videl sadove svojega prosjačenja, ni mogel molčati o visokem spoštovanju, ki so ga prebivalci teh pokrajin imeli do don Boska. »Ti živahni Benečani,« je pisal 29. avgusta iz Longaroneja, »poznajo don Boska kot kakega svojega someščana in se ne naveličajo poslušati pripovedovanja o njegovem življenju in njegovih ustanovah.« Dne 10. sep-

¹² Pismo don Pozzana don Bosku v *Salezijanskem vestniku* novembra in decembra 1881 in marca 1882.

¹³ Tako piše *Salezijanski vestnik* decembra 1881. Vendar nismo mogli dobiti prepisa.

tembra, potem ko je prehodil dobršen del škofije Ceneda, Feltre in Belluno ter obiskal skoraj cel Cadore, Carnio in Visoko Furlanijo, je pisal: »Sprejem je bil, hvala Bogu, povsod zelo prisrčen in nabirka glede na krajevne težave zadovoljiva [...]. Ne pozabite na naju, kajti čeprav sva daleč od vas, imava kar naprej vaše ime na ustih. Molite tudi za toliko vaših prijateljev, ki se zatekajo k vam v tolikerih zadevah.« In nazadnje 24. septembra iz Spilimberga na Furlanskem: »Vsi navdušeno govorijo o don Bosku in salezijanskih ustanovah.« Toliko spoštovanje blaženega razloži velikodušnost, ki so jo pokazali ti dobri ljudje zlasti v teh tako težkih časih, ko so poplave zalile velike predele Benečije, Piemonta in Ligurije.

Dokazi Božje previdnosti so spodbujali blaženega. Da ne bomo prekoračili časovnih mej, bomo navedli samo dva dogodka. Septembra 1881 je moral don Bosko poravnati posojilo 20.000 lir. Toda upnik, ki je padel v stisko, je že po dveh mesecih zahteval povračilo. Božji služabnik se je znašel v težkem položaju in ni vedel, kako bi se izvlekel. Tedaj je istočasno prejel dvoje pisem, kakor da bi padli z neba. Eno je prihajalo iz Argentine. Don Tomatis, ravnatelj zavoda v San Nicolasu, mu je poslal menico za 60.500 pesov ali 12.293 zlatih frankov. To je bil dar šestnajstih italijanskih poljedelcev, ki so zbrali to vsoto za cerkev Srca Jezusovega. V drugem pismu je iz Cerana na Novarškem župnik Pietro Lovatelli dajal za isti namen don Bosku deset tisoč lir, o katerih smo govorili že zgoraj. Don Bosko je don Tomatisu, potem ko je don Dalmazzo poročal papežu o velikodušnosti ameriških darovalcev, izrazil vso svojo hvaležnost v precej daljšem pismu kot običajno.

Dragi moj don Domenico Tomatis!

Prejel sem lep dar 12.300 lir, ki so jih naši goreči sotrudniki v San Nicolasu poslali v Italijo za nadaljevanje gradnje cerkve in zavetišča Srca Jezusovega v Rimu. Tako velikodušen dar, ki so ga zbrali kristjani, ki živijo tako daleč od nas, je zaslužil, da sem o njem poročal svetemu očetu, ki je zaupal in priporočil to gradnjo salezijanskim sotrudnikom.

Njegova svetost je z velikim zadovoljstvom poslušala poročilo, pohvalila darovano vsoto, dobrodelnost darovalcev in sklenila: »Zahvalite se v mojem imenu tem dobrim in dragim sinovom Katoliške cerkve. Blagoslavljam njih, njihove družine, njihove posele in podeljujem vsem popolni odpustek, ki ga morejo prejeti na dan, ko bodo prejeli sveto obhajilo.«

Zelo me veseli, da morem te besede svetega očeta sporočiti tem našim dobrim prijateljem in sotrudnikom, in prepričan sem, da bo Srce Jezusovo, neizčrpen vir milosti in darov, povrnilo stokratno v sedanjem kakor tudi, kar je verska resnica, v bodočem življenju.

Če bo kateri teh velezaslužnih darovalcev prišel v Italijo, jih prosim, da bi prišli v salezijanske hiše kakor v svoj dom.

Prisrčno jih pozdravi v mojem imenu. Priporočam se v njihove molitve. Tudi jaz se jih bom vedno spominjal pri sveti maši.

Povej Grazianu, da me je njegovo zadnje pismo zelo razveselilo kakor tudi pismo don Rabagliatija. Njemu in drugim bom odgovoril, kakor hitro bo mogoče.

Don Lasagna, ki se je popolnoma pozdravil, je ponovno odpotoval v Montevideo. Njegovo pobožno življenje, njegova gorečnost sta nas resnično navduševala. Salezijanci v Italiji, Franciji in Španiji vam po meni pošiljajo bratski pozdrav in se priporočajo v vaše molitve. Poseben pozdrav in nebeške blagoslove za msgr. Ceccarellija.

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z vami. Moli zame, ki sem v presvetih srcih Jezusa in Marije najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. december 1881

Aprila istega leta, ko se je don Bosko mudil v Rimu, je moral župnik don Dalmazzo še istega dne plačati pet tisoč lir nekemu podjetniku. Ko so bili vsi poskusi, da bi si dobil zahtevano vsoto, brez uspeha in je večkrat zaman prišel k don Bosku, če bi mu lahko pomagal, je iz Francije prišlo priporočeno pismo, ki je tako zunaj kakor znotraj izjavljajo, da prinaša štiri tisoč lir. Ko so ga odprli, je bilo v njem namesto štiri pet tisoč lir. Ko se je don Berto čudil, mu je don Bosko odgovoril: »Don Dalmazzo potrebuje ne štiri temveč pet tisoč lir in zato jih je toliko tukaj: namesto štiri tisoč, pet tisoč.«¹⁴

Papež Leon XIII. je imel zelo prav, ko je v pogovoru z nadškofom iz Messine o cerkvi Srca Jezusovega vzkljknil:¹⁵ »To je človek Božje previdnosti, ki pa ne opušča človeških sredstev.« Tudi naslednje pismo iz leta 1881 nam ga prikazuje kot izredno iznajdljivega človeka, ki zna poiskati človeška in Božja sredstva.

Predragi don Dalmazzo!

Začniva s št. 1,¹⁶ da ne bova zmešala moje uboge glave.

1. *Nimam več obrazcev, zato bo prav, da jih daš natisniti in opremiti s pečatom ter mi jih pošlješ, sicer se bo vse ustavilo. Poskrbi, da bo imel vsak obrazec zgoraj napis Dar za cerkev itn.*
2. *Priskrbi tudi francoske obrazce, ker me zanje prosijo, pa jim ne morem ustreči.*
3. *Grof De Roubion iz Nice ima pripravljenih 2.500 frankov in ti jih bo poslal. Napiši mu dve vrstici v zahvalo.*
4. *Gospod don Pietro Lovatelli, župnik v Carnu, ki bo pa kmalu postal salezijanec, bo z istim namenom poslal 10.000 frankov, od tega meseca oktobra 8.000 in novembra 2.000. Prav bo, če obvestiš kardinala vikarja, ki mu bosta darovalca verjetno poslala svoje darove.*
5. *Don Pozzan nabira darove na Tirolskem. Nabral je že dva tisoč frankov in še nadaljuje. Tudi v drugih krajih pridno delajo in precej naberejo. Zahvalimo se Bogu.*

¹⁴ *Summ. sup. virt.*, VI, 118 (*De horoica spe*).

¹⁵ Pismo msgr. Guarina don Bosku, 10. december 1881.

¹⁶ Se pravi uredimo stvari, tako, da jih oštevilčimo.

6. *Ko sem odhajal iz Rima, sem izgubil seznam nabiralcev in darovalcev za stebre. Če moreš in če imaš prepis, mi ga pošlji, da bom lahko nadaljeval svoje delo zlasti v Franciji.*
7. *Menim, da sem ti že pisal ali dal pisati, da bom rad oziroma da že sem boter.¹⁷*
8. *Ali naj pripravimo ali pošljemo novih duhovnikov? Don Biondolillo bi rade volje šel, prav tako župnik don Rossetti kakor tudi don Valimberti itn. Sporoči mi kaj.*
9. *Povej mi tudi, ali ob vseh svojih poslih še lahko dihaš in kaj bi lahko jaz storil, da bi ti pomagal?*
10. *Jutri odpotujem v Sampierdarena, kjer bom ostal osem dni.¹⁸*

Še prej mu je iz Alassia¹⁹ priporočil, da naj pripravi vse potrebno, če od rimske občinske uprave, od ministrstev za finance, notranje zadeve in pravosodja ter od ekonomata ne bi mogel dobiti nikakršne podpore. Kaj je don Dalmazzo storil, ne vemo. Naslednja navodila, ki pa nimajo zanesljivega datuma, mu nakazujejo pot.

Pojdi k mavricijskemu redu in povej njegovi ekscelenci Correntiju, da bomo izpolnili njegova naročila in da naj preberejo pismo in dve spomenici.

Podoben kot spomenica (= skoraj iste vsebine kot spomenica) bo tudi dopis za finančno ministrstvo, ki ga boš prejel. Pošlji ga ali odnesi (spomenica):

1. *Gospodu Grofu Visoneju, ministru kraljevske hiše, s pripombo, da je našo ustanovo vedno podpirala ali celo ustanovila kraljevska hiša (se pravi kralj) itn.*
2. *Skoraj isto pravosodnemu ministrstvu s pripombo, da je župnija že ustanovljena.*
3. *Notranjemu ministrstvu s pripombo, da gre za revne in zapuščene dečke.*
4. *Javnim delom, ki so nam dajala podporo in ugodnosti za fante – sinove uslužbencev Državnih železnic.*
5. *Občinski upravi, ki je tako skrbela za ljudstvo in za revne otroke. Markiz Francesco Vitelleschi naj spremlja don Dalmazza k županu.*
6. *Če je mogoče dobiti koga, ki bi spremljal k prosvetnemu ministru in bi poudaril zlasti pomen šol.*

Seznam darov, ki so prihajali v Rim, ni navajal mnogih darov, ki so znesli nekaj tisoč lir ... Tudi vsote, ki so jih nabrali nabiralci, so dosegle komaj nekaj sto lir. Darovi, ki so prihajali v Turin, so bile skromne lire, prihranki duhovnikov in laikov velikodušnega srca, a prazne denarnice. Da bi bolj razgrel ljudsko dobro-

¹⁷ Markiz Léon Boulanger de Saint-Cyr grof de Villeneuve, oče botra praznika Marije Pomočnice, je povabil don Boska, da bi bil za botra njegovemu novorojenčku. Don Bosko je sprejel botrstvo, ko bi potoval v Francijo, vendar so obred že opravili po namestništvu (pismo don Boska markizu, Turin, 11. avgust 1883).

¹⁸ Manjka podpis. Pismo so verjetno prinesli osebno. Don Bosko je bil v San-Pierdareni sredi septembra (prim. zgoraj, str. 403).

¹⁹ Pismo, 6. april 1881.

delnost, je don Bosko dal marca 1882 v *Vestniku* natisniti na velikem plakatu podobo cerkve Srca Jezusovega, ki naj bi jo razobesili v domovih ali izložbenih oknih trgovin, tako da bi nagovarjale vse, ki bi jo videli.

V splošno spodbudo in večer spomin moramo omeniti dejanje neke pomembne redovne ustanove. Vrhovni predstojnik šolskih bratov, brat Irlide, je 3. januarja 1882 v Parizu razposlal svojim zavodom okrožnico, v kateri je priporočil podvojitev pobožnih vaj in zatajevanje častilcev Svetega Detinstva, sv. Jožefa in presvetih Src Jezusa in Marije. Predlagal je, da bi zato, da bi bile molitve, posti in zatajevanje Bogu bolj všeč, pridružili vsemu temu še denarne prispevke za gradnjo ali okrasitev cerkve Srca Jezusovega v Rimu. Narodni odbor, ki je v Parizu gradil prav tako svetišče presvetemu Srcu Jezusovemu, je pozival francoške darovalce, naj ne bi prispevali za cerkev v Rimu. »Toda mi menimo,« je pisal imenovani predstojnik, »da naša ustanova, ki je razširjena po vsem svetu in je posebej posvečena Srcu Jezusovemu, mora storiti, kar je že storila za gradnjo cerkve na Montmartru: darovati v ta namen sadove svojih odrekanih, ki so si jih naložili bratje pri dveh obrokih na teden skozi celo leto, z upravičenim zadovoljstvom zbirati zlasti v konviktih sadove svojih odpovedi. Ves ta denar bomo poslali v Rim z namenom, da bi posredoval pri usmiljenem Srcu Jezusovem za potrebe naše ustanove in njihovih darovalcev. Jasno je, da bodo te priprošnje toliko bolj učinkovite, kolikor bolj učinkovite in velike bodo žrtve, ki si jih bodo naložili bratje.« Darovi, ki jih je zbral v Rimu generalni prokurator, so znesli dvajset tisoč frankov in jih je naslednik brata Irlideja 15. februarja 1885 osebno izročil don Bosku.²⁰

Najljubeznivejša pa je zgodovina nekega posebnega daru. Nadškof v Catanii msgr. Giuseppe Benedetto Dusmet, poznejši kardinal, je za svoje semenišče potreboval nekaj orkestralnih skladb don Cagliera in je za to prosil don Boska za razumevanje za poravnavo stroškov. Don Bosko je naročilo predal samemu skladatelju, ki je na račun za šalo napisal: »Račun za skladbe je 14,75 lir. V številki se vidi tudi vejica, ki se pa v celoti tudi lahko opusti kot nepotrebna in brez pomena.« Prelat je sveto odgovoril:²¹ »Sprejemam kot Božji glas vašo opombo o vejici, ki se lahko opusti kot nepotrebna in brez pomena. Zato pošiljam 14 lir za poravnavo svojega dolga do knjigarne v smislu računa, ki ste mi ga poslali, in prilagam 1.400 lir brez vejice, ki jih bo porabil don Bosko za gradnjo cerkve Srca Jezusovega v Rimu. To vsoto, ki še ni vsa, sem prihranil po malem z namenom, da bi podprli dobrodelno ustanovo. Toda vejica, ki ni bila na pravem mestu, me je spomnila reka *Qui cito dat, bis dat* [kdor hitro da, dvakrat da].²²

²⁰ To zadnjo nadrobnoost je zapisal don Viglietti v svojem dnevniku.

²¹ Pismo iz Catanie, 21. [marec] 1883. Prim. *Salezijanski vestnik*, marec 1883 in DON GAETANO AMADIO, *Il Cardinale Dusmet*, Catania, Casa ed. L'Arte Sicula, str. 109.

²² Rek navajajo tudi *Bis dat qui cito dat* [Dvakrat da, kdor hitro da].

Don Bosko naj dobrotljivo gleda na ta moj dar in mi povrne z gorečo molitvijo k tistemu srcu, ki nas je tako zelo ljubilo in nas ljubi še sedaj. Vi pa se morate zadovoljiti s 14 lirami, ki bodo gotovo ostale slavne v zgodovini salezijanskega računovodstva.« Ko so dobro dejanje objavili v *Salezijanskem vestniku*, je veliko dobrotnikov od raznih strani poslalo darove za razne salezijanske ustanove.²³

Toda težave za nadaljevanje gradnje cerkve niso bile samo denarne. Brez števila težav je povzročal stari odbor, ki mu je predsedoval markiz Mereghi.²⁴ Treba je bilo razveljaviti stare pogodbe, ki so nosile njegov podpis, in odpraviti preteklost, toda zainteresirani so zahtevali nemogoče pravice in zahteve. Sam predsednik je imenoval salezijance ljudi, s katerimi ni mogoč nikakršen dogovor, in jih tožil cerkveni oblasti kot nepoštene ljudi. Okoli njega se je proti našim zbrala skupina kamnosekov in obdelovalcev marmorja, ki so bili pripravljeni na kakršno koli nasilje. Najhujši pa je bil podjetnik, ki je za svoje delo zahteval pretirano plačo in pretil, da bo tožil na sodišču. Arhitekt je stal bolj na strani svojih pomočnikov in delavcev. Bilo se je bati, da bi ga nahujskali ter tako vzbudili nezaupanje in ovirali hitro nadaljevanje del. Da bi odpravil nastale spore in preprečil prihodnje, se je don Bosko na pomlad 1882 odpravil v Rim, kot je mogoče razbrati iz naslednjega pisma. Iz istega pisma pa je tudi razvidno, da se arhitekt po prvem srečanju ni hotel več sniti z njimi. Ni hotel priznati, da so salezijanci lastniki.

Velespoštovani gospod grof arhitekt Vespignani!

Po razgovoru, ki sem ga imel z vašo spoštovano ekscelenco, sem skušal udejanjiti, kar ste mi vi svetovali; poslal sem strokovnjaka, da bi preveril listine o opravljenih delih in jih primerjal s pogodbo. Bilo je veliko pripomb, ki vam jih želim sporočiti. Ker moram odpotovati v Turin, kamor me kličejo obveznosti, sem dal pooblastila duhovniku Francescu Dalmazzu, župniku in kuratu cerkve Srca Jezusovega, in duhovniku Angelu Saviu, da me nadomeščata. Vse, kar bosta onadva določila, bom jaz potrdil. Želim, da bi vsa nesoglasja izravnali na prijateljski način in ne na javnih sodiščih in s pomočjo osebe, ki je vredna najinega zaupanja. Da bomo mogli v prihodnje odstraniti vse vzroke nesporazumov, se mi zdi potrebno, da se dogovoriva o dveh stvareh:

- 1. Urediti vse, kar je bilo v preteklosti, tako da se ne bomo več vračali nazaj.*
- 2. Postaviti jasna načela in trdne osnove z jasnimi načrti in pogodbami za vsako delo, ki ga je treba opraviti. Da bomo preprečili škodo in posledice zavlačevanja del, moramo takoj iti na delo in izrabiti najbolj primerne mesece leta za zidavo. Cene morajo biti točno določene.*

Želim, da bi vse zadeve tako uredili, da bi bile v čim večjo korist naših duš in v večjo Božjo slavo. Vaše spoštovane ekscelence najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 9. maj 1882

²³ Prim. *Salezijanski vestnik*, maj 1883.

²⁴ Prim. MB XIV [BiS XIV], 24. poglavje.

Oseba, ki bi bila vredna zaupanja, ki naj bi jo don Bosko poslal, da bi pregledal celo zadevo, je bil inženir arhitekt G. Squarcina, poslanec v parlamentu. Ta je glede pravil za ravnanje, ki jih je predložil v pismu Vespignaniju, rekel, da so v skladu »z upravnim čutom in zelo pametna«, in je dodal: »Zdi se mi, da čas teče v praznih razgovorih, medtem ko je gradnja zlasti z verskega vidika nujno potrebna.«²⁵ Besede kažejo, da je bilo gradbišče zaprto v pričakovanju zadovoljive rešitve. Dne 17. junija so dela popolnoma ustavili. Pri kardinalu vikarju so se zbrali na posvet markiz Patrizi, grof Vespignani, podjetnik Andolfi, don Dalmazzo in don Savio. Arhitekt je odstopil od uprave, kar je njegova eminenca tudi sprejel. S tem je bil dokončno razpuščen odbor, ki je delal samo težave. Toda Andolfi se ni hotel ukloniti in se podrediti don Saviu. Bali so se, da bo prišlo do sodne razprave. Druga težava je bila v tem, da se kardinal ni mogel odločiti, da bi pustil vse v rokah salezijancev: omahoval je med salezijanci in med odborom. Prav tako mu ni ugajal Squarcina, ker je menil, da bi kot poslanec vedno delal v škodo Rimljanov. Medtem so že raztrobili, da so salezijanci propadli. Skratka, Rim je bil po besedah don Dalmazza trda kost.²⁶

Medtem ko je poslanec Squarcina zavzeto raziskoval, se je nasprotje vedno bolj zaostrovalo in don Savievi odnosi niso obetali nič dobrega. Meseca julija je blaženi z namenom, da bi končno priznali avtoriteto njegovih predstavnikov, pisal zelo mило pismo kardinalu vikarju:

Visoko spoštovana eminenca!

Don Savio mi je poslal prepis spornih točk glede cerkve Srca Jezusovega. Vidim, da bi radi zamotali stvari in ne priznali nobene avtoritete, niti župnika Dalmazza. Pisal bom don Saviu, ki vam bo predložil moje

pismo. Da se bodo mogle stvari spraviti v red, menim, da se mora vaša eminenca odtegniti iz zadeve in prepustiti vsa nesoglasja župniku, ki mora iskati denar, da plačuje. Skušal sem stvari urediti, pisal sem dvoje pisem gospodu grofu Vespignaniju, pa ni bilo odgovora, ne pisnega ne ustnega, ko sem čakal v Rimu.

Želim, da bi dela napredovala, trudim se z nedopovedljivimi napori za zbiranje denarja, toda če bo šlo tako naprej, kdaj bo cerkev končana?

Upam, da mi bo vid dopuščal, da vam bom čim prej pisal.

Blagoslovite me in mi dovolite, da se v globokem spoštovanju imenujem vaše visoko spoštovane eminence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 5. julij 1882

Pismo, ki naj bi ga predložili kardinalu, naj bi v Rimu sestavila don Dalmazzo in don Savio in ga nato poslala v Turin v pregled. Vendar nismo mogli najti izvirnika niti prepisa. V arhivu pa imamo pismo, ki ga je naslednjega dne don Bosko poslal don Saviu.

²⁵ Pismo don Bosku, Rim, 17. junij 1882.

²⁶ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 7., 21. in 30. junij.

Predragi don Savio!

Pisal sem kardinalu vikarju, naj vso zadevo pusti v rokah župnika in v tvojih rokah in da bomo tako dolgo, dokler nas ne bodo priznali za lastnike, samo v nadlego in ne bomo nič naredili. Sedaj skupaj z don Dalmazzem pripravita odgovor kardinalu vikarju, toda preden ga bosta oddala, ga pošljita meni. Prebral ga bom in ga vama takoj vrnil. Popravil sem nekaj točk izjave in se potem zavedel, da je izjava že pri gospodu kardinalu vikarju.

Izgubljam čas in denar in gremo novim nevšečnostim naproti. Tujci smo in zato ...

Bog naj nas vse blagoslovi. Pozdravi naše sobrate in me imej v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Pogovori se s kakim odvetnikom.

Don Bosko je upal, da se bodo spori tako poravnali in da ne bo več ovir za nadaljevanje del. Zato razumemo sveto potrpljenje, s katerim je 29. julija pisal don Dalmazzu: »Nimamo nikakršnih poročil. Reci mi ali sporoči, kako napredujejo stvari s cerkvijo Srca Jezusovega. So se dela ponovno začela ali jih je mogoče nadaljevati? Ali lahko od tukaj kaj storim? Imate še kaj denarja? Še prihajajo pisma *chargée ou recommandée* [vpisana in priporočena]? Pozdravi don Savia in mu reci, naj ne dela neumnosti in dokonča cerkev kljub hudičevim praskam.«

Mirnost, ki diha iz zadnjih vrstic, je zares občudovanja vredna, če pomislimo, da je istočasno moral reševati vprašanje privilegijev in sitnosti, ki mu jih je povzročal turinski nadškof: »Predvčerajšnjim je bil pri meni tvoj brat, ki je prinesel lepe novice o svoji mali družinici in o tvoji materi. V torek bomo začeli duhovne vaje, ki bodo trajale do vseh svetnikov. O drugih stvareh ti bodo pisali drugi. Pristrčno pozdravi vse sobrate. Molite zame.«

Kljub živi don Boskovi želji, da bi se dela nadaljevala, je minilo poletje, je bilo že sredi jeseni, pa je bilo vse kakor na začetku (*status quo*). Ko se je don Dalmazzo po obisku v Turinu zaradi duhovnih vaj vrnil v Rim, je bila zadeva še bolj zamotana.²⁷ Ko se je bližala zima, je don Bosko 6. decembra pisal don Dalmazzu: »Ali res ni mogoče poravnati spora s podjetnikom? Mogoče bosta ti in don Savio in camera *caritatis* [v prijateljskem pogovoru] mogla kaj storiti.« Prav tako znova 18. decembra sicer miren, pa vendar zelo nezadovoljen: »Tebi in s teboj vsem drugim želim vse najboljše na zemlji in v nebesih. Sporoči vsem salezijancem moja voščila in najboljše želje, ki so *uboštvo, čistost, pokorščina*, s katerimi smo se posvetili Gospodu. Za nas bo prelep dan, ko bo vladala med nami krščanska ljubezen in bodo urejeni spori s podjetnikom, da bomo mogli ponovno začeti dela pri cerkvi Srca Jezusovega. Ali loterija spi? Pripravi tam, da ti bomo od tu pomagali.« To je bil eden od načinov blaženega za zbiranje

²⁷ Pismo don Bosku, Rim, 30. oktober 1882 (Dodatek, št. 63).

sredstev za njegova dela. Tudi v Rimu se ni hotel odpovedati loteriji. Tokrat pa je previdnost zahtevala, da se je pripravljaval v tišini, ker je bilo v teku veliko nabirk za poplavljenih v zgornji Italiji. O rimski loteriji bomo natančneje poročali v enem prihodnjih zvezkov.

Končno se je na začetku novega leta le posrečilo izmotati se iz tiste zmede. Prvi velik korak je bil storjen, ko so grofu Vespignaniju obračunali vse podjetniško delo. To je bilo kakih štirideset tisoč lir. Don Savio je kot don Boskov predstavnik vsoto takoj izplačal, ne da bi se pogajal, da je tako omogočil umik podjetnika, saj sicer ne bilo nikdar konca. Don Dalmazzo je takoj sporočil don Bosku, da se je zgodilo »nadvse zaželeno dejanje«.²⁸

To je končno omogočilo sklep stare pogodbe, kar so storili s podpisom od obeh strani pred notarjem 6. februarja. Tedaj so don Boskovi predstavniki kupili vse naprave, les, ograje, gradbeni material in plačali vse, kar je bilo treba poravnati za hišo, kjer so stanovali, in tudi za kapelo in so tako postali popolni lastniki vsega. Ko so odstranili staro nejasno pogodbo, je bilo lahko odpraviti tudi spletke prejšnjega odbora, ki je, namesto da bi opravljal dolžnosti, ki jih je prevzel, skrbel za svoje koristi.²⁹ Končno so delavci spet lahko nadaljevali delo.

Delali so z vso paro tudi zato, da bi nadomestili izgubljeni čas, ko je nepričakovano zaplet spet zapretel z upočasnjenjem del. O zadevi bomo govorili tukaj, čeprav se je vse zgodilo leta 1883. Arhitekt Vespignani, verjetno preveč dovteten za prišepetavanje spletkarjev, je kar nenadoma odpovedal nadaljnje vodstvo gradbenih del in svoj odstop sporočil kardinalu vikarju. Kardinal je zahteval pisno obrazložitev, zakaj odstopa. Navedel jih je petero: 1. Samovoljne spremembe nekaterih zidov in nekaterih obokov. 2. Samovoljne novosti brez predhodnega zavarovanja. 3. Zahteva načrtov za prihodnja dela. 4. Neresnične govornice, da hoče nepotrebne in predrage okraske. 5. Zahrbni poskusi, da bi se znebili njegove osebe.

Kardinal je pritožbo izročil don Dalmazzu, ki ni vedel, kaj naj odgovori, ker pa se je na vsak način hotel dogovoriti z njegovo eminenco, je prosil kardinala za svet. Ta pa je namesto sveta vzel pismo in ga poslal don Bosku s suhoparnim pripisom: »Gospod župnik don Dalmazzo me vprašuje, kaj naj odgovori in kako naj gospodu arhitektu zagotovi, da bodo njegova navodila izpolnjena.« Don Bosko je don Dalmazzu naročil, naj najprej razloži svoj pogled na zadevo in k vsaki arhitektovi točki navede opombe ter vse skupaj pošlje v Turin. Prokurator je ubogal,³⁰ don Bosko pa je pisal kardinalu:

²⁸ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 31. januar 1883.

²⁹ Pismo don Savia don Rui, Rim, 20. februar 1883.

³⁰ Dodatek, št. 64.

Visokospoštovana eminenca!

Želel sem, da se gospod grof Vespignani ne bi obračal na vašo eminenco glede gradnje cerkve Srca Jezusovega, da vam ne bi nalagal še novih poslov, ki vam kradejo dragocen čas. Ko pa sem videl vaš pripis na koncu inženirjevega pisma, sem poslal vse skupaj v Rim, da dobim poročilo o stanju stvari, kot so tukaj v prilogi. Nesoglasje sloni na različnem postopku: inženir daje načrte po opravljenem delu, podjetnik se pomeni z lastnikom, ki plačuje in je odgovoren za vse. Ni mogoče priti do načrtov in zato tudi ne moremo prepustiti izvajanja primernejšemu ponudniku.

Vendar se sedaj zdi, da se bo tako na neki način in z večjimi žrtvami delo nadaljevalo. Jaz se na vso moč trudim, da spravim skupaj denar za gradnjo in ga pošiljam don Dalmazzu za plačevanje stroškov. Upam, da z vašo pomočjo denarja ne bo zmanjkalo in da bo delo hitro napredovalo.

Mi še naprej molimo za vašo eminenco, da bi vas Bog ohranil še dolgo v korist Cerkve in da boste opravili veličastno slovesnost naše ali bolje vaše cerkve v Rimu.

Naklonite svoj blagoslov ubogemu piscu in vsem salezijancem, medtem ko se v imenu vseh v globokem spoštovanju vaše vzvišene eminence izrekam za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. julij 1883

Don Bosko je spretno položil prst na rano. Podjetnik, ki se dogovarja samo z inženirjem in ne s tistim, ki mora plačevati, in inženir, ki ni dolžan pred začetkom del predstaviti načrtov, je »način dela«, ki nujno povzroča razsipavanje denarja.

Pri arhitektu, ki je bil navsezadnje poštenjak, je pamet premagala upor in ga odvrnila od njegove namere. Še naprej je vodil dela s pomočjo inženirja Valentina Graziolija, medtem ko je dela izvajal vitez Giacomo Cucco.

Ko so uredili to zadevo, je bil don Bosko že preveč izveden, da ne bi mislil, da je s tem konec novih ugovorov, zlasti ker je hotel, da bi čim prej začeli gradnjo velikega zavetišča ob cerkvi. V ta namen je poslal don Dalmazzu svoja navodila in priporočila.

Predragi don Dalmazzo!

Pošiljam ti nekaj dopisov, ki jih nisem utegnil izročiti don Sali. Odhaja v Rim z denarjem in popolno pravico, da uredi stvari tako, da se ne bomo znašli na vsakem koraku v novih zapletih.

Treba je pripraviti vse, da bomo prihodnjo pomlad začeli dela za sirotišnico. Če boš prišel na prihodnji kapitelj, pripravi svoje pripombe in jih pošlji ali sam prinesi.

Bog naj vse blagoslovi in pozdravi vse moje drage sinove v Macau³¹ in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. avgust 1883

³¹ Nekoč so na Castru Pretorio jezuiti imeli svoja posestva in hiše, ki so jih kupili z dohodki iz misijona v Macau in na Kitajskem; od tod ime tega kraja.

Koliko žrtev bo še terjala cerkev Srca Jezusovega od don Boska! Lahko rečemo, kar je potrdil don Rua v procesih za razglasitev za blaženega, da je cerkev tako zelo obtežila njegovo telo, da je v veliki meri izčrpala njegove sile. Že zelo v letih, slabega zdravja, z mnogimi nevšečnostmi, ki so mu povzročale veliko neprijetnosti, je bil zares žalosten prizor, ko je izmučen hodil po stopnicah hiš, prosil vbogajme in se izpostavljal tolikerim ponižanjem. Toliko je trpel, da je v zaupnem pogovoru s svojimi najbolj tesnimi sodelavci, ki so ga videli vsega sklonjenega in ga vpraševali kako to, dejal: »Na ramah nosim cerkev Srca Jezusovega.« Drugič pa je ljubeznivo šaljivo igral na dvojni pomen besed: »Pravijo, da preganjajo Cerkev. Jaz pa vam lahko povem, da cerkev preganja mene!«

14. POGlavJE

ZADNJE TEŽAVE ZA PODELJEVANJE PRIVILEGIJEV

POTEM KO JE LETA 1875 propadlo prizadevanje, da bi don Bosko prejel podelitev privilegijev od Svetega sedeža,¹ je, ne da bi se vznemirjal, nadaljeval svoj načrt odbijanja težav, ki jih ni mogel premagati naravnost, in skušal po različnih poteh priti do svojega cilja. Z rastjo in širjenjem svoje Družbe je čutil vedno bolj potrebo po njeni popolni pravni neodvisnosti. V tedanjih razmerah mu je vsakdanja izkušnja kazala, do kakih sitnosti je prihajalo zaradi odvisnosti od krajevnih ordinarijev. Kljub najboljši volji je prišlo do zavračanja pametnih svoboščin ali pa so skušali spremeniti podobo Družbe. On pa je potreboval strnjeno in enovito telo, ki bi bilo pod katerim koli nebom sposobno razviti svobodno delovanje, ne da bi vezi predsodkov ovirale popolno celovitost delovanja duha Družbe. Zato je v moči dejstev štel svojo ustanovo za nepopolno, dokler ne bi videl v celoti zagotovljene upravičene samostojnosti, ki so je bile deležne druge velike redovne družine.

Don Bosko je med velikimi prihodnostmi redovnih družin videl tudi veliko prihodnost salezijanske družbe. Take veličine, ki zanj ni bila nikakršna skrivnost, pa niso videli drugi opazovalci in to je bil tudi glavni razlog, zakaj pristojne oblasti don Boskovi družbi niso naklonile karizme privilegijev. Da so potem na ta vzrok neugodno vplivali še drugi dejavniki, ki so prav tako delovali zaviralno, zgodovinarja prav nič ne spravlja v začudenje, saj je navajen na ugotavljanje nenehnega delovanja človeških slabosti, ki jim pravimo strasti. Prav tako se jim ne čudi hagiograf, ki ve, da Božja previdnost z *multas tribulationes* [mnogimi težavami] prečisti krepost svojih svetnikov, da jih povede do zmag v službi Božjega kraljestva.

Kljub svoji nespremenljivi mirnosti don Bosko ni skrival naglice, s katero bi želel uresničiti svoj načrt. Ker je čutil, da se bliža konec njegovega življenja,

¹ Prim. MB XI [BiS XI], 9. in 21. poglavje.

se mu je brez dvoma mudilo, da bi lahko bil navzoč pri prvih poizkusih popolne neodvisnosti svojih sinov v kanonični samostojnosti. Tudi ta okoliščina naj nam pomaga razložiti nepopustljivo vztrajnost, s katero je sledil svojemu cilju, pa naj se je na njegovi poti pojavilo še toliko ovir. Dejstvo, da so bili njegovi napor kronani z uspehom, kakor hitro so bile odstranjene turinske sovražnosti, je dokaz, da ni bilo nikakršnih resnih in utemeljenih razlogov proti njegovemu prizadevanju.

Po zavrnitvi prvih prošenj, ki jih je ponovno vložil leta 1875, je don Bosko skušal od naklonjenega Pija IX. doseči posamezne in začasne usluge, ki so mu jih podeljevali s čim manjšimi formalnostmi. Tako je mogel uporabljati tri nadvse pomembne privilegije. To so: 1. *Župnijske pravice* ravnateljev do podrejenih, ki so bivali v posameznih domovih; 2. *extra tempus* za salezijanske klerike in 3. *oprostitev za odpustna pisma* škofov za sprejem prosilcev v noviciat. Ta pooblastila so bila podeljena leta 1876. Prvi dve pooblastili naj bi veljali tri leta za Italijo in pet let zunaj Italije. Tretja pa ni bila časovno omejena.² Ko se je iztek čas prvih dveh, je zaprosil za podaljšanje.³ Naj takoj navedemo sadove. Za podelitev župnijskih privilegijev se je bilo treba dolgo truditi, dokler 21. marca 1882 niso bili podeljeni za tri in pet let kot leta 1876.⁴ Za *extra tempus* ni bila mogoča nobena izjema do leta 1884. Leta 1881 je mesinski nadškof vložil močno priporočilo zlasti v korist zavoda v Randazzu, a uspeha ni bilo.⁵

Za tretjo uslugo se je zadeva zelo zamotala, ker so jo pred štirimi leti umaknili na precej dramatičen način. Sam don Bosko nam je o tem pripovedoval, ko je leta 1882 pisal:⁶ »Pet let je od tega, ko me je [gospod kardinal Ferrieri] milostno sprejel. Od takrat nisem mogel na nobeno prošnjo in noben dopis dobiti avdiencie ali pisnega odgovora. Takrat, ko me je edinkrat sprejel, mi je očital obtožbo turinskega nadškofa, ker nisem prosil za odpustna pisma škofov za sprejem v Družbo. Odgovoril sem, da sem take prošnje vedno vlagal. Če pa je prišlo do težav, sem uporabil pooblastilo Svetega sedeža, da sem lahko sprejemal brez takega dovoljenja.

»Kdo vam je podelil to pooblastilo?« je vprašal malo razburjen.

»Sveti oče,« sem odgovoril, »velezaslužni Pij IX. Cela zadeva je vložena pri Kongregaciji za škofo in redovnike in jaz imam verodostojen prepis.«

»Od tega trenutka to pooblastilo ne velja več in pazite, da ga v prihodnje ne boste več uporabljali.«

² Prim. MB XII, str. 646–647.

³ Prim. MB XII, str. 241–244; MB XIV, str. 707 [BiS XII, str. 156–158; BiS XIV, str. 458].

⁴ Dodatek, št. 65.

⁵ Pismo msgr. Guarina don Bosku, Rim, 1. december 1881, in odvetnika Leonorija don Bosku, Rim 26. december 1881.

⁶ Pismo don Dalmazza, San Benigno, 8. september 1882.

»Ne vem, ali je kak prefekt kake Kongregacije pooblaščen, da more preklicati tako formalno izrečeno dovoljenje. Naj bo kakor koli, jaz sem mu samo odgovoril, da se podrejam njegovim ukazom, in nisem nikdar več uporabil tega privilegija.«

Tako so stale stvari, ko se je Božji služabnik leta 1881 napotil v Rim z namenom, da bi premagal vse nasprotovanje, ki je zaviralo podelitev privilegijev. Na to se je pripravil z daljšim uvodnim delom. S pomočjo svojega tajnika don Berta, ki je bil izveden v takih raziskavah in spisih, je zbral in dal natisniti knjižico, v kateri so bile zbrane vse listine uslug in ugodnosti, ki so jih papeži in škofje podelili salezijanski družbi.⁷ Zbirka se začne s prvimi duhovnimi darovi Gregorja XVI. 18. aprila 1845, ki jih je bilo mogoče podeliti petdesetim sodelavcem, in se končuje s pooblastili, ki so jih škof v Fréjusu in Toulonu ter škof v Ivrei pravkar podelili salezijancem, ki delujejo v njihovih škofijah. V želji, da bi sadovi tega napora bili v korist sobratom, je don Bosko razposlal knjižico po svojih zavodih in ji napisal naslednji predgovor za praktično uporabo:

Predragi sinovi v Jezusu Kristusu!

V želji, da bi mogli poznati darove, ki jih je Sveti sedež dobrohotno podelil salezijanski družbi, se mi zdi primerno, da vam jih predstavim v tiskani obliki v našo skupno korist. Ti darovi so dragocena sredstva, ki jih Sveti sedež podeljuje redovnim družbam in jih papež lahko spreminja in razširja, kadar koli se mu to zdi v večjo Božjo slavo. Zato jih moramo uporabljati vedno, kadar je za to razlog, in biti v spoštljivi vdanosti hvaležni vrhovnemu poglavarju Cerkve.

Iz knjižic je razvidno, kako je naša Družba prvih deset let obstajala v njenem voditelju, ki mu je bilo v pomoč nekaj duhovnikov in laikov. Temu duhovniku so bila podeljena pooblastila papeža in škofov.

Leta 1852 je bil postavljen za voditelja z vsemi potrebnimi pooblastili.

Leta 1858 je družba začela dobivati videz cerkvene kongregacije in po šestnajstih letih preizkušenj in izboljšav je postala redovna družba, ki je bila leta 1874 dokončno potrjena.

Da pa bodo ti duhovni darovi ali privilegiji dosegli svoj namen, se mora vsak zavediti:

1. Treba je izrabiti vse duhovne darove brez izjeme, ki se nanašajo na duhovno korist naše duše, kot so odpustki.

2. Pametno in umirjeno jih uporabljajmo znotraj naših zavodov in zasebnih kapel.

3. Uporabljajmo jih pa zelo previdno, kadar se tičejo oblasti krajevnih škofov. To je treba vedno in povsod spoštovati, jo ubogati in ji izkazovati čast.

Reskripte, odloke in breve smo natančno primerjali z izvirniki in smo ugotovili, da se natančno ujemajo z njimi.

Prevode so oskrbeli in preverili sposobni profesorji naše Družbe.

⁷ *Usluge in duhovni darovi, ki jih je Sveti sedež podelil salezijanski družbi od leta 1835 do 1879.* Turin, Salezijanska tiskarna, 1881.

Ker se v praktičnem izvajanju pojavlja več težav, pripravljamo razlago in točna navodila, da bomo mogli v sladu s Svetim sedežem te privilegije uporabljati v večjo Božjo slavo in za dobro duš.

Živite srečni v Božji milosti N.G. Jezusa Kristusa.

DUH. JANEZ BOSKO

Kaj je don Bosko glede podelitve privilegijev med svojim postankom v Rimu 1881 mogel storiti, ne vemo točno, ker dokumenti o tem molčijo. Zdi se, da je najprej skušal pridobiti naklonjenost prelatov, zlasti najbolj vplivnih, da bi mu v trenutku potrebe priskočili na pomoč. Zagotovo nam je znano samo to, da si je dal tik pred odhodom v Rim poslati v Ligurijo in da je vzel s seboj poleg že omenjene knjižice tudi izvirnike omenjenih privilegijev.⁸ Po tej pomladi moramo skočiti v jesen, da dobimo natančnejša poročila. Okoliščine, ki jih bomo opisali, nas napolnjujejo z nežnostjo, ko pomislimo, kakšne malenkosti je moral uporabiti, da je lahko uresničil svoje želje.

Bralci naj se spomnijo milih prošenj nadškofa iz Messine, da bi mu don Bosko znova obudil semenišče. Ko je videl, da so bile prošnje prelata napisane s solzami, ga je don Bosko postavil pred odločilen pogoj: njegova ekscelenca naj mu poskrbi podelitev privilegijev in on bo poslal v Messino salezijance. »Presneto zamotana zadeva,« je odvrnil nadškof in dodal:⁹ »Šel bom v Rim in dvignil vse na noge [...]. Povejte mi, kdo nasprotuje in se upira in kakšne razloge navaja [...]. Povejte mi, da se bom znal ravnati, ker se bom zares na vso moč potrudil.«

V Rim se je odpravil meseca novembra in je držal besedo. Najprej je poizvedel, kako je z zadevo podelitve privilegijev salezijanski družbi. Žal se je moral takoj prepričati, da zaradi nasprotovanja kardinala prefekta Kongregacije za škofo in redovnike ni bilo mogoče kaj dosti pričakovati. Toda v avdienci, ki mu jo je naklonil papež, je znal pogovor napeljati na zaželeno temo. Na njegove pohvale zaradi zaslug salezijancev je odgovoril s svojimi pohvalami. Ko pa je slišal imenovati privilegije, je sveti oče dejal, da so drugi redovi šele po stoletjih prizadevnega dela dobili privilegije in da mora salezijanska družba, ki je pravkar nastala in je še mlada, delati, da bo dobila privilegije.¹⁰

Nadškof ni imel kaj odgovoriti. Toda don Bosko mu je izročil prošnjo, da bi jo on sam predložil svetemu očetu. Monsinjur mu je odgovoril:¹¹ »Verjemite mi, da bi lahko samo med salezijanci našli človeka, ki bi se tako zavzel za to zadevo. Govorim vam s srcem. Težave, ki jih srečujete v Rimu, prihajajo iz Turina.«

Potem ko se je kot že prejšnjikrat posvetoval s kardinalom Nino, ali naj se ponovno obrne na papeža in obnovi prošnjo za privilegije, se zdi, da mu je

⁸ Don Boskovo pismo don Bertu, Alassio, 8. april (prim. zgoraj str. 137).

⁹ Pismo don Bosku, Messina, 1. oktober 1881.

¹⁰ Pismo msgr. Guarina don Bosku, Rim, 21. november 1881.

¹¹ Pismo, Rim, 1. december 1881.

ta odsvetoval in ga napotil h kardinalu Ferrieriju. Šel je k njemu, a ga ni dobil doma. Bilo mu je zelo hudo, ker je želel od njega slišati o celi zadevi. Z druge strani pa ni imel več časa, da bi še ostal v Rimu. Kljub vsemu je izročil Sveti kongregaciji don Boskovo prošnjo. »Bodite tako dobri,« je pisal don Dalmazzu,¹² »in v mojem imenu pozdravite don Boska in mu povejte, koliko stopnic sem prehodil in v koliko predsobah sem moral čakati, da bi mu ustregel. Vse sem storil iz resnične ljubezni in mi je nadvse hudo, da mi ni v ničemer uspelo.«

Vnema msgr. Guarina je vzbudila pozornost za don Boskova pooblastila za izdajanje odpustnih pisem za salezijanske klerike za svete redove. Zakaj so prav sedaj razpravljali o tej zadevi, ne moremo zagotovo reči. Dejstvo je, da je malo po odhodu msgr. Guarina iz Rima don Bosko prejel poseben poziv.

Dne 28. decembra je msgr. Agnozzi, tajnik Kongregacije za škofe in redovnike, pisal: »Sveta kongregacija za škofe in redovnike želi poznati točne podatke o privilegiju ali indultu, v moči katerega je vaša uglednost izdajala odpustna pisma za prejemanje *svetih redov* in zlasti še za *prezbiterat* članom vaše Družbe. Bilo bi zelo zaželeno, da bi poslali en izvod imenovane listine.« Čeprav nimamo v rokah odgovora, nam je poznana njegova vsebina. Dne 3. aprila 1874 je z odlokom, ki ga je podpisal kardinal Bizzarri, tedanji prefekt imenovane kongregacije, dal odgovor na don Boskovo prošnjo in mu za deset let podelil to oblast. Zadeve niso gnali naprej, ker so bodisi čakali, da bi se iztekel čas privilegija, bodisi da so znova začeli razpravo o privilegijih in niso hoteli prekiniti celotnega poteka zaradi enega posameznega privilegija.

Božji služabnik je leta 1882 neposredno sporočil privilegije *ad instar*, kot pravijo v kanonskem jeziku. Tudi to leto je šel v Rim. Bil je sprejet v avdienco pri papežu in načel to vprašanje. Papež se ni pokazal nasprotnega, temveč ga je poslal k msgr. Masottiju, novemu tajniku Kongregacije za škofe in redovnike, in mu naročil, da naj govori o tem v eni izmed rednih avdienc. Nekaj dni pozneje je kardinal Bilio, škof v Sabini in zelo naklonjen salezijancem, ponovno izrazil papežu don Boskovo željo in ugotovil, da papež ne nasprotuje prošnji in da je pripravljen ustreči njegovi želji. Tretji naskok je prišel od don Boska samega, ki je po nasvetu monsinjorja tajnika predložil prošnjo v latinskem jeziku. Papež je prošnjo prebral med avdienco kardinalu Nini, pohvalil latinščino, ki da je, kakor je rekel, preprosta pa jasna, obenem pa slogovno čista. Nato je vprašal kardinala: »Ali veste, kdo je napisal to pismo?«

»Napisal ga je don Bosko,« je odvrnil kardinal.

»Je to mogoče?« je vzkliknil papež. »Saj don Bosko vendar ni nikdar študiral.«

»Pa je vendar on napisal prošnjo.«

¹² Pismo, Rim, 14. december 1881.

Ko je kardinal poročal don Bosku o tem pogovoru, ga je vprašal, ali je študiral književnost. »Da,« je odvrnil don Bosko, »prebral sem vse latinske klasike, in to s pomočjo najboljših razlag.« In začel je naštevati dela in pisatelje, dokler kardinal ni dvignil rok in zaklical: »Vse to bom povedal svetemu očetu.«

V prošnji je sveti ustanovitelj opisal razvoj Družbe devet let po dokončani odobritvi, mu pokazal nujno potrebo po podelitvi privilegijev in na posebnem listu naštel razloge zanjo.¹³ Prosil je, da bi mu podelil privilegije, ki jih je Leon XII. 12. septembra 1826 podelil oblatom Device Marije, ki jih je ustanovil opat Lanteri. Ti privilegiji so bili enaki privilegijem, ki so jih imeli redemptoristi, in so bili najbližje potrebam salezijanske družbe.¹⁴

Don Bosko je po avdienci takoj odšel v pisarno, da bi govoril z msgr. Masottijem. Ta je bil zelo prijazen in mu je bilo celo težko, da ga je don Bosko prehitel s svojim obiskom, ker je bil on sam namenjen k njemu. Papež ga je takoj vprašal, ali je že govoril z don Boskom. Na negativni odgovor je dodal: »Prav. Priporočam vam ga. Ubogi don Bosko! Zelo ga imam rad. Skušajte ga potolažiti.« Ko je to povedal, mu je monsinjor svetoval, da naj ne govori z nikomer in naj vse prepusti njemu. Božji služabnik je samo pripomnil, da naj se, če bi potreboval pojasnila in poročila, obrne na kardinala Bilia, ki je dobro poznal salezijanske zadeve. Po zaupni poti je zvedel od kardinala Nine, da je papež za to vprašanje na tihem imenoval kardinalsko komisijo, ki so jo sestavljali njihove eminence Sbarretti, Martinelli in Zigliara.

Don Bosko je z lepimi upi zapustil Rim. Vendar tudi v Turinu, četudi je bila pravda o don Bonettiju na višku, ni hotel, da bi stvar zaspala. Msgr. Masotti je želel, da bi natančno opredelil zaprosene privilegije, in jih je prikazal v celoti in z vsemi dokumenti.¹⁵ Toda to ni bila stvar, ki bi jo lahko opravili v kratkem času. Kljub temu mu je odgovoril v sorazmerno kratkem času in pisal don Dalmazzu:¹⁶ »Pošiljam ti listine za podelitev privilegijev. Nesi jih kardinalu vikarju in potem msgr. Masottiju. Potem poizvedi, ali je treba dati natisniti vse ali samo nekatere. O vsem mi točno poročaj, da ti bom lahko povedal, kako naj se ravnáš.«

Ko je odposlal te listine, mu je prišla na ušesa muzika, ki ni bila niti nova niti prijetna. Odvetnik Leonori mu je pisal:¹⁷ »Veliko redovnih družb, ki so bile ustanovljene v zadnjem času, nima privilegijev in nobena nima vseh privilegijev [...]. Predlagam vam, da vzamete konstitucije patrov pasijonistov, ki izjemoma imajo

¹³ Nismo mogli najti prepisa. Verjetno je tisti list imel naštete razloge iz leta 1875.

¹⁴ Dodatek, št. 66.

¹⁵ Pismo don Dalmazza, Rim, 7. junij 1882.

¹⁶ Pismo, Turin, 19. junij 1882. Priložena je bila tudi »Kratka predstavitev«, ki jo prinašamo v Dodatku, št. 67.

¹⁷ Pismo don Bosku, Rim, 27. junij 1882.

te privilegije, jih preštudirate, si izberete tiste, ki jih imate za primerne za svojo Družbo, in prosite zanje [...]. Za podelitev teh privilegijev je veliko nasprotnikov in nasprotnih prepričanj [...].« Zdi se, da se don Bosko ni kaj dosti oziral na te črnogledosti in je konec julija pisal svojemu prokuratorju:¹⁸ »Ali zadeva naših privilegijev spi? Če ne kujemo železa, dokler je vroče, so poznejši napori brez koristi. Stopi k msgr. Masottiju, pozdravi ga v mojem imenu in ga vprašaj, kaj je treba sedaj pripraviti. Če so težave, poizvedi, kakšne so. So to stvari, ki prihajajo od svetega očeta in od msgr. Masottija? Potrpljenje. Če je vroče, si naroči voz ledu in pelji naprej!«

Vendar se je zdelo, da je vse zaman. Istega dne, ko je don Bosko iz Turina spodbujal svojega prokuratorja, mu je ta iz Rima sporočil, da privilegijev ne podeljujejo več *ad instar* [podobno]. Zato naj msgr. Masottiju sporoči seznam privilegijev, ki jih želi, in jih točno opredeljene in podprte z dokazi pošlje dosti pred začetkom počitnic. Monsinjur bi se na vso moč potrudil, da bi jih dosegel.

Vendar je videti, da don Bosko še ni izgubil vsega upanja. Ker še ni dobil nasprotnega poročila, je 4. avgusta pisal kardinalu Nini:

Velečastita eminenca!

Poslal sem seznam privilegijev in prošnjo in se pri tem držal navodil vaše eminence, ki jih je ponovno potrdil sveti oče. Toda msgr. Masotti je rekel don Dalmazzu, da je treba točno določiti privilegije, ki jih želimo. Če prosimo samo nekaj privilegijev, bomo kakor v preteklosti spet zastali.

Če Sveti sedež želi postaviti salezijance v normalen položaj in jih ne vsak trenutek izpostavlja težavam, je potreben uraden razglas privilegijev, kot so jih podelili pasijonistom, redemptoristom, Marijinim oblatom, rosminijancem in drugim družbam, ki jih je Sveti sedež končno veljavno potrdil.

Če pa je bilo odločeno, da mi take podelitve razen nekaj privilegij ne bodo dali, potem se bom moral ukloniti.

Toda v tem primeru bi moral svojo prošnjo predstaviti na drugačen način. Upam pa, da bo dobrohotno zavzemanje vaše eminence pri svetem očetu uspelo doseči to, kar so prejele in uporabljajo vse redovne družbe, potem ko so bile končno veljavno potrjene.

Don Dalmazzo vas bo obiskal in vi mu dajte navodila, ki jih imate za primerna.

Oprostite moji grdi pisavi. Ne morem lepše pisati in ne bi rad, da bi to prišlo v kake tuje roke.

V globokem spoštovanju imam visoko čast, da se imenujem vaše velespoštovane eminence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Omenjena predstavitev je samo v enem izvodu. Če je treba, jo lahko dam natisniti.

¹⁸ Pismo, 29. junij 1882.

Potem ko so stvari izpeljali v napovedanem redu, je ob bližajočem se prazniku sv. Joahima 19. avgusta pisal prokuratorju, kakor da se ne bi nič zgodilo: »Pošiljam ti naša voščila za svetega očeta. Če ti je mogoče, preberi in potem ti sam ali po msgr. Bocaliju ali po kardinalu Nini poskrbi, da bo prišlo do svetega očeta. Če ne gre drugače, daj na pošto. Zelo rad bi zvedel novice o tvojem zdravju in o zdravju drugih salezijancev. Naredil sem izvleček privilegijev ligvorijan-
cev, pasijonistov in lazaristov za primer, da bi se ponesrečila prošnja *ad instar* [podobno]. Vse boš prejel v dveh dneh. Vendar ne pozabi, da veter, tudi nežen, včasih kaj odnese.«

Teh tako izpisanih privilegijev je bilo štiriindevetdeset. K seznamu je priložil pismo za msgr. Masottija.

Velečastita ekscelenca!

*Opogumil sem se in pišem vaši ekscelenci ne uradno, temveč sinovsko in spoštljivo, kakor kdo, ki bi rad storil kaj dobrega, vendar po svetih željah svetega očeta, ki so zame ukaz. Vi pa bodite moj oče. V zadnji avdienci meseca aprila, ki mi jo je naklonil sveti oče, mi je, potem ko sem mu razložil velike težave, ki jih ima naša Družba, in mu pokazal manjvredni položaj pred drugimi redovnimi družinami in zlasti pred nekaterimi ordinariji, mi je njegova svetost dala vedeti, da nam je pripravljena podeliti privilegije *ad instar* [podobno]. V tem smislu sem vložil spoštljivo prošnjo, ki naj bi jo predložili Sveti kongregaciji za škofo in redovnike, katere ugledni predstavnik ste vi. Tedaj so mi sporočili, da Sveti sedež s težavo podeljuje take privilegije, zato sem izpisal tiste, ki se mi zdijo nujno potrebni za opravljanje našega poslanstva v raznih škofijah in župnijah zlasti v zunanjih misijonih, ki so v tem trenutku osrednja skrb naše Družbe in ki jih sveti oče toplo priporoča.*

Skupaj z ustrežno dokumentacijo smo jih predložili tej sveti in ugledni Kongregaciji. Zato vas prosim, če bi bilo treba dodati še kako pojasnilo, da se obrnete na našega generalnega prokuratorja don Dalmazza, ki se bo potrudil, da ga najde oziroma priskrbi.

To prošnjo postavljam pod dobrohotno zaščito vaše ekscelece. Prošnja je vsekakor zelo urgentna. Naši misijoni v Ameriki se vztrajno množijo. Imamo postojanke, ki so med seboj oddaljene tudi dva meseca hoje. Kako naj damo točna in stalna navodila, če ni vse prej dogovorjeno s Svetim sedežem?

Oprostite mi zaupnost, s katero vam pišem.

Kot skromno znamenje naše hvaležnosti vsi salezijanci vsak dan molimo za vas in z nami moli tudi 150 tisoč gojencev, ki nam jih je Božja previdnost izročila v varstvo. Priporočam se vašim svetim molitvam, medtem ko imamo visoko čast, da se smem imenovati v globokem spoštovanju vaše ugledne ekscelece vdanega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. avgust 1882

Izvod novega predloga pošiljam tudi kardinalu protektorju z naslednjo obrazložitvijo:

Velespoštovana eminenca!

Čutim dolžnost, da pošljem vaši eminenци izvod novega predloga: prositi ne več ad instar [podobno], temveč speciatim [posebej] za najbolj potrebne privilegije. Bojim se, da bodo tudi ti maloštevilni naleteli na težave. Msgr. Masotti je zelo naklonjen.

Iz priloženih poročil lahko vaša eminenca vidi, kaj vse smo naredili. Sem v zavodu San Benigno na duhovnih vajah naših duhovnikov.

Vsi ponižno molimo za vašo eminenco, vendar se priporočamo za poseben blagoslov, medtem ko se v globoki hvaležnosti izpovedujem za vaše velečastite eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO¹⁹

San Benigno Canavese, 3. september 1882

Uradno je don Bosko predložil dokumente svetemu očetu s kratkim pismom v latinščini,²⁰ v katerem ni manjkal vsaj namig, sicer manj jasen kakor zgoraj, na podelitev privilegijev *ad instar* [podobno], kakor bi hotel milo pokazati, da ni pozabil na dobre besede, ki so mu bile izrečene na njegovem zadnjem potovanju v Rim.

Toda tudi za omejeno število privilegijev je Sveta kongregacija dala *dilata* [odlašaj] na boljši čas. Iz zanesljivega vira vemo, da je kardinal Ferrieri rekel papežu, da je treba namesto privilegijev salezijancem poslati v vse njihove zavode apostolsko vizitacijo. Na to pretnjo pa je papež odvrnil: »Oh, kaj takega ne bom nikdar za nobeno ceno dovolil.«²¹

Don Dalmazzo je v avdienci konec novembra na lastni koži izkusil njegovo strogost. Ne da bi pokazal, da mu je kaj znano o odgovoru na don Boskovo zadnjo prošnjo, ga je prokurator v don Boskovem imenu prosil, da bi mu kaj povedal. Kardinal mu je suho odgovoril, da nič ne ve. Don Dalmazzo pa je vztrajal pri vprašanju in trdil, da mu je msgr. Masotti prošnjo predložil. Njegova eminenca je odgovoril: »Jaz se s to stvarjo nisem ukvarjal. Ko bo prišel msgr. Masotti, ga vprašajte.« Za trenutek sta oba umolknila. Kardinalove oči so zviška gledale sogovornika s prodornim pogledom. Ta se ni prav nič ustrašil in je rekel: »Moj častiti predstojnik don Bosko mi je naročil, da naj zato, ker ni imel časti, da bi bil pripuščten v avdienco, prosim vašo eminenco, ali imate kako pripombo na račun naše Družbe. Rade volje bi bil pripravljen sprejeti vsako opozorilo ali nasvet.« Odgovor je bil bliskovit pogled. Ko je potem videl, da se hoče don

¹⁹ Ko je odposlal listine, je spregledal pomembno stvar. Zato je naslednji dan ponovno pisal:

»Velespoštovana eminenca! Včeraj sem verjetno zaradi slabega vida pozabil ali zamenjal neki dopis s pismom, ki naj bi spremljalo prošnjo za podelitev privilegijev za našo družbo. Prilagamo ga za primer, da bi vam mogel koristiti. Naj mi vaša eminenca oprostí ponovno nadaljevanje in mi dovoli, da se smem imenovati vaše prevzvišene eminence najvdanejšega služabnika. DUH. JANEZ BOSKO. San Benigno Canavese, 4. september 1882.«

²⁰ Dodatek, št. 68.

²¹ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 25. oktober 1882.

Dalmazzo dvigniti, je ironično vzkliknil: »Don Bosko se je vedel *cavalièrement*« [viteško]. S temi besedami ga je pospremil do vrat in mu poslal v pozdrav tele besede: »Don Bosko nima redovniškega duha.«²² Msgr. Masotti je imel prav, ko je malo pozneje rekel don Dalmazzu, da je pot polna trnja in je zato treba iti počasi in da bomo vse dosegli, če bomo dali času čas.²³

Ni še pretekel mesec, ko je don Bosko prejel od Svetega sedeža pomemben dokaz zaupanja, ki ga je uporabil za potrditev svojih prošenj za privilegije. Škof iz Mantove msgr. Berengo, ki ni našel uspešnega načina, kako bi duhovno pomagal svoji čredi, je bil pripravljen na vse, da bi dobil duhovnike tja, kjer je bila sila največja. Zato je prosil svetega očeta, da bi dobil duhovnike iz različnih redovnih družin. Papežu ni ugajala zamisel take mešanice, želel pa je, da bi bili vsi zaželeni delavci salezijanci, in je v tem smislu dal pisati don Bosku. Naročilo je izpolnil msgr. Boccali. Pri tem je uporabil besede največjega zaupanja do naše Družbe in takole izrazil papeževo željo:²⁴ »Sveti oče, ki se opira na vdano pripravljenost vaše uglednosti njegovim željam, je prepričan, da bo vaša uglednost ustregla željam in izpolnila, kar sem vam predložil in kar je več kot samo preprosta želja njegove svetosti.« Naloga gotovo ni ustrezala namenom Družbe, toda zadeva je bila predstavljena na zelo občutljiv način. Don Bosko je govoril o tem s svojim kapitljem in potem takole odgovoril:

Velespoštovana ekscelenca!

Z globokim spoštovanjem sem prejel vaše ugledno pismo, v katerem mi izražate željo svetega očeta, da bi šlo nekaj salezijancev opravljat dušnopastirsko službo v škofijo Mantova. Preden bi se odločil glede predloženega, sem zbral naš kapitelj, da bi bolje preučili, v katerih naših zavodih so duhovniki, ki bi mogli zadostiti zaželeni nalogi. Vsi si želijo izpolniti vašo željo, vendar smo v veliki stiski zaradi pomanjkanja osebja v posameznih domovih. Zato smo morali letos opustiti odpravo novih misijonarjev v Ameriko, kjer bi bili v pomoč obstoječim domovom, in prevzeli ustanove, kjer manjka samo še potrebno osebje.

Kljub vsemu temu sem takoj stopil v stik s škofom iz Mantove, da bi poiskali način, da bi vsaj v malem začeli uresničevati želje svetega očeta.

Reči moram, da bi imeli na voljo veliko več ustreznih delavcev, če bi naša Družba živela v manj anormalnih razmerah, kar vam zasebno poročam kot salezijanskemu sotrudniku.²⁵ O tem bi lahko poročali samemu svetemu očetu, če bi se vam to v vaši modri previdnosti zdelo umestno.

²² Pismo don Dalmazza don Bosku, 30. oktober 1882.

²³ Pismo don Dalmazza don Bosku, brez datuma, vendar malo pozneje kot prejšnje.

²⁴ Pismo, 29. november 1882.

²⁵ Anormalnost je prihajala iz odklanjanja privilegijev. Don Dalmazzo je 31. januarja 1883 pisal don Bosku: »Kardinal Nina vprašuje, ali je don Bosko odgovoril papežu glede zavoda v Mantovi. Če ni, naj prosí in ponižno postavi za pogoj zadevo privilegijev. Pravi, da je v tej zadevi treba iti ad importunitatem [do skrajnosti].«

Dovolite mi, da priporočim vaši dobroti to našo ubogo salezijansko družbo. Zahvaljujem se vam in po vas svetemu očetu, ki nam je hotel dati ta dokaz svoje dobrote in upoštevanja.

V globokem spoštovanju imam čast, da se smem imenovati vaše spoštovane ekscelence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. december 1882

Don Durando je s tehtnimi razlogi prepričal mantovskega škofa, da bi počakal na ugodnejše okoliščine, ki bi omogočile uresničitev njegovih želj.

Sklenimo. Za zdaj ni bilo govora niti o celokupni niti o delni podelitvi privilegijev. Kar se tiče prihodnosti, je tajnik Svete kongregacije ponavljal, da je treba dati času čas. Tudi državni tajnik je bil istega mnenja, ko je videl naklonjenost svetega očeta. Sam sveti oče je dejal don Dalmazzu: »Imate sovražnike in treba je hoditi s svinčenim obuvalom, kajti v Rimu tudi sence dobivajo telo.«²⁶

In prav čas bo izrekel zadnjo besedo, ko se bo tudi tokrat pokazal kot poštenjak, in to tako kmalu, kot si nihče ne bi mogel misliti.

²⁶ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 18. december 1882.

15. POGLAVJE

RAZLIČNA SPOROČILA IN PISMA LETA 1881

VELIKA POTOVANJA, VELIKI POSLI, VELIKI boji puščajo področje tudi preprostim dogodkom, osebnim odnosom, zasebnemu dopisovanju, stvarnem, ki samo po sebi nimajo izrazitega zgodovinskega pomena, pa kljub temu kažejo pomembne poteze človeka, o katerem govorimo. Začeli bomo z dejstvom, ki se močno razlikuje od drugih.

RAZŠIRITEV HIŠ

Eno izmed dejstev, ki je pričalo o življenjski moči don Boskove ustanove, je širjenje posameznih hiš. Pri vratih prvotnih ustanov je bila taka gneča, da so morali razširiti in povečati bivalni prostor. Z druge strani pa so take razširitve imele močan učinek na dobrotnike, ker so videli, da so bila sredstva, ki so jih dajali na voljo, dobro uporabljena. Če omenimo samo najvidnejše razširitve v letu 1881, moramo imenovati Oratorij svetega Leona v Marseillu, ki so ga podvojili, Zavetišče St. Pierre v Nici, kjer so dogradili celo krilo in postavili cerkev; praznični oratorij v Lucci, ki je dobil še zavetišče, Vallecrosio, kjer so prekinili gradnjo cerkve in postavili dvodelno poslopje: v enem so stanovali učitelji in so bili šolski razredi za dečke, v drugem pa za učiteljice in njihove gojenke; v La Spezii so končali cerkev in pripravili obširno poslopje za šole. Razširili so tudi zavode v Esteju, Cremoni in Randazzu.

V tem splošnem gibanju za širjenje tudi Oratorij v Valdoccu ni ostal nedelaven, saj je don Bosko leta 1881 razširil gradbeni prostor. Za devetnajst tisoč lir je kupil obdelovalno in zazidalno površino vse do vrtov sedanje Via Sassari. Vendar gradnje ni dovolila občinska uprava, ki je nameravala tam urediti tržni prostor, dokler leta 1932 ni prišlo do razlastitve zaradi javne koristi. Nakup zemljišča ob hiši Nelva¹ je omogočil na zahodni strani cerkve Marije Pomoč-

¹ Prim. MB XIV, str. 518 [BiS XIV, str. 333].

nice postaviti stavbo simetrično vratarnici, kjer naj bi dobila prostore šola za tiskarje z vsemi pritiklinami.² Temeljni kamen so s slovesnim obredom položili 22. novembra 1881. Kakšen pomen je don Bosko pripisoval temu posloplju, je povedano v listini, ki so jo vzdali v temeljni kamen, da so počastili dobrotnika in izrazili splošno zadovoljstvo.³

Posloplje v gradnji naj bi dalo zunanje dopolnilo cerkvi Marije Pomočnice in omogočilo odstraniti staro navlako tiskarne in zadostilo potrebam vedno večjega povpraševanja po tiskarski dejavnosti. Bolj kot vse drugo pa je knjigotrštvo dajalo priložnost, da se je razvijalo po don Boskovih zamislih. Da bi tudi oddaljeni spoznali pomen, ki ga je Oratorij od vsega začetka dajal tej dejavnosti, ga je bilo treba potrditi tudi z razširitvijo stavb. Leta 1881 je dal pripraviti šestindevetdeset strani obsegajoč seznam knjig, natisnjenih v tej tiskarni. Po celi Italiji so razposlali štirideset tisoč izvodov.⁴ Don Bosko je torej popolnoma razumel pomen obveščnosti javnosti ne samo kot duše trgovine, temveč tudi kot sredstvo za širjenje dobrega.

PRVA KONFERENCA V CASALEJU

Po vsem Casalskem je imela naklonjenost do don Boska globoke korenine. Njegov prvi zavod, ki ga je odprl v Mirabellu leta 1863, je takoj zaslovel. Ko so ga 1870 prenesli v Borgo San Martino, je še bolj zaslovel. Nato sta se pridružili še hiši v Penangu in dom sester v Luju. Iz teh razlogov je don Boskovo ime slovelo po vsej deželi. Toda še bolj so ga dali spoznati mnogi škofijski duhovniki, ki so zrasli pod njegovim očetovskim vodstvom v Oratoriju. Številni poklici tako za salezijance kakor za sestre, ki so pognali v škofiji, in obilni darovi, ki so prihajali v Turin za misijonske odprave, so dokazovali navezanost škofljanov na salezijansko družbo. Dokaz tega občutja je bila prva salezijanska konferenca, ki so jo pripravili 17. novembra 1881. Zahtevali so jo tamkajšnji sotrudniki, ki so o tem govorili s škofom. Msgr. Ferré je ne le odobril zamisel, temveč je lastnoročno pisal don Bosku in naročil mestnim župnikom, da so o tem govorili s prižnic. Glas, ki se je raznesel tudi po bližnjih občinah, je privabil tudi veliko sotrudnikov od zunaj, tako da je cerkev sv. Filipa, četudi zelo velika, komaj sprejela vse poslušalce, ki so želeli slišati Božjega služabnika.

² Prim. GIRAUDI, *L'Oratorio di don Bosco*, tab. IX, D in A.

³ Napis se je glasil: *Radostni salezijanci – po gospodu vitezu Giovanniju Frisettiju – polagajo ta spis – v temeljni kamen – nove tiskarne – 22. november 1881.*

⁴ *Osservatore Romano* je 15. junija 1933 v članku duhovnika GIUSEPPEJA DE LUCA, ki govori o *Biblioteca dei Classici Italiani*, ki je bila izdana v Oratoriju, kljub temu da ni skrival pomanjkljivosti, hvalil književno dejavnost don Boska, ki je bila italijanskim katoličanom v veliko pomoč v letih stiske. Po tej opombi je zatrdil: »Zgodovina te dejavnosti bi bila gotovo slavna stran, če bi govorila o kulturi italijanskih katoličanov v devetnajstem stoletju.«

Držal se je svojega priljubljenega vzorca. V splošnem orisu je prikazal razvoj salezijanske dejavnosti od prvotnega Oratorija do zadnjega odprtja doma v Faenzi in bližnjega odhoda v Brazilijo, pri tem pa je svoje izvajanje potrjeval z izrednimi posegi Božje previdnosti, ki je vedno čudežno uporabljala salezijanske sotrudnike. Nato je govoril o miloščini, ki ni samo verska dolžnost, temveč tudi socialna potreba.⁵

Škof, ki je predsedoval zborovanju, je v svojem nagovoru pokazal, kako je Božja roka delovala v predstavljenih ustanovah, spodbudil duhovništvo in vernike k sodelovanju in prikazal zasluge salezijancev in don Boska na treh področjih: pri krščanski vzgoji mladine, pri evangelizaciji nevernikov in gradnji cerkve Srca Jezusovega v Rimu.

Kako zelo je škof vedno imel rad don Boska! Vedno mu je bil zelo naklonjen, čeprav mu ni sledil v stvari, ki mu je bila ljuba kot punčica njegovega očesa.⁶ Deset zvezkov o teoriji univerzalij dokazuje njegov dolgoletni študij in veliko ljubezen do Rosminijevih naukov. Prebil je cele noči pri branju in pisanju o svojem ljubljenem filozofu. V vsakem pogovoru z nekoliko izobraženim človekom je po nekaj uvodnih stavkih načel kako rosminijansko vprašanje. Don Bosko in njegovi niso bili pripravljeni slediti mu na tem področju in on je to dobro vedel, vendar to ni prav nič vplivalo na pristrčne odnose do njih. To je jasno pokazal ob priložnosti, ki jo želimo nakazati.

Dan pred konferenco je bil v Borgu San Martino na zavodskem prazniku. Medtem ko so se zbirali za kosilo, se je zapletel v razgovor z don Bertellom, njegovim odkritim in odločnim nasprotnikom v rosminijanstvu, ki mu je za konec dejal: »Glejte, monsinjor, če bi jaz, kljub temu da je to nemogoče, postal škof, bi zahteval, da bi moji kleriki študirali po predpisih, ki prihajajo iz Rima.«

»Rim, Rim!« je odgovoril. »Ali veste, kaj je Rim? Je kakor visoka čer sredi morja. Papež lebdi visoko na jasnem nebu, toda spodaj se valovi valijo drug čez drugega, udarjajo ob obrežje in ga bičajo. Jezuiti so tisti, ki se čez mero borijo proti Rosminiju in rosminijancem.« Razgrel se je do take mere, da so bili gostje nepotrpežljivi zaradi zamude. Končno je don Bertello dejal: »Pridite, monsinjor. Ne bi bilo prav, da bi bil Rosmini vzrok za zamudo pri kosilu.«

Razprava med njima se je spet razvnela, ko je škof naslednjega dne povabil na kosilo don Boska, don Bonettija, don Bertella in še nekaj drugih duhovnikov. Pri mizi sta *ab ovo usque ad mala* [od jajca do jabolka] nadaljevala razgovor, ne da bi za trenutek popustila. Končno je škof omenil, da Leon XIII. kot papež ni ukazal opustiti rosminijanskega sistema in zato nismo dolžni prevzemati njegova zasebna mnenja. »Danes zastopa,« je dejal, »sedanji papež kot filozof eno strujo, jutri bo prišel za njim drug in bo zastopal nasprotno strujo. Da nam ne bi bilo treba

⁵ *Salezijanski vestnik*, december, je na dolgo poročal o tej konferenci (Dodatek, št. 69).

⁶ Prim. MB XIII, str. 20–22 [BiS XIII, str. 13–15].

spreminjati naših prepričanj s spremembo novega papeža, naj ostane vsak pri svojem mnenju, ki ga ima za pravilnega. Zame je najboljše Rosminijevo.«

In don Bosko? Don Bosko je tiho spremljal vroči pogovor, ne da bi bil škof, ki je bil ves prevzet od ognja razprave, pozoren na druge goste. Končno je, da bi sklenil razpravo in zlasti še, ker se je monsinjor obrnil nanj, popolnoma mirno povzel besedo: »Jaz sem predstojnik skupnosti. Rad bi svojim podrejenim zapustil spomin, da bodo imeli vzorec za sedanji primer in za vse druge, ki bi lahko nanje naleteli v prihodnje. Vidim, da v filozofskih in teoloških vprašanjih zastopajo mnogi filozofi mnenje, ki se jim zdi boljše, medtem ko drugi imajo za boljše prav nasprotno. Obe strani imata učene zagovornike in ena izmed njih ima v svoji sredi tudi papeža. Kaj naj kot moder in previden predstojnik svetujem svojim podrejenim? Kakšno praktično vodilo obnašanja naj jim dam? Jaz ne bi ostal pri »mogoče«, temveč bi odločno rekel: – Dragi sinovi, sledite mnenju, ki ga zastopa papež – tudi samo kot filozof, kot teolog, kot zasebni učitelj. Na tak način ne bi samo pokazal spoštovanja do papeža, temveč bi tudi hodil po bolj zanesljivi poti in se ne bi motil ali pa bi se častno.

Msgr. Ferré ni odgovoril, temveč samo sam zase mrmral: Menil sem, da je don Bosko v tem na moji strani. Kljub temu je popoldne, kot smo že povedali, bil navzoč pri konferenci, nakar je zgovorno častil salezijance in don Boska. Don Bertello je vedel povedati, da ni slišal nikdar bolj jasnih in vzvišenih pohval. Od tega dne, če je kje srečal kakega salezijanca, ni nikdar z njim govoril o Rosminiju. Nekega dne je po ordinacijah začel zasebno govoriti o rosminijanskih načelih in pobijal nasprotnike. Vsi so pritrjevali, samo dva ne. Ko je to opazil, je vprašal: »In vidva, kaj pravita k temu? Zakaj molčita?« Ko je zvedel, da sta don Boskova, je dejal: »Razumem« in je prekinil razgovor, ne da bi bil z njima manj prijazen.

ŠE VEČ FRANCOSKIH ROMARJEV

Leta 1881 je prišla druga skupina francoskih romarjev, ki so se vračali iz Rima, kjer so 8. decembra bili navzoči pri kanonizaciji, ki je povzdignila med svetnike tri italijanske blažene: Giovannija Batista de Rossi, Lorenza da Brindisi ter Chiaro da Montefalco in njihovega rojaka Benedetta Giuseppeja Labra. Pater Picard, ki je s patrom Ippolitom vodil romanje, si ni mogel kaj, da se ob vrnitvi ne bi ustavili v Turinu in obiskali svetišče Marije Pomočnice, Oratorij in don Boska.

Zborovanje v Valdoccu je bilo napovedano za 15. december ob petih popoldne. V splošni želji, da bi osebno govorili z don Boskom, so se skoraj vsi v majhnih skupinah, ne da bi vedeli drug za drugega, napotili v Valdocco, tako da se je dvorišče napolnilo. Don Bosko je prišel iz obednice in je nekaj časa poslušal prve, ko pa se je skupina povečala, je prosil, da bi se razdelili po skupinah

in pod vodstvom domačih sobratov obiskali hišo. Sam je stopil na čelo največje. Med potjo so ga obsipavali z vprašanji o začetkih, napredku in sedanjem stanju ustanove. Toda kako naj odgovori vsem? Obljubil je, da bo o vsem govoril, ko se bodo zbrali v cerkvi.

Po podelitvi blagoslova je Božji služabnik v spremstvu patra Ippolita in drugih uglednih romarjev (pater Picard je šel po drugi poti) stopil na oder in ves ganjen v francoščini pozdravil poslušalce, jim na kratko predstavil salezijsko delo, govoril o salezijskih sotrudnikih in jih povabil, da bi se vpisali v to pobožno združenje.⁷ Da so ga poslušali z velikim zanimanjem, se je videlo iz njihovega obnašanja in še bolj, ko so se potem zgrnili okoli njega z namenom, da bi se vpisali med sotrudnike.

Za njim je govoril pater Ippolito in se zahvalil za prisrčen sprejem. Omenil je vrtnice čednosti, ki so z vonjem napolnjevale vrt Oratorija, in nadaljeval: »Ta prijazni in samodejni sprejem je malo prekril dejstvo, da smo ob tolikerih vrtnicah bodeče trnje, ker smo prišli v tako velikem številu in smo povzročili same nevšečnosti. Vendar nas ohrabruje misel, da svetniki niso kakor svetni ljudje. Tisto, česar se svet brani, njim pogosto pripravlja veselje. Kljub neprijetnosti se don Bosko veseli, da nas vidi med temi zidovi, kjer se lahko naučimo, kako je mogoče pomagati zapuščeni mladini. On ima rad zapuščene, kjer koli so, in zato imamo salezijske domove tudi v Franciji. Bog daj, da bi jih bilo še več! Želimo, da bi take ustanove rastle po številu in da bi imeli kmalu vsaj eno v vsakem departmaju, v vseh mestih, tudi v Parizu.« Želel je, da bi don Bosko blagoslovil romarje, ki so jih, ko so zapuščali svetišče, na dvorišču pozdravili z godbo.

Odpotovali naj bi popoldne naslednjega dne. Toda drugo jutro je prišlo veliko duhovnikov z mnogimi gospodi in gospemi maševat k Mariji Pomočnici in k obhajilu. Vodiči in najuglednejši romarji so tisti dan počastili don Boskovo mizo in ga še močneje kot prejšnji dan vsi obdali. V želji, da bi vzeli s seboj kak spomin, so mu dajali v blagoslov nabožne predmete in knjige, da bi se podpisal. Nekateri so pero, s katerim je podpisal, zamenjali s svojim, da bi tako imeli za spomin pisalo, ki ga je on uporabljal.

POVABILO

Don Bosko je bil še naprej zaželen gost pri turinskih patricijskih družinah, čeprav ni mogel več tako pogosto kot nekoč sprejemati povabil. Njegovi spodbudni pogovori, ki so bili obenem nadvse prijetni, so vzbujali veselje v žalostnih srcih in bili pravi blagoslov za otroke.⁸

⁷ Francoski *Salezijanski vestnik*, februar 1882, je v celoti objavil njegov govor (Dodatek, št. 70).

⁸ Precej pogosto je odhajal v Borgo Cornalese k De Maistrevim. Ko ga je grof Eugenio videl prihajati, je v šali vzkliknil: »Oh, blaženo nadlegovanje!« Bil je eden tistih plemenitih Turinčanov, ki so don Bosku na začetku njegovega dela pomagali katehizirati njegove fante.

Navadno mu ti gospodje niso dali oditi praznih rok, temveč so duhovna dobra dela krščanske ljubezni poplačevali z materialnimi darovi za njegove dečke in ustanove.

Na začetku januarja je Castagnetto⁹ želel obhajati z njim in nekaterimi tesnimi prijatelji novo leto. Ker je vedel, kako zelo je zaposlen, mu je dal, da si sam izbere dan.

Grof Cesare Trabucco di Castagnetto, ki je umrl istega leta kot do Bosko, je bil prej in potem, ko je postal senator, dejaven v politiki vse do leta 1870. Kot prepričan katoličan je 2. decembra v Firencah v senatu govoril proti sprejemu plebiscita v rimskih provincah in 21. januarja naslednjega leta proti zakonu varščine. Potem se je pa kot toliko drugih plemenitih Piemotčanov umaknil in posvetil dobrodelnosti in katoliški akciji. Don Bosko, ki nikakor ni hotel podreti mostov z vlado, ki se je naselila v Rimu, nikdar ni izgubil spoštovanja in zaupanja ljudi tega kova, ker njegova odločnost, da je dal cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu vse, kar je Božjega, ni nikoli pojenjala.

Na ljubeznivo povabilo je zato šegavo takole odgovoril:

Ekscelenca in predragi gospod grof!

Vaša velika dobrota mi je dala na voljo izbiro, da bi se poveselil pri vaši ekscelenci, in jaz se vam zahvaljujem za povabilo in za možnost izbire dneva.

Izbral sem 13. dan tekočega meseca, ker četrtek ni posvečen niti menjajoči se luni niti bojevitemu Marsu niti Merkurju, pokrovitelju tatov, temveč Jupitru, ki zato, ker je poglavar vseh bogov, kaže določeno poštenje.

Bog naj blagoslovi vas in vašo družino. Molite za tega reveža, ki ostaja vedno v J. K. vaše ekscelence ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. januar 1881

Grof je sprejel izbiro. Za izvedbo je dal vsa pooblastila teologu Margottiju, ki je tudi bil med povabljeni.

In sedaj nov primer, kako se je znal don Bosko priljubiti vsem. Margotti, ki je bil že poslanec v subalpinskem parlamentu in prvovrsten publicist, je bil prvoborec tako imenovanih nepopustljivih katoličanov. Odločen nasprotnik liberalcev in sektašev je iz vsake številke časopisa *Unità Cattolica* naredil bojišče. Nič ni bilo bolj nasprotno don Boskovemu razpoloženju, a kljub temu sta se ta dva človeka imela odkritosrčno rada. Res je, da je bilo v zadnjem času v časopisu opaziti določeno zadržanost do don Boska. Vendar je bila vzrok temu previdnost, ki jo je tudi Božji služabnik zahteval, da ne bi dražil škofijske cerkvene oblasti, ki mu je bila nasprotna. Njuni odnosi pa so ostajali nespremenjeni. Da nekateri videzi ne bi dali pobude za dvome o prihodnosti, naj podamo pismo,

⁹ Prim. MB XIII, str. 381–384 [BiS XIII, str. 251–253].

ki ga je veliki polemik ob tej priložnosti pisal krotkemu Božjemu možu. Potem ko se je izrazil za najvdanejšega prijatelja in služabnika, je 8. januarja takole pisal: »Ker me opravki ovirajo, da ne morem priti osebno, vam pisno povem, kar sem vam želel sporočiti ustno. Njegova ekscelenca grof Di Castagnetto je ves iz sebe¹⁰ od veselja, da bo imel pri svoji mizi don Boska. Gre za *diplomatski*¹¹ obed tako zaradi hiše kakor zaradi kuharja in gostov. Odločeno je, da don Bosko pripelje s seboj pribočnika po svoji izbiri. Moj predlog se glasi: V četrtek 13. januarja bodo odprli gledališče v Valsaliceju, kakor ste obljubili fantom. Tudi jaz bom prišel. Ker se bo prireditvev končala ob pol šestih, se bomo skupaj odpeljali na kosilo. Vaš pribočnik naj bo don Francesca, ki pozna grofa in on njega. Zvečer vam bo na voljo kočija, ki vas bo odpeljala v Oratorij. Če vam moj načrt ugaja, mi napišite dve besedi: *Videl, odobravam*. Če vam ne ugaja, pa predlagajte kar koli drugega. Vse že vnaprej odobravam, ker imam čast, da se lahko imam v najglobljem spoštovanju itn.« Grof je bil tako izredno zadovoljen zato, ker je bil prepričan, da bo don Boskova navzočnost preprečila razgovore, ki ne bi bili v skladu z načeli hišnega gospodarja.

PONOVNO DON GUANELLA

Pred nekako tremi leti se je don Guanella vrnil v svojo škofijo, kjer je nadvse goreče opravljal dobra dela, za katera se je čutil poklicanega.¹² Vendar niso bili vsi zadovoljni s tem, kar je delal v Comu. Še več, imel je toliko nasprotnikov, mogočnih in trdovratnih, da je vse kazalo, da bodo njegove ustanove propadle. Nasprotovanje je doseglo tako mero, da je izgubil pogum, ponovno mislil na don Boska in v sebi razmišljal o tem, kako bi zapustil svoj domači kraj in se za vedno vrnil v Družbo. Ta misel ga je tako zelo prevzela, da je proti sredini septembra pisal don Bosku in ga prosil, da bi mu znova odprl vrata svoje hiše. Don Bosko, ki se je s člani kapitlja mudil v Alassiu na duhovnih vajah, je prebral kapitularnem prošnjo in jih vprašal za mnenje. Don Guanella si je med nami pridobil velik ugled in njegov odhod se je zgodil tako neoporečno, da nihče od navzočih ni nasprotoval. Odgovoril mu je don Cagliero, čigar naloga je bila urejati stvari za sprejem v Družbo. V don Boskovem imenu mu je postavil dva pogoja: gmotne zadeve naj uredi tako, da ga ne bodo več klicali v Como, in pride naj pripravljen na vsako pokorščino.¹³ Iz enega izraza v pismu je mogoče sklepati, da se je don

¹⁰ Naslov ekscelenca mu je pripadal zato, ker je za časa kralja Karla Alberta na dvoru opravljal pomembne službe.

¹¹ To pomeni izredno kosilo. Na kosilo pa so prišli tudi pravi diplomati, kot na primer grof Di Donato, kraljevi veleposlanik Italije na dvoru perzijskega šaha. Družina tega grofa hrani zgoraj omenjeno pismo.

¹² Prim. MB XIII, str. 812–815 [BiS XIII, str. 530–533].

¹³ Dodatek, št. 71.

Bosko nagibal k temu, da bi ponovil načrt in ga poslal v Santo Domingo. Toda vezi, ki so ga vezale na škofijo, so bile tako močne, da se jih brez težkih zapletov ne bi mogel znebiti.

VITEZ FAVA

Pisma, ki jih je don Bosko pisal turinskima zakoncema Fava in smo jih do sedaj že priobčili,¹⁴ nam kažejo, kako zelo velikodušna sta bila z Božjim služabnikom. Dopisovanje, ki ga poznamo, se je začelo leta 1873. Vitez je bil upokojen občinski tajnik. Poleti 1881, ko si je šel krepčat zdravje v dolino Adorno nad Biello, je prejel od don Boska naslednje prisrčno in dovtipno pismo.

Predragi gospod vitez Fava!

Zelo se veselim, da je vaša uglednost in vsa vaša družina mogla v Adornu urediti svoje bivanje, preden je strašna vročina začela od nas zahtevati herojsko potrpljenje. Začeli smo redno potenje, ki nam služi za nenehno kopel od enega poldneva do drugega. Kljub temu še nismo slišali, da bi se kdo skuhal.

Žal mi je, da vaše zdravje še ni popolnoma dobro. Upam, da vam bodo počitek, čist zrak, obzirnost in veliko molitev, ki jih vsak dan opravljamo, dosegli, da se boste kmalu vrnili z odličnim zdravjem med nas.

Pravite mi, da še nočete umreti. Tudi jaz ne želim tega. Narediti moramo še toliko dobrih del, ki ne smejo ostati nedokončana, zato je treba še živeti. Privolili ste v moje povabilo na zlato mašo, ki jo bom daroval na praznik presvete Trojice 1891. Ali ne boste izpolnili obljube, ki ste jo dali? Poleg tega imam še nalogo, ki bi jo rad zaupal vaši gospe soprogi, ki bi ji pomagala gospodična Marija Pia. Zato ponavljam, da je treba še živeti.

Kako dobro se godi don Bosku, boste rekli. Res je, ko pišem to pismo vam, mi je v tolažbo, da je to petstoto pismo, na katero odgovarjam.

Bog naj vas blagoslovi, dragi gospod vitez, in z vami vso vašo družino in vam podeli obilno zdravja in svetosti.

Molite tudi zame, ki se v spoštovanju in hvaležnosti v N.G.J.K. imenujem najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. januar 1881

To je bilo zadnje don Boskovo pismo vitezu Favi. Dobri gospod je na začetku 1882 odšel v boljše življenje. *Vestnik* je v majski številki sporočil njegovo smrt in povedal, da je v najtežjih trenutkih za obstoj Oratorija naredil take usluge, ki mu jih more samo Bog pravilno poplačati. Mišljena je pomoč, ki jo je dajal Oratoriju v času, ko je bil tajnik na občini. Vdova je velikodušno podpirala Oratorij vse do konca svojega življenja 1911.

¹⁴ Prim. MB XI, str. 17 [BiS XI, str. 11]; MB XIII, str. 834 [BiS XIII, str. 544–545]; MB XIV, str. 396 in 566 [BiS XIV, str. 256 in 366].

GOSPA MAGLIANO

Gospa Bernardina Magliano-Sollier iz Turina je bila bogata vdova, ki je velikodušno podpirala don Boska, don Rua in praznični oratorij don Pavia. Don Bosko, ki je vedel, da je zelo občutljiva, je imel z njo potrpljenje in jo včasih dolgo poslušal in si z njo pogosto dopisoval. Leta 1881 ji je večkrat pisal. Prvo ohranjeno pismo je odgovor, naslovljen v Suso malo pred praznikom sv. Alojzija. Za ta praznik jo na šaljiv način vabi za botro.

Velespoštovana gospa Bernardina Magliano!

Z velikim veseljem sem prejel vaše ljubeznivo pismo in vam odgovarjam točko za točko.

Od 6. do 7. julija bom v Turinu in si bom štel v čast, če me boste obiskali.

Prav je, da so izginila tista pisma, ki bi, če bi prišla v roke kakemu nepridipravu, lahko vzbudila nevšečnosti.

Zaradi bolezni urednika je bil Vestnik tokrat malo pozen. Sedaj je natisnjen in ga boste že danes dobili.

Rožni venec vas čaka, toda če se boste dolgo odpravljali, je nevarnost, da ga bo dobil kdo drug. V ta namen vas prosim, da bi prišli k nam in bili za botro praznika sv. Alojzija. Letos ga bomo obhajali 26. junija. Mogoče bi zaradi ugodnejšega potovanja ta dan prebili pri nas in pripeljali s seboj tudi vašo sestro in vašo vnukinjo. Na praznovanju sv. Alojzija je miza pogrnjena za vse in potrudili se bomo, da bo skromna, kakor si želite vi. Vse molitve tega dneva, vsa obhajila naših fantov in mašo ubogega don Boska bomo darovali Bogu po vašem svetem namenu.

Razglasil sem že, da boste letos vi naša botra. Bom moral preklicati? Ali se sv. Alojzij ne bo užalil? Premislite malo in potem recite ne, če si upate.

Bog naj vas blagoslovi, velezasluzna gospa Bernardina, Bog naj vas ohrani pri dobrem zdravju in vedno v njegovi sveti milosti. Molite tudi vi za tega ubožca, ki prav tako vsako jutro moli za vas, medtem ko ostaja v J. K. vedno ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. junij 1881

Dne 5. julija ji je poslal v dar škatlo slaščic – gotovo dar, ki so mu ga poklonili za njegov god – in ga pospremil s temile besedami: »Gospe Bernardini Magliano, naši dobri mamici v J. K., pošilja duhovnik Janez Bosko te slaščice. Prosim, sprejmite jih kot majhno znamenje velike hvaležnosti.« Proti koncu istega meseca jo vabi na duhovne vaje v Nizzo Monferrato. Piše ji na natisnjeni okrožnici, ki jo je tega leta razposlal gospem in učiteljicam in jim naznanil skrajšnjo duhovno obnovo:¹⁵ »Kdo ve, če tudi vi ne bi hoteli priti na te duhovne vaje? Jaz bom šel in odigral svojo vlogo. Bomo videli, kako ste pogumni.« Gospa je morala tiste dni v Busco v bližini Cunea na oddih. Toda prej bi rada govorila z don Boskom, ki mu je v enem izmed pisem izrazila bojazen, da ga nadleguje.

¹⁵ Dodatek, št. 72.

Odgovoril ji je:

Velespoštovana gospa Bernardina Magliano!

Sem doma in pripravljen, da vas danes ali jutri pozdravim, preden boste odšli na deželo v Busco. Če ne bi mogli priti, vas pričakujem 2. ali 5. avgusta v Nizzi. Za vas imam vedno čas. Je prav tako?

Vedno mi je v veliko duhovno tolažbo, ko mi pišete kako pismo.

Bog naj vas blagoslovi in Marija Pomočnica naj vas ohrani vedno za svojo. Amen.

ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. julij 1881

Na duhovne vaje je ni bilo. Zato ji je za 20. avgust, za njen godovni dan, poslal čestitke. Ker je v San Benignu vodil duhovne vaje za aspirante, je obogatil voščila z obljubo molitev vseh, ki so delali duhovne vaje.

Gospa Bernardina Magliano, rojena Sollier!

Jutri, na vaš godovni dan, bi vas rad osebno pozdravil, vendar mi to ni mogoče, ker vodim duhovne vaje v tej hiši. Naredil bom pa takole:

Jutri bom daroval sveto mašo, vsi, ki opravljajo duhovne vaje, bodo darovali sveto obhajilo in svoje molitve po vašem namenu. To je naš dar hvaležnosti.

Sv. Bernard naj vam podeli dragoceni dar gorečnosti in ljubezni do sv. Device Pomočnice, vas ohrani pri zdravju in vodi po poti svetosti. Amen.

Molite zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno, 19. avgust 1881

Iz San Benigna se je zadnji dan duhovnih vaj¹⁶ mladi aspirant Carlo Daller, poznejši salezijanski duhovnik v Ameriki, pred svojim vstopom v salezijansko družbo zahvalil gospe, ker mu je pomagala se šolati v Oratoriju. Njegovemu pismu je don Bosko dodal naslednje vrstice:

Velespoštovana gospa!

Mladi Carlo Daller je izpolnil svojo dolžnost do vaše uglednosti in jaz uporabljam isto ovojnico, da vam izrazim svoje ponižno spoštovanje.

Danes smo končali duhovne vaje s 160 mladimi aspiranti za salezijansko družbo. Naj Bog naredi prave cerkvene ljudi.

Molite tudi zame, ki ostajam vedno najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno, 24. avgust 1881

¹⁶ Duhovne vaje, ki so jih začeli 17. avgusta, so sklenili 25. avgusta zjutraj. Pridigala sta don Rua in don Lazzero. Opravljalo jih je 163, zvečine aspiranti. Don Bosko je prišel opoldne 18. avgusta. V nedeljo 21. avgusta na praznik sv. Joahima je dal poslati svetemu očetu naslednji telegram: »Salezijanci skupaj s svojimi gojenci, zbrani na duhovnih vajah, veselo obhajajo vaš god. Prosjite Boga, da bi vam podelili dolga leta srečnega življenja. Duhovnik BOSKO.« Dne 30. junija so na don Boskov predlog v vrhovnem kapitlju sklenili, da bodo imeli vse duhovne vaje v San Benignu in ne več v Lanzu. Kleriki so šli na počitnice v zavod Borgo San Martino.

Zadnje pismo tega leta je iz meseca oktobra. Maglianova je še bila na dopustu v Busci. Njo je don Bosko prosil, da bi mu pomagala nakupiti sukno, iz katerega bi naredili talarje za preobleko novih klerikov in tudi za duhovnike, ki naj bi dobili novo obleko za bližajočo se zimo.

Velespoštovana gospa Magliano!

Vaša uglednost je bila tako dobra, da se je zanimala za moje novice. Lepo se vam zahvaljujem. Kar se tiče mojega telesa, je kar zdravo, kar se tiče moje duše, pa ve samo Bog. Vendar gre za en toda. Imam preveč opraviti, pa premalo denarja, da bi plačal. Poleg misijonov in stavb imam več kot tristo klerikov in duhovnikov, ki jih moram oblačiti. Če bi vi, velezaslužna gospa, bili nekoliko naklonjeni in mi prišli na pomoč v tej zadnji zadevi, bi bila to izdatna pomoč za vaše umrle in za vse duše v vicah.

Prepričan sem, da boste storili, kar bo vam mogoče, meni pa preostane le še, da se vam zahvalim in prosim Boga, da vam nakloni stokratno v tem življenju in večno plačilo v večnosti.

Upam, da vaša vrnitev v mesto ni več daleč. Marija Pomočnica naj vam nakloni ugoden konec poljedelskega leta in srečno vrnitev med nas. Molite tudi za tega ubogega revčka, ki ostaja vedno v presvetih srcih Jezusa in Marije najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. oktober 1881

DON ALBERA V MARSEILLU

Na začetku šolskega leta 1881–82 je moral don Albera prepustiti ravnateljstvo hiše v Sampierdareni don Belmonteju, ker so ga premestili v Marseille za inšpektorja domov v Franciji. Odpotoval je malo prej, preden je don Bosko pisal tja don Bologni:

Predragi don Bologna!

Don Alberi nisem mogel dati spremnega pisma za škofa v Marseillu. Povej mi torej, kaj je s sestrami, z našim zavetiščem, z gospodom župnikom in z novim osebjem?

Pisal sem gospodični Jacques. Danes bom pisal gospe Prat-Noilly. Bog naj nas blagoslovi in reci don Alberi, naj mi napiše dolgo pismo.

Najvdanejši prijatelj

DUH. BOSKO

V Sampierdareni je bil bodoči drugi don Boskov naslednik zelo cenjen ne le med duhovniki, ki so prihajali k njemu po nasvet, temveč tudi v nadškofijski kuriji. Generalni vikar ga je ob poslovilnem obisku objel in s solzami v očeh vzkliknil: »Izgubljam prijatelja!«

Don Bosko je že eno leto pripravljal to premestitev. Vedel je, da bo moral premagati nasprotovanje plemenite genovske gospe Fanny Ghigliini, ki se je materinsko navezala na ravnatelja. Začel ji je zato pisati, kakor če bi jo zaupno hotel vprašati za svet glede tega svojega namena. Nato je opozoril don Albera,

da naj bi uredil tako, da bi mogel takoj, ko bi predstojniki tako odločili, brez ovir zapustiti Sampierdareno.

Ta predhodna napoved je bila za don Albera toliko težja, kolikor se tega niti najmanj ni nadejal. Tedaj se mu je vsemu prestrašenemu zdelo, da mora premagati celo goro ovir ob menjavi dežele in jezika. Don Bosko pa je bil prepričan, da bo ubogal. Gospa je s celo vrsto razlogov dokazovala, da tak odhod ni mogoč. Toda nekaj dni pozneje, ko je prespala prvi vtis, je spet vzela v roko pero in sporočila don Bosku, da s svojimi pripombami nikakor ni hotela postavljati ovir Božji volji. Res je, da ima zelo rada don Albera, ker si to zasluži, vendar pa čez vse goji ljubezen do Družbe. Zato naj don Bosko uredi tako, kakor se mu zdi najbolj primerno.

Oktobra je don Albera izročil vodstvo zavoda svojemu nasledniku. Potem pa misleč, da še ni prišel noben izrecen ukaz, in v želji, da bi mu bilo prizaneseno s tako težko pokorščino, je prišel v Turin, da bi se pogovoril z don Boskom. »Kako?« mu je dejal don Bosko, kakor hitro ga je zagledal, »še nisi v Marseillu? Odpravi se takoj tja.« In ni dodal nič drugega.

Don Albera se je takoj vrnil v Sampierdareno in prebil z don Belmontejem en dan pri gospe Ghigliini v njeni vili, ki je stala na hribčku za Zavetiščem San Vincenza. Ker so gospodarico obvestili o obisku, je tja povabila glavne sotrudnice, celo skupino plemenitih gospa. V trenutku slovesa so vse zajokale. Tudi on sam je ihtel kot otrok. Toda naslednjega dne je bil že v Franciji. To don Boskovo odločitev so zelo kritizirali, toda gospa je ponavljala, da ne smemo nikdar dajati prednosti posamezniku pred Družbo. Verjetno je don Bosko meril na ta njena plemenita čustva, ko ji je malo pozneje napisal spremno pismo: »Duhovnik Janez Bosko se toplo zahvaljuje vaši uglednosti in vam z željo nebeških blagoslovov predstavlja gospo Angelo Picardo, zaslužno salezijansko sotrudnico.« Vsi so vedeli, da če se je don Bosko odločil za kaj podobnega, ni nikdar odstopal iz ozira na ljudi.

DIPLOMA SOTRUDNIKA NEKEMU ŽIDU

Meseca novembra se zgodi ljubezniv *qui pro quo* [eden namesto drugega]. Namesto don Pozzanu so diplomo salezijanskega sotrudnika poslali gospodu Augustu Calabiu, Židu, ki je don Bosku takole odgovoril: »Zahvaljujem se vam za zaupanje, ki ste mi ga izkazali s tem, da sem imel čast biti vpisan v seznam salezijanskih sotrudnikov. Poznam tozadevni pravilnik kakor tudi poznejši dodatek. Vendar vam moram povedati, da pripadam Mojzesovi veri in s tem je vse povedano. Z najglobljim spoštovanjem itn.« Don Bosko ni nič manj prizadeto odgovoril.

Velespoštovani gospod!

Vsekakor je nekaj izrednega, da katoliški duhovnik predlaga članstvo v združenju krščanske dobrotelne kakemu Židu. Toda Gospodova dobrot ne pozna meja in ne izvzema nikogar, ne glede na starost, položaj in vero.

Med našimi gojenci, ki jih imamo vsega skupaj 80.000, je tudi nekaj Židov. Pravite mi, da pripadate Mojzesovi veri, mi katoličani pa zvesto sledimo naukom, ki jih je ta veliki prerok zapisal v svojih knjigah. Gre samo za različno razlago teh spisov.

Naj povem, da je g. Lattes iz mesta Nice Žid, a eden naših najbolj zavzetih sotrudnikov. Kljub vsemu vam bom še naprej pošiljal Salezijanski vestnik. Menim, da ne boste v njem našli ničesar, kar bi moglo žaliti vašo vero. Če bi se pa kaj takega zgodilo, oziroma če bi želeli, da bi vam časopisa več ne pošiljali, nam to samo sporočite.

Bog naj vas blagoslovi, vas ohrani pri dobrem zdravju in imejte me za vaše uglednosti vdanega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. december 1881

NOVE GROŽNJE V FRANCII

Proti koncu leta 1881 je visela nad tako imenovanimi moralnimi telesi grožnja novega prisilnega zakona. Don Bosko namiguje na to v nedatiranem pismu don Ronchailu, ki pa sodi v iztekajoče se leto 1881.¹⁷ Da bi čim bolj prizadeli še druge redovne družbe, je radikalno Gambettovo ministrstvo določilo nov triodstotni davek na njihovo imetje. Toda zaradi kratkega trajanja tega ministrstva ni prišlo do izvajanja tega zakona. Naslednje ministrstvo pa je zakon razložilo v smislu, da se davek plačuje samo od resničnega dohodka. Glede tega so bili don Boskovi računi na varnem, saj so vsako leto končevali z resničnimi *deficiti*. Zato so pravočasno pripravili ustrezne izjave in izključili vsak dobiček.¹⁸

Predragi don Ronchail!

1. Takoj ko sem prejel tvoje pismo, v katerem mi poročaš o bolezni sestre gospodične Girard, sem naročil posebne molitve zjutraj in zvečer pri oltarju Marije Pomočnice. Molitve bomo nadaljevali. Toda ali bo to ozdravljenje zares v večjo Božjo slavo? Bo koristno duši bolnice? Upajmo. Molite tudi v vaši hiši, in če bo veliki Božji materi všeč, bomo priče čudežu. Sicer pa naj se zgodi volja našega nebeškega Očeta.

2. Postopki v zadevi gospoda Pirona bi bili končani. Vendar gre za zelo občutljivo točko. Njegova eksclenca Correnti, tajnik celotnega mavricijskega reda, zahteva seznan že izvedenih ali pa bodočih dobrih del imenovanega gospoda Pirona. Zato

¹⁷ Pripis predpostavlja, da je izšel pred kratkim D'Epineyjev *Dom Bosco* (1881). Opomba o novem osebju (trije) se nanaša na pozno jesen, ko so premeščali osebje (šola se je začela po Vseh svetih) in ne prej ali po letu 1881. Don Dellavalle je naveden v Seznamu kot član osebja v Nici 1882. Omemba davka na moralna telesa velja za začetek Gambettovega ministrstva, ko je 15. novembra predložil zakon v parlamentu.

¹⁸ *Procés verbaux* v Marseillu od 9. do 23. marca 1882.

malo pomisli, ali imaš toliko poznanja, da lahko govoriš v svojem imenu, ali naj jaz dam zaupno poročilo.

Glede klerika Reymonda pa vedi: če so ga izključili iz semenišča zaradi nemoralnosti, ne more biti sprejet v nobeno našo hišo. Če je kaj drugega, mi sporoči.

3. Ko boš dobil to pismo, bosta pri tebi že Dellavalle in Serra. Če še ni zadosti, bomo poslali še druge in bom prišel tudi jaz.¹⁹

4. O davkih za moralna telesa ne moremo nič reči. Ker nimamo v zalogi niti solda, ne moremo predložiti nobenega proračuna. Če že na vsak način hočejo izvod naših pravil, jim dajte latinskega.

5. Kakor smo goreče molili, ko je bil bolan gospod inženir Levrot, tako smo storili tudi takoj, smo zvedeli, da je bolna njegova gospa soproga; upajmo, da nas je Bog uslišal in da je sedaj že popolnoma zdrava.

6. Kar se tiče znanega odlikovanja, sem preteklega aprila stvar predložil papežu, ki je rade volje privolil. Listine so izročili kardinalu državnemu tajniku, ki mi je predložil stvar kot končano. Od tedaj nimam več nikakršnih poročil. Vem pa, da je sveti oče, kakor je to navada, vprašal za mnenje škofa v Nici. Bomo videli.

7. Že tretjič sem pisal istemu kardinalu.

8. Odbori gospodov in gospa so velika stvar za naš patronat. Povej jim, da vsak dan molim zanje. Sveti oče pošilja vsem poseben blagoslov in popolni odpustek vsakič, ko se zberejo na sejo.

9. Izroči moje ponižne pozdrave z obljubo naših molitev vsem našim dobrotnikom in dobrotnicam, mad. Visconti, baronici Héraud, mad. Daprotis, mad. Guigou, kanoniku Giovanu in msgr. Tibeauju.

10. Bog naj nas vse blagoslovi in moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Bilo bi prav, če bi se dogovoril z don Bologno, da bi poslali nekaj izvodov nekaterim našim dobrotnikom D'Espineyja: npr. župniku pri sv. Jožefu Abbéju Mendreju, mad. Prat, mad. Jacques, gospodu Rostandu, Bergasseju, msgr. škofu itn. kardinalu v Lyonu msgr. Guiolu, rektorju katoliške univerze bidem [tudi tam], msgr. Collu v Toulonu itn. Sporazumite se, da ne boste dvakrat pošiljali. Poskrbite, da moje ime ne bo navedeno. Ta knjiga je na svojem področju prava mojstrovina, in če jaz ne bi bil vključen, bi želel, da bi jo povsod brali.²⁰ Rad bi vedel, kako naj bi se zahvalil njenemu učenemu pisatelju.

EKONOMIJA IN UBOŠTVO

Pomanjkanje živil zaradi slabe letine je spravljal v velike težave tiste, ki so morali skrbeti za preživljanje Oratorija. Nasititi stotine želodcev je bila težka

¹⁹ Omenja svoj bližnji obisk.

²⁰ Don Berto je v prepisu tega pisma na tem mestu zapisal: »In to iz edinega razloga, da bi mogli prejeti večje darove in podpore za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.«

naloga že v normalnih časih. Lahko si predstavljamo težave v teh okoliščinah! Don Bosko je naročil notranjemu prefektu don Leverattu in generalnemu ekonomu don Sali, da naj bi skupaj proučila možnost, kako bi se izvlekli iz tako težkega položaja. Nato je poslal don Leverattu spomenico s svojimi razmišljanji, nakazal nujno varčevanje in spodbujal k obnovi duha uboštva, ki smo ga obljubili z oblubo.

Predragi don Leveratto!

Stiska, v kateri smo se znašli, in povišanje cene vina in drugih živil nam svetujejo pametno varčevanje, ki naj bi ga uvedli, ne da bi spreminjali običajen potek življenja. V ta namen sem priporočil tebi in don Sali, da bi o tem razmišljala. Za zdaj skušajte uresničiti nekaj odločitev, ki smo jih sprejeli na našem generalnem kapitlju:

- 1. Preprečiti zlorabe prikuh, kruha, vina v kuhinji. Dobro izrabiti ostanke. Tako delajo bogataši, zato moramo toliko bolj delati mi, ki smo z zaobljubo obljubili uboštvo.*
- 2. Odpravite zlorabo malic in posebnih pogostitev, zlasti če se uporablja vino. Zato je strogo prepovedano vstopati v sobe drugih. Ko se kaj določi, naj bo enako za vse, brez izjem.*
- 3. Na slovesne praznike naj bo več kot samo ena prikuha, kakor je bilo določeno, vendar brez predjedi in poobedka, razen sadja ali sira, pač glede na letne čase, pa tudi tedaj samo eno ali drugo.*
- 4. Dodatni kozarec vina, tako imenovana copa, naj se daje samo na praznik sv. Frančiška Saleškega, pa nikdar čistega.*
- 5. Previdno sprejemajmo k polovični mizi in pri tem upoštevajmo stara pravila, če sprejemamo kakega novega.*

V vseh teh stvareh se pogovori z don Lazzerom. Za bolnike pa je treba dobrohotno skrbeti. Nikdar ne pozabimo, da smo naredili oblubo uboštva in moramo zato živeti revno.

Zmernost in delo sta najboljša varuha kreposti.

Bog naj nas vse blagoslovi in ohrani v svoji milosti.

Imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. december 1881

PETERO DAMAŠČANOV V NICI

Dokler v Franciji ni bilo mogoče odpreti noviciata, so francoski aspiranti prihajali v San Benigno in kot kleriki ostali tam osem let. Don Barberis je vodil hišo v pristnem don Boskovem duhu, tako da je vladala vesela pobožnost in delavoljna zavzetost za učenje. Kar pa se tiče gmotne plati življenja, se je bilo treba odpovedati mnogim ugodnostim. Obramba proti zimskemu mrazu brez vsakršnega ogrevanja je bila slaba, hrana skromna, pločevinasti krožniki za mi-neštro, namesto kozarcev čaše za kavo, okorno pohištvo, skupno perilo za vse.

Razume se, da so ti ubogi Francozi zelo trpeli v taki revščini. Starejši aspiranti in tisti, ki so prihajali z resnimi nameni, so bili srečni zaradi don Boskove navzočnosti in so se navezali na don Barberisa, čigar brezmejno očetovstvo je bilo tolažba za vse. Toda mladi, ki so jih trde okoliščine kmalu streznile, so le redko vztrajali.

Leta 1881 je prišlo iz Francije tudi petero Damaščanov, o katerih smo že govorili v prejšnjem zvezku. Sezname iz leta 1880 in 1881 jih navajajo med študenti aspiranti iz Nice. Naj bo vzrok že kar koli, po nekaj mesecih, ko je manjkalo še malo do preobleke, so izrazili svoje nezadovoljstvo in eden izmed njih po imenu Antonio Homsji je pisal don Bosku in mu zaupal razpoloženje svoje in verjetno tudi drugih duš, nakar je prejel naslednje ljubeznivo, a zelo utemeljeno pismo v francoščini:

Dragi moj Homsji!

Prejel sem tvoje pismo. Zelo me je razveselilo, ker si mi odprl srce in mi omogočil, da ti dam dober nasvet. Odgovoril bom na vsako tvoje vprašanje.

Bog, ki te je na zares čudežen način poklical k meni, je imel s teboj načrte, ki so vredni njega: korist tvoje duše s tem, da te je odtegnil nevarnosti sveta. Ohranil si krepko zdravje, končal svoj študij, navezal svoje srce na Boga. V vsem tem času je don Bosko prevzel vse stroške za tvojo vzgojo in v prihodnje ti nikdar ne bo ničesar manjkalo. Če se boš vrnil v svet, se boš moral veliko boriti in mogoče boš v boju celo padel. In tvoja duša? In nebesa? Znašla se bosta v nevarnosti, da ju izgubiš.

Zato menim, da je zate veliko bolje, da storiš, kar pravi sv. Pavel: Komur gre dobro, se ne giblje.²¹ In na drugem mestu: Ostanite v poklicu, v katerega vas je poklical Bog. Poleg tega pa bi moral, če bi se hotel vrniti domov pred kleriško preobleko, končati svoj študij, ker jaz nimam pravice, da bi preoblekel fanta za klerika, če je pod sodnostjo goga drugega.

Če torej upoštevamo izdatke, potovanje, duhovne in časne nevarnosti, če pomisliš, da si v hiši, kjer ti nič ne manjka niti za dušo niti za telo in je zato zagotovljeno tvoje večno zveličanje, če pomisliš, da je don Bosko tvoj prijatelj, ki te za vsako ceno želi osrečiti na tem in na onem svetu, ti svetujem, da postaneš salezijanec. Tako boš izpolnil sveto Božjo voljo na zemlji in na koncu te bo presveta Devica Pomočnica popeljala in sprejela v veliko plačilo nebes. Tako bodi.

Bog naj te blagoslovi in s teboj tvoje tovariše. Moli zame, ki ostajam vedno v J. K. tvoj prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. oktober 1881

Ko je po don Barberisu poslal fantu svojo spodbudo, je Božji služabnik zadnjemu pisal: »Izroči Homsiju to pismo, ki bo, upam, prišlo prav tudi drugim.« Vendar ni koristilo niti drugim niti njemu. Gotovo so se že dogovorili s patriar-

²¹ Namiguje na: *Qui se existimat stare, videat ne cadat* [Kdor meni, da stoji, naj skrbi, da ne pade], 1 Kor 10,12.

hom, ki jih je, kot smo že poročali,²² na diplomatski način želel poslati nazaj v Francijo. Zdi se, da se jih je don Barberis že skušal znebiti, kar lahko sklepamo iz šaljive don Boskove pripombe: »Bodi priden in ne trmoglav, kadar ne gre vse po tvoji zamisli.«

DON BOSKOVA HVALEŽNOST

Kdor koli je pomagal don Bosku v dobroti, je bil lahko prepričan, da mu bo hvaležen tako v besedah kakor v dejanjih. Tako mu je gospa Caterina Ghione, vdova Cavalli, podarila štiri pobotnice javnega dolga z obrestmi po 50 lir in k temu še enkrat dar 300 lir z naslednjimi pogoji: 1) Vzdrževati za čas gimnazijskega šolanja štiri gojence v zavodu v Borgu San Martino. 2) Enemu izmed njih poskrbeti tudi za pranje perila in manjše potrebščine razen obleke, perila in posteljnine. 3) Če bi kateri zapustil zavod, bi darovalka imela pravico določiti drugega fanta, ki bi ostal v zavodu, dokler se njen dar ne bi iztekel.²³ Brez dvoma je bilo sto lir pri vstopu in petindvajset lir na mesec lep dar fantom, don Bosku pa ekonomsko ni prav nič ustrezal. Kljub temu je darovalki odgovoril:

Velezaslužna gospa!

Iz rok gospoda kanonika župnika Sista sem prejel dar in se z vami veselim, saj gotovo po navdihnjenju od zgoraj pošilja luč, ki vam bo svetila v srečno večnost. Gospod Bog naj vas ohrani v tem svetem razpoloženju in gotovo vam bo to v trenutku smrti v veliko tolažbo.

Prosim vas, da sprejmete rožni venec, ki ga je blagoslovil sveti oče, s čimer vam želim izraziti svojo hvaležnost.

Bog naj vas blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti in molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. oktober 1881

Polno globoke hvaležnosti je tudi to pismo, v katerem se zahvaljuje za dar 60 lir.

Gospodu Oresteju Parianiju!

Upam, da ste prejeli diplomu za vas in za vašo gospo teto. Goreče molim za oba. Zahvaljujem se vam za dar 60 frankov, ki ste mi jih poslali.

Zares smo v stiski. Bog naj vam obilo poplača. Pričakujem vas z velikim veseljem v Turinu, ko nas boste obiskali.

Bog naj vas vse blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti.

Najvdanejši v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. november 1881

²² MB XIV, str. 373 [BiS XIV, str. 241].

²³ Dodatek, št. 73.

Ker so bili blizu božični prazniki, je don Bosko sklenil pismo z izrazi svoje hvaležnosti do dobrotnikov in dobrotnic v Nici in želel, da bi tamkajšnji ravnatelj osebno vsakemu izrekel njegove dobre želje.

Predragi don Ronchail!

Toliko vlakov vozi v Nico, pa naši odposlanci²⁴ ne morejo priti. Upam pa, da bosta don Dellavalle in Serra na svojem mestu.

Reci gospodični Guigou, da sem naročil molitve za uspeh njene prodaje. Prav tako jo spoštljivo pozdravi v mojem imenu. Mad. D'Aprotis želim vesele praznike ter veliko zdravja in svetosti, kakor si sama želi. Naši dobri mamici in njenemu angelu varuhu, gospodinji, ponižna voščila za popolno zdravje in dolgo življenje.

Baronesi Héraud vesele praznike, srečno novo leto in boljše zdravje, za kar vsak dan prosim Gospoda.

Je gospod De Monrémy v Nici?

Gospodu inženirju Levrotu in družini: Centuplum accipiet in praesenti et vitam aeternam in futuro [Stoterno bo poplačan na tem svetu in prejel večno življenje v prihodnjem].

Našemu prijatelju gospodu notarju Saiettu se zahvaljujem za vse dobro, kar nam izkazuje. Spomnil se ga bom pred Bogom in pred ljudmi.²⁵

Iz Turina bom odpotoval 10. januarja, si Dominus dederit [če bo Gospod dal]. Chambéry, Lyon, Valence, Aix, Marseille, Aubagne, Toulon, Hyères, Fréjus, Cannes, Grasse, Nica so kraji, kjer se bom ustavil. Upam, da bom pri tebi sredi februarja.

Prav sedaj sem prejel od don Poranija pismo v francoščini. Rec mu, da se veselim njegove lepe pisave in napredka v francoskem jeziku. Pozdravi ga!

Bog naj blagoslovi tebe, naše drage sobrate in gojence, sestre in naše dobrotnike. Vsem naj podeli trdno zdravje in dar vztrajanja v dobrem. Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. vaš najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. december 1881

P. S.: Ne pozabi mad. Girard in njene sestre ter msgr. Girarda.

Mad. De St.-Michel v Lyonu sem pisal o času svojega prihoda v to mesto, pa nisem dobil odgovora.

Polno hvaležnosti je tudi pismo, ki smo ga dobili v prepisu, ne v celoti. Naslovnica Filomena De Maistre, zadnja hči slavnega pisatelja, se je omožila z grofom Medolagom Albanijem, ki je ostal vdovec po njeni sestri Benedetti. Ko ji je umrl mož in je končala vzgojo svojega sina Stanislava, bodočega katoliškega ekonomista, je vstopila v red hčera Srca Jezusovega.

Umrta je v Rimu 1924. Vse do zadnjega je ohranila globoko spoštovanje do don Boska, o katerem je vedno govorila z velikim navdušenjem.

²⁴ Novo osebje, ki je zamujalo na poti.

²⁵ Gotovo je mislil, da bi mu priskrbel kako odlikovanje.

Zahvalil sem se ji rade volje in ji natanko odgovoril na vprašanja, ki mi jih je v svoji dobroti postavila. Sedaj sem zares presenečen, ko sem zvedel, da ni prejela mojega pisma.

Zelo mi je hudo. Naj mi oprosti. Zares nisem nič kriv.

Sedaj bom videl, ali bo to pismo imelo več sreče kot prejšnje.

V tem trenutku sem prejel 1.000 frankov za cerkev Srca Jezusovega v Rimu. Vaše pobožne želje bom natančno izpolnil. Vam v vednost povem, da se že več let pri sveti maši spominjam vas in vse vaše družine. To bom nadaljeval, dokler ne boste deležni sadov dobrote, ki ste nam jo izkazali. Tako tukaj na zemlji kakor v nebesih.

V vsakem primeru z molitvijo dosežemo vse, kar nam je potrebno, in to molitev bomo opravljali vsak dan, zlasti na prihodnji Marijin praznik.

Bog naj vas blagoslovi, gospa Filomena, Bog naj vam podeli zdravja in molite tudi za tega ubožca, najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Če ste dobili to pismo, mi pošljite vašo vizitko.

OBČUTENO SOŽALJE

Občutene izraze krščanske spodbude je pisal odvetniku Guidu Donatiju v Firencah ob smrti njegove žene. Ta salezijanski sotrudenik je bil oče sestre Celestine Donatijeve, ustanoviteljice Ubogih hčera Svetega Filipa Kalasanca za brezplačna zavetišča otrok kaznjencev.

Umrla je na glasu svetosti 18. marca 1925.

Predragi gospod odvetnik v Jezusu Kristusu!²⁶

Združeni z 80.000 otroki smo molili in še molimo v upanju, da bo Bog uslišal naše prošnje za ozdravljenje vaše žene gospe Constanze. Vendar v Božjih odločitvah ni bilo tako. Hotel je, da je ta blažena duša šla uživati plačilo za svoja dobra dela. Naše molitve so pripomogle, da je pri Bogu dosegla sveto smrt in bodo skrajšale vice. Menim, da ne trdim preveč, ko pravim, da v tem trenutku že uživa večno slavo v nebesih in je postala mogočna priprošnjica za svojo družino in zlasti svojega spoštovanega moža. Mi bomo še naprej molili za vašo umrlo gospo, molili za vse, ki živijo v njeni družini, da bodo z zvestim posnemanjem njenih kreposti v življenju združeni z njo hvalili Boga za vse čase v večnosti.

Dobro se zavedam žalosti, v katero je potopljena vsa družina. Vendar lahko storite veliko, kar bo ugajalo umrli materi: za njeno dušo darujete svoje trpljenje zaradi njene smrti; molite zanjo, da bi vsak tako živel, da se bomo čim prej združili z njo in živeli v stanju, ki je veliko lepše kot to tukaj na zemlji.

Bog naj vas blagoslovi, vedno dragi gospod odvetnik, Bog naj ohrani pri krepkem zdravju vas in vso vašo družino. Molite tudi zame, ki ostajam vedno v N.G.J.K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. junij 1881

²⁶ Izvirnik hranijo sestre kalasancijanke v Firencah (Via Faenza, 54).

V nekem drugem pismu je don Bosko z besedami krščanskega upanja tolažil nekega očeta, ki je objokoval izgubo svojega sina. Ta gospod, s tujim imenom Massimiliano Flik, je bil na dopustu v Rivoliju. Druge nadrobnosti bomo zvedeli iz pisma.

Velespoštovani in predragi gospod!

Ko se je vaša uglednost za nekaj ur blagovolila ustaviti pri nas, se zdi, da je v naših srcih zablestel kak žarek upanja na ozdravitev obolelega sina.

Toda Bog je odločil drugače in Bog bodi hvaljen v vseh stvareh. Ta vaš sin je dajal lepe upe za srečno prihodnost, toda bil je nebeški cvet, ki ga je iz zemeljskih nebes hotel presaditi na nebeške vrtove, ker je bil že zrel za to.

Molil sem zanj in sedaj ne bom nehal moliti za vas, velespoštovani gospod, za vašo gospo in vso vašo družino. Bog naj vas vse blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti.

Zahvaljujem se vam za pomoč, ki jo obljubljate naši hiši. Veselilo me bo, če vam bom mogel biti na uslugo v čem, kar lahko storim za vas.

Upam, da vas bom mogel pozdraviti v Turinu, in imam čast, da se imenujem v J. K. vaše spoštovane uglednosti ponižni služabnik in prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Canavese, 4. september 1881

VLJUDNOSTI IN SPODBUDE

Pismo, polno vljudnosti, je namenjeno baronu Robertu Ricciju des Ferres, bratu Karlu in sinu Felicianu. Ta plemenita družina je vedno podpirala don Boska. Mati, o kateri govori, je iz rodbine Pralormo, ki je prav tako vedno podpirala don Boska.

Predragi gospod baron Roberto!

Moral bi govoriti z mamico o stvari, ki jo imam za zelo koristno za večjo Božjo slavo. Če bo prišla v Turin ali kam v bližino, bi vas prosil, da bi me obvestili, da bi jo pozdravil in z njo za trenutek govoril.

Bog naj vas blagoslovi, vedno dragi gospod Roberto, Bog naj blagoslovi vas, vašo gospo soprogo in vso družino. Bodite tako dobri, da boste molili tudi zame, ki ostajam v velikem spoštovanju in povezanosti v J. K. ponižni služabnik in prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. junij 1881

Bolezni, ki so obiskale zavod v Esteju v šolskem letu 1880–1881, so zelo skrbele tamkajšnjega ravnatelja na začetku šolskega leta. Don Bosko mu je vlival pogum in ga spodbujal k zaupanju v Boga.

Predragi don Tamietti!

Položimo naše zaupanje v Boga in pojdimo pogumno naprej. Odprite zavod za novo šolsko leto, zmolite zjutraj in zvečer en očenaš k presvetima srcema Jezusa in Marije, da se gojenci ne bodo potili, poskrbite za ugoden prehod iz mrzlega na toplo tako zjutraj kakor zvečer.

Veliko pozdravov gospodu Venturiniju in gospodu Pelàju! Povej jima, da se bomo verjetno v kratkem videli.

Bog naj vse blagoslovi in stori, da boste zdravi ali bolje rečeno, da vas ohrani zdrave in svete.

Molite zame, ki vas vsak dan priporočam pri sveti maši, medtem ko sem v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Alassio, 25. september 1881

OB SMRTI DON CHICCA

Don Stefano Chicco je rasel v Oratoriju vse od dvanajstega leta. Kljub mnogim zdravstvenim težavam, ki jih je spodbujen od don Boska prenašal z nenavadno vdanostjo in potrpežljivostjo, je 1871 postal duhovnik. Opravljal je službo prefekta v Alassiu in v Maglianu Sabinu. Obdarjen z zdravo presojo in redko vodstveno preudarnostjo, je veliko spovedoval. Postal je prvi ravnatelj hčera Marije Pomočnice v novi materni hiši v Nizzi Monferrato, od koder je 1879 šel odpret novo postojanko v Cremono. V tej službi je veliko delal in trpel. Ugledni škof msgr. Bonomelli ga je zelo cenil in dobri so ga imeli nadvse radi. Med poletjem in jesenjo 1881 se mu je zdravje tako poslabšalo, da je moral leči in ni več vstal. Don Bosko je poslal v Cremono don Belmonteja, ki je zapustil ravnateljstvo v Borgu San Martino in se pripravljal prevzeti vodstvo zavoda v Sampierdareni. Začasno naj bi vodil zavod in skrbel za bolnika. Na začetku avgusta mu je don Bosko iz Nizze Monferrato poslal tole očetovsko pismo.²⁷

Predragi don Belmonte!

Si v Cremoni, si ob strani našega dragega a žal težko bolnega don Chicca. Bog bodi blagoslovljen v vseh stvareh. V vseh naših domovih molijo zanj in v tem zavodu Matere milosti, kjer je tako goreče opravljal duhovniško službo, opravljajo zanj posebne molitve. Naj nam Bog dodeli tisto, kar je v njegovo večjo slavo in za naše večno zveličanje. Poskrbi, da mu nič ne bo manjkalo. Povej mu, da mu vsako jutro in večer poleg molitev pošiljam tudi poseben blagoslov. Če me ne bi zadrževalo tisoč opravkov, bi poletel v Cremono in ga obiskal. Mogoče bom to lahko storil na začetku prihodnjega tedna. Bog naj blagoslovi vedno dragega in ljubljeneza don Chicca, naj blagoslovi tebe in vso cremonsko družino. Bog naj vas ohrani vse v svoji sveti milosti in molite tudi zame, ki ostajam vedno v N.G.J.K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Nizza Monferrato, 8. avgust 1881

Don Bosko ga je zares šel obiskat in ga spodbudil z zadnjim objemom. Dragoceni obisk ga je pripravil na žrtev življenja, ki se je izpolnila mirno v noči 16. septembra.

²⁷ Izvirnik hranijo v Narodni knjižnici v Firencah (Cass. 329, št. 229).

DOMOVOM ZA BREZMADEŽNO

Za devetdnevnicu za praznik Brezmadežnega spočetja je don Bosko podaril zavodom deset cvetk, ki naj bi jih ravnateljji priporočili in razložili fantom v nagovorih za »lahko noč«.

MOJIM DRAGIM SINOVOM V DOMU N.

CVETKE ZA DEVETDNEVNICO ZA MARIJO BREZMADEŽNO

V čast Mariji, moji dragi materi, bom v teku te devetdnevnic pod njenim varstvom in s pomočjo njenega sina Jezusa storil naslednje:

1. dan: Pogosto sveto obhajilo

2. dan: Točnost v pobožnih vajah

3. dan: Ubogal bom v svojih časnih potrebah

4. dan: Bežal bom pred brezdeljem

5. dan: Izogibal se bom slabih pogledov

6. dan: Izogibal se bom slabih pogovorov in ljudi, ki slabo govorijo

7. dan: Izogibal se bom vsaki stvari, ki je proti čednosti čistosti

8. dan: Izprašal si bom vest glede preteklih spovedi

9. dan: Priprava na sveto smrt

Praznik: Posvetil se bom Mariji in pogosto ponavljal: Srce Marijino, bodi moje rešenje.

Duhovnik JANEZ BOSKO

DOKAZI DOBROTE DO SINOVI

Ko je pisal don Barberisu o damaščanskem fantu, je don Bosko dejal: »Reci Saluzzu, da lahko pride v urad kadar koli, razen če ti Nicoletti ni koristen in bi mi raje poslal njega, da bi opravljaj službo majordoma.« Nicoletti je bil klerik, ki je prišel iz Riminija. O njem nimamo poročati kaj drugega, medtem ko o prvem marsikaj.

Don Lorenzo Saluzzo, prvi ravnatelj zavoda v Milanu in prvi inšpektor v Lombardiji, je končal gimnazijo v Oratoriju in šel nato v San Benigno, kjer je 3. oktobra 1881 naredil večne zaobljube. Ko je naslednjega jutra nesel don Bosku v sobo kavo, se mu je sinovsko zaupljivo zahvalil, da je bil pripuščjen k večnim zaobljubam. Don Bosko ga je naklonjeno poslušal in mu rekel: »Veš, Lorenzo, odločil sem se, da te pokličem v Turin, kjer bi pomagal don Bertu. Vzeli so mu klerika Aimeja in želim, da ti zasedeš njegovo mesto. Povej mi, ali bi raje ostal tukaj in nadaljeval klasični študij ali pa šel v Turin, kjer bi končal filozofijo in potem šel v Rim, kjer bi s tovariši študiral teologijo.« Tistega leta so začeli izvajati odločitev generalnega kapitlja, da naj vsi kleriki končajo licej ali višjo gimnazijo. Saluzzo, ki je zelo rad študiral in lepo uspeval, je komaj čakal, da bi lahko spet začel študij, vendar je takoj odgovoril, da je ves na razpolago njemu. »Prav. Za zdaj ne govori z nikomer o tem in bodi miren. Kakor hitro bom govoril z don Bertom, bom pisal don Berberisu.«

Kakor smo že videli, je pisal don Berberisu. Don Berberis, ki bi raje poslal koga drugega, si ni upal oporekati tako nedvoumnemu imenovanju. Mladi klerik je šel. Toda njegov prihod v Oratorij je vzbudil začudenje vseh, saj je bil komaj eno leto odsoten. Don Bosko pa ga je poklical v obednico kapitularev in jim povedal: »Klerik Saluzzo je prišel na pomoč don Bertu in ne bo imel drugega opravila kot to, kar mu bosta dala don Berto in don Bosko.« Don Rua, don Cagliero in vsi navzoči so pokazali svoje zadovoljstvo in mu čestitali.

Ko je bil še študent, ga je don Bosko pošiljal z naročili po Turinu k dobrotnikom. Poleg tega ga je ob večjih slovesnostih poklical, da je stregel pri mizi predstojnikom in gostom. Tako je v seštevku obeh obdobj, čeprav v različnih okoliščinah, štirinajst let živel ob Božjem služabniku in bil deležen njegovih zaupnosti. Ko se je spominjal tistih sedaj že davnih časov, je pisal: »Kot kleriku in duhovniku mi je vedno pomagal, me blagoslavljal in mi izkazoval posebno zaupanje, kakor lahko potrdi don Trione. Bil sem priča milosti in čudežev, ki jih je storil, vedno me je očetovsko vodil, me razumel in me spodbujal zlasti v ne vedno najbolj veselih trenutkih s fanti, pa tudi že s kleriki in duhovniki. Ne iz slavohlepnosti, temveč da bi vedno pokazal živo hvaležnost in sinovsko vdanost, saj mi je bil več kot oče in dobrotnik, pišem te vrstice, ki mi jih narekuje srce, in zato, da tudi po 52 letih s salezijanskimi zaobljubami obnovim vero v blaženega in v njegova pravila.²⁸

Leta 1881 je bil v Oratoriju še neki drug klerik, prav tako živahen in poln življenjske moči ter prav tako dolžnik spominu dragega blaženega očeta. Tisto leto bi se moral pripraviti na neki izpit iz njemu zelo malo ljube snovi. Šel je k don Bosku in mu po navadi prostodušno izrazil svojo težavo, zlasti ker je imel zelo malo časa, da bi se posvetil učenju tega predmeta. Don Bosko ga je pogledal z enim izmed tistih pogledov, ki so človeka popolnoma podvrgli, mu dal prostor ob sebi in mu rekel: »Ti si don Boskov prijatelj, kaj ne? Prav. Narediva takole. Dvakrat ali trikrat na teden boš ob tej uri (bilo je ob sedmih zvečer) prišel k meni. Če ti bo don Berto morda delal težave, mu reci, da te je poklical don Bosko, in bova skupaj študirala matematiko, kajti tudi jaz čutim potrebo, da jo ponovim.« Klerik Chiapello, o njem govorimo, je bil toliko pameten, da ni zagrabil za ponujeno pomoč, ker je dobro razumel, da bi s tem don Bosku ukradel predragocen čas. Toda ko sedaj beremo vse to, skoraj ne moremo zadržati solz.²⁹

²⁸ Pismo, Sondrio, 31. maj 1933.

²⁹ DON TOMMASO CHIAPELLO, salezijanec, *Il Beato Don Giovanni Bosco nella visione e nelle previsioni di quarant'anni fa* [Blaženi Janez Bosko v napovedih pred štiridesetimi leti]. Federico e Adria editori. Neapelj, 1929, str. 79.

16. POGlavJE

DVA MESECA LETA 1882 V JUŽNI FRANCII

Po NEVIHTI 1880 so REDOVNE družbe v Franciji preživele eno leto brez groženj preganjanja, dokler ni sredi oktobra Gambetov antiklerikalizem oblikoval ministrstvo svojih služabnikov, ki so bili odločeni, da bodo do konca izvedli svoj radikalni program proti Cerkvi. Zato so se v Oratoriju v Marseillu spet vzbudile bojazni. Opat Guiol je 28. oktobra prestrašenim gospem vlil zaupanje v Božjo previdnost po don Boskovem zgledu in skušal posnemati njegovo popolno vdanost, ki je prihajala iz njegove svetosti. »Če hodimo po don Boskovih stopinjah in sodelujemo pri njegovem delu, nam ni treba dvomiti o uspehu.«

Učinkovito spodbudo so prejele od don Boska samega, ki jim je decembra pisal in jih prosil za molitve in sveta obhajila. Nevihta zares grozi, toda lahko jo preženemo s pobožnostjo do Jezusa v najsvetejšem zakramentu in do Marije Pomočnice. »Preteklo leto,« je nadaljeval kurat, »ko so vsi trepetali, nas je don Bosko spodbudil, povabil nas je k večji pobožnosti. To je bilo eno izmed navdihnjenj, ki jih Bog pošilja svetnikom, da s svojimi nasveti in molitvami odženejo bližnje nevarnosti. Poslušajmo tako dragocena opozorila, podvojimo našo pobožnost, da bomo prejeli od Boga pomoč, ki bo omilila nevihto.«

Ko je don Bosko župniku in damam poslal svoja novoletna voščila, se je izražal tako, da je dajalo vtis, kakor da bi opravljene molitve že prinašale svoje sadove. Sicer stvar še ni bila popolnoma zanesljiva, vendar se je nebo kazalo manj temno. Ko je predsednik to sporočal damam, jih je spodbujal, da naj molijo še naprej, vse dokler se nebo ne bi zjasnilo.

Kazalo je, da se bo upanje izpolnilo. Bojevita ministrska sestava je imela komaj sedemdeset dni življenja – od 15. novembra 1881 do 26. januarja 1882. Prepustila je prostor ljudem, ki so se zdeli manj pretirano zagnani.

Kakor smo mogli iz vsega povedanega razbrati, so dame pokroviteljice delale z najboljšo voljo v korist Oratorija sv. Leona, lahko celo zatrdimo, da so delovale v don Boskovem duhu. Njihov predsednik, ki ga je precej dobro poz-

nal, je pojasnjeval njegovo naravo in pomen. »Don Boskovo delo,« je razlagal, »se opira izključno na Božjo previdnost. Vključeni v to veliko delo se moramo zgedovati po velečastitem ustanovitelju, se prežeti z njegovim duhom in biti popolnoma prepričani, da ni mogoče z ničimer nadomestiti pozorne skrbi, h kateri naša popolna izročnost Božji previdnosti obvezuje Božjo previdnost. Najbolj velikodušni darovi nič ne koristijo, če so proti osnovnemu načelu, ki je v tem, da živimo pod perutmi te previdnosti v pričakovanju pomoči od nje in ne od previdnostnih ukrepov, ki se odtegujejo njenemu posegu.« Pri tako dobrem razpoloženju duha lahko razumemo, s kakim veseljem so sprejele v vednost, da bo don Bosko 27. januarja prišel v Marseille.¹

Don Bosko je bil v Franciji že od 26. januarja. Načrt njegovega potovanja ni bil enak načrtom prejšnjih let. Spremljal ga je don Camillo De Barruel, nekdanji odvetnik in tedanji salezijanski klerik, od katerega smo zvedeli dragocene podatke s prvega dela potovanja.² Deset dni pred svojim potovanjem je Božji služabnik takole pisal ravnatelju zavoda v Nici.

Predragi don Ronchail!

Od naše dobre mamice sem prejel pismo, ki se mu nemalo čudim. Gotovo je veliko doktorjev, ki ne bi bili sposobni napisati tako lepega pisma.

Pozdravi jo in ji izroči tukaj priloženo pismo v odgovor. Za 16. januar je določen moj odhod v Lyon. Verjetno bom prišel v Nico proti koncu februarja.

Vrsta razlogov, ki niso odvisni niti od tebe niti od koga drugega naših, nam svetuje, da še naprej tiskamo francoski Vestnik tukaj v Turinu. O tem bomo govorili sredi februarja. Izgovor, da naj sotrudniki pošiljajo denar sem, je samo prazen izgovor za nedajanje. Vsekakor bom storil vse, da se ti bom oddolžil.

Bog naj nakloni vse dobro tebi, vsem našim sobratom in sinovom in imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Je gospod de Monrémy v Nici? Monsinor je umrl in izgubili smo dobrega prijatelja.

Pisal je tudi don Alberi. Da bi salezijansko delo v Franciji čim bolj utrdil, je za novo šolsko leto ločil francoske hiše od ligurske inšpektorije, ki so ji bile trenutno priključene štiri hiše v Franciji. Tako je nastal prvi začetek inšpektorije, katere vodstvo je zaupal don Pavlu Alberi. Ta je prišel na svoj novi sedež v Marseillu sredi oktobra. Napovedal ga je opat Guiol, ki ga je sprejel v Sampierdareni. Gospem ga je predstavil kot duhovnika, »ki ga je treba spoštovati tako zaradi njegovih sposobnosti kakor zaradi velikih zaslug« in kot človeka, katere-

¹ *Procés verbaux*, 17. oktober in 2. december 1881 in 6. ter 27. januar 1882.

² Podatke je objavil francoski *Vestnik* meseca marca in aprila.

ga »navzočnost je zagotovilo veselih upov za prihodnost oratorija«. ³

Don Bosko mu je pisal:

Predragi don Albera!

Prejel sem dvoje telegramske sporočila iz Marseilla, eno od T. Flandina in drugo od M. Feranda. Oba me prosita blagoslova in molitve za težko bolne osebe. Treba bi jima bilo povedati, da tukaj vsak dan molimo in bomo nadaljevali molitev pri nogah Marije Pomočnice. To so naši dobrotniki in don Bologna jih pozna.

Povej don Bologni, da bomo o predlogu gospoda Pirona govorili osebno in pričakujemo, da bo zadoščeno skupnim željam.

Upam, da bom mogel z vami praznovati sv. Frančiška Saleškega, če bo temu našemu zavetniku uspelo zlomiti rogove vrsti hudičev, ki nas ne pustijo pri miru; molite in vabite k molitvi tudi druge. Molitev mi je zares potrebna.

Bog naj vas blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. januar 1882

Na predvečer odhoda se je spomnil, da še ni odgovoril učencem don Boria v Lanzu, in je zato poslal profesorju pismo, ki je moralo razveseliti njega in njegove učence.

Predragi don Boria!

Čeprav nimam časa, da bi pisal v Lanzo, kot bi želel in kakor si želijo tvoji gojenci, nočem iti na pot v Francijo (16. januar), ne da bi se zahvalil tvojim in mojim sinovom za ljubezniva pisma, ki so mi jih poslali za Božič in novo leto. Takoj, ko se bom vrnil, bo moja prva pot v Lanzo, kjer se bomo o vsem dogovorili. Medtem moli zame in v mojem imenu vabi vse učence, da naj darujejo kako sveto obhajilo po mojem namenu v času moje odsotnosti.

Bog naj te blagoslovi, moj vedno dragi don Borio, in s teboj blagoslavljam tvoje napore in tvoje gojence. Veliko molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. januar 1882

*P. S.: Pozdravi g. ravnatelja!*⁴

Njegova prva postaja je bil Lyon, kjer ga je veselo pozdravil brat opata Guiole msgr. Luigi, rektor tamkajšnje Katoliške univerze. Ta je decembra šel v Rim. Nadvse si je želel, da bi don Bosko stanoval pri njem, in je bil pripravljen, če bi bilo treba, tudi pospešiti svojo vrnitev. Da bi preprečil vsako neprijetnost, je don Bosko pisal župniku tole pismo:

³ *Procès verbaux*, 2. in 28. oktober 1881. Za dan prihoda piše 28. oktobra: »Po običajni molitvi je gospod župnik predstavil odboru don Albera [...], ki je pred nekaj dnevi prišel v oratorij.«

⁴ O delovanju don Boria v Lanzu beremo v zapisnikih vrhovnega kapitlja naslednje poročilo [5. junija 1884 pod predsedstvom don Boska]: »Don Rua omenja, da je bil uspeh v petem razredu gimnazije vedno odvisen od profesorja. Odkar ima v Lanzu razred retorike don Borio, je imela Družba vedno novince, ki so prihajali iz tega zavoda.«

Predragi gospod župnik!

Samo trenutek nadlegovanja. Zelo se bojim, da bo vaš brat msgr. Luigi pospešil svoj odhod iz Rima, ker sem mu pisal, da bom 10. tega meseca odpotoval v Lyon. Ker nimam pri sebi njegovega naslova, prosim vas, da bi mu sporočili, da bom odpotoval 16. januarja in da v vsakem primeru želim, da ne bi hitel z odhodom zaradi mene.

Vedno molim za vaše zdravje in upam, da se je zelo izboljšalo.

Molite tudi zame, ker moram v tem trenutku opraviti veliko trnjevih poslov, da bi vse moglo biti v večjo Božjo slavo.

Imejte me radi v Jezusu Kristusu in verjemite vašemu najvdanejšemu prijatelju.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. januar 1882

Monsinjur ga je takoj po vrnitvi telegrafsko prosil, da bi mu sporočil čas prihoda na lyonsko postajo. Tako mu je on prvi izrazil dobrodošlico. Don Bosko si ni mogel želeti boljšega vodiča v tako pomembnem središču, kamor je prišel prvič, čeprav je slava o njegovi osebi prišla že veliko prej. Nabiranje miloščine, obiski bolnikov in sprejemanje obiskov bodo kakor na vseh njegovih prejšnjih potovanjih vsakdanji opravki. Iz Lyona moremo poročati samo o treh konferencah.

Tretje največje francosko mesto, eno izmed prvih na svetu v letopisih njegove krščanske ljubezni, je bilo dolgo zaželen cilj njegovih potovanj. Privlačila ga je zlasti Ustanova za širjenje vere, ki se je tukaj rodila in imela glavni sedež. Že večkrat je prosil podporo za svoje misijonarje, pa vedno zaman, ker argentinski misijoni niso bili vključeni v njeno ustanovno listino. Sedaj, ko se je tam začela prava izhodiščna evangelizacija, je hotel osebno predstaviti opravljeno delo in nakazati načrte za prihodnost. Osrednje vodstvo mu je rado odprlo sejno dvorano, se polnoštevilno zbralo in ga poslušalo ter pokazalo svoje globoko spoštovanje. Predsednik, ki ga je pozdravil v imenu svojih kolegov, je zagotovil, da bo njegova navzočnost pritegnila Božji blagoslov na vse delo.

Don Bosko se mu je zahvalil za njegove besede in omenil veliko ljubeznivih pisem, ki jih je prejel od predsedstva, in nato govoril o misijonih v Patagoniji. Nakazal je začetke misijonskega dela, opisal prve poskuse misijonarjev in dosežene uspehe ter nakazal načrte za prihodnost. S posebno pozornostjo je predstavil način dela, s katerim so dosegli boljše uspehe kot v preteklosti. Namesto da bi takoj šli na nevarna področja divjakov, so se salezijanci naselili v civiliziranem okolju na mejah prvotnih ljudstev. Ustanovili so šolo in postavili cerkev ter z ljubeznivostjo in darili skušali pridobiti otroke Indijancev.

Korak za korakom so misijonarji s pomočjo otrok stopili v stik z odraslimi in zdelo se je, da je mogoč miroljuben pohod v notranjost dežele. Odločili so se za morsko pot do nasebine Carmen. Toda silna nevihta je potnike po trinajstih dneh prisilila, da so se vrnili v Buenos Aires. »Zdi se,« je pripomnil don Bosko, »da je Božja previdnost misijonarjem prekrižala pot, ker se glas o njihovi dobroti še ni zadosti razširil med prebivalci puščave.« Poznejši poskus, ki ga je tudi

popisal, pa je odlično uspel. Medtem ko je on govoril, so njegovi misijonarji obiskovali patagonske pokrajine, katehizirali in krščevali. V načrtu je bila ustanovitev treh apostolskih vikariatov v deželah na južnem koncu Amerike.

Tukaj se je don Bosko dotaknil ene izmed težav. Z ene strani so mu Rimske kongregacije govorile: »Če hočete apostolske vikariate, morate pomnožiti število svojih misijonarjev.« Z druge strani pa mu je Ustanova za širjenje vere pravela: »Če želite dobiti od nas podporo, je nujno, da vaši misijoni niso podrejeni kaki škofiji, temveč apostolskemu vikariatu.« Kako naj pridem iz tega začaranega kroga? Kako naj dobim misijonarje brez sredstev in kje naj dobim sredstva, če Ustanova za širjenje vere ne da svoje gmotne in moralne podpore? Tukaj je z zemljepisnimi podatki pokazal poslušalcem, kako silno obširna je nadškofija Buenos Aires in da zato Ustanova za širjenje vere področja južno od Rio Colorada lahko ima za deželo misijonov.

Predsednik ga je nato prosil, da bi prikazal natančen položaj sedanjega misijona, ker pravilnik Ustanove ne dovoljuje podpore zavodom za vzgojo misijonarjev v Evropi, kakor je prosil don Bosko. Lahko bi pa povrnila potne stroške za misijonarje, ki bi šli naravnost v misijone. Vsekakor ni mogoča nikakršna odločitev, »dokler nimamo v rokah točnih podatkov«.

Eden izmed vodilnih članov Ustanove je vprašal don Boska, kako je mogel v tako kratkem času porabiti toliko sredstev za tako veličastno dejanje. »Božja previdnost!« je vzkliknil in dvignil oči proti nebu in pripovedoval dogodek, ki se mu je pred leti pripetil v Turinu.

Iz Rima je prišel podjetnik, ki je vodil dela pri cerkvi Srca Jezusovega, da bi dobil petnajst tisoč lir. Vsota bi morala biti brezpogojno pri roki ob petih popoldne. Kaj naj stori, ko ob pol petih še ni bilo denarja v hiši? Don Bosko je poslal, kakor je imel navado v takih primerih, nekaj dečkov molit v cerkev pred Najsvetejše in – glejte, kaj se je zgodilo. V zavod je prišel neki tuj duhovnik in želel z njim govoriti. Rekel mu je, da je z varčevanjem zbral osem tisoč lir, ki jih bo po smrti zapustil don Bosku, in da je neki njegov prijatelj storil prav isto in zbral sedem tisoč lir. Ko sta se menila o tej zadevi, sta ugotovila, da je bolje, če dar izročita takoj, namesto da bi ga hranila neporabljenega. »Danes zjutraj,« tako je nadaljeval duhovnik, sem šel k prijatelju po tistih sedem tisoč lir, jih dodal k mojim osem tisočem in ob koncu tedna vam bom vse skupaj izročil. Ko sem se vračal domov, da bi položil denar v skrinjo, sem ne vem kako in zakaj naredil prav obratno. Vzel sem še svoj denar in se napolil proti postaji. Tam sem se vprašal: kaj vendar delam? Saj danes ni dan, ko naj grem v Turin, temveč v soboto. Skomignil sem z rameni in dejal: »Pojdimo, vedno je bolje prej kot pozneje. In sedaj imate tukaj teh petnajst tisoč lir.« Don Bosko je brez besede dal z roko znamenje, da naj trenutek počaka, in je dal poklicati podjetnika. Ta je vstopil in zahteval plačilo dolga. Don Bosko mu je odgovoril: »Glejte, jaz ni-

mam tistih petnajst tisoč lir. Je pa tukaj neki dober gospod župnik, ki vam jih bo izročil namesto mene.« Po teh besedah se je obrnil k duhovniku in ga prosil, da bi ponovil, kar je pravkar povedal njemu. Podjetnik, župnik in don Bosko niso mogli zadržati solz.

Tudi poslušalci so bili ob tej pripovedi vidno presunjeni. Preden je don Bosko zapustil zborovanje Odbora, je sporočil, da ima pri sebi zapuščino tri tisoč frankov za širjenje vere, in je prosil, ali bi lahko ta denar uporabil v korist svojih misijonarjev. To ni bila stvar, ki bi jo mogli rešiti kar tako na hitro. Toda čez deset dni mu je spoštljivo in ljubeznivo pismo predsedstva sporočilo, da lahko uporabi to vsoto za zaželeni namen.

Don Bosko je dal poslati iz Turina vse potrebno za popoln prikaz patagonskega misijona. Teh listin niso položili k počitku v arhivu, temveč so jih objavili v tedniku ustanove *Les Missions Catholiques* 24. julija. Številko je bogatila don Boskova slika in v opombi vodstva razlaga, kdo je don Bosko.⁵

V Lyonu in v toliko drugih francoskih mestih je delovala še neka druga misijonska ustanova, imenovana Apostolska ustanova, ki so jo sestavljale goreče gospe, ki so zbirale in pošiljale ubogim misijonarjem pomoč v naravi. Don Bosko, ki je bil že deležen njihovih krščanskih telesnih del usmiljenja, jim je pripravil posebno konferenco. Tudi gospe so ga želele videti. Menil je, da jih bo prišlo kak ducat, pa se je znašel pred mogočnim zborom. »Blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem,« ga je pozdravila predsednica. Ko je predstavil svoje delo, prikazal težave in razložil pomen svojega potovanja, je priporočil predsednici in njenim sodelavkam to, kar je skrivnost misijonskih uspehov, se pravi brezmejno zaupanje v Božjo previdnost in otroško predanost sveti materi Pomočnici. Končno je predsednica spodbudila svoje tovarišice, da bi na vso moč podpirale don Boska, in jih seznanila z njegovimi potrebami.

Don Bosko se je zahvalil za toliko naklonjenost in omenil, da je že izkusil sadove njihove dobrotelne zlasti po dveh prenosnih kapelah, ki so jih uporabljali v Patagoniji. Pohvalil je plemenitost njihovega programa in jih je imenoval sodelavke misijonarjev pri širjenju sadov odrešenja. Opisal je okoliščine, v katerih se opravlja apostolat salezijancev v Patagoniji, in jim pripovedoval o doživetjih na njihovih apostolskih potovanjih zlasti v zadnjem času. Predsednico je prosil za seznam imen navzočih, da jih bo sporočil misijonarjem, da jih bodo dali novokrščencem. Spodbudil jih je tudi, da bi se vpisale v Združenje salezijanskih sotrudnikov in sotrudnic, in v ta namen predstavil značaj, začetek in razvoj te ustanove. Zagotovil jim je, da bo o njihovem delu ob prvi priložnosti poročal svetemu očetu. Povedal jim je, da ima od papeža posebno pooblastilo, da jim lahko podeli njegov blagoslov in popoln odpustek z navadnimi pogoji, in

⁵ Italijanski vestnik *Katoliški misijoni*, ki so ga tiskali v Milanu, je 3. novembra objavil prevod lyonskega tednika z don Boskovo sliko (Dodatek, št. 75).

jih blagoslovil. Po nekaj izrazih medsebojne hvaležnosti se je zbor razšel.

Tiste dni je bil povabljen še na tretje srečanje, na izredno zasedanje vodstva in članstva glavnih lyonskih katoliških ustanov. Zbralo se je več kot osemdeset od organizatorjev osebno povabljenih članov. Govoril je o vzgojnem delu salezijancev in zlasti o zavetiščih za ubogo in zapuščeno mladino, prikazal verske in družbene prednosti takih ustanov in opisal njihove sadove in prednosti. Omenil je tudi Patagonijo. Eden od navzočih ga je vprašal, ali se po odhodu fantov iz njegovih zavodov ti sadovi ne izgubijo. »Na splošno,« je odgovoril don Bosko, »dobro seme, ki smo ga vsejali v srca dečkov v času njihove prve vzgoje po naših metodah, obrodi trajne sadove.

Mnogi naši nekdanji gojenci so zasedli odgovorna mesta v civilni in vojaški službi in ostali dobri kristjani.« Zbor se je končal z enoglasno željo, da bi v kakem delavskem predelu Lyona ustanovili kako don Boskovo ustanovo, recimo v La Croix-Rousse ali v La Guillotière ali pa tudi v obeh predmestjih.

V štirih dneh, ki jih je don Bosko prebil v Lyonu, si ga je veliko bolnikov želelo ob svoji postelji. Na vseh obiskih je skušal v bolnikih vzbuditi željo po soglašanju z Božjo voljo in jim priporočal molitev za ozdravljenje, če bi to bilo v večjo Božjo slavo, in da bi navzoči vsak dan molili eno *zdravamarijo* in *Pozdravljena Kraljica*. Obljubil je molitve svojih dečkov in jim na koncu podelil blagoslov Marije Pomočnice. Eden izmed navzočih je v francoskem *Vestniku* pisal: »Nemogoče je opisati prizor prijetne in dostojanstvene držе, prevzetost navzočih in gorečnost src, s katerimi so izgovarjali besede molitve in s svojim vedenjem kazali globoko presunjenost.«

Opravil je veliko obiskov in še več sprejel. Isti dopisnik pravi: »Zaradi podzavestne sebičnosti vsak pozabi, da je ubogi duhovnik, že več kot šestdesetletnik, človek neomejenih energij. Tako težkim in nenehnim naporom bi gotovo podlegel, če ga ne bi vzdrževala Božja milost in če ne bi posegel vmes tisti, ki ga brani pred obiskovalci, ki mu ne bi dali časa niti za kak grižljaj. On pa ne toži, se kaže zadovoljnega in ne bi nikogar odposlal, ne da bi ga sprejel.« Vseh teh ljudi ni nikdar prosil niti centa in vendar je darov kar deževalo, navadno z listki, na katerih so bili napisani nameni darovalcev, ki so se priporočali njegovim molitvam. Najbolj kritično je bilo ob prihodu od svete maše. Koliko truda je bilo treba, da so ga dobili iz zakristije! Truma moških in žensk, ki bi radi njegov blagoslov, svetinjico, mogoče samo pogled, je pritiskala nanj od vseh strani in mu onemogočala pot naprej. Ob pogledu na toliko vero je don Bosko vzkliknil: »Kako velika je moč vere! Ubogi duhovnik, tujec v Franciji, ki ga tisti, ki ga obdajajo, niti ne poznajo, izražajo toliko brezmejnega zaupanja!«

Zvečer 21. januarja je prišel v Valence, mesto sredi poti med Lyonom in Marseillem na levi strani Rodana. Tu bi goreča sotrudnica Amalia Lacombe bila presrečna, če bi mu mogla dajati stanovanje v svoji palači. Ko je zaslutila, da se

pripravlja na potovanje, mu je pisala in si skušala pridobiti to veliko srečo. Toda don Bosko se ji je zahvalil in ji sporočil, da bo stanoval pri svojem popotnem spremljevalcu, ki je bil tam doma. Pisal je:⁶ »Komaj čakam trenutka, da bom mogel videti opata A. Didelota, kanonika katedrale, in se mu zahvaliti. Recite mu, da se mu toplo priporočam in da bom storil vse, kar bo on menil, da je v večjo Božjo slavo in zveličanje duš. Toda najprej bom šel na obisk k njegovi ekscelenci škofu, kateremu me, prosim, predstavite in ga lepo pozdravite v mojem imenu.«

Tudi v Valencu je ostal štiri dni. V nedelji po večernicah je javno v stolnici in ne več na zasebnih zborovanjih kakor v Lyonu govoril o salezijanskih ustanovah, in kot pravi poročevalec, »so ga pozorno poslušali v veri tiho in z naklonjeno pozornostjo«. Razen nekaj misli o misijonih proti koncu govora je razpravljal o obnovitveni sili krščanske vzgoje, ki jo prejemajo v domovih za zapuščene otroke. Njegov poziv k radodarnosti je presunil srca in odprl denarnice.

V mestu je deloval oratorij za mlade delavce. Vodstvo je pripravilo gledališko predstavo, da bi tako ob njegovi navzočnosti dali navzočim priložnost, da bi darovali za cerkev Srca Jezusovega v Rimu. Don Bosko je šel tja, obdan od najuglednejših osebnosti mesta. Vdal se je prošnjam župnika in začel z dogodkom *avec une bonhomie charmante* [s čudovito preproščino], kako sta ga dva duhovnika skušala spraviti v norišnico in kako se jima je za to oddolžil.⁷

Iz Valenca je skozi Tain in Tournon, kjer je govoril s prižnice in zbiral darov, prišel popoldne 27. januarja v Marseille. Toda o marsejskih dogodkih lahko le malo poročamo. Na prvo poročilo moramo čakati do 3. februarja, ko so ga dame pokroviteljice dobile zase za običajno konferenco z župnikom. Dolgo so ga čakale, pa ga ni bilo od nikoder. Zapisnik pravi: »Don Boska obdaja množica ljudi, ki se mu hočejo približati in sprejeti od njega blagoslov. Tako ne more priti na zborovanje ob napovedani uri. Navzoče se bojijo, da se bodo morale odpovedati zadovoljstvu, da bi ga imele v svoji sredi in bi predsedoval zboru. Gospa Berthou in Jacques ga hočeta iti poklicat. Vrnili sta se in povedali, da prihaja, vendar se mora prebiti skozi množico ljudi, ki so zasedli hodnike in stopnice oratorija in ga prosili za blagoslov, tako da je zares težko priti do našega svetnika.«

Ker je Bog hotel tako, je prišel in sedel. »Zahvaljujem se odboru,« je dejal, »za njegovo gorečnost in krščansko ljubezen. Rad bi vsako posebej, vse gospe, pozdravil, se jim zahvalil in jim povedal, da se vas vseh in vsake posebej spominjam v svojih molitvah. Res je razveseljivo, da vidiš toliko gospa zbranih ne enkrat temveč večkrat na leto, da bi delale za večjo Božjo slavo in za izpolnjevanje krščanske ljubezni. Priporočam odboru, da bi se združile v eno samo srce in dušo, da bi služile Gospodu z izpolnjevanjem krščanske ljubezni. V ta namen

⁶ Dodatek, št. 76.

⁷ Razširile so se napačne govornice o obeh duhovnikih. Eden je bil teolog Vincenzo Ponsati, župnik pri S. Agostino, in drugi kanonik Luigi Nasi.

vam priporočam zatajevanje lastne volje. Če odločitev ene ni v skladu z voljo drugih, se mora prva odpovedati svoji zamisli in ohraniti ljubezen in se ne potegovati za svojo zamisel ter tako kaliti mir. Delajmo za večjo Božjo slavo z ljubeznijo, vztrajnostjo, vero in odločnostjo za obrambo katoliških načel. V zadoščenje odbora vam povem, da v tukajšnjem oratoriju veliko fantov hrepeni po duhovništvu, več jih je bilo že posvečenih in dva sta odšla v misijone v Ameriko. Vse v večjo Božjo slavo in Bogu bodi hvala!« je sklenil točko *avec sa pieuse et profonde humilité* [s svojo pobožno in globoko ponižnostjo].

Zatem je začel govoriti o drugem. Hčere Marije Pomočnice so na predvečer praznika vseh svetnikov zasedle svoj dom nedaleč od zavoda. O tej bližini je don Bosko želel nekaj povedati. Nadaljeval je: »Treba je povedati, da je v salezijanskem delu več zelo različnih reči in to bi rad dobro osvetlil. Tu imamo sirotišnico in skupnost sester, dve stvari, ki ju moramo točno razlikovati, da tako preprečimo nerednosti, ki bi mogle priti iz preveč tesnih stikov. Hiša v Turinu je tako zgrajena, da je mogoče te nevšečnosti preprečiti. Vendar me veseli, da se bo tudi tukaj v Marseillu kmalu vse uredilo.«

Marsejski odbor je skrbel tudi za perilo. En dan na teden so članice, ki jim je bilo to mogoče, šle na pomoč sestram. Ko je sedaj omenil eno izmed udobnosti, to je posebno sobano v ta namen, je don Bosko navedel primer iz Valdocca. »V Turinu v hiši sester, ki je blizu stanovanja salezijancev, je sobana, v kateri dve ali tri sestre in nekaj gospa pripravljajo zavoje perila za popravilo in jih pošiljajo dobrodelnim osebam, da jih popravijo. Pregledajo perilo, ki ga je treba popraviti, pa ne takega, ki je *inracommodable* [nepopravljivo], temveč uporabijo še dobre kose, jih razrežejo in iz štirih srajc, da tako rečem, naredijo eno.«

Potem se je vrnil k prejšnji zadevi in dejal: »Oratorij sv. Leona ni samo zavetišče, temveč tudi redovna hiša za duhovnike in klerike, kar zahteva modro zadržanost. Oh – je nadaljeval *avec l'expression d'un sentiment profond* [globoko čuteč] – če salezijanske hiše ne bi bile tisto, kar bi morale biti, bi rajši videl, da jih ne bi bilo. Božja previdnost bo tukaj gotovo skrajšala začasne nujne zahteve. S petintrideset tisoč franki bi spremenili stanovanje sester v sprejemljivo in dokončno bivališče. Kraj za njihovo hišo je že določen.« Tukaj je opat Guiol pripomnil, da so tudi načrti že pripravljeni in čakajo na izvedbo. Tajnica je v svojem poročilu dodala: »Don Boskove besede vlivajo upanje, da bodo potrebna sredstva kmalu zbrana, seveda kot posledica molitev in njegove svetosti.«

Don Bosko je ponovno povzel besedo: »Oh, da. Varstvo Božje previdnosti je zares nekaj čudovitega. Na začetku preteklega leta nismo imeli nič za cerkev Srca Jezusovega v Rimu, a v teku leta smo potem izdali tristo petdeset tisoč lir, ki smo jih dobili v dar. Tako so dela, ki so jih predvideli za deset let, bila končana v enem letu. Zares se čudim. Človek bi rekel, da so pravljice, pa so resnica in jo lahko z rokami otipamo. To je roka Božje previdnosti. Bogu bodi hvala, kajti vse

naj bo njemu v čast.«

Odbor je izjavil, da so bili vsi nadvse veseli, da so mogli slišati besedo *du saint et vénéré fondateur* [svetega in častitljivega ustanovitelja], od katerega so nato *pieusement* [pobožno] prejeli blagoslov in s tem končali sestanek.

Upi, ki jih je vzbudil don Bosko, da bi čim prej mogli urediti hišo v skladu s salezijanskimi običaji in jo opremiti čim bolj udobno za sestre, so postali v nekaj dneh lepa resničnost. V kratkem času so v bližini kupili dve hiši, ki naj bi ju stanovalci zapustili do sv. Mihaela in bi ostali popolnoma na razpolago sestram hčeram Marije Pomočnice. Pravno je zadevo uredila Družba Beaujour, ki je tudi povrnila don Bosku stroške, ki jih je imel z gradnjo in nakupom zemljišča, pri čemer je bil on samo uporabnik. Pod pretvezo zakrinkane dobroteljskega dela je bilo treba družbo zaščititi, kar so dosegli z dodelitvijo dodatnih delnic glede na njegov prispevek. Prostovoljni obilni darovi so olajšali odplačilo prvega obroka za omenjene nepremičnine. Opat Guiol je v svojem poročilu 17. februarja omenil poseben poseg Božje previdnosti v marsejsko don Boskovo delo in pripisal vse učinke njegovim molitvam. V potrdilo svoje trditve je pripovedoval primer čudežnega ozdravljenja, ki se je zgodilo *à l'intercession et par la bénédiction du saint fondateur* [po priprošnji in blagoslovu svetega ustanovitelja]. »Dogodek je že javno znan,« je sklenil opat, »hvalečnost za čudežno ozdravljenje se je spremenila v pet tisoč frankov. Vse milosti niso tako očitne. Toda ugled don Boskove svetosti, zaupanje v njegovo mogočno priprošnjo pri Bogu, želja, da bi si pridobili Božjo naklonjenost s krščanskimi deli usmiljenja, mu prinašajo sredstva, ki jih potrebuje za svoje ustanove.« Tako je tam navzoči ravnatelj sv. Leona izjavil, da podjetnikom takoj izplača dvajset tisoč od oseminsedemdeset tisoč frankov, ki jim jih dolguje. Tukaj je župnik ostro pripomnil: »Tudi dolgovi za gospodinjske potrebe so se zmanjšali. Zdi se, da bi jih don Bosko rad nekaj ohranil, da bi potem mogel narediti nove. To sili Božjo previdnost, da poseže vmes in tako sili odbor, da nadalje zbira vedno nove prispevke.«

Glede »jasno znanega dogodka«, ki ga zapisniki samo mimogrede omenjajo, nam daje nekaj pojasnil don Bologna, ki je bil priča. Neka bogata gospodična, ki je bila že tri leta priklenjena na posteljo, se je takoj, ko je prejela don Boskov blagoslov, dvignila in ga pospremila k vratom. Vsi so bili iz sebe in jokali. Strežnice so bile kakor obsedene. Gospodična je na ves glas kričala: »*La Vierge m'a guérie! la Vierge m'a guérie!*« [Devica me je ozdravila, Devica me je ozdravila]. Don Bosku je komaj uspelo, da je pomiril mater. Vsi so jokali in don Bosko je jokal z njimi.

Don Bologna nam poroča tudi o treh »ne tako glasnih« milostih. Neki fant, ki mu je teklo iz očesa, je prejel don Boskov blagoslov in v dveh dneh je popolnoma ozdravel. Neka uboga ženska, ki mu je prišla priporočiti svojo sestro, ki se ni mogla dvigniti iz naslanjača, na katerega so jo položili, jo je ob vrnitvi našla popolnoma zdravo. V nedeljo 19. februarja je obiskal neko gospo, ki je bila v

zadnjih vzdihljajih, napadlo jo je močno vnetje mreine in zdravniki so jo imeli za odpisano. Don Bosko je molil, ji naročil neko molitev do praznika sv. Jožefa in ji zagotovil ozdravljenje. V treh dneh je popolnoma ozdravela. Četrta milost, ki tudi ni vzbudila tolikšne pozornosti, je navedena v naslednjih izdajah D'Espineyevga *Don Boska*. Neka gospa je vsa objokana prišla k don Bosku, ker so otroci, zet in snaha grdo ravnali z njo. Prosila ga je za besedico tolažbe. »Opravite molitve v čast Mariji Pomočnici, pridite jutri k moji maši in prejmite sveto obhajilo. Maševal bom za vas.« Gospa se je ravnala po don Boskovem nasvetu. Kakšno je bilo njeno začudenje, ko je ob vrnitvi iz cerkve dobila v sobi vse svoje otroke, ki so obžalovali svoje grdo ravnanje in ji resno obljubili poboljšanje. Solze in objemi so potrdili dobre sklepe.⁸

V Marseillu se je don Bosko izkazal tudi kot prerok. Pomočnik Luigi Nasi je imel čast, da je bil njegov brivec. Nekega dne, ko je končal britje, mu je v slovo poljubil roko. Don Bosko je zadržal njegovo roko in mu dejal: »Ti pričakuješ od mene napitnino, vendar ti bo veliko obilnejšo dal Gospod. Še naprej pomagaj don Bologni. Z njim boš šel v razne domove v Franciji, kamor ga bo poslala pokorščina. Vendar on ne bo končal svojega življenja v teh krajih, temveč bo šel umret v Turin. Ko boš prejel sporočilo o njegovi smrti, se pripravi, ker boš po kratkem času šel za njim.« Don Bologna je umrl nenadne smrti 4. januarja leta 1907 in Nasi je šel za njim 7. decembra istega leta.

Nič manj ni v don Bosku blestel duhovniški duh. V prekrasni dvorani v Marseillu se je zbralo okoli Božjega služabnika veliko osebnosti iz visoke marsejske družbe. Pogovarjali so se z njim, on pa je sedaj enemu, sedaj drugemu znal vedno povedati kaj o duši. Markiz De Villeneuve, ki ga je opazoval, je pristopil k don Alberi in mu dejal: »*Dom Bosco prêche toujours*« [Don Bosko vedno pridiga].

Veliko so govorili o ljubeznivi nežnosti, ki jo je pokazal v hiši gospodov Olive, dobrih salezijanskih sotrudnikov. Ob neki priložnosti je gospa v svoji velikodušnosti snela dragocen prstan in mu ga dala. Don Bosko, ki se mu ni zdelo primerno, da bi sprejel dar, je z odprto dlanjo proti darovalki dejal: »Glejte, gospa, to je družinski spomin, zato ga morate obdržati.« Toda gospa je vztrajala in hotela, da prstan vzame. »Prav,« je dejal Božji služabnik, »ko mi ga boste dali, mi boste tudi dovolili, da naredim z njim, kar bom hotel? Samo s tem pogojem ga sprejemem.« Gospa je privolila in don Bosko je stegnil roko in z dvema prstoma vzel prstan, rekoč: »Rade volje ga sprejemam. In sedaj, ko je moj, ga poklanjam vaši uglednosti.« Gospa vsa raznežena, ga ni mogla zavriniti. Ta prstan je danes spravljen v družini kot dragocena relikvija.

⁸ V *Vita* v dveh zvezkih iz leta 1888 (II. zv., str. 530) je opisano ozdravljenje gospodične Flandrin. Toda D'Espiney poroča o tem že v prvi izdaji 1881, kot da bi se zgodilo prav istega leta. Z druge strani pa okoliščin iz leta 1882 ni mogoče uskladiti s tem dogodkom (prim. zgoraj str. 58).

»Don Boskovo bivanje v Marseillu,« je pisal don Bologna,⁹ »je zares nekaj čudovitega. Ljudje ga imajo za svetnika [...]. Čakajo v naših hodnikih v stotinah tudi cele dneve. Zares ne vem, kako more don Bosko prenesti vse te napore.« Toda vse to je prinašalo obilne darove in je rasel tudi ugled salezijancev pri dobrih.

Petnajstega februarja so s sestankom sotrudnikov in sotrudnic obhajali praznik sv. Frančiška Saleškega.

Zborovanju je predsedoval škof. Že dosti pred začetkom zborovanja ni bilo v kapeli niti za ped prostora. Don Bosko je, potem ko se je zahvalil dobrotnikom preprosto *dont les saints ont le secret*¹⁰ [kar je skrivnost svetnikov], pripovedoval o glavnih obdobjih razvoja salezijanskega dela do 1881. V Rimu, Firencah, La Spezii, Ventimigli so cvetoči oratoriji odbijali napad protestantov.

»Naši nesrečni ločeni bratje,« je dejal, »razpolagajo s silnimi sredstvi, vendar imamo mi našo prednost v učinkovitosti molitve. Čeprav se vam priporočam za obilno miloščino, prosim zlasti sotrudnike, da bi goreče molili, kajti če z denarjem lahko naredimo veliko, pa molitev doseže vse in vedno zmaga nad vsem.« Monsinjur, ki je vzel za izhodišče misel o denarju in molitvi, je oboje razvil v čudovitem govoru.

Dne 19. marca je don Bosko govoril s prižnice cerkve sv. Jožefa. Toda o tem nam manjkajo nadržbnosti, kajti niti ravnatelj niti sobratje v tistih dnevih niso mislili na pisanje pisem, saj, kakor se je izrazil don Bologna, je »naš dragi don Bosko dal dela vsem nam«. Naj povemo še nekaj o obisku v tem skrajnem delu Francije.

Njegov prvi obisk je veljal Toulonu, oddaljenemu kakih osem ur vožnje z vlakom od Marseilla. Tamkajšnji nadškof njegova eminenca Desprez je želel, da bi don Bosko poslal salezijance v zavetišče v mestu, ki se ni moglo več vzdrževati zaradi pomanjkanja sredstev in osebja. Predlog je njegovi eminenци dal sam ustanovitelj in ravnatelj zavoda opat Julien, potem ko je prebral monografijo, ki mu jo je poslal v dar njegov prijatelj opat Mendre.¹¹ Ko je kardinal slišal govorice o don Boskovem prihodu v Marseille, mu je pisal pismo. Zatem je poslal samega opata z naročilom, da ga povabi v Toulouse. Opat je v neobjavljenem dnevniku takole opisal svoje prvo srečanje z Božjim služabnikom:¹² »Don Bosko me je v torek zvečer 31. januarja sprejel z nežno vljudnostjo v Oratoriju sv. Leona. Na kratko sem mu razložil namen svojega obiska, mu v kratkih obrisih podal zgodovino našega zavoda ter se na koncu opogumil, da sem ga povabil, naj nas obišče. Bil sem presenečen, ko je povabilo takoj sprejel. Sveti

⁹ Pismo bratu Luigiju, sobratu pomočniku v Oratoriju v Turinu, Marseille, 23. februar 1882.

¹⁰ *Echo de N. D. de la Garde*, 26. februar 1882 (št. 14).

¹¹ Tednik je nosil datum nedelje, izšel pa je že prej.

¹² Navajamo iz CHAN. CLEMENT TOURNIER, dekan iz Saint-Sernina, *Le Bienheureux Dom Bosco à Toulouse*. Berthoumier, Toulouse, 1929, str. 37.

duhovnik je pokazal veselje za obisk naše hiše in je želel narediti nabirko za svojo cerkev in zavod v Rimu. Treba je bilo pripraviti pot. Nismo smeli izgublja-ti časa. V Toulousu bi ostal samo dva dni. Takoj ob enajstih sem odpotoval. Ko sem dobil privolitev njegove eminence, sem v članku, ki ga je objavila *Semaine Catholique* št. 57, naznanil prihod Božjega moža.¹³

V članku predstavlja dvojni namen svojega obiska in napoveduje konferen-co v stolnici. Glede tega pripominja: »Vernikov ne vabimo na akademski govor, ker je don Bosko Italijan in ne obvlada popolnoma našega jezika. Toda zgovor-nost prihaja iz srca, in če svete in vzvišene težnje napolnjujejo dušo, tako da prekipeva od navdušenja, potem bo don Boskov govor gotovo zelo zgovoren. Zato mu bo vsak odpustil morebitne jezikovne napake, italijanske ali latinske besede, ki jih bo uporabljal.«

Isti članek sta objavila tudi *l'Echo de la Province e le Nouvelles*, konservativna krajevna časopisa. Tako je novica vzbudila pobožno pričakovanje pri vernikih.

Don Bosko je prispel popolnoči 4. marca in prenočil v sirotišnici Grande-Al-lée. Zjutraj je množica ljudi napolnila cerkev, da bi bila pri njegovi maši. Nato so se začeli obiski, ki so trajali, dokler se ni s težavo rešil obiskovalcev in šel pozdravit kardinala. Konferenco so imeli popoldne po večernicah.

Ob isti uri je v neki drugi cerkvi pridigal msgr. Lamothe-Tenet, rektor tou-lonske katoliške univerze. Zdelo se je, da je šlo za zadrego. Bilo pa je, kakor so pisali časopisi, sovpadanje, ki je ponudilo priložnost za primerjavo učenega elegantnega, plemenito prepričevalnega izvajanja prelata, ki je bil predstavnik akademskega telesa, in brezbarvnega, z italijanizmi prepletenega nagovora, ki ne išče nikakršnih govorniških učinkov. In prav pričakovanje take besede je dalo konferenci značilnost velikega dogodka. Velika glavna ladja sv. Štefana se je na-polnila in poslušalci, kakor je bila takrat navada reči, so viseli celo uro na ustnicah govornika. Učinek se je pokazal v nabirki, ki je bila tako obilna, da je don Bosko obljubil, da bo drugo jutro v kapeli sirotišnice daroval sveto mašo za vse dobrot-nike in bo popoldne imel zbor sotrudnikov in tistih, ki bi želeli postati sotrudniki.

V stolnici je pripovedoval *avec una simplicité charmante*¹⁴ [z očarljivo preprostostjo] o začetkih in razvoju salezijanskega dela in se ustavil zlasti pri obrtnih šolah. V sirotišnici je govoril o sodelovanju s salezijanskimi pobudami, kardinal je bil obakrat navzoč. O učinku ne bi povedali vsega, če ne bi dodali neke posebnosti. V Toulousu cvete akademija, imenovana *Giocchi Floreali* [Cvetlične

¹³ Tednik je imel datum nedelje, vendar je izšel prej.

¹⁴ *Semaine Catholique*, 12. februar. Pater Anton Maria, kapucin, apostol toulonske pokrajine, je 1890 naredil naslednjo primerjavo govora in ravnanja don Boska in don Rua. »Oh, slišal sem pridigati (don Rua): govori z isto vzvišeno preprostostjo. Videl sem ga v zasebnih krožkih in go-vori z isto očarljivo privlačnostjo. Sedel sem poleg njega ob slovesnem družinskem praznovanju (v Nici), ki so mu ga pripravili člani Krožka katoliških delavcev, in zdelo se mi je, da sem videl in slišal govoriti don Boska« (*Salezijanski vestnik*, februar 1890).

igre], ki je najstarejša v Evropi. Njen večni tajnik grof Fernando De Ressaygues, potem ko je poslušal z grofom Du Bourgom¹⁵ govornika, je dejal, da je preprost in poleg tega še tako slabo podkovan v slovnici in francoskem izrazju. Svojemu kolegu je povedal:¹⁶ »Treba je priznati, da iz njegove osebnosti diha nadnaravno in da se to nadnaravno delovanje milosti smeje našim sredstvom pričevanja.«

V ponedeljek 6. marca so v nekem velikem mestnem hotelu¹⁷ priredili intimo kosilo v čast grofu. Grof Du Bourg, ki ga je tolikokrat srečal pri De Maistru, je dejal kanoniku Tournierju,¹⁸ da je mirno in s sladkim nasmehom sedel k mizi, kakor če bi bil v hiši De Maistra v Turinu ali v Borgu Cornalese, da je božal in blagoslavljal otroke in se po svoji navadi bolj hranil z Božjo ljubeznijo kot zemeljskimi jedmi.

Dva še živeča duhovnika se spominjata don Boskovega bivanja v sirotišnici. Z nekim svojim tovarišem duhovnikom, ki je že umrl, sta se tam učila latinščine, da bi vstopila v semenišče, sta mu ministrirala. Nekega večera je govoril za »lahko noč« notranjim gojencem in jih navduševal za pobožnost do matere Božje Marije. Na vse je naredil tak vtis, da so se naučili *Salve regina*, da bi jo zmolili vsak večer, preden bi šli spat. Poudarjal je tudi nujnost učenja za ene in dela za druge, nato si je nastavil oba kazalca na senca in dejal: *Un enfant paresseux sera toujours ... un 'asinus'* [Len deček bo ostal vedno samo osel]. Opat Julien je po njegovem odhodu razložil pripravnikom na duhovništvo, kako je sveti duhovnik kljub nenehnemu direndaju okoli njega vedno ohranil svoje dostojanstvo in nemoteno mirnost, ker je vedno čutil Božjo navzočnost.

Moral bi odpotovati v ponedeljek ponoči. Toda prošnje mnogih so ga zadržale, da je naslednji dan daroval sveto mašo v baziliki San Saturnina. V tej cerkvi je največ relikvij na celem svetu. Maševal je v kapeli sv. Tomaža Akvinskega, kjer hranijo njegovo glavo.¹⁹ Nato je v spremstvu nadžupnika in drugih duhovnikov

¹⁵ O Du Bourgu, ki še živi (junij 1933), bomo govorili v XVI. zvezku v zvezi z grofom Chambordom, članom njegovega spremstva.

¹⁶ COURNIER, *n. m.*, str. 57.

¹⁷ Hotel Marcas, trg pred stolnico sv. Štefana, št. 11.

¹⁸ *N. m.*, str. 59.

¹⁹ V navedeni knjižici na str. 67 Tournier, potem ko navede razloge, zakaj bi don Bosku bilo ljubo dvigniti molitve k angelu šol, razmišlja: »Globlji razlog je verjetno pripomogel, da je odložil svoj odhod. V odloku za razglasitev za blaženega je papež Pij XI. obžaloval, da je don Bosko naletel na nasprotovanja prav tistih, ki bi mu morali dajati podporo in zaščito. Učeni in goreči prelat, ki je sedel na nadškofijskem prestolu v Turinu in se je upiral delovanju ustanovitelja iz Valdocca, je iskal rešitve modernih problemov ne toliko v delih sv. Tomaža temveč bolj v dvomljivih teorijah filozofa Rosminija. Oh, če bi skrivnostni vpliv angleškega učenika mogel popraviti vse razumske zmote in bi dal mir njegovi duši ter jasnovidno obvladovanje samega sebe, bi se nehal boj, ki je preprečil toliko dobrega, in ne bi naredil iz don Boska krvave žrtve, ki je tiho trpela in bila podvržena težkim preizkušnjam celih deset let!«

obšel apsidno in nato stopil v kripto, da bi počastil *avec une piété très vive*²⁰ [z zelo živo pobožnostjo] dragocene ostanke svetih. Pred relikvijo sv. Juda je rekel: »To je moj posebno iskani svetnik.« Brez dvoma zato, ker se k temu svetniku zatekajo vsi preganjani. Pod tem naslovom v Turinu v drugi polovici oktobra opravljajo slovesno devetdnevnicu. Medtem ko je klečal pred svetim trnom in glavo Tomaža Akvinskega, je neka redovnica, ki ga ni nikdar v življenju prej videla, padla na kolena in prosila za priprošnjo za neko ubogo slepo žensko. Blagoslovil jo je in obljubil, da bo molil. »Ta primer,« piše že večkrat omenjeni časopis, »dokazuje v svoji preproščini, kakšen ugled uživa zaradi svojih kreposti med nami don Bosko.«

Ko ga je vse do zadnjega obdajalo vseh vrst ljudi in preden se je povzpел na vlak, je nekomu v bližini dejal: »Želim, da bi Toulončani darovali za cerkev Srca Jezusovega steber, na katerega bi vklesali hvalni govor Pija IX. njihovemu mestu in napis *Tolosa fidelis* [zvesti Toulon].« Tokrat je potekala nabirka za steber za baziliko na Montmartru. Toda Semaine je kljub temu odprla še nabirko za cerkev v Castru Pretorio in povedala tudi razlog: »Rim in Pariz predstavljata Cerkev in Francijo, naši dve domovini, naši dve materi [...]. V obeh prestolnicah je Jezus ranjen v srce. Njegovemu svetemu Srcu izkažimo tam našo vdanost in vero, zadoščevanje in ljubezen.« Nekemu francoskemu redovniku, ki je preračunaval milijone, ki jih bo požrla narodna obljuba, in je don Bosku napovedoval, da bo njegova nabirka za cerkev v Rimu v Franciji imela malo uspeha, je odgovoril: »Kako malo poznate vi svojo deželo! Francija ima zlata za vse potrebe in daje brez prenehanja in brez napora. Naj govorijo, kar koli hočejo! Z vsemi viharji in preizkušnjami je za tistega, ki jo dobro pozna, in don Bosko to dobro ve, vedno velikodušna Francija.«

Dejstva so mu dala prav. Nabirka je prinesla 3.557 frankov, nekaj več, kot je zadostovalo za steber, ki bo v rimski baziliki ovekovečil spomin na francosko velikodušnost Toulousa.²¹

Glede salezijanskega osebja je don Bosko pokazal dobro voljo, vendar ni skrival prepričanja, da bi bilo treba veliko storiti, preden bi mogel uslišati njihove želje. Prostori so bili nezadostni, morali bi urediti notranje delavnice, da fantom ne bi bilo treba hoditi na delo zunaj hiše. Njegove opombe so vzeli resno in se takoj lotili dela. Želeli so, da bi salezijanci prišli že oktobra, a to bi bilo prezgodaj. Poleg tega je staro osebje odšlo in si poiskalo boljšo zaposlitev in zato niso mogli več nadaljevati dela. Zato so 1883 poklicali druge redovnike. Toda za don Boska je bilo še nekaj hujšega. V nekem letnem poročilu sirotišnice²² je bilo mogoče med vrsticami brati, da salezijancem niso nameravali prepustiti

²⁰ *Semaine Catholique*, 12. februar 1882.

²¹ V Tournierjevi monografiji je seznam vseh darovalcev. Med njimi je tudi kardinal s 25 franki.

²² *N. d.*, str. 81–82.

vodstva, temveč so želeli samo njihovo pomoč pri vodstvu. Na tej osnovi pa ni bilo mogoče priti do sporazuma.²³ Don Bosku, ki mu taka predpostavka ni bila neznana, se nikamor ni mudilo in je čakal dogovor. Zato si je oddahnil, ko je slišal za imenovano rešitev. V našem arhivu hranimo korespondenco z opatom Julienom in drugimi Toulončani, ne da bi omenjali preteklost.

Vse to ni moglo ohladiti naklonjenosti Toulončanov do don Boska. Po zaslugi opata Juliana se je v Toulonu zbrala lepa skupina salezijanskih sotrudnikov in on je bil njihov prvi voditelj. Tudi danes je združenje zelo cvetoče, in ko so decembra 1929 prinesli v Toulon relikvijo blaženega don Boska, so jo sprejeli s tolikim navdušenjem in slovesnostjo vsega ljudstva, kot verjetno nikjer drugje na svetu. Po pravici je bilo rečeno, da se je don Bosko zmagoslavno vrnil v to zgodovinsko mesto.²⁴

Salezijanci in sestre v Saint-Cyru kakor tudi v Navarru so si silno želeli obiska svojega dragega očete. Ustregel je njihovi želji takoj po konferenci pri sv. Jožefu, vendar je tja prišel po več postankih v škofiji Toulon.

Ko je prišla ura, da bi zapustil Marseille, je stopil v kočijo, ki ga je čakala na dvorišču zavoda, kjer je bilo polno ljudi, ki so čakali ne njegov blagoslov. Globoko ganjen je sam zase govoril in ga je slišal don Albera: »Kako velika stvar je duhovnik!« V teh dejanjih spoštovanja ni videl toliko samega sebe, temveč zamenje občudovanja duhovniškega dostojanstva. Naslednje dni mnogi niso hoteli verjeti, da je odpotoval, in so bili prepričani, da je še vedno skrit kje v hiši.²⁵

Iz Marseilla je odpotoval 20. februarja in se zdi, da se ni ustavil do La Citata, obmorskega industrijskega mesta med Marseillem in Toulonom. Bilo je pol enih popoldne. V cerkvi ga je sprejela velika množica ljudi. Govoril jim je in prosil miloščine. Zatem se je odpravil v nedaleč ležečo župnijo Saint-Cyr. Tu se je zgodilo nekaj odmevnega. Ko ga je župnik z drugimi župniki in bližje okolice povabil na kosilo, je prišel naproti mlad duhovnik, ki ga nikdar ni videl niti ga ni poznal, veselo ga je prijel za roko in mu zabičeval, naj bo vdan v Božjo voljo. Ta ni vedel, kaj naj si misli, in je menil, da gre za pomoto. Odkrito mu je povedal, da ne vidi nobenega razloga za vdanost v Božjo voljo, ker je vse v redu. »Pa vendar je tako,« je ponovil don Bosko. »Veseli me, da ste zadovoljni, toda preizkušnja lahko kaj kmalu pride.« Pri mizi je mladi duhovnik sedel malo odmaknjen od don Boska, ki mu je večkrat omenil prejšnji pogovor. Ta je dvomil, ali naj stvar

²³ Stvar ni bila neopažena in brez komentarjev. Gospa Leocadia Orloff je v pismu iz San Rema 12. maja 1883 pisala don Bosku: »V Toulousu so bili zelo slabo razpoloženi in vam niso prepustili hiše M. opata Juliana. Za kak nov zavod tukaj bo zelo težko dobiti sredstva, ker je v tem mestu veliko dobrodelnih ustanov.«

²⁴ Tournier se spominja tega dogodka na neki konferenci (*Les Ubaldini de Toscane, Dante et Toulouse: Toulouse, Andrau et Laporte, 1933, stran 48*) in piše, da so tedaj »relikvije sladkega blaženega don Boska, sprejete [...] s pravim zmagoslavjem, prinesle svoj prijetni vonj miroljubne svetosti.«

²⁵ *Zapisnik*, 24. februar 1882.

vzame resno ali za šalo, in je začel razmišljati. Prvi dan štiridesetdnevnega posta je sedel pri mizi s svojo materjo. Prinesli so mu mineštro. Mati je pojedla nekaj žlic, sklenila roke, nagnila glavo in umrla. Tedaj je duhovnik razumel. Leta 1887 je pripovedoval dogodek don Alberi in pokazal veliko občudovanje za Božjega služabnika.

Poljedelska kolonija sv. Izidorja ni bila daleč od Saint-Cyra. Vendar don Bosko, ki se je dalje od predvidenega zadržal na konferenci, ni hotel zamuditi srečanja z gospodi Colle v Toulonu in zato ni obiskal zavoda. V Toulon je prišel popoldne 21. februarja in 23. imel v stolnici konferenco. Prišel je v nabito polno cerkev. Vsebina govora je bila običajna, kakor je bila običajna tudi pozornost poslušalcev. Popoldne je zbral v zakristiji samo sotrudnice, ki so bile vse pripravljene pomagati posebno v sirotišnici sv. Izidorja. Na nov don Boskov predlog so se vse obvezale, da bodo darovale vsak mesec določen znesek, da bodo mogli v zavodu zadostiti najbolj nujnim potrebam. Spodbudil jih je, da bi razširili področje dobrodelnosti, tako da bi za sodelovanje pridobili še druge znance.

Rekel je, da bi rad zbral tudi sotrudnike, če mu ne bi zmanjkovalo časa, vendar ni pozabil na nadvse pomembno točko. »Treba je,« je rekel sotrudnicam, jasno poznati namen združenja. Salezijanski sotrudniki naj ne zbirajo samo miloščine za zavetišča, temveč naj se tudi na vse načine trudijo za odrešenje svojih bližnjih, zlasti še mladine. Naj pošiljajo otroke h katekizmu, pomagajo župniku pri katehiziranju, pripravljajo otroke na prvo obhajilo in poskrbijo, da bodo tudi primerno oblečeni; širijo naj dober tisk in se na vso moč uprejo brezbožnemu in pokvarjenemu. Vse to sodi v naloge salezijanskih sotrudnikov.« Ko so za to zvedeli župniki, so se pokazali tako zelo velikodušne, da so mu dali na voljo svoje cerkve, napovedovali njegove konference, se jih udeleževali, govorili in prvi položili svoj dar v nabiralnik.

Ne bomo govorili o nenehnih in težkih avdiencah, ki jih je imel tudi v Toulonu, opustili pa ne bomo čudežnega dogodka in napovedi prihodnosti, spomin nam je ohranjen. V Toulonu je trinajsti sin družine Pontevés trpel za pogostimi omedlevicami, ki so mu onemogočale obiskovanje šole in ovirale njegovo moralno in telesno vzgojo. Mati ga je predstavila don Bosku, ki ga je blagoslovil, rekoč: »Pogum, sinko! Pred praznikom sv. Janeza Krstnika boš zdrav.« Ker je mati zaupala v don Boskovo besedo, kakor če bi bil Božji rek, mu ni dajala več nobenega zdravila, ki so mu ga predpisali zdravniki. Od tistega dne so napadi prenehali, fant je ozdravel in o težki bolezni ni ostala nikakršna sled.²⁶

To napoved si je zapomnila redovnica iz reda *Sagesse* [Modrost], mati Saint-Laurent sur Sévres.²⁷ Priletna redovnica je v svoji preproščini ponavljala, da se dobro spominja *ce petit bonhomme noir et maigre comme un clou* [te male

²⁶ Pismo opata J. Rostanda don Ronchailu, Antibes, 16. december 1882.

²⁷ Pismo don Patola don Auffrayu, Liege, 4. september 1832.

črne dobričine, suhe kot žebelj]. Videla ga je 1882 v Morski bolnišnici v Toulunu, ki so jo vodile njene sestre – bilo jih je kakih petdeset. Ko jih je don Bosko obiskal, jih je takoj prosil, da bi prevzele sirotišnico v Gienu, ki so jo pa potem prevzele hčere Marije Pomočnice. Ustanova je trajala le kratek čas, ker je tam vladalo pomanjkanje in ni bilo upanja na pomoč. Ko je vstopil v bolnišnico, je drugo za drugo pozdravljal redovnice, jim podajal roko in jim *avec un accent italien* [z italijanskim naglasom] rekel: »*Bonjour, ma Soeur, comment ça va?* [Dober dan, sestra, kako vam kaj gre]. Tedaj je ena izmed njih, najstarejša med njimi, ki jo je prav tako pozdravil, odgovorila: *Ça ne va pas ... Je suis sourde ... Vous devriez me guérir*« [Zanič ... Gluha sem ... Vi bi me morali ozdraviti]. In don Bosko: »*Ma Soeur, dans huit jours vous entendrez chanter les anges du Paradis.*« [Draga sestra, v osmih dneh boste slišali prepevati angelce v nebesih]. Dobra starka ni slišala, slišale pa so druge. Naslednjega dne jo je napadla pljučnica, ki jo je točno osem dni po napovedi popeljala v nebesa, kjer je slišala peti angelce.

Iz Saint-Cyra je odšel v Hyères, kjer je ostal čez soboto in nedeljo in ves čas uporabil za obisk bolnikov in sprejemanje ljudi, ki so želeli z njim govoriti. Ljudstvu je govoril v nedeljo po evangeliju slovesne maše, ki jo je daroval v baziliki sv. Alojzija, kjer je sveti kralj molil po svoji vrnitvi s križarske vojne. Na poslušalce je naredilo vtis, ko je dvignil glas, ko je verjetno namignil na neka poročila, ki so trdila, da dela čudeže. »Don Bosko je zadnji, ki bi si pripisoval tako sposobnost. Izredne milosti so bile gotovo podeljene, vendar jih je v korist naših ustanov podelila presveta Devica, ki jih je prejela od svojega Sina, ki so mu prav sirote tako zelo drage. Naše ustanove, ki živijo le od krščanske dobrotelčnosti vernikov, ne bi mogle obstajati, če izredne milosti ne bi vzbudile krščanske ljubezni, ki v naše roke polaga prispevke človeške hvaležnosti. Zato nam Bog, katerega čudežna pomoč nikdar ne odpove, ko je potrebna, prihaja na pomoč z izrednimi darovi.«

Ko je dodal še nekaj novic iz misijonov v Patagoniji in je naštel nekaj prednosti krščanske dobrotelčnosti, je stopil s prižnice in šel sam po cerkvi zbirat za hišo v La Navarru. Prav tako je postni pridigar tam pozval k dobrotelčnosti v isti namen. Po maši v ponedeljek je ponovno prosil za darove za cerkev Srca Jezusovega v Rimu in pokazal, kako taka miloščina družji v sebi tri značilnosti, ker je obenem izraz ljubezni do presvetega Srca Jezusovega, do Cerkve, ki je mati vseh Cerkva, in delo krščanske ljubezni za otroke vsega sveta ter dejanje otroške ljubezni do slavnega papeža Pija IX., ki naj bi dobil spomenik v novem svetišču in njemu priključenem zavodu.

Predzadnji dan februarja se je don Bosko odpravil v La Navarre. Tu je prišel za njim don Albera, ki naj bi mu pomagal pri vseh njegovih opravkih. Dne 2. marca je pisal don Rui: »Don Bosko ne more več. Tako ga oblegajo, da ni mogoče najti priložnosti, da bi govoril z njim o najbolj pomembnih vprašanjih in mu

poročal o najpomembnejših dopisih, ki prihajajo po pošti. Njegova nabiralna dejavnost je po tolikerkih javnih nesrečah tukaj v Franciji zares čudežna.« Inšpektor, ki se je močno bal za njegovo zdravje, je rekel don Rui, da bi bilo morda primerno, da bi ga rešili teh naporov.

Zgoraj smo poročali, kako je don Bosko med obiskom prejšnje leto naročil, naj v Navarru zgradijo veliko večje krilo, kjer bi mogli sprejeti tristo fantov. Ravnatelj don Perrot ni izgubljal časa. Dne 16. decembra so položili temeljni kamen. Vendar so z blagoslovom počakali do don Boskovega obiska. Obred so opravili 1. marca. Že v omenjenem pismu je don Albera nadaljeval: »Včeraj smo položili temeljni kamen za novo poslopje v La Navarru. Don Bosko je znal na to slovesnost privabiti toliko ljudi, da se je zdelo, da smo v Marseillu ali Toulonu in ne v puščavi, kakor je La Navarre. Vsak dan ugotavljamo, da nam Gospod na poseben način stoji ob strani.«

Običajni zapisnik, v steklenem tulu položen v vdolbino vogalnega kamna, je nosil podpise uglednih gospodov, ki so si šteli v veliko čast, da so lahko svoj podpis dodali k don Boskovemu.²⁸

Skrbi, ki jih je imel z neposrednimi opravki, niso odrivale daljnih poslov. Dvoje pisem, ki jih je poslal iz La Navarre, dokazuje njegovo budno skrb. Prvo odgovarja don Rui, kaj naj stori zaradi preklicane ponudbe msgr. Gastaldija za cerkev sv. Janeza Evangelista.²⁹ V nekaj besedah presodi in odgovori. Potem opiše potovanja in pove, koliko ga stane prosjačenje.

Predragi don Rua!

Nadžkofu lahko odgovorimo ali bolje, preden mu odgovorimo, preverimo, ali je odpoved v skladu z njegovim načrtom in ali jo moramo ukiniti, če hočemo, da bo veljalo. V tem zadnjem primeru bi to pomenilo velik izdatek. Poleg tega bi nam v vsakem trenutku očitali to podaritev.

Zato zavrnilo na lep način in uporabimo imenovane razloge.

V soboto grem v Cuers, v ponedeljek v Brignoles, nato Fréjus, Grasse, Cannes, Nica. Danes konferenca v Suave Bonne v naši župniji.

Ne vzdržim več. Toda dolgove je treba plačati. Don Dalmazzu smo poslali 5.000 lir in upam, da bomo poslali tudi tebi kaj.

Bog naj nas vse blagoslovi. Še naprej molite zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Navarre, 2. marec 1882

V pismu so navodila za konferenco, ki naj bi jo v kratkem imel v Genovi, in novemu ravnatelju don Belmonteju naroča, kakšna naj bo hiša ob njegovem obisku.

²⁸ Dodatek, št. 77.

²⁹ Prim. zgoraj, str. 243.

Predragi don Belmonte!

Preberi priloženo pismo, ga zapri in odnesi k nadškofu ter se z njim domeni, kaj je treba storiti. Če te bo vprašal, kako smo delali prejšnja leta, odgovori: »Delali smo dolgove, ki jih je don Bosko skušal poravnati, česar pa letos zaradi drugih izdatkov ne more.« Skušaj dobiti nadškofovo privolitev, potem pojdi k župnikom in se z njimi domeni. Naj bo dopoldne ali popoldne, samo da ne bo sovpadalo z drugimi pridigami. Potem mi takoj odgovori v Nico in jaz bom pripravil vse drugo. Bog naj blagoslovi tebe, vso našo družino v Sampierdareni in reci vsem, da prosim kot posebno uslugo, da bo ob koncu meseca, ko bom prišel tja, vse v najlepšem redu. Salezijanci, ki izpolnjujejo svoja pravila in svoje dolžnosti, dijaki – neizprosni sovražniki hudiča, rokodelci – vzor lepega vedenja. Bog naj vse blagoslovi in ohrani in svoji sveti milosti in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

La Navarre, 3. marec 1882

P. S.: Sporoči moje novice gospe Ghigliani in ji povej, da nisem pozabil niti en dan, da se je ne bi spomnil pri sveti maši, in da upam, da jo bom dobil pri najboljšem zdravju.

Nimamo poročil o vseh postajah, ki jih je navedel v pismu don Rui. V Sauvebonnu so navzoči, ki so prišli tudi iz bližnjih krajev, ugotovili boljše obvladovanje francoskega jezika glede na prejšnje leto. Njegova napitnica je postala predmet pogovorov vsega tistega področja. Eden izmed največjih posestnikov ga je povabil na kosilo skupaj z nekaterimi drugimi velikimi gospodarji, da bi mu delali družbo. Pri mizi je vladalo najprijetnejše ozračje. Po nekaj napitnicah se je dvignil tudi don Bosko in prosil za besedo, začel je z opravičilom, da bo navedel nekaj neprimernege. Vsi so ga spodbujali, naj govori. »Prav,« je povzel, »mi boste pač oprostili. Ker smo že pogledali malo bolj globoko v kozarec, lahko stopimo tudi malo čez ograjo. Čujte, kaj mi je prišlo na misel, ko sem gledal pred seboj predstavnike te doline. Menim, da bi dolina Sauvebonne zaslužila, da bi imela poseben delež pri gradnji sirotišnice, katere vogelni kamen smo včeraj blagoslovili. Vaša naloga bi bila, da bi dokončali zidavo in tako sirote spravili pod streho. Predlagam vam, da bi na vaše stroške naredili streho naše hiše. Kaj pravite k temu?«

»Sprejeto,« so v zboru zaklicali povabljeni. »Če je tako,« je dejal don Bosko in dvignil kozarec, »potem napijamo Navarru in na zdravje njenih darovalcev.«

Zvečer 4. marca ga dobimo v Cuersu, kjer ga je prebivalstvo veselo pozdravilo. Šel je z namenom, da bi se ustavil za 14 ur, vendar je bilo toliko obiskovalcev, da je ostal do jutra 6. marca. Od tod se je odpravil v Brignoles, kjer so ga prav tako navdušeno pozdravili. V obeh krajih je zvečer imel konferenco o salezijanskih ustanovah in je naslednje jutro priporočil gradnjo cerkve Srca Jezusovega. Ena izmed gospa iz Brignolesa se je spominjala njegovega obiska februarja 1881

in je pisala njegovemu nasledniku:³⁰ »Videli smo ga od blizu, Bil je miren in tih kljub velikemu številu ljudi, ki so čakali na sprejem. Blagoslovil je vso našo družino in se šalil z otroki, jim dajal svetinjice in jih božal. Izrazila sem mu svoje želje, da bi mu pomagala pri njegovem delu. Odgovoril mi je: »Moji ptički imajo dober tek in je treba veliko denarja, da jih nahranimo.« Obljubila sem mu, da bom dala svoj delež, in od takrat šivam perilo in ga pošiljam v Navarre. Od časa do časa napravi župnik nabirko in zbrano pošiljamo v La Navarre ali v Saint-Cyr. Žalosti me samo, da nisem bolj premožna, da bi lahko storila več.«

Po pričevanju te gospe don Bosko tedaj v Brignolesu še ni bil poznan in le skromno obvestilo je naznanjalo njegov prihod. Pa vendar, me je vpraševala gospa, kako je bilo to, da je v trenutku, ko je don Bosko stopal na prižnico, bila cerkev polna? Toliko ljudi nisem nikdar videla. Nabirka je prinesla tisoč dvesto frankov, medtem ko so nabirke, ki so jo prirejali vsako leto v korist domačega kraja, navrgle od šestdeset do sto dvajset frankov. Drugo jutro je pri maši govoril o cerkvi Srca Jezusovega, in čeprav ni nihče pričakoval nabirke in je bilo malo navzočih, je nabral še približno štiristo frankov *ce qui était prodigieux* [kar je bilo nekaj čudnega], je pripomnila dobra sotrudnica.

Dne 7. marca ob petih popoldne je prišel v Fréjus, od tam pa proti popoldnevu v Nico. Zavetišče Saint-Pierre je še naprej uživalo velik ugled v mestu. Pri splošnem zboru Družbe sv. Vincencija Pavelskega v škofijski palači, ki se ga je udeležilo kakih sedemdeset oseb, je gospod Beaulieu podal pregled dela, ki so ga opravili člani združenja, in ko je začel govoriti o zavetišču, je odprl oklepaj: »Jaz,« je dejal, »ne morem izreči tega imena, ne da bi takoj pomislil na ustanovo, ki jo je med nami priklical v življenje don Bosko. Ni moja naloga, da bi o tem govoril, vendar se ne morem odreči želji, da mu ne bi tako mimogrede poslal svojega pozdrava. Zavetišče Saint-Pierre se vedno bolj razvija. Delo svetnikov ne pozna ovir in videli boste, da bo napredovalo kljub težavam, na katere bi mogel naleteti.«³¹ Dva dni po teh besedah, ki so jih vsi z odobravanjem sprejeli, je don Bosko zmagoslavno vstopil v zavod. Škoda, da nam naši arhivi nič ne poročajo o času, ki ga je prebil tam.

V škofijskem procesu³² beremo o nadrobnosti, ki jo je povedal don Giulio Barberis, ki pravi, da je dobro poznal človeka, od katerega je slišal to pripoved. Don Bosku se je na dvorišču predstavil fant, ki ga še nikdar ni videl. Blaženi ga je pogledal, mu položil kazalec na čelo in mu po tiho dejal: »Tukaj notri je nekaj,

³⁰ Pismo madame Lambot-Miraval don Rui, Brignoles, 22. februar 1891.

³¹ *Rapport sur les Œuvres de la Société de Saint-Vincent de Paul à Nice*. Nice, Patr. St-Pierre, 1882. str. 18. Leta 1883 so v Nici obhajali petdesetletnico ustanovitve Konference sv. Vincenca Pavelskega in so objavili zgodovinsko poročilo, ki na dolgo opisuje odnose med don Boskom in konferencami (*Notices Historiques des Conférences et Œuvres de Saint-Vincent de Paul à Nice depuis la fondation en 1844 jusqu' à 1883 année des nocés d'or de la Société*).

³² *Summ.*, št. XVII. *De donis supernaturalibus itn.*, št. 69.

kar mi ne ugaja. Pridi pozneje k meni v sobo.« Fant je šel in don Bosko mu je razodel vse njegove skrite misli. Ta dogodek ga je tako presunil, da je spremenil življenje, postal salezijanec in obrtni mojster v eni izmed hiš v Franciji.

V potovalnem načrtu, ki so ga poslali don Rui, sta bila tudi Grasse in Cannes. O Grassu nimamo nikakršnega poročila. Iz Cannesa pa imamo zapiske o dogodku, ki ga lahko umestimo v to leto.³³ Po konferenci je neka dvajsetletna angleška gospodična prišla k don Bosku in mu rekla: »Slišala sem, da ozdravljate. Moj oče doktor medicine me je dal zdraviti najboljšim zdravnikom na Angleškem in v Parizu, pa vse skupaj ni nič pomagalo.« Don Bosko ji je odgovoril, da on ne ozdravlja in se tudi na medicinsko znanost ne razume. Tisti, ki dela čudežna ozdravljenja, je Marija Pomočnica, Jezusova mati.

Gospodična je vztrajala, da bi rada prejela milost Marije Pomočnice, ker pa je protestantka, se boji, da ne bo uslišana, zato naj on prosi zanjo. Don Bosko jo je spodbudil: »Čeprav ste protestantka, upajte v Božjo mater. V ta namen vam bom podaril svetinjico. Vzemite jo: opravite devet dni molitev k Mariji Pomočnici in boste ozdraveli.« Nekaj dni pozneje je prišel k don Bosku v Nico oče te gospodične in se mu zahvalil, ker je njegova hči popolnoma ozdravela. Bil je pripravljen plačati vsakršno vsoto denarja. Don Bosko je odgovoril, da ne zahteva ničesar zase, ker je mati Božja Marija tista, ki je ozdravila njegovo hčerko. Če pa bi hotel dati kak dar za uboge dečke, ki jih vzdržuje z javno dobrodelnostjo v svojih zavodih, bi rade volje sprejel; ne zase, to je jasno poudaril, temveč za uboge zapuščene sirote. Anglež mu je dal pet tisoč zlatih frankov.

Še drugo ozdravljenje se je malo prej zgodilo hčerki markize Godemarie iz Lyona. Bolnico, ki je imela različne bolezni, so kot mrtvo truplo pripeljali iz Lyona v Cannes v upanju, da ji bo podnebje v zimskem času prineslo olajšanje. Toda zdravstveno stanje se ji je še poslabšalo tako zelo, da so se starši bali, da jo bodo prej ali slej izgubili. V teh okoliščinah je bolnica prosila za blagoslov don Boska, ki ji je izročil tudi svetinjico Marije. Ko jo je sprejela, se ji je zdravje takoj začelo popravljati. Za praznik Marije Pomočnice je bila že toliko boljša, da se je prišla zahvalit v njeno svetišče v Turin.³⁴

Največjo pozornost pa je vzbudil naslednji dogodek. Ko je don Bosko končal kosilo pri družini, ki ga je gostila, je šel obiskat zavetišče Srca Jezusovega. Tam je pri vratih naletel na neko gospo, ki je žalostno jokala zaradi silnega zobobola. Don Bosko jo je blagoslovil in ji izročil svetinjico Marije Pomočnice. Zadržal se je, kolikor je bilo potrebno, nato pa je stopil k sestram za pridigo. Tu pa je zagledal celo vrsto pokritih kočij s strežniki v livrejah. Odprli so vrata in znašel se je pred čudnim prizorom. K njegovim nogam je pokleknila množica

³³ Duhovnik Carlo Moro je don Lemoyneu ustno poročal (prim. MB XIV, str. 414 [BiS XIV, str. 267]), on pa je vse zapisal.

³⁴ *Salezijanski vestnik*, junij 1882.

ljudi in ga je prosila za blagoslov. Bili so to slepci, hromi, gluhi, nemi, jetični in drugi bolniki vseh vrst. Eni so jokali, drugi so se smejali in kričali in don Bosko jih je blagoslavljajal. Toda zakaj takšen zbor pri teh sestrah? Predstavnica je rekla don Ronchailu, ko se mu je lahko približala: »Gospodična Rohland je tukaj v hiši in bi želela govoriti z don Boskom.« Skrivnost se je začela počasi jasni. Toda za nas je nujno, da slišimo, kaj se je zgodilo prej.

Pred štirimi dnevi je bil don Bosko v protestantskem hotelu Bel Air, v katerem je mrgolelo protestantov. Hotel je obiskati gospodično Rohland, dvaindvajsetletno Poljakinjo. Ona, njen brat in še neka gospa so tam bili edini katoličani. Revica je dve leti trpela zaradi hrbtenice in se ni več mogla gibati, kaj šele hoditi, morali so jo prenašati z ležalnika na posteljo in s postelje na ležalnik. Poklicali so don Boska, ki jo je blagoslovil, ji naročil nekaj molitev, ki naj bi jih opravljala do nekega določenega časa, zdi se, da do praznika sv. Petra. Pri obedu ji je dejal: »Vaše ozdravljenje je odvisno od vaše vere.«

»Toda moja vera je velika,« je odvrnila.

»Prav,« je odgovoril don Bosko, »če imate vero, boste ozdraveli.«

Protestanti, radovedni, zakaj je neki duhovnik vstopil v njihovo stanovanje, so kmalu odkrili vzrok. Zato so se pošteno norčevali iz blagoslova in pričakovane ozdravljenja in iz katoliškega praznoverja. Vendar niso bili prostaški. Med njimi je bil tudi neki evangelijski duhovnik.

To se je zgodilo 17. marca. V soboto je bolničarka, ki je skrbela za bolnice, slišala v njeni sobi korake, kar jo je močno presenetilo. Zbala se je, da se je v sobo prikradel tat. Prihitela je pogledat, bolnica se je sprehajala sem in tja, po sobi in se iz previdnosti opirala na palico. Ženska je od presenečenja zakričala. Na krik je prihitel najprej protestantski duhovnik, ker se je bal, da se je bolnici kaj pripetilo. Ko pa je videl, kako se je sama od sebe gibala in hodila sem in tja, je bil ves iz sebe. V eni uri so se vsi presenečeni prebivalci hotela zbrali v sobi, medtem ko je gospodična vsa vesela in srečna vsem pripovedovala: »Ozdravljena sem.«

Prav takrat je don Bosko maševal pri sestrah 'pomočnicah'. Dekle je poslala svojega brata poklicat don Boska, ne da bi mu povedal, kaj se je pripetilo. Odgovorili so mu, da mora don Bosko odpotovati v Nico, da pa se bo vrnil k istim redovnicam za pridigo v ponedeljek 21. marca ob treh popoldne. Tistega popoldneva se je gospodična pol ure pred tretjo odpravila k sestram in pred očmi vseh hodila brez težave. Ko so ljudje, ki so jo poznali, videli, kako je hodila po trgu, niso mogli verjeti lastnim očem. Novica o čudežnem dogodku se je razširila po mestu, kakor tudi vest, da bo don Bosko tistega popoldneva ob treh prišel k sestram 'pomočnicam'. To je bil razlog za zbor množice bolnikov in zdravih pri sestrah.

Ko je don Bosko slišal poročilo, je stopil naproti Rohlanovi, ki je šla proti

njemu. Toda ko jo je zagledal, se je zdelo, da ga nekaj moti. Vprašal je: »Kaj počnete tukaj?«

»Prišla sem se vam zahvalit za ozdravljenje in da bi poslušala pridigo.«

»Ne, nikakor! Vrnite se domov. Mogoče pa niste še popolnoma ozdraveli in bi se vam mogla bolezen ponoviti. Nikakor ni pametno, da ostanete tukaj.«

»Pa če vam pravim, da sem popolnoma zdrava.«

»Ali se ne bojite, da skušate Boga?«

»Oh, pustite to. Sva ga že skušala oba, jaz in vi.«

Po pridigi in blagoslovu je ostalo še tri četrt ure prostega časa. Don Boska so ljudje tako obdali, da je moral uporabiti vse spretnosti, da si je utrl pot. Zdelo se je, da je blaženi ves iz sebe. Mnogi gospodje so mu hoteli izročiti darove in so mu stiskali v roko bankovce in spremljevalec je moral biti pozoren, da jih je sprejemal, kajti če bi padli na tla, bi jih pohodili ali bi se izgubili.

Ko se je množica malo razredčila in je bil don Bosko že skoraj pri vratih, je vsa žareča od veselja stopila predenj gospa z zobobolom in rekla, da so po Boskovem blagoslovu popustile bolečine. Glas se je raznesel po vseh sobanah, navdušenje se je spet dvignilo in odhod se zakasnil. Don Ronchail je uporabil vse sile, da ga je iztrgal iz objema toliko teles, medtem ko je on presunjen in brez sape po tiho ponavljal: »*Dieu soit béni en toutes choses!*« [Bog naj bo hvaljen v vseh stvareh].

Kakor je pač Bog hotel, so končno prišli na postajo, kjer je don Ronchailu komaj uspelo, da ga je potisnil v enega izmed vagonov, nakar je vlak takoj odpeljal. Don Bosko je bil še malo osupel, nato pa je počasi prišel k sebi in vprašal: »Kaj se je zgodilo?« »Don Ronchail mu je v kratkih besedah opisal dvoje ozdravljenj, on pa je pobesil glavo in s solzami v očeh ponovil: »*Dieu soit béni en toutes choses!*«³⁵

Tako so prišli v Nico. Don Rua je na procesu pričal, da je dva meseca pozneje videl Rohlandovo, ki je z romarji prišla v Turin in tako izpolnila, kar je obljubila don Bosku, da bo za praznik Marije Pomočnice prišla v njeno svetišče.

Don Bologna, ki smo ga v dokumentih tega časa srečali samo enkrat, se nam pojavi v pismu, ki mu ga je don Bosko poslal za njegov godovni dan.

San Giuseppe, 82–Nica

Predragi don Bologna!

To so prve besede, ki jih lahko pišem po dveh mesecih. Prejel sem pismo od madame Prat in sem ji že odgovoril. Ponavlja obljubo, da nam bo dala 15 frankov za veliko

³⁵ V našem arhivu hranimo poznejše poročilo don Ronchaila, ki mu je spomin že malo odpovedal, ker postavlja dogodek v leto 1881, čeprav se je to zgodilo 1882. Zelo na kratko poroča o tem *Gazette du midi* [Poročevalka Juga] 27.–28. marca 1882 v dopisu iz Cannesa 25. marca. Poleg tega *Salezijanski vestnik* junija 1882 poroča o prihodu gospodične v Turin za praznik Marije Pomočnice in pravi, da je prejela milost prejšnjega meseca marca. Gospe Pomočnice skrbno hranijo amikt, ki ga je uporabil don Bosko, ko je daroval sveto mašo v njihovi kapeli.

noč in drugih 20. septembra, na kar lahko računate. Pogosto obiskujte gospodično Du Gaz, nič je ne prosite, temveč samo povejte, da plačujete svoje dolgove itn.

Nismo imeli priložnosti, da bi govorili o zadevah hiše in Družbe. Potrpljenje!

Povedal ti bom nekaj stvari, ki jih lahko poveš tudi don Alberi.

1. Ko inšpektor biva v kateri izmed hiš, ima oblast ravnatelja, kadar ni odsoten. Ravnateljev namestnik ga nadomešča kakor v Alassiu, delal bo vse, vendar vedno v soglasju z inšpektorjem.

2. Moralna, verska, znanstvena, šolska, zdravstvena skrb sobratov salezijancev je na poseben način izročena inšpektorju: zato mora imeti moralne konference, sprejemati mesečna obvestila, jih spovedovati itn.

3. Tudi skrb za sestre je naložena inšpektorju.

4. Ko smo stvari tako uredili, bo ravnatelju lažje izpolnjevati redna opravila Oratorija sv. Leona.

5. Izhodišče vsega dela je v tem, da ravnatelj potrpežljivo in poln ljubezni pogosto govori z inšpektorjem in se z njim posvetuje o vsem, kar je treba storiti.

Nimam časa, da bi pisal don Alberi, toda ti mu sporoči vse, kar sem ti povedal. Ko bosta vse dobro preudarila, mi sporoči svoja opažanja, ki se ti zdijo potrebna in koristna za dober potek dela v hiši, ki mora postati zgled za vse druge salezijanske hiše. Pojdi in obišči madame Brouchier in ji povej, da jo vsak dan priporočam pri sveti maši, ona pa naj veliko moli zame.

Bog naj te blagoslovi, dragi don Bologna. Bog naj blagoslovi tebe, don Albera, naše sobrate, Borghija in vse gojence. Amen.

Ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO³⁶

Kakor je imel navado, je v Nici voščil za god velezaslužni gospe Matildi Sigismondi iz Rima.

Velezaslužna gospa Matilde!

Vesel praznik! Ne morem vam pisati kaj več. Vendar se vas spominjam. Bog naj vam podeli trdno zdravje in vas ohrani v svoji sveti milosti. Upam, da vas bom mogel prve dni aprila pozdraviti, velezaslužna gospa Matilde, vašega dragega gospoda Alessandra in spoštovano družino v Torre de Spechi. Bog naj vas vse blagoslovi. Imejte me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Nica, 82

Ko se je bližal konec bivanja v Franciji, je nameraval takoj nadaljevati pot v Rim. Zato je z očetovskim pismom poklical iz Oratorija don Berta, ki naj bi prevzel mesto francoskega tajnika.

³⁶ Preden je odpotoval iz Marseille, je zapustil za don Bologno naslednje spomine:

Okno in kolo med kuhinjo in obednico.

Za zajtrk kavo in mleko.

Za malico samo kruh in nič drugega.

Reden kapitelj.

Gojenci naj ne hodijo v šolo k teologiji.

Dragi moj don Berto!

Upam, da bom proti koncu tega tedna razpel jadra za vrnitev v Italijo, in zato potrebujem svojega italijanskega tajnika. Ne vem, kako je kaj s tvojim zdravjem, ker mi nisi nič poročal, vendar pa želim, da ti prevzameš to vlogo, če so se le popravile težave s prsmi in če nimaš nobene druge bolezni, ki bi ti onemogočala to službo. Nimam časa, da bi ti pisal več. Odgovori mi v Nico.

Pozdravi moja prijatelja Franchina in don Ottonella.³⁷

Bog naj te blagoslovi, dragi moj don Berto, Bog naj ti podeli trdno zdravje, da mi boš mogel pomagati pri delu za večjo Božjo slavo.

Moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Nica, 19. marec 1882

V potopisu ni omenjen Mentone, vendar je gotovo, da je tam prebil en dan po svojem odhodu iz Nice, in sicer v vili Imberti pri gospodu Saint-Genestu, znanem dopisniku francoskih časopisov. Don Bosko je obiskoval najbolj obiskane kraje na Azurni obali, kajti kot smo že omenili na drugem mestu, je tukaj v zimskem času živelo veliko bogatih ljudi, tako Francozov kot tujcev, od katerih je znal izvabiti lepo podporo. Menimo, da je zelo verjetno, da ga je gospodu Saint-Genestu predstavil grof Du Bourg, ki ga je srečal v Toulousu, kjer sta bila tako prvi kakor drugi tesno povezana z De Maistrovimi. Ta gospod Saint-Genest je 1883 prišel v Oratorij v upanju, da bo dobil don Boska. Toda don Bosko je bil v Parizu in je iz Turina poslal dolgo poročilo Figaru,³⁸ iz katerega povzemamo odstavek, ki se nam zdi primeren. V tem svojem prvem srečanju z Božjim služabnikom je časnik pisal: »Tedaj nisem imel časa, da bi spoznal odličnost osebe, ki sem jo sprejemal, vendar je bila zato bolje poučena množica. Vse od njegovega prihoda v Villo Imberti so ga ljudje čakali pri ograjnih vratih, da bi ga prosili za blagoslov. Priznati moram, da v prvem trenutku izraz obraza in svetnikova pojava nista naredila name nikakršnega vtisa. Toda don Bosko ni to, kar se vidi na prvi pogled. Pri kakršnem koli razgovoru, ki ga začne, ima sogovornik pomembnejše mesto kot on. Ker se le s težavo izraža v francoščini, ostaja v senci. Potem pa počasi in po tiho izrečene besede posvetijo kakor bliski in bliski se množijo. Kar nenadoma vsi umolknejo in poslušajo samo njega. Tedaj tisti, ki ga opazuje, ugotovi v njem tip človeka, ki ga je Bog ustvaril za nekaj [...]. Najbolj pa na človeka naredi vtis nežnost nasmeha, prebrisano oko, videz nenavadne dobrote in nepremagljiva volja.«

Ko so videli, s kakšnimi izrazi naklonjenosti dobro francosko plemstvo sprejema don Boska, je to dražilo oči in ušesa republikanske policije, ki je, kakor se zdi, poslala poročilo vladi, ki je potem ukrepala. Tako je pariški dopisnik

³⁷ Prim. naprej, str. 548.

³⁸ Pariški časopis je članek objavil 18. maja 1883 z naslovom »Dom Bosco«.

nekega proticerkvenega turinskega časopisa³⁹ telegrafiral: »Pariz, 24. aprila, ob sedmih popoldne. Vlada je ukazala prefektom v Nimesu, Toulonu in Marseillu, da naj nadzorujejo duhovnika don Boska iz Turina, ki pod pretvezo, da zbira prispevke za spomenik Pija IX. s političnimi nameni navezuje stike s predstavniki reakcionarnih strani.« Ukaz za nadzor je prišel tako pozno, ker so preverjanje poročil in ustrezne raziskave vzele veliko časa, kar je pomenilo poditi se z vozom za zajcem. Vendar se je don Bosko zaradi posebnega nadzora, ki ga je bil deležen, čutil tako malo ogroženega, da se je 1883 vrnil in se prikazal pred najvišjim predstavnikom vlade pri belem dnevu v Parizu.⁴⁰

³⁹ *La Gazzetta del Popolo*, 25. april 1882. *L'Unità Cattolica* mu je 26. aprila ostro odgovorila. Članek je prinesel tudi *Salezijanski vestnik* v majski številki.

⁴⁰ Ta dogodek je profesorju Alessandru Fabru, nekdanjemu gojencu Oratorija, navdihnil humoristični nagovor, ki so ga natisnili z naslovom *Don Boskova politika*. Ko se dela, kot da bi obtožbo vzel zares, da je don Bosko politikant, kar so mu očitali tudi turinski časopisi, pravi: »In mi, mi trikrat nesrečni, ki smo toliko let živeli skupaj s tem skrivnostnim človekom; mi, ki smo tisočkrat poslušali besed krščanske ljubezni; mi, ki bi lahko tisočkrat odkrili njegove skrivne politične spletke v korist žalostne politike, pred katerimi trepetajo velikani vsega sveta; mi, nesrečne pare, ki se nismo ničesar zavedeli. Mi prismuknjenci, ki smo bili prepričani, da je edina don Boskova politika bila in je, kaj bi kuhali v navadnem oratorijskem piskru, in kako bi nas usposobil za pridne in uspešne delavce v gospodovem vinogradu. Kako nas je glas tega velikega učitelja vabil, da bi mu pomagali pri njegovem težkem apostolatu, kako je v srca tisočev in tisočev gojencev, ki so prihajali, se pri njem ustavili in ga zapuščali, vlival pogum in jim dajal blagoslove miru in strahu pred slabim. Ponavljam, mi, trikrat nesrečni, ki nismo mogli v tem don Boskovem prizadevanju za naše dobro videti iskanja uresničitve njegovih političnih ciljev.«

17. POGLAVJE

SKOZI LIGURIJO IN TOSKANO V RIM IN IZ RIMA SKOZI ROMANJO V TURIN

TO JE LETO DON BOSKOVIH konferenc sotrudnikom in prijateljem njegovih ustanov. Veliko več, kot smo jih mi navedli, je imel v Franciji. Ko se je vrnil domov, je začel potovanje po Italiji, kjer je v osmih mestih neutrudno ponavljal *quod superest date eleemosynam*. Ko se je potem vrnil v Piemont, je nadaljeval *opportune et importune* z isto pesmijo. Noben drug svetnik ni uporabil toliko svoje moči in časa za javno in zasebno prepričevanje, da je miloščina dolžnost, težka dolžnost; in to ne miloščina v kakršni koli meri, ki jo narekuje sebičnost, temveč v mejah, kot jih narekujejo lastna sredstva. To je bil prvi apostolat, kot ga je brez kakršnega koli ozira na ljudi na tisoče načinov in – lahko rečemo – z Božjim blagoslovom, ki so ga potrjevali čudeži, opravljaj štirideset let.

Ker je nujno potreboval počitka, se je po vrnitvi v Italijo zaprl v Genovi v palačo gospe Ghigliani.¹ Tja sta ga 30. marca šla pozdravit don Berto in don Lazzaro, ki sta prišla v Sampierdareno 29. marca. Don Lazzaro mu je prinašal don Ruova uradna poročila. Da bi ga seznanil z bolj občutljivimi zadevami, je prišel pred njim don Bonetti,² kajti don Bosko je imel namen nadaljevati pot v Rim.

V Genovi je končal pripravo za prvo konferenco v glavnem mestu Ligurije. Sotrudnike je v kratki okrožnici z datumom 29. marca povabil v Sampierdareni: »Večkrat ste sotrudniki in sotrudnice v Liguriji slišali govoriti ali ste brali o konferencah za salezijanske sotrudnike v raznih krajih. Letos mi je v veliko zadoščenje, da vam sporočamo, da bo prvo zborovanje te vrste v mestu Genovi, v San Cyru, v četrtek 30. tekočega meseca marca.« Dodal je še, da povabilo velja tudi za vse tiste, ki bi želeli spoznati to versko združenje, in naznanil, da bi nabirka šla v korist zavetišča sv. Vincencija, ki je v veliki denarni stiski.

¹ Prim. zgoraj, str. 297–298.

² Prim. zgoraj, 6. poglavje.

Tiste dni je prisrčno povabilo nadškofa msgr. Salvatoreja Magnasca klicalo don Boska v nadškofijsko palačo ob času kosila. Spremljal ga je don Bonetti, ki se do poznega popoldneva ni več ločil od njega. Takoj je sestavil obširno poročilo in ga takoj izročil tiskarjem za prihodnjo številko *Vestnika*, ki naj bi izšel prve dni aprila.

Don Boska je čakala nadškofova kočija in ga odpeljala v baziliko, ki je bila že nabito polna ljudi. Novico o konferenci je sporočil *Cittadino*, genovski katoliški časopis. Tudi postni pridigarji so o tem govorili s prižnic. Običajni razpored je bil kot vedno natančno izdelan in je veljal tudi za v prihodnje. Podajamo glavne misli nagovora. Bog hoče, da vsak skrbi za svojega bližnjega. Danes so te skrbi potrebni zlasti ubogi in zapuščeni dečki. Sredstva, s katerimi skrbimo zanje, so praznični oratoriji, večerne šole za rokodelce, dnevne zastonske šole, nedeljski katekizem, ustanove za iskanje delovnih mest in zlasti zavetišča. Zavetišče sv. Vincenca Pavelskega, njegova zgodovina in potrebe. Dolžnost in količina miloščine. Ker je ta točka naredila največji vtis, prinašamo povzetek iz aprilskega *Vestnika*.

Bog je ustvaril reveža, da si z vdanostjo v Božjo voljo in potrpljenjem služi nebesa. Prav tako je ustvaril bogatega, da se zveliča z deli krščanske ljubezni in z miloščino. Nekateri menijo, da lahko uživajo sami zase imetje, ki jim ga je Gospod podelil, da ga lahko hranijo sami zase in ga množijo, da ga uporabljajo, kakor se jim zdi, ne da bi kaj odstopili revežem. Drugi menijo, da storijo zadosti, če odstopijo kak denarček ali dajejo kako pomoč ubogemu revežu. To je velika zmota. Jezus Kristus ukazuje miloščino Quod superest, date eleemosynam! Dajati miloščino od česa? Od tega, kar vam preostaja od vašega poštenega vzdrževanja.

Nihče naj mi ne govori, da je to nasvet in ne dolžnost. Z evangelijem v roki vam odgovarjam, da je nasvet, da zapustimo vse in postanemo prostovoljno ubogi kakor redovniki. Je pa dolžnost in zapoved, da dajemo miloščino od tega, kar je odveč. Quod superest, date eleemosynam! Te besede niso moje, temveč Jezusa Kristusa, ki nas bo sodil in pred čigar sodnim prestolom ne bo izgovorov ne praznih razlogov.

Da miloščina ni samo svetovana, temveč zapovedana, nam Božji učenik kaže zlasti s priliko o bogatašu in ubogem Lazarju. Bil je bogataš, pravi Jezus Kristus, ki je uporabljal svoje imetje za obilne pojedine in drage obleke, istočasno pa ga je ubogi revež prosil vbogajme, da bi si utešil glad. Nič mu ni hotel dati. Čez nekaj časa sta oba umrla. Umrl je revež in angeli so ga ponesli v Abrahamovo naročje. Umrl pa je tudi bogataš. In kakšna usoda ga je čakala? Naj vam pove sam Jezus. Umrl je tudi bogataš in bil pokopan v pekel, mortuus est dives et sepultus est in inferno. In zakaj? Ker je preklinjal? Ker je nečistoval? Ker je bil krivičen in je kradel? Evangelij ne pravi drugega, kot da je bogataš užival svoje imetje, ne da bi ga delil z ubogimi. Induebatur purpura et bysso et epulabatur quotidie splendide [Oblačil se je v purpur in se vsak dan bogato gostil]. Kaj naj povem še drugega, da vam pojasnim, da Bog za vsako ceno zahteva, da mora bogataš dajati vbogajme in je usmiljen do ubogih.

Mogoče bodo nekateri ugovarjali, češ da so to zelo zahtevne in hude stvari. Imate

prav in meni je hudo, da sem to omenil prav vam, ki si tega sploh ne zaslužite. Rad bi pa spomnil določene gospode in gospe, ki jih pa ni tukaj, da vzdržujejo več parov čistokrvnih konj, pri katerih bi lahko prihranili lepe denarce, ne da bi pri tem trpelo njihovo dostojanstvo. Določenim gospodom in gospem, ki razmetavajo denar za pojedine, kosila in večerje, obleke, plesne prireditve, gledališče in tako naprej, medtem ko bi z malo bolj krščanskim življenjem lahko priskočili na pomoč toliko revežem, obrisali solze toliko potrebnim, rešili toliko duš. Da, tem bi bilo treba glasno oznaniti besede Jezusa Kristusa: umrl je bogataš in bil pokopan v pekel. Vam pa ponavljam lepe obljube tistim, ki delajo dobra dela in ki krščansko uporabljajo svoje imetje, ki podpirajo dobrodne ustanove. Dajte in se vam bo dalo, pravi Gospod. In kaj vam bo dal? Stoterno na tem svetu in večno življenje na onem svetu.

V nadaljevanju je razglasil poseben papežev blagoslov vsem navzočim in pozval vse katoličane, da bi se prebudili in podprli dobrodne ustanove, ker tako mestne kakor škofijske ustanove propadajo zaradi pomanjkanja sredstev. Nadškof se boji, kajti imetje lahko štejeemo za ključ, ki nam odpira nebesa in zapira pekel. Njegovi poslušalci naj bi si s svojim imetjem pridobili prijatelje, ki bi jih v trenutku smrti prišli čakati k nebeškim vratom, da bi jih popeljali v večno veselje večnih bivališč.

Člani katoliške mladine *Gioventù Cattolica* so se razkropili med množico in pobirali darove. Ko je don Bosko stopil s prižnice, so se ljudje zgrnili okoli njega, mu skušali poljubiti roko in mu povedati kako besedico. Nekateri so pred njim pokleknili in ga prosili za blagoslov. Nato je moral nekaj ur ostati v zakristiji, da so ga mogli vsi videti in z njim govoriti. Preden je nadškof odšel, ga je hotel še pozdraviti in mu čestitati. Nabirka je navrgla več kot tisoč lir, več kot dva tisoč lir so mu dali *na roko*.

Dne 31. zjutraj je daroval v Sampierdareni sveto mašo za dobrotnike, kakor je obljubil. Veliko se jih je udeležilo maše in prejelo sveto obhajilo. Po maši je bila že običajna gneča, ki je trajala vse do kosila in se nato nadaljevala do večera. Za nas sta pomembna zlasti dva obiskovalca.

Prvi je bil neki genovski kanonik. Don Boskov nauk o miloščini se mu je zdel prestrog. Pogovor o tem bi mogel koristiti eni in drugi strani. S tem namenom je prišel k njemu. A ko sta začela govoriti, ni bilo več konca ne kraja, tako da so ljudje, ki so čakali, da bi prišli na vrsto, začeli godrnjati in so svoje nezadovoljstvo povedali ravnatelju. Od časa do časa je don Belmonte stopil k vratom in dal vedeti, da je že čas, da pridejo na vrsto tudi drugi. Tako je lahko videl kanonika, kako je s sklonjeno glavo vdan poslušal don Boskove razloge. Končno je odšel, vendar je bil tako zmeden, da ni našel niti pravega hodnika niti pravih stopnic. Približal se mu je ravnatelj in mu z vso ljubeznivostjo pokazal vrata k stebrišču. Ko se je poslovil, je pustil bogat dar.

Drugi obiskovalec je bil sveti mož kapucin, katerega je zadeva miloščine vodila k zelo resnemu sklepu. Don Bosko je vedel, da je bil dobri pater spo-

vednik nekega plemenitega Genovčana, že v letih, brez otrok in večkratnega milijonarja. »Kako to,« ga je vprašal don Bosko, »da ta gospod ne daje miloščine sorazmerno s svojim položajem?«

»Vsako leto da revežem dvajset tisoč lir.«

»Samo dvajset tisoč lir? Če hoče ubogati Jezusa Kristusa, bi moral sorazmerno s svojim bogastvom darovati vsaj sto tisoč lir na leto. Kaj misli narediti s svojim denarjem?«

»Razumem. Vendar ga ne morem prepričati, da bi dal več.«

»Pa vendar mora priznati svojo dolžnost in izpolniti svoje obveznosti.«

»Ne vem, kako bi ga mogel prepričati. Kaj bi storili vi, če bi bili na mojem mestu?«

Rekel bi mu, da ne nameravam iti v pekel zaradi njega in da naj gre kar sam. Nato bi mu naložil, da bi dajal miloščino glede na svoj položaj, ker se ne bi več čutil odgovornega za njegovo dušo.«

»Prav. Povedal mu bom,« je obljubil dobri redovnik.

Kakor je povedal, tako je tudi storil. Ker je že dvajset let bil deležen njegovega zaupanja, mu je z evangelijsko preproščino povedal svoje mnenje. Toda ta je ostal gluha, odslovil ga je kot spovednika in bil užaljen zaradi njegove krščanske odkritosrčnosti.«

Neki drug dogodek, ki se je zgodil prejšnjo jesen, nam je še boljše pojasnil don Boskovo misel v tej zadevi. Delovodja Borgo, velik prijatelj Božjega služabnika, je bil stalen dobrotnik zavetišča sv. Vincencija. Posodil je velike vsote denarja, ne da bi zahteval obresti. Zastonj je izdelal načrte, zastonj je opravil dela in zastonj nadzoroval gradnje v zavodu. V svoji hiši je hranil dragocenosti in drage obleke svoje žene, ki je umrla že pred dvajsetimi leti. Ko sta mimogrede govorila o tem, je omenil, da bi rad kaj več storil za večni pokoj njene duše.

»Toda kaj dela vsa ta reč v vaši hiši? Res je popolnoma nesmiselno vse to hraniti doma, medtem ko je potreba po dobrotah tako velika.«

»Kaj mi svetujete?«

»Vzemite vse in prinesite v zavetišče. Tako boste najbolje pomagali njeni duši.«

Gospod Borgo je zapustil don Boska vznemirjen in v srce presunjen. Bilo mu je težko to narediti. Hodil je sem in tja, razmišljal, šel domov. Toda don Boskova beseda mu je ostala v duši. Za koliko dobrih sotrudnikov je bila don Boskova beseda glas iz neba! V podobnih primerih, kot je bil prejšnji ali ko so ga prosili za svet ali so se z njim pogovarjali o svoji prihodnosti, se je za trenutek zbral, potem pa v jasnih kratkih besedah povedal svojo misel, ki je imela učinek pravega svetega reka. Naš delovodja je po nekaj dneh, potem ko je slišal, da je don Bosko znova v Sampierdareni, po obisku hiše v La Spezii prišel v zavod in vse tiste dragocenosti svoje žene izročil don Belmonteju, ki jih je prodal in zanje

iztržil nekaj več kot pet tisoč lir.³

Iz Sampierdarene se je don Bosko 3. aprila odpravil v Camogli, kjer so ga pričakovali za konferenco. Dva njegova velika prijatelja, duhovnik Sebastiano Paladino in vitez Bozzo, sta se z dekanom don Candio dogovorila in vse pripravila, tako da ni mogel opustiti obiska in se je na svoji poti v La Spezio ustavil za en dan pri njih.

Ob prihodu ga je ganil ljubezniv prizor. To malo mestece je zgrajeno na skali ob morski obali. Kakih sto otrok se je igralo na obrežju. Ko so zagledali, da je izstopil na trgu pred pomolom, so prekinili svojo zabavo, pritekli k njemu, se zgrnili okoli njega, mu poljubljali roke in z največjim zaupanjem govorili o svojih stvareh, kakor če bi ga že dolgo poznali. Brez dvoma so vedeli, kdo je duhovnik. Bilo je občudovanja vredno, kako so ga spremljali in ga vsi prevzeti gledali. To je toliko bolj čudno, ker Ligurijci nikakor niso zaupljivi. Tudi otroci ostajajo brezбриžni pred osebami, ki jih še nikdar niso videli. Don Bosku je ta zaupljivost nadvse ugajala.

Popoldne je obiskal svetišče Matere Božje v Gozdu in preložil konferenco na pozno popoldne, ko so bili ljudje manj zaposleni. Toda želja, da bi videli in slišali don Boska, je bila tako velika, da niso čakali na določeno uro; ljudje so že veliko prej napolnili prelepo župnijsko cerkev. »Odmolili so rožni venec in odpeli litanije,« tako piše don Belmonte,⁴ »nato je naš preljubi oče začel svojo konferenco s prižnice. Videlo se je, da je ves ganjen, ko je videl tako množico ljudi, ki so vsi viseli na njegovih ustnicah in niso skoraj niti dihali. Zlasti otroci so bili nadvse pozorni in so bili kakor začarani od don Boskovih besed.«

Ponovil je tisto, kar je povedal v Genovi, in zelo pohvalil dekana in duhovščino, ki se tako zavzemata za župnijo in za salezijanske sotrudnike. Potem ko se jim je zahvalil in prosil še za nadaljnjo pomoč, je razložil besedo sotrudnik, opisal nevarnosti, ki pretijo zapuščeni mladini, in podal načine, kako je mogoče odpraviti nevarnosti. Prikazal je začetke Oratorija, nakazal prednosti prostorov za razvedrilo in govoril o salezijanskih domovih, koliko jih je, o njihovi dejavnosti v obrtnih šolah, vojski, pri šolanju in cerkvenih poklicih. Ker vse to zahteva velika sredstva, je prosil za pomoč Camogličane in se jim zahvalil za vse, kar so do sedaj storili na tem področju. Nazadnje je govoril o dolžnosti darovanja miloščine.

Zadovoljen z nabirko je obljubil, da bo naslednjega dne daroval sveto mašo za camoljiške sotrudnike in jim kaj povedal o cerkvi Srca Jezusovega v Rimu. Naslednji dan se je zbralo toliko ljudi kot prejšnji večer. Potem ko je predstavil zgodovino cerkve, je pokazal, kako nujno potrebno je, da ob cerkvi zraste tudi

³ Don Bosko je bil v Liguriji jeseni za duhovne vaje, kot je razvidno iz dveh pisem na koncu zvezka. O tem obisku ne vemo drugega kot o tem dogodku.

⁴ Pismo don Bonettija, Camogli, 4. april 1882.

zavetišče za kakih petsto dečkov, saj je mladina tistega okoliša bila v nevarnosti, da bo izgubila vero. Pripovedoval je, kako je naletel na več igrišč, ki so jih odprli protestanti, ter obiskovali fantje in dekleta, za katere je menil, da so protestanti, pa so bili katoličani, ki so jih tja povabili darovi v hrani, obleki in denarju. »Če se katoličani,« je dejal, »ne bodo zoperstavili takemu početju, bo Rim, glavno mesto katoliškega sveta, postal protestantska trdnjava. Zato je dolžnost vseh katoličanov, da zgradijo cerkev in zavetišče za ubogo mladino.«⁵ Tudi tokrat je zbral lepo vsoto denarja.

»Tukaj kakor drugje,« pripominja don Belmonte, »slovi don Bosko za svetnika in se je zato ob njegovem mimohodu zbira toliko ljudi, da bi ga pozdravili in poljubili roko.« V svojem dnevniku piše: »To je bilo pravo zmagoslavje vernosti. Povsod, kjer se je pojavil don Bosko, se je zbrala nepregledna množica otrok, dečkov in deklic, žensk, moških vseh stanov in vsi so želeli od njega prejeti blagoslov in slišati njegovo besedo.« Don Lemoyne v svojih zapiskih omenja pričevanje don Luxarda, rektorja semenišča in nekdanjega gojenca Oratorija, ki mu je poročal o treh milostih, ki jih je don Bosko izprosil pri obisku bolnikov. Neka jetična ženska in druga, podvržena vrtoglavic, ki so ju razglasili za nezdravljivi, sta opravili po don Boskovem priporočilu devetdnevnic k materi Božji Mariji in sta ozdraveli. Tretja, gospa Bono, je bila hroma na obe roki in jih ni mogla premikati. Don Bosko ji je ukazal, naj naredi znamenje svetega križa, toda ona je rekla, da tega ne more storiti. Božji služabnik je ponovil ukaz. »Saj vendar ne morem,« je odvrnila revica. Tedaj je don Bosko ukazal, naj jo primejo za desno roko in jo v obliki križa vodijo na čelo, ramena in prsi. Poskus je odlično uspel: roke ženske so bile spet zdrave in so take ostale celo življenje.

Ko je odpotoval na pot v La Spezio, je don Bosko imel dve konferenci v nabitto polni novi kapeli: eno zvečer 4. aprila in drugo naslednje jutro. Dne 6. aprila je spovedal sobrate v hiši, podelil vsem obhajilo in maševal pri zaprtih vratih. Proti poldnevu je na poti v Lucco v Pisi srečal ravnatelja don Marenca.

Kako zelo so napredovala dela oratorija sv. Križa! Pred dvema letoma so izražali željo, da bi dobili dom, delavnice in šole, sedaj pa je stal lep konvikt z več kot sto gojenci, tako dijaki kakor rokodelci. Bilo je še veliko novih prošenj, toda prostora je bilo premalo, zato bi bilo treba graditi še naprej. Te tako lepe okoliščine so navdihnile začetek konference, ki jo je imel na veliko soboto in vse povabil k splošnemu sodelovanju za salezijanske ustanove, ki so jih tako uresničevali.⁶

Lahko ima kdo 1.000 frankov in z 800 franki lahko pošteno živi. Dvesto frankov, ki mu ostajajo, sodi pod Date eleemosynam.

⁵ Navedeno pismo.

⁶ *Vestnik*, maj 1882.

Kaj pa nepričakovana nesreča, slaba letina, nesreča pri poslovanju ...? Toda ali boste takrat še pri življenju? In ali vam Bog, ki vam sedaj pomaga, ne bo pomagal, če boste sedaj darovali iz ljubezni do njega? Pravim, da tisti, ki ne daje od odvečnega, krade Gospodu in s sv. Pavlom regnum Dei non possidebit [ne bo deležen Božjega kraljestva].

– Toda moja hiša je revna. Moral bi obnoviti opremo, ki je zelo zastarela in ni več v slogu časa. – Če mi dovolite, bom stopil z vami v vašo hišo. Tukaj vidim zelo iskano pohištvo, na mizi bogat pribor, drugje lepe preproge. Ali ne bi počakali z menjavo teh predmetov, in namesto da bi krasili stene in tla, oblekli toliko ubogih dečkov, ki trpijo mraz in glad, pa so vendar udje Jezusa Kristusa in Božji tempelj? Vidim, da se vse blešči v zlatu in srebru in čudovitih dragih kamnih.

– Vse to je spomin ... Ali boste čakali, da bodo prišli tatovi in vam vse odnesli? Vi tega niti ne uporabljate niti vam ni potrebno. Vzemite te predmete in jih dajte v izkupiček revežem. Darovali jih boste Jezusu Kristusu in si pridobili krono v nebesih. Na tak način ne boste obremenili proračuna niti ne boste ostali brez potrebne.

In glejte: nekaj tisoč zlatih napoleondorjev hranim za primer bolezni. Potem je tu sosed, ki mi gre na živce. Rad bi kupil njegovo hišo. Tako bi moja hiša prišla bolj do izraza. – Toda vse to je odveč, mu rečem, dolžni ste, da vzamete ta denar, ki nikomur ne koristi, in naredite to, kar ukazuje Jezus Kristus. Ga hočete ohraniti? Kar ohranite ga, vendar vedite, prišel bo hudič in iz tega imetja naredil ključ za pekel. Če se hočete izogniti taki nesreči, posnemajte zgled sv. Lovrenca in pomagajte revežem. S tem, da daste svoje imetje revežem, je, kakor če bi ga izročili angelom, ki bodo naredili ključ, s katerim boste odprli nebeška vrata po vaši smrti.

Ta del konference, ki je izšel v *Vestniku*, je globoko pretresel nekega dekana iz Emilije in v spoštljivem pismu je don Bosku izrazil svoje vtise.⁷ Navedeni primeri niso v skladu z obćim naukom, ki so ga učili moralisti, vključno s sv. Alfonzom. »Razumem,« je pisal, da sveti govorec, ki mu je tako pri srcu zveličanje duš in zadeva revežev, ne govori v aritmetičnih in matematičnih izrazih, temveč na *oratorio modo* [govorniški način], s katerim skuša doseči svoj namen. Vendar menim, da se tudi v tem ne sme oddaljiti od resnice in zlasti ne v našem primeru, ko govornik, tako pobožen, tako učinkovit, kar po Božji milosti vi ste, lahko uporabi brez števila drugih sredstev, ki vas privedejo do istih ciljev.« Prav tako ga je skrbela možnost, da bi don Boskove besede kdo hudobno razlagal in bi kak neizkušen spovednik mogel storiti kake napake. To so razlogi, zakaj mu je pisal. Božji služabnik mu je odgovoril z zamudo, vendar mu je odgovoril. V odgovoru se ni več spominjal, da je to konferenco imel v Lucci.

Predragi v Gospodu!

Dolgujem vam odgovor, ki mi ga je vaša spoštovana uglednost z velikim potrpljenjem blagovolila pisati glede priporočila milošćine, ki sem jo omenil v Genovi. Nisem imel časa in sedaj bom namesto preprostega pisma pripravil članek ali celo nekaj člankov,

⁷ Don Raffael Veronesi, Montebudello pri Bazzanu (Bologna), 26. maj 1882.

ki jih bomo priobčili v Salezijanskem vestniku. Vendar bom pisal o stvari, ne da bi imenoval kogar koli.

Zahvaljujem se vam za dobroto in za krščansko ljubezen, s katero ste mi pisali. Vedno mi bo v veselje vsako vaše razmišljanje o naših zadevah.

Naj nebeški blagoslovi pridejo na vas in vse vaše ljudstvo in bodite tako dobri, da boste molili zame, k ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. junij 1882

Napovedani članek je bil dolg⁸ in je nosil naslov *Odgovor na vljudno sporočilo o dolžnosti dajanja miloščine*. Gre za živahen povzetek splošnih mnenj duhovnih učiteljev o tej stvari. Iz sloga članka diha živahni duh urednika časopisa don Bonettija. Don Bosko ga je moral pregledati. Dekan je počakal, da je minilo eno leto, in je potem odgovoril.⁹ Povod mu je dal neki škofijski duhovnik, »zelo spoštovan zaradi pobožnosti in razgledanosti«, po mnenju katerega nauk, ki ga zagovarja *Vestnik*, sovпада z naukom komunistov. Kritika je bila osredinjena na tri točke in se je opirala na priznane moraliste, ki jih nikakor ni kazalo prezreti. Toda za don Boska so v zadevi miloščine bolj kot mnenja moralistov veljali ukazi in pretnje evangelija bogatašem. Zanj sta bili neopravičljivi dve vrsti bogatašev in ju je vzel na piko: zares dobri, ki brez resnega razloga hranijo denar v skrinjah, in manj dobri, ki sicer delijo miloščino, istočasno pa razmetavajo denar za razkošje in zabavo. »Živel sem med reveži in imel priložnost, da sem se srečeval z bogataši, pravi potem 1887¹⁰ [...]. Na splošno sem ugotavljal, da se daje zelo malo vbogajme in da mnogi gospodje zelo slabo uporabljajo svoje bogastvo. Nihče si ne more predstavljati, kako strog obračun bo zahteval Gospod o vsem, kar jim je dal v upravljanje, za pomoč ubogim.« Gotovo mu ni bilo neznano, da teologi po navadi dovoljujejo dva odstotka ali petdesetinko odvečnega od potreb za svoje življenje in stan. Vedel pa je tudi, da je navezanost na zemeljske dobrine veliko zlo, ki onemogoča toliko nebeških darov, pri čemer bi lahko prišlo do hotenega vztrajanja v grehu in s tem milost končnega obžalovanja. Zato je njegova ljubezen za duše, ki ga je navajala k splošnim junaškim odpovedim v korist mladine, ki je bila tako gmotno kakor duhovno revna, in mu vlivala ne vedno prijeten pogum, da je spodbujal bogataše k velikodušnosti po nasvetu sv. Pavla svojemu Timoteju.¹¹

⁸ *Vestnik*, julij 1882.

⁹ Pismo don Bosku, Montebudello, 2. september 1883.

¹⁰ Duhovnik G. B. FRANCESIA, *L'elemosina ossia il Paradiso assicurato ai ricchi nella persona dei poveri* [Miloščina ali zagotovljena nebesa za bogatine v osebi revežev]. Turin, Sal. Tip., 1878, str. 5 in 6.

¹¹ 1 Tim 6,18. BOSSUET (*Sur l'éminente dignité des pauvres* [O vzvišenem dostojanstvu revežev], Pariz 1659) pravi: »Če nepravični predsodki sveta onemogočajo bogatašem, da bi razumeli, kako silno težko breme je obilica, bodo, ko bodo tam, kjer je imeti bogastvo v škodo, in ko bodo pred sodnim stolom, kjer bo treba dati obračun ne samo za uporabljanje, temveč tudi za zakopane talente

Neka bogata gospa, ki je v šoli našega svetnika dobro razumela moč takih opominov, je bila že imenovana gospa Magliano,¹² kateri je iz Lucce pisal takole:

Velezaslužna gospa Magliano!

Večkrat sem prejel novice od vas. Toda sedaj ne vem več, kje prebivate in kako je z vašim zdravjem.¹³

Mi smo vedno molili za vas in jaz vsak dan pri maši opravi spomin s prošnjo, da bi vam Gospod vrnil popolno zdravje, da bi se lahko vrnili v Turin, videli svoje sinove v Valdoccu in bili deležni silnega slavlja Marije Pomočnice.

Kaj pravite k temu?

Sem v naši hiši v Lucci, jutri odpotujem v Firenze in od tod v Rim, kjer bom prosil svetega očeta za poseben blagoslov za vas. Tam bom bival v Via San Lorenzo, Cerkev Srca Jezusovega – Rim. Bog naj vas blagoslovi, velezaslužna gospa Magliano, Bog naj vas ohrani pri krepkem zdravju, vendar vedno v svoji sveti milosti. Molite tudi za tega reveža, ki ostaja v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Lucca, 7. april 1882

Med svojim potovanjem v Firenze se je izjemno razveselil, ko je v Pistoji srečal ravnatelja don Confortóla, ki ga je v sinovski neučakanosti sprejel v mestu cvetja in najprej popeljal na obisk k mamiici salezijancev grofici Uguccioni. Kakor prejšnje leto je tudi tokrat, 1882, obhajal veliko noč s Firenčani.

V zavod je prišel na veliko soboto med deseto in enajsto uro zvečer. Ko je vstopal, ga je navdalo čustvo zadovoljstva in srce se je vzradostilo, saj je v Firencah končno postavil nogo na svojo zemljo. »Tako,« je dejal, ko je prekoračil prag, »smo na salezijanski zemlji, v naši hiši. Bog bodi zahvaljen!«

Na veliko noč je spovedoval, maševal in delil obhajilo notranjim gojencem. Bilo je kakih trideset notranjih, prvo jedro sirot. Popoldne je pridigal fantom in podelil blagoslov. Nato je prišla grofica in ga s kočijo popeljala k nadškofu. Monsinor je sam od sebe privolil, da bo navzoč pri konferenci na velikonočni ponedeljek popoldne.

Kakor prejšnje leto je imel to konferenco v cerkvi očetov filipincev. V celoti je bila ponovitev prejšnjih. Novost je bil samo del, ki se je tikal firenške ustano-

in odgovoriti tistemu neizprosnemu sodniku ne samo za izdano, temveč tudi za privarčevano in položeno na stran, tedaj bodo gospodje spoznali, da je bogastvo veliko breme, in se bodo kesali, da se ga niso iznebili.« In drugje (*Sur l'impénitence finale* [O končni nespokorjenosti], Louvre, 3. marec 1662): »Kdor koli ima ušesa odprta, da razume tisto sodbo, ki jo je izrekel Božji Sin: nihče ne more služiti dvema gospodoma, bo lahko vedel, da če naveže svoje srce na kateri koli predmet, pa naj bo prepovedan ali dovoljen, in se mu popolnoma prepusti, ni več Božji. Zato imamo predmete, ki jih je treba zavreči, pa četudi so po svoji naravi nedolžni. Če je tako, oh kristjani (in kdo more dvomiti, če nam to zagotavlja Resnica?), oh veliki, oh bogataši tega sveta, kako zelo se bojim vašega položaja!«

¹² Prim. zgoraj, str. 295.

¹³ Prim. naprej, 21. poglavje z naslovom *Tolažnik*.

ve in ga je tamkajšnji ravnatelj takole povzel:¹⁴

Zunaj Porte la Croce smo na Via Masaccio št. 8 odprli praznični oratorij in potem ne brez težkih žrtev in zaradi prezidave hiš in opreme prostorov tudi zavetišče za uboge dečke; nekaj jih tam že dobiva vse potrebno za telo in dušo. Prejeli smo veliko prošenj za sprejem dečkov, ki so v veliki nevarnosti za svoje zveličanje. Toda hiša je polna in ravnatelj mora z bolečino v srcu zavračati prošnje, saj tudi za nujne primere ni več prostora.

Toda gre še za veliko več. Poleg prazničnega oratorija in zavetišča bi bile v tem oddaljenem koncu mesta potrebne dnevne šole, saj so tu samo šole krivovercev. A kakor za zavetišče bi bilo treba to graditi. Toda kako naj prevzamemo nove velike naložbe, ko nas še bremeni štiriindvajset tisoč lir dolga, ki smo si ga naložili z nakupom zemljišča? Izdajam naročilo za gradnjo, pri tem pa računam na Božjo pomoč in na podporo blažene Device Brezmadežne, ki je vzela to hišo v Firencah pod posebno varstvo, in na vašo krščansko dobrotelost, dragi Firenčani.

Od vaše krščanske dobrotelosti pričakujem sredstva za plačilo dolgov, za gradnjo nove kapele in povečanje sedanjih prostorov, za plačevanje izdatkov prazničnega oratorija in zunanje šole. Kajti če hočemo privabiti dečke, moramo nujno omogočiti igre in druga zabavo, kupiti knjige, dajati nagrade. Od vaše krščanske ljubezni pričakujem vse potrebno za življenje, dober pouk ter temeljito krščansko in državljansko vzgojo za tiste, ki jih bomo, tako upamo, sprejeli v zavod in ki so ubogi in zapuščeni in jim je edino bogastvo dobrota vašega srca.

Da bo potem vaša pomoč mogla poravnati resnične stroške, vas vabim, da bi se zavezali za mesečne prispevke, pa četudi samo za nekaj ali celo za eno samo liro ali pol lire ali tudi nekaj centov, samo da nam nihče ne bi odtegnil tistega malo, kar lahko daruje.

Nekateri dekurioni¹⁵ z diplomami bodo sprejemali vaše darove in jih potem na koncu vsakega meseca izročali ravnatelju salezijanskega oratorija v tem mestu. Tako upam, da bo naše delo, podprto s stalnimi prispevki, s pomočjo vaše krščanske dobrotelosti uspevalo in lahko storilo vse tisto dobro, ki si ga vsi želimo.

Tudi tukaj so člani *Katoliške mladine* rade volje prevzeli nalogo zbiralcev darov. Nato so se odločili, da se bodo 12. aprila skupno poslovili od njega na železniški postaji. Dal jim je tudi veliko svetinjico Marije Pomočnice.

Ob prihodu v Rim do avdience pri papežu se moramo zadovoljiti z naslednjimi skromnimi poročili, ki jih dobesedno povzemamo iz dnevnika don Berta.

V sredo 12. aprila sva ob 3.40 popoldne prišla v Rim. Na postaji so nas čakali gospod Alessia in don Gismondi in zunaj don Savio z več sobrati iz hiše in cerkve Srca Jezusovega. Župnik je bil nekoliko nerazpoložen. Markiz Francesco Patrizi in inženir asistent cerkve sta obiskala don Boska.

¹⁴ Pismo don Confortóla don Bonettiju, Firenze, 3. maj 1882, objavljeno v julijskem *Vestniku*.

¹⁵ Glej Dodatek, št. 78. Don Boskovo pismo florentinskim sotrudnikom, da bi sprejeli nalogo dekurionov (desetnikov).

V četrtek 13. aprila je več ljudi obiskalo don Boska. Proti večeru sva obiskala markizo Villarios, ki je bila zelo bolna.

V petek 14. aprila je prišlo več francoskih obiskovalcev in grof Vespignani, inženir arhitekt. Zvečer kardinal Alimonda.

V soboto 15. aprila je prišla na obisk grofica Stara iz Turina.

V nedeljo 16. aprila popoldne na kosilu pri gospodih Angležih, ki živijo v župniji.

V ponedeljek 17. aprila ves dan doma. Popoldne pri kardinalu državnem tajniku in pri našem zaščitniku kardinalu Nini. V ponedeljek popoldne je vitez Marchisio, naš nekdanji gojenec, uslužbenec pri Osrednji direkciji poštne uprave, prinesel priporočeno pismo za don Boska. V njem je bilo 2.000 lir v francoskih bankovcih po tisoč. Proti pol dveh popoldne je prišel tudi odvetnik Leonori.

Torek 18. april. Dopoldne je spet prišel vitez Marchisio in don Bosko mu je znova dal nalog, naj dvigne še drugo priporočeno pismo. Vitez Marchisio je pismo prinesel proti poldnevu. Don Bosko ga je odprl in na mesto 4.000 lir je bilo notri 5.000 lir, medtem ko je bilo napovedanih 4.000. Nekaj minut pozneje je prišel don Dalmazzo in povedal don Bosku, da mora takoj plačati 5.000 lir. Tedaj so razumeli, zakaj je bilo 5.000 lir, namesto 4.000. Meni, ki sem se čudil tej pobožni pomoti, je dejal: »Sedaj vidiš, don Berto, zakaj je bilo 5.000 namesto 4.000; ker je bilo treba takoj plačati 5.000 lir.« Naj bo zahvaljena Božja previdnost. Proti večeru je don Bosko šel obiskat bolno mater gospe Marije Altini, Via Principe Umberto št. 46, 4. nadstropje.

V sredo 19. kosilo pri Sigismondovih. Potem obisk pri materi predstojnici v Torre de Specchi.

Četrtek 20. Don Bosko mašuje pri damah S. Cuore della Trinità de'Monti. Nato blagoslov sina grofice Stanlein, Belgijke (Trinità de'Monti št. 9, II. nad.),¹⁶ ki je darovala don Bosku 500 frankov. Nato na Propagando h koncipistu don Giovanniju Zonghi na pogovor o apostolskem vikariatu, ki naj bi ga v salezijanskih misijonih ustanovili v Patagoniji.

Petek 21. april. Kosilo doma. Popoldne [so prišle] ameriške gospe, popile z don Boskom kavo in mu obljubile, da bodo na svoje stroške dale postaviti steber s podnožnikom v cerkvi Srca Jezusovega.¹⁷ Popoldne je prišel pater Saccheri iz S. Rema, tajnik Koncilske kongregacije. Zvečer odvetnik Leonori: don Boska ni bilo doma.

Sobota 22. april. Don Bosko je na kosilu pri M.r Abbéju Captier in Abbéju Gueneau de Mussy (Quatro Fontane 113), kjer je bil tudi škof iz Bayonna msgr. Marmillod. Nato pri msgr. Boccaliju. Zatem pri msgr. Roti v župnišču sv. Petra, ki naju je povabil na kosilo v petek.

Nedelja 23. april. Kosilo pri kardinalu Alimondi, Via Ripetta 102. Zatem pri kardinalu Parocchiju, Via Cestari 34. Pustila izvod Prikaza.¹⁸ Nato domov.

¹⁶ Poznejši pripis pravi: »Ki je umrl preteklega poletja.«

¹⁷ Poznejši pripis: »Nekaj dni pozneje so prinesle 5.000 frankov.«

¹⁸ Prim. zgoraj, str. 140. Don Bosko je pisal don Bonettiju o tem obisku: »Danes zvečer smo videli kardinala Parocchija, ki se je pokazal bolj salezijanca kot mi salezijanci. Pripravljen nam je v vsem pomagati in je zadovoljen s svojim sedanjim mestom prefekta študijev in člana Koncilske kongregacije. Tako nam lahko pomaga in nas podpira.«

Ponedeljek 24. april. Kosilo s povabljeno gospodo Alessandrom in Matildo Sigismondi ter Carlom in Carolino Ciuti. Od 4–ih do 5–ih obisk pri Magistrellijevi, Piazza S. Nicola de' Cesarini.

Torek 25. april. Povabljeni k sv. Pavlu, pa ni bilo mogoče iti. Proti 10.30 je don Bosko v Vatikanu. Spremljava ga don Tamietti in jaz.

Nenaden obisk don Tamiettija ima razlago v pismu, ko je don Bosko, ki je predvideval, da ne bo mogel obiskati zavoda v Esteju, poklical v Rim njegovega ravnatelja.¹⁹

Predragi don Tamietti!

Ker se težave za obisk v Esteju kopičijo, bi bil zelo zadovoljen, če bi ti naredil izlet do Rima.

Skušaj spraviti srca naših sobratov in gojencev v eno vrečico in mi jo prinesi s seboj kot dar.

Reci gospodu Benedettu, da sem molil zanj in da še molim in da sem zanj večkrat prosil svetega očeta za poseben blagoslov, ki ga je vedno rade volje podelil.

Bog naj blagoslovi tebe in vso tvojo družino v Esteju. Molite zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 17. april 1882. Porta S. Lorenzo 42

Trije vzroki, zakaj je don Bosko 1881 šel v Rim, so ga tudi 1882 ponovno pripeljali v večno mesto. To so bili: cerkev Srca Jezusovega, misijoni v Ameriki in zadeve z rimskimi kongregacijami. O prvem in tretjem so dobili bralci obširna poročila v tem zvezku.²⁰ Če bi moral čakati na avdienco pri svetem očetu vse do 25. aprila, so bile tega krive okoliščine, ki niso bile v zvezi z njim.²¹ Kolikor moramo zvedeti od don Berta in don Lemoyna, je bil sveti oče zelo dobrohoten do njega. Papež ga je celo vprašal:

»Imate sovražnike tukaj v Rimu?«

»Kolikor vem, mi očitno nasprotuje samo eden, ki se izdaja in proglašja za takega.«

»Kdo je to?«

»Kardinal Ferrieri.«

»In v Turinu?«

»Tudi v Turinu samo eden. Nadškof.«

¹⁹ Imamo še drugo pismo v francoščini iz Rima gospe Guisardovi v Lyonu, ki jo spodbuja v preizkušnjah in ji priporoča cerkev Srca Jezusovega. Isti je ponovno pisal novembra: zdi se, da ji gre bolje. Dodatek, št. 79 (A–B).

²⁰ Zlasti 3. poglavje in potem še 6., 7., 8., 11. in 14.

²¹ V avdienco je šel z naslednjim spisom: *Avdienca 25. 4. 82. – Pozdrav salezijancev, gojencev, sodelavnikov. Misijoni. – Vikariati Patagonija, Ognjena zemlja, Malvinski otoki. – Druge nadrobnosti. – Cerkev Srca Jezusovega. – Sirotišnice. – Tajnik in don Tamietti, ta dva za predstavitev na koncu. Stvari, ki se tičejo Družbe, ki jih je treba urediti, se nanašajo na podelitev privilegijev.*

»In kako je z Buronijem in profesorjem Papom?« (Oba sta bila znana rosminijanca.)

»Tako Buroni kot Papa me pozdravljata, sta prijazna do mene in se vsaj na zunaj kažeta naklonjena.«

»In v filozofskih stvareh?«

»O teh stvareh ne govorim, ker bi se takoj spoprijeli.«

»Prav,« je sveti oče smehljaje se dodal. »Nadškof mi je pisal, da bi se rad spravil. In kaj bi mu vi odgovorili?«

»Nič, svetost. Rad bi samo vedel razloge, zakaj nasprotuje naši Družbi. Jaz sem pripravljen na kakršno koli žrtev. Do sedaj mi je očital samo nekaj nedoločnega, in to zaradi ljudi, ki niso bili nikdar naši člani, in potem vse naprtil salezijancem. Samo enkrat mi je pisal, da bi se vrnil k odnosom, kot so vladali med nami pred temi šalami, če bi jaz hotel spremeniti sistem. Se pravi, da bi jaz v naših zavodih naredil tako kakor on in prevzel iste avtorje teologije in filozofije, ki jih je on predpisal za svoja semenišča, se pravi rosminijanstvo. Toda tega jaz ne bom nikdar storil.«

»Prav,« je znova dejal papež. »In kaj bi sedaj jaz lahko naredil za vašo Družbo in za salezijance?«

»Rad bi, da bi se vaša svetost postavila za trenutek na čelo salezijancev in ji podelila privilegije, ki jih imajo druge redovne družine.«

»Kje so težave?«

»Kardinal Ferrieri.«

»Pojdite v mojem imenu k msgr. Masottiju, novemu tajniku Kongregacije za škofe in redovnike, in mu recite, da naj mi spregovori o tej zadevi. To je odličen duhovnik. Prav tako pojdite k msgr. Jacobiniju, tajniku Propagande za ustanovitve apostolskih vikariatov v Patagoniji.«

Ko je omenil še Bonettijevo zadevo, je dejal: »Povejte mi, koliko časa se boste še zadržali v Rimu.«

»Devet ali deset dni,« je odvrnil don Bosko.

Sveti oče je pokazal, da je natančno poučen o salezijanskih zadevah. Nato se je razvil pogovor o enotnem katekizmu za vse škofije sveta. Don Bosko je vroče podpiral to misel, ker je iz lastne izkušnje vedel za težave, ki jih povzročajo različni katekizmi. Potem ko je prosil, ali sme povedati kako svojo misel o tej zadevi, je dejal: »Vaša svetost je že veliko storila v tem smislu. Sedaj bi lahko ukazali, da bi delo končali.«

»To je zelo občutljiva zadeva, ki zahteva resno in dolgo iskanje,« je odvrnil papež.

»Prav zato,« je odvrnil don Bosko, »naj najvišja papeževa oblast prekine vsako zavlačevanje. Med toliko brevov o toliko pomembnih stvareh en breve na tem področju! Tak ukrep je potreben tudi zato, ker se veliko katekizmov ne

izraža natančno in tudi teološko gledano bi jih bilo treba popraviti. Tako je na primer v očenašu *Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*. Nekateri katekizmi izpuščajo ta *et*.«

»V tem imate prav.«

In v Božjih zapovedih v mnogih katekizmih beremo: 9. Ne poželi žene drugega! Za ženske ni pomembno, otroke pa navaja k hudobiji.«

»In kaj bi vi postavili?«

»Tako kakor molijo naši dečki: »Ne poželi osebe drugega.« Francoski in nemški katekizmi so v tem veliko bolj umestni, ko pravijo: Ne mesnih zadoščenj. Vendar se mi zdi moj predlog bolj sprejemljiv.«

»Prav, imate prav. In kaj pravi katekizem vaše škofije?«

»'Žene bližnjega.' Predložil sem ordinariju, vendar se mu ni zdelo umestno, da bi spreminjal.«

»Držite se pri tem zaradi enotnosti ordinarija?«

»Seveda. To se razume.«

»Imate še druge pripombe?«

»Veliko, pač glede na katekizme. Zdi se mi, da je netočno, kar se trdi o drugi osebi presvete Trojice in kar se odgovarja na vprašanje, kdo je Jezus Kristus. Toda če bi začeli z razpravo o tem, ne bi bilo konca. Katekizme bi bilo treba ponotiti, da bi tako s papeško avtoriteto odstranili vse netočnosti.«

»Glejte,« je odvrnil papež, to je delo ustanovljenih komisij. Pred nekaj dnevi sem povprašal in odgovorili so mi, da pridno delajo. Načrt je naslednji: 1. Najprej teološko utemeljen katekizem za duhovnike. 2. Veliki katekizem za odrasle vernike. 3. Iz tega naj se povzame katekizem za otroke.«

»Toda to je dolgotrajno delo in nastali bi pravi teološki traktati.«

»Gotovo je to dolgotrajno delo. Sedaj se je vse ustavilo zaradi smrti dveh prelatov, ki sta bila člana komisije.«

»Svetost, oprostite mi, toda pri takem postopku bodo umrli vsi in po teh še veliko drugih.«

»Kako bi storili vi?«

»Svetost, menim, da bi mogli vzeti Mali katekizem katere koli škofije, ga dali prebrati kakemu kardinalu ali drugemu učenemu prelatu in vnesti potrebne popravke. Nato bi sveti oče sam preveril ali dal preveriti opravljeno delo. Na koncu bi ga razglasili kot edino besedilo za vse škofije.

Papež je naklonjeno poslušal in odobril postopek. Toda v svoji previdnosti je videl še nepremagane težave. V nadaljevanju vatikanskega cerkvenega zbora bo mogoče prišlo do sklepa. To toliko bolj po publikaciji kardinala Pietra Gasparrija.

Avdienca je trajala kake tri četrt ure. Nato so poklicali don Berta in don Tamiettija za poljub noge. Ko so bili spet doma, je don Berto za vse ravnatelje,

vštevši misijonarje, narekoval naslednje pismo, ki ga je tajnik pripravil v več prepisih.

Predragi v Gospodu!

Sporočam ti tolažilno novico, da me je danes 25. aprila njegova svetost vrhovni poglavar Cerkve Leon XIII. blagohotno sprejel v avdienco.

Velikodušno je podelil svoj apostolski blagoslov vsem našim sobratom, njihovim gojencem ter salezijanskim sotrudnikom in dobrotnikom. Poskrbi, da bo to obvestilo prišlo do vseh, ki sodelujejo pri delu za našo sveto vero.

Prosim Boga, da bi nas vse ohranil v svoji sveti milosti, in medtem ko se priporočam v vaše molitve, imam zadovoljstvo, da se morem imenovati v J. K. najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO²²

Rim, 25. april 1882

Za avdienco pri papežu je naslednji najpomembnejši dogodek konferenca sotrudnikov, ki so jo kot po navadi pripravili v Torre de' Specchi dne 27. aprila. Don Bosko je isto jutro maševal v cerkvi plemenitih oblatk in šel po maši k msgr. Bocaliju, kateremu je izročil neko posebno pismo. Neki duhovnik iz Siene je sporočil don Bosku, da je neki gospod, lastnik rudnika, vrednega sedemdeset milijonov, na smrtni postelji zapustil eno tretjino papežu, eno tretjino nekemu Piccolominiu in eno tretjino don Bosku. Kaj več o tej zadevi ne vemo in mogoče tudi ni bila resnična.

Konferenci je predsedoval msgr. Giulio Lenti, nadškof v Sidi in namestnik vikarja.²³ Prišel je tudi kardinal Alimonda. Don Bosko je začel konferenco z besedami Leona XIII., ki ga je vprašal:

²² Za Marseille Zapisnik seje 25. maja. »Don Boskovo pismo z dne 8. maja sporoča poseben spomin za naš odbor. Pravi, da se je v avdienci pri papežu pogovarjal o vseh naših zadevah in prejel poseben blagoslov za gospode in gospe v Marseillu. Upa, da bo to prineslo veliko denarja, ki bo postal bogata naložba za nebesa.«

Ravnatelj so najzaslužnejšim osebam sporočili papežev blagoslov. Naj bo za primer pismo, ki ga je ravnatelj Oratorija poslal gospe Fava.

Spoštovana gospa! V veliko veselje mi je, da vam morem sporočiti, da je 25. aprila njegova svetost vrhovni poglavar Cerkve Leon XIII. blagovolil sprejeti v zasebno avdienco našega preljubega gospoda don Janeza Boska. Med drugimi uslugami je prosil svetega očeta poseben blagoslov za vašo velezaslužno uglednost, ki ga je sveti oče iz vsega srca podelil. Sprejmite naše sporočilo obenem z vsem spoštovanjem in hvaležnostjo njega, ki se v J. K. imenuje najvdanejši služabnik. DUH. GIUSEPPE LAZZERO. *Turin, 1. maj 1882.*

Vdova Savina, ki je prejela podobno sporočilo, je don Bosku poslala 1. junija iz Pariza naslednjo zahvalo: »Malo zamujam z zahvalo za ljubeznivost, da ste prosili svetega očeta za blagoslov. Zelo ga cenimo. Zlasti zato, ker smo morali pri drugem obisku v Rimu dolgo čakati. Nato smo morali nenadoma nazaj v Pariz in se odpovedati veselju, da bi vam sporočili svojo zahvalo. Moj sin in jaz upava, da ne boste pozabili priti na obisk v Rue Cassette 6. Veselilo nas bo, če vas bomo mogli videti in vam izročiti naš mali dar, da sodelujemo pri odrešenjskem delu, ki ste mu posvetili vse vaše moči.«

²³ Namestnik kardinala vikarja se v Rimu imenuje »vicegerente«.

»Kdaj boste pripravili konferenco?«

»Prihodnji četrtek, svetost,« je odvrnil don Bosko.

»Prav. Recite, da naj molijo in delajo.«

Poudaril je, kako je treba z delom združevati molitev, in potem podal že običajen prikaz salezijanskega dela. Ko je potem govoril o Rimu, je vzkliknil: »Tu nas čaka trda kost!« Prikazal je težave ali vsaj tiste, ki jih je previdnost dovoljevala prikazati. Nato je vprašal: »Kaj naj storimo?«

Odgovor je bil podan že na začetku: moliti in delati. Ti dve misli je razložil v zadnjem delu svojega nagovora.

Kardinal Alimonda ni hotel ostati samo tih poslušalec.

Razvil je temo z naslednjimi besedami: »V mnogih, ki ne poznajo salezijanske družbe ali jo poznajo samo površno, se lahko porodi dvom: – Je to sploh dobro delo? Je to delo v Gospodovem duhu? In godrnjajo kot nekoč Jezusovi učenci. Omenil je dvom in godrnjanje Odrešenikovih učencev in navedel Jezusov odgovor na salezijansko družbo in se pri tem skliceval na dejstva. Tudi njegova eminenca je uporabil govornice dejstev, ki so jih poslušalci slišali v don Boskovem prikazu svojega dela in ki so bila zelo podobna delom, ki jih je navedel Odrešenik. Slepí spregledujejo. Laična šola je učencem onemogočila, da bi videli dušo in vest, in jih zapeljala na stranpota. Salezijanci pa, ne da bi jim kratili svetno izobrazbo, jim odpirajo oči za nebesa. Hromi hodijo. Mladino oropajo verskega pouka, uničijo v njej moralna načela. Salezijanci v svojih šolah zravnavajo pohabljené noge. Gobavi se očiščujejo. Najhujša goba mladine je nečednost. Salezijanci gojijo čistost v dušah otrok. Gluhi slišijo. Veliki gluhi so tisti, ki nočejo poslušati Božje besede in zaničujejo nauk Cerkve. Salezijanci vračajo sluh mnogim mladim gluščem, ko jih z materinskim čutom zbirajo v prazničnih oratorijih in jim dajo slišati besede večnega življenja. Mrtvi se obujajo. Mrtvi v duhu so grešniki. Svet je zavrgel pobožné vaje in zakramente. Salezijanci nava-jajo otroke k zakramentom, jih uvajajo v duhovno življenje in jim pripravljajo dih odrešenja. Evangelij se oznanja ubogim. Jezus ni šel trkat na vrata palač, ni vstopal v kraljevske hiše, temveč je ljubil uboge in jih evangeliziral. Salezijanci zbirajo uboge otroke in postajajo njihovi služabniki vse do daljne Patagonije. Po teh prikazih salezijanskega dela je prosil v imenu Cerkve in v imenu katoliškega Rima za miloščino.²⁴

Od 28. aprila do 9. maja so tajnikovi zapiski blede kakor prejšnji.²⁵ Edina malo pomembnejša novica je z dne 5. maja.²⁶ Iz Magliana je prišel don Daghero

²⁴ Povzeli smo članek iz *Unità Cattolica* 2. maja, podpisanim z A. M.: *Vemo, da je to duhovnik – salezijanski sotrudnik Andrea Maggia* (Rim, Collegio Orfani, Piazza Capranica).

²⁵ Dodatek, št. 80. Ta dnevnik opuščá tudi veliko drugih stvari. Tako vemo, da je bil don Bosko večkrat v Propagandi, o čemer tu ni govora.

²⁶ Iz prejšnjega dne je listek za don Lazzera. Na ovojnici je napisano »M. A. Don Lazzero«. Dve začet-

s sedmimi fanti, nekaterimi iz semenišča in drugimi iz konvikta, da bi pozdravili don Boska in ga povabili na obisk k dvema skupnostma. Dne 5. maja jih je don Bosko želel predstaviti Leonu XIII. S tem namenom je šel s kardinalom škofom eminenco Biliem v Vatikan. Kardinal je v avdienci, ki jo je takoj dobil, prosil papeža, da bi samo za trenutek sprejel fante, ki so čakali v predsobi. Toda prav za ta trenutek so bili najavljeni neki romarji.

»Zelo žal mi je,« je dejal papež, »toda moram se za trenutek zbrati, ker moram v kratkem sprejeti skupino Ircev in imeti zanje nagovor.« Nato je kardinal govoril o dveh trnih, zapičenih v don Boskovo srce. Sveti oče mu je dejal: »Don Bosko vas ponižno prosi, da bi mu dodelili privilegije. V tem pogledu ima dva trna: eden je kardinal Ferrieri in drugi turinski nadškof. Stori toliko dobrega v mojem semenišču in tukaj v Rimu gradi cerkev Srca Jezusovega. Potolažite ga, blaženi oče.« »Da, da,« je odvrnil papež, »potolažili ga bomo. Zelo rad imam don Boska.«

Ob tej priložnosti je po kardinalu Biliju spoznal kardinala Ledochowskega. Zatem je pozdravil novega kardinala Angela Jacobinija iz Genzana²⁷ in nato kardinala Simeonija. Po sprejemu romarjev je Leon XIII. zunaj prestolne dvorane dobil v vrsto postavljene in klečeče don Boska, don Daghera, klerike in konviktovcve iz Magliana in don Berta. Obšel jih je v spremstvu kardinala Bilia, se ustavil pred vsakim, izmenjal nekaj besed z vsakim, pobožal majhne. Potem jih je blagoslovil in odšel.

V Rimu je Gospod po don Boskovem zavzemanju poskrbel za veliko tolažbo veliki Božji služabnici, ustanoviteljici dorotejk, materi Paoli Frassinetti.²⁸ Že več let je poznala našega svetega ustanovitelja in ga tako cenila, da se je trudila, da je po svojih močeh hodila po njegovih stopinjah in ga posnemala. Ko je don Bosko slišal, da je bolna, jo je šel obiskat. Obisk je bil za vse sestre vzrok velikega veselja. Upale so, da bo blagoslovil njihovo mater in tako pripomogel k njenemu zdravju. »Ne verjamem,« je poročal Capecelatro, da bi Paola mislila na ozdravljenje, vendar se je nadvse veselila, da ji je Bog v njeni starosti dal milost, da je videla tega velikega apostola krščanske ljubezni. »Ko ga je zagledala, se je silno razveselila, ponižno sprejela blagoslov in se priporočila njegovim

nici pomenita »Marija Pomočnica«.

Amice, Esto sicut bonus miles Christi. In tribulatione exardescit ignis charitatis. De praesentia dilucidabuntur omnes difficultates. Age viriliter, si vis coronari felicitet. Vale et valedic. Ora pro me. IOANNES BOSCO Sacerdos. Romae, 4 mai 1882. Amicus tuus.

[Prijatelj! Bodi kakor dober Kristusov vojak. V težavah naj zaplameni ogenj ljubezni. Junaško se bojuj, če se hočeš venčati z zmago. Pozdrav! Pozdravi tudi druge. Tvoj prijatelj JANEZ BOSKO, duhovnik. Rim, 4. maja 1882].

²⁷ Jacobini, ki smo ga imenovali prej, je bil msgr. Domenico, ki je postal kardinal pozneje. Lodovico je bil povzdignjen za kardinala 1879.

²⁸ Kardinal CAPECELATRO, *Vita della Serva di Dio P. Frassinetti* [Življenje Božje služabnice P. Frassinetti], Desclées 1900, str. 496], ki pripoveduje o tem dogodku, ga postavi po pomoti v mesec junij.

molitvam. Ljubezen in prijateljska naklonjenost, ki jo je pokazal njihovi materi, je hčerkam zelo ugajala, vendar jih ni popolnoma pomirila. Pričakovale so kak čudež ali veliko milost ali vsaj kako preroško besedo, ki bi jih pomirila zaradi njene bolezni. On pa pri bolniški postelji ni spregovoril drugega kot besede krščanske tolažbe. Ko je odšel od bolnice, so ga sestre zasule z vprašanji, da bi mu izvabile besedo, ki bi jih pomirila. Don Bosko pa se je z ljubeznivo dobrohotnostjo omejil na kratek odgovor: »Hčerke moje, krona zaslug vaše matere je dopolnjena.« »Odgovor,« pravi Capecelaltro »se je zdel sestram na mestu, obenem pa tudi žalosten in vesel. Žalosten zato, ker jim ni dajal zagotovila za dolgo življenje njihove matere, vesel pa zato, ker je omenil krono, ki naj bi jo Paola kmalu prejela v nebesih.«

Don Bosko je zapustil Rim 9. maja. Šel je k salezijancem v Magliano, kjer je ostal s sobrati in gojenci do 11. maja, nakar se je skozi Foglino in Falconaro odpravil v Rimini.

Ko je v Falconari prestopil na drug vlak, je v oddelku naletel na poročnika Montanarija iz Ravenne in patra filipinca iz Firenc. Prvi je iz Ancone potoval naravnost v Turin, drugi, ki se je vračal iz Loreta, kjer je bil pri rimski in firenški konferenci, ga je takoj prepoznal. Oba sta bila nadvse vesela njegove družbe. Častnik ga je spodbujal h govorjenju in ni mogel skriti svojega veselja zaradi tako nepredvidenega srečanja. Ni se mogel pomiriti ob misli, da papež človeka, kot je don Bosko, ne imenuje za kardinala. Prav tako ga ni prepričal razlog, da njegovim ustanovam veliko bolj koristi, če ostane preprost duhovnik.

Ob slovesu ga je prosil za dovoljenje, da bi ga prišel pozdravit na železniško postajo v Turinu in ga spremil v Oratorij.

Razlog, zakaj se je odpravil v Rimini, je bil mlad in ugleden duhovnik iz tega mesta don Francesco Cagnòli. Bil je pet let domači vzgojitelj v ugledni družini Massani. Leta 1881 je zaprosil in bil sprejet kot novinec v San Benigno. Toda meseca oktobra ga je vnetje grla s kašljem, ki se je sprevrglo v bronhialni pljučni katar, skoraj pripeljalo na rob groba. Po več mesecih izboljševanja in slabšanja so izgubili vse upanje na ozdravljenje. Tedaj so poklicali don Boska, da bi mu dal zadnji blagoslov in bil navzoč pri zadnjem vzdihu. On pa mu je položil roko na srce in dejal: »Ni še prišel čas odhoda, toliko je treba še postoriti, dragi moj don Cagnòli! Jutri se bo že lahko malo dvignil. Nato ga bomo poslali na okrevanje v Rimini.« Po teh besedah mu je podelil blagoslov Marije Pomočnice. Bila je vigilijska praznika Brezmadežne. Od tega trenutka se je bolniku brez zdravnikov in zdravil zdravje izboljševalo in teden dni pozneje se je odpravil na pot v Rimini. Ko so domači, ki so poznali njegovo stanje, zvedeli za to odločitev, so to imeli za velikansko neprevidnost. Toda don Bosko mu je dejal: »Pojdite. Zaupajte v Marijo Pomočnico, bodite mirni, ker vas potovanje ne bo utrudilo.« In tako je tudi bilo. Pot je bila dolga kakih petsto kilometrov, hranil se je, kakor

je mogel in znal, in na postaji v Bologni se je moral zelo truditi. Prišel je domov in se počutil veliko bolje kot takrat, ko je odšel iz Turina. Ni šlo za enodnevno stvar. Dobro počutje se je tako stopnjevalo in krepilo, da je zatrdil, da od 1868 ni bil nikdar tako zdrav,²⁹ in 1887 nasledil don Dalmazza kot župnik pri Srcu Jezusovem v Rimu.

Za dogodek iz Riminija so zvedeli v cerkvenih krogih, kar je še povečalo radovednost ob don Boskovem prihodu. Duhovniki so prvi dali zgled počastitve Božjega moža. Ob prihodu ga je čakal rektor semenišča s kočijo škofa msgr. Francesca Battaglinija. Škof ga je hotel imeti za gosta v škofijski palači in mu je šel naproti vse do vznožja stopnic, ga obsipal z vsemi vljudnostmi in mu ponudil sobo in posteljo, kjer je prenočeval Pij IX., ko je potoval po Romaniji.

V petek 12. maja je šel maševat v cerkev Santa Chiara k oltarju Matere Božje milosti, kjer je mati Božja Marija l. 1850 pred tisoči ljudi gibala z očmi. Prav na tisti dan so obhajali obletnico tega čudežnega dogodka. Po končani maši je spregovoril ljudstvu in ga spodbujal, da naj vztraja v pobožnosti do Marije Matere milosti. Ministrirala sta mu dva novomašnika, poznejša župnika don Berli ni in don Tendi, ki nista nikdar pozabila te sreče.

Ko je v zakristiji poslušal vse, ki so mu hoteli kaj zaupati, je prišel škof in ga odpeljal na zbor plemenitih gospa iz Riminija, ki so se posvečale dobrodelnosti zlasti s tem, da so stregle in pomagale bolnikom. Takoj ko mu jih je škof predstavil, jih je povabil, da bi se vpisale med salezijanske sotrudnice. Predlog so navdušeno sprejele. Nato jih spodbudil, da bi razširile svojo dejavnost tudi na deklince in dečke in bi župnikom pomagale katehizirati. Potem je obiskal semenišče, kjer je kakih sedemdeset velikih in malih semeniščnikov prejelo njegov blagoslov in slišalo od njega spodbudno besedo. S škofom se je ustavil na kosilu pri očetih buffalinih iz Riminija, kjer naj bi blagoslovil nekoga, ki je bil bolan že štirideset let. Iz enega izmed oken so mu pokazali mesto, kjer je sv. Anton naredil čudež z oslom, ki je pokleknil pred Najsvetejšim, in morsko obrežje, od koder je veliki čudodelec pridigal ribam. Nato je gospod Francesco Massani dosegel, da je šel blagoslovit njegovo bolno ženo. Don Bosko ji je napovedal, da ne bo ozdravela od bolezni, ki jo je mučila, da pa bo kljub temu dolgo živela. To se je tudi uresničilo, saj je gospa dočakala dvainsedemdeset let. Mlademu duhovniku don Giuseppeju Casicciju, ki je bil navzoč, je napovedal, da bo postal župnik, in tako se je tudi zgodilo. Po vseh teh obiskih se je vrnil k sveti Klari, kjer je podelil blagoslov in nato sprejel več gospa, med katerimi je bila tudi markiza Cima.

²⁹ Njegovo poročilo iz Riminija 1. marca 1882, ki ga je priobčil LEMOYNE v *La Stella del mattino*, str. 69. Tu pa so don Boskov delež, kakor je bilo primerno, pustili v senci. Imamo še druga poročila, med njimi sestre Clelie Genghini, tajnice vrhovnega kapitlja hčera Marije Pomočnice in nečakinje don Cagnolija.

Tretji dan svojega postanka v Riminiju je don Bosko maševal v stolnici in nadaljeval sprejeme in obiske. Ko je šel iz enega kraja v drugega, ga je vedno spremljala številna množica, s katero se je prijateljsko pomenkoval. Mnogi so pred njim poklekali in ga prosili za blagoslov. Ko se je popoldne 13. maja poslavljaj od škofa in odhajal v Faenzo, je ugledni prelat želel prejeti od njega blagoslov. Tod don Bosko je hitro pokleknil, da bi prejel njegov blagoslov.

Več mestnih ustanov si je priborilo čast, da jih je obiskal, med njimi začetni praznični oratorij, ki ga je vodil kanonik Venturini, otroški vrtec Baldini in mestna bolnišnica.

Otroški vrtec so poimenovali po grofu Alessandru Baldiniju, po čigar za-slugi so ga ustanovili v prid uboge mladine. Leta 1882 ga je vodila takrat zelo mlada gospodična Anna Cervellieri, ki živi še danes. S svežim spominom nam je opisala spomine, ko so jo v letu kanonizacije vpraševali po njih:³⁰ »Od začetka se mi je don Bosko zdel resen, razmišljajoč, tako da sem se v navzočnosti tega človeka, ki ga je obdajala slava svetosti, čutila kakor izničeno. Ko sem ga pa videla, kako se je ljubeznivo šalil z mojimi fanti, ki si jih je takoj pridobil s svojim očetovskim srcem, in od blizu opazovala njegovo dobrohotno, preprosto, mirno početje, sem se čutila spodbujeno in sem začutila globoko simpatijo do tega dobrega duhovnika iz Turina. Moji otročki so deklamirali nekaj priložnostnih pesmic, katerim je nadvse zaželeni obiskovalec odgovarjal z zahvalo in spodbudami k dobremu in h kreposti. Preden se je poslovil, mi je daroval nekaj svetinjc in dodal: »Vi molite zame in za mojo družino in jaz bom molil za vas in za vašo družino.«

»Naša družina,« je menil ekonom vrtca gospod Lorrini, »je mikroskopska.«

»Majhne družine,« je odvrnil don Bosko, »sestavljajo velike družine, če se med seboj združujejo.«

V bolnišnici je naletel na dečka, siroto po očetu, ki je pred kratkim izgubil še mater in poleg tega bolehal za bronhialno pljučnico. Predstojnica sester se ga je usmilila in ga zaposlila z delom, ki je bilo primerno njegovi starosti in slabotni konstituciji. Nekega lepega jutra ga je poklicala, praznično oblekla in ga v govorilnici predstavila nekemu duhovniku. Bil je don Bosko! Ta ga je nagovoril kot dober očka in vprašal predstojnico: »Koliko je star?«

»Deset let in še nekaj,« je odgovorila.

»Prav,« je povzel don Bosko. »Še premajhen. Mora še pojesti nekaj hlebcev. Če bo priden, ga bom vzel prihodnje leto.«

Don Bosko, ki ni obljubljal v prazno, je naslednjega leta po don Lazzeru dejansko pisal predstojnici bolnišnice, da tistega dečka, če je pripravljen priti k njemu, lahko sprejme. Deček se je do določene postaje peljal z nekim kano-

³⁰ *Don Bosco ritorna!* [Don Bosko se vrača], Rimini 1934, St. Tip. Garattoni. Pripis je dodan med popravo krtačnih odtisov.

nikom, ki ga je potem pustil in mu rekel: »Ko boš prišel na postajo v Turin, potegni iz žepa svoj beli robec in mahaj z njim. Prišel bo visok suh gospod, ki se imenuje Garbellone; on te bo vzел s seboj. Vse se je točno tako zgodilo. Tako je prišel v Oratorij Pietro Cenci, krojaški mojster, ki je izučil množico fantov, kot se sam hvali, ki je oblačil don Boska, ko je bil živ, mrtev in blažen.

Neki krajevni časopis³¹ je takole pisal o don Boskovem obisku v Riminiju: »Don Boskov prihod v Rimini je bil nepričakovan. Toda kakor hitro se je razvedelo, da je v mestu, je glas o njegovih krepostih in njegovi osebi privabil množice obiskovalcev, ki so mu bili povsod za petami, tako da je dva dni, ki jih je prebil pri nas, imel le kratke ure za spanje. Ljudje so mu sledili, kamorkoli je šel: v cerkev, na stanovanja bolnikov. Bili so srečni, če so ga videli, mu poljubili roko in prejeli od njega blagoslov. Nadvse srečen je bil tisti, ki je dobil od njega kak nasvet, dobro besedo ali osebni blagoslov.«

Vtisi iz Riminija so spremljali don Boska do Turina. Ko je v Oratoriju srečal študenta Francesca Tomasettija, danes generalnega prokuratorja salezijanske družbe v Rimu, mu je rekel: »Bil sem tam v tvojih krajih, v Riminiju. Kako dobre ljudi sem tam srečal! Z don Boskom so ravnali, kakor da bi bil kak princ.«

Ne bomo sledili don Bosku v Faenzo, ker smo o tem obisku že govorili v 10. zvezku. Dne 15. maja je na progi Bologna – Turin postal ves vznemirjen in tajniku, ki je to videl, je dejal: »Kdo ve, kako je s Franchinom? Bojim se, da bo končal kakor Tavella.« Nato je utihnil in se zamislil. Tavella je bil aspirant, ki je nenadoma umrl po kratki bolezni. Tako je tudi mladi Franchino končal življenje nepričakovano 16. maja doma v Rubiani, kamor je šel zaradi zdravja. Don Berto, njegov stric, je takoj po prihodu v Turin zvedel, da je v zadnjih vzdihljajih. Šel je k njemu, toda ni več govoril. Hodil je v peti razred. Njegov profesor don Matteo Ottonello je v zadnjem poročilu o gojencih don Bosku ob njegovem imenu zapisal: »Vzor vsem v vsem.« Don Bosko je imel fanta zelo rad. Dva večera po njegovi smrti je gojencem takole govorilo o njem: »Menim, da sv. Alojzij v njegovih letih ni bil boljši od njega.«

Tudi drugih duš, ki so mu bile zelo pri srcu, don Bosko ni več videl ob svoji vrnitvi. Poleg že imenovanega viteza Fave³² sta zapustila žive dva vzorna turinska duhovnika: teolog Roberto Murialdo in kanonik Francesco Marengo. Prvi, bratranec Božjega služabnika Leonarda, ustanovitelja jožefincev, je bil zavzet sodelavec v oratorijih in je dolga leta vodil Oratorij Angela varuha v predmestju Vanchiglia. Drugi, ki je poučeval teologijo v nadškofijskem semenišču, je bi vse od začetka Oratorija učitelj katekizma v najvišjih razredih, profesor moralke klerikov in zadnje čase izredni spovednik notranjih gojencev, ki je vsako soboto

³¹ *La parola* [Beseda], Katoliški filozofsko-literarni mesečnik, ki ga je urejal duhovnik Luigi Trevisani, Rimini, Tip. Malvolti, III. leto, maj 1882 str. 157–158.

³² Glej zgoraj, str. 294.

ure in ure spovedoval pozno v noč. *Vestnik* je v majski številki pisal: »Bila sta bisera turinskega klera, bila sta odkrita prijatelja, na katera si lahko računal, bila sta duhovnika, ki si jima lahko zaupal.«

Prav tako je bila boleča izguba dveh žena, ki sta bili kakor materi don Boskovim sinovom. To stas bili gospa Clara Paolina, rojena Pollietti, in kneginja Ana Costanza di Laval-Montmorency, hči Giuseppeja De Maistre, ki je umrla v Borgu Cornalense.

Misel, ki je, kakor je bilo mogoče ugotoviti, don Boska spremljala na njegovem dolgem potovanju po Franciji in Italiji, je bila misel, da bi čim bolj pomnožil število sotrudnikov in sotrudnic. Z razširitvijo salezijanskega dela v toliko smerih je skušal povsod vzbuditi številne podpornike, ki bi dobro razumeli njegovo poslanstvo in mu pomagali na njegovi poti v svet. Tako je delal vse do konca svojega življenja, da bi tudi ta ustvaritev kakor toliko drugih pognala globoke korenine.

Misel pa, ki se je budila povsod, kamor je prišel, je bila, da je svetnik. To prepričanje se je vedno bolj širilo ne samo med preprostim ljudstvom, temveč tudi med višjimi sloji, ne izvzemši cerkvene osebe, in tako vidimo, kako iz leta v leto raste njegovo čaščenje. V Rimu je msgr. Agostino Caprara, promotor vere pri Sveti kongregaciji, ko je odhajal v avdienco h kardinalu Bartoliniju, skupini duhovnikov rekel: »Ali vidite tistega duhovnika? Menim, da bomo morali uvesti proces za njegovo razglasitev za blaženega in jaz bom moral igrati vlogo hudičevega advokata.« Ni ga doletela čast, da bi odigral to vlogo, vsekakor pa mu gre čast, da je razumel, kdo je bil don Bosko in da je to tudi odkrito priznal in glasno povedal.

18. POGLAVJE

NEKAJ MANJ POMEMBNIH DOGODKOV IZ LETA 1882

MED POMEMBNI MI DOGODKI SE VPLETA tudi nekaj različnih dejanj, ki s temi niso strogo povezana. Zato med pripovedovanjem o prvih nismo mogli omenjati tudi drugih, ker bi s tem motili ritem pripovedi. Vendar pa bomo zvesti naši navadi, navedli tudi te, saj so tesno povezani z osebnostjo, katere življenje opisujemo. Najprej bomo poročali o prazniku Marije Pomočnice.

PRAZNIK MARIJE POMOČNICE

Don Bosko se je vrnil v Turin, ko so obhajali prvi dan devetdnevnice v čast Mariji Pomočnici. Njegova prva misel je bila poslati turinskim sotrudnikom in sotrudnicam okrožnico, ki bi jih vabila na konferenco. Ta naj bi bila ob sedmih popoldne 21. maja za sotrudnike in na predvečer praznika za sotrudnice. »Lepo prosim vašo uglednost,« je pisal, »da bi s svojo navzočnostjo počastili ta zbor. V preteklem letu smo začeli veliko stvari in z vsem bi radi na kratko seznanili velezaslužne sotrudnike in sotrudnice v Turinu in okolici, ki bi se konference lahko udeležili.« Opozorilo je omenjalo tri posebnosti: obseg povabila, papežev blagoslov in namen nabirke. »Na konferenco vabimo vse sotrudnike in vse tiste, ki želijo spoznati to versko združenje: moški za sotrudnike in ženske za sotrudnice. Njegova svetost papež Leon XIII. podeljuje svoj posebni blagoslov vsem, ki se bodo udeležili konference, in vsi bodo deležni popolnega odpustka z navedenimi pogoji. Nabirka bo namenjena gradnji cerkve Srca Jezusovega in pripadajočega zavetišča. Gospode sotrudnike in gospe sotrudnice prosimo, da bi med svojimi znanci nabirali prispevke v ta namen in jih prinesli na zborovanje ali jih poslali duhovniku Janezu Bosku, predstojniku imenovanega združenja.«

Ni nam znano, ali so bile kake težave s škofijsko pisarno zaradi škofa, ki naj bi opravil cerkvene slovesnosti, kakor bi mogli sklepati iz poznega sporazuma.

Povabili so škofa iz Alessandrie msgr. Gioconda Salvaia, iz čigar odgovora je mogoče razbrati, kako zelo je cenil in kako globoko spoštoval don Boska. »Močno prijetnemu povabilu,« tako je pisal,¹ »da bi se udeležil slovesnosti na čast Mariji Pomočnici in opravil škofovske obrede, ki mi ga je poslala vaša velespoštovana uglednost, odgovarjam z vsem srcem pritrdilno in v sredo dopoldne, upam, bom z Božjo in Marijino pomočjo pri vas. V upanju, da vas bom mogel osebno objeti, vas že sedaj prisrčno pozdravljam.«

Novo veselje mu je prinesel telegram iz Rima. Dne 22. maja in dopoldne 23. maja naj bi bil njegov gost Nicolo Marini, tajni delovni komornik njegove svetosti. Ta naj bi se oglasil ob vrnitvi iz Madrida, kamor je kot papežev legat prinesel kardinalski klobuk nadškofu v Sevilli msgr. Gioachinu Lluchu. Ustavil se je tudi pri salezijancih v Utreri. V Turinu se je ustavil nalašč pri don Bosku, ki ga je popeljal na obisk cerkve sv. Janeza Evangelista in ga povabil, da je daroval mašo skupnosti. Ko je na svoje oči videl množico ljudi in pobožnost ljudstva med devetdnevnico, je po telegrafu sporočil njegovi svetosti papežu o svojem prihodu v Turin in obvestilo o skorajšnjem odhodu iz tega mesta in prosil apostolski blagoslov za don Boska in za vse vernike. Na isti dan praznika je državni tajnik kardinal Lodovico Jacobini odgovoril: »Msgr. Marini, pri don Bosku, Turin. Njegova svetost je z velikim veseljem sprejela izraze sinovske vdanosti don Boska in turinskih vernikov in pošilja zaproseni apostolski blagoslov.«

Francija to leto na prazniku zares ne bi mogla biti lepše predstavljena. Boter in botra sta bila grof in grofica Colle.² Mašo s skupnim obhajilom je daroval opat Mendre iz Marseilla. Mariji Pomočnici sta se prišli zahvalit hčerka markize De Gaudemarie in gospodična Rolland, ki sta bili čudežno ozdravljeni meseca marca v Cannesu. Z njimi sta bila tudi grofica De Corson iz Pariza, ki se je rešila težke pljučnice, potem ko je v Hyéresu opravila devetdnevnico k Mariji Pomočnici, in gospodična Clara Louvet, o kateri bomo obširneje poročali v naslednjem poglavju. Bilo pa je še veliko drugih romarjev iz Francije.

O nebeški lepoti praznika je s pobožno preprostostjo govoril škof iz Alessandrie. Ko je v kratkem povzel vse, kar je videl, je ob odhodu v don Boskovi navzočnosti ves prevzet vzkliknil: »Menim, da podobno praznujejo samo v nebesih.«

Splošno prepričanje je bilo, da je to češčenje Marije Pomočnice prišlo iz nebes, kar se je videlo iz podeljevanja tolikerih in tako različnih milosti.

MILOSTI

Kako veliko je bilo zaupanje v don Boskovo priprošnjo pri prestolu Pomočnice! Presune nas na primer vztrajna prošnja, s katero je junija 1882 neka ple-

¹ Don Boskovo pismo, Alessandria, 22. maj 1882.

² Glej zgoraj, str. 112.

menita družina iz Vendôma poslala dva tisoč frankov za cerkev Srca Jezusovega in prosila, naj don Bosko izsili ne eno temveč šest milosti.³ »Jaz zaupam,« je pisala prosilka, »samo še v vaše molitve, da bi dosegla usmiljenje [...]. Verujem, upam in ljubim vse, kar me more doleteti v prihodnosti.« Don Bosko, ki je dal naročilo za odgovor, je napisal naslednje misli: »Hvala. Duhovniki, dečki bodo molili, [opravili] obhajila. Trdno upamo v izpolnitev vsega, kar ni proti Božji volji.«

V visoki pariški družbi je bil don Bosko dobro znan. Tisti čas je živela v Parizu kraljica Isabela II. Španska, ki se je 1870 odpovedala prestolu v korist sinu Alfonzu XII., a je še vedno s strahom v srcu spremljala dogodke v Španiji. Leta 1882 so na videz gospodarski v resnici pa politični nemiri pretresali Madrid in Barcelono in spravljali v nevarnost monarhijo. Med devetdnevnic k Mariji Pomočnici je don Bosko prejel iz Pariza lakonično sporočilo: »Mogočnim molitvam velečastitega don Boska se priporoča njeno veličanstvo kraljica Isabela II. Španska in vsa njena kraljevska družina,⁴ grof in grofica Walsh, gospa Street di Klinduworth.«

Iz Italije in tujine jih je veliko poročalo o prejetih milostih, od katerih so mnoge pripisovali don Bosku. Tako baron Antonio Manno, kraljevski komisar heraldičnega posveta, ki je bil boter na prazniku sv. Alojzija, mu je pisal:⁵ »Preteklo leto sem se znašel v veliki stiski. Prosil sem vašo velečastito uglednost, da me je priporočila presveti Devici Pomočnici. *Malodane* sem pomirjen in lahko rečem, da na čudežen način. Zmolite še eno *zdravamarijo* zame, da bom mogel dobiti ves tisti mir, ki ga potrebujem, da bom mogel misliti na svojo dušo in pomagati svoji družini. Prosim vas, zmolite zaproseno *zdravamarijo* in prepričan sem, da bom dobil zaželeno tolažbo. Da, prosim vas, zmolite jo!« Pod podpisom se imenuje »nevrednega salezijanskega sotrudnika«.

Iz Nice je gospa Fruero 19. junija pisala don Lagu: »Štirinajst dni sem ležala v postelji s hudo nevraltično vročino. Tedaj sem se domislila, da bi uporabila pismo, ki mi ga je lastnoročno napisal naš častiti oče don Bosko. Položila sem ga na glavo in bolečine so pojenjale in zdaj se počutim že veliko bolje. Bogu bodi hvala!« Ta gospa, ki je takrat prevajala devetdnevnic k Mariji Pomočnici, je svoje pismo takole sklenila: »Prosim vas, da me priporočite našemu velečastitemu očetu in mu poveste, da bom, če mi bo uspelo v neki zadevi, ki jo imam v rokah v tem trenutku, prišla v Turin, kjer bom pokleknila pred svetim oltarjem naše *Marie Auxilium Christianorum*.« Na koncu se je že izpovedala za »zvesto sotrudnico«.

³ Dodatek, št. 81.

⁴ Besede v kurzivi so podčrtane v francoskem izvirniku, ki ga hranimo: datum S. Augustin, Pariz, 17. maj 1882.

⁵ Pismo, Turin, 6. julij 1882.

Grofica De Liniers di Champdeniers je imela šestletnega edinca, ki ga je napadla težka angina, ki je staršem puščala malo upanja na ozdravitev. V največji zaskrbljenosti so prosili za molitev don Boska in sin je ozdravel. Od leta 1882 je mati poslala vsako leto najprej don Bosku in potem don Rui petsto frankov za salezijanske ustanove.⁶

Drugi so prihajali k nebeški delivki milosti in se zatekali k njemu, ki so ga imeli za njenega zakladnika. Odvetnik Maurizio Joumar, ki ga je zadela možganska kap, že dve leti ni mogel spregovoriti besedice. Pripeljali so ga k don Bosku, in potem ko je prejel blagoslov Marije Pomočnice, je spregovoril Marijino ime in se v trenutku počutil bolje. Na list, ki so mu ga dali, je napisal: »*Je vous remercie de ma guérison de suite. Maurice Joumar. Dieu soit béni* [Bogu bodi hvala]. To se je zgodilo v don Boskovi sobi 14. junija.⁷

Še bolj odmevno je bilo ozdravljenje v Oratoriju v jeseni 1882.⁸ Gospa Giovanna Le Mire a Misevent, iz občine Pont-de-Poitte v departmaju Giura, je pred očmi vseh odmirala. Najboljši zdravniki z vseh strani in celo iz samega Pariza niso imeli sredstva, ki bi preprečilo razkroj, in mlada žena je tehtala samo še 25 kg. Oblačili so jo in njen mož Polo Noël jo je kakor otroka jemal v naročje in jo nosil, kamor je hotela. Surovo jajce z malo soli je bila njena dnevna hrana, če ga je mogla pojesti.

V hiši je kraljevala vera. Ko so spoznali don Boskove ustanove, so mu pomagali pri njegovem delu. Meseca maja je gospod Polo Noël poslal don Bosku tri tisoč frankov. Božji služabnik se mu je kakor po navadi zahvalil z lastnoročnim pismom na treh straneh in mu sporočil, da bo 29. junija zanj daroval vsa obhajila, dobra dela in molitve svojih dečkov in za bolnico sveto mašo. Ta obljuba je gospodu tako razvnela srce, da je imel popolno zaupanje v njegovo molitev.

Vendar izboljšanja ni bilo in zdelo se je, da bo stanje trajalo do konca. Tedaj je don Bosko, ki se je še naprej dopisoval z možem, pisal: »Pripeljite bolnico v Turin.«

»Kako vendar? Saj ni sposobna za tako potovanje.«

»Kljub temu jo pripeljite,« je odvrnil don Bosko.

Naročili so spalnik in s kratkimi postanki so jo pripeljali v Turin. Iz hotela je gospod Paolo Noël dal sporočiti don Bosku, da je njegova žena živa prišla v Turin, kakor mu je obljubil. »Prav. Da bo pa ozdravela, jo morate pripeljati k moji maši jutri zjutraj, kjer bo opravila svoje pobožnosti.« Mož si ni upal ugovarjati.

⁶ Poročilo je napisal don Rua šest let po dogodku, ob don Boskovi smrti (*Château du Pont Jarno Champdeniers, Deux Sèvres*, 5. februar 1888).

⁷ Lastnoročno napisano pismo je shranjeno.

⁸ Poročilo so poslali don Rui na zahtevo čudežno ozdravljene. Napisal ga je njen svak Des Bouillons šele leta 1897. Zato poročevalec pravi, da se ne spominja več meseca. Bil je pripravljen tudi s prisego potrditi milost z vsemi nadrobnostmi.

Naslednjega dne so jo prinesli k Mariji Pomočnici. Po maši ji je don Bosko v zakristiji dejal: »Gospa, morate obuditi trdno vero. Zdravi ste. Imejte se za ozdravelo in začnite opravljati vse dolžnosti svojega stanu.« Takoj je začela jesti in odlično ji je uspelo. Čez nekaj dni se je vsa zadovoljna vrnila in začela normalno življenje. Vsa družina se je zahvaljevala Bogu, Mariji Pomočnici in don Bosku.

Ko je bil don Bosko v Hyèresu pri grofu de la Flecheray in markizu di Aorillardu, družinskem prijatelju, je vprašal za novice o gospe Le Mire. Rekli so mu, da je spet v skoraj istem stanju kot prej. »Nič ne skrbite,« jim je dejal, »v kakem mesecu se bo vse popravilo.« Zares, napovedano zdravje se je vrnilo z rojstvom sinčka, ki sta si ga tako zelo želela. Zatem je prišel še drugi. Leta 1897, v času, ko to poročamo, sta oba obiskovala jezuitske šole v Dijonu.

Gospod Le Mire se je pozneje še večkrat srečal z don Boskom, ki je ponavljal: Gospod Le Mire in jaz sva si kakor brata »in ga napol kanoniziral«, pripominja poročevalec. Dejansko je bil gospod Paolo Noël zelo pobožen in dobrodelen. »Za nas,« je sklenil isti, »je življenje madame Le Mire čudež, ki nam ga je izprosil don Bosko, ki je tako svojim dobrotnikom vračal veliko več, kot je on od njih prejel.«⁹

O uslišanjih Marije Pomočnice niso vsi tako mislili. Že znani odpadnik iz Turina je v članku »Don Bosko in njegova trgovina«¹⁰ na osnovi D'Espineyjeve knjige, ki jo je opredelil kot »življenjepis tako imenovanega svetnika iz Valdocca«, ki vsebuje »množico čudežev«, ki »jih je on naredil z Madoninim sodelovanjem«, je skušal vse to svojim bralcem prikazati kot »sleparstvo«, s katerim nekateri »nesrečniki« skušajo »kretenezirati« zaupano jim mladino in kot posebno sredstvo, s katerim »don Bosko zvabi denar iz mošenj« lahkovernežev. Da bi dokazal to drugo trditev, je prevedel iz francoščine don Boskovo pismo, ki ga je leto prej pisal markizi Vernon Bonneuil in ki ga je njen soprog predložil na sodišču v Parizu kot dokaz proti svoji ženi z namenom, da bi dosegel ločitev. Pismo ni imelo s to zadevo nikakršne zveze, vendar so ga privlekli na dan in ga izkoristili za svoje namene. Markiza je don Bosku poslala petsto frankov za prejeto uslišanje in mu obljubila še naslednjih petindvajset tisoč, če bi ji mati Božja podelila milost, ki ji je bila nadvse pri srcu. Don Bosko ji je odgovoril:¹¹

Gospa markiza!

Prejel sem vaše cenjeno pismo z razveseljivo novico, da je operacija, ki vas je tako zelo skrbela, dobro uspela in da ste sedaj popolnoma zdravi. Naj bo zahvaljen Bog za to milost.

⁹ Iz tega leta so tudi nekatera poročila o milostih, ki jih je don Bosko sam napisal v čast Mariji Pomočnici in pri tem seveda zamolčal delež, ki ga je on imel pri tem. Poročamo v Dodatku, št. 82.

¹⁰ *Cronaca dei Tribunali*, 3. junij 1882.

¹¹ Ker nismo mogli dobiti izvirnika pisma, prilagamo prevod italijanskega časopisa z nekaterimi popravki francozizmov.

V pismo ste priložili 500 frankov za gradnjo cerkve Srca Jezusovega v Rimu. Marija Pomočnica naj vam obilno povrne, toliko bolj, ker v svojem pismu pravite, da je to samo začetek vaših darov.

Deo gratias! Tudi jaz bom molil zlasti za to, da bi prišlo do združenja, ki ga omenjate, da bo le v večjo Božjo slavo. Sprejemam vašo ponudbo 25.000 frankov. Vendar morate upoštevati, da evangelij jasno pravi: »Dajajte in se vam bo dalo« in ne »Obljubite in se vam bo dalo«. Menim, da bi bilo prav, če bi začeli nakazovati nekaj že vnaprej. Ne bom pozabil spomniti se vas vsak dan pri sveti maši, kot tudi ne vseh vaših namenov. Zlasti bom prosil za milost, da bi vi, vaši sorodniki in prijatelji mogli vedno hoditi po poti, ki vodi v nebesa.

Bog naj vas blagoslovi, velezaslužna gospa markiza, in tudi vi molite zame, ki ostajam vedno v J. K. vdani služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Canavese, 8. september 1881

Kakor je mogoče razbrati iz pisma, ni nič neprimerne niti ni mogoče ničesar očitati v odnosu do don Boska niti v tistih stavkih, ki jih je podčrtal članek. Toda znano je: *omnia immunda immundis* [umazanim je vse umazano]. Don Boskov sloves svetosti je bil tako visok, da podli onečaščevalci niso niti najmanj zatemnili njegovega blišča.

O prazniku sv. Janeza Krstnika nam ni bilo sporočeno nič posebnega. *Vestnik* in mestni katoliški časopisi so prinašali običajna poročila, ki pa za nas niso nič novega.¹² Don Bosko omenja to v pismu grofu Collu:¹³ Vaša voščila za praznik sv. Janeza so mi bila v veliko zadovoljstvo. Bil je velik, pristrčen praznik, tako da mi je večkrat šlo na jok.«

Blišč don Boskove svetosti ni sijal samo bližnjim opazovalcem, ki so živeli skupaj z njim, in preprostem ljudstvu, temveč tudi tistim, ki so živeli daleč od njega na visokih položajih, kot smo že videli in kot bomo videli v nadaljevanju naše pripovedi. Za leto 1882 je pomembna počastitev, ki jo je don Bosku izkazal norfolški vojvoda.

NORFOLŠKI VOJVODA

To je slavno ime v angleški zgodovini. Njegova družina je izvirala iz rodu Plantagenetov, ki so kraljevali od 1154 do 1485. Začetnik njihovega plemeničnega rodu je bil Tomaž Plantagenet, drugorojenec Edvarda I. Med preganjanji proti katoličanom v 14. stoletju se njegov knežji rod ni ločil od Katoliške cerkve, temveč je vztrajal v svoji zvestobi vse do današnjega dne, vendar zato ni bil prikrajšan pri velikih privilegijih na vladarskem dvoru. Načelnik družine je prvi

¹² *Vestnik*, junij 1882, *Unità Cattolica*, št. 148 in *Corriere di Torino*, št. 149.

¹³ Pismo je brez datuma. Toda poštni pečat nosi Torino, 4–7–82.

vojvoda, prvi markiz, prvi grof in prvi baron angleške družbe in v državnih nastopih pripada njemu prvo mesto po princih kraljevske krvi.

Don Bosko je pisal vojvodovemu kaplanu in ga prosil, da bi v Londonu začel nabirko za cerkev Srca Jezusovega v Rimu. Odgovor nosi datum 13. avgusta. Kaplan mu je sporočil, da čas ni primeren za zaželeno nabirko, in je izrabil priložnost, da je govoril o nečem popolnoma drugem. »Norfolški knez želi vedeti,« je pisal, »ali je res, da ste vi dali sporočilo o njegovem edinem sinu, ki se je rodil slep. Že dvakrat ga je nesel v Lurd v upanju, da bo prejel milost matere Božje Marije. Sedaj se zdi, da mu je nekdo rekel, da je don Bosko izjavil, da naj ne izgubi upanja. Je to res? Vsa katoliška Anglija prosi za to milost, kajti vojvoda je izjemno dober, veliko pomaga in vsi, ki ga poznajo, ga imajo nadvse radi. Vojvoda bi bil pripravljen storiti vse, samo da bi njegov sin, čigar rojstvo samo je bil čudež, ozdravel. Bodite tako dobri in mi kmalu odgovorite na to pismo.«

Don Boskov odgovor kaplanu nam ni znan, njegov učinek pa je ohranjen v dveh lastnoročnih pisanih pismih meseca oktobra.¹⁴ V prvem pismu pravi: »Zvedeli smo, da vi in z vami velika vojska dečkov molite za milost, da bi Bog podelil zdravje našemu sinu. Ta dokaz tako velike dobrote, ki prihaja od tako oddaljenih oseb, do katerih naklonjenosti nimamo nikakršne pravice, je v meni kakor v moji ženi vzbudil veliko veselje. Prosim vas, da prejmete ta skromni dar štirideset lir¹⁵ kot majhen prispevek za pomoč pri delih, ki jih opravljate. Vašim molitvam priporočamo našega sina in nas same, pa tudi molitvam vaših varovancev, medtem ko nam je hudo, da se vam ne moremo osebno zahvaliti.« Iz drugega pisma z dne 26. oktobra zvemo samo, da mu je don Bosko odgovoril in se mu zahvalil za tolažilne besede, in ker ga je don Bosko vprašal, v katerem jeziku naj mu piše, mu je knez odgovoril: »Če mi boste v svoji dobroti spet pisali, lahko to storite v katerem koli jeziku, ker si lahko vedno dam prevesti vse, kar mi sporočate. Od jezikov, ki ste jih omenili v vašem nadvse cenjenem pismu, je francoščina tista, ki jo še najbolj razumem.« Tega krepostnega vojvoda bomo še večkrat srečali v teh spominih.

Kakor že v preteklosti je don Boskova svetost vzbujala pozornost škofov, kadar so hoteli kakega izgubljenega duhovnika ponovno pripeljati v objem svete matere Cerkve. To je bil primer ubogega don Oriolija.

DON ORIOLI

Don Paolo Orioli iz škofije Mantova je bil kaplan v župniji Canneto, ko je župnija Paludano ostala brez dušnega pastirja. Podpihovalec za Narodno italijansko Cerkev iz Mantove je hotel pravovernega župnika, ki ga je imenoval škof.

¹⁴ Angleško besedilo v Dodatku, št. 83,

¹⁵ To so lire sterline, vredne 1.000 predvojnih lir.

Povpraševal je med ljudmi in ti so z majhno večino izbrali Oriolija, ki ga oblast sicer ni priznala za župnika, je pa kot neke vrste duhovni ekonom prebival v župnišču in dobival plačo. To se je zgodilo leta 1874. Toda 1876 so z ministrskim odlokom plačo osemsto lir, od katere bi šla polovica za njegove potrebe, druga polovica pa za izdatke bogoslužja, šolo in dobrodelnost, dvignili na dva tisoč lir.

Škof ga je zato moral ekskomunicirati tudi v imenu Koncilske kongregacije. To dejstvo in še drug podoben primer v isti škofiji, ki so se jima pridružili še drugi poskusi, ki pa zaradi pomanjkanja duhovnikov, ki bi šli v to zadevo, niso uspeli. Podobni dogodki v neki drugi furlanski občini so navedli Pija IX., da je po Koncilski kongregaciji izdal 23. maja 1874 za deželi Lombardijo in Benečijo odlok o izobčenju, ki ga ima *pravico izdajati papež* za duhovnike, ki bi bili izvoljeni z ljudskim glasovanjem.

Vrinjenec, razkolnik, izobčenec! Koliko izobčenja in drugih cerkvenih kazni si je nakopal don Orioli v toliko letih, koliko neveljavnih spovedi in zakonov je podelil, koliko nepravilnostim je zapadel! In potem še vse tisto, kar sta vedela samo on in Bog. Ko se je končno spametoval, je sveti sedež pooblastil škofa msgr. Berenga za spravo z Bogom in Cerkvijo *in utroque foro* [na obeh sodnih področjih] in hkrati pooblastil tudi neškofijske duhovnike, da ga odvežejo od vseh cerkvenih kazni in nepravilnosti, v katere je zapadel na obeh sodnih področjih, z naslednjimi pogoji: 1) odhod iz župnije; 2) javni preklic vsega, kar je storil; 3) duhovne vaje v kaki redovni hiši. Medtem ko so bili v teku koraki prvega in drugega pogoja, so tretjega zaupali Oratoriju. Odlok ni navajal števila dni, ki jih mora prebiti na duhovnih vajah. Toda škof je zahteval vsaj dvanajst. »Glejte, tukaj imate,« je škof pisal, ko ga je poslal v Turin,¹⁶ »ošabneža, ki so ga svetne stvari popolnoma zaslepile, in pogoje, s katerim ga izročam vam, prepričan, da bo njegovo spreobrnjenje temeljito in trajno. Za to vam bom večno hvaležen, kakor tudi vsa naša škofija, in vsi se bomo veselili v svetem veselju, don Bosko in njegovi redovniki pa bodo zaslužili blagoslov vseh dobrih katoličanov.«

Don Orioli, ki se je izročil popolnoma svojemu škofu, je v njegove roke položil svoj preklic z namenom, da bi ga objavili. Škof je sporočil škofljanom veselo novico o spreobrnjenju in se zahvalil Bogu, da je razkol v njegovi škofiji odpravljen. Istega dne, 4. aprila, je poslal v Oratorij listine za vsa potrebna pooblastila spovedniku. Ni vedel, da je don Bosko v Franciji. Kljub temu je spreobrnjenca zaupal don Rui, don Cagliero in drugim »pobožnim redovnikom«, v katerih je videl istega duha kot v očetu.

Don Orioli je zgledno izpolnil vse svoje obveznosti. Med svojim bivanjem v Oratoriju je imel popolno svobodo, da je vse opazoval, o vsem razmišljal in potem zbral svoja opažanja v knjižici z naslovom *Don Boskova hiša v Turinu*. »V

¹⁶ Pismo don Bosku, Mantova, 30. marec 1882.

tej hiši ne veje drugo kot samo spodbuda k dobremu. Tu vlada mir sladkosti in tako veselje na obrazih vseh, tako da se vsemu čudiš [...]. Nisem imel sreče, da bi videl don Boska, ki se je obdal s tolikerimi mladimi duhovniki, ki so vsi njegovi posinovljenci. Toda čeprav ga nisem videl, kar sem si nadvse želel, menim, da sta naravnost in življenje v tej hiši živa podoba tega izrednega človeka. Lepi sadovi, ki jih vidiš v hiši, ti razodevajo lastnosti drevesa, na katerega vejah so zrasli.« Ko govori o predstojnikih, pravi: »Če stopiš z njimi v stik, ne da bi vedel, kdo so, se ti niti ne sanja, da so nadrejeni; ne zato, ker vse, kar vidiš, ne bi bilo v soglasju s tem dostojanstvom, temveč zato, ker je njihov način vedenja takšen, kot da hočejo izbrisati celo videz vsake oblasti. Še bolj pa se čudiš, ko vidiš, kako se ti ravnatelji sučejo med mladimi dijaki in ubogimi rokodelci in se kažejo bolj prijatelje kot predstojnike. V don Boskovi hiši ni tistega težkega ozračja avtoritete, kot ga srečuješ v drugih zavodih [...]. Pravo veselje je videti tiste mlade doktorje, ko se v svoji skromnosti prav nič ne ponašajo s svojimi naslovi, kar me je navedlo, da sem enemu izmed njih povedal, da dejstvo, da se nimajo za kaj pomembnega, čeprav imajo v hiši tako odgovorno delo, zagotavlja socialni družini vedno večji napredek. Črv pretiravanja v lastnih zaslugah še dolgo ne bo načel velike salezijanske ustanove. Prav gotovo kak profesor matematike zunaj te hiše ne bi nikdar privolil, da bi v službi skupnosti vlekel za zvonove. Toda pobožnost je koristna za vse, zato se bo ta doktor, ki se ne ozira na take zunanosti, sploh ogibal misli na kaj takega,¹⁷ pa vendar je to tako pri don Bosku in v njegovi hiši.«

Ko je povedal svoje vtise o glasbi, pobožnosti, pouku (bil je čas boja za oratorijske šole), kakor že prej o delavnicah, je sklenil: »Odhajam iz te hiše globoko ganjen, in ko imam pred očmi to, kar ustvarja tudi hotenje, ko duh ljubezni daje krila, želim, da bi take hiše bile v vsakem mestu Italije.«

Prepričanje, da je don Bosko zares svetnik, se je še naprej širilo v hiši, v kateri se je nenehno napovedovala prihodnost. Sedaj bomo govorili o dveh srečanjih leta 1882, v katerih se jasno kaže njegova preroška sposobnost. Prvo je bodoči

MSGR. MALÀN

Antonio Malàn, ki se je s starši izselil v Toulon, je že pri sedmih letih želel postati duhovnik. Toda zaradi finančne stiske staršev si ni upal tega glasno povedati, zlasti ker je bil najstarejši med petimi brati.¹⁸ »Ko sem,« tako piše, »videl kakega svojega tovariša, ki je študiral, da bi postal duhovnik, bi se najraje razjokal zaradi

¹⁷ Tu misli na klerika, pozneje sobrata pomočnika Camina Quirina: izredna glava, poznavalec več modernih in starih jezikov, doma v matematiki, je bil tako skromen, da si ni upal postati duhovnik. Izredno je cenil don Boska, ki ga je imel nadvse rad. Zapustil je spomin svetnika.

¹⁸ Njegovo poročilo nam daje snov za našo pripoved, razen enega, ki prihaja iz drugega vira: plamenček, ki ga je videl don Bosko.

svoje nemožnosti, da bi storil to kakor on, in sem si mislil: Nima smisla misliti na to! – Potem sem zavračal tako misel, ki me pa seveda ni hotela zapustiti.«

Ta silna muka ga je spremljala do štirinajstega leta. Kot petnajstletni fant je vstopil v službo krščanske družine De Combaud, ki je postala velika dobrotnica Družbe. Ti gospodje so bili tako dobri do njega in so tako velikodušno pomagali njegovim, da je le še redkokdaj mislil na duhovništvo. Ker je še kot majhen deček samo dve zimi obiskoval šolske brate, res ni imel zadostne priprave za vstop v malo semenišče. Edino upanje, ki mu je še ostalo, so bili kapucini. Vendar se ni lotil ničesar, ker je bil to čas izгона redovnikov iz Francije.

Zbegan zaradi toliko nevesečnosti je prejel iz Italije pismo, ki ga je klicalo na nabor v vojaški okraj v Cuneu. Gospa Combaud, ki je vedno skrbela za dobro njegove duše, mu je svetovala, naj gre v Turin in obišče don Boska. Razložila mu je, kdo je don Bosko, in mu izročila knjigo, ki jo je leto prej izdal D'Espiney. Fant je knjigo prebral v enem dnevu in noči. Opravil je tudi devetdnevnicu k Mariji Pomočnici z molitvami, ki jih priporoča don Bosko.

Komaj je čakal uro odhoda. Ko je odhajal, so mu mnogi dajali naročilo za don Boska. Nikdar ni nikomur zaupal, da je želel postati duhovnik. Ko je proti jutri prišel v Turin, je takoj odhitel za nekaj minut k Mariji Pomočnici. Bilo je 29. oktobra. Don Bosko je končal mašo pri oltarju sv. Petra. Ko je stopal po stopnicah, je videl, kako se je na oltarju Matere Božje utrnil plamenček in se ustavil pri obhajilni mizi, in ga gledal. Nato je odšel v zakristijo in začel spovedovati dečke. Ko je končal, je šel na dvorišče, kjer je med drugimi zagledal tudi neznanca, ki je stopil skozi vratarnico in čakal tam kake pol ure. Božjega služabnika je obdajala strnjena množica fantov. Malàn je pristopil in mu poljubil roko. Don Bosko ga je pogledal in potem, kakor da bi ga že dolgo poznal, vzkliknil: »Pojdiva v mojo sobo. Tu nama dečki ne bodo dali miru.«

»Kaj me poznate?« je vprašal fant, tudi po francosko.

»Da. Pojdiva.«

Odšla sta. Malàn mu je izročil pisma, ki jih je prinesel zanj. Gospa mu ni mogla ničesar pisati o poklicu, ker ni vedela nič o tem. Don Bosko je prebral pisma in od časa do časa spraševal o osebah, katerih pismo je prebral, in tako naprej, dokler ni prebral vseh. Neka ženska je dala Malànu tri franke, da bi don Bosko opravil mašo, on pa je dodal še tri, da bi hiši podaril majhen dar, ne da bi don Bosko za to vedel. Vzel je dar, ga pogledal in rekel: »*Cela ne te privera pas?*« [Te to ne bo prikrajšalo?] Nato je začel pisati odgovore, ne da bi pri tem kaj govoril, nekatere na list papirja, druge na vizitke, spet druge na podobice Marije Pomočnice. Ko je končal to opravilo, ga je vprašal za njegovo ime in na podobico Matere Božje zapisal: *O Marie, protégez votre enfant Antoine et le conservez dans le chemin du Paradis. Abbé Jean Bosco*« [O Marija, varujte vašega otroka Antona in ga ohranite na poti v nebesa. Opat Janez Bosko].

Medtem ko je bil don Bosko tako zaposlen, je Malàn ves zmeden skušal najti besede, da bi prosil za sprejem v Oratorij, pa ni vedel, kako naj bi začel. Ali naj mu pove vse ali ga samo vpraša za nasvet glede poklica? Ni imel poguma, da bi odprl usta; enkrat samkrat namreč, ko je komu govoril o poklicu, mu je neki francoski redovnik pri spovedi zelo rezko odgovoril in je dobil nespodbuden odgovor. »Samo Bog ve,« piše ta, »kaj mi je v tistem trenutku rojilo po glavi.«

Končno je don Bosko odložil pero, se obrnil k njemu, mu izročil odgovore za osebe, ki so jim bili namenjeni; dal mu je tudi podobico, ki jo je pripravil zanj, in mu rekel, naj je nikdar ne izgubi. Potem ga je smehljaje se pogledal in mu rekel po francosko: »Sedaj, ko smo govorili o vseh, govorimo še o vas. Kmalu boste prišli k meni in ostali tukaj z menoj, kajne?« Malàn, ki je imel že tako srce prepolno čustev, je pri teh besedah planil v jok, padel na kolena in skušal nekaj minut odgovarjati, pa mu zaradi joka ni uspelo. »Zakaj jokate?« ga je vprašal don Bosko. Rad bi mu odgovoril, ker ga je vprašal, ali bi rad postal salezijanec, toda čeprav je bila to njegova želja, si mu tega ni upal povedati. Končno se je zbral, opustil vse pomisleke in ga vprašal, ali je mislil resno. Don Bosko, ki ga je ves čas smehljaje se opazoval, mu je odgovoril: »*Je dis très sérieusement*« [Dejal sem zelo resno].

Ob tem pogovoru so Malàna ponovno oblile solze. Don Bosko, ki se je vedno smehljajal, mu je ponavljajal, da Marija Pomočnica želi tako. »Potem nisem vedel, kaj on govori, kje sem in kaj počnem. Kake četrte ure je trajala tista globoka ganjenost. Nato sem se ob nogah nežnega očeta spovedal in mu med drugim dejal: Oh, kako veselje, kaka sreča!«

Po vsem tem se je umaknil, kajti v predsobi je čakalo veliko ljudi. Pogovor je trajal eno uro in pol. Naslednji dan je spet prišel k njemu, da bi se dokončno o vsem dogovorila.

»Od kod prihajate?«

»Iz Cunea, z nabora.«

»In kako se je končalo?«

»Oprostili so me.«

Tedaj mu je don Bosko začel prigovarjati, da naj čim prej obleče talar. »Toda jaz,« je zmeden dejal Malàn, »še nimam nikakršnih šol.«

»Se znate podpisati?«

»To pa že.«

»Prav. To zadostuje.«

Ko mu je predlagal, naj si izbere salezijansko hišo, ki bi mu bolj ugajala. Nica ali Navarre. Ostala je še težava, kako naj bi pustil službo pri grofici Combaud, ne da bi jo užalostil, potem ko mu je storila toliko dobrega.

»To bomo takoj uredili. Piši ji, da boš ostal pri don Bosku.«

»Pisal ji bom, jo prosil za dovoljenje, in če vi tako želite, bom pustil vse in takoj prišel.«

»Ne, preveč spoštujem to gospo in nočem, da bi jo kar tako nenadoma zapustil. Lahko bi se znašla v stiski.« »Vrni se tja, povej ji, da si govoril z don Boskom in da te je on povabil, da postaneš salezijanec.«

»Rekel ji bom, da si zelo želim biti z don Boskom, in jo bom prosil, da mi da dovoljenje.«

»Stori vse čim bolj previdno in naj se ti nikamor ne mudi.«

Ko sta se tako domenila, se je Malàn vrnil v Toulon in se odpravil v grad Combaud. Gospe je pisal o vsem. Bila je razburjena, zato ji je ves ganjen dejal: »Če želite, da ostanem tukaj, bom ostal. Toda don Bosko mi je rekel, da bom postal salezijanec.« Potem ji je pripovedoval vse, kar se mu je zgodilo v Turinu. »Oh, če je tako,« je odgovorila gospa, »potem vedite, da se don Bosko v teh stvareh nikdar ne zmoti. Bog mu vse navdihuje. Pojdite, zadovoljna sem in se ne zoperstavljam. Poslušajte don Boskov nasvet. Skušala bom stvari urediti drugače.«

V gradu je ostal tri mesece. Vsak večer je hodil v gozd, molil, se jokal pri stebru z Marijinim kipom. Nekega večera, ko se je goreče priporočal materi Božji Mariji za svoj poklic, je zagledal, kako z njene desnice prihaja k njemu plamenček. Ustavil se je nad njim. To ga je napolnilo z začudenjem in veseljem. Ob prvem srečanju z don Boskom v La Navarru mu je zaupal in ga vprašal, ali naj to vzame resno. On je odgovoril: »Da, da, dobro si zapomni, upoštevaj in ne pozabi.«

Malàn je vstopil v La Navarre kake tri mesece po pogovoru z don Boskom. Marca 1883 je prišel tja tudi don Bosko. Pripravili so mu akademijo, na kateri je nastopil tudi Malàn. Ko ga je don Bosko zagledal, ga je prepoznal in vzkliknil: »Oh, Anton, si končno v ječi?«

»*Je suis en Paradis*« [Sem v raju], je odvrnil Malàn.

Ali je don Bosko v ubogem kmečkem fantu predvideval bodočega škofa v Braziliji, nam ni znano. Toda *post eventum* [potem ko se je zgodilo] lahko vseka-kor trdimo, da je tako obširna priprava napovedovala nekaj posebnega. Podobno, čeprav v manjši meri moramo izraziti za

DON MICHELEJA UNIA

Njegov anonimni življenjepisec je 1898 v uvodu h knjigi zapisal:¹⁹ »Do sedaj noben drug don Boskov sin ni pritegnil toliko naklonjenosti in občudovanja kot don Unia.« Bil je navaden kmet. S sedemindvajsetimi leti je prišel k don Bosku na praznik sv. Jožefa 1877 in ga prosil, da bi ga sprejel, ker je želel postati duhovnik. Don Bosko ga je sprejel naslednjega avgusta. Sicer ni bil njegov na-

¹⁹ *Memorie biografiche del Sac. Michele Unia, sacerdote salesiano* [Življenjepisni spomini duhovnika Micheleja Unia, salezijanskega duhovnika], San Benigno Canavese, 1898.

men, da bi postal salezijanec, vendar je moral računati z don Boskom. Ko se je 1. avgusta vrnil v Oratorij, so ga poslali v Lanzo, kjer naj bi opravil duhovne vaje in se pripravil na študij. Tam ga je don Bosko nekega dne vprašal, kaj namerava storiti po končani gimnaziji: »Šel bom domov,« je odločno odgovoril.

»Ne bi hotel ostati pri don Bosku?«

»Vedno sem želel postati duhovnik v Roccaforteju.«

»Kaj pa, če bi te Gospod želel za bolj obširno področje?«

»Če bi mi Gospod pokazal, da je to njegova volja ...«

»Ali hočeš tako znamenje?«

»Kaj bi bilo to?«

»Če bi mi Bog razodel tvojo notranjost in bi ti to jaz tukaj povedal, bi ti to imel za znamenje, da te hoče imeti pri meni?«

Unia, ki ni nikdar nikogar slišal tako govoriti, ni vedel, ali naj te besede jemlje resno ali za šalo. Toda don Bosko je čakal na odgovor. »Prav, povejte mi, kaj vidite v moji vesti,« je končno privolil.

»Moraš se spovedati, kaj ne? Prav, grehe ti bom povedal jaz, ti mi boš samo potrjeval.«

Začel mu je razkrivati njegovo preteklost tako natančno in nadrobno, da je Unia najprej menil, da sanja: število, vrsta, hudobnost grehov, vse je prišlo na dan. Spovedanec ves ganjen ni več vedel, kje je. »Dragi don Bosko,« ga je vprašal sredi pripovedovanja, »od kod vam poznanje vseh teh revščin?« Tedaj je, verjetno zato, ker je videl, da ga je vse to močno prizadelo, don Bosko nadaljeval: »Vem še kaj več. Bil si star enajst let, ko si na koncu domače cerkve med večernicami opazil, da tvoj tovariš spi z odprtimi usti. Poiskal si najdebelejšo češpljo in jo vtaknil spečemu v usta. Ubogi revež se je začel dušiti, tekal sem in tja in prosil za pomoč. Vsesplošni preplah je prekinil petje. Toda ta greh je bil kmalu kaznovan, saj te je tvoj bratranec duhovnik krepko oklofotal.« Ni bilo treba več. Fant se je čutil premaganega.

Ko je pod vodstvom don Rinaldija končal v Sampierdareni tečaj Marijinih sinov in nato z njim odšel v San Benigno Canavese, je bil 1882 pripuščen k subdiakonatu. Nikakor ni hotel sprejeti tega reda, toda don Bosko ga je končno prepričal, kot tudi za diakonat. Ko pa je šlo za duhovniško posvečenje, ki naj bi ga prejel v nedeljo 25. decembra, je stvar postala nadvse resna. Trdovratno je vztrajal, da so mu dovolili iti v Turin na razgovor k don Bosku. Hotel je doseči odlog. Kar naprej je ponavljal, da še ni zadosti študiral in da je še preveč posveten.

Don Bosku je povedal, zakaj je prišel, in medtem ko je ves razgret pripovedoval svojo zadevo, ga je dobri oče molče gledal in se smehljaj. »Torej ne misliš več iti naprej?« ga je končno vprašal.

»Ne, za nobeno ceno, ne! V glavi se mi meša in hočem ostati tu, kjer sem.«

»In kaj nameravaš storiti?«

»Pustiti vse in se vrniti v Roccaforte, da bom še malo študiral.«

»Da, na vsak način.«

»Prav. Ker praviš, da se ti v glavi meša, ti jo bom takoj uredil. Vzemi mojo.« Pri teh besedah si je snel svoj bired in ga položil Uniji na glavo. »Sedaj pa pojdi, kamor ti jaz ukazujem.«

»Da, tudi do konca sveta?«

»Da! Tudi do konca sveta!«

Bojazni, dvomi, misel, da bi se vrnil v Roccaforte, so, kakor bi pihnil, izginili iz njegove glave. Zapustil je sobo, ne da bi vrnil bired. Danes je to dragocena relikvija.

Don Unija je šel zares do konca sveta. Izreden poklic ga je popeljal z dovoljenjem predstojnikov v veliko bolnišnico gobavcev v Agua de Dios v Kolumbiji, kjer je z junaštvom svoje odpovedi počastil salezijansko družbo in Cerkev, se okužil z gobavostjo in 1895 umrl. Njegov zgled je salezijancem odprl novo obliko apostolata, ki se je vedno bolj razvijal in prinesel tolažbo tisočem ubogih gobavcev. Državni tajnik njegove svetosti papeža in zaščitnik salezijanske družbe kardinal Rampolla je v njem pohvalil »vzvišeno izpolnjevanje krščanske ljubezni« in izrazil globoko obžalovanje svetega očeta Leona XIII. zaradi tako težke izgube.²⁰

Gratia sanitarum, discretio spirituum, spiritus prophetiae [Milost ozdravljenja, razpoznavanja duhov, duh prerokovanja] so karizme, ki jih je polno življenje našega svetnika. Ne bomo se utrudili, ko bomo navajali dejstva, kakor jih bomo srečevali v teku naše pripovedi. Tukaj bomo navedli nekatera, ki so se primerila v letu 1882 med obiskom salezijanskih domov v Italiji.

SALEZIJANSKI DOMOVI V ITALIJI

Julija 1882 je šel v Borgo San Martino za obhajanje praznika sv. Alojzija Gonzage. Sobrat pomočnik Giovanni Brigatti je ležal zaradi išiasa, ki mu je povzročal hude bolečine. Zdravila mu niso prinesla nikakršne olajšave. Don Boska so prosili, da bi ga obiskal in blagoslovil, v kar je privolil. Vprašal ga je: »Je vaša vera velika?«

»Oh, da, gospod don Bosko.«

»Vstanite in pokleknite.«

S pomočjo navzočih in opiraje se na palico je z velikimi težavami izpolnil ukaz. Don Bosko ga je blagoslovil. Ko je Brigatti hotel uporabiti palico, da bi se dvignil, mu je don Bosko to preprečil. Bolezen je v tem trenutku izginila in se ni

²⁰ Pismo generalnemu prokuratorju, 13. december 1895.

nikdar več pojavila.²¹

Ob tej priložnosti je prišlo do nezavednega razodetja, o katerem don Lemoyne pripoveduje v zvezi z mladim Carlom, ki naj bi ga don Bosko obudil od mrtvih leta 1849, ne da bi imeli dokaze, da je obuditev povzročil on.²² Z namenom, da bi jih pripravil na dobro spoved, je prvi večer fantom slikovito pripovedoval, kaj se je zgodilo. Tokrat je z razliko od drugih podobnih priložnosti v svojem začudenju od tretje osebe preskočil na prvo in dejal: »Vstopil sem v sobo ... mu rekel ... on mi je odgovoril.« Na tak način je nadaljeval skoraj do konca, ko je spet začel govoriti v tretji osebi. Vsak si lahko predstavlja, kakšen vtis je to naredilo na salezijance in na fante. Don Lemoyne, ki je bil med poslušalci, piše: »Ko je končal nagovor, je šel v sobo in fantje so se gnetli okoli njega. Iz njegovega pogleda se je videlo, da se ni niti najmanj zavedal, kaj se je zgodilo.«

Istega leta je obiskal zavod v Varazzeju. Medtem ko so mu predstojniki in fantje poljubljali roko in ga veselo pozdravljali, je pogledal klerika Francesca Ghigliotta in ga skrivnostno vprašal: »Kako si kaj?«

»Odlično, gospod don Bosko.«

»Bi se upal boksati s Pertilejem?« To je bil zelo močan klerik.

»Pravzaprav še nisem poskusil,« je v smehu odgovoril Ghigliotto.

Ghigliotto je poučeval v svojem razredu, pomagal prefektu in asistiral v obednici. Zato ga ni bilo z drugimi pri mizi. Po kosilu so mu povedali, da je don Bosko vprašal ravnatelja, kako je z Ghigliottom in da mu je don Monteri odgovoril, da je zdrav.

»Pa je Ghigliotto zares zdrav?« je spet povprašal malo pozneje.

»Kolikor je meni znano, je zdrav,« je odvrnil don Monteri.

To vztrajno spraševanje je naredilo vtis na sobrate. Toda Ghigliotto se ni zmenil za vse to. V vsem je videl samo očetovsko skrb, ker je bil zelo zaposlen. Nekaj ur po don Boskovem odhodu je klerik začutil neobičajno utrujenost in prosil prefekta, da bi ga nadomestil pri asistenci med večerjo. Bil je prepričan, da bo naslednji dan spet lahko prevzel svoja opravila. Ko pa je legel v posteljo, je bil v smrtni nevarnosti in se je dvignil šele po treh mesecih. Jasno je, da don Bosko ni hotel povedati vsega, kar je vedel.

Naslednji pripetljaj se je zgodil med njegovim obiskom v Vallecrosii. Gospod Gioachino Spinelli iz Ventimiglie, učitelj v občinski šoli, je imel zelo bolno mater in je šel prosit don Boska, da bi jo obiskal. Ko je vstopil v njegovo sobo, ga je nagovoril: »Prihajate, da bi me prosili za uslišanje?«

»Da,« je odgovoril Spinelli in mu pojasnil svoj primer.

»Prav,« mu je odgovoril don Bosko, »pojdite mirno domov, vaša mati bo ozdravela.«

²¹ Priča don Machisio, ki je to izpovedal na procesih.

²² MB III, str. 459–500 [BiS III, str. 297].

Res je ozdravela. Nekaj let pozneje se je don Bosko vrnil v Vallecrosio in že ga je obiskal učitelj in ponovil isto prošnjo, ker je njegova mati resno zbolela. Ne da bi mu dal čas za prošnjo, mu je svetnik dejal: »Vi ste ponovno prišli prosit za ozdravljenje vaše matere. Toda tokrat ozdravljenja ne bo. Vaša mati bo kmalu videla nebesa.«²³

Kdo more zbrati vse don Boskove napovedi, povedane večinoma po domače in zvesto uresničene. Jeseni 1881 se je iz Marseille vrnil klerik Angelo Bologna, ker je moral na vojaški nabor. Vojaško službo je nastopil proti koncu leta. Don Bosko mu je ob slovesu dejal: »Domov se boš vrnil, preden bo iztekel tvoj čas.« Bologna se je temu zelo začudil in to povedal pomočniku Mondoneju.

Trije oklepaji. Blaženi je odhajajočemu dal deset lir in mu naročil, da naj tega ne pove prefektu, ker mu ta sicer ne bi nič več dal.

Iztekalo se je drugo leto vojaške službe in do konca je ostalo samo še eno leto. Bologna, ki je postal nadzorni desetnik in je sedaj imel več denarja in prostega časa, se je veselil, da bo mogel v Firencah hoditi v gledališče. Ni se več spominjal, kaj mu je napovedal don Bosko. Tedaj je obrambni minister odločil, da bodo izžrebali določeno število vojakov in jim zaradi varčevanja odpustili eno leto vojaške službe. Tudi Bologna je bil izžreban. Tedaj se je spomnil napovedi in je ves vesel nepričakovano prišel v Oratorij.

Koliko preizkušenj je morala prestati don Boskova svetost v teh dveh letih, smo videli v prejšnjih poglavjih. Povedati moramo še poseben primer, ki je globoko ranil srce našega dobrega očeta. To je sektaško zlorabljanje primera Cremona.

PRIMER CREMONA²⁴

Za zavod v Cremoni je bil velika nesreča izguba don Chicca, ki je v sebi vzdrževal izredne sposobnosti salezijanskega ravnatelja in si je med zdravim delom, ki ni zapadel sektaštvu, tega težkega mesta pridobil veliko prijateljev. Protiklerikalne stranke, ki jim je bilo delovanje salezijancev dim v oči, so budno pazile na vsako priložnost, da bi nastopile proti njim. In priložnost ali bolje rečeno pretveza je kmalu prišla.

Civilno leto 1881 se je srečno izteklo. Meseca julija je vrhovni svet podpisal pogodbo o nakupu hiše v San Lorenzu.²⁵ Škof je bil tako zadovoljen, da je na božič in novo leto prvi poslal čestitke in najboljše želje. Božji služabnik je odgovoril z naslednjim spoštljivim in ljubeznivim pismom.

²³ Tako je pripovedoval salezijanec don Gioachino Spinelli, nečak drugega Gioachina, spovednika v noviciatu v Cuenci (Ekvador).

²⁴ Prim. MB XIII, str. 642 [BiS XIII, str. 422] in MB XIV, str. 336 [BiS XIV, str. 217–218].

²⁵ Dodatek, št. 84.

Velespoštovana ekscelenca!

Malo nerodno mi je, da ste nas prehiteli z vašimi dobrimi željami, česar si gotovo nismo zaslužili.

S tem svojim pisanjem bi rad izpolnil veliko dolžnost, da izkažem vaši ekscelenci hvaležnost vseh salezijancev. Še naprej nas ščitite in mi bomo podvojili naše prizadevanje, da vam bomo na voljo v vsem, kar boste šteli za večjo Božjo slavo in zveličanje duš.

Upam, da boste našim salezijancem dali vse potrebne nasvete in jih, če bo treba, tudi ošteli. Ponižno vas prosim za vaš sveti blagoslov, medtem ko imam čast, da se smem z globokim spoštovanjem vaše vzvišene ekscelence imenovati najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. december 1881

Tudi novo leto se je lepo začelo. Novi ravnatelj je februarja 1882 prvič zbral vse salezijanske sotrudnike iz Cremona. Toda v tistem prvem poskusu javnega salezijanskega nastopa v Cremoni se je zdelo, da je salezijansko delo v hipu uničeno. Zdi se, da je don Bosko predvideval nesrečo. Med jesenskimi počitnicami 1881 (don Chicco je umrl 16. septembra) je don Bosko želel, da bi se salezijanci umaknili iz tega mesta. Temu je nasprotoval vrhovni svet in don Bosko se je vdal. Ne moremo zamolčati, da so imeli v Cremoni rosminijanci glavno besedo in da je bilo v mestu trideset duhovnikov, ki so živeli posvetno in se posvečali poučevanju. Občinska uprava je bila popolnoma v rokah prostozidarjev. V očeh vseh teh so bili salezijanci ne samo dim, temveč bruno.

Na kratko naj povemo, kaj se je zgodilo. Osnovnošolski učitelj don Ermengildo Musso je napeljal nekega dečka k neumnim in čudnim spokornim delom; svetoval mu je, naj si pod srajco nabaše koprive in si da kapljati na kožo kapljice voska, ki so tekle od goreče sveče. Šlo je za fanatika, ki so ga napadle religiozne manije. Stvar ni mogla ostati dolgo skrita. Nekateri starši so se pritožili pri predstojnikih, ki so kratko malo zanikali možnost česa podobnega in nekega očeta so odpravili, ne da bi ga poslušali.

Ta je dal duška svoji jezi prvemu prijatelju, na katerega je naletel, in ta ga je popeljal naravnost k pretorju, kjer je vložil tožbo za kazenski postopek. Ko se je stvar razvedela, je ravnatelj takoj poiskal očeta, človeka, ki ni bil nasproten salezijancem in ki je pozneje poslal svojega sina v Oratorij. Vendar je bilo prepozno. Njemu samemu je bilo žal, da se je prenaglil in ni imel zadosti potrpljenja. Pravica je bliskovito in brezobzirno posegla vmes. Vsaka nemoralnost je bila izključena. Toda obtožba se je osredinila prav na to. Musso je na srečo imel zadosti časa, da je prekoračil mejo. Kazen treh mesecev je jasno kazala, da ga niso obsodili zaradi nemoralnosti. Kljub vsemu so morali zavod zapreti, kakor so zahtevali prostozidarji. Odvetnik Villa, ki je prevzel obrambo in dobil zanj

honorar, je hote prezrl čas za priziv na sodišču v Brescii.²⁶

Vsi, ki so do sedaj bili prijatelji salezijancev, so jih prepustili sovražnikom. Temu preobratu se niti ne smemo preveč čuditi, saj je ves liberalni tisk novico raztresel na vse štiri vetrove in na nevreden način dodajal najgrša obrekovanja.

Don Durando se je takoj odpravil v Rim, da bi se o stvari pomenil s šolsko oblastjo. Don Boskovi prijatelji so ga predstavili msgr. Luigi Baccelliju, bratu prosvetnega ministra, od katerega je prejel listek z besedami: »Prinašalec tega lističa je don Durando. Pomagajte mu, kolikor morete, kot bi šlo zame osebno. Ima ugledno ime v književni rubriki in je deležen visoke zaščite.« Ko je šel na ministrstvo, a ministra ni bilo, je listek izročil tajniku. Ta ga je prebral, in ko je slišal, za kaj gre, mu je zaupno povedal: »Rade volje bi vam šel na roke, če bi mogel. Edini način bi bil, če bi mogli pomiriti vsaj enega izmed tistih gospodov v Cremoni. Znano je, da ministrstvo take primere prepusti krajevnim zastopnikom oblasti. »Če tam tako nočejo (menil je prostozidarsko ložo), se mi ne upiramo.« Toda don Durando ni obupal. Popoldne je prosil za avdienco pri ministru: »Odgovor ste že dobili od tajnika. Jaz ne morem nič,« je dejal minister.

Msgr. Gastaldi, ki je bedel nad vsem, kar se je tikalo salezijancev, je nena doma pisal v Rim, ne da bi se najmanj potrudil, da bi natančno poizvedel, za kaj gre. Leon XIII. je poizvedel pri kardinalu Nini in izjavil, da mu je nadvse hudo, da so nekega salezijanca obdolžili de *re turpissima* [nesramnih stvari]. Na srečo je prokurator mogel kardinalu na široko razložiti zadevo. Kardinal je bil zadovoljen in je obljubil; da bo drugi dan ubogega don Mussa opravičil pred papežem.²⁷ Malo je manjkalo, da nadškofova obtožba pri kardinalu Ferrieriju ni povzročila apostolskega obiska v vseh salezijanskih zavodih, ki so jih prikazali kot zatočišča nemoralnosti. Zvedelo se je, je Leon XIII. odločno prepovedal, da bi izvedli tako zlobno zamisel.²⁸

Kakor so v Cremoni zaprli salezijanski zavod, tako so v Castellazzu Bormida preprečili, da bi odprli novega.

CASTELLAZZO BORMIDA

Z manjšim kravalom – boj ni prišel iz zaprtih krogov kakega zbora in kakega protiklerikalnega časopisa pokrajine Alessandria – se je boj razvnel tudi v Castellazzu Bormia. Podžigal ga je Francozom naklonjeni tisk v Italiji: konec koncev je šlo za boj proti zasebnim šolam, proti duhovnikom nasploh in posebno še proti don Bosku, ki je bil predstavnik obnovljenega katoliškega gibanja za katoliško

²⁶ Dodatek, št. 85.

²⁷ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 15. maj 1882.

²⁸ Pismo istega istemu, Rim, 25. oktober 1882.

vzgojo mladine. Vsekakor je to izblebetal neki rimski časopis,²⁹ ki je pisal proti »znanemu don Bosku« v zadevi don Mussa: »Kakor koli naj že bo, želeti je, da bi to sramotno dejanje odprlo oči družinam, ki iz pobožnjaštva pošiljajo svoje otroke v šolo, ki jih vodijo določeni redovniki, in državi, ki zaradi strpnosti takih šol ne nadzorujejo v zadostni meri.« Na kratko omenimo dejstva.

Profesor Boidi si je na vso moč prizadeval, da bi prišli salezijanci v njegov rojstni kraj Castellazzo Bormida. Cerkvi sv. Janeza Evangelista je dal izdelati veličastna vhodna vrata. Vodil je dogovarjanje z občinskim svetom, ki je kazal najboljšo voljo. Stavba, ki naj bi postala don Boskov zavod, je bila nekdanji samostan pasijonistov, kjer je še ohranjena soba, kjer je sv. Pavel od Križa zapisal pravila svoje družbe. Velik del prebivalstva, da ne rečemo vsi, je želel prihod salezijancev. Toda že običajno jedro liberalcev, ki so se v tistih časih, ne glede na to, kdo je predsedoval občinskim svetom, imeli za gospodarje sveta in so bili prepričani, da z vlado v Rimu lahko delajo, kar hočejo, se je spotaknilo ob odločitev občinskega sveta in pripravilo protestni pohod, ki se je zdel kakor ščit proti izdajalcem, predstavljenim v občinskih svetovalcih. Tedaj je 6. avgusta profesor Ricagni, ki je poučeval na Siciliji in se je izdajal za kartuzijanca, dal natisniti svoj govor, ki ga je imel v leposlovnem krožku.³⁰ Alessandrijski časopisi so pisali za in proti.

Imel je malo poslušalcev. Profesor se je celo uro divje zaletaval proti cerkvenemu pouku v teh modernih časih, češ da pouk, kot so ga imeli v don Boskovih zavodih s premalo znanja in s protinarodno vzgojo uničuje mladino. In kdo je pravzaprav don Bosko? Voditelj klerikalne stranke, ki vara ljudi s praznimi obljubami. Zato je treba iz Castellazza Bormida odstraniti tako nevarnost.

Toda veljavna pogodba med don Boskom in občinsko upravo je bila že podpisana. Kaj torej? Protest s podpisi, ki bi ga predložili prefektu, naj bi končal vso zadevo. Prenapeti liberalni časopis v Alessandrii *Osservatore* je 26. avgusta pisal: »Celo dva duhovnika, odlična profesorja, katerih odprte ideje in brezhibno zasebno in javno poštenost vsi občudujejo, sta podpisala ugovor proti don Bosku.« O izidu protesta je isti časopis v smislu tedanje liberalne miselnosti vnaprej napovedoval izid pravnih: »Prepričani smo, da bo najvišja oblast v provinci pod modrim vodstvom liberalne vlade s potrebno modrostjo in odločno podprla naše prizadevanje, sveto zadevo, ki je v Castellazzu povzročila gibanje in vrenje, da bo naše mesto, ki bo moglo in moralo imeti sedemnajst cerkva, ki bo moglo in moralo imeti štiri ali pet škofov, ki bodo pontificirali, moglo in moralo dati pribežališče fratrom kapucinom (*sic*), bogsigavedi kako. Vendar to ni v smislu liberalnih načel, niti v spoštovanju zakona, niti v spoštovanju savojske

²⁹ *Messagero* s člankom *Kako odličen duhovnik*, 3. marec 1882.

³⁰ Prof. GIOVANNI RICAGNI, *Don Bosco e l'istruzione ne'suoi collegi* [Don Bosko in šola v njegovih zavodih], Alessandria, Tip. Jacquemod 1882.

monarhije, niti v skladu z našimi svobodnimi ustanovami, ki so si vedno zaslužile pohvalo vlade kakor tudi vseh alessandrijskih oblasti. Ne, mi don Boska ne bomo nikdar imeli!»

In ga niso imeli, čeprav je neka dobro poučena oseba pisala:³¹ »Neotesana konferenca ni imela nikakršnega odmeva in dobri Castellačani komaj čakajo, da bi v svojem mestu odprli tako zaželeni zavod. »Ko je don Bosko, prijatelj miru, videl, da tudi nekateri duhovniki nasprotujejo salezijancem, je menil, da se je najbolje umakniti in pustiti, da se nasprotovanje poleže. Pomanjkanje osebja je bila pretveza za umik.

Svetost, ki je don Bosku dajala moč, da je potrpežljivo prenašal take nesramne napade, je kot mogočen magnet privlačila dobre. Prav z namenom, da bi videli in slišali pravega svetnika, so v Oratorij drug za drugim prihajale skupine francoskih romarjev, ki so se vračali iz Rima.

FRANCOSKI ROMARJI

Oktobra 1882 je nova jata francoskih romarjev, ki so se po obisku Rima odpravili v Sveto deželo, ob vračanju, preden so ponovno prekoračili Alpe, prenočila v Turinu. Obiskali so cerkev sv. Janeza Evangelista, ki je bila vsa okrašena za skorajšnjo posvetitev, in molili v cerkvi Marije Tolažnice. Popoldne so se zbrali v Oratoriju. Po pobožnosti v cerkvi so jim na dvorišču pripravili prisrčen sprejem s petjem, godbo in pozdravi. Don Bosku so besede, ki jih je spregovoril na povabilo vodstva romanja, privrele iz globine srca in so pokazale, kako zelo je ljubil katoliško Francijo in kako globoko hvaležnost je gojil v svoji duši za dobrotelost francoskih katoličanov, ki je bil kar naprej deležen.³²

Po končanem sprejemu so se začele avdiience. V predsobo je stopil Giuseppe iz Livorna, ki je oblečen kot frančiškanski tretjerednik spremljal francoske romarje, ne da bi nosil s seboj denar in je hotel živeti samo od miloščine kot nekdanji pobožni romarji. Na vlaku in na ladji je naprosjačil toliko, da je imel za pot. Prosil je za hrano romarje, ki so je imeli polne jerbace. Verjetno je nameraval nadaljevati romanje vse do Lurda. Po dolgem čakanju je končno prišel na vrsto tudi on. Tedaj je stopil na prag tajnik in dejal, da don Bosko zaradi preutrujenosti ne more več sprejemati in bo zato prosil za oproščenje. Toda nihče se ni ganil, ker so vsi želeli, da bi mu vsaj poljubil roko.

Malo zatem je don Bosko šel proti obednici na večerjo. Romarji so ga obdali. Ni vedel, kdo je tretjerednik niti ni nobeden od navzočih vedel, kako zelo

³¹ Pismo dekana don Giovannija Barizione don Bonettiju, 26. avgust 1882. Don Bonetti je stopil na prste temu profesorju v septembrskem *Vestniku*. Profesor je prejel za nagrado srednješolsko stolico na nekem liceju v Turinu.

³² Dodatek, št. 86. Prim francoski *Salezijanski vestnik*, november 1882.

je lačen. Revež se je v času kosila oddaljil, da bi obiskoval cerkve, in tako je ostal brez vsega. Po pogovoru z don Boskom je nameraval iti h kapucinom in jih prositi za večerjo in prenočišče. Don Bosko ga je pogledal in vzkliknil: »Toda ta romar še ni nič jedel in ne ve, kam naj gre spat!« Prijel ga je za roko in ga vsega zmedenega od začudenja popeljal v obednico in ga posadil za mizo: »Jejte, jejte, romar, saj ste potrebni.« Po večerji mu je don Bosko dejal: »Toda ta romar ne ve, kam naj gre počivat.« In ukazal je, naj mu dajo sobo.

Ta soba je bila odprta na balkon pred don Boskovo sobo. Sedaj je nadvse želel, da bi se mogel s svetnikom pogovarjati o svetih rečeh. Ko je drugo jutro zgodaj vstal, da bi odkril, kje je don Bosko, je ta že sam odprl vrata in mu dal priložnost, da je govoril in tako izrazil svoje goreče želje.

Datum nekega drugega dogodka nam je neznan. Vendar se je gotovo pripeutil med 1880 in 1882.³³ Ob tej priložnosti je don Bosko dal lep nauk neki gospe, polni predsodkov.

ZVELIČAVNO POUČENJE

V Nizzi Monferrato neka grofica ni verjela v don Boskovo svetost, zlasti pa je dvomila o njegovih nadnaravnih razsvetljenjih. Nekega dne so jo v hišo grofice Corsi povabili na kosilo z don Boskom. Bila sta navzoča tudi don Lemoyne in don Francesca. Med kosilom ga je večkrat vprašala, ali je res, da razpoznava skrivnosti src. Don Bosko se je ves čas izogibal odgovoru in ji lepo rekel, da o določenih stvareh ni primerno govoriti pri mizi. Toda ona se je s svojimi trdovratnimi vprašanji vračala k tej temi in ga skoraj izzivaje vprašala, ali ve tudi kaj o njej. Tedaj se je don Bosku zdelo, da je prišel trenutek, da spregovori. Nagnil se je malo na stran, si položil roko pred usta in ji pošepnil nekaj besed na uho. Gospa je v trenutku umolknila, prebledela, vstala in odšla od mize. Ker so menili, da ji je postalo slabo, so šli za njo, ona pa je samo prosila, da naj pokličejo don Boska, ker se hoče spovedati. Poklicali so ga, on pa je samo rekel, naj ga pustijo pri miru, in ni vstal. Zdi se, da se je pozneje zares spovedala. Dejstvo je, da je od tistega dne spremenila način življenja in postala svetnikova dobrotnica. Treba pa je vedeti, da jih je kljub njeni želji po spremembi zunanjega videza veliko vedelo, da njeno življenje ni bilo popolnoma krščansko.

³³ Don Lemoyne je o tem pripovedoval raznim osebam, med drugimi tudi don Angelu Lovisolu.

19. POGLAVJE

VELIKA FRANCOSKA SOTRUDNICA

POBOŽNE ŽENE, KI SO RAZUMELE Gospoda *et ministrabant ei de facultatibus suis*¹ [in mu služile s svojim imetjem], so imele neprekinjeno vrsto zvestih posnemovalk, ki so na tisoče načinov podpirale služabnike svetišča in svete Božje može, ki jih je Bog vzbudil za posebna poslanstva v Cerkvi. Težko, da celo nemo-goče je najti svetnika, ki bi se bolj kot don Bosko izogibal zaupnemu odnosu z osebami drugega spola. Kljub temu je bilo izredno veliko plemenitih in bogatih gospa, ki so iz čiste krščanske ljubezni don Boska podpirale na tisoče načinov. In pri tem niso gledale na žrtve, da so mu le pomagale pri njegovih delih. Eno izmed takih previdnostnih oseb vam bomo sedaj predstavili. Njen lik izstopa iz več kot petdesetih pisem, ki jih je don Bosko pisal in ki jih vsa razen treh hranimo v francoskem izvirniku. To je *mademoiselle* [gospodična] *Clara Louvet*.²

Podobno smo predstavili že grofa Colla in zdi se nam, da je zelo na mestu, da to storimo tudi za Louvetovo. O mnogih italijanskih in tujih dobrotnikih, pri katerih desnica ni vedela, kaj dela levica, poznamo bolj ali manj njihovo velikodušnost, s katero so pomagali don Bosku. Vendar ne bo nikdar mogoče napisati zgodovine, vsaj popolne ne, pa tudi ne približne resnice o dobrotelnosti, ki je bil deležen v svojem življenju. Ko nam pa okoliščine dajejo neovrgljive dokaze o velikodušni dobrotelnosti kake bogate osebe, je več kot naravno, da uporabimo tak Božji dar z upravičeno radovednostjo, da bi odkrili skrivnost krščanske ljubezni, se pravi, iz katerih razlogov so veliki dobrotniki dajali brez kraja in kaj je »vedno ubogega don Boska« nagibalo, da je brez zadržka prosil za miloščino.

Don Bosko je spoznal Louvetovo v Nici po ravnatelju, ki je hvalil njeno dob-

¹ Lk 8,3.

² V odstavkih, ki jih bomo prevedli, ne bomo uporabljali izraza gospodična, ki je tuj tudi don Boskovemu besedišču tako v pisanju kakor govorjenju. Raje bomo uporabljali izraz *damigella* [mladenka] ali *madamigella*, ki veliko bolj ustreza vsesplošni zadržanosti in ki ga srečujemo v njegovih italijanskih pismih, ko govori o neporočenih ženskah katere koli starosti.

roto in krščansko dobrotelno. Bila je hčerka nekega velikega oficirja iz Aire sulla Lys v departmaju Pas-de-Calais. Ko je slišala o don Boskovi svetosti, ga je mladenka želela spoznati. To ni bilo težko, ker je prihajala na Azurno obalo prav v času, ko je tudi don Bosko prihajal tja nabirat darove. Sicer pa sta bila dve duši, ki sta bili ustvarjeni za medsebojno razumevanje, in to ne brez posebnega načrta Božje previdnosti. Zato je nujno prišlo do srečanja. Od tega trenutka je Louvetova do don Boska gojila spoštovanje, da ni imela pred njim nikakršnih skrivnosti v duhovnem življenju pa tudi ne glede miloščine, saj mu je velikodušno odprla svojo denarnico, kar je vse storila s čudovito preprostostjo. Don Bosko je ravnal z njo kot dober očka, ji očetovsko svetoval in ji brez zadržka odkrival svoje potrebe.

Dopisovanje se je začelo 1. januarja 1882 in je trajalo do 5. septembra 1887. V enem izmed prvih pisem³ je vprašal Louvetovo, ali lahko bere njegovo slabo pisavo ali naj bi raje pisal tajnik, ki bi imel lepo pisavo. Mladenka mu je odgovorila, da raje vidi don Boskove črke. Dejansko niti enkrat ni uporabil druge roke. Niti don Boskova francoščina, ki je bila zelo svobodna tako v jeziku kot skladnji, naslovljenke ni motila, čeprav je bila izredno fina ženska in je vsa pisma hranila s pravim verskim spoštovanjem.

Kot sorazmerno premožna v svoji krščanski ljubezni nikdar ni rekla zadositi. O tej velikodušnosti nam priča to dopisovanje. Louvetova je prišla prvič v Turin konec leta 1881 v spremstvu gospodične Deslyons in stanovala pri sestrah Marije Pomočnice, kjer je zapustila izreden spomin nase. Po prihodu domov je takoj pisala in v pismo priložila 500 frankov za don Boskove ustanove. Toda veliko več je storila po svojem drugem prihodu naslednjega leta za 24. maj. Tedaj je za don Boskov godovni dan obljubila precejšnjo vsoto, ki bi jo izplačala v več obrokih. Pri prvi pošiljki ji je don Bosko pisal:⁴ »Obljubljate mi, da boste izpolnili svojo obljubo. Najlepša hvala, dobrotelna mladenka. Sprejemam vse v največji hvaležnosti pred Bogom, vendar vas prosim, da storite z vso mirnostjo in v mejah svojih zmožnosti.« Ona pa je držala svojo obljubo in si tako prizadevala, da teden dni pred praznikom ni nič več manjkalo. Ko je Božji služabnik prejel zadnji obrok, je pisal:⁵ »Deset tisoč frankov kot šopek za dobrega don Giovannija! Oh, mladenka, če bi vsi, ki prihajajo na praznovanje, prinesli take šopke, bi jaz postal drugi Rotschild.«⁶

Včasih so njeni darovi prihajali ob tako velikih stiskah, da so jih mogli imeti za darove Božje previdnosti. »Poslušajte lepo zgodbico, ki jo je don Bosko pri-

³ Turin, 5. avgust 1882.

⁴ Turin, 31. maj 1882.

⁵ Turin, 17. junij 1992.

⁶ Rotschild je bil nemški Žid, ki je ustanovil ogromno bančno podjetje, ki so ga nadaljevali njegovi sinovi.

povedoval avgusta leta 1882. Moral bi plačati precejšnjo vsoto za naše dijake, ki so opravljali cerkveno šolanje. Ker nisem vedel, kje naj bi jih vzel, sem si mislil: Če ne bi bil vsiljiv, da bi se priporočil mladenki Louvetovi. Toda ona nam je dajala in bo še dala, zato bodimo zmerni. Medtem je prišel 14. julij. Zbral sem nekaj denarja, vendar mi je še vedno manjkalo dva tisoč frankov. In glejte Božjo previdnost! Prišel je pismonoša s priporočenim pismom. Označena vrednost: dva tisoč frankov. Kako vendar to? Sam Gospod navdihuje mladenki Louvetovi, da je dar odposlala predčasno in da prihaja prav v trenutku, ko je treba plačati! Bog bodi zahvaljen in vi tisočkrat!«

Podoben primerček se je zgodil na začetku leta 1884. »Ona je vedno prava Božja previdnost za nas,« je don Bosko začel eno izmed pisem 2. januarja. Don Rua bi moral v teku tedna plačati nemajhno vsoto. Pogovarjali smo se, kako bi prišli do potrebnega denarja. In že nam je pismonoša prinesel priporočeno pismo 2.000 frankov. Bogu bodi hvala in naj obilno povrne vašo dobrodelnost. Goreče bomo molili za vas.«

Osmega oktobra 1882 se je gospodična tretjič vrnila v Valdocco in se nastanila pri sestrah. Začela je nabirati za cerkev Srca Jezusovega v Rimu in decembra je poslala seznam darovalcev in 500 frankov. »Dobila sem samo šest darovalcev,« je omenila don Bosku. »Vendar je dar mladenke Clare tristo petindevetdeset frankov. Ta zadnji dar popravi vse drugo.«⁷

Januarja 1883 ji je nakazal možnost, da bi jo iz Pariza obiskal v Airu meseca aprila, če še ne bo odšla na zdravljenje. Če bo odsotna, bi svoj prihod preložil na drug čas. Potem je šaljivo dodal: »Rekli mi boste: Če boste prišli v Aire, vam bom dala denar. To je zadeva, ki jo bomo uredili ob svojem času. Najti moramo način, ki nam bo povzročil manj izdatkov in ki je najbolj v skladu z vašim zdravjem. Pripravite denar in pošta nam bo gotovo priskočila na pomoč. To pravim v šali.«

Dobrotničina pisma don Bosku so bila vedno *présage de bonté et de charité* [znanilec dobrote in krščanske dobrodelnosti], kot pravi, ko se ji zahvaljuje za petsto frankov.⁸ V istem pismu prosi zanjo Božjo pomoč za potovanje v Lurd in ji zaželi, da bi jo Božja mati Marija pripeljala vse do Turina, kjer imajo sestre vedno pripravljeno sobo zanjo. Ne vemo, ali je prišla ali ne.

Don Bosko je med svojim potovanjem v Francijo 1883 sprejel zavetišče S. Gabriele v Lillu v severnem departmaju, nedaleč od Aira. Decembra sta bila don Albera in don De Barruel že tam, da bi pripravila vse za odprtje nove hiše. Louvetova je bila pripravljena takoj plačati nekaj postelj, kakor pravijo v Franciji brezplačnemu prostoru za sirote. »Za zdaj še ne mislite na to, da bi ustanavljali prosta študijska mesta v sirotišnici,« ji je svetoval don Bosko.⁹ Za zdaj imamo

⁷ S. Benigno, 5. oktober, in Turin, 18. december 1882.

⁸ Turin, 19. avgust 1883.

⁹ Turin, 21. december 1883.

toliko neporavnanih dolgov za našo cerkev in zavetišče v Rimu in za velikanske izdatke za naše misijonske odprave ter za naše misijone med divjaki v Patagoniji.« Ob svojem času je poklonila vsoto, ki je zadostovala za vzdrževanje petih sirot, kot je potrdil don Ronchail, nekdanji ravnatelj v tej hiši.

V določenem trenutku se je Louvetova zbalala, da ves denar ne bi prišel na njegov cilj. Opozorila je don Boska, ki je v prvem pismu sporočil, da nikdar ni opazil, da bi bila pisma na pošti odprta. Toda pozneje¹⁰ je moral priznati, da je prišlo do nedovoljenih posegov in tatvin. Gospodična se je čutila dolžna, da je namesto ukradenega denarja poslala dodatne vsote, toda on tega ni sprejel: »Potrpljenje,« ji je pisal, »za zdaj najlepša hvala. Med toliko pismi, ki jih prejemo, ne moremo ugotavljati, ali je bilo katero odprto. Vsekakor se bomo držali opozorila.«

Don Bosko je želel, da bi prišla 1884 na blagoslov vogelnega kamna za cerkev Srca Jezusovega. Ker pa se je v tistih letih povsod kazala nevarnost za nove vojne, ji je pisal:¹¹ »Glede stvari, ki jih objavljajo v Franciji, bodite mirni. Brez strahu se lahko odpravite na potovanje v Rim, kjer vas pričakuje don Bosko.« Vendar se zdi, da je ni bilo.

Leto 1884 je bilo leto kolere. Don Bosko je mesec avgust prebil v Pinerolu, od koder ji je pisal: »Sem tukaj v Pinerolu, kjer zdravim svojo lenobo. Škof je zame vreden oče. Vsa naša hiša je zdrava, kakor tudi hiše v Franciji.« Gospodična je takoj odgovorila, se zahvalila za njegove molitve in mu poslala denar. Don Bosko se ji je zahvalil: »Vaše molitve so mi v teh trenutkih nadvse potrebne. Nadaljujte. Vaša dobrotelost, vaš tisočak bo služil za eno siroto, ki jo je prizadela kolera, in bo gotovo obvaroval njeno darovalko. Imam vam sporočiti lepo novico. Vse naše hiše v Franciji, vsi naši dobrotniki in vse naše sirote so bile po priprošnji Marije Pomočnice obvarovani nesreč, ki tarejo Francijo. Isto bo z vami, mladenka Clara.«¹² Iz istega razloga je jeseni prosil za pomoč svojo dobrotnico:¹³ »Ne bi vas rad prosil, da bi nam priskočili na pomoč s svojo dobrotelostjo, ker nam vsakič pomagate, ko morete. Toda v tem trenutku sem zares v veliki denarni stiski. Kolera nas sili, da sprejemamo v naše hiše številne sirote, in res ne vemo, kaj naj storimo. Vi boste molili in storili, kar pač morete in nič več. Mi pa smo vedno molili in vedno molimo po vašem namenu, tako za ohranjanje vašega zdravja kot za to, da bi težave, ki tarejo naši dve deželi, bile vedno daleč od nas. O Marija, ohrani vašo hčerko Claro na poti v nebesa.«

Don Boskova beseda je morala ogreti srce pobožne sotrudnice. Zato ji je že teden pozneje sporočil, da je prejel od nje *trés bonne lettre avec l'offrande*

¹⁰ Turin, 14. februar 1884.

¹¹ Turin, 26. januar 1884.

¹² Pinerolo, 10. in 18. avgust 1884.

¹³ S. Benigno, 4. oktober 1884.

qu'elle contenait [lepo pismo s priloženim darom]. Obenem ji je priporočil, da bi pri pošiljanju bančnih nakazil v Turin na ovojnico preprosto napisala: »Prijavljena vsota sto frankov.« S to izjavo so vse vsote, kakršne so že bile, točno prišle v Oratorij.¹⁴ Med devetdnevnicco Brezmadežne je prišlo drugo *trés bonne lettre avec le billet de 500 francs* [prelepo pismo z bankovcem za 500 frankov]. Ko se mu je zahvalila za njegovo »neizčrpno krščansko ljubezen«, ji je želel, da bi ji Gospod »stokrat« poplačal in jo spet pomiril zaradi političnih dogodkov. »Prosim vas, da ste mirni glede političnih dogodkov. Bodite prepričani, da bo sveta Devica vaša vodnica, vaša zavetnica v vseh življenjskih nevarnostih.«¹⁵ Ob novem letu:¹⁶ »Zelo me je prizadelo, ko sem zvedel, da je vaše zdravje nekoliko omajano. Duhovniki, kleriki, dečki molijo za vas zjutraj in zvečer pri oltarju Marije Pomočnice. Bodite pogumni. Ni še prišla vaša ura. Ničesar se ne bojte.«

Ravage horrible [strašna groza], se pravi divjanje kolere, je prekinilo redne stike med Italijo in Francijo. Ko so se razmere spet uredile, je don Bosko čutil potrebo, da je potrkal na vrata Louvetove. Požar v Oratoriju je povzročil sto tisoč lir škode, vendar ni ogrozil življenja nikogar. Pisal ji je 1. februarja 1885, zelo zadržano in samo nakazal škodo. Ko je omenil posledice nesreče, je dodal: »Božja previdnost nam je vedno pomagala in nas v tako izredni potrebi ne bo zapustila.« *Chrétienne lettre* [krščansko pismo] mu je prineslo tisoč frankov, ki jih je don Rua še hitreje izdal. Don Bosko ji je za ves postni čas obljubil molitve po njenem namenu, zlasti še za to, da bi ji Gospod ohranil zdravje.¹⁷

Žal se ji zdravstveno stanje ni popravljalo. Da bi se čim prej pozdravila, je mislila na potovanje v Italijo. »Ne bi mogli storiti česa boljšega,« jo je opogumljal don Bosko 27. februarja. »Ko se boste odločili, mi pišite. Naše sestre vas z veseljem pričakujejo. Sporočite mi malo prej, da bom vedel, ali boste prišli sami ali s kako spremljevalko. Če bo prišel z vami opat Engrand, bo ves ta čas postanka v Turinu stanoval in imel vso oskrbo pri nas. Sporočite mi, kako nameravate storiti, in jaz vam bom ves čas na voljo tako v duhovnih kakor časnih stvareh.«

Opat Engrad iz Aira, goreč salezijanski sotrudnik, je bil tesno povezan z družino Louvet in je od časa do časa pošiljal don Bosku darove. Na njegov naslov imamo štiri don Boskova pisma. Imenuje ga dragi prijatelj.

O potovanju v Italijo ni več govora. Od 27. februarja do 12. avgusta, dneva sv. Klare, ni nikakršnih pisem. Ta dolga prekinitve bi lahko bila znamenje opravljenega potovanja. Potem znova molk do 7. oktobra. Toda zahval za darove nimamo vse do 15. istega meseca in še to samo preprost *Merci de toute votre charité* [Hvala za vašo krščansko ljubezen]. Pod istim datumom zvemo, da je

¹⁴ Turin, 12. oktober 1884.

¹⁵ Turin, 30. november 1884.

¹⁶ Turin, 8. januar 1885.

¹⁷ Turin, 21. in 27. februar 1885.

Louvetova skušala dati v najem ali prodati del svojega posestva, vendar ji to ni uspelo. »Žal mi je,« je pisal don Bosko. »Škoda je zame, ker manj denarja za vas pomeni tudi manj denarja za moje sirote. Toda presveta Devica bo vse uredila. Več zdravja, manj suše in boljši pridelek bodo vse postavili na svoje mesto.« Končuje z velikim zadovoljstvom zaradi upanja, da jo bo mogel ponovno videti. »Vsi salezijanci,« piše, »molijo, da bi se to uresničilo. Upajmo, da vam bodo javni in zasebni posli to omogočili.«

Pričakoval jo je šele 1886. Preberimo pismo, ki ga je pisal tiste dni.

Velezaslužna mladenka!

Obhajali smo praznik sv. Frančiška Saleškega in imeli konferenco. Nismo pa pozabili moliti za vas in za vaš mir. Časopisi poročajo o neredih v Franciji, vendar bodite mirni. Nič vas naj ne vznemirja. Priporočam vam, da bi nosili svetinjo Marije Pomočnice. V tem trenutku imamo med nami tri misijonarje iz Patagonije, ki nam prinašajo dobre novice o vaših varovancih.¹⁸ Ostanajo še dva tedna.

Nas boste v teku leta obiskali? Upam, ker mene moje zdravje ves čas veže na Valdocco. Naše sestre vas nestrpno pričakujejo.

Vsi salezijanci vas lepo pozdravljajo, molijo za vas in se skupaj z menoj priporočajo vašim molitvam, medtem presveta Devica naj nas varuje in vodi po poti v nebesa. Tako bodi.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. februar 1886

P. S.: Če se vam ponudi priložnost, sporočite, prosim, našim sotrudnikom v Airu, da se jih vsak dan spominjam pri sveti maši.

Ko si je zdravstveno malo opomogel, je don Bosko prekinil svoj počitek, da je v drugi polovici marca šel na svoje potovanje v Španijo.¹⁹ Vrnil se je silno zbit. »Moje zdravstveno stanje me je prisililo prekiniti vsako zaposlitev. Toda sedaj, ko se počutim malo bolje, čutim potrebo, da vam spet pišem, velezaslužna mladenka.«

Kot je to mogoče brati med vrsticami, so bile pošiljke denarja pogostejše, kot je zapisano. Tako na primer 26. decembra 1886 don Bosko začenja svoje pismo takole: »Vi ste poosebljena krščanska ljubezen,« znamenje, da je prišel od nje lep dar za božične praznike. Vendar jih je v tem letu še več. Iz nekega odstavka z dne 27. julija je razvidno, da je Louvetova izjemno močno denarno podprla salezijanske ustanove. Don Bosko ji je pisal: »Najprej vam povem, da je zadevo uredil don Rua po vaših željah, kot ste jih izrazili v svojih pismih in meni osebno. Zato smo glede tega lahko mirni.« Potem preprosto preide k drugi stva-

¹⁸ Pogani, ki so jih krstili misijonarji. Njene varovance imenuje tiste novokrščence, ki jih je ona podpirala.

¹⁹ Alassio, 19. marec 1886.

ri in nadaljuje: »Vaše mladenke dobro opravljajo svoje naloge? In potrpežljivost je vedno velika v vas in v družini?« Ker je v Franciji spet izbruhnila kolera, jo spodbuja, naj kar mirno ostane doma. »Nič vas ne bo motilo,« ji zagotavlja, »in če bo kak nered, ne bo prišel do vas.« Na koncu da nekaj nadrobnih podatkov o sebi: »Dva tedna se bom zadržal pri škofu v Pinerolu. Tukaj se moje zdravje očitno popravlja. Vsi salezijanci molijo vsak dan po vašem namenu. Bog naj vas blagoslovi in presveta Devica naj vas varuje in pomaga brati mojo slabo pisavo.«

Če vsaj približno želimo oceniti velikost njene velikodušnosti, moramo poznati največje vsote, ki jih je pošiljala don Bosku ob njunih srečanjih v Franciji in Italiji. Vendar se je vse pomešalo z veliko dobrodelnostjo salezijanskih sodelavcev. Poleg tega je ona sama izjavila salezijancu Moitelu, ki mu je bila kakor mati pri njegovem študiju, da je dovršen del pisem uničila. Prelistajmo še tista pisma, ki so nam ostala.

Jeseni 1886 je don Bosko razposlal okrožnico, v kateri je prosil za sredstva za misijonsko odpravo. Naša dobrotnica je odgovorila z znano naglico. »Vaš dar,« je pisal don Bosko, »je bil dobro uporabljen. Vaš bankovec za tisoč frankov nam bo zelo pomagal odpraviti misijonarje v Patagonijo in Brazilijo. Zato ne bodo za vas molili samo naši misijonarji, temveč tudi divjaki, ki jih bo rešil vaš dar. Jaz in vsi salezijanci bomo opravili molitve za vaše zdravje in vse člane vaše družine ter za dober uspeh pri poslih.«

Za Brezmadežno je poslala zadnjih petsto frankov, zadnji dar, ki ga omenja to dopisovanje, ki pa ni bil zadnji dar za časa don Boskovega življenja. Marca 1887 ji je Božji služabnik predstavil opustošenje, ki ga je povzročil potres, in ona je spet segla po denarnici.

Mladenka Louvetova!

Po nesrečah, ki nam pretijo, nisem več prejel novic o vašem zdravju. Dve besedici bi mi bili v tolažbo.

Močno nas je prizadel potres. Vse naše hiše so utrpele škodo, cerkev, šole, zavetišče v Ventimiglii pa so popolnoma uničeni. Toda ljudje – duhovniki in gojenci so vsi rešeni. Zahvaljujejo se iz vsega srca Bogu in naši Pomočnici.

Molite, da nam bo Bog priskočil na pomoč.

Nas boste letos za posvetitev cerkve Srca Jezusovega prišli obiskat? Cerkev bomo odprli 14. maja v Rimu.

Še naprej molimo za vas, za vaš mir in zadovoljstvo. Priporočamo vašim dobrotnim molitvam naše sirote, naše misijonarje in ubogega duhovnika, ki vam je vedno v G.J.K. najvdanejši in ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. marec 1887

Louvetova ni šla v Rim. Toda don Bosko se je spomnil takoj, ko je prišel v večno mesto:

Mladenka Clara Louvet!

Prišel sem v Rim na posvetitev, odprtje ter začetek cerkve in oratorija Srca Jezusovega. Dne 16. tega meseca bom od tod odpotoval v Turin. Dne 18. maja vas pričakujem v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, da bomo obravnavali zadeve, ki se tičejo Božje slave in češčenja presvete Device Pomočnice.

Bog naj vas blagoslovi in vam bogato povrne vašo krščansko ljubezen in molite za naše sirote, ki vsak dan molijo po vašem namenu, kakor imam čast tudi jaz, da se vas vsak dan spominjam pri sveti maši.

Bog naj nas vodi in sveta Devica naj nas varuje v vseh nevarnostih življenja, kot tudi vse naše dobrotnike. Tako bodi.

Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 3. maj 1887

Menimo, da se ne bomo oddaljili od resnice, če vzamemo zgoraj omenjene zadeve kot ureditev kapitala v dobrodelne namene. Louvetova je prišla v Turin na praznik Marije Pomočnice, toda kako velika je bila njena žalost, ko je dobila don Boska popolnoma oslabelega! Občutje, da ga ne bo več videla, in vsaka njegova besedica v tem smislu so jo napolnili z žalostjo. Božji služabnik se je ob slovesu zavedel njene zgroženosti in ji zato takoj pisal naslednje pismo:

Upam, da je bilo vaše potovanje v Aire udobno in da ste pri trdnem zdravju, za kar vsako jutro prosim pri sveti maši.

Prebili ste nekaj dni pri nas, vendar se mi zdi, da ste bili ob odhodu do solz ganjeni. To me zelo žalosti. Mogoče niste prav razumeli mojih besed, ko sem vam zagotavljal, da najini odnosi tukaj na zemlji ne bodo trajni, toda v nebesih bomo živeli v pravem veselju, kar bo trajalo in perpetuas aeternitates.

V Turinu nam je vročina pretila, da bomo zgoreli, zato sem šel v Valsalice, kjer se veliko bolje počutim zaradi bolj vlažnega zraka. Tukaj nam manjka samo vaša navzočnost, da bi se spet okreplil. Potrpljenje. Ne bom opustil posebne molitve pri sveti maši za vas in za mladenko Lyons.

Je opatu Engradu bolje? Mu zdravje dopušča, da lahko dela? Vsi salezijanci govorijo o vas in vaši krščanski ljubezni in vsi mi zagotavljajo, da vsak dan molijo za vas.

In vojna? Bodite mirni. Kakor hitro bom videl najmanjšo nevarnost za vas, vam bom sporočil, če bom seveda še med živimi.

Bog naj vas blagoslovi, dobrohotna mladenka, blažena Devica Marija naj vas ohrani pri trdnem zdravju, vendar pa vedno na poti v nebesa.

Zbogom! Molite za tega ubogega duhovnika, ki ostaja vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Valsalice, 12. junij 1887

Molitve, obhajila, svete maše za dobrotnico spadajo k običajnim izrazom hvaležnosti, ki jih don Bosko znova in znova omenja, ko prejema njene darove

ali obhaja glavne cerkvene praznike in še zlasti ob godovnem dnevu. Naj nam bralci oprostijo, če ob bogatih dokazih, ki jih imamo pri roki, zaposlimo njihovo radovednost in skušamo odkriti čustva, ki jih je don Bosko ob takih priložnostih imel v svojem srcu.

Običajen način zahvaljevanja za prejete darove smo nakazali že v več primerih in bomo dodali le še nekaj neznanih izrazov. »Daleč od tod ste,« ji je pisal ob neki priložnosti, »toda danes sem opravil čisto poseben spomin pri sveti maši.« Drugič piše: »Naše sestre pogosto govorijo o vas, želijo vam vse najboljše in zato se vas vsak dan spominjajo v svojih skupnih molitvah.«²⁰

Ta govorica pa je še zlasti slikovita ob večjih slovesnostih, kot je npr. božič. »Naši dečki,« piše 1882, »se vam posebej zahvaljujejo za dobroto, ki jim jo izkazujete v njihovem težkem položaju. Manjka jim kruha in obleke v teh mrzlih krajih. Zato so molili in bodo še naprej molili za svoje dobrotnike.« Naslednjega leta: »Dobro veste, da vsak dan molimo po vašem namenu. Toda na veliki dan svetega božiča vas prosimo, da sprejmete tri maše, ki jih bomo darovali pri oltarju Marije Pomočnice z mnogimi drugimi molitvami in svetimi obhajili; vse to v zameno za dobrote, ki nam jih izkazujete. Dete Jezusa bomo prosili, da vas še dolgo ohrani pri trdnem zdravju in vam podeli dneve, tedne, mesece in leta polna zadovoljstva in nazadnje krono in plačilo v nebesih. Vam je prav? Tako naj bo. Vsi salezijanci, vse sestre Marije Pomočnice vam izrekajo svoja voščila in vsi prosimo, da bi vas Bog ohranil še veliko let pri krepkem zdravju.« Leta 1886 je bolj kratek. Sedaj se razumeta že tako dobro, da ni treba več veliko besed: »Najlepša hvala za dobroto, ki ste nam jo izkazali v preteklem letu. Vaše dobre želje bomo izpolnili.«

Kot dobra sotrudnica je imela praznik sv. Frančiška Saleškega za svoj praznik. Ko ji je 1886 pisal malo pred začetkom devetdnevnic in je, ker je vedel, da jo navdaja strah, priložil podobico sv. Ludvika, francoskega kralja, se je takole izrazil: »Dvajsetega tega meseca se začne devetdnevnic sv. Frančiška Saleškega in zato vam želim poslati francoskega kralja in vam zagotoviti, da se vam ne bo nič hudega zgodilo. Skozi celo devetdnevnic bom opravljal svete maše po vašem namenu in naši dečki bodo molili in darovali sveta obhajila.« Leta 1887: »Dvajsetega tega meseca se bo začela devetdnevnic k sv. Frančišku Saleškemu in mi vas ne bomo pustili moliti same. Vsi salezijanci bodo vsak dan molili za vas in darovali sveta obhajila. Tudi jaz se vas bom spominjal vsako jutro pri sveti maši.« Z datumom 29. ji je poslal podobico sv. Frančiška de Champaigne z naslednjo prošnjo na drugi strani: »Oh, sveti Frančišek Saleški, ponesi sveti in mogočni Gospodov blagoslov, ki naj zagotovi vaši hčerki mir in vdanost. Njej se ni ničesar bati, mi bomo molili zanjo.«

²⁰ Turin, 15. julij 1882; 18. januar 1883; 26. december 1886.

Na zadnjo veliko noč, ki jo je Božji služabnik obhajal na tem svetu, je ves obrnjen k posvetitvi cerkve Srca Jezusovega poslal naslednje voščilo: »Srečne praznike, veselo veliko noč, na svidenje v Turinu ali v Rimu. Bog naj vas blagoslovi in ohrani pri krepkem zdravju. Vsi salezijanci vam pošiljajo svoje dobre želje.« Na telovo se zahvaljuje za dva tisoč frankov in pravi:²¹ »Da vam izkažem svojo hvaležnost, bom na praznik telesa in krvi Jezusa Kristusa daroval sveto mašo in naši dečki bodo prejeli sveto obhajilo po vašem namenu. Vam je prav?« Ko ji je izrekel svojo hvaležnost v bližini svojega godu, je rekel: »Želim,²² da bi vam sv. Janez plačal za praznik. Da bi ga k temu navedel, bom ta dan daroval sveto mašo pri oltarju Marije Pomočnice in naši dečki bodo molili in prejeli sveto obhajilo po vašem namenu.«

Praznik vseh svetnikov obhajajo v Franciji bolj slovesno kot v Italiji. Zato je don Bosko 1886 Louvetovi pisal naslednje pismo:

Mladenka Clara Louvet!

Želim vam dober dan in vam sporočam, da je cela salezijanska družina zbrana tukaj v Valdoccu. Obhajamo praznik vseh svetnikov in ne bi rad, da se vas ne bi spomnili v naših molitvah.

V tej devetdnevnici bomo vsak dan opravili sveto mašo in darovali obhajila za vaše mrtve in žive sorodnike. Posebno bomo molili za vaše zdravje in svetost.

Oh, Marija vodi nas vedno po poti, ki vodi v nebesa.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. oktober 1886

Na Marijine praznike ji ni pozabil sporočiti, da prosi zanjo pri veliki Božji materi. Tako je za vnebovzetje pisal:²³

»V soboto, na praznik Marijinega vnebovzetja, bom prosil in povabil druge k molitvi, da vam ta dobra mati izprosi trajno zdravje in svetost ter vam pripravi lepo mesto v nebesih. To milost prosim za vas, za vaše sorodnike in prijatelje. Ta maša bo za vas. Vi pa prosite zame. Zbogom, na svidenje še velikokrat na zemlji, zagotovo pa v nebesih, ali ne?« Za praznik Marijinega rojstva:²⁴ »Pišem vam, ne da bi vas prosil za denar, temveč da bi vam voščil lep praznik Marijinega rojstva. Na ta dan bom jaz molil za vas in molili bodo tudi naši dečki, da bi vam Bog naklonil trdno zdravje in vse, kar si dobrega želite. Moja sveta maša in obhajila naših dečkov bodo za vas. Je prav tako?«

Za praznik Marijinega materinstva:

²¹ Turin, 31. maj 1882.

²² Turin 17. oktober 1882.

²³ Turin, 12. avgust 1885.

²⁴ Turin, 5. september 1882.

Mladenka Clara!

Vem, da želite počastiti sveto Devico Marijo ob vsaki priložnosti, zlasti pa še na njene praznike, in pri tem vam želim pomagati po svojih možnostih. V nedeljo 11. oktobra na praznik materinstva naše dobre Matere bodo naši dečki opravili molitve in obhajila po vašem svetem namenu in jaz bom imel srečo, da bom daroval sveto mašo izključno samo za vas, za vaše zdravje in svetost, za vašo vztrajnost na poti v nebesa. Vse zato, da bi se vam oddolžil za naklonjenost, ki jo kažete do naših ustanov.

Med drugim mi msgr. Cagliero piše, da je neko divjaško deklico ob reki Rio Negro v Patagoniji krstil na ime Clara Louvet s pogojem, da bo celo življenje molila za vas. Upam, da vam bom mogel dati še druge novice o tej siroti, če bo pridna, kakor to želijo naše sestre.

Zbogom, mladenka Louvet. Mati Božja Marija naj vas vodi in z vami vse naše sotrudnike in prijatelje, da se bomo zagotovo videli v nebesih, seveda tudi z ubogim don Boskom.

Molite zame in zlasti še za duhovnike, ki se vas nobeno jutro ne pozabijo spomniti pri sveti maši. Bogu bodi hvala! Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. oktober 1885

Bližnji praznik Marije Brezmadežne mu daje lepe misli. Leta 1882: »Sveta Devica me te dni sili, da vam pišem. V zahvalo za toliko vaše dobrote želimo storiti nekaj, kar vam bo ugajalo. Zato bodo vsi naši fantje (150 tisoč) opravili molitve in sprejeli sveto obhajilo po vašim namenu in ubogi don Bosko, ki ne more storiti česa boljšega, bo za vas daroval sveto mašo, da vas bo Bog blagoslovil in vas presveta Devica vedno ščitila ter vam pomagala v nevarnostih, vas hrabrila na smrtni postelji in vas povedla v nebesa. Vam je prav? Toda vse ob pravem času.«²⁵ Da bi ji pripravil duhovno korist v zameno za toliko časnih blagodati, jo za prihodnje poletje vabi na duhovne vaje k sestram v Nizzi Monferrato. Sestre jo pričakujejo z odprtimi rokami. Leta 1884:

Mladenka Clara!

Prihodnjo soboto bomo začeli devetdnevno k velikemu prazniku Marije Brezmadežne in jaz bom poskrbel, da bodo salezijanci posebej molili za ohranitev vašega zdravja.

Po vašem namenu bomo Bogu darovali mašo, molitve in obhajila pri oltarju Marije Pomočnice.

Na sam praznik bo don Cagliero posvečen v škofa in vas bo na poseben način priporočil Bogu pri sveti maši.

Zbogom, mladenka! Sveta Devica naj vas vodi in varuje. Molite tudi za vso salezijansko družino in zlasti še za ubogega in vdanega ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. november 1884

²⁵ S to izjavo hoče nakazati, da s tem še ne misli na njen skorajšnji konec.

Videli smo, kako je don Bosko obljubil svoji in njihovi dobrotnici, da bodo salezijanci dajali njeno ime novokrščenim deklicam, ki bi jo potem spoznale in molile zanjo. Že prej ji je natančneje pisal: »Pisal bom v Ameriko, da naj v petnajstih naših kolonijah pri krščevanju poganskih otrok vsaj ena deklica prejme ime Klara, da bi tako za celo življenje prevzela obveznost, da bi molila za vas.« Ob drugi priložnosti pa: »Te dni sem bil do kraja zaposlen. Končno so naši misionarji včeraj zjutraj odpotovali v Patagonijo. Oni bodo molili za vas, mladenka, in zagotovili so mi, da bodo ime sv. Klare dali mnogim novokrščenkam z obveznostjo, da bodo molile za vas vse svoje življenje.«²⁶

Prav tako je značilno, s kakšno dobroto je don Bosko praznoval njen godovni dan 12. avgusta. »Danes je praznik svete Klare,« je pisal 1882, »in jaz na ta dan ne morem pozabiti. To je moj skromni *bouquet*. Dne 12. tega meseca bom daroval sveto mašo in naši dečki bodo opravljali molitve in darovali sveta obhajila po vašem namenu, da vam vsaj malo povrnemo vse, kar ste za nas dobrega storili.« Leta 1883 je po pomoti čestital en mesec prezgodaj, čeprav pisma, ki naj bi ga napisal 12. julija, ni v naši zbirki. Ko je prišel njen godovni dan in se je pri darovanju svete maše zavedel zmote, je ponovno pisal: »Potrpite! Bolje je, da opravimo prej kot pozneje. Kljub vsemu sem daroval sveto mašo pri oltarju Marije Pomočnice po vašem namenu in naši dečki so za vas darovali molitve in sveto obhajilo. Bog naj vas blagoslovi in ohrani pri zdravju in v svetosti.« Leto 1886 je začel z molitvijo:

Sveta Klara, prosi za nas in zlasti še za tvojo varovanko, ki vredno nosi tvoje ime. Bog naj vas blagoslovi in presveta Devica naj vam podari mir srca in vztrajnost v dobrih delih. Vsi salezijanci bomo prosili vsak dan, da bo vaša dobrodelnost bogato poplačana na zemlji in še bolj bogato v nebesih.

Molite tudi veliko za tega ubogega duhovnika, ki se v odkriti hvaležnosti imenuje ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, škofova vila, 1886

Ker je don Bosko vedel, da jo bo razveselil, ji je poslal od časa do časa grozdje, ki ga je sam natrgal na trti, ki je delala senco okoli njegovega okna. V Turinu ga je delil med ugledne družine. Louvetovi in njenim prijateljicam se je zdelo, da so prejele grozdje iz obljubljenega dežele.

Toda don Boskova hvaležnost se je do oseb globoke vere kazala tudi na drug način. V takih primerih se ni zadovoljil z zahvalami, molitvami, ki jih je sam opravil ali so jih po njegovem naročilu opravili drugi. Če je prejel usluge, jih je hotel povrniti tako, da je svojim dobrotnikom priklical v spomin evangeljsko nenavezanost na zemeljske dobrine. To je stvar, ki je posvetni ljudje ne razu-

²⁶ Turin, 15. julij 1882 in 15. november 1883.

mejo, kljub temu pa ima zelo velik moralni in krščanski smisel. Nikjer drugje v don Boskovih spisih nismo našli na mesto, kjer bi tako jasno izrazil svojo svetniško strategijo kot v enem izmed pisem Louvetovi:²⁷ »V zadnjem pismu mi pravite, da vas veliko stane, da ne hranite ničesar za nepredvidene primere. Ni tako. Želim, da ohranite vse vaše dohodke in jih vložite stoterno tukaj na zemlji in dobite nato resnično povračilo, ko jih boste za vedno deležni v nebesih. Me razumete? Upam. MOJ NAMEN JE VEDNO BIL STORITI VSE, DA BI SRCA SVOJIH PRIJATELJEV ODTRGAL OD REVNIH STVARI TEGA SVETA IN JIH DVIGNIL K BOGU VEČNIH DOBRIN. Vi vidite, mladenka, da vas želim narediti bogato ali bolje, da bi dobrine tega sveta obrodile bogate sadove večnega življenja; da bi to, kar posedujemo le nekaj časa, dobilo večno vrednost.« Ko je to povedal, je pristopil k dejanjem in postavil svojo osebo na drugo in tretje mesto. »Vprašujete me, v katera dela naj bi naložila svoje prihranke. Menim, da bodo dobro naloženi v delih za Cerkev in svetega očeta, ki je v velikih stiskah; da priskočite na pomoč delom, ki jih priporoča sveti oče, kot je na primer gradnja cerkve in zavetišča Srca Jezusovega v Rimu; da podpirate dela, katerih cilj je navajanje mladine k duhovništvu. Skratka, da podpirate duhovnike, ki pridobivajo duše za Boga. Če boste imeli zadosti potrpljenja in boste brali in razumeli, za kaj gre, vam bom še naprej govoril o vsem tem.«

Zdi se pa, da ni bilo treba nadaljevati pogovora o tej stvari. Namig v tej smeri je dal že v prvem pismu naše korespondence. Louvetova je imela pripravljeno vsoto, ki bi mu jo rada izročila osebno. Potem pa jo je poslala po pošti. Nakar je blaženi pisal: »Brez dvoma je bila odlična misel, da ste poslali bankovec za 500 frankov po pošti, kajti stoterno ste začeli prejemati v trenutku, ko ste denar odposlali. To še toliko bolj, ker boste od sedaj do mojega potovanja v Aire (v aprilu) imeli čas, da zberete še drugo vsoto denarja.« Podobno misel je izrazil tudi avgusta istega leta: »Pravite, da mi nameravate ob določeni priložnosti podeliti dva tisoč frankov. Ker pa smo vedno v stiski za denar, zlasti še sedaj, se mi zdi pametno, da to storite takoj, ker boste tako začeli prejemati stoterno pred Bogom in bo tudi nam v takojšnjo korist.«

Ko se sedaj vračamo k omenjeni razlagi, bomo rekli, da že te teme ni več poučarjal v poučni obliki, se je vedno spuščal v praktično uresničevanje, pač glede na posamične primere. Tako ga je 1884 Louvetova ob razmišljanju o don Boskovem predlogu, da bi šla v Rim, vprašala za svet, komu naj bi dala v varstvo svoje prihranke. Don Bosko ji je odgovoril, da to lahko zaupa osebi, kateri je ob takih priložnosti že sedaj zaupala. Potem pa je dodal: »Če pa hočete biti bolj mirni, lahko vse zaupate don Boskovi *banki*; on jih bo čuval ali bolje rečeno takoj izdal, tako da jih tatovi ne bodo mogli odnesti. To je način, kako denar spravite na varno. Saj ra-

²⁷ Turin, 1. januar 1882.

zumete, mladenka, da to pravim za šalo.« Ob drugi priložnosti je bil bolj jasen. Zdi se, da se je 1886 Louvetova odločila, da bo določila zapuščino, ki naj bi pomagala ustanavljati dobrodelne ustanove po njeni smrti. Toda koliko zapuščin v podobne namene so razveljavili laični zakoni! Zato jo je don Bosko svaril: »Glejte, o stvareh, o katerih mi poročate, vam bom povedal svoje mnenje: dobra dela, ki jih lahko storite, storite sedaj, ne da bi se obvezovali za prihodnost. Tak nasvet nam daje čas, v katerem živimo. Storimo takoj, kar lahko storimo, in se ne obvezujemo za prihodnost.«²⁸ Jasno je ta misel izražena v pismu njegovemu dobrotniku opatu Engrandu, za katerega prosi od Boga in presvete Device Marije milost, da bi mogel umreti reven in biti bogat v večnem življenju.²⁹

Naj za konec zberemo še nekaj napotkov za duhovno življenje, ki jih najdemo v tej tako zanimivi korespondenci. Iz vsega lahko jasno povzamemo prepričanje, da je bila Louvetova izredno dobrosrčna, željna krščanske popolnosti in polna krščanske ljubezni. V don Boska je zaupala tako, kakor moramo zaupati svetniku. Bil je čas, ko se je ukvarjala z mislijo, da bi vstopila k hčeram Marije Pomočnice, in v ta namen je napisala prošnjo našemu svetniku. On pa ji je odgovoril: »Starost, zdravje, položaj so nepremostljiva ovira za uresničitev te želje.« In ona se je vdala.

Ko gre za njeno duhovno življenje, noče biti njen duhovni voditelj, temveč skuša s svojim navduševanjem podpreti delovanje duhovnega očeta. »Za vas in vam v vednost,« ji je pisal takoj v prvem pismu, »vam svetujem potrpljenje. Bog bo uredil vaše duhovne in časne zadeve v svojo slavo. Poskušajte pa kolikor mogoče pristopiti k evharistični mizi, in če iz katerega koli razloga tega ne bi mogli storiti, si ne ženite prav nič k srcu. Zaupali mi boste vaše težave in jaz vam bom skušal dati primerne nasvete in napotke.« Zaradi vsakdanjega prejetja svetega obhajila se je bala, da bi ji to prišlo v navado. Toda don Bosko jo pouči:³⁰ »Še naprej prejemajte vsak dan sveto obhajilo. Bojite se, da bi vam to postala navada. Če je navada dobra, sodi k dobremu. Zato moramo nadaljevati in jo izvajati.«

Tudi ona je imela svoje križe. Nekoč ji je don Bosko poslal podobico in križec. Presenečena zaradi tega daru je gospodična hotela vedeti, kaj je hotel s tem povedati. Odgovoril ji je:³¹ »Križec pomeni, da vam Bog med križi in trnjem pripravlja veliko cvetja. Ne vznemirjajte se. Nekoč vam bom vse povedal.« Nato jo spodbuja k pogumu in nadaljuje: »Oh, Bog naj vas blagoslovi, mladenka Clara, Bog naj vas ohrani pri krepkem zdravju in vam zagotovi mesto ob Mariji Pomočnici v nebesih.« Tudi januarja 1883 ji skuša z besedo dati pogum: »Imejte

²⁸ Turin, 26. januar 1884 in 26. december 1883.

²⁹ Turin, 18. december 1882.

³⁰ Turin, 15. julij 1882.

³¹ Turin, 10 avgust 1882.

mirno vest. Vsako jutro se vas bom spominjal pri sveti maši in upam, da boste tudi vi molili zame.«

Zdi se in tudi je znano iz drugih virov, da je to dušo Bog skušal z notranjimi mukami. Zato jo je Božji služabnik spodbujal:³² »Jaz pa želim njegov mir in njegovo spokojnost srca. Poslušajte me. Vaša vest je v dobrem stanju. Presveta Devica vam je bila dana za vodnico. Vaš angel varuh vas varuje. Zato se nimate ničesar bati.«

Teden dni pozneje ji je dal zelo praktičen nasvet za duhovno življenje z namenom, da bi jo obvaroval očitkov, da ne stori zadosti:³³ »Malo stvari, ki pa jih natančno izpolnjujemo. *Vsako leto*: letni pregled vesti, razmišljanje o napredovanju in nazadovanju v preteklem letu. *Vsak mesec*: vaja za srečno smrt z mesečno spovedjo in svetim obhajilom, kot če bi bila zadnja v življenju, ter molitve za srečno smrt. *Vsak teden*: sveta spoved. Veliko skrb za izpolnjevanje spovednikovih nasvetov. *Vsak dan*: sveto obhajilo, če je mogoče obisk Najsvetejšega, premišljevanje, duhovno branje, izpraševanje vesti. *Vedno*: jemati vsak dan kot zadnjega v življenju.«

Ob izbruhu kolere ji je tako pisal, da bi jo rešil vse zaskrbljenosti.

Mladenka Clara Louvet!

Upam, da ste pri najboljšem zdravju, in hitim, da vam dam zdravilo proti koleri.

1. Svetinjica Marije Pomočnice okoli vratu.

2. Vzdihljaj Marija, pomoč kristjanov, prosi za nas.

3. Pogosto sveto obhajilo.

Najlepša hvala za vaše miloščine. Bog naj obilno poplača vaša dobra dela. Vsi molimo za vas in vi molite za nas in za našo družino. Tako bodi!

Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. julij 1884

Pri slabem zdravju in zelo nežni vesti bi v postnem času 1885 želela izpolnjevala post in pritrgovanje. Don Bosko ji je odsvetoval:³⁴ »V teh dneh ne smete misliti niti na odpoved mesu niti na post; to je vam odločno prepovedano. Dajte, da se postijo grešniki, kakor je don Bosko.«

Osemintrideseto pismo, polno novic s potovanja po Španiji, vsebuje navodila, čeprav nekaj besed napoveduje prihodnji daljši razgovor. Mogoče je Louvetova imela kake pomisleke, da bi se to leto odpravila na Azurno obalo, kot da bi bilo to prazno veseljačenje brez vsake resne potrebe. Don Bosko pa jo je povabil v Italijo, da bi stanovala pri hčerah Marije Pomočnice.

³² Turin, 9. september 1883.

³³ Turin, 17. september 1883.

³⁴ Turin, 21. februar 1885.

Mladenka Clara Louvetova!

Tukaj v našem zavodu v mestu Alassiu sem prejel vaše odlično in drago pismo. Če bova imela priložnost za pogovor, bova lahko marsikaj uredila. Sicer pa se bova dogovorila pisno.

Medtem pa začnite premišljevat i o dveh stvareh: 1) Vam ustreza južno podnebje. 2) Znebite se vseh misli, ki vas tarejo. O teh dveh stvareh morava osebno razpravljati. Moje zdravje je zadosti trdno. Odpotoval bom, če bo Bog tako hotel, v soboto v Nico itn. do Barcelone in za prve dni maja, upam, da bom že v Turinu. Pisma mi pošiljajte v Turin. Od tam mi jih bodo takoj poslali tja, kjer se bom mudil.

Od tu se bom odpravil v Nico, Cannes, Toulon, Marseille, Barcelono. Nato se bom vrnil v Italijo in bom za začetek maja v Turinu.

Zbogom, mladenka! Mati Božja Marija naj vas vedno vodi po poti, ki vodi v nebesa.

Vaš najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Alassio, 19. marec 1886

P. S.: Menim, da bi bilo prezimovanje v Alassiu zelo dobrodejno. Poleti pa bi lahko prišli v Nizzo Monferrato v hišo naših sester, kjer bi vam bili na razpolago dve sobi. O primernosti se bova pomenila ustno.

V teh pismih večkrat naletimo na negotovost, ki je navdajala Louvetovo zaradi vznemirljivih političnih dogodkov v Franciji, od koder so prihajale tudi duhovne motnje. Don Bosko jo je spodbujal, kakor smo že videli na raznih mestih. Leta 1886 se je na večer pred praznikom Marije Pomočnice pokazal manj optimista glede človeških zadev, četudi je bil poln zaupanja v Božjo previdnost. Pisal je: »Prihodnost v svetu se kaže zelo temna. Toda Bog je luč in presveta Devica Marija je jutranja zvezda. Zaupajmo v Boga in Marijo. Nič se ne bojte. Vse zmorem v njem, ki me podpira, v Jezusu Kristusu. Potrpljenje! Potrpljenje nam je nujno potrebno, da premagamo svet in si zagotovimo zmago za vstop v nebesa.

Zadnja beseda. Že pridih slovesa in je tudi v smislu duhovnega vodstva, je iz 16. januarja 1887. »Zbogom, mladenka Clara, Bog naj vam ohrani mir srca, mirnost duše in vztrajnost vse do nebes.« Kolikokrat omenja nebesa! To se ponavlja v vseh štirih pismih, ki končujejo zbirko. Tukaj objavljamo v prevodu in v Dodatku v prepisu. Kratka so, pisava pa zelo nečitljiva, kajti roka, kakor celo telo, je že utrujena. Dvoje pisem prihaja iz Lanza, kjer je Božji služabnik prebil dobršen del poletja. V obeh pismih govori dvakrat o nebesih.

Mladenka!

Vaše mesto v nebesih je pripravljeno in menim, da tudi zagotovljeno. Toda počakati boste morali še nekaj časa.

Prejel sem dar, ki ga pošiljate za naše sirote. Bog naj vas bogato poplača. Don Rua je kar zdrav, grof Colle pa ne. Molimo.

Bog naj blagoslovi vas in opata Engranda in naj nas vse vodi po poti, ki pelje v nebesa. Amen.

Molite zame. Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Lanzo, 4. julij 1887

Mladenka Clara!

Sem v Lanzu, moje zdravje se malo izboljšuje. In vaše? Nikdar ne pozabim moliti po vašem namenu. Kdaj nam bodo nebesa naklonila vaš obisk? Pričakujemo ga, kakor hitro bo to všeč Gospodu.

Priporočam vam v molitev zdravje don Rue, ker ni tako, kot bi bilo želeti. V tem trenutku je v Toulonu pri grofu Collu, ki je resno bolan.

Bog naj vas blagoslovi in Marija naj bo naša vodnica med nevarnostmi, ki jih srečujemo na poti v nebesa.

Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Lanzo, 25. julij 1887

Zadnji dve pismi sta bili napisani v Valsaliceju med duhovnimi vajami ob devetdnevnici za praznik Marijinega rojstva 3. in 5. septembra in sta skoraj iste vsebine. Verjetno gre za primer razumljive amnezije.³⁵

Ob dveh priložnostih je don Bosko Louvetovo zelo pohvalil. Prvič, ko je v pogovoru z opatom Engrandom dejal: »To je oseba velikih kreposti,« drugič pa salezijancu Bellamyju: »Veliko nam pomaga s svojo denarnico, še bolj pa s svojimi molitvami.«

Kakor za grofa Colla je tudi za Louvetovo don Bosko zapustil pismo, ki naj bi ga jima izročili po njegovi smrti. Takole je pisal: »Oditi moram pred vami. Vendar ne bom nikdar nehal moliti za vaše pomembno zveličanje. Še naprej podpirajte naše sirote in naše sirote bodo vaša krona, ko vas bodo angeli poneli v nebeško veselje. O Marija, varujte vedno vašo hčerko. Molite za večer počitek moje uboge duše.«

Po don Boskovi smrti je živela iz spominov nanj in se zatekala k njemu kot svojemu najmogočnejšemu zaščitniku, zlasti pa si je prizadevala, da je posnemala njegovo potrpežljivost v preizkušnjah starosti. V najtežjih krizah svoje zadnje bolezni je bilo treba samo izgovoriti besedo don Bosko in že se ji je vrnil nasmeh na ustnice in mir v dušo. Sestra hči Marije Pomočnice, ki jo je don Rua poslal, da bi ji stala ob strani, je uporabljala to čudežno sredstvo, da ji je vlivala pogum in vdanost v najtežjih trenutkih.

Nekaj mesecev po don Boskovem odhodu so besede neke napovedi prihodnje vojne burile njene sanje. Don Rua jo je 19. decembra, ko se ji je zahvalil za tisoč frankov, spodbujal z besedami: »Ne poznamo dobro vsebine don Boskove napovedi, o kateri govorijo. Če je torej don Bosko govoril o vojni proti komu za

³⁵ Dodatek, št. 87.

prihodnjo pomlad, je hotel preprosto napovedati vojno, ki jo bojujemo vsako pomlad, to je vojna fantov za hlebčke, boj z dobavitelji, upniki, ki nadlegujejo prav v času, ko je pri nas največje pomanjkanje; se pravi na pomlad vsakega leta. Menim, da don Bosko ni hotel govoriti o drugi vojni, ker bi nam sicer kaj povedal, dejansko pa o tem ni niti govoril niti pisal. Zato bodite mirni. Zaupajte v Marijo Pomočnico in don Boska, čigar varstvo bo od vas odgnalo vsako zlo. Vsi dobro vedo, da ste velika zaščitnica njihovih sinov, zato nikakršnega strahu.«

Po don Boskovi smrti je položila vse svoje zaupanje in spoštovanje v don Rua, v katerem je s prodornostjo svetih duš odkrila redke kreposti in nadnaravne darove. Don Bosko ji je dejal: »Ko bodo v vašem departmaju odprli salezijansko hišo, boste vi njena mati.« Hišo so odprli 1891. V Ruitzu in do leta 1903, ko so izgnali redovne družbe, je Louvetova velikodušno z darovi podpirala prvega ravnatelja don Albina Ronchaila ter njegova naslednika don Cossona in don Patarellija. Med drugim je vsako leto, ne da bi samo enkrat odpovedala, poravnala *primanjkljaj* v proračunu. Vse do konca je bila tesno povezana z vrhovnim svetom in vedno dajala z isto pripravljenostjo in pogostostjo kot v don Boskovih časih. Obveznosti do sorodnikov ni imela, saj so bili najbližji sorodniki bratranci. Zato se razume, da je proti koncu življenja, kakor pripoveduje sestra Guiot, hčerka Marije Pomočnice, ona v njenem imenu don Alberi poslala petdeset tisoč frankov.

Dne 11. novembra 1912 je šla v nebesa na snidenje s svojima velikima zaščitnikoma.

20. POGLAVJE

ZA MISIJONE IN MISIJONARJE

ZADNJE DON BOSKOVO POTOVANJE v Rim je imelo namen narediti odločilen korak za kanonično priznanje patagonskega misijona. Ko je prišel, se je tudi po naročilu svetega očeta¹ odločno trudil pri Kongregaciji za širjenje vere. Zemljepis te dežele je bil takrat v Evropi zelo malo znan. Tudi v Rimu so imeli le nejasno predstavo in zato nezadostno znanje za določanje mej in s tem jurisdikcije. Zato je imel don Bosko za nujno, da je dobil iz Turina zemljevid Patagonije, ki so ga zanj naredili v primerni velikosti in ga je imel izobešenega na hodniku ob svoji sobi.²

Blaženi je v svojih razgovorih hotel doseči ustanovitev vsaj treh vikariatov ali vsaj apostolskih prefektur v Patagoniji. Prvega od Rio Colorada do Rio Chubuta, drugega od Rio Chubuta do Rio Santa Cruza in tretjega od Rio Santa Cruza do Ognjene zemlje s Falklandskimi otoki. Sveti oče je s tem soglašal, vendar je izrecno omenil, da se lahko določijo meje treh vikariatov, vendar bi bilo prav začeti z enim, od Rio Colorada in do celotne Patagonije.³

V Rimu te zadeve obravnavajo zelo previdno, ne da bi pri tem varčevali s časom. Dokler nimajo v rokah vseh podatkov, ni mogoče priti do nikakršnega sklepa. Zato se ne smemo čuditi, da je don Bosko avgusta tarna zaradi nepopolnega sklepa glede zaželenega načrta. Bal se je, da bo zavlačevanje uničilo vse njegove načrte.⁴ Zato je bilo zelo koristno, da je vložil prošnje že pred dvema letoma. Če ne bi začel že tako zgodaj, gotovo ne bi imel zadoščenja, da je dosegel uresničenje svojih načrtov že leta 1884.

Nikakor si ne smemo misliti, da so bili v Argentini naklonjeni njegovim načrtom. Sam nadškof v Buenos Airesu, ki je bil tako zelo naklonjen don Bosku,

¹ Pismo don Berta don Costamagni, Rim, 28. april 1882.

² Pismo don Berta don Bonettiju, Rim, 22. april 1882.

³ Pismo don Boska don Dalmazzu, Turin, 29. julij 1882.

⁴ Pismo don Boska don Dalmazzu, San Benigno, 27. avgust 1882.

ni imel za potrebno, da bi ustanovil apostolski vikariat, in je menil: »Vaša pooblastila, ki jih imam, podeljujem salezijancem, da gredo v tiste misijone. Čemu je potem treba trgati Patagonijo od buenosaireške nadškofije?«⁵ Ko je zvedel, kako misli Rim, je spremenil svoje mnenje. Tudi z vlado je bilo treba ravnati nadvse previdno, da ne bi budili občutljivosti, kakor če bi bilo tuje vmešavanje znotraj mej republike, ki so jih komaj zagotovili z orožjem. Od tod razumemo, kaj je hotel don Bosko povedati, ko je pisal prokuratorju o iskanju zaščite nadškofa pri vladi v tej zadevi.⁶

Medtem so v Patagoniji pridno in zavzeto delali in tako pripravljali položaj, ki bi opravičil, da ne rečemo celo zahteval uredbo, ki bi stvari tako uredila, da bi dajale jasno podobo organsko urejenih katoliških misijonov. Iz osrednjega oporišča v Patagonesu in v Viedmi sta se don Beauvoir in don Milanesio širila na vse strani, kjer koli so bile skupine civiliziranih prebivalcev ali so bili upi na srečanje z indijanskimi družinami ali plemeni. Ko je don Bosko govoril o tolikerih majhnih kolonijah, je pri tem mislil na majhna naseljena jedra v predelih, kjer sta poljedelstvo in živinoreja lahko dajala vse potrebno za življenje.

Misijonarji so iz teh izhodišč, kjer so zgradili kapele za bogoslužje, šli iskat prvotne prebivalce, ki so po navadi živeli nedaleč od teh naselij.⁷ Drzni don Fagnano, voditelj misijona, je, medtem ko se je odpravljal na misijonsko področje in raziskoval še neznane kraje, skušal okrepiti glavno središče in postaviti v Patagonesu cerkev in dvojni zavod. Od časa do časa je don Boska razveseljeval z novicami, na osnovi katerih je mogel delati za ustanovitev vikariata.

Tudi ustanove v Buenos Airesu so napredovale. Leto 1882 je bilo še posebno uspešno za delavnice: dobivale so veliko naročil in bilo je obilo sredstev za obveznosti. Trije stroji v tiskarni so nenehno obratovali. Mizarji so dobivali veliko naročil in začeli so tudi kovaško delavnico. Na celinski razstavi, ki so se je udeležili tudi naši, so dosegli častne uspehe z več odlikovanji tako tiskarji kakor tudi krojači in mizarji. Nadškof je v okrožnici, v kateri je predstavil že obstoječe katoliške ustanove ali take, kijih je treba še ustanoviti in jim pomagati, priporočal javni dobroteljski salezijanske obrtne šole in jih močno pohvalil.

Ugled teh šol, ki se je vedno bolj širil po republiki, je tudi vedno bolj spodbujal druge osebnosti, ki so želele tudi na svojih področjih imeti take ustanove. Inšpektor don Costamagna je dobil prošnje iz Chivilcoya, Doloresa, Salte, Las Floresa, Azula in zlasti iz Tucumána. Guverner in pokrajinske oblasti so don Costamagna obsipali s pismi in priporočili in ga vabili, da bi prišel in si ogledal kraj. Ponujali so zemljišče, denar, cerkev, gmotno in moralno podporo, vse. Bilo

⁵ Tako priča don Vespignani v svoji že omenjeni neobjavljeni kroniki inšpektorialne hiše San Carlosa.

⁶ Pismo iz Turina, 29. julij 1882.

⁷ Prim. *Salezijanski vestnik*, april in julij 1882; februar 1883.

je toliko in takšnih prošenj, da ni zmožel odreči. Po štirih dneh potovanja je prišel in ugotovil, da za ustanovitev postojanke prav nič ne manjka. Toda njemu je manjkalo glavno – osebje. Štiri mesece pozneje je prišel v Buenos Aires škof z vsemi guvernerjevimi pooblastili. Osrednja vlada je bila pripravljena plačati potne stroške za vse salezijance, ki bi iz Evrope prišli v to ustanovo. Inšpektor, ki je bil prepričan o primernosti ponudbe, se je hotel odpraviti v Turin in prositi za potrebno osebje. »Bojim se, da me boste ozmerjali,« je pisal 7. julija, »da mi ne boste dali ničesar in me boste spet poslali v Ameriko vsega razočaranega ... Res je, da ta moja misel dela krivico dobrohotnemu don Boskovemu srcu, toda kaj hočete? Ko smo tako daleč in ko že toliko časa nismo več slišali don Boskovega glasu, je človek kakor zmeden. Konec! Če je res, da nam vlada plača potovanje, in to na eni ladji, in če pomislimo, da nas lahko ujame zima, ki bi nam zelo škodovala, bi se skoraj odločil, da bi prišel.« Toda don Bosko mu je takoj odgovoril, da naj za zdaj počaka, in mu je to sporočil v tem lepem pismu.

Dragi moj Costamagna!

Rad prebiram tvoja pisma in jih v kapitlju vedno upoštevamo.

Priče smo obilne žetve, ki nam jo Gospod vsako leto pošilja. Premagati pa moramo dve oviri: pomanjkanje osebja in ogromno dela, ki leži na nas.

Zdi se, da lahko napravimo naslednje. Mi bomo tukaj pripravili vse, kar je potrebno za redno odpravo, za prihodnje leto 1883. Julija prihodnjega leta boš prišel z enim spremljevalcem na obisk in boš navzoč pri generalnem kapitlju, ki bo avgusta ali septembra.

Obenem nas boš vse napolnil z misijonskim navdušenjem, nato se boš s krdelcem junakov vrnil v Cabotovo zemljo.

To ti pravim samo jaz tukaj v San Benignu, ko mi ostaja kak prost trenutek. Tvoje načrte pa bomo prebrali na posebej za to sklicanem posvetu vrhovnega kapitlja, nakar jih bomo skušali udejanjiti vsi skupaj v mejah naših možnosti.

Sem v San Benignu, kjer smo včeraj obhajali praznik sv. Alojzija; sodeloval je tudi škof msgr. Riccardi iz Ivree, ki je opravil vse obrede in se zadržal z nami ves dan.

Zvečer so predstavili dramo Patagonija, delo Lemoyna. Vsi bližnji kraji so si ogledali to predstavo nove vrste. Na koncu splošna ganjenost in navdušenje. Vsi bi hoteli iti v Patagonijo.

Ljubezniv pozdrav vsem našim sobratom. Priporočam ti don Debella, obišči ga, on ti lahko v marsičem pomaga, vendar je potrebna velika ljubeznivost in zaupanje.

Duhovnikom in klerikom te hiše sem govoril o tebi: dolgo in ponovno ploskanje. Vsi te pozdravljajo.

Bog naj te blagoslovi, dragi moj Costamagna. Bog naj te ohrani v svoji sveti milosti in s teboj naj blagoslovi don Remottija, don Bourlota, don Vespignanija in druge, za katere upam, da jim bom v kratkem pisal.

Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno, 9. avgust 1882

Velik ugled, ki so si ga salezijanci pridobili v glavnem mestu, je navajal premožne ljudi, da so se jih spominjali v svojih oporokah. Tako je 1882 bogata gospa Petronilla Rodriguez, ki se je čutila v smrtni nevarnosti, salezijanskemu inšpektorju, ki ga niti ni poznala, zapustila petsto tisoč pesov. Druga dediščina sto petdeset tisoč pesov je prišla od gospoda Félixu Fríasu. Don Costamagna je namenil prvo vsoto hčeram Marije Pomočnice, ki so v Almagru potrebovale hišo. Iz Turina je prejel dovoljenje in dal pripraviti načrte, v katerih je uporabil izkušnje o disciplini, higieni in skupnem redovnem življenju, ki si jih je pridobil v toliko letih vodstva sester v Evropi in Ameriki. Želel je, da bi bila kapela majhno svetišče Marije Pomočnice. Nadškof se je rad odzval povabilu za blagoslovitev temeljnega kamna. Obred so opravili 24. maja, ko so bili zidovi že nekaj nad zemljo in se je načrt pokazal v vsej svoji razsežnosti. Dela so hitro napredovala tudi zato, ker je bil inšpektor pogosto na gradbišču in je celo vodil pomožna dela ob pomoči aspirantov in večjih gojencev.

Materialne skrbi pa inšpektorju niso preprečevale, da ne bi duhovno skrbel za hiše. Pri srcu mu je bila zlasti hiša v Patagónesu, ki je še ni obiskal. Zato se je odpravil na to dolgo in nevarno potovanje in se konec junija vkrcal na ladjo. Uredil je telesne in duhovne potrebe sobratov in sester. Pridigal je duhovne vaje štirim duhovnikom in trem sobratom pomočnikom. Isto je storil tudi za sestre. Po kakem mesecu odsotnosti se je vrnil v San Carlos, kjer so z večjo slovesnostjo kot prejšnja leta obhajali njegov god.

Pismo 1. maja, v katerem oznanja don Bosku svoj bližnji obisk v Tucumánu, je don Costamagna končeval s tole žalostno novico: »V San Nicolasu so poslali domov fante zaradi nalezljive bolezni ...« Ta zavod je bil podvržen zares težki preizkušnji. Po končanih duhovnih vajah so fantje, kot je navada ob takih priložnostih, šli na izlet. Ob vrnitvi so se nekateri slabo počutili in kaj kmalu so ugotovili, da gre za davico. Don Tomatis je še ponoči poslal domov vse, ki so bili sposobni za pot. Imel je prav, kajti drugi dan so hišo zastražili *manu militari* [z vojaško silo], tako da ni mogel nihče več ne vstopiti ne zapustiti stavbe. Varnostna zapora je trajala dva meseca. Umrli so štirje fantje. Salezijanci so jim stregli, jih položili na mrtvaški oder in jih pokopali. Neki irski naseljenec, oče enega izmed gojencev, je dobil dovoljenje, da je smel na lastno odgovornost vstopiti v hišo, kjer je ostal, dokler je trajalo to stanje, stregel bolnikom in spodbujal predstojnike. Priseljenci so prinašali hrano in jo dajali skozi zamrežena okna. Don Costamagna, ki je prihitel jih obiskat, so ustavili pred vrati stražniki. Prosil je, da bi smel vsaj v cerkev. Ko so mu dovolili, je šel v zakristijo in sklical sobrate, ki so prišli vsi zgroženi. Bolezen in bedenje sta jih popolnoma izčrpala. Ko so izmenjali nekaj besed, so prinesli steklenico vina. Gorje, če bi jih stražnik zalotil! Don Costamagna pa je poklical vojaka in kozarec vina je vse uredil. Nato se je vsak hitro vrnil na svoje mesto in inšpektor se je spet odpravil v Buenos Aires.

Dne 15. julija je don Tomatis lahko don Bosku sporočil boljše novice. »Po težki preizkušnji,« je pisal, »ki nas je zadela, se je veselje vrnilo v našo hišo in naših štirideset bolnikov je po milosti Marije Pomočnice popolnoma ozdravelo. Učitelji, mojstri in gojenci opravljajo svoje vsakdanje dolžnosti. V zavod so se vrnili ne le vsi, ki so zaradi bolezni morali oditi domov, temveč nas je Gospod hotel poplačati za preostale tegobe tako, da se je število gojencev zavoda San Nikolasa še povečalo in se vsi dobro počutijo.« Štirideset ozdravljenih fantov je moralo biti tistih, ki so zboleli po smrti štirih drugih, kakor je don Tomatis sporočil don Bosku v prvem pismu, ki ga omenja v tem drugem dopisu, ki pa ga mi nismo mogli dobiti. V drugem pismu z dne 15. julija pravi: »Po mojem zadnjem pismu, ki sem vam ga poslal po gospodu don Ramonu Quesadi, *ni bilo novosti*.« Ta zadnji stavek je treba razumeti, da ni bilo drugih smrtnih primerov. Res pa je, da bi brez posebne Božje pomoči tam notri lahko prišlo do prave moritve.

Manjkalo je točno mesec dni, ko naj bi v Oratoriju obhajali don Boskov rojstni dan. Zato je ravnatelj v San Nikolasu nadaljeval: »Da preidem h glavnemu namenu mojega pisma. Med toliko drugimi ljubečimi sinovi se tudi jaz veselim z najboljšim vseh očetov vašega rojstnega dneva prihodnjega avgusta. Gotovo boste imeli ob tej priložnosti zadosti razlogov, da se boste zahvalili Gospodu za toliko dobrega, ki ga je storil po vašem sodelovanju. In mi vaši sinovi ne bomo imeli nič manjše obveznosti, saj nam v vaši osebi ni dal samo najboljšega vseh očetov in zvestega prijatelja, temveč tudi ustanovitelja salezijanske družbe, katere člani smo in ki je za nas vse ladja odrešenja. Vsi salezijanci v San Nicolasu poznamo to dejstvo in zato se nam srce polni v hvaležnosti do Boga za vas. Zato bomo salezijanci v San Nicolasu, kakor vsi salezijanci vseh domov, 15. avgusta darovali naše svete maše in obhajila z namenom, da bi izprosili od Božje dobrote ohranitev vašega vsega dragocenega življenja in močno zdravje, ki ga potrebujete za dobro vodstvo naše Družbe. To so, dragi oče, naša čustva, edini dar, ki vam ga lahko pošljemo iz teh oddaljenih krajev. Sprejmite jih kot izraz naše hvaležnosti in naše globoke ljubezni in nas blagoslovite.«

Ti izrazi ljubezni kot sinov do očeta so, rekli bi, na dnevnem redu v pismih salezijancev don Bosku in so nov dokaz odnosov med soustanovitelji redovnih družb. Imamo še drug primer, ki prihaja iz Urugvaja in ki ga bomo na kratko predstavili. Don Giordano, ki je opisoval pristrčne slovesnosti, ki so jih sobratje priredili ob njegovi vrnitvi skupaj s prijatelji, gojenci in nekdanjimi gojenci, kar nenadoma preskoči na naslednje.⁸ »Oh, predragi oče, kakšen praznik bodo vaši sinovi pripravili v nebesih! Kakšen sprejem! Kakšno zadovoljstvo v njihovih srcih! Kako osrečujoča misel za nas, ki smo daleč od vas, mogoče za vedno, ki toliko delate in trpite za svoje sinove! Naj vas Gospod ohrani še dolgo v našo

⁸ Pismo don Bosku, Villa Colon, 26. januar 1882.

korist in v korist toliko duš! Z druge strani pa naj Gospod pospeši tisti dan veselja in večnega praznovanja v nebesih, ko se bodo sinovi združili s svojim dragim očetom in se ne bodo nikdar ločili od njega.«

Nova urugvajska inšpektorija, zaupana don Lasagni, je imela takrat štiri hiše: Pijev kolegij v Villa Colónu, oratorij sv. Vincencija Pavelskega v Montevideu, župnijo in zavod sv. Izidorja v Las Piedrasu in župnijo sv. Izidorja v Paysandùju.

Pijev zavod, bivališče inšpektorja, so okrepili z osebjem, tako da je s celo vrsto dejavnosti stopil v novo obdobje razcveta. Najpomembnejši dogodek 1882 je bilo odprtje meteorološkega observatorija.⁹ Priprave so trajale veliko časa, toda meseca maja so ga lahko odprli. Obred so opravili z vso slovesnostjo ob navzočnosti internuncija Brazilije, ki je bil tam naključno, škofa in drugih uglednih osebnosti republike. V zapisniku, ki nosi petindvajset uglednih podpisov, je rečeno, da v polni meri upoštevajo željo Mednarodnega geografskega kongresa v Benetkah in prosijo Boga, da bi novi observatorij mogel uspešno opravljati svoje težke naloge in pripraviti »uspešen delež pri odkrivanju in izrabljanju fizikalnih zakonov, ki jih je Bog dal zemeljski obli, da človeškim rodovom omogoča življenje«.

V glavnem mestu je oratorij in šole. Zavetišče sv. Vincencija je omogočalo zatočišče več kot dvesto osemdesetim ubogim dečkom. Hiša je postala središče vseh prazničnih oratorijev, ki so zrasli v mestu po prizadevanju nekdanjih gojencev iz Villa Colóna, kot smo že poročali na drugem mestu. V Las Piedrasu so zaradi potreb in zunanjega prebivalstva širili stavbe tako salezijanci kakor hčere Marije Pomočnice.

V Paysandùju je salezijance doletela velika nesreča. Mesto je zgrajeno na levem bregu reke Urugvaj na robu majhne vzpetine, na katere vrhu stoji župnijska cerkev. Dne 26. marca, eno leto po prihodu salezijancev, je cerkev sredi noči zajel požar in povzročil za štirideset tisoč lir škode. Don Lasagna se je zbal, da bodo protestanti izrabili nesrečo. Toda kljub kratkemu času so si naši pridobili toliko naklonjenost med prebivalstvom, da so lahko zbrali potreben denar in sveto stavbo dvignili iz pepela k prejšnjemu blišču. Inšpektor se je čutil tako spodbujenega, da je, medtem ko so vodili katekizem in misijone, dal nalog za gradnjo zavoda za dečke in drugega za deklice. Tako so iz nesreče pridobili še korist.

Tista Božja previdnost, ki je pomagala pri gradnji obeh zavodov, je tudi uredila, da se je pospešil prihod salezijancev v Brazilijo. Znano nam je, kaj vse je od 1877 storil nadvse goreči škof Lacerda, da bi dosegel to milost. Decembra tega leta je odpotoval iz Evrope s sladko gotovostjo v srcu, da bo že kmalu imel

⁹ Prim. zgoraj, str. 24.

salezijance v Riu Janeiro. Toda tekkel je že mesec maj, pa se še nič ni zganilo. Don Bosko ni nikdar pozabil na svoje obljube, toda nujnost, da je dobro pripravil osebje, je zahtevala svoj čas. O svojih načrtih v Braziliji je veliko razpravljal 1881 z don Lasagnom. Don Lasagna pa je že dolgo imel Brazilijo nenehno v mislih, ki jih je skušal čim prej uresničiti. Don Bosko mu je zato naročil, naj se odpravi v Rio Janeiro in se s škofom domeni za odprtje prve salezijanske hiše.

Don Lasagna je uredil stvari v Villa Colónu in v inšpektoriji in se 9. maja vkrcal na ladjo za Rio Janeiro. »Kakor si lahko mislite,« je nekaj dni pred odhodom pisal don Bosku,¹⁰ »so moj duh in vse moje misli zavzete z veličino tega, kar začenjamo, in s prihodnostjo, ki v tem obširnem cesarstvu čaka mlade don Boskove misijonarje. Moje srce trepetja in strah me obdaja, obenem pa čutim v srcu še veliko večje upe [...].

Spodbujen od vašega blagoslova, predragi oče, in v želji, da bi točno izpolnil navodila, ki ste mi jih dali, se odpravljam na potovanje, ki naj odpre naši Družbi vrata cesarstva, katerega razsežnost je enaka trem četrtinam Evrope.« Izbral je ta čas za potovanje zato, da je mogel spremljati msgr. Mocennija, ki je prihajal iz Čila in bil namenjen v Brazilijo, kjer naj bi bil za posrednika med Svetim sedežem in tamkajšnjim cesarjem.

V Braziliji sta dve okoliščini močno zaostrovali družbeno rano zapuščene mladine. Cesar Pedro II. je menil, da je nemogoče kar nenadoma odpraviti suženjstvo, ne da bi s tem uničil poljedelstvo, ki je bilo izključno v domeni sužnjev, in je ubral srednjo pot. Pred enajstimi leti je z zakonom razglasil za svobodne vse otroke, ki bi se rodili po izdaji tega zakona. Koliko otrok je zaradi te odredbe sedaj polnilo ulice in trge mesta! Poleg tega je morila malarija in puščala za seboj trume otrok brez staršev. Tako je don Lasagna v Rio Janeiru srečeval trume samim sebi prepuščenih fantov, ki so se uvajali v hudodelstvo. Vlada je skušala to preprečevati, lovila je brezdelneže in jih pošiljala na delo k poljedelskim ustanovam. Toda poredneži so navadno pobegnili in se spet pojavljali v glavnem mestu, dokler jih ječa ali usmrtitev ni rešila tega sveta. Kar se je dogajalo v glavnem mestu, se je dogajalo tudi v drugih večjih mestih. To stanje je trgalo srce msgr. Lacerdi ter do solz ganilo in vžgalo gorečnost don Lasagna. Obljubil je škofu, da bo storil vse, kar je v njegovi moči, da bo privedel salezijance, ki bodo poskrbeli za te uboge izgubljenke. Sklenili so, da bodo odprli zavod na gričih Nicteroya nasproti velikemu pristanišču Rio Janeira.

Ljubezniv sprejem od civilnih oblasti je še bolj spodbudil Lasagnevo dobro voljo. Sam cesar ga je na binkoštni dan sprejel v svoji palači in se dolgo zadržal v prijateljskem pogovoru. Hotel je biti dobro poučen o začetkih salezijancev, o namenu, ki ga imajo v poslanstvu Cerkve, o njihovi metodi pri pouku in vzgoji

¹⁰ Villa Colón, 6. maj 1882.

mladine, o sredstvih, s katerimi jim uspe uresničiti toliko dejavnosti, in o doseženih sadovih. Ko je vse natančno poizvedel o oratorijih, zavetiščih, obrtnih šolah, poljedelskih kolonijah, misijonih v Patagoniji in Pampasu, je bil nadvse zadovoljen in je izrazil željo, da bi čim prej videl tudi v svojem obširnem cesarstvu rodovitno salezijansko ustanovo, in obljubil, da jo bo z vsemi sredstvi podpiral.

Iz Rio Janeira je don Lasagna nadaljeval svojo pot proti Pernambucu, Cearàju, Marangoneju in Paràju. Povsod so ga škofje sprejeli z največjim spoštovanjem in ga prosili za pomoč v njihovih dušnopastirskih stiskah. Vsak izmed njih je bil na čelu škofije, ki je večja kot cela Italija, in škofija Parà je obsegala ozemlje, štirikrat večje od Francije. Duhovnikov je bilo malo, semenišča prazna, redovi izumrli ali v zadnjih vzdihih. Po don Boskovem naročilu je obiskal pokrajini Parà in Amazonijo, kjer se je srečal z enim največjih škofov tedanje Cerkve msgr. Antoniom De Macedo Costa. Ugledni prelat, ki je prepoznal v don Lasagni človeka, ki ga je mogel razumeti, mu je prikazal pretresljivo podobo svoje škofije, ki ni imela župnikov, da bi ohranjali vero v krščanskem prebivalstvu in divjaška plemena spreobračali h krščanstvu.

Dolgo pismo, iz katerega smo povzeli večino podatkov,¹¹ vsebuje odstavek, v katerem veliki don Boskov sin daje duška vsej svoji duhovniški gorečnosti in ki ga ne moremo brati, ne da bi občudovali čudežne učinke don Boskove vzgoje njegovih prvih salezijancev. Kdo ne ve, da je bil don Lasagna, eden izmed največjih apostolov, v Oratoriju med tistimi, ki niso prenašali discipline in reda? Slišali smo, kako je ves ganjen poveličeval neskončno potrpljenje, ki ga je sveti vzgojitelj imel z njim. Takole piše: »In tukaj mi, predobri oče, dovolite omeniti, da bo leto 1882 šlo h koncu in ne bo niti enega iz Italije, da bi se pridružil bratom misijonarjem. To dejstvo, ki se še ni uresničilo v teh dolgih letih, je naredilo na nas vse zelo uničujoč vtis. Pravite nam, da se tudi v Italiji množijo potrebe in so težave vedno večje. Pravite tudi, da sicer ni ugasnilo sveto navdušenje v prsih naših dragih sobratov, da pa je na voljo vedno manj sredstev, ki so potrebna za izvedbo tako dragih odprav. Mi tukaj čutimo dolžnost, da dvigamo roke proti nebu in prosimo dobrega Boga, da bi nam s pomočjo Božje previdnosti priskočil na pomoč naš oče don Bosko in vzbudil velikodušna srca, ki bi s svojimi žrtvami podprla evangeljska in dobrodelna delovanja. O da bi bilo prihodnje leto za vas nosilec velikih tolažb in mogočnih sredstev in bi tudi nam prineslo potrebno podporo. O, ne dajte nam čakati na novo misijonsko odpravo! Junaška žrtev, ko so se iztrgali iz objema svojih najdražjih, in neizmerno dobro, ki ga prinašajo dušam v misijonih, se bosta vrnila kot blagoslov na njihovo domovino. Naj pridejo, naj pridejo številni Gospodovi glasniki in izvidniške čete nepremagljive vojske Cerkve in Kristusa! Tukaj bodo že našli pripravljeno pot

¹¹ Don Lasagna don Bosku, Villa Colón, 24. november 1882. Druge novice smo povzeli iz pisma 24. maja, ki ga je objavil avgustovski *Vestnik*, katerega izvirnika pa nismo našli.

za velika zavojevanja, ki jih bodo mogli kronati z nesmrtno slavo. En del nas bo moral spremljati v glavno mesto Brazilije, na griče Nicteroya, pred vrati Rio Janeiro, kjer že čaka nanje skromna hiša, ki je določena, da bo postala nekega dne velikansko zavetišče ubogih zapuščenih dečkov in mogoče celo vzgajališče novih misijonarjev. Bolj neustrašeni pa bodo poklicani, da bodo ponesli krščansko civilizacijo v samo srce Južne Amerike, ko bodo prepluli široke reke, ki tečejo skozi pragozdove in vodijo k deželam, ki jih obseva vroče tropsko sonce. To je drzno in tako pomembno dejanje, da ne more uiti še tako topi glavi. Šli bodo v Cuyabà, glavno mesto Matto Grossa, v osrednjo brazilsko pokrajino, najbolj nepoznan del Amerike, naseljen s plemeni divjakov; na severu se razteza do neraziskane Amazonije in Paràja, na zahodu do neskončnih pragozdov Bolivije, na jugu doseže čudovite gozdove Paragvaja, ki je bil že odrešen s pomočjo čudežnih naporov jezuitov, a sedaj spet zapadajo barbarski oblasti Satana in njegovih sodelavcev na zemlji, na vzhodu pa bi zajeli brazilske pokrajine, ne da bi natančno določili njihove razmejitve, kajti noben človek si ne upa prodreti v tiste temne gozdove, gnezdo in brlog divjih živali in še bolj divjih ljudi.

Ozemlje je veliko približno milijon štiristo tisoč kvadratnih kilometrov, petkrat večje od Italije z vsemi njenimi otoki. Na tako obširnem ozemlju pa je krščenih komaj sedemdeset tisoč, od tega je sedem tisoč sužnjev.¹² Salezijanci se niti najmanj ne bojijo velikanske naloge. Medtem ko se na enem koncu naši bratje odpravljajo na osvojitve ledenih obrežij Patagonije, bomo mi pod bičem tropskega sonca veslali po neznanih rekah in se skušali polastiti samega srca Amerike. In kdo ve, ali ne bomo nekega dne prekoračili gorska sedla Paryjev in se po tokih Arinosa in Tapajósa spustili v objem naših bratov, ki ustanavljajo misijone v velikem Paràju in v Amazonih.«

Ta zadnji stavek nam pravi, da se nekaj pripravlja tudi za Parano. Dejansko je bilo tako. Ker msgr. De Macedo Costa ni mogel od don Lasagna dobiti zagotovila, je 27. junija pisal kardinalu Lodovicu Jacobiniju, državnem tajniku. Toda leto prej je pisal tudi že don Bosku ganljivo pismo,¹³ da bi mu poslal nekaj salezijancev. Don Bosko se je zahvalil za zaupanje, ki ga je izkazal salezijanski družbi, in mu zagotovil, da bo poslal v Montevideo salezijanca, ki bo prišel v Parà in bi se o tej zadevi osebno pogovoril. Don Boskov odposlanec je bil don Lasagna, ki pa ni imel nikakršnega pooblastila, da bi kaj dokončnega odločil, temveč da bi si stvari ogledal in potem poročal. Škof se potem ni več oziral na že storjene korake in se je obrnil naravnost na Sveti sedež¹⁴ ter prosil kardinala Jacobinija, da bi v papeževem imenu pisal don Bosku, da bi se odločil ustanoviti

¹² Popolna odprava suženjstva je bilo zadnje pomembnejše delo don Pedra II. leta 1888. To je storil v počastitev Leona XIII., ki je to leto obhajal svoj duhovniški jubilej.

¹³ Dodatek, št. 88. Škof je pisal v francoskem jeziku.

¹⁴ Dodatek, št. 89. Francosko besedilo pisem je objavljeno v francoskem *Vestniku* meseca septembra.

salezijansko postojanko v njegovi škofiji. Njegova eminenca je takoj poslal škofovo pismo blaženemu in ga prosil, da bi na najboljši način ustregel prošnji, kar bi svetemu očetu bilo v veliko zadoščenje.¹⁵

Če hočemo natančno vedeti, kaj je don Bosko mislil o tej zadevi, moramo uporabiti pismo, ki ga je 8. septembra pisal prokuratorju: »Istemu [kardinalu Nini] lahko poveš, da sta dve hiši v Braziliji v škofijah Parà in Rio Janeiru že določeni v smislu želje svetega očeta, kakor mi je sporočil gospod kardinal državni tajnik. V Paràju so že začeli graditi in prenavljati in jih bomo prevzeli, kakor hitro bodo dela končana. V Rio Janeiru je vse končano, neka hiša je nedaleč od tega mesta na prijetni legi v Nicteroyu, ki ga lahko vidiš na salezijanski karti severno od Rio Janeira. Včeraj sem odposlal potrdilo pogodbe med msgr. Lacerdom, don Lasagnom in nekim lastnikom.« Toda nekaj dni prej je don Bosko sporočil kardinalu Jacobiniju odgovor, katerega vsebine ne poznamo. Toda hiter odgovor njegove eminenca je dragocen dokument, ki ga objavljamo v celoti. Iz tega odgovora se vidi, kako Božji služabnik ni opustil nobene priložnosti, da bi prosil za podelitev privilegijev.

Velečastiti gospod!

Pismo, ki ste mi ga poslali 7. tekočega meseca, mi je dalo priložnost, da sem o vsem poročal svetemu očetu. Njegova svetost je vzela z veseljem v vednost, kako je vaša uglednost ukrenila, da vaši redovniki v bližini

Paranaja postavijo poljedelsko kolonijo z namenom, da bi odkrili tudi kak duhovniški poklic. Prav tako se je vrhovni poglavar Cerkve razveselil novice, da ste v smislu priporočila, ki vam ga je dala njegova svetost za škofijo Rio Janeiro, poslali msgr. Lacerdi potrdilo o nakupu hiše v Nicteroyu [sic] nedaleč od tamkajšnjega glavnega mesta.

Potrebo po gorečih evangelijskih delavcih je živo čutiti po vsej Braziliji in zlasti še v obširni in gosto naseljeni škofiji Cujabà, od koder smo prejeli zelo porazno poročilo o stanju te škofije. O tem je pisal msgr. Mocenni, apostolski internuncij na brazilskem dvoru, ki glasno kliče kakega duhovnika iz vašega reda za pomoč tamkajšnjim katoličanom. Če bi vi mogli prisluhnti temu klicu, bi naredili svetemu očetu veliko veselje, zlasti še, če bi mogli v tem velikem cesarstvu postopoma ustanoviti noviciat za salezijance domačine.

Z zagotovilom, da se bom na vso moč zavzel za uresničitev vaše prošnje za podelitev privilegijev, imam čast, da obnovim izraze globokega spoštovanja vaše uglednosti.

Najvdanejši služabnik

L. kardinal JACOBINI

Rim, 12. december 1887

Na Oratorij so gledali kot na veliko vzgajališče misijonskih poklicev in don

¹⁵ Rim, 22. julij 1882.

Boska kot moža, ki ga pošilja Bog za evangelizacijo nevernikov in za misijonski apostolat med zapuščenimi verniki v daljnih deželah. Leta 1882 sta obiskala Oratorij dva misijonska škofa, nekdanja gojenca misijonskega zavoda S. Calogero v Milanu. Drugi, to je msgr. Simeone Volonteri, apostolski vikar v Ho-nanu na Kitajskem, je prišel 7. septembra v spremstvu nekega savojskega duhovnika in nekega kitajskega katehista in se zadržal ves dan. Veselo so ga sprejeli tako predstojniki kakor gojenci, ni pa imel sreče, da bi se srečal z don Boskom, ki je bil odsoten.

Bolj pomemben za našo zgodovino je bil 26. aprila obisk msgr. Eugenia Biffija, novega škofa v Cartageni v Kolumbiji. V Oratoriju se je mudil dva dni v spremstvu msgr. Marinonija, predstojnika milanskega zavoda. Zjutraj 28. se je, potem ko je daroval sveto mašo v cerkvi Marije Pomočnice, globoko ganjen zahvalil fantom za njihovo pobožnost, ki mu je za pol ure dala doživeti nebesa na zemlji. Tudi on ni imel sreče, da bi govoril z don Boskom, ker je bil v Rimu, niti ni imel več priložnosti, da bi se sploh srečal z njim, ker je potoval v S. Nazaire, kjer se je vkrcal na ladjo. Njegov namen je bil prositi don Boska z živo besedo za misijonarje, kakor je prej storil že pisno.

Ko se je don Bosko vrnil v Turin, je dal msgr. Marinoniju pisati naslednje ljubeznivo pismo: »Don Bosku je zelo hudo, da mu ni bilo mogoče biti v Turinu v času obiska njegove ekscelence škofa iz Cartagene in da je s tem izgubil priložnost, da bi spoznal vašo spoštovano ekscelenco. Don Bosko vam za zdaj ne more ustreči. Toda z Božjo pomočjo s tako gorečim pastirjem, ki si zna pridobiti naklonjenost duš, bi s pol ducatom dobrih in zavzetih delavcev naredil zares veliko dobrega. Zadosti! Tudi vi prosite Gospoda, da bi don Bosko mogel zbrati obilnih sil, ki bi jih zaposlil v večjo slavo Boga, ki mu popolnoma zaupa.«

Msgr. Biffi, junaški misijonar najprej v pokrajini Cartagena in potem med Indijanci v Yukatanu in končno med pogani v Burmi, se je vračal v Cartageno s škofovskim posvečenjem, toda z enim samim misijonarjem. Njegova obširna škofija pa je bila mrtvec, ki ga je bilo treba zbuditi h krščanskemu življenju. V skrbeh zaradi takih okoliščin in še bolj zaradi pomanjkanja duhovnikov, obtežen s tolikim delom, se je začel dogovarjati z vrhovnim predstojnikom očetov eudistov, da bi dobil kakega evangelijskega delavca. Ni se mogel potolažiti, da don Bosko ni ustregel njegovi želji, in 4. oktobra 1883 je msgr. Marioniju potožil svoje gorje s temile besedami: »Oh, don Bosko! Če bi tvoji goreči duhovniki prišli sem, koliko dobrega bi lahko storili! Gotovo so ti povedali, da so tukaj sami prostozidarji. V mestih jih je brez dvoma veliko. Toda v vaseh jim ni uspešno. To so pogumni kmetje, mogoče z nekoliko svobodnimi navadami, če hočete (ni mogoče kaj dobrega pričakovati zaradi zgledov, ki jih vidijo okoli sebe), vendar sprejemljivi za nauke salezijanca, ki bi kakor dober pastir šel za izgubljeno ovco. Oh, don Bosko, don Bosko, kako si mogel reči, da za Cartageno nimaš niti

enega duhovnika. Oh! Te besede so mi ranile srce. Oprosti, če jih ne morem razumeti. Ne smemo verjeti poročilom, ki dostikrat skrivajo zasebne koristi in opravičijo lastno nedelavnost pred ljudmi, ko je že pred Bogom ne morejo. Tukaj je veliko duš, ki jih je treba rešiti. To je čudežna beseda za Ksaverja! Dvigam oči k nebu in pravim Gospodu: Trkal sem na vsa vrata, pa se niso niti ena odprla. Če tako hočete, naj se zgodi tvoja sveta volja. Uboga Cartagena! Uboga moja škofija! Jaz bom še nadaljeval, kolikor mi dopuščajo moči, delo za svoje sinove. Naj mi Bog pomaga.«

Gospod je kronal njegovo prizadevanje s trajnimi in obilnimi uspehi. Tedaj mu don Bosko, ki je bil zavzet za misijone v Južni Ameriki, ni mogel priskočiti na pomoč. Vendar ni trajalo dolgo, ko so salezijanci prišli v Kolumbijo in ustanovili prvo postojanko v Bogoti, kjer so se junaško posvetili tudi delu za gobavce. V škofiji Cartagena jim je msgr. Brioschi, naslednik msgr. Biffija, zaupal župnijo v Barranquilli.

V januarski okrožnici sotrudnikom leta 1883, ko je predstavil že opravljene naloge in nove, ki še čakajo, se je don Bosko vprašal, ali ni preizkušanje Boga in neprevidno, da hočemo začenjati s toliko deli. »Menim, da ne,« je odgovarjal in navajal razlog, da je Bog že večkrat pokazal, da odobrava tako početje. Dokaz: spodbujajoče besede častitih prelatov, uglednih osebnosti in samega svetega očeta, dober uspeh ustanov in pomoč, da je mogoče vsako leto izvesti nova dela, naklonjenost mnogih dobrih oseb ter goreča krščanska ljubezen sotrudnikov in sotrudnic, nenehne milosti in izredni nebeški darovi, ki sta jih Bog in Božja mati Marija podelila tistim, ki so nam priskočili na pomoč, ljubeznivo tekmovanje številnih dobrih duš, ki iz oddaljenih mest in krajev pošiljajo svoje prihranke in odvečno od svojega imetja za naše delovanje. V vsem tem vidi don Bosko znamenja Božjega odobravanja. »Zato,« sklepa svoje razmišljanje, »če je Bogu všeč, da govori na tako zgovoren in jasen način, se ne smemo bati, temveč moramo odpreti naša srca velikemu upanju in se še naprej truditi za njegovo večjo čast, prepričani, da nas ne bo pustil neuslišane v naših potrebah.« Strani te zgodovine so in bodo tudi v prihodnje zgovorne priče Božje pomoči.

21. POGLAVJE

BLAŽENI DON BOSKO, KOT SE NAM KAŽE V DOPISOVANJU

DON BOSKOVA PISMA GOTOVO NISO bila napisana zato, da bi jih brali tisti, ki jim niso bila namenjena. Toda kljub temu da so bila napisana za tisti čisto določeni trenutek, je ta trenutek sedaj mimo in pisma nam spet dihajo v svoji svežini. To so žive relikvije velikega življenja, v katerih tudi najmanjše nadrobnosti vsebujejo vrojeno privlačnost, tako da bralec ne ostaja brezdušen. Vsebujejo poleg tega še psihološki in zgodovinski vidik, ki vsak trenutek vzbujata zanimanje znanstvenika. Iskalci svetosti pa se veselijo ob odkrivanju in uživanju nadnaravnih navdihov, ki jih pisec *Hoje za Kristusom* takole opisuje:¹ »Ljubezen je hitra, pristna, pobožna, prijetna, sladka, močna, potrpežljiva, zvesta, modra, velikodušna, moška. Nikdar ne išče sama sebe, kajti tam, kjer kdo išče samega sebe, tam ni več ljubezni. Ljubezen je previdna, ponižna, čista, vztrajna, mirna in pozorna do vseh.«

Iz leta 1882 nam ostaja cel šop pisem, ki jih nismo mogli uvrstiti v prejšnja poglavja, zato jih bomo predstavili tukaj z vidika podobnosti vsebine.

1. HVALEŽNOST

Gospa Sofia Bonola Mattei iz Milana² mu je poslala vsotico z določenimi pogoji in s posebno obveznostjo. Kljub temu se ji je nadvse ljubeznivo zahvalil.

Velezaslužna gospa Bonola!

Najlepša hvala, gospa Sofija, za izražene dobre želje in za 15 frankov, ki jih darujete za sveto mašo, in 6 frankov za knjigarno.

Bog naj vam povrne vašo dobroto in ohrani vas, vašo družino in zlasti naj podeli vašemu sprogu dolga leta srečnega življenja.

¹ 3. knjiga 5,4.

² Prim. MB XIV, str. 109, v opombi [BiS XIV, str. 72].

Še naprej nas podpirajte v časnih stvareh in mi bomo na poseben način molili za vašo uglednost in za vso vašo družino, da bi vsak dan bila deležna obilnega nebeškega blagoslova.

Molite tudi zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, avgust 1882

Gospa Giovanna Bosio Saladino je v Acquijsu zbrala okoli sebe skupino sotrudnic, ki so prispevale novoletni dar za don Boska. Blaženi ni pozabil izreči najglobljo hvaležnost.

Velezaslužna gospa!

Vaših 60 lir in še veliko bolj vaše ljubeznivo pismo, polno krščanskega občutja, zasluzi posebno zahvalo. Pravite, da je dar majhen. Ni tako majhen, če pomislimo na duha darovalk in na naše vedno večje potrebe. V tem trenutku tudi najmanjši dar sprejemamo z veliko hvaležnostjo.

Zaradi vsega tega sem vam zelo hvaležen. Iz vsega srca se vam zahvaljujem. Sporočite, prosim, vsem sotrudnicam v Acquijsu, da jim pošiljam poseben blagoslov, da se jih vsak dan spominjam v svojih molitvah in poskrbel bom, da bodo naši dečki (80.000) opravili posebna obhajila po njihovem namenu.

Bog naj vas vse blagoslovi in ohrani pri trdnem zdravju in v svoji sveti milosti in molite zame in zlasti za naše misijonarje, ki prav v teh dnevih plujejo po nemirnih vodah Atlantskega oceana.

Imejte me v J. K. za ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. januar 1882

Bližnjim dobrotnikom je don Bosko po navadi za njihov god pošiljal majhne darove, se razume da majhne materialne vrednosti, pa velike glede spoštovanja darovalca. Za godovni dan barona Riccijsa ni imel kaj poslati, zato je zadevo rešil na drugačen način.

Predragi gospod baron Feliciano Ricci!

Vsepovsod sem iskal kaj primernega, da bi vam poslal za vaš god. Pa nisem ničesar našel. Potrpljenje!

Vendar sem razmišljal, kaj bi lahko naredil po najboljših močeh.

Danes zjutraj sem daroval za vas sveto mašo in naši dečki so opravili posebne molitve in darovali sveto obhajilo po vašem svetem namenu.

Zagotavljam vam, da gojimo najglobljo hvaležnost za dobrote, ki ste nam jih blagovolili izkazati ob raznih priložnostih. Vsak dan bomo prosili Gospoda, da vas potolaži v tem smrtnem življenju in vam zagotovi resnično srečo ob svojem času v nebesih.

Z najglobljo hvaležnostjo imam čast, da se imenujem v J. K.

najvdanejšega prijatelja in najuslužnejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Do vseh, ki so mu pomagali z darovi, je bil izjemno pozoren in se ni oziral na nevšečnosti, ki mu jih je taka pozornost lahko povzročila. Tako je gospa Mag-

liano,³ ki se je pokazala tako zelo velikodušna, imela svoje zahteve. Toda don Bosko se je skušal v vsem in povsod izmakniti vsakemu nasprotovanju.

Velespoštovana gospa Magliano!

Priporočite mi dečke, kolikor hočete, da bi iz njih naredili dobre duhovnike in dobre kristjane. Vse bom sprejel. Toda ko bomo propadli, vam bom poslal vse neplačane menice.

Potem boste poskrbeli ... No, to je šala.

Pridite, kadar želite. Vse, kar se tiče študentov, o katerih govori pater kapucinski gvardijan iz Busce, bomo uredili.

Bog naj vas blagoslovi in vse ohrani, da boste videli sadove svojih dobrih del, in imejte me v G.J.K. za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. julij 1882

Želi upoštevati tudi majhne darove in pri tem nakazuje visoki cilj, kot nam priča naslednji listič, namenjen neki učiteljici.

Gospa Amalia Sartena!

Z globoko hvaležnostjo sprejemam vsoto 25 frankov od gospe Amalie Sartena, učiteljice v občinski šoli. Ta dar bomo namenili salezijanskim misijonarjem, ki delajo za širjenje evangelija med divjaki v Patagoniji.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. avgust 1882

Njegova neobičajna oddolžitev za prejete darove je bila molitev in spodbuda drugih k molitvi za dobrotnike, zlasti še, če je šlo za uslišanje kake prošnje. Tako se je zahvalil duhovniku don Orestu Parianiju.

Predragi v Gospodu!

Z velikim zadovoljstvom sem prejel vaše spoštovano pismo s 100 franki. Najlepše se vam zahvaljujem in zagotavljam, da ne bom nehal moliti po vašem namenu in zlasti še za vašo bolno sestro. V ta namen bom povabil k molitvi tudi naše dečke (150 tisoč), da bomo združeni tako rekoč izsilili od Gospoda milosti, ki niso nasprotne duši bolnice, ki nam jo priporočate. Če boste prišli v te naše kraje, se ustavite pri nas, kjer vas bomo sprejeli kot ljubljenega in pričakovanega brata.

Bog naj vas blagoslovi, dragi don Oreste, z vami pa naj blagoslovi vašo teto in vašo bolno sestro in naj vas ohrani in svoji sveti milosti. Imejte me za vaše uglednosti ponažnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Canavese, 5. september 1882

V teh zadnjih zvezkih smo videli, da je število gojencev naraslo najprej od dvajset do štirideset tisoč, potem na osemdeset in sedaj jih je že sto petdeset

³ Prim. zgoraj, str. 295.

tisoč. S temi številkami je don Bosko brez dvoma želel pretiravati. Podobno uporablja tisoče tudi v naslednjih primerih: Tisočkrat ne! Še nadaljnjih tisoč let življenja; še nadaljnjih tisoč zmešnjav; tisočkrat tisoči! Pri uporabi tega pretiravanja ali hiperbole je bil njegov edini namen bolj nazorno prikazati velikansko nesorazmerje med možnostmi posameznika in celotnim obsegom njegovega dela. Don Bosko je bil pred svojimi fanti v odnosu ena proti sto petdeset tisoč. Da bo večina ljudi mogla spoznati veličino dela, ki je zvečine moralnega značaja, je treba gledati skozi povečevalno steklo. Vedeti moramo, da je don Boskovo pretiravanje vendarle imelo osnovo, saj je štel vso moško in žensko mladino ustanov, oratorijev in misijonov in tudi tisto, do katere je prihajal njegov vpliv z delovanjem sotrudnikov in sotrudnic. Vsota je tako močno narasla.

Bralci naj se spomnijo tiste Marie Acquaroni iz Porto Aurizia, ki ji je don Boskov blagoslov vrnil zdravje.⁴ Njej je namenjeno naslednje pismo.

Velespoštovana gospa Maria Acquaroni!

Pred kratkim sem prejel pismo gospoda Luigija Sartoria in vaše z denarjem (150) frankov. Iz srca se vam zahvaljujem. Ob svojem času vam bo Bog kot dober gospodar obilno povrnil.

Zelo sem vesel, da je vaše zdravje zadosti dobro. Skupaj s svojimi otroki bom Boga prosil, da vam ga še izboljša. Upam, da bom prihodnji mesec prišel v Porto Maurizio, prekinil svoje potovanje z namenom, da vas pozdravim in da skupaj zmolimo za vas in vašo sestro Vincenzo.

Bog naj vas obe ohrani pri trdnem zdravju, vam podeli vztrajnost v Božji službi tukaj na zemlji z namenom, da vaju bo nekoč sprejela presveta Devica v nebesa, kjer bosta uživali neminljivo srečo. Molite tudi zame, ki bom v globoki hvaležnosti ostal vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. november 1882

Gospa Luigia Radice je bila goreča milanska salezijanska sotrudnica. Blaženi jo je obiskal vsakič, ko je bil v Milanu. Okoli nje so se zbirali sotrudniki, ki so ga želeli spoznati. Za posvetitev cerkve sv. Janeza je gospa kot dobrotnica poslala svoj dar, za kar se je don Bosko zahvaljeval.

Velespoštovana gospa Luigia!

V svoje veliko zadoščenje sem prejel novice, ki ste mi jih poslali. Bog bodi zahvaljen. Upam na popolno ozdravljenje. Posvetili smo cerkev sv. Janeza Evangelista. Kakšne množice ljudi, kakšne slovesnosti, koliko spovedi moških. Danes opoldne so še vedno spovedovali. Veselite se, zahvaljujmo se Gospodu.

Bog naj vas blagoslovi in imejte me vedno za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. november 1882

P. S.: Najlepša hvala za vaš dar. Bog naj vam povrne.

⁴ Prim. zgoraj, str. 93.

Iz Porto Maurizia je bila tudi gospa Bensa Musso, omožena v Turinu, ki je sporočila don Bosku pozdrave svojega očeta in sester Acquaroni in dobila v odgovor naslednje pismo:

Velespoštovana gospa!

Ne bom nehal moliti po namenu, za katerega me prosite, in bom spodbujal tudi naše dečke, da bodo molili za vas pri Mariji Pomočnici.

Zahvaljujem se vam za spoštljive pozdrave sester Acquaroni in vašega gospoda očeta. Upam, da vas bom pozimi lahko osebno pozdravil.

Bodite tako dobri in pozdravite vašega gospoda soproga. Bog naj nas vse blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti. Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. november 1882

Grof Guido Lazzoni iz Carrare je poslal don Bosku dar. Pokazal se je tako dobrega kristjana, da mu je blaženi v svoji zahvali nakazal način, kako bi najuspešneje naložil svoje premoženje.

Velezaslužni gospod grof!

Prejel sem vaše pismo in priložen dar. Iz srca se vam zahvaljujem. Bog vam bo povrnil in mi bomo molili po vseh vaših namenih, zlasti še za vašo bridko objokovano soprogo. Prepričan sem, da v tem trenutku gleda Boga in da nam zanjo ni treba več moliti.

Vaše zares krščansko pismo kaže, da ste dober kristjan in da svojo vero tudi živite. Zato se veselim z vami in se zahvaljujem Bogu, da vas je ohranil pri dobrem zdravju za korist svoje Cerkve. Če boste prišli v Turin, bi mi vaš obisk bil v veliko zadoščenje. Ne vem, ali vam položaj omogoča dobrotelost v korist revežem. Če bi bilo to mogoče, bi vam priporočal naše sirote v zavodu sv. Vincencija v Sampierdareni. Tam imamo kakih tristo dečkov, ki nimajo kruha niti zimske obleke, čeprav je najhujša zima. Oprostite mi, če vam tako zaupno govorim. Kar koli boste storili, vam bom enako hvaležen in bom molil vsako jutro pri sveti maši po vašem namenu.

Bog naj vas blagoslovi in molite tudi za tega reveža, ki ostaja vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. december 1882

2. ODLIKOVANJA

Vitez Vesme, Turinčan, dober prijatelj Oratorija, je želel, da bi mu don Bosko izposloval plemiški naslov. O poteku postopka se je seznanil pri don Rui, ki mu je pisal v Marseille. Zadeva je bila v veliki meri odvisna od komendatorja Correntija, glavnega tajnika mavricijskega reda. Med drugimi pogoji za podelitev naslova so bile tudi dobrotelne zasluge v javno korist. Prav tako je bilo

treba bolnišnici, ki jo je vzdrževal ta red, odšteti najmanj štiriindvajset tisoč lir. Don Bosko, ki je bil velik Correntijev prijatelj,⁵ je, potem ko je Vesmeju pomagal že v drugih zadevah, naštel, kaj mora še storiti, da se bo on potem vključil v celo zadevo.

Predragi don Rua!

Z namenom, da bi ustregel prošnji gospoda viteza Vesmeja, sem vprašal odgovorno osebo, od katere je odvisen uspeh prošnje. Treba je:

- 1. plačati blagajniku mavricijskega reda deset tisoč lir za cerkev ob novi bolnišnici vitezov;*
- 2. pokloniti nadaljnjih deset tisoč lir za nakup ali bolje rečeno plačilo kruha oziroma živil za naše uboge dečke;*
- 3. potrdilo o lepem vedenju, ki ga izda civilna oblast za osebo, za katero gre (nekolkovano potrdilo vladne ali civilne oblasti). Poleg tega moram dobiti še potrdilo o izdanem certifikatu. Vse drugo bom uredil jaz v najkrajšem času. Reci vitezu Vesmeju, da sem se tako domenil s komendantom Correntijem. Redna taksa za tak naslov je 24 tisoč frankov. V tem primeru bo narejena izjema.*

Bog naj nas blagoslovi in ohrani vse v svoji sveti milosti. S ponižnim poklonom spoštovanemu gospodu vitezu Vesmeju.

Imej me vedno za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 16. februar 1882

Med svojim bivanjem v Rimu je prosil poslanca Zanardellija, pravosodnega ministra, za uradno priznanje za zasluge francoskega zdravnika v Marseillu, ki je zastonj zdravil Italijane v oratoriju sv. Leona.

Ekscelenca!

Gospod Feliciano Bousquet, doktor medicine in kirurgije, je pokazal svojo izredno naklonjenost Italijanom, ki bivajo v Marseillu.

Brezplačno daje zdravniško pomoč tistim Italijanom, ki tako pomoč iščejo pri njem doma ali prosijo za obisk na svojem domu ob kateri koli uri dneva in noči.

Že štiri leta je redni domači zdravnik v zavetišču sv. Leona, kjer je več kot tristo revnih dečkov, največ Italijanov. Tukaj daje svojo zdravniško pomoč zastonj, kadar koli prosijo zanj.

Vsi ga poznajo kot poštenega in dobrodelnega meščana, kakor to pogosto izjavljata marsejska občinska uprava in italijanski konzul v tem mestu.

Iz teh in še drugih razlogov si zasluži odlikovanje naše vlade, če se vaši ekscelenci to zdi primerno.

To bi bilo častivredno priznanje njegovih zaslug in bi ga spodbudilo k še večji naklonjenosti do številnih italijanskih družin v Marseillu.

1. Prilagam prepis dokumentov.

2. Pripravljen sem takoj priskrbeti vsa potrebna priporočila in pojasnila.

DUH. JANEZ BOSKO

⁵ Glej zgoraj, str. 202–207.

3. POKLICI

Stefano Quartino, gojenec prvega razreda liceja in zavoda v Alassiu, je prošil za nasvet glede svojega poklica. Blaženi mu je takole odgovoril:

Predragi moj prijatelj!

Z veseljem sem prejel tvoje pismo, polno odličnih načrtov in svetih zamisli. Ne morem si kaj, da ne bi pohvalil tvojih plemenitih želj. Ne morem pa točno razbrati, ali želiš postati škofijski duhovnik ali salezijanec. V prvem primeru bi bilo treba izglediti nekaj težav. V drugem primeru bi moral stvari urediti z menoj. Govori o tem z gospodom ravnateljem don Cerrutijem in on ti bo vse razložil.

V vsakem primeru bova o tem govorila med počitnicami in poskrbela za vse potrebno v korist tvoje duše.

Bog naj te blagoslovi in moli zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. junij 1882

Quartino je oblekel talar še istega leta oktobra v San Benignu in mlad umrl 1901 v Sirakuzah v hiši, ki je tudi imela kratko življenje.

S Quartinom je delal duhovne vaje v San Benignu Teodoro Harmel, star dvajset let, nečak *bon père* [dobrega očeta] Leona di Val des Bois. Že prej je govoril o svojem poklicu z don Boskom v Franciji. Tam ga je vprašal, ali bi se mogel zveličati tako v svetu kakor v redovnem življenju. Dobil je odgovor: »Ne pravim vam, da je slabo, če se vrnete domov k družini. Če bi lepo živeli, bi se mogli zveličati tudi v svetu. Vendar vam svetujem, da ostanete pri nas.« Pustil mu je popolno svobodo in se je vrnil domov.

Avgusta pa je stvari bolje premislil in se s privolitvijo staršev vrnil v San Benigno, da bi vstopil v noviciat. Toda na koncu duhovnih vaj se ga je polastilo tako močno domotožje, da se je spet odločil za odhod. Zato je svojega očeta vprašal, katero pot naj si izbere in kje bi dobil denar za potovanje. Don Bosko je na isto pismo spodaj v italijanščini pripisal:

Gospod Harmel!

Vaš Teodor je prišel z najboljšo voljo, je zdrav, vedno je bil zadovoljen z vsem. Pravi, da so mu duhovne vaje storile veliko dobrega. Ne navaja nikakršnega razloga, trdi samo, da hoče domov. Rad bi, da bi ostal, toda on vztraja pri svojem in jaz ga ne morem držati s silo. Kmalu vam bom pisal.

Moje globoko spoštovanje do vse družine. Bog naj nas vse blagoslovi in imejte me v J. K. za

najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Ne skrbite za denar. Če bo treba, mu bomo v vsem pomagali.

Teodor je dodal dolg pripis, v katerem je med drugim povedal tudi naslednje: »Don Bosko mi je dal prebrati pismo. Pravi mi, naj ostanem. Toda jaz ne ču-

tim poklica. Predvidevam, da ne bi mogel preživeti zaradi domotožja [...]. Tega ne prenesem več. Končajte na kratko z odločnim odgovorom.

Odšel je. Toda po sedmih letih, malo po don Boskovi smrti, januarja 1889, je šel v Marseille, kjer je opravil aspirantat in noviciat in je vse do danes (julij 1933) zgleden salezijanski duhovnik.

Pri don Nicoli Fenogliu, salezijancu, ni šlo za poklic, ki naj bi mu sledil, temveč za poklic, v katerem bi bilo treba vztrajati. Leta 1880 je po redno opravljenem študiju v turinskem semenišču prišel v San Benigno in bil, ker je pripadal hiši v Esteju, 1882 v Padovi posvečen za duhovnika. Preden je vstopil v Družbo, je imel navado, da je opravljal težke telesne pokore zunaj običajnega, kar bi lahko resno ogrozilo njegovo zdravje. Ko je postal salezijanec, so mu don Bosko in drugi predstojniki pomagali k ustrezni uravnoveženosti. Toda on se ni mogel s tem sprijazniti.⁶ V naslednjem pismu ga don Bosko skuša pregovoriti k zmernejšemu ravnanju.

Predragi don Fenoglio!

Odobravam tvojo željo, da bi kaj trpel za večjo Božjo slavo. Toda preden bi začel zatajevanje izpolnjevati, bi rad s teboj osebno govoril. To bova storila med duhovnimi vajami, ki si jih boš sam izbral.

V tem času skušaj izpolnjevati kreposti krščanske ljubezni, potrpežljivosti in dobrotljivosti sv. Frančiška Saleškega.

Vročino, mraz, žejo, neprijetnosti sprejemaj kot darove, ki ti jih pošilja Bog.

Drugo ti bom povedal ob najinem srečanju.

Bog naj te blagoslovi in ti pomaga hoditi po poti, ki vodi v nebesa. Prosi Gospoda tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. julij 1882

Videti je, da ga don Boskove besede med duhovnimi vajami niso mogle ukrotiti. Zato je razmišljal, da bi prestopil v kak drug red, mogoče k filipincem, kjer bi v tem pogledu imel več svobode. Blaženi, ki je videl v tem pravo skušnjavo, ga je hotel odvrniti od tega koraka.

Predragi don Fenoglio!

P. Riva mi je izročil tvoje pismo. Bodi miren glede poklica. Misliti na kak drug poklic, potem ko si naredil zaobljube, pomeni dati se premagati skušnjavi.

Manette in vocatione in quas vocati estis [ostanite v poklicu, v katerega ste bili poklicani]. Hudič bi rad dobil zase duše, ki so izročene tebi. Ne daj se prevarati. Drugo ti bom povedal ustno.

Bog naj te blagoslovi. Delaj veliko za duše.

Moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. oktober 1882

⁶ Njegovo pismo don Rui, Este, 21. oktober 1881 (arhiv št. 4945).

Don Fenoglio je ostal v Družbi do smrti, ki ga je dohitela v Malagi. Don Bosko sam ga je 1880 poslal v Španijo, kjer je do 1910 storil veliko dobrega.

4. LJUBEZNIVA DRUŽINSKOST

Ljubezniva družinskost prevladuje v enajstih pismih uglednim osebnostim, od katerih je prejemal usluge in s katerimi se je pogovarjal z odprtim srcem in s svobodo, ki je lastna svetnikom.

S čudovito zaupljivostjo je na začetku leta 1882 prosil ligurskega sotrudnika msgr. Fantinija, da bi mu daroval malenkostno vsoto petdeset tisoč lir.

Predragi in velečastiti msgr. kanonik Fantini!

Prejel sem vaše cenjeno pismo in veseli me, da se vaše zdravje izboljšuje. Vedno sem spodbujal naše fante, da molijo za vas, in jaz sem se vas vsak dan spominjal pri sveti maši. Upam, da bo Bog uslišal naše molitve in da bo vaša uglednost kmalu dobila prejšnje krepko zdravje.

Lahko bi pa z odločnim posegom skušali iztrgati to milost iz Gospodovih rok. Poslušajte! V zavetišču v Sampierdareni so v veliki potrebi. Tam naši fantje skoraj trpijo lakoto. Poslal sem že in še pošiljam, kolikor morem, pa ni zadosti. Dolga je za kakih sto tisoč lir. Zato vi edino le iz ljubezni do Boga in da si zagotovite telesno zdravje in rešitev vaše duše, vzemite petdeset tisoč lir v bankovcih in vrednostnih papirjih in jih zanesite v to zavetišče. Tam boste dobili ubogega ravnatelja, ki se duši v dolgovih. Potolažili ga boste in nahranili lačna usta.

Rekli boste, da je to veliko denarja. Toda plačilo je veliko večje. Z druge strani pa naše življenje drvi proti koncu kakor hiter jahalni konj in ne vemo, ali bodo to, česar ne storimo, namesto nas storili drugi.

Nisem nehal moliti in priporočati drugim v molitev vašo družino, ki mi jo priporočate. Upam, da bo Bog pripravil neobičajna zadoščenja vsem članom.

Vedno rade volje molim za vas, vedno, dragi gospod kanonik. Prav tako molim za dobro Nicoletto in za vašega nečaka klerika. Bog naj nas vse blagoslovi in nas ohrani v svoji sveti milosti. Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, avgust 1882

Grofe De Maistre je skoraj imel za člane svoje družine, kakor je mogoče razbrati iz dveh pisem, ki jih bomo predložili.

Predragi gospod grof Eugenio!

V dnevih, ki mi jih omenjate, ne bom pozabil moliti in priporočati drugim v molitev vašega gospoda vnuka Enrica de Menthon, da bi uspešno opravil izpite, ki ga čakajo. Prav tako ne bom pozabil na vas, gospod Eugenio, in na vso vašo družino.

Za trenutek sem se srečal v zakristiji z gospo Annunziatino. Rekla mi je, da ste zdravi

in da ji del družine, ki ji je zaupan, prinaša veliko veselja.⁷

Gotovo ste že slišali o določitvi gospe grofice Filomene Medolago. Vstopila je k uršulinkam v Bergamu. Zvedel sem, ko je bilo že vse končano. Optimam partem elegit [Izbrala si je boljši del].

Bog naj blagoslovi vas, dragi gospod grof, in z vami naj blagoslovi vso vašo družino. Molite tudi zame, ki ostajam za vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. junij 1882

Netočnost obveščanja je don Boska zapeljala v zmoto glede grofice Medolago, rojene De Maistre, ki ni vstopila k uršulinkam, temveč k hčeram Srca Jezusovega, ki jih je spoznala v Bergamu.⁸

Drugo pismo razpravlja o moči skorajšnjega srečanja. Don Bosko je na poti iz Alassia v Turin skozi Savono šel mimo Villastelloneja, kjer mora izstopiti z vlaka, kdor gre v Borgo Cornalense, ki je še danes prebivališče De Maistrovih.

Dragi gospod grof Eugenio!

Preračunal sem čas, vendar ne vem, ali se bo moj dnevni red ujel z vašim. Jaz bi lahko prišel 29. septembra ob 9.53 v Villastellone. Če je to mogoče, vas prosim, da mi pošljete kak prevoz na postajo. Če ne ali če ste že odpotovali, ni treba nič. Če mi ne boste nič pisali, je to znamenje, da se ne ujemava in bom jaz nadaljeval pot v Turin.

Obilica nebeškega blagoslova naj pride nad vas in nad vso vašo družino in molite zame, ki ostajam vaš v J. K. najvdanejši služabnik in prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Alassio, 25. september 1882

Za naslednje pismo, ki ga hranimo v našem arhivu, ne vemo, na koga je naslovljeno. V Piemontu je don Bosko namreč imenoval »dobri mamicic«⁹ grofico Callori in grofico Corsi.

Moja draga mamica!

Že nekaj dni se pripravljam, da bi vam pisal, ker bi rad zvedel kaj o vas. Da bi zvedel, ali ste še vedno na tej bedni zemlji ali pa ste že poleteli v nebesa, ne da bi vzeli s seboj kako moje naročilo. Sedaj pa z velikim veseljem ugotavljam, da ste še z nami v izgnanstvu.

Prav. Poskusili si bomo pomagati med seboj po najboljših močeh in jaz vas bom vsako jutro priporočil Bogu pri svoji maši.

Bivajte mirno na gori San Vittorio.⁹ Dogodki bodo potekali drugje, vendar vas ne bodo prizadeli. Bog naj vas blagoslovi, o moja draga mamica, Bog naj vas ohrani pri

⁷ Annunziatina je gospa Maria Annunziata, ki jo je don Bosko tako imenoval v šali. Bila je hči grofa Eugenia in se je tiste dni ukvarjala s svojimi brati in sestrami v Turinu. Pogosto je v Borgu Cornalense bila don Bosku za tajnico.

⁸ Prim. zgoraj, str. 305.

⁹ Ni popolnoma jasno, ali gre za svetega Viktorja ali za sveto Viktorijo.

trdnem zdravju in molite tudi za tega ubogega reveža, ki ostaja vedno v J. K. najvdanejši duhovnik BOSKO.

Turin, 28. junij 1882

Družinsko ozračje vlada v vseh pismih, ki jih don Bosko piše grofici Callori. Podajamo tak primer.

Moja draga mamica v J. K.!

Prejel sem pismo, ki ste mi ga poslali iz Oratorija. Bilo bi mi zelo ljubo, če bi vas mogel pozdraviti in govoriti osebno o nekaterih stvareh, vendar ne gre za kaj pomembnega. Če boste prihodnji ponedeljek že v Turinu, bi vas lahko obiskal.

Poročate mi o grofici Damincourt (je prav napisano?), da je zmagala v pomembni zadevi. Nisem še nič vedel. Tudi nadrobnosti se ne spominjam. Zdi se mi, da se je zaobljubila, da bo dala lep dar, da bi dobila sicer izgubljeno pravdo. Če se vi kaj spominjate, mi povejte oziroma mi sporočite in jaz se vam bom zahvalil z eno zdravamarijo.

Vse dobro vam, vsej vaši družini in molite za ubogega

DUH. JANEZA BOSKA.

San Benigno Canavese, 29. avgust 1882

Podobne značilnosti kažejo pisma, ki jih je blaženi poslal velezaslužni markizi Fassati.

Velezaslužna gospa markiza!

Veseli me, gospa markiza, da vam morem poslati nekaj svetinjic oziroma podobic presvete Device Marije Pomočnice, da jih razdelite tistim, ki se vam zdijo potrebni. Na eno izmed teh sem napisal nekaj besed v latinščini za vas, ker tako vi kot Božja Marija dobro razumeta ta jezik.

Lansko leto sem napisal knjižico Sirota iz Apeninov in vas prosil, da bi jo prevedli v francoski jezik in jo natisnili. Vendar ne vem, ali je ta knjižica prišla v vaše roke. Če je ne morete več najti in bi jo bili pripravljeni prevesti, bi vam takoj poslal en izvod, ker so me od več strani prosili, da bi jo izdali tudi v francoščini.

Zahvaljujem se vam za dobre novice o vnučkih De Maistre. Molil bom zanje, zlasti za Rodolfa, da bi si pravilno izbral poklic.

Sem tukaj v San Benignu z divizijo salezijancev. Naše duhovne vaje so se začele meseca avgusta in bodo v posameznih tečajih trajale do 9. oktobra. Upam, da bom od 10. do 15. oktobra v Pessioneju¹⁰ prebil nekaj dni v popolnem miru in bom uredil pisma, ki so se nagrmadila na moji pisalni mizi. Na tak način bom držal svojo besedo in se bom okoristil z vašo naklonjenostjo, kakor se je to že večkrat zgodilo.

Bog naj vas blagoslovi, velezaslužna gospa markiza, in vas ohrani pri trdnem zdravju, toda vedno na poti v nebesa; molite tudi zame, ki ostajam hvaležen v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Canavese, 30. avgust 1882

¹⁰ Kraj Campestre blizu Chierija, kjer so markizi Fassati imeli svojo vilo.

P. S.: Če bi bila baronica Azelia in baron Carlo pri vas v Pessioneju, vas prosim, da bi ju v mojem imenu pozdravili in me priporočili njunim molitvam.

Naslov »knjižice«, ki jo je napisal preteklo leto oziroma jo je poslal markizi, da bi jo prevedla v francoščino, se je glasil *Angelina ali sirota iz Apeninov*. Bila je 203. številka *Letture Cattoliche* [Katoliškega branja] novembra 1869. Gre za življenjepis neke bogate gospodične, ki ji niso dali, da bi vstopila v samostan in postala redovnica in je nato zbežala iz očetove hiše in ostala celo življenje nepoznana kot služkinja pri nekih kmetih.¹¹ Ni nam znano, ali so knjižico prevedli.

Gospe Angeli Piccardo, dobri sotrudnici iz Meleja pri Voltriju, je na vprašanje odgovoril brez problema.

Velespoštovana gospa!

Vse, kar mi poročate o kleriku Artani, je v redu. Rad ga bom sprejel. Ker bom od 13. do 20. septembra v našem zavodu v Sampierdareni, me bo lahko tam obiskal.

Iz vsega srca bom prosil za vas in za vaše zdravje, kakor sem imel čast, da sem delal vsak dan, odkar sem imel srečo, da sem vas spoznal.

Upam, da me boste počastili s kakim obiskom v Sampierdareni. Ob tej priložnosti ne pozabite na možnjo marengov (napoleondorjev), ki jih zelo potrebujem.

Bog naj vas blagoslovi, gospa Angela, in vam podari trdno zdravje, vendar vedno v njegovi sveti milosti, in molite zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Cavanese, 31. avgust 1882

S kako neprisiljenostjo prosi rektorja v Loranzeju v škofiji Aosta, da mu pošlje ali priskrbi pomočnika!

Predragi gospod don Peronino!

V tem letu in v teh dneh sem zares v stiski za denar. Papirnica v Mathiju, nekatera dela v Oratoriju v Turinu in v San Benignu in vsakdanji kruh za mojih 150 tisoč dečkov zahtevajo velikanske vsote, a jaz stojim pred prazno blagajno.

Najprej mi vi pomagajte s svojo možnjo, potem prosite strica dekana in končno gospoda Pagliassottija, ki naj storita, kar moreta v tem tako izrednem trenutku.

Quod superest, date eleemosynam. Razložite jima, kaj pomeni quod superest.

Še vedno sem tukaj v San Benignu na duhovnih vajah. Pozdravite mi strica dekana in njegovo sestro in molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Canavese, 7. september 1882

P. S.: Nesite, prosim, priloženo pismo gospodu Pagliassottiju in mu recite kako priporočilno besedo.

Omemba papirnice v Mathiju ni potrebovala razlage tistemu, ki je prebral

¹¹ Prim. LEMOYNE, MB IX, str. 739 [BiS IX, str. 525–526].

Vestnik meseca marca. Dne 3. februarja je papirnico v Mathiju doletela velika nesreča. Proti peti uri zjutraj je hrupna eksplozija stresla in prestrašila ves ta mirni kraj. Medtem ko sta bila dva delavca zaposlena pri nekem stroju, je razneslo parni kotel, v katerem so kuhali cunje: oboki, zidovi, streha, vse je zletelo v zrak. Vsi stroji so bili uničeni in uboga delavca sta našla smrt pod razvalinami. Treba je bilo zgraditi novo poslopje, kupiti nove stroje in vse znova opremiti.

Zadeva iz Mathija je novica, ki jo sporoča gospa Magliano v pismu, ki je prava mojstrovina ljubeznivosti z večnim pripevom prositi in prositi vbogajme.

Velespoštovana gospa Magliano!

Matere imajo navado, da svojim otrokom dajo za rojstni dan kako darilce, četudi si ga ne zaslužijo. Tako se po vas zatekam k materi Božji Mariji, da bi mi naklonila nenavaden dar. Kakor sem vam že omenil v Turinu, imam sedaj velike izdatke za papirnico v Mathiju, plačilo dolgov za cerkev sv. Janeza Evangelista, gradnjo ob cerkvi Marije Pomočnice in naše misijone v Ameriki. Vsota, ki jo nujno potrebujem, je tisoč lir, vendar sem jaz pripravljen sprejeti katero koli vsoto, če ne bi mogli dati celega zneska. Vidite, s kakšnim zaupanjem se zatekam k vam. Sporazumite se z materjo Božjo Marijo. Jaz bom pa prosil našo nebeško mater, da vas ohrani pri trdnem zdravju, vendar vedno na poti v nebesa, ki vam jih želim iz vsega srca, toda ne tako kmalu, ker želim, da bi umrli ubogi in da bi se popolnoma odtrgali od zemeljskih dobrin in bi tako mogli nesti s seboj v nebesa sadove svojih dobrih del.

Vam v vednost sporočam, da 13. septembra odhajam v Sampierdareno na nov tečaj duhovnih vaj, zatem bom v Alassiu, nato v San Benignu Canavese in končno 9. oktobra v Turinu. Vendar mi redno pišite v Turin, od koder mi brez zamude prihaja pošta v kraj, kjer sem.

V ponedeljek se bo don Pavia, če bo Bog hotel, odpravil v Busco. Revček! Delal je, utrujen je, vaša dolžnost je, da ga popolnoma pozdravite.¹²

Bog naj vas blagoslovi in molite tudi zame, ki ostajam v hvaležnosti v J. K. vedno najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Canavese, na Marijin rojstni dan 1882

S kanonikom Martinijem iz Alassia,¹³ od katerega je prejemal toliko dobrega in kateremu je tudi on storil veliko uslug, sta si bila zelo domača.

Predragi gospod kanonik!

Od 22. do 29. septembra sem v Alassiu za tečaj duhovnih vaj v tej naši hiši. Pridite tudi vi k nam in tako bova mogla govoriti o naših zadevah in se malo skupaj pozabavati. Boste prišli ali ne?

Bog naj nas blagoslovi in nas ohrani pri trdnem zdravju, pa vedno na poti v nebesa. Tako bodi.

¹² Don Pavia je prejemal od Maglianojeve veliko podpore za praznični oratorij sv. Frančiška Saleškega, ki ga je vodil. Sedaj ga je don Bosko pošiljal na počitnice k družini Magliano.

¹³ Prim. MB XIII, str. 191–194 [BiS XIII, str. 127–129].

Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Canavese, 11. september 1882

Za škofa v Trevisu je bil izvoljen don Giuseppe Apollonio, salezijanski so-trudnik in velik don Boskov prijatelj, Don Lemoyne večkrat govori o njem v svojih zadnjih zvezkih. Tega imenovanja se je blaženi zelo veselil, ker se je tudi hiša v Mogliano nahajala v škofiji na novo izvoljenega škofa.

Moj predragi don Apollonio in velespoštovana ekscelenca!

Res je bilo potrebno, da nas je Bog vzel v svoje roke. Komaj smo ustanovili zavod v Mogliano in že ste postali škof te škofije. Bog bodi zahvaljen. Iz vsega srca bom daroval sveto mašo in zmolil zdravamarijo po vašem namenu. Imam še poseben namen, da bi vas Bog ohranil pri trdnem zdravju ad multos annos. Ne bo trajalo dolgo, ko bom, če Dominus dederit, prišel na obisk in se z vami zadržal kako uro.

Prejel sem vaš dar 15 frankov in se vam lepo zahvaljujem.

Pišem zelo slabo. Star sem že sedeminšestdeset let in še ne znam pisati. Mogoče se bom v prihodnje še kaj naučil?

Bog naj nas ohrani v svoji sveti milosti. Podelite svoj sveti blagoslov svojim salezijancem, ki se po meni klanjajo in izražajo vdanost. Vaše velespoštovane ekscelence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Alassio – Turin, 23. september 1882

Zelo prisrčno in vljudno piše svojemu velikemu dobrotniku gospodu Giuseppeju Ceriani.

Velezaslužni gospod!

Najlepša hvala za vaše vljudno pismo. Že nekaj dni ne morem zapustiti hiše, vendar sem na voljo vaši uglednosti ob vsakem času in vsaki uri. Če bi vam ugajalo priti malo k nam, ste dobrodošli. Zelo me bo veselilo, če boste obiskali cerkev sv. Janeza Evangelista. Če bi se to zgodilo, bodite tako dobri in pokličite gospoda ravnatelja Marenca, ki vas bo gotovo z velikim veseljem spremljal.

Vedno mi je ljubo, ko lahko želim Božji blagoslov na vas in na vso vašo družino, medtem ko imam čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. december 1882

5. SMRT GROFA CAYSA

Na večer pred praznikom Marije Pomočnice je don Bosko naslovil spomin grofu Caysu, ki ni mogel biti navzoč ob tako slovesni priložnosti. Pomanjkanje teka in nespečnost sta ga prisilila, da se je vrnil na zdrav zrak svojega gradu Casellette.

Predragi gospod grof!

Z velikim veseljem sem prejel vaše pismo. Iz čustev, ki ste mi jih izrazili, se zdi, da se vam je zdravje temeljito izboljšalo, in jaz se iz vsega srca zahvaljujem Bogu.

Bil bi nadvse vesel, če bi vas mogli imeti te dni v naši sredi, ko imam opravka a tout le monde [vsemu svetu], kot pravijo Francozi. Upam pa, da vas bom mogel kmalu osebno pozdraviti, bodisi tukaj v Turinu ali v Casellejeu.

Vi veste, da vas imam zelo rad v Gospodu. Molim in spodbujam druge, da molijo za vas, in vse, kar imamo, vam je na voljo.

Bog naj vas blagoslovi, dragi gospod grof, in vam nakloni trdno zdravje. Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. maj 1882

Grofu se zdravje ni več vrnilo.¹⁴ Poleti je bil v kopališču S. Didier pri Aosti. Prve dni septembra je opravil svoje duhovne vaje v San Benignu. Dne 28. istega meseca je popoldne nekaj časa spovedoval vernike v cerkvi Marije Pomočnice. Zvečer je z dobrim tekom jedel, kar je bilo nekaj izrednega. Videti je bilo, kot da se mu zdravje vrača. Toda ponoči ga je napadlo neke vrste hropenje, ki ga je motilo pri spanju. Ko je iz tega znamenja začutil, da se mu bliža smrt, ni več mislil na drugo kot na Boga in svojo dušo.

Imel je relikvijo svetega križa, ki jo je, ko je še hodil v parlament, nosil obešeno okoli vratu, ker je v parlamentarni dvorani čutil *partes adversae* [nasprotne strani]. Sedaj je imel dragoceni les v posebni torbici, ki so mu jo privezali na roko, tako da ga je od časa do časa poljubljal, ko je razmišljal o Gospodovem trpljenju, in prosil Božjega Odrešenika, naj mu da moči, da bi mogel trpeti iz ljubezni do njega.

Zvečer 29. septembra se je don Bosko vrnil pozno iz Turina in ga šel nekaj pred polnočjo obiskat. Bolnik ga je prosil, da bi ga spovedal. Malo pozneje so mu na vroče prošnje podelili sveto popotnico. Pred tem je prosil navzoče za odpuščanje za nevspečnosti in pohujšanja, ki bi jih mogel dati svojim sobratom, kakor tudi za težave, ki jih je komu povzročil; vse to na tako ganljiv način, da so se vsi jokali.

Nato je dal telegramske poklicati svojega sina grofa, ki mu je dal pametne nasvete ter svoj duhovniški in očetovski blagoslov. Nato je prosil za maziljenje bolnikov, ki so mu ga tudi podelili. Želel je tudi papeški blagoslov, čeprav ni bilo znamenj bližnjega konca. Medtem ko je doktor Bruno, ki ga je obiskal, izjavil, da zdravniška umetnost nima več kaj opraviti.

V nedeljo 1. oktobra, na praznik rožnenske matere Božje Marije, je želel, da bi mu Mati Božja na ta dan odprla nebeška vrata. Don Bosko, ki bi moral iti

¹⁴ Prim. MB XIII [BiS XIII], 8. poglavje.

na zadnji tečaj duhovnih vaj v San Benigno, je odložil svoj odhod, da bi bil ob njegovi strani v zadnjih trenutkih življenja, če bi ga Gospod v teku dneva poklical k sebi. Ker pa se je pokazalo majhno izboljšanje, je odpotoval v San Benigno, kjer so mnogi čakali, da bi se pri njem spovedali. Vendar se je pred odhodom poslovil od svojega starega prijatelja in ga spodbujal z besedami, ki sta mu jih navdihovala vera in prijateljstvo. Čeprav si je prof. Cays iz vsega srca želel, da bi bil ob njegovi smrtni postelji don Bosko, se je vdal v Božjo voljo in se odpovedal temu zadoščenju.

Še za življenja je velikokrat prosil Gospoda, da ga v zadnji uri ne bi mučile bolečine in nevšečnosti, ker se je bal, da ni zadosti potrpežljiv. Bog ga je uslišal, da ni čutil drugega kot samo veliko utrujenost in slabost brez vse telesne in moralne muke. To milost je pripisoval materinski priprošnji matere Božje Marije.

Dne 3. oktobra zjutraj je ponovno prosil za sveto obhajilo. Od takrat ni govoril več o drugem kot o svojem potovanju v večnost. Prosil je, da so mu iz *Preskrbljenega mladeniča* brali molitve za srečno smrt, pogosto je klical mater Božjo Marijo in naše svete zavetnike in goreče poljubljal križ, ki ga je imel vedno v postelji. Zvečer je mirno in odkrito dejal: »Nocoj še ne bom umrl, jutri me pa ne bo več.«

Ker je don Rua videl, kako naglo ugaša, ga celo noč ni zapustil. Z njim je bil tudi baron Alberto della Torre, vnuk umirajočega, ki ga je imel nadvse rad zaradi notranje uglašenosti, verskih čustev in ljubezni do bližnjega.

Ob pol enajstih je še enkrat prosil, da bi brali molitve za srečno smrt. Nato so mu na njegovo prošnjo podelili zakramentalno odvezo. Potem so zasenčili lučko, da je v sobi zavlada tema. Don Rua se je za trenutek umaknil. Tedaj je bolnik mirno zaspal. Ko se je potem zbudil, je ves vesel prosil, da bi mu poklicali barona Della Torreja: »Koliko je ura?« je vprašal?

»Polnoči,« so mu odgovorili.

»Nikakor ne! Ali ne vidiš, kako je svetlo?«

»Pa vendar je pravkar odbilo polnoč.«

»To vendar ni mogoče pri tako razsvetljeni sobi.«

Je bil to odmev tiste neumrljive luči, v katero bi se moral kmalu odpraviti? Dejstvo je, da ga je ta luč napolnila z neizmernim veseljem, in zdelo se je, da se molče naslaja ob gledanju prizorov, ki jih je videl samo on.

Ko so ga spodbudili, naj si odpočije, je zaspal s skrivnostnim mirom na obrazu. Pol ure po polnoči se je večkrat pokrižal. Toda desnica ni mogla več doseči čela. Ko so mu narekovali nekaj vzdihljajev, jih je občuteno ponovil, vendar samo še s piskajočim glasom. Bil je na koncu moči. Takoj so poklicali sina, snaho in njenega brata barona Garofolija, ki so bili v Oratoriju. Don Rua, ki mu je napovedal navzočnost vseh teh njemu dragih oseb, je prosil, da bi jih blagoslovil, in

on je prikimal v znamenje privolitve. Trenutek pozneje je s križem v roki vrnil dušo Bogu. Ura je bila 3.20. Bil je star devetinšestdeset let.¹⁵

6. PREDSTOJNIKI FRANCOSESKIH HIŠ

Osebe, reči, potrebe različnih hiš v Franciji so mu bile vedno pred očmi in v srcu, kar razberemo iz njegovega dopisovanja. S posebnim, ne bomo rekli preroškim temveč pozornim, pogledom je gledal na oratorij v Marseillu, ki je bil zanj, da se izrazimo z vojaškim izrazom, baza za nadaljnje operacije. Takole je pisal ravnatelju:

Dragi don Bologna!

Povej gospe grofici De Sobran, da sem molil in še sedaj goreče molimo vsak dan zanjo in za vso njeno družino.

Gospe Jacques, da imam zanjo vsak dan poseben memento [spomin] pri sveti maši, in to namesto svoje matere, ki je nimam več tu na zemlji.

Ne vem, kaj bi storil. Gospa Maria Loyton de Thournon mi je poslala že tri pisma s tarnanjem, da ne dobi odgovora, čeprav sem ji vedno zvesto odgovarjal na naslov, ki mi ga je poslala. Kaj naj storim, da zagotovim sprejem? Je mogoče tukaj kaj vmes?¹⁶

Pozabil sem sporočiti gospe Broquierovi, da jo spoštujem kot našo mater in da goreče molimo zanjo in za njenega soproga.

Pravijo mi, da ima don Albera neko vsoto denarja in ne ve, kako bi jo uporabil. Don Rua se močno veseli in upa.

Bog naj vas blagoslovi in imejte me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. julij 1882

P. S.: Slišal sem, da bo gospod župnik pri sv. Jožefu zapustil Marseille in šel na počitnice. Če še ni odpotoval, mu recite, naj naravnost ali mimogrede pride v Turin, kjer ga pričakujemo z velikim veseljem. Jaz sam bi ga rad spremil na pastoralni obisk v razne naše ustanove, ki jih že dolgo ni obiskal.

Sporoči mi tudi, ali je gospe Prat ime Ana.

¹⁵ Na njegov grob so postavili naslednji napis, ki ga je sestavil don Francesca:

HIC IN PACE CHRISTI QUIESCIT
 CAROLUS CAYS TAURINENSIS COMES GILETTAE ET CASTELLARUM
 IURIS UTRISQUE DOCTOR
 QUI A CAROLO ALBERTO INTER URBIS CURATORES ADSCITUS
 ET ORATOR LEGIBUS FEREMDIS PLURIES A POPULO DELECTUS
 RELIGIONIS PROBITATIS ET IUSTITIAE ILLUSTRIS EXEMPLUM SE PRAEBUIT
 SEXAGENARIO MAIOR CAELESTI VOCE ADMONITUS,
 CONGREGATIONI SALESIANAE TAURINENSI NOMEN DEDIT
 ET SACERDOTIO AUCTUS
 PIETATE MODESTIA CETERISQUE VIRTUTIBUS EXCELLUIT
 CARUS OMNIBUS VIXIT AN. LXIX
 SANCTE DECESSIT IV. NON. OCTOB. AN. MDCCCLXXXII
 - ALOYSIUS FILIUS PARENTI DESIDERATISSIMO MOERENS P.

¹⁶ Verjetno se nanaša na to gospo, ker je don Bosko pisal deset dni pozneje sestri Madeleine (Dodatek, št. 90).

Na žalost nismo mogli odkriti, kam so šla pisma, ki jih je don Bosko brez dvoma pisal don Alberi, ko je bil imenovan za inšpektorja domov v Franciji. Poznamo jih le malo. Dvoje pisem predstavljamo tukaj. Sta samo prepisa, od kod pa sta prišli, tudi ne vemo.

Predragi don Albera!

Pošiljam ti pisma, da jih prebereš in potem izročiš naslovljencem. Prejel boš še druga usque ad complementum [vse do izpolnitve]. Pristrčen pozdrav don Bologni, vsem sobratom, vsem našim sinovom in vsem našim dobrotnikom.

Don Cagliero ti bo dal navodila, kako ravnati s šestimi salezijanci, ki gredo v Španijo. Bog naj vas blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. november 1882

Zgoraj omenjeni salezijanci bi morali iti v Utrero, kjer je hiša prvo leto delovanja dosegla čudovite uspehe in je potrebovala okrepitve.

Drugo pismo ima zelo ljubezniv uvod.

Dragi moj don Albera!

Dovolim ti, da ohraniš 1.000 frankov gospe Fabre s pogojem, da boš priden in boš vedno don Boskov prijatelj.

Prav pa je, da data occasione [ob priložnosti] poveš, da kljub velikim denarnim stiskam podpiramo hiše v Marseillu.

Ti pa, kolikor ti je mogoče, podpiraj hišo v S. Cyru.

Pisal sem in prejel odgovor od gospe Jaques: obišči jo, zahvali se ji, zagotovi ji, da veliko molimo zanjo in da jo bo don Cagliero obiskal, preden bo odpotoval. Izroči priložen listek gospodični Dugaz.

Zahvali se gospe Rocca in gospe Fabre in jima zagotovi, da molimo zanju po njenem namenu in da bomo na praznik Marijinega brezmadežnega spočetja darovali zanju sveto mašo pri oltarju Marije Pomočnice.

Bog naj nas blagoslovi. Pozdravi in zagotovi naše molitve gospodu župniku, vsem sobratom ... itn.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. december 1882

Don Bosko je upal, da bo v Nici za konec januarja 1883. Toda prišel je šele sredi februarja.

Predragi don Ronchail!

Z velikim zadovoljstvom sem zvedel, da je gospa Ferrant prišla v Nico. To me zelo veseli. Izroči ji moja najpristrčnejša voščila in upanje, da jo bom mogel osebno pozdraviti proti koncu prihodnjega meseca. Povej ji, da se je vsak dan spominjam pri sveti maši. Pozneje mi boš natančneje poročal o tej naši veliki dobrotnici.

Prav tako pozdravi družino barona Hérauda, našo dobro mamico, odvetnika Miche-

la in gospoda župnika Germona, ki naj mi pripravi veliko denarja za cerkev Srca Jezusovega.

In mamica iz S. Gio, de Ville Franche, madame D'Aprotis, gospodična Guigou? Kako je z markizom D'Avilo?¹⁷ In vitez Levrot?

Je veliko tujcev? Je gospa Fauche prodala svoje posestvo? Pravijo, da je princ Vallombrosa zelo bolan. Je res?

Lepo pozdravi don Vincentija in don Reimbeauja.

Želim ti vse nebeške blagoslove, dragi don Ronchail, vsem duhovnikom, klerikom in fantom in imejte me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. december 1882

Če bo prišel k tebi opat Lambert, ne imejte skrbi.

7. OČETOVSTVO

V mislih imamo očetovsko don Boskovo dobroto do podrejenih. Navedli bomo samo dvoje pisem, iz katerih veje na poseben način to očetovsko razpoloženje, za katerega se ne pomišljamo uporabiti italijanski neologizem [skovanko], kjer pa čutimo utrip očetovske ljubezni, tudi ko piše najponižnejšemu salezijancu. Očetovsko zanimanje kaže za zdravje don Confortóla, ravnatelja hiše v Firencah, čeprav ga vika, ker je prišel v Družbo kot duhovnik.

Predragi gospod Confortóla!

Prejel sem vaše pismo, v katerem mi sporočate o vašem malo izboljšanem zdravju. Bogu bodi hvala! Za zdaj storite, kar morete, in skrbite predvsem za svoje zdravje. Moja želja je, da ostanete na svojem mestu v Firencah. Don Bruna vas je samo nadomeščal, in kakor hitro boste mogli izhajati brez njega, ga bom poslal na mesto, ki mu je določeno.

Ni treba, da bi ponovno delali duhovne vaje, zlasti ker še niste popolnoma zdravi. Lahko pa v kratkih odstavkih prebirate pravila v italijanščini in jih premišljujete vsak dan, dokler ne boste končali.

Storil bom vse, da boste imeli zadosti osebja in tako mogli skrbeti za praznični oratorij, ki je v vašem mestu še posebno potreben.

Pozdravite vse moje drage sinove, ki so z vami v Via Masaccio, in me priporočite v skupne molitve.

Bog naj vas blagoslovi, dragi moj don Confortóla. Bog naj vam nakloni trdno zdravje in vas vedno ohrani v svoji milosti. Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Canavese, 28. avgust 1882

¹⁷ Markizu D'Avili se imamo zahvaliti za prepise treh pisem, ki jih je blaženi napisal v francoščini (Dodatek, št. 91).

Toda očetovsko don Boskovo srce se najbolj razodene v drugem pismu don Bertu. Ta je šel v avgustu v rojstni kraj, da bi si popravil zrahljano zdravje. Naj povemo, in zdi se nam, da je to treba povedati, da ni bil prav nič simpatičen. Če ga don Bosko v svoji serafinski ljubezni ne bi držal celih dvajset let ob svoji strani, bi si ubogi duhovnik le s težavo pridobil kje kako domovanje. Tu imamo primer, kako je don Bosko ravnal s sinom, ki je imel tako težak značaj.

Predragi don Berto!

Odkar sem odpotoval iz Turina, nimam več nič novic o tebi. Poročaj mi o svojem zdravljenju in kakšni so učinki. Povej mi tudi, ali ti morski ali gorski zrak ali kaj drugega lahko prinese nekaj utehe.

Pišem ti sredi zasedanja vrhovnega kapitlja. Vsi te pozdravljajo, ti želijo vse najboljše in prosijo Boga za tvoje zdravje.

Kar koli bi ti moglo biti v korist, mi sporoči, ker nočemo, da bi ti kaj manjkalo. Nikakor ni v čast naši Družbi, da nadleguješ druge.

Bog naj te blagoslovi, dragi moj don Berto. Bog naj ti vrne zdravje in moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

San Benigno, 31. avgust 1882

P. S.: Pozdravi gospoda župnika in svoje sorodnike.

8. TOLAŽNIK

Gospe Magliano se je na začetku leta, ko si je šla ogledovat svoje posestvo v Busci, pripetila težka nezgoda, o kateri je pater gvardijan kapucinov obvestil don Boska. Božji služabnik mu je odgovoril:

Predragi v N.G.J.K.!

Moja slutnja, da se bo gospe Magliano pripetilo nekaj hudega, se je uresničila. Pišem ji pismo, ki ji ga, prosim, preberite vi, če ga ona ne bi mogla.

Zahvaljujem se vam za prijaznost, ki mi jo izkazujete. Molite tudi zame in za mojo vedno večjo družino, medtem ko imam visoko čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. 1882

Pismo za gospo Magliano.

Velezaslužna gospa Magliano!

Zares sem bil v skrbeh, ker nisem imel nič poročil o vas. Večkrat sem poslal na vaš dom poizvedovalce, pa niso nič zvedeli. Naša skrb je bila utemeljena, ker nam je pater gvardijan kapucinov povedal, kaj se vam je pripetilo. Bog bodi zahvaljen za vse. Nezgoda bi mogla biti še hujša. Ves čas, odkar ste odšli na deželo, smo prosili za vas in tudi sedaj zjutraj in zvečer posebej molimo, da bi vam Gospod povrnil zdravje, da boste kot dobra mati prišli obiskat svoje sinove. Vsa valdoška družina in zlasti še don

Rua, don Lazzero, don Bonetti, don Pavia itn. hočejo biti imenovani, da se vas posebej spominjajo pri sveti maši. Upajmo, da ne bo dolgo, ko se boste spet vrnili v Turin, in tedaj se bomo pomenili o toliko stvareh!

Bog naj vas blagoslovi, velezaslužna gospa Bernardina. Bog naj vam podeli krepko zdravje in milost, da boste lepo živeli in umrli. V vaši krščanski ljubezni molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik.

duh. Janez BOSKO

Turin, 2.1882

Septembra in oktobra je huda povodenj razdejala zgornjo in dobršen del srednje Italije. Pod dnevnim naslovom *L'Italia sotto l'acqua* [Italija pod vodo] so časopisi vsak dan prinašali opise velikega razdejanja, ki ga je povzročala voda. Toda največ je zaradi te naravne nesreče trpela Benečija, kjer so vode prestopile bregove rek, razdejale naselja in pregnale ljudi iz mest ter z blatom preplavile površine. Tudi polja okoli Esteja so veliko trpela. Kakor toliko drugih je bil težko prizadet tudi vitez Pelà, velikodušen salezijanski sotrudnik.¹⁸ Zavod ni imel gmotne škode, bilo pa je precej zmede na začetku šolskega leta. Don Bosko je poslal spodbudno pismo ravnatelju in sotrudniku in podal tudi navodila v korist žrtev.

Predragi don Tamietti!

Križi so sredstva, ki nas vodijo k slavi, povej to gospodu Pelàju. Vendar se ne dajmo zmesti. Pojdite naprej pogumno kakor preteklo leto in prepustite se v roke Božje previdnosti. Ničesar se ne bojte. Povej še gospodu Pelàju, da bodo sedanji trni pred njegovimi očmi postali vrtnice.

Če bi ti povodnji svetovale, da kaj žrtvuješ, se ne brani.

Bog naj blagoslovi tebe, naše sobrate, sestre in naše prijatelje gojence in od njih odvrne vsakršno zlo. Amen.

Najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. oktober 1882

Pisal je markizu Cantonu Ceva di Cervelli, ki so ga mučile družinske zdrahe, ter ga spodbujal, tolašil in mu obljubljal pomoč.

Predragi gospod markiz!

Močno sočustvujem zaradi trnja, ki vam ga pošilja Gospodova roka. Iz novic, ki mi jih boste poslali, bom skušal podati nasvete, ki mi jih bo dala previdnost v največji tajnosti. Vendar je nujno potrebna velika previdnost in potrpežljivost. Medtem bom molil in prosil za molitve tudi druge, da bo dobri Bog omehčal srca in razsvetlil tiste, ki ne vidijo.

Glede fanta v Lanzu bom storil vse, kot mi svetuje.

Z globoko hvaležnostjo sprejemam bankovec za 100 lir za cerkev sv. Janeza Evangelii-

¹⁸ Prim. MB XIII, str. 687–692 [BiS XIII, str. 450–453].

sta in se vam iz srca zahvaljujem. Kar se tiče sv. Janeza, naj vam povem, da ta svetnik pričakuje vaš obisk v tej cerkvi. Kdo ve, ali nima za vse pripravljene kake posebne milosti?

Bog naj vas blagoslovi, vedno dragi gospod markiz, Bog naj vam podeli velik zaklad miru in sloge v družini.

Molite tudi za tega reveža, ki ostaja vedno v N.G.J.K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. november 1882

Gospod Giuseppe de Paolini je moral biti dober kristjan in v zaupnih odnosih z don Boskom, kajti blaženi se omejuje na nekaj vrstic, kakor je to navada med ljudmi, ki se sporazumevajo z malo besedami.

Predragi v Gospodu!

Potrpljenje! Trnje samo po sebi vodi v kraljestvo cvetja. Goreče bom molil za vas in vašo sestro. Vsa naša družina bo storila isto.

Vi pa priporočajte Bogu mojo ubogo osebo in množico (150 tisoč) dečkov, ki mi jih je Božja previdnost izročila v varstvo.

Bog naj vas blagoslovi in vas vedno ohrani v svoji sveti milosti. Imejte me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. december 1882

9. »POTRPLJENJE V VSEM«

Don Bosko je v letih, o katerih poročamo, pridigal potrpljenje veliko bolj z dejanji kot z besedami. Vendar pa imajo tudi besede velik pomen, zlasti ko tisti, ki priporoča potrpljenje, sam potrjuje z dejanji, kar oznanja z besedami.

Iz pisemca don Dalmazzu razberemo, da ima vsaka beseda več pomenov. Koliko nevšečnosti je poletje 1882 utrjevalo potrpežljivost Božjega moža. Tu naj navedemo tri vzroke trpljenja: domače neprijetnosti, zavlačevanje z rešitvijo vprašanja patagonskih misijonov in šušljanje hudobnih jezikov o delih v cerkvi Srca Jezusovega. Naj omenimo samo te obrekovalce, potem ko poznamo don Boskove herkulske napore, da bi uredil ta *onus Actna gravius* [breme, težje od Etne], da začutimo skrb, ki je vsebovana v tem kratkem sporočilu.

Prejel sem tvoje pismo. Potrpljenje v vsem! Vse bomo uredili. Določi osebje. Zelo me skrbi stvar s Propagando. To zavlačevanje lahko vse uniči. Pisal bom msgr. Jacobini-ju. Namesto da bi nas ti gospodje karali zaradi tistega, kar gradimo v Rimu, bi želel, da nam raje dajo denar.

Vendar pa predvsem skrbi za svoje zdravje.

Najvdanejši duhovnik Bosko

San Benigno Canavese, 27. september [82]

P. S.: Poskrbi dispenzo Bielliju.¹⁹

Še en odmev nevšečnosti, ki mu jih je povzročila nesramnost gradbenika Srca Jezusovega, in še dodaten dokaz njegove velikodušne potrpežljivosti, kot moremo razbrati iz drugega pisma istemu don Dalmazzu. Don Angelo Savio je predstavljal don Boska v pravnih in sodnih zadevah.

Dragi moj Dalmazzo!

V Rimu se mudita naša sobrata don Farina in Mainardi, oba zelo cenjena. Če jima kaj manjka, jima priskrbi. Zelo bi si želel, da bi te knjige prišle v roke svetemu očetu. Ali res ni mogoče končati spora s podjetnikom? Ti in don Savio bosta mogoče in camera caritatis [s potrpežljivostjo] mogla kaj urediti. Bog naj nas vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. december 1882

10. GOSPE SRCA JEZUSOVEGA

Kdor stopa po vzpetini, ki od Pada vodi v zavod Valsalice, na tri četrt poti naleti na podobo Marije Pomočnice, ki naslikana v poljski kapelici krasi tisti del senčne dolinice ob šumečem potočku, ki daje ime celi dolini. Za ograjo se razprostira gozdiček, ki obdaja gosposko stavbo, ki so jo tam postavile gospe ali redovnice Presvetega Srca.

Pred 1848 so redovnice Presvetega Srca imele hišo v Via Ospedale, ki jo je po nasilnem izgonu redovnic zasedla država. Tam je sedaj politehnična šola. Ko se je poleglo gverilsko divjanje, so iz Francije poslali v Italijo mater Cristino Gazzelli grofov Rossana, sestro kanonika Stanislava, ki je bil eden izmed svetilnikov turinskega klera v preteklem stoletju.²⁰

Pod naslovom Provincialne vikarke za Italijo je ustanovila in vodila hiše v Avigliani, Porticiju, Firencah in Turinu. Iz predzadnje postojanke je navezala stike z don Boskom.

Božji služabnik, ki je dobro poznal posebne potrebe turinskih plemiških družin glede vzgoje deklet, si je nadvse želel, da bi se vrnil med nas v ta sveti namen izkušene vzgojiteljice. Zdi se celo, da mu je Gospod v tem pogledu podelil posebno razsvetljenje. Ko je nekega dne 1880 naletel na Via Legnanu na skupino gojenk Svetega Srca, ki so se v spremstvu sestre komisarke vračale v Turin, da bi

¹⁹ Od dveh Biellijev, Alberta in Giovanija, je tukaj beseda o prvem, ki je edini imel potrebo za dispenzo 1882 (rojen decembra 1858 in posvečen v duhovnika 21. septembra 1882; manjkala sta mu dva in pol meseca do kanonične starosti). Tako se razloži opustitev tisočice v izvorniku.

²⁰ O njem je duhovnik grof LUIGI DI ROBILANTI napisal lep življenjepis *Un prete di ieri, Il canonico Stanislao Gazzelli di Rossana e S. Sebastiano con documenti inediti* [Duhovnik od včeraj. Kanonik Stanislao Gazzelli di Rossana in S. Sebastiano s še neobjavljenimi dokumenti], Turin, Tip. Sal. 1901.

pri svojih družinah preživele počitnice, je stopil prednje in dejal: »Pravkar ste šle mimo vaše hiše.« Dekleta so se ob teh besedah začudena med seboj spogledovala, ker so vedele, da v Turinu nimajo nobene ustanove. Zato je dejal: »Da, pred vašo hišo. Ne tisto, ki ste jo nekoč imele, temveč tisto, ki jo boste imele pozneje.«

Leta 1881 je mati vrhovna predstojnica odločila, da bodo v Turinu ponovno odprle hišo Svetega Srca. Vendar ji posebne okoliščine niso dovolile, da bi načrt takoj uresničila, in tako je 1882 mati Gazelli iz Firenc prvič pisala don Bosku, da bi jo podprl v molitvah. Kakor se zdi, se don Bosko ni takoj zavedel, da je Gazellijeva redovnica in predstojnica samostana.

Velespoštovana gospa!

Prejel sem vaše častito pismo, v katerem mi sporočate o načrtu, za katerega si mnogi zelo želijo, da bi se uresničil; da bi odprle dom gospa Svetega Srca.

Presveta Devica Pomočnica nikakor ni v zadregi, da bi vam poiskala ustrezno hišo ali zemljišče, kakor si ga želite. Vendar bi bilo treba, da bi se mati po prejeti milosti zavzela za gradnjo cerkve in zavetišča Srca Jezusovega v Rimu.

Imate prav. Rade volje se bom zavzel za stvar, in ko bomo našli ustrezno hišo, vam bom sporočil, ne da bi sam kaj storil.

V ta namen bom rade volje opravil devetdnevnicu molitev, obhajil in maš, ki jih bomo molili od 8. septembra do 20. septembra. Prejel sem že 50 frankov, za kar se zahvaljujem. Oprostite mojo slabo pisavo; star sem že 67 let, pa se še nisem naučil pisati.

Res ne vem, kdaj in pri kom se bom mogel tega naučiti.

Nebeški blagoslovi naj obilno pridejo na vas in vso ustanovo Sacro Cuore di Gesù in molite tudi zame, ki ostajam v Gospodu ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

S. Benigno Cavanese, 29. avgust 1882

Mesec pozneje je Gazellijeva poslala blaženemu bogat dar, ne da bi ga razkrila kot svojo last. Zato ji je don Bosko odgovoril kakor kateri koli drugi dobrotnici.

Spoštovana gospa!

Bog naj vas blagoslovi. Misel ne bi mogla biti boljša, kajti naši dečki morajo jesti in ne vem, kje bi mogel dobiti potrebni denar.

Vaš dar nam je v veliko pomoč.

Kakor hitro se bom vrnil v Turin, se bom resno zavzel za stvar in presveta Devica nam bo gotovo pomagala.

Ko bom potoval skozi Firence, vas bom prišel osebno pozdravit.

Milost našega Gospoda naj bo vedno z vami in vso vašo družino. Molite zame, medtem ko se v J. K. izrekam za najponižnejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Alassio, 26. september 1882

Iz tretjega pisma je mogoče videti, da don Bosko in mati vikarka sodelujeta pri uresničitvi načrta.

Velečastita gospa predstojnica!

Pošiljam vam podobo, za katero ste me prosili. Zahvaljujem se vam za dar za naše sirote, ki molijo pridno za vas in vašo družino.

Imamo izbiro več hiš, toda vsaka ima svoje prednosti pa tudi pomanjkljivosti. Najboljša bi bila hiša gospoda barona Ceva, za katero pravijo, da bi mogla koristiti.

Vse sem sporočil gospodu baronu in grofu Orsara, človeku, vrednemu zaupanja. Molite za tega revčka, ki ostaja vedno v J. K. najponižnejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. november 1882

S tem se končuje dopisovanje. Starejše redovnice vedo povedati, da je blaženi 1882 spodbujal in podpiral ustanovitev in zatrdil, da je to delo Marije Pomočnice in da redovnice morajo priti v Turin maja prihodnjega leta. Dejansko so prav 24. maja 1883 podpisali pogodbo za hišo v Via Legnano 11. Tukaj je zavod ostal do junija 1885, nakar so ga preselili v Via Rolle, kjer je sedaj. Presenetljiva zadeva! V kamniti ograji vile je bila preprosta Marijina kapelica, zaščiten z železno ograjo. Od 1839 sta dve hčerki grofa Gazellija, ki je imel na griču Santa Margherita vilo, vsakič ko sta prihajali od tam, prinašali cvetje in ga skozi železno ograjo polagali k nogam blažene Device. Ena izmed deklic je bila prav Cristina. Danes slika predstavlja Marijo Pomočnico. Podoba, ki jo je 1930 obnovila neka redovnica, je bila stara. Vendar ni bilo mogoče dognati, ali je bila prav ta podoba tista, pred katero sta deklici polagali cvetlice. Ni znano, kakšno vlogo je igral don Bosko pri izbiri hiše. Mogoče je bližina salezijanskega zavoda za plemiče svetovala don Bosku to izbiro.

Blaženi je dvakrat obiskal novo hišo; prvič 29. septembra 1885 proti deseti uri dopoldne. Spremljali so ga trije duhovniki. Zelo se je razveselil, ko je videl redovnice v tako lepem in prijetnem kraju, in se zahvaljeval Gospodu in materi Božji Mariji, da sta jih poklicala v Turin. Ena izmed mater je dejala: »Vaša častitost je napovedala, da bomo prišle maja 1883, in prav 24. maja smo dobile hišo v Via Legnano.« Don Bosko je odvrnil: »Tolikokrat se izrekajo besede in Gospod dovoljuje, da se uresničijo. Gotovo je bil to čas, ki ga je Gospod določil za vaš prihod, in vas je blagoslovil, kajti če bi še malo počakale, bi se srečale z velikimi težavami.

Toda sedaj ste tukaj in nič več vas ne more ovirati. Gospod želi po vas opravi svojo delo in dela je zares veliko.« Ko se mu je mati predstojnica zahvaljevala za njegove duhovnike, ki so prihajali maševat in dajat blagoslov, je odvrnil: »Vse to radi delamo, in če bi mogel, bi prišel tudi jaz.« Generalna magistra je dejala: »Don Bosko, molite, da bi deklice celo leto ostale pridne, kot sedaj.« Don Bosko ji je odgovoril: »Ne bo treba veliko moliti, gojenke bodo zdrave in svete.« Ko je vstopal v kočijo, je rekel materi Gazelli: »Storimo, kar moremo, da rešujemo duše.« Kronika piše: »Vse so imele prijeten občutek, da jih je obiskal svetnik.«

Ponovno se je vrnil 2. oktobra 1887 na praznik Rožnovenske Matere Božje. Povabile so ga prošnje matere Gazelli, ki si je tako zelo želela njegovega obiska. Prišel je proti pol šesti uri popoldne, ko so se redovnice vračale od blagoslova. Podpirala sta ga don Viglietti, njegov takratni tajnik, in don Cesare Cagliari, spovednik skupnosti in ravnatelj zavoda Valsalice. Dobri oče je v teh zadnjih mesecih svojega zemeljskega bivanja le s težavo hodil. Kljub vidni utrujenosti se je zanimal za hišo in za gradnjo vzgajališča, ki je šla proti koncu. Dejal je: »Ugotavljam, da ste tukaj zgradile nekaj velikanskega.« Ko je mati opozorila, da so po njegovi želji postavili hišo pod varstvo Marije Pomočnice, je smehljuje se odvrnil: »Oh, Marija Pomočnica je silna varuhinja: silna za tiste, ki se hočejo zoperstaviti njenemu delovanju, in vsemogočna za tiste, ki se zatekajo pod njen plašč.«

Preden je vstopil v kočijo na trgu pred vhodom v zavod, je dvignil oči, objel s pogledom celotno poslopje, pokazal proti zadnjemu nadstropju in dejal: »Tam bo polno kandidatk za vstop v družbo.« Kmalu so videli, da so bile to preroške besede, kajti matere so menile, da hoče povedati gojenk. Prav v tem nadstropju so imele spalnico večje gojenke, izmed katerih jih je imelo veliko redovniški poklic in so danes članice Sacro Cuore in drugih redovnih družb.

11. DRUŽINA BONMARTINI

Nekega usodnega večera 1904 se je grof Francesco Bonmartini iz Padove pozno vrnil domov in padel v zasedo, ki so mu jo v njegovi spalnici pripravili ljudje iz njegovega poznanstva in sorodstva. Padli so po njem in ga divjaško prebodli z noži. Krutost hudodelstva, skrivnost, ki je na začetku obdajala dejanje, odkritje krvnikov, skriti motivi hudodelstva, dramatično dogajanje na sodnem procesu, jasni vplivi prostozidarstva, ki je skušalo odtegniti roki pravice krivce, so dolgo vznemirjali prebivalstvo, sočustvovali z žrtvijo in budili sovraštvo do hudodelcev.

Razen zelo redkih ni nihče vedel za tesne stike, ki jih je pred dvajsetimi leti Bonmartini imel z blaženim don Boskom. Kot otrok je izgubil očeta. Njegova mati, rojena Mainardi, plemenita in pobožna gospa, je hotela, da bi njen Franček rastel dober in pobožen, zato ga je izročila v vzgojo duhovniku Tulliu de Agostini. Ta ga je seznanil z don Boskom. Prijateljstvo se je razvilo v tesno duhovno sodelovanje, katerih priča je sedemnajst don Boskovih pisem, od katerih jih je sedem naslovljenih na grofico, dvoje sinu in osem vzgojitelju. Čeprav ne pripadajo vse v obdobje, ki ga obravnavamo, je bolje, da jih podamo skupaj.

Iz Padove je gospa oktobra 1881 poslala blaženemu dar, ga prosila za molitve zase in za sina in za posebno uslugo pri svetem očetu. Don Bosko ji je takole odgovoril:

Velespoštovana gospa!

Prejel sem vsoto 100 lir v dveh pošiljkah. Vodim osmi tečaj duhovnih vaj, časa mi zmanjkuje, vendar ne pozabljam moliti za vas in za vašega sina.

Prošnjo bom svetemu očetu izročil osebno. To se bo zgodilo ob prvi priložnosti, ko se bom odpravil v središče katoliškega sveta.

Bog naj blagoslovi vas in vašo družino in vas vse ohrani pri krepkem zdravju. Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Canavese, 1. oktober 1881

Ponoven dar za cerkev Srca Jezusovega ji je naklonil novo pismo Božjega služabnika.

Velečastita gospa!

Čutim se dolžnega, da vas obvestim o prejemu pisma z dne 15. oktobra z darom 100 lir za cerkev Srca Jezusovega v Rimu. Vsem, kakor koli pomagajo pri tej skupni nalogi, se iz vsega srca zahvaljujem. Zagotavljam vam, da bom molil za vas in za vse vaše drage pokojne.

Velečastitemu gospodu don Tulliu de Agostini, prosim, povejte, da lahko vedno sodeluje, tako da daruje svete maše po mojem namenu. Prosim vas, da bi ob koncu določenega števila maš, ki so bile opravljene po določenem namenu, sporočili, da uredim svoje zapiske v našo razbremenitev in v njegovo veliko zasluženje.

Nadaljujte vaše dobrodelno delo in jaz bom prosil Božje Srce, da vam nakloni obilo nebeških blagoslovov.

Končno vam izrekam svoje globoko spoštovanje in vam želim vse najboljše. Molite tudi zame, ki ostajam vedno v Gospodu vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 19. november 1881

Leta 1882 je grofica šla na romanje v Lurd. V Turinu se je ustavila z izrecnim namenom, da bi osebno spoznala don Boska in se z njim pogovorila o nekaterih duhovnih zadevah. Spremljala sta jo sin in don Tullio. Deček je naredil na don Boska dober vtis. Don Bosko pa je naredil neizbrisen vtis na mater, tako da je čutila potrebo po njegovi duhovni pomoči, kakor je mogoče razbrati iz don Boskovega pisma don Agostiniju.

Predragi don Tullio!

Gospa Beltramini mi zastavlja veliko vprašanj, na katero bom skušal odgovoriti s svojimi slabotnimi molitvami.

Kar se tiče zaupnih stvari, o katerih mi poroča, je nujno potrebno, da se pogovori s svojim duhovnim voditeljem. Če se mi bo ponudila priložnost, bi osebno govoril s to gospo, ji povedal svoje mnenje in ocene.

Je medtem naš Frančišek vedno priden? Že dela čudeže? Ne dajte mu mira, da bo velit nolit [hočeš nočeš] postal drugi sv. Frančišek Saleški.

Kako se počuti gospa Mainardi? Povejte ji, da se je vsak dan spominjam pri sveti maši.

Upam, da poplave niso oškodovalе te naše dobrodelne gospe. Kajti vsaka škoda pomeni škodo za naše uboge dečke, ki so dečki Jezusa Kristusa.

Bog naj blagoslovi vas sal terrae et lux mundi. Naj podeli vse dobro gospe Mainardi, njenemu sinu, gospe Bonmartini in me imejte za svojega ponižnega služabnika in prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. oktober 1882

Don Bosko je imel v don Tulliu dobrega predstavnika pri družini Bonmartini in z njegovo pomočjo duhovno pomagal grofici.

Predragi gospod Tullio!

S tem pisanjem vas imenujem za svojega generalnega tajnika in pooblaščenca.

Bodite tako prijazni in izročite priloženi listek mojemu velikemu prijatelju gospodu Anticu. Recite gospe Mainardi, da naj predvsem skrbi za svoje zdravje. Upam, da ali bo ostala v Cavarzereju ali pa se vrne v Padovo, naj to ne bo v škodo njenemu zdravju. Vendar menim, da je bolje zanjo, če se vrne v mesto, kjer je stanovanje primernejše za prezimovanje in kjer bodo lahko don Bosku ponudili kak dober obed. V ta namen bom še posebej molil.

Recite gospodiču Franceschinu, da sv. Frančišek Saleški pričakuje, da bo postal svet v Padovi z mamico ali v Turinu z don Boskom. Naj malo razmisli in mi potem sam odgovori Dete Jezus naj nakloni vam in vsem članom družine zdravje in svetost. Vam pa še posebej: Esto sal et lux [bodi sol in luč].

V času devetdnevnice kot priprave na božični praznik sem se odločil, da se vas bom vsak dan na poseben način spominjal pri sveti maši in bom prosil zdravja, tolažbe in miru srca gospe Mainardi.

Bog naj nas vse blagoslovi in nas ohrani v svoji sveti milosti.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. december 1882

Don Boskovo povabilo Francescu, da bi postal svet, sega v leto 1883. Tisto poletje je mamica nameravala priti v Turin in se dalj časa pogovarjati z don Boskom o duhovnem vodstvu. Prosila je, da bi mogla stanovati pri sestrah Marije Pomočnice. Don Bosko ji je po don Pozzanu, upravniku *Salezijanskega vestnika*, 25. julija dal odgovoriti:

»Za don Tullia in za vašega ljubega sina je Oratorij vedno odprt. Za vas pa je nujno potrebno, da se držite navodil zdravnikov. V hiši sester ni prostora za vas, ker so sestre same precej na tesnem, in četudi bi izpraznili kako sobo, bi bilo za vas zlasti v teh vročih letnih dnevih prenaporno. Mogoče bi bilo dobro, če bi poiskali kako drugo stanovanje, kjer bi lahko bivali vi in vaš sin. Glede duhovnega vodstva don Bosko sporoča, da bo ostal v Turinu samo do konca julija, ker bo potem moral odpotovati zaradi duhovnih vaj, ki bodo trajale do 15. oktobra. Ponovno se vam zahvaljuje za dar in za voščila in vam zagotavlja molitve po vaših svetih namelih.«

Voščila so veljala za njegov godovni dan. »Ponovno« pa se nanaša na pismo, ki ga je don Bosko že poslal v zahvalo. Vendar tega pisma ne hranimo. Iz vsega tega lahko razberemo, da don Bosko grofice ni spodbujal k temu turinskemu obisku.

Don Pozzan je dodal: »Vašemu Franceschinu svetuje, da naj se pridno uči v Padovi, dokler bo ostal tam. Ko bo prišel v Turin, pa se bosta o vsem pomenila. Medtem pa naj stori vse, da bo zaposlen.« Kaj naj pomenijo vse te besede? Ali se mogoče tičejo prihodnosti tega fanta? Ta je v avgustu šel z don Tulliom in mamico v Turin in nato z don Tulliom tudi v San Benigno na duhovne vaje za novince. Grofica je stanovala pri sestrah Dobrega pastirja, nedaleč od Oratorija. Ko je pozneje na don Boskov poziv odgovorila z »velikodušnim darom« v korist misijonarjem, je blaženi takole pisal:

Velezaslužna gospa!

Z globoko hvaležnostjo sem sprejel vaš velikodušni dar, ki sta ga v svoji dobroti namenili našim misijonarjem. Dne 10. novembra bodo odpotovali v Patagonijo, pa tudi v tistih oddaljenih pokrajinah ne bodo nehali prositi blagoslova iz nebes za vas, vaše sorodnike in prijatelje.

Iste molitve bom poskusil opravljati z našimi sirotami, ki nam jih je Božja previdnost poslala v naše domove.

Bog naj vas blagoslovi in vam podeli trdno zdravje.

Imejte me v J. K. za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. november 1882

Tudi v božični devetdnevnicu je imel priložnost, da se je zahvalil gospe. Pri škofu je izposloval dovoljenje, da so 20. januarja imeli v mestu salezijansko konferenco. Njenega sina imenuje »angela varuha«, mogoče zato, ker je ob kaki priložnosti bil za vodiča.

Velespoštovana gospa Bonmartini Mainardi!

Vsaj v teh dneh hočem izpolniti svojo dolžnost in pisati vaši velezaslužni uglednosti. Najprej se vam moram zahvaliti, ker skrbite za naše dečke, tako da ste pri msgr. nadškofu izposlovali konferenco za naše sotrudnike in ker skrbite za povezavo z našimi sotrudniki. Ob svojem času bom pisal msgr. škofu v Padovi in mu razložil vaš dobrotni odnos do nas.

Imam razlog, da se potožim svojemu angelu varuhu gospodu Franceschinu, za katerega menim, da ga dobro poznate. Obljubil mi je, da mi bo pisal lepa dolga pisma, toda do sedaj, kolikor se spominjam, še nisem prejel nobenega. On se bo opravičil s tem, da bo rekel, da je molil zame, kar naj bi bilo zadosti. Verjamem, da je molil, vendar ne tako učinkovito, ker se moje srce – ki je pravzaprav malo trdo – tega ni zavedelo. Rad bi vedel, kako se bo izgovoril.

Tudi jaz sem nekoliko malomaren v pisanju, vendar se vas nisem nikoli pozabil spominjati pri sveti maši, tako vas kakor vaše družine.

Ko smo se zadnjič pogovarjali, ne spominjam se več točno kdaj, ste mi, tako se mi zdi, hoteli podariti deset ali dvanajst tisoč lir. Ne spominjam se več natanko. Vendar sprejemem tako eno kakor drugo številko, seveda rajši drugo.

V teh dnevih bomo na poseben način molili za vas, zlasti za vaše trdno zdravje. Da, gospa, Bog naj vas blagoslovi in ohrani, naj vam podeli dolga leta življenja, vsa polna zadovoljstva.

Spoštljivo vas pozdravljam v imenu vseh naših salezijancev, ki vas poznajo. Vsi se priporočamo vašim svetim molitvam, medtem ko ima ubogi pisec čast, da se imenuje v J. K. ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. december 1883

Dva dni po božiču se je don Tulliu zahvalil za voščila in za dva darova: njegovega in nekoga drugega, ki ga je on pridobil.

Dragi don Tullio!

Prejel sem vaše pismo z vašimi krščanskimi voščili. Bog naj vam in vaši družini stokratno povrne vaše napore.

Zahvaljujem se gospodu Anticu Beltraminiju za njegove darove, ki nam pridejo prav zlasti v teh težkih časih. Molim na poseben način za vaše sorodnike, prijatelje in vse člane vaše družine.

Recite gospe Mainardi, da sem zadovoljen, da je pripravila don Tullia in gospoda Franceschina, da sta mi pisala.

Bog naj vas blagoslovi, vedno dragi don Tullio, in vam bogato povrne vse, kar ste dobrega storili za naše sirote. Imejte me radi v Jezusu Kristusu in molite tudi zame, ki ostajam iz vsega srca najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. december 1883

Blaženi je predlagal grofici, da bi prevzela stroške za enega izmed stebrov v cerkvi Srca Jezusovega. O tem in o konferenci govori v dveh pismih don De Agostiniju.

Predragi gospod don Tullio!

Z novim veseljem sem prejel vaše pismo in 50 priloženih frankov. Za vse najlepša hvala! Bog naj vam poplača.

Rekli ste besedo, ki mi zelo ugaja, da je namreč gospa Mainardi zaradi velike stiske, v kateri smo, pripravljena vnaprej izplačati prispevek za steber cerkve Srca Jezusovega. Prepuščam zadevo vaši uvidevnosti. Če vi vidite, da ji ta predujem ne povzroča težav, ji povejte, da sprejemam denar in se ji zahvaljujem. To toliko bolj, ker steber že stoji in na njem gradijo naprej. Toda če bi jo to bremenilo, ji ne recite niti besedice.

Bom bolj kratek, ker je moj želodec zelo utrujen.

Gospodove milosti naj v obilju pridejo na vas, na dragega Franceschina in še obilneje na našo mamico Mainardi, za katere vsak dan darujem momento pri sveti maši.

Molite tudi za tega revčka, ki ostaja vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. januar 1884

P. S.: Če bi denar poslali po pošti, ga dajte v priporočeno pismo, dobro zaprite in zapečatite. Tako delajo navadno bankirji.

Dragi moj don Tullio!

Vaše pismo je prišlo nedotaknjeno, skupaj s 1.000 franki gospe Mainardi in 120 franki od pobožnih žena, o katerih poročate v pismu. Naročam Srcu Jezusovemu, da vsakemu poplača po njegovih zaslugah. Pozdravite in se zahvalite vsem in storite vse potrebno, da bo Franceschino svet. Dobre novice o njem me veselijo z vseh vidikov.

Pisal sem pismo gospodu škofu v Padovi. Sprejemam njegov predlog in obljubo, da bo navzoč pri konferenci 20. tekočega meseca. Drugo pismo sem pisal don Tamiettiju, ravnatelju zavoda v Esteju. On vam bo sporočil, kar je treba, pa tudi gospe Mainardi. Okrožnica, ki jo bomo poslali vsem sotrudnikom v Padovi in okolici, je že natisnjena. Dobite zavoj. Don Pozzan bo prišel v Padovo nekaj dni prej ad hoc [v ta namen]. Upam, da bo vse lepo uspelo v večjo Božjo slavo.

Marija naj nam pomaga rešiti naše duše.

Kmalu bom spet pisal. Vse drugo je v redu za gospo Mainardi.

najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12-84

V cerkvi Srca Jezusovega nosi prvi steber na desni strani vhoda na dnu napis: GROFICA BONMARTINI.

Grofica je bila malo razočarana zaradi izida prve padovske konference. Don Bosko pa je v svojem optimizmu pisal:

Velezaslužna gospa!

Moram se vam zahvaliti za toliko pozornosti, ki ste nam jih izkazali v raznih priložnostih in zlasti pri pravkar končani konferenci v Padovi.

Zdi se vam, da mesto ni sodelovalo, kakor ste si želeli. Toda škof predstavlja celo mesto v cerkvenem smislu in poleg tega je bilo precej dobrih Padovčanov. Bodite prepričani, da je to bil dober in koristen začetek za večjo Božjo slavo. Jaz ne bom nehal moliti, prav tako ne naši dečki, za sina markiza Robustallo, ki nam ga vi priporočate. Kar se tiče gospoda Bambonija, se mi zdi, da za zdaj ne bi bilo primerno, da bi ga vpisali med sotrudnike. Rade volje pa pošiljam diplomu grofu Cameriniju, za katerega mi pravijo, da je dober katoličan.

Zelo me veseli, da je naš dober Franceschino navdušen za dobra dela. O njem mi je marsikaj lepega pripovedoval don Pozzan ob konferenci za sotrudnike. Ne, nikakor ga ne bom pozabil priporočati pri sveti maši, da bo še naprej tako dober, da bo rešil mnoge in tudi sam sebe.

Moje zdravje ni slabo pa tudi ne najboljše. Vedno sem zelo utrujen. Glede daru 3.000 lir, ki ga nameravate dati za gradnjo cerkve Srca Jezusovega v Rimu, se nič ne vzne-

mirjajte. Storite, kar morete, in to vedno brez velikih motenj.

Tukaj se vedno spominjamo vašega obiska v Turinu in vsa salezijanska družina moli za vas.

Bog naj vas blagoslovi in presveta Devica Marija in naj iz Franceschina naredi drugega sv. Alojzija.

Prejmite od vseh, všteti don Tullia, lepe pozdrave in molite tudi za tega reveža, ki ostaja vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. februar 1884

Blaženi, ki je šel v Rim za blagoslovitev vogelnega kamna, je Bonmartinijevo pozdravil iz večnega mesta.

Velezaslužna gospa grofica!

V vašo pomiritev vam sporočam, da sem pravkar prejel bankovec za tisoč lir, ki jih vaša dobrota namenja za cerkev Srca Jezusovega. Bog bo obilno poplačal vaša dela krščanske ljubezni in jaz bom še naprej molil za vas, za dragega Franceschina in za don Tullia.

Prav tako bom molil za vse, ki mi jih priporočate, še več, priporočil jih bom Srcu Jezusovemu in Srcu Marijinemu, da jim Bog podeli vse milosti, ki jih šteje za njihovo večjo korist. Če bi potem ti želeli opraviti kako zunanje delo ljubezni, naj se združijo z menoj vsak dan v sveti maši in storijo, kar morejo za nadaljevanje del v cerkvi Srca Jezusovega.

Vi pa molite tudi zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 23. april 1884

Gospa je malo pozneje poslala v Rim še več. Dne 10. maja je don Bosko po don Lemoynu sporočil: »Tisoč zahval od don Boska za denar in darove, ki so prišli v dobrem stanju na svoj cilj. V soboto se bomo vrnili v Turin, kjer bo don Bosko ponovno videl vas, gospa grofica, Franceschina in don Tullia. Prosil in prejel je od svetega očeta poseben blagoslov za vas in za vašo družino. Don Boskovo zdravje se je močno izboljšalo, *Deo gratias*.« Darovi so bili dobitki za loterijo.

Gospodje Antico, dobri sotrudniki iz Padove, so obljubili dar, za katerega so potem rekli, da ga ne morejo več dati. Toda don Bosko v teh stvareh ni zlahka popustil, zlasti če ni bilo za to tehtnih razlogov.

Predragi don Tullio!

Če gospodje bratje Antico ne morejo, jih obljuba ne veže. Vendar je prav, da o tem obvestijo mater in se držijo njenega mnenja.

Danes bom molil in povabil tudi druge k molitvi za družino Antico, za gospo Mainardi, Franceschina in za vas, gospod Tullio, kateremu bom vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. maj 1884

Istemu don Tulliu je tri mesece pozneje pisal:

Predragi moj don Tullio!

*Pismo gospe Mainardijeve smo prejeli in ga skrbno hranim, da bom mogel o primer-
nem času narediti potreben obračun.*

*Sem tukaj v San Benignu Canavese. Sem zelo utrujen, vendar nenehno molim za dob-
ro mamico, za vas, gospod Tullio, in za našega dragega Franceschina.*

*Kolikor pogosteje mi pišete, tem več veselja mi pripravljate. Kako zelo bi mi bilo dra-
go, če bi vas vse imel tukaj na duhovnih vajah, in kako zelo bi bila zadovoljna sama
gospa! Toda Bog nas je ustvaril in nas hoče imeti vse v nebesih. Tam se bomo lahko
temeljito pogovarjali o naših stvareh.*

Božja milost naj nas povsod spremlja in Marija naj bo naša vodnica v nebesa.

Bog naj nas blagoslovi in molite tudi zame.

dobri prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. september 1884

Septembra je Bonmartinijeva poslala zadnji prispevek za steber. Don Bosko se ji je zahvalil iz Valsaliceja.

Velespoštovana gospa grofica Bonmartini Mainardi!

*Upam, da ste prejeli zahvalo za obljubljeni vsoto 1.053 lir z dne 19. avgusta, ki ste mi
jo ljubeznivo poslali za cerkev Srca Jezusovega. Bog naj vam bogato poplača.*

*Vsak dan se pri sveti maši posebej spominjam gospe Anticove kakor tudi časnega in
večnega blagostanja njene družine. Bodite prepričani, da vam bo Bog v obilici pode-
lil vsega, kar ni v nasprotju s koristjo vaše duše.*

*Pravkar sem prejel vaše pismo z dne 20. avgusta. Vse je v redu. Trudimo se, da bomo
pridobivali duše. Bog bo blagoslavljal naše napore in nam dajal moči, hotenja in
milosti.*

Sem v Valsaliceju za duhovne vaje. Moje zdravje se hvala Bogu izboljšuje.

Lepo pozdravite moja dva prijatelja don Tullia in Franceschina.

*Okoli nas razsaja kolera, toda Bog jo je odvrnil od nas. Naj nam presveta Devica še
naprej daje svoje varstvo in pomoč.*

*Božji blagoslov naj bo vedno nad nami in imejte me v globoki hvaležnosti vaši ugle-
dnosti za ponižnega in najvdanejšega služabnika.*

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, september 1884

Novembra je don Bosko pričakoval Franceschina in don Tullia, kot je don Pozzan pisal grofici. Vendar je bilo prepozno, ker je fant obiskoval peto gimna-
zijo v semenišču v Padovi in je moral spet v šolo. Mati si ni upala prositi škofa za
dovoljenje, ker je bila skoraj gotova, da ji bo prošnja odbil. Ob drugi priložnosti
jo je škof slišal govoriti o don Bosku in ji dejal: »Gospa, prosim, da bi cenili tudi
druge cerkvene osebe in ne samo don Boska,« nakar je odgovorila: »Seveda, se-
veda monsinjor! Jaz zelo spoštujem tudi druge cerkvene osebe, vendar mi boste

pritrldili, da je take, kot je don Bosko, le težko dobiti. Veste, kaj si jaz mislim, monsijnor? Da če storimo to, kar pravi don Bosko, se nikdar ne zmotimo, kajti prepričana sem, da don Bosko vidi mater Božjo Marijo. To je tudi razlog, zaradi katerega me nihče ne bo prepričal, da ne bi ubogala don Boska, ko kaj svetuje zame ali za mojega sina.²¹

To je zadnje pismo, ki ga je don Bosko poslal vdovi Bonmartini. Ostaja še dvoje pisem za sina. Eno je iz leta 1885, ko se je materi iztekalo življenje. Don Bosko mu je pisal:

Dragi moj Franceschino!

Pišeš mi, da so novice o mamici zelo resne. Močno mi je žal. Vsi naši dečki in vsi v naših domovih nenehno molimo zanjo.

Naj se zgodi, kar koli hoče, ti dobro veš, da je don Bosko obljubil tebi, mamici in don Tulliu, da bo on tvoj oče zlasti v vsem, kar se tiče tvoje duše.

Kar koli bi bilo treba – daljave niso velike.

Če je tvoja mamica v stanju, da razume, potem ji povej, da bomo govorili o naših stvareh v blaženi večnosti.

Zate in don Tulia sta sobi pripravljani.

Marija naj nam bo v vsakem primeru vodnica v nebesa.

najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. december 1885

Potem nimamo podatkov vse do januarja 1887. Tedaj je don Bosko pisal najprej don Agostiniju, ki mu je poslal *ex voto* [obljubljeni] dar za uslišano prošnjo.

Predragi don Agostini!

Zahvaljujem se vam za vašo voščila in iz vsega srca prosim Gospoda, da bi vas napolnil z vsemi tistimi milostmi, ki jih želite meni. Naj vam podeli zdravje, zadovoljstvo, mir. Naj blagoslovi vaše službovanje in naj vašo dušo naredi prikupno Božjim očem, da bo vedno bolj polna dobre volje in pozornosti do sebe, da bo, kadar pride čas, vredna velikega Boga, v službi katerega smo redovniki in duhovniki na poseben način posvečeni.

Podobice in srčeca bodo po vaši volji obešena v svetišču Marije Pomočnice. Veseli nas, da vas je ta dobrega mati rešila tako velike nesreče.

Mi se še naprej zahvaljujemo materi Božji Mariji in molimo za vas, za vašega Franceschina in njegovo sorodstvo in za vse vaše namene, zlasti še za vašega brata.

Imejte me za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika v J. K. in M.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. januar 1887

Naslednji dan je don Bosko odgovoril na Franceschinova voščila in mu dal dragocene nasvete.

²¹ Pismo Bonmartinijeva don Pozzanu, Padova, 8. november 1882.

Predragi Franceschino!

Z veseljem sem prejel tvoja voščila in ti jih iz vsega srca vračam.

Praviš mi, da si se že učil italijanščine, toda sedaj se moraš resno lotiti študija tega jezika: pravopis, besedišče, slog, skladnja so stvari, ki jih moraš še temeljito proučiti. Bodi pozoren na tovarišijo. Beži kot pred kugo pred tistimi, ki ne hodijo k obhajilu. Drži se nasvetov don Tullia in bodi prepričan, da se bo vse dobro končalo. Molimo za tvojo mater, ki jo bom kmalu spet videl. Marija naj nas vodi po poti v nebesa. Amen.

Prijatelj

duhovnik BOSKO

Turin, 8. januar 1887

Blaženi je upal, »da bo mogel kmalu videti njegovo mater« seveda v nebesih. Ubogi Franceschino! Vse kaže, da je don Bosko v njegovi dobroti in sposobnosti videl vse danosti za dobrega duhovnika in mogoče celo dobrega salezijanca. Tega mu nikdar ne pove naravnost, vodi pa ga za roke, gre z njim po poti, ga privede do praga, vendar ga ne sili, da bi vstopil. Zdi se, da je dobri oče nekako predvideval, da bi njegovega varovanca čakala slaba usoda, če bi ostal v svetu.

12. RIMSKE ZADEVE

Pisma, ki jih je pisal generalnemu prokuratorju, so se tikala poslov. Tu in tam smo že objavili nekatere v celoti, nekatere pa deloma. Tukaj bomo podali samo še dve.

Glavna vsebina pisma so: prihod duhovnika v pomoč don Dalmazzu; pošiljka njegovih in don Lemoynovih knjig, ki naj bi jih poklonili svetemu očetu kot vidno znamenje njegove vdanosti namestniku Jezusa Kristusa; upanje, da *dilata* [odlaganje]²² ne bo zaprlo poti privilegijem; dokaz izredne vzvišenosti duha očetovstvo od začetka do konca.

Predragi don Dalmazzo!

Tokrat je naš sel naš sobrat duhovnik, nekdanji župnik Manfredi. Ima najboljšo voljo in je sposoben za delo. Toda je še novinec, zato mu bodi učitelj v besedah, dejanjih in v poznanju Rima. Če so potrebni izpiti, jih bo naredil. V San Benignu je bil odličen. Sedaj o drugem.

Rad bi vedel, ali so moje knjige in knjige don Lemoyna predložili svetemu očetu in ali je on kaj povedal v naše vodilo.

*Govori z msgr. Masottijem in ga prosi za nasvet; naj nam pove, ali je med privolitvijo svetega očeta z ene strani in *dilata* z druge vmes še kaj odločilnega.*

Potem to poročaj kardinalu Nini, ki ga bomo brez nadaljnjega poslušali.

Alii alia dicant [Drugi govorijo drugo] o naših stvareh v Rimu. Jaz se na nič ne oziram, ker sem prepričan o svoji zadevi. Vendar mi boš naredil veliko uslugo, če mi boš

²² Prim. zgoraj, str. 284.

zaupno povedal, kaj meniš o naših odnosih s svetim očetom, kardinalom vikarjem, s cerkvijo Srca Jezusovega itn.

Priloženo je pismo o La Spezii, ki ga preberi in potem odnesi na naslov. Vem, da ni dobro napisano. Kardinal²³ naj mi oprostí, toda nisem mogel napisati bolje. Moj vid vedno bolj peša. Dragi don Dalmazzo, delaj, vendar vedno z ljubeznivostjo sv. Frančiška Saleškega in z Jobovo potrpežljivostjo. Pozdravi don Savia in vse naše sobrate in imejte me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. februar 1882

Zaradi okoliščin je popoln odgovor na prejšnje pismo prišlo malo pozneje. Treba ga je prebrati v celoti.²⁴

Velespoštovani oče!

Končno sem sposoben odgovoriti na vprašanja iz prejšnjih pisem. Končno se po zavzemanju kardinala Nine dobil tako zaželeno avdienco pri svetem očetu. Sprejel me je z običajno naklonjenostjo, če ne že večjo kot drugikrat. Vzel je pismo, ga odprl, pa ne prebral, ker je težko razumel. Potem je sedel za mizo in mi rekel, naj vstanem, pregledal vse zvezke in čestital don Bosku, ki toliko piše. Pohvalil je Zgodovino Italije in dejal, da jo že pozna. Ni bilo Cerkevne zgodovine, ki jo lahko pošljemo pozneje. Potem je vprašal, kje vzame don Bosko čas, da toliko piše. Rekal sem mu, da don Bosko že dolga leta neutrudno dela za korist mladine. Menil je: »Toda sedaj, ko ne vidi več, kako dela?« »Sveti oče,« sem dejal, »sedaj, ko so njegove oči preutrujene, narekuje.« Naročil mi je, naj se vam zahvalim in zagotovim, da mu darilo zelo ugaja in da bo mirno vse pregledal. Vprašal me je o nadškofu in odgovoril sem mu, da je njegov odnos nasproten, čeprav je posvetil cerkev. Bilo mu je zelo hudo in je rekel, naj molimo. Vprašal me je o župniji in me spodbujal, da naj kljub težavam nadaljujem. Nato je na mojo prošnjo dejal, da daje don Bosku, Družbi in vsem, ki jih priporočamo, obilen blagoslov. Nato me je nadvse ljubeznivo pospremil do vrat naslednje sobe.

S tem sem na široko razložil, v kakšnih odnosih smo s svetim očetom. Z vsemi kardinali, razen običajne izjeme, smo v boljših odnosih kot v preteklosti. Kardinal Jacobini, ki sem ga tudi obiskal včeraj popoldne, da bi mu izročil vaše pozdrave in pozdrave salezijanske družbe, me je kljub silni zaposlenosti ljubeznivo sprejel, čeprav je vedel za razlog mojega obiska, in se hotel informirati o misijonih, o vas in o nadškofu. Obžaloval je sedanje stanje in priporočal molitev. Ponovno sem mu priporočil naše privilegije. Zagotovil mi je, da je to le vprašanje časa, da pa naklonjenost svetega očeta veliko obeta. Želel je novice o Passagliu, ki je bil pri njem, obljubljal velike stvari in potem nič naredil. Ob slovesu mi je zagotovil, da bo ponovno govoril s papežem o privilegijih. Potem je želel, da bi prav vi, don Bosko, zmolili zanj eno zdravamarijo. Kardinal Nina se je tako navezal na nas, da nas je po zadnjem obisku prišel že dvakrat pogledat in v nedeljo se je zadržal pri nas celo uro. Pripovedoval mi je o nekaterih

²³ Kardinal Jacobini, državni tajnik.

²⁴ Prejšnje don Dalmazzovo pismo, ki nima datuma, se brez dvoma nanaša, na to don Boskovo pismo (Dodatek, št. 92).

govoricah, ki naj bi nas prestrašile; vedel je povedati, da to prihaja od kardinala Ferrerija: Seveda imate veliko sovražnikov, zato je treba hoditi s svinčenimi obuvali, kajti v Rimu dobivajo telo tudi sence. Zatem je govoril o La Spezii. Privolil je v podporo tej ustanovi in sedaj bom vztrajal pri kardinalu, da to izvede. Zelo je pohvalil don Boska in pokazal zadovoljstvo z vsemi. Ko je ob tej priložnosti ponovno govoril svetemu očetu o privilegijih, je papež odgovoril: »Toda to je družba v začetkih, zato moramo delati počasi in privilegije podeljevati drugemu za drugim.« Kardinal pa je dejal: »Toda začeti je treba s prvim in potem preiti k naslednjim.«

Zato poskusite obnoviti prošnjo za najbolj potrebnega, za misijone, kajti tega bomo prejeli po prizadevanju kardinala Simeonija. V enem tednu sem tri ure govoril s kardinalom Nino, ki mi je zaupno razodel celo vrsto stvari, govoril o toliko spletkah, o toliko nepravilnostih, ki jih bom zaupal samo vam [...].

Raje kot pisno vam bom ustno poročal o mnogih drugih stvareh. Tukaj smo vsi najboljše razpoloženi. Vsi bi vas radi pozdravili in vam po meni želeli srečne praznike, srečen konec starega leta in dober začetek novega. To storim toliko raje, kot sem prepričan, da vam vse to dá novih moči.

DUH. FRANCESCO DALMAZZO

Rim, 18. december 1882

P. S.: Danes bo prišel msgr. Manacorda. Sprejeli ga bomo čim bolj prijateljsko.

Decembra je šel v Rim msgr. Manacorda, škof v Fossanu, don Boskov prijatelj v pravem pomenu besede in zelo poznan v rimskih uradih, kjer se je uvedel v svojo službo in bi mu zato lahko pomagal, čeprav ta njegov obisk ni imel tega namena. Blaženi je obvestil prokuratorja in vpletel v pismo zelo koristen opomin. O loteriji bomo govorili pozneje.

Dragi moj Dalmazzo!

Msgr. Manacorda, naš velik prijatelj, bo prebil nekaj časa v Rimu, da se reši mrzlih mesecev v naših krajih. On ti bo na dolgo in široko povedal, kaj je novega pri nas.

Tebi in vsem drugim želim veliko duhovnega in naravnega veselja. Posreduj vsem salezijancem moja priporočila, ki so zvestoba pokorščini, čistosti in uboštvu, s katerimi smo se posvetili Gospodu. Za nas bo velik dan, ko bomo dosegli, da bo med nami kraljevala ljubezen, ko bodo urejene stvari s podjetnikom in bomo lahko spet začeli pri cerkvi Srca Jezusovega.

Ali loterija spi? Dobro jo pripravi, mi ti bomo pomagali.

Bog naj vas blagoslovi in reci posameznim dobrotnikom, da don Bosko moli in skrbi, da tudi drugi molijo zanje.

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z vami. Amen.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. december 1882

13. VEZILO

Pred koncem leta je don Bosko razposlal ravnateljem vezilo za novo leto v obliki okrožnice, ki je bila naslovljena na vse. K pošiljki za don Lemoyne, duhovnega voditelja hčera Marije Pomočnice v Nizzi Monferrato, je priložil listek kot znamenje posebne pozornosti zaradi knjige o sv. Janezu Evangelistu.²⁵

Predragi don Lemoyne!

Vsem pošiljam skupno okrožnico z vezilom. Toda slavnemu piscu sv. Janeza Evangelista pošiljam posebne čestitke: Skrbi za svoje zdravje in svetost in za vse svoje hiše! Imej me rad v našem Gospodu in vedno za najvdanejšega prijatelja.

duh. Janez BOSKO

Turin, 28. december 1882

Vezilo je bilo sestavljeno takole:

Predragi don

Ravnatelj doma v

Smo na koncu starega in na začetku novega leta.

Prosim te, da se zahvališ vsem, ki so mi v teh dneh pisali in molili zame.

Jaz prosim Boga za zdravje vseh in milost srečnega življenja.

Moje vezilo se glasi:

1. Ravnatelju. Ljubezen in ljubeznivost z vsemi.

2. Sobratom Družbe. Točno izpolnjevanje zaobljub, s katerimi smo se posvetili Gospodu.

3. Vsem fantom. Pogosta pobožna spoved in obhajilo.

4. Skupno in posamično povej vsem, naj mi sporočijo, kaj so sklenili, da bi mi pomagali, da bi skupaj rešili njihove duše, kar je bila in bo glavna skrb mojega življenja.

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z nami.

najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. december 1882

P. S.: Pošlji mi odgovore na točko 4.

Kot primer odgovora na št. 4 prinašamo vrstice don Cibraria, ravnatelja doma v Vallecrosii.²⁶

»Odgovor je en sam za vse. Rešitev naše duše je tesno povezana z izpolnjevanjem zaobljub. Vse je odvisno od tega. Zato smo jih vsi pripravljene izpolnjevati do konca življenja, kar upamo doseči z Božjo milostjo. To je pomoč, sodelovanje, ki ju hočemo vsi prispevati, da boste lahko rešili naše duše.«

²⁵ Prim. zgoraj, str. 228.

²⁶ Pismo don Bosku, 23. januar 1883.

DODATEK – DOKUMENTI

1. DON BOSKOVO POROČILO ZUNANJEMU MINISTRU

Ekscelenca!

Preteklo je že šest let, odkar sem ministrstvu za zunanje zadeve v Rimu predstavil potrebo po italijanskem misijonu v Južni Ameriki. Ko so spoznali in pretresli pomen načrta, je gospod minister potrdil, spodbujal s pohvalnimi besedami in mi priskočil na pomoč s povrnitvijo stroškov za potovanje. Dne 14. novembra 1875 sem poslal deset članov naše družbe, ki so prišli 14. naslednjega meseca v republiko Argentino. Temu so sledile nadaljnje štiri odprave.

Dovolite, da vam podam poročilo o vsem, kar smo mogli narediti v tem času.

V URUGVAJU

V glavnem mestu tamkajšnje republike v Montevideu smo ustanovili šolo, ki jo obiskuje 300 dečkov, večji del otrok italijanskih staršev. V Villa Colònu, nedaleč od glavnega mesta, je zavod, kjer se poučuje in govori v italijanščini. Isti pouk dobivajo Evropejci, ki živijo na vzhodni strani La Plate.

REPUBLIKA ARGENTINA

V mestu, imenovanem *Bocca*, gosto naseljenem predmestju Buenos Airesa, živi več kot 20.000 Italijanov. Tu smo ustanovili župnijo, začeli šole za dečke in deklince in zavetišče za kakih 200 revnih dečkov.

V središču mesta je cerkev Božjega usmiljenja. V istem mestu je zavod S. Carlos de Almagro, kjer je zbranih več kot 200 revnih otrok. Vse to upravljajo člani salezijanske družbe, ki skrbi za bogoslužje v korist množice odraslih in otrok, ki prihajajo tako rekoč v njihovo narodno cerkev, kjer so pridiga in govori v italijanskem jeziku; v mestu San Nicolas de los Arroyos je tudi zavod s konviktom in zunanji učenci, kjer se poučuje in govori italijansko.

Prav tako skrbimo za mnoge italijanske naselbine, med katerimi naj omenimo *Villa Libertad* v Entreriosu. Tam je 200 italijanskih družin, ki so naseljene v tako imenovanih kampih ali krajih, ki so zelo oddaljeni od mest in trgovskih središč. Ti skrbijo izključno za obdelovanje tistih nadvse rodovitnih zemljišč.

V PATAGONIJI

V Patagoniji ob bregovih reke Rio Negro smo v kratkem času ustanovili šest postojank za Indijance, kamor so prišli tudi Evropejci, zlasti Italijani. V teh postojankah delujejo šole, vzgojni zavodi in zavetišča za otroke, odrasle in vse, ki so v stiski, se učijo raznih obrti in obdelovanja zemlje.

Naš namen je še naprej ustanavljati take postojanke za Italijane vse do Magellanovega preliva in od tod naprej do rta Horna. Toda o tej zadevi bi rad osebno govoril z vašo ekscelenco, kar bom storil, če me boste sprejeli prihodnji mesec.

SEDANJE STANJE

Zadnji statistični podatki navajajo 300.000 Italijanov v republiki Argentini, od katerih jih je 50.000 v glavnem mestu, ne všteti predmestja. Pripravili smo že petero salezijanskih misijskih odprav, ki so sedaj porazdeljene v triintrideset postojank, kjer skrbijo za pouk in vzgojo zlasti ubogih in zapuščenih italijanskih dečkov.

UKREPI

V zadnjem času pripravljamo novo odpravo v pomoč tem, ki že delujejo v teh dveh republikah in bi delali v enakem smislu za pomoč še drugim potrebnim mladostnikom in odraslim. To odpravo bi poslali 20. januarja in še dopolnilo za konec meseca z ladjo *Umberto I.* družbe Rocco e Piaggio.

Drugi bodo odpotovali 3. februarja z ladjo družbe Lavarello.

Ker nimam denarja za nakup opreme in plačilo potovanja, prihajam k vaši ekscelenci, da bi mi priskočili na pomoč pri delu, ki bo gotovo v veliko čast italijanskemu narodu in vsem tistim, ki ga predstavljajo. Menim tudi, da vam bo drago zvedeti, da so člani salezijanske družbe večkrat ponudili usluge uslužbencem italijanske vlade v Montevideu in Buenos Airesu, kakor je razvidno iz poročil, ki so jih ti uslužbenci poslali italijanski vladi.

To je delo, ki bi ga rad predstavil pod pokroviteljstvom vaše ekscelence in katerega namen je širjenje izobrazbe, moralnosti, civilizacije, trgovine in poljedelstva v tistih oddaljenih deželah, kamor kar naprej prihajajo italijanske družine.

Poln zaupanja v vašo znano naklonjenost imam čast, da se imenujem vaše ekscelence ponižni prosilec.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. januar 1881

2. ODGOVOR ZUNANJEGA MINISTRA DON BOSKU

Velečastiti gospod!

Hkrati z vašim dragocenim pismom z dne 16. tekočega meseca sem prejel vašo spomenico ministrstvu o novi odpravi v Južno Ameriko. Kar se tiče mene, ne bom odtegnil pomoči tej čudoviti odpravi, vendar pa menim, da ministrstvo ne bo moglo sprejeti nobene odločitve za pomoč, dokler se ne vrne njegova ekscelenca Cairoli, ki, kakor vam je znano, spremlja kraljevo družino.¹

Markiz Spinola je te dni v Turinu in vi lahko dobite pri njem potrebna pojasnila o južnoameriških zadevah.

Izrabljam priložnost, da izrazim svoje občudovanje.

Vaš najvdanejši

MAFFI

Rim, 19. januar 1881

¹ Kralj Umberto I. in kraljica Magherita sta potovala po Siciliji in južni Italiji.

3. NAČRT METEOROLOŠKE MREŽE ZA JUŽNO AMERIKO V UPRAVI SALEZIJANCEV

Tretji mednarodni kongres v Benetkah je na slovesnem zboru razglasil naslednje besedilo, ki ga je pripravila 3. delovna skupina:

»Predlaga, da bi ob Rio Negru v Patagoniji in zalivu S. Giuseppe ustanovili meteorološko postajo, ki bi prevzela zlasti magnetska opazovanja, pri čemer bi sodelovali italijanski misijonarji v Patagoniji.«

Pomen meteorološke postaje za tamkajšnje pokrajine je nakazal Mednarodni odbor za polarno meteorologijo na konferenci 1880. Prikazal jo je italijanski delegat prof. Cora, s priporočilom, da bi to postajo postavili na skrajnem koncu Južne Amerike. Toda za uresničitev tega predloga je bilo veliko težav in tako želja italijanskega predstavnika za meteorološko postajo na rtu Horn ni dobila podpore njegove dežele.

Zdi se, da bi Francozi želeli iti na rt Horn, vendar je to negotovo.

Ker sem jaz tajnik 3. skupine, ki je na kongresu v Benetkah izrazila svojo željo, si nisem upal dati nobene besedice, da ne bi predčasno pokvaril dela italijanskih misijonarjev in salezijancev, ki delujejo v tistih krajih, čeprav sem poznal njihovo delovanje in njihovo dobro voljo.

Ko pa sem prišel v Turin, sem o zadevi takoj govoril z njihovim predstojnikom duhovnikom don Boskom, ki je znan pobudnik napredka in ki vsako leto pošilja izbrano skupino svojih sinov, ki skrbijo za verske potrebe tamkajšnjega prebivalstva, ne da bi pri tem zanemarjali intelektualne in gmotne potrebe.

Kakor sem si predstavljal, je don Bosko privolil v nakazane predloge in tako brez mnogih besed in tarnanja ustregel želji znanstvenega sveta, da bi spoznali najoddaljenejše predele zemeljske oble.

Prvi načrt sva si zamislila skupaj, s časom ga bomo dopolnili in izpopolnjevali.

Najprej moram povedati, da je že pred Geografskim kongresom meseca julija prišel k meni odlični profesor don Lasagna, ravnatelj Zavoda Pija IX. v Montevideu, in mi omenil namero, da bi v njegovem zavodu, ki ima odlično lego, postavili meteorološko postajo. Rade volje sem sprejel ponudbo in sedaj je observatorij v Montevideu že postal dejstvo. Instrument smo že kupili, usposabljam osebje, ki bo kmalu zasedlo novo delovno mesto.

Observatorij v Montevideu bo dobil vse najboljše instrumente, ki z njimi razpolagajo naše meteorološke postaje, vključno anemograf Denza in dober aparat za merjenje magnetnega odklona. Lahko ga postavimo med osrednje observatorije naše mreže.

Poleg tega observatorija, ki je neodvisen od Geografskega kongresa, don Bosko daje na voljo še dva druga na tem ozemlju: enega v Buenos Airesu in drugega v Carmen, nedaleč od Rio Negra na severni meji

Patagonije. Tudi ti dve postaji bosta dobili vso potrebno opremo za meteorološka opazovanja. V njih bodo opravili redno opazovanje, ker imajo že za to usposobljeno osebje.

K trem zgoraj imenovanim postajam moramo dodati še četrto, ki jo je Meteorološko združenje uredilo v notranjosti republike Argentine v Andih. Ustanovila jo je nekdanja Noalles in že dve leti pošilja svoja opažanja v centralo.

Omenjenim postajam bomo priključili še druge iz tretje skupine, ki bodo skrbele za zbiranje podatkov o temperaturi, padavinah in drugih pojavih, zlasti ob Rio Negru.

Podobno tudi zelo pomembno postajo bodo verjetno ustanovili isti misijonarji v Petropolisu pri Rio Janeiru.

Ta prva razporeditev meteorološke službe v južnem delu Amerike je izrednega pomena za celotno fizikalno ugotavljanje dogajanja na zemeljski obli. To pa je samo začetek veliko obsežnejšega in velikega dela. Zaradi delavoljnosti italijanskih misijonarjev in zaradi vedno večje naklonjenosti, ki jo uživajo v teh krajih, bomo namestili še druge observatorije večjega pomena, ki bodo pospeševali znanstveno delo vse do rta Horn.

Na tak način bomo brez velikih izdatkov in prevelikega kričanja dosegli rešitev zelo zapletenih vprašanj, ki jih želi obvladati sodobna meteorologija. In kar je še pomembnejše: ugotovitve, ki jih bomo prejeli iz tistih oddaljenih območij, kjer je zelo težko priti do izsledkov, bodo vredne vsega zaupanja, saj jih bodo zbirali požrtvovalni ljudje, ki imajo pred seboj en sam cilj – napredek znanosti.

P. F. DENZA

Iz Observatorija v Moncalieriju, 2. november 1881

4. DON BOSKOVA KONFERENCA SOTRUDNIKOM V MARSEILLU

*Velezaslužni sotrudniki in sotrudnice,*²

poročilo, ki ga je pripravil nadvse goreči opat Mendre o naših članih, gospah in gospodih obeh Odborov in nasploh o vseh sotrudnikih, me prepričuje, da mi ni treba dodati niti besedice glede vaše velikodušnosti. Omejujem se na to, da vam z besedami naše vere izrazim hvaležnost: Bog bodi zahvaljen za vaša dobra dela. Medtem ko vam zagotavljam bogato plačilo v nebesih, vam jaz in moji dečki izražamo neskončno hvaležnost.

Zato se mi zdi umestno, da razmislimo o delih, ki so bila predmet vaše krščanske ljubezni, kakor tudi da govorimo o napredku misijonov v Patagoniji v Južni Ameriki in o domovih, ki smo jih letos odprli. Menim, da vam bo všeč, če bomo govorili o naših domovih v Franciji, se pravi o zavetišču S. Pierre v Nici, o dveh poljedelskih šolah v La Navarru in St. Cyru in zlasti še o Oratoriju sv. Leona, kjer nam je Božja previdnost omogočila, da se zberemo na ta srečni dan.

Začel bom z našim zavetiščem v Nici. V tem letu so zgradili cerkev, razširili prvotno stavbo, močno povečali število gojencev in v naše veliko zadoščenje smo dobili podporo cerkvene in civilne oblasti. Poljedelska šola za fante je v La Navarru, okraju Crau d'Hyères, in se čudovito razvija.

Lahko rečemo, da je bilo to zemljišče, ko smo ga dobili, goljava, pokrita z grmičevjem. Toda danes je delo učencev že obrodilo sadove v žitaricah, vinu in tudi v nekaj oljčnih nasadih. Povečali smo tudi število mladih delavcev. Toda treba je bilo povečati poslopja, popraviti zidove in jih rešiti propada. Seveda smo morali pri tem narediti nekaj dolgog, ki jih je treba poravnati.

Poljedelska šola za deklice sirote. V St. Cyru, kraju med Aubagnem in Toulonom v okraju St. Isidore, smo končno uredili poljedelsko šolo za deklice sirote. Lansko leto smo še govorili o ustanovi, ki jo mislimo priklicati v življenje, danes pa lahko povemo, kako

² Popravili smo pravopis in naglas iz izvirnika.

mlade delavke kosijo travo, jo spravljajo in se ukvarjajo z vsemi drugimi deli na polju in na vrtu. Zjutraj in pozno popoldne imajo šolo, se učijo katekizma, obenem se učijo šivanja, pletenja in vsega, kar mora znati dobra družinska mati na deželi.

Vodstvo, uprava, nadzor z eno besedo celotno delo v zavetišču je zaupano sestram Marije Pomočnice.

Oratorij sv. Leona je glavna skrb vaših naporov in skrbi.

Prav te dni preteklega leta je bilo v tej hiši vse v delu. Zidarji, delavci, kamnoseki, opekarji, ključavničarji, mizarji, tesarji so polnili hišo. Danes, dragi velikodušni sodrudniki in sodrudnice, vidite tod cerkev, ki je bila zgrajena v najkrajšem času. Dvorana, kjer smo druge krati imeli konferenco, je danes spalnica za dečke. Desno krilo in sredina sta v celoti dograjena. Stavba ima štiri nadstropja, ki so zelo načrtno izrabljena: pisarna predstojnikov, spalnice, šolski razredi, dvorane za razvedrilo, obednica in kuhinja, velika dvorana za instrumentalno in vokalno glasbo, delavnice, gledališča so prostori, ki ne puščajo niti enega nezasedenega kotička.

V gradnji je tudi desno krilo, ki, preden bo vseljivo, bo treba še časa in denarja. Danes imamo 250 gojencev, od katerih se nekateri šolajo, drugi pa se učijo kake obrti.

Nimamo vnaprej določenih in zbranih vsot, temveč gradimo vse na krščanski ljubezni naših odborov, tako mož in žena, sodrudnikov in sodrudnic in drugih gorečih kristjanov. Toda hiša je dobro oskrbovana in ni težav z vzdrževanjem otrok in z vsakdanjimi izdatki.

Sedaj bi bilo treba kupiti še dve majhni hiši in zemljišče. Vendar nas skrbi dolg, to so računi dobaviteljev, katerim dolgujemo veliko vsoto sto dvajset tisoč (120.000) frankov, ne da bi računali na izdatke, ki jih bomo imeli z dokončanjem desnega krila. To je velika vsota za hišo, ki se vzdržuje z javno dobrotelostjo. Toda to je ustanova, ki jo Bog hoče, in zato je treba iskati sredstev, da bomo dokončali to krilo in ga takoj napolnili z ubogimi dečki, ki kar naprej prosijo za sprejem in katerim je treba kar naprej s krvavečim srcem odgovarjati: nimamo prostora. Naši zapisniki nam pričajo o neverjetni številki pet tisoč (5.000) ubogih dečkov, ki smo jih morali zavriniti zaradi pomanjkanja prostora. Ko bomo dogradili desno krilo, bomo lahko zvišali število fantov na tristo petdeset (350). Toda kje naj vzamemo denar, da bomo plačali zaostale dolgove in dokončali začeta dela? Moj Bog, zakaj mi nisi dal bogastva? Uporabil bi ga do zadnjega novčiča, da bi s trgov in ulic zbral nesrečneže! Ubogi dečki! Grede pogubi naproti, ne da bi se tega zavedali. Koliko izmed njih bi jih lahko rešili iz ječ in jih postavili v naš oratorij! Tukaj bi lahko z znanjem, vero in obrtjo rešili čast svojih družin, obenem pa bi si zagotovili večno zveličanje vaše duše.

Moj Bog, zakaj me nisi ustvaril bogatega, zakaj mi ne daš denarja, da bi sprejel te uboge fante in naredil iz njih dobre državljane na zemlji in srečne prebivalce nebes in bi tako pripravili srečno prihodnost naše družbe!

Res je! Nisem bogat, toda jaz imam srečo bogastva in neprecenljivo pripravljenost naših sodrudnikov in sodrudnic, ki imajo veliko dobre volje, krščanske ljubezni in ki so že storili, delajo in bodo še žrtvovali, da bodo podpirali Božje delo, delo, ki ga ščiti velika mati presveta Devica Marija.

Pogum torej! Na delo, dobrotelni sodrudniki! Pogum, na delo! Toda kako naj dobimo

denar? Bog nam zagotavlja: *Quod superest, date eleemosynam* [kar je odveč, dajte vbo-gajme]. Dajte vse, kar imate odveč, za zavetišče Beaujour in zavetišče bo narejeno.

Toda vprašali boste: kaj imate vi za odvečno? Poslušajte, moji spoštovani sotrudniki. Vse vaše imetje, vse vaše časno bogastvo vam je bilo dano od Boga. Ko nam Bog daje, nam da, da vzamemo, kar je potrebno za naše življenje. Nič več. Kajti Bog, ki je naš gospod, ki je lastnik našega imetja in denarja, zahteva strog obračun o vsem, kar nam ni potrebno, če ne ravnamo s tem po njegovi zapovedi. Prepričan sem, da z dobro voljo lahko denemo na stran odvečno in bomo tako zbrali sredstva za naše delo.

Vprašali boste: je res treba dati vse odvečno za dobra dela? Jaz vam dam lahko samo odgovor Božjega Odrešenika, ki nam ukazuje, da dajemo: »Dajte, kar je odveč.« On ni določal mej in tudi jaz nimam poguma, da bi storil kaj takega in spreminjal njegovo stališče.

Povedati vam želim samo to, da je naš Gospod, prepričan, da kristjani ne bodo prav razumeli njegovih besed in jih vzeli zares, povedal, da je lažje priti kameli skozi šivan-kino uho, kakor bi se bogataš zveličal. To pomeni, da je potreben čudež, velik čudež, kakor pravi sv. Avguštin, da se zveliča bogataš s tem, da pravilno uporablja svoje bo-gastvo in dá revežem, kar je odveč. Vstopimo v naša stanovanja in našli bomo marsikaj odvečnega v oblekah, pohištvu, pri mizi, potovanjih, v izdatkih, denarnih naložbah in drugih stvareh, ki niso nujno potrebne.

Drug način, da pomagam revežem, je vloga nabiralcev in nabiralk prispevkov za re-veže: da našim sorodnikom in našim prijateljem damo spoznati pomen miloščine. Bog sam nam pravi: »Dajte in se vam bo dalo. Date et dabitur vobis.« Želite obilo milosti in rešiti vaše duše grehov? Dajajte miloščino. *Eleemosyna est, quae purgat peccata*. Si hočete zagotoviti usmiljenje pri Bogu? Dajte miloščino. *Facit invenire misericordiam*. Si hočemo zagotoviti večno blaženost v nebesih? *Eleemosyna est quae facit invenire misericordiam et vitam aeternam*. Bog nam obljublja stoterno povračilo za vsako dobro delo. Bog bo držal besedo z obilico časnih kakor duhovnih milosti.

Kaj si bomo z miloščino zagotovili v večnem življenju? Uživali bomo večne dobrine in duše, ki smo jih rešili s tem, da smo jih sprejeli v zavetišče, jih usposobili za življenje, jih predstavili pred Božjim sodnim prestolom, da bomo dali obračun našega življenja.

Toda jaz nočem vstopati na moralno področje, kajti njegova vzvišenost nadškof Aixa, ki je bil tako dober, da se je udeležil našega zborovanja, nam bo povedal nekaj očeto-vskih besed, ki nam bodo vodilo naše duhovne in časne sreče.

5. VERZI DOKTORJA D'ESPINEYA

*Drage gospe, rad bi vam pripovedoval zgodbo,
zelo kratko, v nekaj besedah, ki pa je, to vam zagotavljam,
nadvse zanimiva. Torej, neki ubog duhovnik se je čutil
prevzetega od čudne ljubezni.*

*Puščica Božje ljubezni, božanska rana.
Dal se je za merilo Božje ljubezni,
postal je oče in mati, tako da je na svoje prsi
stisnil zapuščene otroke, ki so blodili po cestah,
in je v zagonu najvišje ljubezni, ko ni imel ničesar,*

ponudil samega sebe.

Drage gospe, dobri Bog, ki je vsemogočen,

podpira vedno tiste, ki branijo otroka.

Sveti Duh mu v obilici podeljuje luč

in sipa nanj vse dobrine tega sveta.

Ubogi duhovnik je najprej sprejel enega otroka,

potem drugega, nato deset, nato petdeset, zatem sto.

Drage gospe, v tem trenutku jih je osemdeset tisoč.

Osemdeset tisoč, ali slišite gospe,

katerim je treba hrane za telo in za njihove duše!

Iz teh otrok postajajo spretni obrtniki.

Toda gredo še naprej, više: prikazujejo jim

neskončno lepoto nesmrtnih duš.

In ti ubogi otroci, prepričani o sebi,

čutijo tudi sami puščico Božje ljubezni.

V velikem številu se posvečajo službi Božjega učitelja,

Jezusa, ki ga dajejo spoznavati.

Oh, čudo! Nebeško okuženje!

Iz srca, ki se čudežno daje,

Iz mlade družine so izšli duhovniki.

Duhovniki! ... On sam jih je vzgojil tisoče.

Ti duhovniki, mogočni priprošnjiki,

dvigajo roke k Bogu za svoje zaščitnike.

Osemdeset tisoč otrok, drage gospe, to je množica,

velika množica. Če je otrok angel,

je, medtem ko je še na zemlji, lačen kruha.

Vsak dan potrebuje kruha, strehe nad glavo, posteljo.

Kje naj dobimo vse to, ko je naš edini vir –

to je naša usoda – praznina v denarnici?

Ubogi duhovnik se je odpravil na beračenje,

kajti če so otroci lačni, je pač treba prositi vbogajme.

Tedaj se presveta Devica, ljubezniva zavetnica,

postavi za pomočnico teh otrok.

Pripravljena je storiti očitne usluge

vsem tistim, ki kaj darujejo – presrečni dobrotniki!

In daje v obilici: za zaproseno milost,

za ozdravljenje oboževanega otroka.

Zato ubogi duhovnik poseduje resnični zaklad:

nebeško kraljestvo, ki mu daje zlato,

vrečo in palico, opremo apostola.

To je vse njegovo imetje, denarnica, pa je vaša.

6. DON BOSKOVA KONFERENCA V SAN REMU ŠOLE IN CERKEV V DOLINI VALLECROSIE

Velezaslužnim meščanom San Rema!

Med Ventimiglio in Bordighero je Vallecrosia, kjer je v kratkem času zraslo naselje, ki ga lahko imenujemo novo mesto. Toda ni bilo niti cerkve niti katoliških šol. Samo valdežani so ustanovili zavetišče, svetišče in šole, da bi zapeljevali mladino, ki je prihajala k njim. Da bi preprečili škodljive posledice, smo vzeli začasno v najem borno kočico, ki je postala takoj premajhna. Zato smo se lotili gradnje cerkve s priključenim stanovanjem za učitelje deških šol na eni in stanovanjem za učiteljice na drugi strani.

Za vse to nimamo dohodkov ne redne podpore. Vse se je vzdrževalo in se vzdržuje z dnevno dobrodelnostjo. Dela so hitro napredovala, toda zmanjkalo je denarja za nadaljevanje. In to je glavni namen našega klica na pomoč, velikodušni meščani S. Rema. Izbrana skupina dobrodelnih gospodov in gorečih gospa je prevzela nalogo, da prosi pri dobrodelnih osebah, njihovih znancih za pomoč. V nedeljo (10. tekočega meseca aprila) bomo z dovoljenjem njegove ekselence msgr. škofa tukajšnje škofije pripravili konferenco, ki jo bo vodil podpisani duhovnik Janez Bosko v župnijski cerkvi S. Siro, v kateri bo natančno razložen namen sestanka.

Prireditve bo potekala po naslednjem razporedu:

Ob 15.30 pete večernice.

Ob 16.00 konferenca. Petje himne Stabat mater in blagoslov z Najsvetejšim.

Naj povemo, da njegova svetost papež Leon XIII. velikodušno podeljuje vsem navzočim poseben blagoslov s popolnim odpustkom v običajni obliki.

Nabirka je v celoti namenjena zgoraj imenovanemu zavodu.

Usmiljeni Bog, ki daje stoterno za vse, kar smo storili iz ljubezni do njega, naj blagoslovi in bogato povrne vsem, ki se bodo udeležili konference in podprli delo, ki je v korist vere, v slavo Cerkve in korist družbe.

V globoki hvaležnosti imam čast, da se morem imenovati vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

S. Remo, 5. april 1881

VELEZASLUŽNI ZBIRALCI IN ZBIRALKE

Asquasciati *gospod* Giovanni Batta

Borea *gospod* markiz

Brandy M. *opat*

Deandreis *opat* Pietro

Deandreis *gospod* Giovanni Batta

Ferrari *gospod* Pietro

Guasco *gospod* Giacomo

Laura *gospod* Antonio

Margotti *gospod* Giovanni Batta

Massabò *velečastiti gospod* teolog

Melga *gospod* Pietro

Musso *gospod* Stefano

Parodi *gospod* Giacomo

Pesante *gospod* Giacomo

Adorni *gospa* Fanny

Asquasciati *gospa* Catterina

Biria *gospa* Maddalena *učiteljica*

Bobone *gospa* Paola

Bottini *gospa* Bianca *zasebna učiteljica*

Capoduro *gospa* Marietta

Cioccale *sestre-učiteljice*

Corradi *gospa* Angela *vdova*

Garbarini *gospa* markiza

Gismondi *gospa* Costanza *vdova*

Martini zasebne učiteljice
 Madame del Castillo
 Musso *gospa* Bianca, *via Palazzo*
 Musso *gospa* Bianca zasebna učiteljica
 Onetti *gospa* Lucia
 Pesante *gospa* Petronilla

Rambaldi *gospa* Anna
 Redovnice dominikanke
 Rinco roj. Della Torre *gospa* grofica
 Roverizio *gospa* grofica
 Siccardi *gospa* Giulia roj. Boeri
 Trucco *gospa* Anna

7. POTRDILO O DEDIŠČINI

V večjo Božjo slavo, v počastitev naše svete katoliške vere in v večen spomin umrle grofice Azeglio de Maistre izjavljam naslednje:

Pobožna *gospa* grofica Azeglia de Maistre je bila v svojem zemeljskem življenju trdna opora dobrodelnih ustanov salezijanske družbe. Ko jo je potem Bog hotel poklicati v večno življenje, da bi uživala sadove svoje krščanske ljubezni, je zapustila velikodušno vsoto tri tisoč (3.000) frankov v korist naših ubogih dečkov, ki jim je že prej velikokrat pomagala.

Poleg splošne nesmrtnih hvaležnosti smo v času njenega življenja vedno molili za to dobrotnico. Sedaj ko jo je Bog poklical k sebi, smo jo uvrstili v število tistih, za katere vsak dan v vseh salezijanskih domovih opravljamo za vedno molitve, se pravi vse dotlej, dokler bo usmiljeni Gospod ohranil pri življenju ponižno družbo sv. Frančiška Saleškega.

Omenjeno vsoto denarja sem danes prejel iz rok grofice markize Marie Fassati, vredne hčerke pokojne grofice, ki je prav tako naša zaslužna dobrotnica.

Bog naj nam nakloni milost, da bomo lepo živeli in lepo umrli.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. maj 1881

8. PROŠNJA ZA PODELITEV ODLIKOVANJA G. G. REPETTU

Ekscelenca!

Upam, da vam ne bo nevšečno, če predstavim vaši ekscelenci krepostnega meščana, ki bi zaslužil priznanje vaše vladarske naklonjenosti. To je gospod Giuseppe Repetto iz Lavagne Ligure, sin Bernarda viteza sodnika trgovske zbornice v mestu Chiavariju. Je član narodne garde. Ustanovil je in vzdržuje v svoji hiši šolo za dekorativno risanje, slikarstvo in plastiko. Je prokonzul republike Argentine, velikodušen zaščitnik mnogih dobrodelnih ustanov v svoji župniji in otroških vrtcev.

Nazadnje je opravil pomembna dela v zavetišču sv. Janeza v Turinu na Corsu Vittorio Emanuele za osirotele otroke v vrednosti kakih petnajst tisoč lir, ki jih je blagohotno podaril.

Zanj podpisani spoštljivo prosim tisto odlikovanje mavricijskega reda, ki se vaši ekscelenci zdi najbolj primerno.

Rojen je in živi v Lavagna Ligure in je star 45 let.

Ponižni prosilec

DUH. JANEZ BOSKO

3. maj 1881

[Vse je bilo podeljeno].

9. OKROŽNICA FIRENŠKIM SOTRUDNIKOM

Gospodom in gospem sotrudnikom mesta Firenze.

V moje veliko zadoščenje imam visoko čast sporočiti vam, da praznični oratorij za dečke, ki smo ga predpisno odprli v tem plemenitem mestu na Via Cimabue št. 31, župnija S. Salvi, odpira tudi zavetišče za revne dečke, ki ga vsi željno pričakujejo. Da boste mogli vedeti, koliko se je že naredilo in koliko še ostane, smo s privolitvijo in predsedstvom njegove velečastite ekscelece našega nadškofa, ki ga bo zastopal njegov velečastiti kanonik generalni vikar Gaetano Righi, pripravili konferenco za sotrudnike in sotrudnice, ki naj bi bila prihodnjo nedeljo ob petih popoldne v cerkvi S. Firenze ob petih popoldne. Ker je to prvi zbor salezijanskih sotrudnikov v Firencah, vas ponižno prosim, da bi nas počastili s svojo navzočnostjo, zlasti ker ne gre za ustanovo zunaj vašega mesta, temveč za ustanovitev zavoda za osirotele otroke, katerih dobra vzgoja je vsem zelo pri srcu zlasti v tem času, ko veri in moralnosti grozi tako velika nevarnost. Prosim Boga, da bi bogato povrnil vašo dobrotelost, in se v globoki hvaležnosti imenujem vaših uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

SPORED ZBOROVANJA.

1. Konferenco bomo začeli z branjem izbranega poglavja iz življenja sv. Frančiška Saleškega. Temu bo sledilo petje nabožne pesmi.

2. Duhovnik Janez Bosko bo podal kratko poročilo o delih, ki so bila priporočena salezijanskim sotrudnikom, in zlasti o novem zavodu, ki bi ga postavili v spomin velikemu papežu Piju IX.

3. Še ena izvedba nabožne skladbe in blagoslov z Najsvetejšim.

4. Molitve za žive in pokojne dobrotnike.

N.B.: Njegova svetost Leon XIII. pošilja poseben blagoslov vsem, ki se bodo udeležili tega zbora; vsi tudi lahko dobijo popolni odpustek z običajnimi pogoji. Nabirka, ki jo bomo izvedli, bo šla v korist zgoraj omenjenega oratorija in zavetišča. Gospode sotrudnike prosimo, da bi zbrali pri svojih znancih darove v ta namen.

Vsak lahko pripelje s seboj koga iz kroga svojih znancev, četudi še ni član Zveze salezijanskih sotrudnikov.

10. PISMO DON FRANCESIA MSGR. GASTALDIJU³

Velečastita eksceleca!

Potem ko sem preživel življenje *periculorum plenissimam* [prepolno nevarnosti], sem menil, da imam pravico opraviti svoj zadnji izpit pred gospodom Bogom. Toda iz pisma, ki mi ga je poslal v vašem imenu kanonik Chiaverotti, ugotavljam, da sem se zmotil. Potrpljenje! Bojim se le, da pri tem ne bom naredil bog ve kako velike časti mojemu velezaslužnemu učitelju.⁴ Misel, da me kličete na izpit iz moralnega bogoslovja po 12 letih rednega spovedovanja v raznih škofijah, izhaja verjetno iz prepričanja, da takega

³ Izvirnik hrani teolog Franchetti v Turinu.

⁴ Sam msgr. Gastaldi, ko je bil kanonik v Turinu.

izpita nisem nikdar opravil. Ko ste vi, velečastiti monsinjor, zapuščali Turin,⁵ je ubogi podpisani skoraj istočasno zapuščal oratorij in odhajal v Cherasco za ravnatelja Občinskega zavoda in za duhovnega ekonoma v tamkajšnji župniji. Prav takrat

naj bi opravil izpit iz moralne teologije pri msgr. Gallettiju.⁶ Ta pa me je poslal na izpit k teologu Golziju blagega spomina. Dobil sem vsa potrebna dovoljenja in jih dal potrditi tudi v Turinu. To je bilo v času, ko sem bil v Cherascu. Ko pa sem prišel v Varazze, od koder sem le redkokdaj prihajal v Turin, sem se tam počutil kot v svojem domačem kraju in na drugo sploh nisem mislil. Toda na to je mislila vaša ekscelencija z vašim častivrednim pismom aprila 1873, s katerim ste mi dali vsa pooblastila za spovedovanje. Govorim o teh stvareh, da pokažem, da sem imel vse urejeno s škofijsko pisarno, vsaj tako se mi zdi, zlasti še glede izpitov, ki sem jih naredil pred sinodalnim turinskim izpraševalcem, ki ga je pooblastil msgr. Galletti blagega spomina.

Po tej zaupni razlagi svojega položaja vaši ekscelenci nimam kaj drugega dodati, kot da bom storil po vaši besedi. Res je, da moram ponižati svoje samoljubje, vendar pravim: *Bonum mihi quia humiliasti* [dobro je zame, da si me ponižal].

Res je, da mi je spomin opešal, želodec oslabel in da so se namnožile skrbi, vendar pravim: *Paratum cor meum, Domine, paratum cor meum, et fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam* [pripravljeno je moje srce, Gospod, pripravljen je moje srce, stori s svojim služabnikom po svojem usmiljenju]. Potem ko sem privolil v vse vaše spoštovane želje, bi vas prosil, da bi mogel opraviti ta izpit šele po juliju. Potem mi še oprostite, če nisem mogel popolnoma pozabiti svojega ljubeznivega učitelja in priznati v vas gorečega in delavoljnega pastirja nadškofije svetega Maksima. Bog ve, kolikokrat sem moral krotiti svoje srce, da ne bi izdalo in prekoračilo tiste meje zaupnega odnosa, ki ste mi ga nekoč blagohotno naklanjali.

Na koncu naj se vam zahvalim za sporočilo, da boste za praznik sv. Jožefa⁷ 19. tega meseca podelili birmo tamkajšnjim gojencem, ki bi se je tudi naši gojenci želeli udeležiti. Vam bi to bilo v veliko zadoščenje. Ker pa je ta dan že zaseden, ne moremo spremeniti razporeda in se odzvati povabilu. Vaš dobri spomin me je zares globoko ganil!

Medtem ko prosim dobrega Boga, da bi vašo ekscelenco ohranil *ad multos annos* za vse dobro, ki ga opravljate, poljubljam vaš prstan in prosim poln spoštovanja za vaš blagoslov.

Najponižnejši in najvdanejši
duhovnik G. B. FRANCESIA
Turin, 7. junij 1881

11. OZDRAVITEV RAIMONDA VILLENEUVE

Verjetno sem bil star 7 ali 8 let, ko je moj tri leta mlajši brat Raymond težko zbolel. Živelimo smo na deželi, zato je bilo manj priložnosti za zdravnika in zdravila. Na srečo je velik prijatelj naše družine doktor d'Espiney, ki mu dolgujemo tudi seznanitev z don

⁵ Msgr. Gataldi je šel za škofa v Saluzzo 1867 in don Francesia je šel za ravnatelja zavoda v Cherascu 1869.

⁶ Škof v Albi, katerega škofijo spada Cherasco.

⁷ Se pravi v zavodu šolskih bratov.

Boskom pred dvema letoma, razumel skrbi mojega očeta, ki je že izgubil dva otroka. Prišel je na prvi klic in se ustavil ob postelji malega bolnika. Izjavil je, da ima Raymond težko pljučnico. Prva misel mojega očeta je bila prošnja k Mariji Pomočnici kristjanov. V ta namen je pisal v Valdocco, izrazil svojo zaskrbljenost don Bosku in ga prosil za molitve. Toda svetnika ni bilo v Turinu in je dobil pismo šele nekaj dni pozneje. V tem času je bolezen nevdržno napredovala. Osmi dan proti večeru smo izgubili vse upanje na ozdravitev. Zdravnik sam je bil prepričan, da mali bolnik ne bo preživel noči. Tako smo bedeli ob njegovi postelji in pričakovali njegov zadnji zdihljaj.

Zdaniilo se je in bolnik je še dihal. Tedaj se je proti sedmi uri kakor zbudil iz globokega spanca, nenadoma zravnal v svoji mali postelji in prosil, da bi mu dali jesti. Oh, čudež, Gospodov dobrota! Bil je popolnoma zdrav. Marija Pomočnica ga je vrnila njegovemu očetu.

Dva dni pozneje je v pismu z italijansko znamko resnični nosilec nebeškega sporočila pojasnil čudo, ki se je zgodilo. Bilo je don Boskovo pismo z datumom dneva ozdravitve mojega brata, ki je sporočalo: »Danes zjutraj ob sedmih, ko sem pristopal k oltarju, da bi daroval sveto mašo, sem združil svoje molitve v zahvalo za ozdravitev vašega sina.« Naslednje leto je don Bosko želel, da bi moj mali brat, ki je bil čudežno ozdravljen, bil boter na prazniku Marije Pomočnice v Valdoccu.

Naj bo večno zahvaljena mogočna Pomočnica, ki ji dolgujemo tako veliko milost!

A. W. V. T.

ANNE, MARIE, DE VILLENEUVE

(markizova hčerka, redovnica Svetega Srca)

Marec 1934

12. POROČILA DON BOSKU O PREJETIH MILOSTIH

A

Gospoda Domenica Becchisa iz Santene je zadel težek išias, ki ga je dolgo zelo mučil. Vsak dan je bilo huje in zdravniki niso nič vedeli, katero zdravilo naj mu predpišejo. Ko je slišal govoriti o uslišanjih Marije Pomočnice njenih častilcev, se ji je priporočil in prejel dne 24. maja 1880 iz Turina blagoslov iz njej posvečene cerkve. Od tistega dne oziroma od tistega trenutka je bil popolnoma zdrav in ni čutil nikakršne neprijetnosti več.

Turin, 22. maj 1881

B

Giuseppe Rosso iz Castagnoleja v Piemontu, star 26 let, je zbolel za boleznijo, ki se je pokazala v različnih fazah. Začelo se je z močnimi bolečinami v boku, temu se je pridružila visoka vročina in na koncu še tifus in izpuščaji. Po dveh tednih takih težkih zapletov zdravniki niso dajali nikakršnega upanja na ozdravitev.

V tej veliki nevarnosti so pisali rektorju cerkve Marije Pomočnice v Turinu in prosili za molitve in blagoslov Marije Pomočnice. Začeli smo opravljati devetdnevno in obljubili obisk cerkve.

Od tistega trenutka se mu je stanje začelo izboljševati in milost je bila tako učinkovita, da je bolnik v nekaj dneh popolnoma ozdravel, čeprav se je zdelo, da ga bo bolezen pokopala, brez dvoma pa bi zahtevala dolge mesece za popolno ozdravljenje.

Bolnikova mati je prišla danes izpolnit svojo obljubo in se zahvalit za zdravje svojega sina, ki je opora družine in bi brez njega vse propadlo.

Vedno bodi hvaljena Marija Pomočnica in ta dogodek naj daje spodbudo, da bi se zatekali k presveti Devici Mariji itn.

+ znamenje

DOMENICE ROSSO, matere ozdravljenega

Turin, 17. junij 1881

13. KRATKO POJASNILO O NAMENU SALEZIJANSKE DRUŽBE

Večkrat so me prosili za podatke o naši družbi sv. Frančiška Saleškega. Upam, da bom z naslednjimi jasnimi in natančnimi podatki vsaj deloma zadovoljil pričakovanje. Namen salezijanske družbe je pomoč ubogi in zapuščeni mladini. Začela se je s preprostim katekizmom leta 1841 v cerkvi sv. Frančiška Asiškega v Turinu. S časom je dobilo delo naslednje oblike:

1. *Praznični oratoriji in parki za rekreacijo.* V teh se zbirajo zapuščeni otroci in se zaposlujejo čez dan v prijetnih dejavnostih. Osnovne oblike te zaposlitve so telovadba, skoki, tek, gugalnica, ploščice, petje in godba, deklamiranje, gledališče itn. Vsako jutro ob določeni uri imajo priložnost za spoved, za sveto mašo, obhajilo, razlago svetega evangelija. Nato malo nedeljske šole. Popoldne je katekizem po razredih, petje večernic, skupen krščanski nauk, blagoslov z Najsvetejšim. Sledi razvedrilo do večera in nato v zimskem času šolski pouk. Preden odidejo dečki domov, nekateri dobri gospodje, imenovani *sodelavci ali sotrudniki*, govorijo s tistimi, ki iščejo delo, medtem ko drugi *sodelavci* iščejo gospodarja, ki bi jih zaposlil prihodnji teden.

2. Za starejše mlade delavce nedeljski pouk ni dovolj, zato so zanje *večerne šole*. Tukaj poučujejo katekizem in tisto osnovno znanje, ki je potrebno za rokodelca.

3. *Dnevne šole* za tiste, ki so slabo oblečeni in zaradi nediscipliniranosti ne morejo biti sprejeti v javne šole.

4. *Zavetišča.* Zavetišča sprejemajo revne in zapuščene fante, ki nimajo strehe, hrane in obleke in se nihče ne zanima zanje. V teh zavetiščih se fantje učijo raznih obrti in se nekateri učijo tudi klasičnih predmetov. Vsi pa obiskujejo večerne šole, v katerih dobivajo osnovno izobrazbo, se učijo obrti, se vadijo v petju, igranju na različna glasbila, klavir, harmonij, orgle in podobno.

Med dijaki se jih veliko posveča civilnim in trgovskim dejavnostim, drugi vstopajo v prosvetno službo ali začenjajo vojaško kariero, medtem ko spet drugi vstopajo v službo v svojih škofijah in se posvetijo duhovniškemu poklicu. Nemalo se jih posveča zunanjim misijonom v Braziliji, Urugvaju, Republiki Argentini med divjaki v Pampasu in Patagoniji.

V zadnjem času se kaže vedno večja potreba po obdelovanju polj in zato smo tako za dečke kakor za deklice odprli poljedelske šole v Italiji, Franciji in Ameriki. Vodijo jih sestre Marije Pomočnice, ki so nekak drugi red in opravljajo isto poslanstvo za deklice kot salezijanci za dečke.

Za vzdrževanje teh ustanov so poklicani salezijanski sotrudniki, ki so nekak tretji red, ki pa se razlikuje od tretjega reda frančiškanov in dominikancev. Namen teh dveh je širjenje pobožnega življenja med ljudstvom v svetu, medtem ko naj bi salezijanski

sotrudniki s krščanskimi deli usmiljenja skrbeli za zapuščeno in revno mladino.

Združenje salezijanskih sotrudnikov je ustanovil, potrdil in obdaril z mnogimi odpustki veliki papež Pij IX. Sedaj vladajoči papež Leon XIII. je njihov načelnik. Način, kako lahko člani združenja sodelujejo, je opisan v Članski diplomi in v priloženem pravilniku.

V tem trenutku je odprtih sto trideset ustanov, v katerih dobiva krščansko vzgojo kakih osemdeset tisoč otrok, o katerih lahko rečemo, da smo jih veliko rešili pred ječami, jih poučevali, jih navajali k lepemu moralnemu življenju in da tako na leto vrnemo družbi dvajset tisoč mladih kot dobre kristjane in delovne državljane.

Glavna hiša je v Turinu.

Nimamo stalnih dohodkov. Vse se vzdržuje z dnevno dobrodelnostjo.

Podpisani se priporoča vsem, ki jim je mar javno dobro, da bi mu pomagali z molitvijo, osebnim sodelovanjem in denarjem.

Podpirani dečki zjutraj in zvečer molijo za svoje dobrotnike.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. maj 1881

N.B.: O salezijanskih ustanovah so govorili:

opat MENDRE v več knjižicah,

grof CONNESTABILE v knjižici *Opere religiose e sociali in Italia* [Verske in socialne ustanove v Italiji] in v več drugih delih,

gospod GIULIO ROSTAND iz Marseilla,

doktor D'ESPINEY iz Nice,

Salezijanski vestnik v več številkah.

14. DOGODKI IZ DON BOSKOVEGA ŽIVLJENJA, KAKOR JIH JE SAM PRIPOVEDOVAL DON BARBERISU

Celih dvajset let sem nenehno in skrbno obiskoval turinske ječe, zlasti še senatorske. To sem delal tudi še pozneje, vendar ne več redno. Nekega dne me je eden izmed teh bolnih jetnikov poklical, da bi ga spovedal. Šel sem k njemu, in ko si je popravljajl oedeje, sem videl, da ima ob sebi dolg oster nož. Brez besede sem ga vzel, ga zaprl in vtaknil v žep. Jetnik pa se je obračal sem in tja, iskal povsod, tipal pod zglavnikom, odejami, povsod.

»Kaj iščete?«

»Nekaj, kar je bilo še pravkar tukaj.«

In je iskal naprej, in ko ni nič našel, je poklical bolničarja.

»Ste vi vzeli tukaj kako reč?«

»Ne. Kaj pa iščete?«

Čeprav težko bolan in v sami srajci, je bolnik skočil iz postelje in vse naokoli iskal. Ko pa ni nič našel, je med preklinjanjem in prostaškim govorjenjem, s katerim je odgovarjal na moje karanje, ker je zapustil posteljo in skakal neprimerno oblečen okoli postelje, spet legel.

»Kaj vendar iščete?«

»Nož.«

»Kaj ste hoteli storiti z nožem?«

»Vas zabosti v srce.«

»Saj vam vendar nisem storil nič hudega zlega.« »Ne. Toda že predolgo trpim tukaj v ječi in me nočejo obsoditi na smrt. Če bi se mi posrečilo ubiti vas, bi me takoj obsodili na smrt na vislicah. Tako bi bilo konec mojega trpljenja.«

Potrpežljivo sem mu prigovarjal in končno mi je uspelo, da sem ga spovedal.

Ob drugi priložnosti sem šel iz Capriglia proti Becchiju in molil brevir. Nočilo se je. Prav na kraju, ki mu pravijo Serra, kjer se začne na ovinku pot spuščati navzdol, se mi je postavil na pot neki možki in prostaško rekel: »Dajte mi kaj.« Medtem je izpod pazduhe potegnil orožje.

Malo sem ga opazoval in ga prepoznal. »Cortese,« sem mu rekel. Presenečen me je pogledal.

»Se ne spominjaš prelepih obljub, ki si mi jih dal?«

»Oh! Vi ste don Bosko? Oprostite, oprostite, nisem vas prepoznal.« »Si se zopet vrnil na to nesrečno pot? Ko si bil v senatorskih ječah v Turinu, si tolikokrat zagotavljal, da boš, če boš prišel ven, popolnoma spremenil življenje.«

Ne da bi se premaknila s tistega prostora, sem ga prepričal in spovedal. Malo se je pripravil, jaz sem končal brevir, nato je kleče na kamnu in jaz sede na malo višjem kamnu opravil spoved in šel z Bogom. Zdi se, da se ni več vrnil v dosedanji način življenja.

* * *

Ko sva se po kosilu dolgo pogovarjala in mi je on vse zaupal, sva začela govoriti o dobri usmeritvi te hiše in o upanju, da bo don Bosko našel vse v najlepšem redu. Med drugim mi je rekel:

Ko tako hodiš iz ene hiše v drugo, ne najdeš nikdar vsega v redu. Lahko si zadovoljen, če ni še slabše. Prva leta Oratorija, pred nekako tridesetimi leti, tako se spominjam, da sem menil, da imam v rokah vsa srca fantov. Zares so me imeli na izreden način radi. Prišel je don Belasio in pridigal duhovne vaje. Ko je končal, sem ga pred odhodom vprašal, kako je bilo in ali je bilo kaj zmešnjav vesti. Odgovoril mi je: »Nikdar še nisem pridigal misijona ali duhovnih vaj, ne da bi jih našel. Razlika je samo v obsegu.«

Začudil sem se, ker sem menil, da to ni mogla biti vsa resnica. Toda s časom sem se moral prepričati, da je razlika res samo v večjem ali manjšem obsegu. Vedno naletiš na take, ki zamolčijo in hodijo k spovedi, ker tudi drugi hodijo. Tako gre naprej mesece in leta in veliko takih je celo med odraslimi in duhovniki.

Menil sem, da sem tukaj v zavodu edini spovednik, in čeprav sem prepričan, da zelo priljubljen in da mi vsi zaupajo, se bojim da ... odvrnil je:

Nikdar si ne smeš domišljati, da imaš zaupanje vseh. Vedno se dogaja, da je kdo več kot to, kar kaže na zunaj. Vendar bodi miren in ne išči, da bi ti v tem drugi pomagali.⁸ Če kdo začne ali je pripravljen, da začne s teboj, če molči pri tebi, molči tudi pri kom drugem. Skušaj pa dajati veliko prednost nevsakdanjostim.

Ko sem mu povedal, da sem vedno delal tako in sem celo vztrajal, da naj pride kak predstojnik iz Turina, mi je dal vedeti, da je tako prav in ne drugače in da zunanji duhovniki za to niso primerni.

⁸ Stalno kot nekaj rednega.

15. PISMO KARDINALA NINE DON BOSKU

Velespoštovani don Bosko!

Gospod kanonik Colomiatti, fiskalni odvetnik škofijske pisarne, je bil pred nekaj dnevi pri meni in se zanimal za stanje tožbe don Bonettija pri Koncilski kongregaciji. Izrazil mi je živo željo, da bi to zadevo poravnali *de bono et aequo* [dobro in pravično] za obe strani, ne da bi tožba stekla do konca. Dodal je, da če je don Bonetti pripravljen prositi nadškofa za odpuščanje, bi mogli stvar urediti v obojestransko zadovoljstvo. Odgovoril sem mu, da sedaj, ko je Kongregacija vzela zadevo v svoje roke, ne bi bilo modro pravdo prekiniti, temveč dati, da se izteče do konca. Toda ker je še vztrajal pri svojem, se mi ni zdelo primerno zavračati prošnjo, da bi v ta namen posredoval pri vas. S tem pismom izpolnujem svojo nalogo, prepričan, da če boste vi v vaši previdni modrosti menili, da ustrezete prošnji gospoda kanonika, ki je za to kar navdušen, ne boste zavrnilo sporazuma. Pri vsem tem sprejmite moje spoštljive pozdrave, medtem ko vas blagoslovljam v Gospodu in se imam za najvdanejšega služabnika.

L. kardinal NINA, protektor

Rim, 10. februar 1881

16. PISMO DON BONETTIIJA MSGR. VERGI, TAJNIKU KONCILSKE KONGREGACIJE

Velespoštovana ekscelenca!

Upam, da je vaša ekscelenca prejela telegram in pismo mojega spoštovanega predstojnika don Boska, ki vas prosi, da ne bi imeli za prekinjeno tožbo med turinskim nadškofom in menoj, niti njemu izročili nobene tozadevne listine. Zdi se mi potrebno, da v vašo vednost te ugledne Kongregacije obširneje predstavim dogodke, ki so se v tej zadevi odigrali zadnje dni.

Dne 27. maja se je gospod kanonik Colomiatti, fiskalni odvetnik turinske škofijske pisarne, potem ko je pisal več pisem, prišel v imenu msgr. nadškofa k don Bosku in ga vztrajno prosil, da bi mirno uredili spor zaradi mojega suspenza, ki še vedno teče pri tej sveti kongregaciji, istočasno umaknil vse listine v tej zadevi. Don Bosko, ki je vedno pripravljen na mirne poravnave, je izjavil, da je pripravljen ustreči tej želji z dvema pogojema: 1. msgr. nadškof naj podeli don Bonettiju ponovno oblast spovedovanja tudi v Chieriju, da bi tako povrnili čast, ki so jo povzročili njegovemu imenu s tem, ko so ga proti kanoničnim predpisom suspendirali; 2. monsinjor naj umakne v Rimu ne samo listine, ki se tičejo mojega primera, temveč tudi vse listine, ki obrekujejo don Boska in salezijansko družbo. Ko bi monsinjor izpolnil te pogoje, bi don Bosko poslal prošnjo Kongregaciji za umik tožbe.

Fiskalni odvetnik je želel vedeti, kako približno bi don Bosko oblikoval svojo izjavo, in ga prosil, naj mu izroči kratek osnutek. Don Bosko, ki v tej zadevi ni videl nič nevarnega, mu ga je izročil z opozorilom, da gre za strogo zaupno zadevo, ki naj bi služila kot osnova za nadaljnji dogovor. Pogovor sta končala s sklepom, da bo fiskalni odvetnik o vsem poročal msgr. nadškofu in da bodo napisali uradno izjavo, v kateri bodo na zaupnem listku napisani pogoji; nato mu bodo listek vrnili.

Don Bosko je v svoji dobri veri vsak dan čakal prihod fiskalnega odvetnika, dokler ni 2. junija po pošti prejel njegovo pismo, v katerem se opravičuje, da ni prišel osebno k

njemu, in mu sporoča, da je msgr. nadškof poslal svoj dopis naravnost na to Kongregacijo. Prepis dopisa je priložil pismu. Dopis ni v soglasju s sprejetimi dogovori, ne umika vseh vlog in popolnoma v ničemer ne popravlja časti don Bonettiju, temveč ga pušča v *status quo* in celo skuša zakriti, da je bil suspendiran za celo škofijo, in to v javni cerkvi; pravi, da nima pravice spovedovanja samo v *oratoriju ali v kapeli salezijanskih sester, ki niso izvzete iz škofove jurisdikcije*, in tako izkrivlja dejstva. Niti ni res, da bi monsinjor podpisal dovoljenje za spovedovanje, kajti tudi pretekli dve leti je podpisal dovoljenje, vendar mi ni dal, da bi opravljal sveto službo v kraju, kjer sem bil najbolj osramočen. Sicer pa v pismu 14. februarja 1879, kjer me suspendira, monsinjor piše, da »don Bonetti nima dovoljenja za spovedovanje v tej škofiji vse do *izrecnega obvestila*, ki mu bo dostavljeno *pisno*«. Tega *izrecnega pisnega dovoljenja* monsinjor noče izdati: dokaz, da stvari ne namerava urediti *de bono et aequo*.

Pri vsem tem vaša spoštovana eksclenca vidi, kako zelo je bil don Bosko užaloščen, ko je videl na tak način zlorabljeno svojo dobro vero tako od fiskalnega odvetnika kakor tudi od msgr. nadškofa, in zato je upravičeno izjavil, da želi nadaljevati pravdo in ne umika od Svete Kongregacije niti svoje tožbe niti tozadevnih listin.

Don Bosko in podpisani že več kot dve leti skušava najti vse načine, da bi spor uredila na miren način, toda iz dosedanjih izkušenj in zlasti še iz zadnje poteze se vidi, da moramo za ureditev stvari s tem prelatom žrtvovati resnico in čast. Tega pa ne moremo in nočemo storiti. Menim, da če pravda teče, naj se izteče do zadnjega, to je do končne razsodbe, ki jo bom, kakršna koli že bo, sprejel z največjim spoštovanjem, kot odločitev, ki jo je podalo modro in pristojno sodišče, vredno popolnega zaupanja.

Izrabljam priložnost, da se priporočam vaši vzvišeni naklonjenosti in se v globoki hvaležnosti in z najvišjim spoštovanjem izrekam za vaše spoštovane eksclence ponižnega služabnika.

DUH. GIOVANNI BONETTI

član salezijanske družbe

Turin, 7. junij 1881

17. PISMO MSGR. GASTALDIJA ODVETNIKU MENGHINIJU

V tem pismu prosim in obvezujem vašo uglednost, da zastopate mojo obrambo v zadevi don Bonettija iz Turina in rekel bi tudi proti don Bosku in salezijancem pred Svetokoncilsko kongregacijo. Storite, recite, natisnite, izpolnite vse, kar se vam bo zdelo koristno in potrebno, da se jasno pokažejo moje pravice, moje obveznosti, moji dobri nameni in pravica moje škofovske jurisdikcije.

Kljub mnogim težkim nevšečnostim, ki so mi jih povzročili don Bosko in salezijanci, sem iz želje, da bi pokazal svojo dobro voljo, da bi živel z njimi v sveti skladnosti, leta 1878 pisno povabil don Boska, da bi v Chieriju v zasebni hiši, don Boskovi lastnini, odprl praznični oratorij za dekleta tega mesta in ga izročil sestram Marje Pomočnice, ki jih je ustanovil don Bosko, ki pa nimajo papeške potrditve. Don Bosko je z mojim pisnim dovoljenjem poslal tja nekaj sester. Glavno sobano so spremenili v kapelico in vsako nedeljo in praznične dni prihaja sedaj že tri leta kak duhovnik, ki mašuje, pridiga, spoveduje, daje blagoslov. Jaz sam sem pisno pooblastil don Boska, da pošilja tja svoje duhovnike opravljat to pastoralno službo. Ta hiša v Chieriju, čeprav don Boskova last,

ni salezijanska redovna hiša. To je hiša, v kateri živijo ženske v skupnosti in edino dovoljenje, ki ga imajo, je dovoljenje turinskega nadškofa. Kapela, ki je v tej hiši, je kapela v hiši salezijancev, ki ima nekaj privilegijev, je pa kapela, ki je popolnoma odvisna od nadškofije in nadškof ima dolžnost, da določa duhovnike, ki naj opravljajo duhovniško službo, on ima pravico, da prepove izpolnjevanje službe tistim, ki bi jih on zaradi težkih razlogov odstavil, ne da bi bil dolžan navesti razloge.

Don Bosko je v smislu pisnega pooblastila, ki sem mu ga dal, poslal v Chieri salezijanca po imenu don Bonettija, ki naj bi upravljal tisto kapelo. Ta pa je takoj prišel v spor s kanonikom Oddeninom, stolnim župnikom v Chieriju. Ta je prišel večkrat k meni in tožil, da mu je don Bonetti odtegnil vsa dekleta, ki so običajno prihajale v župnijsko cerkev, in opravljal cerkvene pobožnosti istočasno kot v stolnici. Po generalnem vikarju sem dal poklicati don Bonettija in ga na vse načine prepričeval, naj ne nasprotuje župniku in ne vzbuja pohujšanja v mestu. Pa je bilo zaman. Don Bonetti je pisal nespoštljiva pisma župniku, prav tako je pisal tudi meni in zato sem mu odvzel pravico spovedovanja v Chieriju. Don Bosko je bil dolžan poslati drugega duhovnika, da bi oskrboval kapelo. Don Bonettija več ni bilo v Chieri. Sedaj pa don Bosko in don Bonetti zahtevata:

1. Škof ne more odvzeti pravice spovedovanja redovniku, potem ko mu jo je podelil. Je to res, če velja dovoljenje *ad annum* [za eno leto], kot je v primeru don Bonettija? Odvzeti pravico spovedovanja v enem kraju ne pomeni, da mu je odvzeta pravica v celoti; to je samo majhna omejitev.

2. Zahtevata, da se moram obrniti na don Boska, ki naj bi odstranil don Bonettija, in da moram to opravičiti pred Sveto kongregacijo.

Medtem je v kratkih presledkih izšlo proti meni več žaljivih knjižic, ki so brez dvoma napisane po navodilu in s sodelovanjem don Bonettija in salezijancev, ki so se močno razširile po celi škofiji in Piemontu in tudi v Rimu. Don Bonetti me je maja 1879 obtožil pri Koncilski kongregaciji, tako da so me novembra 1880 povabili, da naj predložim svoje opombe. Te je sestavil kanonik Colomiatti, fiskalni odvetnik škofijske pisarne; v njih sem obtožil don Bonettija in salezijance zaradi žaljivih knjižic.

Ko je bil don Bosko v Rimu, je preštudiral moje opombe, in ker se je bal javnega mnjenja, me je pisno povabil v Rim, da bi se poravnala in vzpostavila stanje, kot je bil pred sporom. To je pomenilo, da odstopa od obtožb pri Sveti kongregaciji zaradi sramotilnih knjižic in od Bonettija.

Sicer pa don Bosko, tako se mi zdi, s tem, da ni več pošiljal don Bonettija v Chieri, ni storil drugega kot upošteval mojo pravico. Kapela je odvisna od mene, ker pa je don Boskova last, ne morem pošiljati tja drugih duhovnikov kot salezijance. Toda ali nimam pravice, da odstranim tiste, ki se pripravajo z župnikom in povzročajo očitno pohujšanje v mestu? In ali o tem nisem jaz dolžan presojeti? Kaj naj naredimo s temi ljudmi? Zdi se, da je treba jasno pokazati nepoštenost in nasprotovanje do nadškofa.

LORENZO, nadškof

Turin, 16. junij 1881

18. PISMO KANONIKA COLOMIATTIJA KARDINALU NINI

Zadovoljen, da se je spor s salezijanci končal na prijateljski način, sem 2. junija vaši eminenci poslal pismo z veselo novico.

Toda kaj hočete! Ko je kancler pisal apostolskemu odpravniku, da naj v imenu turinske kurije pri Sveti kongregaciji umakne vse listine proti salezijancem, mu je bilo rečeno, da v moči don Boskovega telegrama, ki pravi, da so razgovori prekinjeni, ne morejo izročiti zahtevanih listin.

Sporočilo je naredilo name porazen vtis. To si lahko predstavljate in veste, da sem do tedaj imel o don Bosku najboljše mnenje.

Potem sem 11. junija prejel od don Boska pismo, v katerem piše: »Nadškofov dopis ni v skladu z dogovorom, ki sva ga imela, in pušča Bonettija v istem položaju, kot je bil, niti ne umika pritožb proti meni in proti naši ubogi Družbi, ki jih je poslal v Rim. To potrjuje tudi obnašanje monsinjorja do nas, kakor vam je dobro znano. Verjetno bi, če bi vi upoštevali najin dogovor in bi moje pisanje imeli za zaupno sporočilo in bi mi dali na pogled in mi omenili vsebino, ki ste jo hoteli sporočiti v Rim, zadevo drugače uredili.«

Pismu prilagam nadškofov dopis in don Boskovo izhodišče za dogovor, kakor tudi pripombe k don Boskovim izjavam ter moje poročilo nadškofu, kar vse je poslal sveti Koncilski kongregaciji.

Velespoštovana eminenca! Sedaj spor ne more biti drugače poravnan kot z obsodbo Svete kongregacije. Msgr. nadškof je oprl svojo prošnjo na dva pomembna dokumenta, ki dokazujeta don Boskovo sodelovanje pri zloglasnih knjižicah. Raje bi videl, če do tega procesa ne bi prišlo, toda sedaj vidim, da ga ni mogoče ustaviti. Naj Bog razodene začetnike hudobne vojne proti msgr. nadškofu. *Et fiat voluntas Dei.*

Če vaša eminenca želi, da vam natančno poročam o vsem, kar se bo dogajalo, sem pripravljen, da vam ustrezem v vseh nadrobnostih in s popolno predanostjo.

Msgr. nadškof mi je naročil, naj vam izročim njegove pozdrave. Ko klečim pred vami, da vam poljubim sveti purpur, prosim za vaš blagoslov in se izrekam za vaše prevzvišene eminence najponižnejšega in najvdanejšega služabnika.

kanonik COLOMIATTI

nadškofijski fiskalni odvetnik

Turin, 25. junij 1881

19. PISMO NEZNANEGA PISCA DON BOSKU

Velečastiti gospod don Bosko!

Prihajam iz Turina, kjer sem slišal govornice na vaš račun. Pravijo, da ste, potem ko ste privolili v prijateljski dogovor z nadškofom glede zadeve Bonetti, v pismu z dne 27. preteklega maja, ki je prišlo v Rim hkrati s pismom nadškofa kardinalu, zahtevali pri Sveti kongregaciji, naj umakne vse listine obeh strani. Zatem ste poslali v Rim telegrame in še druga pisma, preklicali prvo pismo in povedali, da gre za neresnice in da je bilo vse skupaj samo zaupen osnutek za kanonika Colomiattija in da ne postavljate nikakršnih pogojev. To vaše drugo pismo je v Rimu naredilo slab vtis, ker naj bi se s tem pregrešili proti duhu krščanske ljubezni in sprave in da vas pri vsem vodi samo trma v zadevi don Bonettija. Če se bo to zvedelo v Turinu, ne bo naredilo dobrega vtisa, ker bi bilo v vsej zadevi veliko *za* in veliko *proti*. Zato vsi pravijo, da bi bilo najbolje, če bi se sporazumeli z nadškofom, ker se štrene mešajo in voda postaja kalna tudi za vas.

Verjemite, velečastiti don Bosko, da je v določenih stvareh veliko več vredna skromna poravnava kot očitna zmaga, ki ne služi niti zmagovalcu zaradi sledi škandalov, ki jih

pusti za sabo. Poleg tega pa je treba tudi misliti na duha krščanske ljubezni, ki naj bi obvladovala ljudi, ki jih vsi zelo cenijo in ki jih vsako pohujšanje močno prizadene, zlasti tiste, ki oznanjajo krščansko ljubezen in bi morali svetiti s svojim dobrim zgledom.

Celotna zadeva je zgrajena na don Bonettiju in se suče okoli njegove osebe. Pošljite don Bonettija kam drugam, v kako drugo škofijo, ali pa naj ostane še v Turinu in pusti Chieri, ki ga trmasto brani. Vi ste predstojnik in mu v moči zaobljube pokorščine lahko ukažete, da se žrtvuje, in tako ne bo v nečast Družbi. Tako bo dosežena sprava, ki je želja vseh dobrih in ki bo v veliko čast vam in v večjo Božjo slavo. Iz ljubezni do drugega lahko preprečimo velika pohujšanja za spodbudo vsem dobrim in za zmagooslavje krščanske kreposti.

Z najglobljim spoštovanjem vas pozdravlja
najvdanejši služabnik
 CARLO DI VANZO [?]

20. PISMO DON BONETTIJA ODVETNIKU LEONARDIJU

Velespoštovani in zelo cenjeni gospod odvetnik!

Moj spor s turinskim nadškofom zaradi nezakonitega suspenza pred tremi leti še ni bil obravnavan, in kolikor mi je sporočil don Dalmazzo, ga ne bodo obravnavali v tem mesecu. Vaša uglednost pa mi je pred meseci sporočila, da bo spor obravnavala Sveta kongregacija za koncil konec septembra, spor se vleče že od leta 1879. Smo se torej zmotili v našem pričakovanju?

Dovolite mi, spoštovani gospod odvetnik, da vam povem, da se temu odlašanju ne čudim samo jaz in niti samo don Bosko, temveč vsi, ki poznajo zadevo. Da v treh letih niso mogli rešiti vprašanja, ki je po mnenju uvedenih v te stvari najbolj preprosto, daje priložnost za vsa mogoča ugibanja. Ker ni mogoče razložiti takega zavlačevanja, so se pojavile različne razlage. Nekateri pripisujejo to zavlačevanje Sveti kongregaciji, kar pa ni res. Drugi pripisujejo to gospodu odvetniku, ki je sicer izjavil, da bo pustil ob strani vsako drugo zadevo in se posvetil samo temu, da bi tako končali to stvar. Poleg tega so vam pomagali tudi s tem, da so prevedli dokument v latinščino, kar ste sami predlagali. Vprašali so vas tudi, ali potrebujete pomoč, in bi vam v ta namen poslali kakega pisarja; če bi bilo potrebno, bi prišel v Rim tudi sam don Bonetti. Toda gospod odvetnik ni dal vedeti, da mu je taka pomoč potrebna. Nekateri pripisujejo zavlačevanje zankam nasprotnikov, v katere je začel verjeti tudi sam odvetnik, čeprav so ga pred tem večkrat svarili. Tako eni pravijo eno in drugi drugo. Vsi pa izražajo svoje veliko začudenje, da ubogi redovnik, ki so ga protizakonito suspendirali in osramotili kljub toliko prizivom Svetemu sedežu ni mogel doseči pravice in oprati madeža, ki so mu ga nadelo po krivici v sramoto duhovniškega dostojanstva in v pohujšanje vernikov.

Gospod odvetnik, od vsega začetka, ko smo se odločili za to tožbo, je don Dalmazzo, tamkajšnji prokurator naše Družbe, vprašal vašo uglednost, ali vam vaša zaposlitev pri Sveti kongregaciji za škofe in redovnike pušča svobodo, da vzamete v obrambo salezijanca proti turinskemu nadškofu, in vi ste mu odgovorili, da ste popolnoma svobodni, in navedli primer don Mellica. Mogoče pa naša skrb le ni bila brez osnove.

Kakor koli že, čas je, da govorimo jasno in končno kaj naredimo. Zdi se mi potrebno, da se delo čim prej konča. Razdelimo ga med njihove eminence sodnike v času počitnic,

da bo mogoče o stvari razpravljati takoj po počitnicah, ne da bi spet prelagali na drug mesec in na drugo leto.

Zato vas vprašujem: Se lahko v tem času posvetite tej zadevi? Lahko delo predstavite ne samo v soglasju z zakoni, temveč tudi brez slovničnih in stilističnih napak? Nam lahko pošljete krtačne odtise? Če vam vaše zdravje dovoljuje in če imate za to čas, vas prosim, da to storite. Če ne, povejte jasno, da bomo za stvari poskrbeli na drug način.

Pričakujem določen odgovor. Vedite, da imam preveliko zaupanje v vašo prostodušnost in poštenost, da o tem ne bom več dvomil. Upam, da ga bom kmalu dobil.

Oprostite motnjam, ki vam jih povzroča vaš klient, ki je kljub svetim kanonom suspendiran in kažejo za njim kot za nevrednim duhovnikom.

V upanju na skorajšnji odgovor vas pozdravlja vaše uglednosti najvdanejši služabnik duh. *Giovanni Bonetti.*

Turin, 20. september 1881

P. S.: Če vaša uglednost ne more dopolniti *Opuscola*⁹ [Delca] in *Scrittura* [Pisanja], pustite ob strani *Delce* in končajte najprej *Pisanje*, ki bi, če bo lepo napisano, zadostovalo. Nadškof je dal ob koncu julija natisniti v radikalnem časopisu Duca di Locarno pismo v korist rosminjanizmu, kar bi vi lahko omenili, ker bi tako videli, kdo je to.

21. PISMO TEOLOGA FIOREJA PAPEŽU

Preblaženi oče!

Sem svetni duhovnik iz turinske škofije in od malega poznam hišo in ustanove dobrotnega in gorečega don Boska v Turinu.

Ne morem si kaj, da ne bi izrazil velike žalosti, ki sem jo čutil skupaj z drugimi člani turinskega klera na zadnji škofijski sinodi, ki jo je sklical naš velečastiti nadškof 10. tega meseca.

Zavedajoč se vsega, kar se je že večkrat zgodilo, sem se v srcu bal, da bom na zboru slišal neprijetne besede, in na žalost se je to tudi zgodilo.

Ta dan je imel dva nagovora za svoje duhovnike, enega dopoldne, drugega pa popoldne – in v obeh je njegova ekscelenca pokazala svoje negotovanje v isti zadevi. Govoril je o oratorijih ali igriščih za dečke in je pokazal, kako zelo koristni so. Zato bi nadškof lahko navedel tudi praznične oratorije, ki jih 40 let na svoje stroške vodi velečastiti don Bosko na več krajih v Turinu s pomočjo salezijancev. Vendar tega ni storil. S slabo zakritim namenom je govoril o oratorijih v mestu Brescii, kakor če don Bosko in njegovi ne bi delovali v Turinu. Duhovniki, ki dobro vedo, kaj velečastiti don Bosko že osem petletij dela v korist škofije, so bili nad preziranjem dela njihovega nadpastirja v Piemontu in zlasti še v Turinu ter drugje po svetu naravnost ogorčeni. To je resnično jemanje poguma in zmanjševanje spoštovanja duhovnikov do njihovega nadškofa.

Še bolj žalosten je bil govor popoldne. Z jeznim glasom se je spravil na tiste duhovnike, ki izkazujejo veliko čast papežu na škodo krajevnega škofa; ki kažejo tako navezanost na Petrov sedež, nikakršnega pa do sedeža sv. Maksima. Nato se je z jeznimi

⁹ Odvetnik pripravlja spis v šestih poglavjih o salezijanski družbi, ki naj bi služil za informacijo kardinalov. »Pisanje« je zagovor v latinskem jeziku.

besedami znesel nad katoliškim časopisjem in ga obdolžil, da se vmešava v zadeve, ki se jih ne tičejo. Nato je, ne da bi izvzel en sam časopis, imenoval *nesramne pisune*, ki se hvalijo, da so katoliški, obnašajo pa se slabše kot protiverski časopisi. Zdelo se nam je, da slišimo patra Curcija, kako deklamira izbrane odstavke iz svojih knjig, zlasti še iz *Starih gorečnežev*. Nekaj trenutkov je bilo prav krutih in pohujšljivih. Gorje, če bi laiki slišali ta govor! Gorje, če bi za to zvedeli verniki! Dejstvo, da smo govor slišali duhovniki, je naredilo velikansko škodo.

Nič ne bom povedal o načinu, kako z besedo in spisi brani filozofski Rosminijev sistem, kar je 21. preteklega oktobra napravil v pastirskem pismu, čeprav mu je jasno, da Sveti sedež ne odobrava tega sistema. Hočem skleniti in poudariti, da je hudo, ki ga ta nadškof dela tej nesrečni nadškofiji, neizmerno. Če vaša svetost ne bo kaj ukrenila, bo hudo postalo nepopravljivo, kajti gorje, če se pokvarijo glave zlasti mladih duhovnikov.

Blaženi oče, oprostite ponižnemu duhovniku ta izliv svoje duše. Ne bi si upal pisati teh stvari, če ne bi pomislil, da jih zaupam namestniku Jezusa Kristusa, ki bo to uporabil samo za večjo Božjo slavo in za korist Cerkve.

Kleče pred vašo svetostjo, da vam poljubim sveto nogo, vas prosim za apostolski blagoslov in se imam v globokem spoštovanju vaše svetosti za najponižnejšega in najvdanejšega.

DUH. LUIGI FIORE

Turin, 12. november 1881

22. DON BONETTIJEVO PISMO KARDINALU NINI

Velespoštovana eminenca!

Skoraj tik pred razrešitvijo mojega spora z velečastitim turinskim nadškofom prosim vašo prevzvišeno eminenco, da predstavim Sveti kongregaciji, ki jo vi tako dostojanstveno vodite, nekaj razmišljanj. Pri tem je moja edina želja, da si bom lahko rekel, da sem storil vse, da bi odpravil to neprijetno zadevo. Vaša eminenca in drugi očetje boste uporabili moja izvajanja, kakor se vam bo zdelo najbolj primerno v Gospodu, in se vam zato v vsem popolnoma izročam.

1. Od vsega začetka nadškof ni omejeval moje pravice za spovedovanje samo na Chieri, temveč na celo škofijo. To je bila moja civilna, verska in cerkvena smrt, ker me je ta suspenz obdolžil takih prekrškov, da se nisem več upal pojaviti pred ljudstvom, svojimi sobraty in duhovniki.

2. Delna omejitev, ki ji je takoj sladila celotna, se mi zdi, da pomeni popoln suspenz, kar pomeni popoln učinek onečaščenja moje osebe, čeprav nisem storil nobenega dejanja, ki bi bilo vredno kanonične kazni.

3. Če mi za zdaj za gmotno vzdrževanje ni potrebna jurisdikcija tudi za Chieri, pa mi je potrebna za moje civilno življenje, se pravi, da bi mi bilo povrnjeno duhovniško dostojanstvo, ki mi ga je odvzel neupravičeni suspenz.

4. Če mi ne bo v polni meri vrnjena jurisdikcija, s čim mi bo potem vrnjena moja čast? Ali je mogoče opravičiti, da moram pred verniki še naprej veljati za nevrednega duhovnika in redovnika s tolikim pohujšanjem za duše? Ali je pravično, da Salezijanska družba, ki se na vso moč trudi, da bi v svetu delala čim več dobrega, ostaja onečaščena in dobiva tako nehvaležno plačilo? Kaj bodo mislile matere in očetje v Chieriju, če je

duhovnik, ki so ga poslali, da bi poučeval njihove hčere, bil kaznovan na ta način? Ali ni to smrtni udarec za ustanovo, ki je storila že toliko dobrega z edinim namenom, da bi povečala Božjo slavo?

5. Tudi salezijanski družbi, katere član sem in v imenu katere sem nastopal, je treba vrniti čast in ugled, ker bi sicer bila po krivici omadeževana in bi utrpela veliko škodo zlasti v teh žalostnih časih, v katerih nujno potrebuje podporo, če hoče storiti kaj dobrega med ljudstvom.

6. Končno, če bi v mojem primeru turinski nadškof imel prav, da me suspendira in označi kot slabega človeka in za to ne bi imel drugega razloga kot nezadovoljstvo kakega župnika ali svojo voljo, bi sledilo, da bi on sam ali kateri drug škof mogel storiti isto s spovedniki – mojimi sobrati v 100 zavodih salezijanske družbe. In kakšen pomen bi potem imel papeški breve 12. septembra 1867? Čemu naj služi določba v njem, da smejo salezijanci v svojih cerkvah in javnih oratorijih opravljati duhovniško službo *De Moderatorum suorum licentia libere ac licite?* [svobodno dovoljeno po presoji njihovih predstojnikov]. Kateri izmed salezijancev bi mogel biti še miren v svoji duhovniški službi, če bi jim jo lahko prepovedali in jih odstranili z njihovega službenega mesta že nerganja kakega župnika ali muhasta volja ordinarija? Kaj bi bilo z nami, zlasti v turinski škofiji, ko nam je msgr. nadškof že tolikokrat preprečil svete obrede v naših cerkvah, kaznoval toliko duhovnikov in jih suspendiral; ko je suspendiral celo don Boska in ga cela štiri leta drži pot pretnjo suspenza? Kaj bo z njim in z nami v prihodnje?

Stvar, ki se tiče mene, ni v vprašanju, ali mi nadškof sme odvzeti ali omejiti pravico spovedovanja in odvezovanja grehov v hišah redovnic ali duhovnih vajah deklet, kakor bi to radi prikazali, temveč v tem, ali je mogoče brez zadostnega razloga omejiti ali odvzeti pravico spovedovanja in opravljanja duhovniške službe v kaki cerkvi ali javnem oratoriju, ki ima posebne papeške predpravice, kot je to v mojem primeru.

7. Breve z dne 12. septembra 1876 ne govori o hišah, kakor bi to rad prikazal velečastiti nadškof, temveč v cerkvah in javnih oratorijih, ki pripadajo salezijanski družbi. Tako je oratorij v Chieriju lastnina salezijancev, kar priznava tudi sam monsinjor, in ne zasebni oratorij sester, temveč javni oratorij, namenjen zunanjim dekletom mesta in ga obiskuje več kot 500 deklet. Zato privilegiji, ki jih navaja breve, veljajo tudi za ta oratorij in jaz, ki me je pooblastil moj predstojnik, sem imel pravico, da sem jih *svobodno* izvajal. Nadškof bi mi lahko prepovedal spovedovati sester v njihovi zasebni kapeli, ne more mi pa prepovedati in me izgnati iz javne cerkve, kar je storil v toliko pohujšanje in brez vsakršnega kanoničnega razloga.

8. Da bi nadškof opravičil svoje ravnanje, trdi, da salezijanska družba ni red v pravem pomenu besede in se zato ne more sklicevati na dekret Svete kongregacije za škofo in redovnike z dne 20. novembra 1615. Na to odgovarjam, da sveta Cerkev sedaj ne potrjuje več nobenih redov v pravem pomenu besede, temveč samo družbe s preprostimi zaobljubami, med katerimi so prvi teatinci leta 1525. Po teatincih so prišle vse druge redovne družbe preprostih zaobljub: lazaristi, pasijonisti, redemptoristi, Marijini oblatti in vsi so deležni privilegijev starih redov. Med temi cerkvenimi družbami je tudi salezijanska družba, ki je bila končno javno potrjena 3. aprila 1874 in potem 13. januarja 1875 z izjavo Svete kongregacije za škofo in redovnike.

Če ne dodamo še itn.

Končno itn.

Velespoštovana eminenca, ponižno vas prosim, vendar zelo vroče, da bi ob izrekanju vaše vzvišene sodbe po treh letih mojih muk sicer branili pravico mojega nadškofa, vendar pa imeli pred očmi tudi to, kar sem vam jaz poročal. V upanju, da bo vaša eminenca tako dobra, da mi bo opravičila motenje, se spoštljivo priklanjam in poljubljam sveti purpur. Imam čast, da izražam svoje globoko spoštovanje vaše prevzvišene eminence najvdanejši služabnik.

DUH. GIOVANNI BONETTI

Turin, 12. december 1881

23. PISMO KANONIKA SONA DON BONETTIJU

I.M.J.

Velečastiti in dragi gospod don Bonetti!

Ko ste mi vi, velečastiti gospod, prosili za potrdilo o podelitvi zadnjih zakramentov, ki sem jo jaz opravil za sestro Innocenzo, ki je umrla 1880 preteklega novembra v domu salezijanskega zavoda v Chieriju na področju župnijske kolegialne cerkve Santa Maria della Scala, se čutim dolžnega, da ne poročam samo od dogodku samem, temveč o vseh okoliščinah, ki se tičejo moje želje, da ne bi kršil župnijskih pravic pa tudi ne dovoljenj, ki bi jih mogla imeti salezijanska družba. Zato izjavljam, da sem bil nujno poklican, da naj v popoldanskih urah obiščem bolnico kot ustno pooblaščen za izredne primere, ki bi se mogli zgoditi v odsotnosti duhovnika ravnatelja. Ko so me v ta namen poklicali in povedali zdravnikovo mnenje, da je bolnica v težkem stanju in da so v ta namen telegramske poklicali iz Turina salezijanskega duhovnika po imenu velečastitega don Cagliera, ravnatelja sester, sem se napotil k bolnici. Ko sem ugotovil, da si je malo opomogla, sem menil, da bi bilo mogoče počakati do prihoda salezijanskega duhovnika, ki bi ji stal ob strani v zadnji uri. Ker pa sem predvideval, da bi salezijanski duhovnik, ki bi v naglici moral oditi iz Turina, lahko pozabil na sveto olje bolnikov, kar se je dejansko zgodilo, in ker sem vedel, da v zavodu ni svetih olj, sem šel k velečastitim patrom sv. Antona jezuitom. Tu sem na kratko obrazložil položaj in dobil od prefekta zakristije vse potrebno. Sveta olja sem odnesel v cerkev oratorija oziroma salezijanskega zavoda v času večernic in sklepnic. Nato sem šel za večernice in sklepnice v kolegijalno cerkev, zatem pa spovedovat v dom duhovnih vaj. Vrnil sem se v salezijanski zavod in zvedel, da duhovnik ni prišel. Popeljali so me ponovno k bolnici, in ko sem videl, da ni bilo več umestno odlašati s podelitvijo zakramenta, ker je bila smrt blizu, sem obvestil predstojnico in navzoče, da jo bom spovedal, nakar sem ji iz lastne cerkve prinesel sveto popotnico in ji podelil sveto olje. Potem si je bolnica spet malo opomogla in svoje umiranje mirno podaljšala do poznih ur naslednjega dne, do sobote. Toda kakor hitro smo končali podeljevanje zakramentov, je prišel iz Turina duhovnik don Branda, ki je dal umirajoči še isti večer papeški blagoslov.

To je torej vse, kar se tiče podeljevanja zakramentov imenovani sestri; opravil sem ga jaz sam, ker je šlo za nujen primer. Sicer bi pustil vse v rokah salezijanskega duhovnika, ki naj bi prišel v nekaj urah iz Turina, kakor so ga telegramske poklicali. Žal mi je, da je don Branda, ki bi mogel potrditi dejstva, v Španiji. Ker sem to izjavo ali potrdilo dal

zasebno, ne vem, kakšno vrednost bi moglo imeti za javnost. Če bi me pa poklicali na izpoved, sem pripravljen pričati ne samo o tem, temveč tudi o podelitvi zakramentov *in extremis*. Vendar želim, da te moje izjave ne izročate nikomur drugemu kot Sveti kongregaciji za koncil, kjer je v teku tožba turinskega nadškofa proti vam. V tem primeru bi tudi ta izjava služila kot potrdilo, če bi me sodili zaradi podeljevanja zakramentov, na kar sem v ponižnosti pripravljen. Vnaprej se pokoravam vsaki sodbi.

Tako sem, dragi don Bonetti, najvdanejši služabnik *in Domino*.

kanonik *MATTEO SONA*

Chieri, 12. december 1881

Prepis je enak izvorniku.

DUH. A. NOTARIO, salezijanec

Turin, 12. december 1881

24. PISMO KONCILSKE KONGREGACIJE DON BOSKU

Rev.de Domine,

Proposita in generali Concilio huius S. Congreg. Conc. controversia Taurinensis inhibitionis sub dubii formula: an suspensio seu interdictum locale ad audiendis confessionibus sit confirmandum vel infirmandum in casu: Eminentissimi Patres die 17 defluentis decembris scripserunt « Dilata et ad Mentem ». Mens auteur est, ut significetur Tibi, atque Archiepiscopo in votis esse eorumdem Eminentissimorum Patrum, ut praefata quaestio antequam prout de iure dirimatur, de bono et de aequo componi valeat cum partis utriusque decore.

Compositionis auteur ratio haec esse posset: Ipse Archiepiscopum adire deberes; eidemque supplicem Sacerdotis Ioannis Bonetti offerre libellum quo rehabilitatio ad excipiendas confessiones in Cheriensi Oratorio efflagitetur verbis convenientibus, simulque veniam exposcentibus qualibet de causa, quae animurn Archiepiscopi etiam praeter memorati Presbyteri intentionem moerore afficere potuerit. Speratur auteur Archiepiscopum statim ac paterne recepturum Te fore, ac petitam facultatem Ioanni Bonetti concessurum. Hinc inter Te et Archiepiscopum opportune decernendum foret quoad sacras functiones, aliaque pietatis opera in Oratorio peragenda, ita, ut neque functiones parochiales proprie dictae turbentur a salesianis sodalibus, neque isti impediuntur, quominus spirituale animarum bonum promoveant.

Optata S. Ordinis ex animo Te facturum confido, dum omnia bona tibi adprecor a Domino.

Tui Stud.

S. Card. NINA Praefectus

I. VERGA Secretarius.

Taurinensi Sacerdoti IOANNI BOSCO.

Romae, 22 decembris 1881

25. PISMO ISTE KONGREGACIJE MSGR. GASTALDIJU

Perillustris ac Rev.me D.e uti Fraier,

In Congregatione Generali Em.orum ac Romanorum Patrum Cardinalium Concilii

Tridentini Interpretum habita die 17 Xbris huius anni; actum est de controversia inter amplitudinem tuam, et sacerdotem salesianum Ioannem Bonetti.

At placuit eisdem Em.mis Patribus, ut causae resolutio differretur, et interim tibi significaretur S. Congregationi nimis rigida visa esse quae a te contra praefatum sacerdotem decreta sunt. Quare antequam sententiam ferat prout de jure, in votis ipsius est, ut controversia ex bono et aequo dirimatur, utraque parte acquiescente et servato utriusque decore. Ratio auctor huius compositionis obtinendae sequens proponitur. Sacerdos Ioannes Bosco se se Archiepiscopo sistere debet securum ferens supplicem libellum Ioannis Bonetti, quo hic, ea qua decet ratione, petit propriam rehabilitationem ad sacramentales confessiones in Oratorio Salesiano Cherii excipiendas, illud addens, si quid etiam contra voluntatem suam accidit, quod Episcopo dolori esse poterit, de eo se veniam petere: Archiepiscopi autem esse debet, statim atque humaniter excipere Sac. Ioannem Bosco, et Sacerdoti Ioanni Bonetti, nulla interposita mora, facultatem, de qua supra, concedere. Deinde inter R.mum Archiepiscopum et Ioannem Bosco, communi consensu convenire debet de omnibus rebus quae respiciunt ecclesiasticas functiones et reliqua pietatis opera in Oratorio Salesiano obeunda; ita ut nec a Salesianos functiones proprie dictae parochiales perturbentur, nec bis impedimenta opponantur, quominus spirituale animarum emolumentum, ad quod huc usque cum fructu incubuere, provehere possint.

Tum per Archiepiscopum monendi erunt parochus eiusque cooperatores, ut quae conventa sunt, adamussim exequi, et Salesianos maiore in posterum charitate prosequi studeant, nec quidquam committere quod aemulationibus, simultatibus, et querelis occasionem praebet, sed codeur Christi spiritu acti simul conspirent animarum saluti promovendae.

Mens denique est Em.morum Patrum ne per amplitudinem tuam diutius vetitum sit, sub poena suspensionis ipso facto incurrendae, Sacerdoti Ioanni Bosco, ne quidquam scripto vel typis edatur alibi quam penes S. Sedem, etiam in sui vel Instituti defensionem.

Haec omnia, ea qua polles docilitate et dexteritate, ab Amplitudine tua quantocius exequenda, simulque de resultantibus certiolem faciendam esse S. Congregatio confidit. Interim vero Amplitudini tuae impensos animi mei sensus profiteor, fausta omnia adprecatus. Amplitudinis tuae

Uti Frat. stud.s

L. Card. NINA Praefectus.

J. VERGA Secretarius.

Romae, 22 decembris 1881.

26. PISMO MSGR. GASTALDIJA KARDINALU NINI

Prezvrišeni knez!

Prejel sem vaše cenjeno pismo z dne 22. decembra 1881. Potem ko sem ga ponovno prebral, mirno o njem razmišljal in se posvetoval z Bogom, virom pravice, se čutim dolžnega, da vam odgovorim.

Vaša eminenca mi bo dovolila, da vam govorim odkritosrčno in da moje izjave vzamejo v pretres posamezni kardinali in prelati, člani Svete koncilske kongregacije.

Častito pismo govori o zadevi, ki jo je proti meni sprožil pri tej sveti kongregaciji sa-

lezijanski duhovnik don Giovanni Bonetti in se pri tem opiral na odločitev prevzvišenih očetov z dne 17. tega meseca.

Najprej mi to pismo pravi, da prevzvišeni kardinali želijo, da bi obsodbo odložili in da bi mi sporočili, da je bila moja odločitev glede imenovanega duhovnika prestroga. Zato je želeli, da bi spor poravnali *ex bono et aequo utraque Parte acquiescente et servato utriusque decore*, preden bi prišlo do izreka sodbe.

Zatem mi to pisanje ukazuje, naj se spravim. Pravim ukazuje: *Archiepiscopi autem esse debebit, statim atque humaniter excipere Sac. Ioannem Bosco et Sacerdoti Ioanni Bonetti nulla interposita mora facultatem, de qua supra, concedere. Deinde etc. Haec omnia, ea qua polles docilitate et dexteritate ab Amplitudine tua quantocius exequenda etc.*

Kakšen ukaz! V njem je točno določen čas, ukaz, pokorščina in vsa podvrženost, ki sem je zmožen. – Eminenca, kaka je razlika med spravo in dokončno obsodbo Svete kongregacije? Tale obsodba nikdar ni ostra do obsojenega. Meni se ukazuje: *humaniter excipere*.

Določeno je, naj pride k meni don Bosko s pisno prošnjo don Bonettija, ki naj v spoštljivih besedah prosi ponovno dovoljenje za spovedovanje v oratoriju v Chieriju, *si quid contra voluntatem suam accidit quod Archiepiscopo dolori esse poterit, de eo se veniam petere*. Tako in ne drugače. Sedaj pa pomislite, da je prav to tisto, kar hočeta don Bosko in don Bonetti, eden in drugi sta celo prosila manj: da bi lahko don Bonetti ob slovesnostih prihajal v Chieri. Sprava je torej že izrečena obsodba v korist nasprotnikov, tako da ne moreta dobiti več. – Toda če je to bila misel prevzvišenih sodnikov, zakaj so potem odlagali rešitev? Sprava je nasprotna z *differtur*.

Sprava, kakor se predlaga, tudi ni *ex bono et aequo*; taka sprava zahteva, da se obe strani med seboj domenita in da pomirjevalec, ki ni bil izbran od obeh strani z največjimi pooblastili, ne vsiljuje svojega mnenja. Jaz pa sem zapostavljen, ponižan in uničen. Don Bosko je zmagovalec, dobil je zmago, ki je ne bi mogel dobiti z odločitvijo; dobil je zmago od sprave, ki se predstavlja kot *proponitur*, ki pa je pravi *imponitur, utraque parte acquiescente*. Povejte mi, eminenca, ali se lahko pomirim s tako poniževalno spravo, ki me obsoja brez vsake lepe besede in prav v želji, da bi branil pravice nadškofovske jurisdikcije, pravice, ki jih moram braniti, in to na način, da jih v prihodnje ne bo nihče kratil; pravice, ki so jih v *facti specie* priznali velečastiti prelati¹⁰ dodeljeni Sveti kongregaciji za koncil in jih je 13. decembra na dvom *Affirmative ad primam partem, negative ad secundam*? pet od šestih odgovorilo: »Če je šesti nasproten *ad mentem* veliko bolj mil kot ukazana mi sprava.«

Ali bom potem, če se uklonim spravi, še lahko opravljal dušnopastirsko dolžnost, da bom popravljaj pretiravanja drugih salezijancev, ki jih bodo uganjali, če ne bo potrebnih opozoril? Salezijanci bodo s take vrste spravo v prihodnje delali, kar bodo hoteli, in še veliko bolj svobodno, kot če bi imeli najbolj posebne privilegije nekaterih redov. Da! Podelite jim takoj, še medtem ko teče sodba, vse izjeme: tako bo krivica manjša. Sicer pa jaz, dokler jim ne bodo podeljeni posebni privilegiji, ne morem po škofovski oblasti in pravu kot škof, četudi tega nisem vreden, podpisati take sprave, kjer ne bi upoštevali *servato utriusque decore*.

¹⁰ Konzultorji imajo samo posvetovalni in ne odločilni glas.

V to ne morem privoliti še iz naslednjega razloga: če se vdam v to spravo, bo s tem samim potrjeno, da sem obrekoval don Bonettija in don Boska, kakor onadva to razglašata, medtem ko vaša eminenca ve ali mora vedeti, da sta kriva ona in da sem jaz vložil tožbo proti njima, ne da bi jih sploh obtožil.

Tako, medtem ko teče sodba proti don Bonettiju in don Bosku, je ukazano, da se don Bonetti spet postavlja v Chieri, in to takoj *statim nulla interposita mora, quantocius*, in se s tem don Bosku v vsem ustreže. To je ukaz proti pravici. Menim, da v aktih Svete kongregacije kaj takega še ni bilo odločeno. Kaj bodo rekli sovražniki Svetega sedeža k takemu ravnanju, in to v pravni zadevi? Pravica zahteva, da se sodni proces konča in potem kaznuje ali razglasi za nedolžnega obtoženca, katerega, dokler je pod sodnim postopkom, ne more osvoboditi nobeno opravičilo. Sprava, ki jo nalaga častito pismo, je opravičilo, ki naj ga drugi opredelijo. Jaz berem *illud addens si quid etiam contra voluntatem suam accidit quod Archiepiscopo dolori esse potuerit, de eo se veniam petere!!*

Naj mi jasno povedo, da si nočejo prisoditi pravice, vendar pa naj krivcev ne pokrivajo s plaščem, ki mi je veliko bolj odvraten kot plašč, o katerem govori Dante v Peklu. Treba je videti vso podlost sprave tudi v tem, da mi jo ukazujejo, medtem ko mi je znano, da v času, ko je predložena prošnja svetemu očetu zaradi nekega salezijanskega sotrudnika, ki je sodeloval pri pisanju knjižic in se noče pojaviti na mojem sodišču, da bi izpovedal resnico, temu ni bilo nič ukazano. Je zahteva po izpovedi krivična? Je zahteva, da kdo pove resnico, kaj slabega? Nihče ga ne sili, da bi izpovedal proti komu, temveč da izpove resnico. In če lahko opraviči don Boska in Bonettija, ali ni to njima v prid?

Kaj še! Nikakor ne morem verjeti, da bi Sveti sedež mogel odobravati vsebino častitega pisma. Nekaj strašnega je objava obrekovanja kakega škofa v Cerkvi Jezusa Kristusa in prav to počne to pismo in se za to ne meni. Vsi vedo, da je v teku proces in da so jasni dokazi za krivce in je znan tudi pobudnik. Sveti sedež, ki je v tej zadevi izdal ostre ukrepe, veliko ostreje kot v mojem ukazu, ki je nimis rigida, ne bo hvalil niti dajal prednosti pred kakim škofom don Bosku, ki je glede knjižic 10. decembra 1881 napisal naslednje: *Če hočemo pravično soditi tiste, ki so sodelovali pri pisanju in objavi, je treba najprej vedeti, ali so te knjižice dobre ali slabe. Pred časom je nadškof zahteval, da bi jaz knjižice obsodil. Toda v strahu, da bi obsodil nekaj, kar je treba pohvaliti, nisem hotel dati svojega podpisa kakršni koli nasprotni izjavi in nisem dovolil nikomur izmed svojih, da bi storili kaj takega. To je seveda močno razdražilo nadškofa. Ker pa te knjižice veliko berejo, so vzbudile nemir vesti in zato imam namen pisati svetemu očetu in ga ponižno prositi, da bi stvar dal raziskati in dal ustrezno sodbo za vodilo tistim, ki jih bodo brali.*

Tak je don Bosko: medtem ko jih je toliko bralo knjižice in niso don Bosko in ne njegovi člani zavračali vsebine, jih je on ščitil, kakor sedaj njega ščiti sprava.

Naj še dodam, da medtem ko velečastito pismo hvali salezijance *ad quod (spirituale animarum emolumentum) hucusque cum fructu incubuere*, mene ima za tistega, ki dela vse narobe in je treba to dati na veliki zvon.

Eminenca, vi kot zaščitnik salezijanske družbe ste dobro opravili to nalogo. Jaz pa se moram pritoževati, da vi kot zaščitnik nastopate proti meni kot sodnik in mi kot prefekt Koncilske kongregacije ukazujete nekaj, česar popoln zbor Kongregacije prevzvišenih očetov ne bi nikdar odobril. Taka krivica proti meni je meni v prid, kakor so to izrekli

prelati prisedniki. Zato prosim, da Sveta kongregacija razsodi o dvomu *iuris ordine servato z nihil transeat*.

Medtem ko poljubljam sveti purpur, ostajam vaše prevzvišene eminence najponižnejši in najvdanejši služabnik.

+ LORENZO, nadškof

Turin, 31. december 1881

27. PISMO SVETE KONCILSKE KONGREGACIJE MSGR. GASTALDIJU

Perillustris etc.,

Iuxta Amplitudinis tuae postulationem huius Cong.nis Concilii iudicium subiit, servato iuris ordine, Causa, cui titulus – Taurinen. Inhibitionis – ac propositae dubii formulae – *An suspensio seu interdictum locale ab audiendis confessionibus sit confirmandum vel infirmandum in casu* – Emi.mi Patres die 28 labentis Ianuarii rescripserunt – *Negative ad primam partem, affirmative ad secundam, et ad mentem.* – Mens autem est ut iussu et nomine S. C. severe moneatur Amplitudo tua ob inconsultam Epistolam ad subscriptum Cardinalem Praefectum sub die 31 decembris 1881 missam, quam Epistolam eadem S. Congregatio graviter improbat. Iussu igitur S. Ordinis per praesentes Literas tecum exequor ac impensum studium meum singulariter Tibi interim profiteor ac fausta cuncta a Domino precor.

Uti frater studiosus

L. Card. NINA Praef.

I. VERGA Sec.us.

Taurinen. – Rev.mo Archiep.o.

Romae, 31 ianuarii 1882.

28. PISMO DON BONETTIJA KARDINALU NINI

Prevzvišeni knez!

Ponižno prosim vašo prevzvišeno eminenco in po vas vse eminence in nadvse učene očete Svete kongregacije, da bi mi dovolili, da vam predložim naslednjo kratko predstavitev in ponižno prošnjo.

Pred kratkim sem prejel sporočilo njegove velečastite ekscelence msgr. Gastaldija, turinskega nadškofa, da je pri tej Sveti kongregaciji vložil priziv proti razsodbi v mojo korist z dne 28. preteklega januarja glede bolečega suspenza, prepovedi spovedovanja, ki mi je bil naložen februarja 1879.

Menil sem, da bi ta ugodni odlok *infirmandum* se pravi *interdictum locale ab audiendis confessionibus etc.* končno odpravil tako težko kazen, ki mi je prinesla sramoto celotne tukajšnje nadškofije in mi bo moja rehabilitacija odpravila vsa sumničenja, ki so se zaradi zadane kazni nakopičila proti moji osebi v tako veliko škodo duš, v toliko sramoto duhovništva in sramoto naše redovne družbe. Sedaj pa ugotavljam, da smo spet na začetku.

Kdaj bo torej velečastiti turinski nadškof pustil prosto pot pravici? Kdaj bo nehal mučiti tega ubogega duhovnika? Kdaj bo končal to tako dolgo škodljivo prerekanje, ki pri naša toliko zla vernikom in povzroča toliko neprijetnosti salezijanski družbi?

Turinski nadškof že štiri leta brez razloga moti in onemogoča moje duhovniško delo.

Potem ko me je suspendiral na način in iz razlogov, ki so popolnoma v nasprotju s svetimi kanoni, kakor je to znano tej Sveti kongregaciji, h kateri sem se zatekel, ne da bi mi odgovoril na pisma te Svete kongregacije, *Pro informatione*, minulo je leto 1879 in jaz sem še vedno v prejšnjem položaju. Prišlo je leto 1880 in nadškof je dal, da je preteklo s praznimi obtožbami ne samo proti meni, temveč proti salezijancem na splošno in celo proti mojemu vrhovnemu predstojniku velečastitemu don Bosku. Pri vsem sem ostal še vedno pod težo naložene mi kazni. Prišlo je tretje leto 1881, ko me je nadškof ostro opazoval in obljubljal konec spora po poštenem dogovoru. Ko se je zdelo, da smo ga dosegli, nam je zmešal karte pred nosom, se umaknil in nas obdolžil, da smo mi prekinili dogovarjanje in sprejeta določila. In jaz ostajam še vedno pod težo svoje nezaslužene kazni.

Sedaj se je začelo četrto leto 1882, ko je njegova ekscelenca zavrnil prijateljsko spravo in odklonil avdienco don Bosku in pustil brez odgovora prošnjo za rehabilitacijo, ki sem jo vložil po nasvetu velečastitih očetov; potem ko je preprečil izvedbo razsodbe, izrečene od avtoritativnega sodišča kardinalov; potem ko me je skušal na hitro obsoditi kot domnevnega pisca sramotilnih knjižic, ne da bi me prej sploh zaslišal in kljub ponovni trditvi nepristojnosti sodišča; po vsem tem pravim, ko opuščam celo vrsto drugih nepravilnosti, se on obrača na to Sveto kongregacijo in jo obtožuje nepravilnosti in imenuje njene sodnike nepristojne. Tako je prisilil Sveto kongregacijo in ubogega pisca k novim zapetljajem in nevšečnostim, k izgubi časa in denarja. Jaz pa ostajam s svojo kaznijo in proti meni se nadaljujejo govornice in sumničenja, pohujšanje se veča, duše se vznemirjajo in verniki trpijo veliko škodo.

Sedaj vprašujem, ali je ta način ravnanja človeški in ali je to v soglasju z nameni Cerkve, ki je dobra mati, ki je izdala toliko modrih zakonov v zaščito zatiranih, ali moj položaj zares nikogar ne prizadene?

Ne vem, kaj bo Sveta kongregacija storila za rešitev tega vprašanja. Kar koli bo storila, bo prav narejeno, ker lahko za vsa razsodišča svete Cerkve uporabimo evangeljske besede: *Omnia bene fecit* [Vse je dobro storil]. Jaz pa prosim, da bi Sveta kongregacija, če bo ponovno začela sodno razpravo, to storila čim prej in bi me tako rešila tako nenaravnega kakor tudi nečastnega položaja.

Nečastnega pravim zato, ker so nadškof in njegovi privrženci raznesli, da je Sveta kongregacija dala prav njemu, in dokaz za to je stanje, v katerem sem. Znano je, da me nadškof ne bi mogel kaznovati in vztrajati pri kazni brez zadostnega razloga, ki bi prihajal iz spovedi, ker pa sem še vedno podvržen kazni, daje vtis, da sem kriv in me zato ne oprostijo kazni. Tako se sumničenja o moji poštenosti nadaljujejo in vsak dan večajo z vsemi posledicami, ki si jih vaša eminenca lahko predstavlja. Te posledice pa so zaradi težkih časov, v katerih živimo, toliko pogubnejše, ker se tičejo redovne družbe, ki je posvečena vzgoji mladine.

Zato zaradi svoje duhovniške časti, zaradi dobrega imena moje drage salezijanske družbe, ki me je sprejela in vzgajala v Božjo čast, za čast naše svete vere in za zveličanje duš, prosim, da se ta spor čim prej konča, da nadškof ne bo mogel več delati take škode. Če sem jaz kriv, *non recuso mori*, bom rekel s sv. Pavlom, če pa nisem kriv, prosim in rotim, da se mi prisodi pravica, in naj mi bo dovoljeno, da delam za Cerkev s svojim neomadeževanim imenom, da mi svet ne bo mogel metati v oči *medice, cura te ipsum*.

Poln zaupanja v vašo prevzvišeno eminenco in ves vzvišeni zbor, ki mu vi kot knez vredno predsedujete, prosim, da sprejmete to moje skromno poročilo z gorečo prošnjo, globokim spoštovanjem in častjo, da se smem imenovati vaše vzvišene eminence najponižnejši in najvdanejši kot sin

DUH. JANEZ BONNETI
iz salezijanske družbe.
Turin, 22. februar 1882

29. PISMO DELAVCA BRUNETTIJA PAPEŽU

Preblaženi oče!

Sem ponižen neizobražen rokodelec, ubog družinski oče, bolehen in z ženo, ki ni sposobna, da bi prehranjevala družino. In ta ubogi človek, ves prepoln skrbi, je predmet pretenj velečastitega turinskega nadškofa.

Ta nadškof je bil trmoglavo prepričan, da poznam pisca knjižic, ki govorijo proti njemu. Da bi prišel stvari do dna, je dal poklicati v svojo škofijsko pisarno več duhovnikov. Tu je zvedel, da sem jaz eden izmed don Boskovih oblagodarjenih ter da ga iz hvaležnosti večkrat obiščem in se z njim pogovarjam v hiši, ki je bila zavetišče moje mladosti. Zato je začel sumiti, da bi jaz mogel vedeti, ali don Bosko ali kdo izmed njegovih sodeluje pri pisanju in izdajanju knjižic.

Ker me ni mogel poklicati v škofijsko pisarno, je poklical na pomoč policijo, ji obljubil ne vem kaj vse, če me bodo pripravili, da bom izpovedal nekaj, česar ni in za kar jaz ne vem. Zato že en teden in več hodijo k meni policisti, ustrahujejo mojo ženo in moje otroke, kakor če bi mož in oče bil hudodelec, čeprav nisem dal nikdar niti najmanjšega povoda tako civilnim kakor cerkvenim oblastem.

Višek nesramnosti pa je dejstvo, da je predvčerajšnjim 7. tekočega meseca prišel k meni policist, da bi me preizkušal. Bil je oblečen v *duhovnika* in se izdajal za *salezijanskega duhovnika*. Menim, da je sveto obleko uporabljal s privoljenjem nadškofa, saj je prišel v njegovi zadevi.

Presveti oče, že sem nameraval o teh nevrednih dejanjih obvestiti javnost. Vendar tega nisem storil. Kristjan sem in zdelo se mi je najbolj primerno, da vso stvar predložim vaši svetosti, ker sem prepričan, da boste znali na primeren način vplivati na nadškofa, da me bo pustil pri miru in me ne bo skušal potegniti v to zadevo.

Preblaženi oče, oprostite mojo motnjo, ki prihaja od ubogega delavca, ki je vedno bil in hoče ostati dober katoličan in vaš najvdanejši sin.

FERDINANDO BRUNETTI
Turin, 9. november 1881

30. POZIV DON BONETTIJU

Canonicus Emanuel Colomiatti, constitutus a Reverendissimo Archiepiscopo Taurinensi, iudex delegatus in causa criminali de libellis infamatoriis typis editis contra eundem Archiepiscopum, cum exceperit a Reverendissimo Domino Michaéle Sorasio Curiae Archiepiscopalis promotore fiscali denunciationem, qua asseritur Dominus Sacerdos Salesianus Taurini degens Ioannes Bonetti scriptor libelli, *L'Arcivescovo di Torino, Don Bosco e Don Oddenino*, editi a typographia Bruno huius civitatis anno 1879,

iuxta gravia indicia exhibita, prout in actis ex praevia Curiae informatione, cumque inde sufficientia emergerint contra praefatum Dominum Sacerdotem Joannem Bonetti, ut possit et debeat reus constitui, ulterius volens mandato suo satisfacere, eundem Dominum Sacerdotem Ioannem Bonetti decrevit citare, prout harum serie citat ad personaliter comparandum coram se in Archiepiscopali Curia loco officii fiscalis infra spatium triginta dierum ab intimazione praesentim ipsi faucta computandorum, quorum decem pro primo, decem pro secundo et decem pro tertio et peremptorio termino assignat, hac unica pro trina monitione valitura. Igitur si (legitima non impediens causa) dictus Dominus Sacerdos Ioannes Bonetti infra assignatum peremptorium terminum comparere neglexerit, noverit iudicem supradictum contra ipsum tamquam contumacem, nulla alia ulteriori citatione praemissa, prout de iure, processurum.

Datum in Curia Archiepiscopali Taurinensi die vigesima mensis decembris anni millesimi octingentesimi octogesima primi.

Can. EMANUEL COLOMIATTI

iudex delegatus.

Theol. JOSEPH CORNO actuarius.

(Loco sigilli Archiepiscopalis).

31. PISMO KARDINALA NINE DON BOSKU

Velečastiti don Bosko!

Prejel sem vaše pismo z dne 23. tekočega meseca s prepisom poziva in obenem tudi knjižico, v kateri navajate dejanja, ki že več let povzročajo težave vaši velezaslužni Družbi salezijancev.

Vesel sem zagotovila, da se boste točno držali nasvetov Svete kongregacije, ki jih boste kmalu prejeli. Priporočam vam mirnost in hladno razsodnost duha, da ne boste dali nikakršnega povoda tistemu, ki *ex adverso est*.

Upajmo, da bodo monsinjorja zlasti v teh dneh navdihnili čustva miline in dobrote Deteta Jezusa, ki nas uči s svojim rojstvom, in da mu bo v premislek pismo Svete kongregacije. Če pa bo proti vsemu predvidevanju nadaljeval svoje grožnje, ga bo končno zadela pravica, kot si zasluži. V svojih grožnjah kaže vedno bolj slabega duha, ki preveva to škofijsko pisarno. Najraje bi menil, da gre za strah in da bo po pismu Svete kongregacije bolj previdna. Zato je treba počakati, da vidimo učinke, ki jih bo imel vaš obisk pri nadškofu. Vsekakor vam bom dal nekaj nasvetov, potem ko se bom pogovoril s svojim tajnikom. Iz pretnje, kjer je rečeno, da je don Bonetti *scriptor libelli D.*, je mogoče sklepati, da ima odvetnik v rokah dokaze za krivdo osumljenca. Po tem, kar piše pater Leoncini, je ovadba naperjena proti vam. Zakaj v tem primeru ne bi vas poklicali na obravnavo? Mogoče zato, da bi preprečili preveliko zgledovanje in sovrašтво javnosti do preganjalcev? Vedno bolj se prepričujem, da je gospod Colomiatti orodje v rokah svojega gospoda.

Glede *Esposizione* [Predstavitev] ne dajem nikakršne ocene zaradi spoštovanja, ki smo ga dolžni nadškofu v smislu krščanske ljubezni, čeprav gre za dejstva, ki človeku obračajo želodec in začne dvomiti, ali je tukaj še *mens sana in corpore sano*. Rad bi pripomnil, da to delce, če naj bi izšlo v javnosti, sedaj v tem trenutku ne bi bilo primerno, pa četudi je zbirka resničnih dejstev in osvetlitev dejanskega stanja. Toda resnica zelo

draži nekatere značaje in logika ni sestra strasti. Menim, da je ta spis namenjen samo kardinalom Svete kongregacije. Za vsak primer vam dajem nasvet: molite vi in vsi vaši k Detetu Jezusu za monsinjorja nadškofa, da mu nekoliko omehča srce in razsvetli duha, da bi spoznal, da je treba končati, kar ne more roditi drugega kot zmanjšanje spoštovanja avtoritete in škodo za duše.

Zahvaljujem se vam za voščila in vam jih vračam. Na vas in vso Družbo kličem obilen nebeški blagoslov in ostajam najvdanejši vašim ukazom.

L. kardinal NINA

Rim, 25. december 1881

32. POZIV DON BOSKU

Canonicus Emanuel Colomiatti, constitutus a Rev.mo Archiepiscopo Taurinensi iudex delegatus in causa criminali de libellis iniuriosis typis editis contra eundem Archiepiscopum, cum exceperit a Reverendo Domino Michaële Sorasio, Curiae Archiepiscopali promotore fiscali, denunciationem, qua asseritur, quod Sacerdos Ioannes Bosco, Rector Maior Instituti Salesiani, Taurini residents:

1° Sit mandans fieri et publicari libellos ad minus iniuriosos, typis editos in hac urbe:

La strenna pel Clero, ossia rivista sul Calendario Liturgico dell'Arcidiocesi di Torino per l'anno 1878, scritta da un Cappellano; Piccolo Saggio sulle dottrine di Monsignor Gastaldi Arcivescovo di Torino, preceduto da una introduzione e seguito dà alcune appendici; Le questione rosminiana e l'Arcivescovo di Torino – Strenna Pel Clero compilata dal Cappellano; L'Arcivescovo di Torino, Don Bosco e Don Oddenino, ossia fatti buffi, serii e dolorosi, raccontati da un Chierese.

Et 2° Sit quaesitor et provisor documentorum pro dictis libellis; in qua denuntiatione denominantur plures testes ad probandos duos supradictos articulos, prout in praevia Curiae informatione; cumque inde sufficientia emergerint contra praefatum Dominum Sacerdotem Ioannem Bosco, ut possit et debeat reus constitui; ulterius volens mandato suo satisfacere, eundem Dominum Sacerdotem Ioannem Bosco decrevit citare, prout harum serie citat, ad personaliter comparendum coram se in Archiepiscopali Curia loco officii fiscalis, infra spatium triginta dierum, ab intimatione praesentium ipsi facta computandorum; quorum decem pro primo, decem pro secundo et decem pro tertio peremptorio termino assignat, hac unica pro trina canonica monitione valitura. Igitur si (legitima non impediens causa) dictus Dominus Sacerdos Ioannes Bosco infra assignatum peremptorium terminum comparere neglexerit, noverit iudicem supradictum contra ipsum, tamquam contumacem, nulla alia ulteriori citatione praemissa, prout de iure, processurum.

Datum in Curia Archiepiscopali Taurinensi die quinta mensis ianuarii anni millesimi octingentesimi octogesimi secundi.

Can. EMANUEL COLOMIATTI

iudex delegatus.

Theol. IOSEPH CORNO actuarius

(Loco sigilli Archiepiscopalis).

33. PREPOVED TURINSKI KURIJI GLEDE RAZISKOVANJA KNJIŽIC

Perillustris etc.,

Sacerdos Ioannes Bonetti sub die 26 labentis Ianuarii appellationem interjecit penes S. Congr. Concilii ab interlocutoria sententia die 23 praedicti mensis edita a Iudice Delegato super processu de famosis libellis in ista Curia instituto. Porro Em.i Patres mature perpensis rationibus ab Appellante propositis, in plenario conventu die 28 eiusdem mensis iusserunt inhiberi Amplitudini tuae atque isti Archiep.li Curiae, quominus procedatur ad ulteriora in praedicta causa libellorum, nedum contra Sacerdotem Ioannem Bosco, *stante causarum* continentia: ac vicissim deputari Archiep.um Vercellensem ut super eodem libellorum capite conficiat processum, ac transmittat acta ad S. Congr. nem Concilii. Vigore idcirco huiusce Decreti, per praesentes Literas inhibetur Amplitudini Tuae et Curiae isti Metropolitanae, quominus contra utrumque praedictum Sacerdotem Salesianum in causa, vel causis libellorum ad ulteriora procedatur. Haec pro meo munere Tibi significans, animi mei sensus profiteor Amplitudini Tuae ac fausta quoque ac salutaria a Domino precor.

Amplitudinis Tuae

Uti Frater Studiosus

L. Card. NINA Praef.

Romae, 31 ianuarii 1882.

34. PISMO DON BONETTIJA KARDINALU NINI

Prevzvišena eminenca!

Moj spoštovani predstojnik don Bosko mi je ob vrnitvi iz Rima razodel željo svetega očeta, da bi mu vaša velečastita eminenca poročala o želji po prijateljski spravi z velečastitim turinskim nadškofom glede mojega suspenza. Želje svetega očeta so bile, so in bodo vedno za pisca teh vrstic ukazi ljubečega pokornemu sinu, ki je pripravljen z Božjo pomočjo tudi umreti, samo da ga ne bi razžalostil niti v najmanjši stvari. Zato z moje strani ne bo najmanjše težave za pravično poravnavo, ki jo predlaga namestnik Jezusa Kristusa v svoji oblasti in je obenem izraz pravičnosti in krščanske ljubezni. Do takega prijateljskega sporazuma bi lahko prišlo že pred leti, če msgr. nadškof ne bi že naslednje jutro umaknil dogovor, ki sta ga sprejela z don Boskom prejšnji dan. Želim si samo to, da bi čim prej zasijal tisti dan, ko bi z obeh strani mogli iz vsega srca vzklikniti: *Končno smo sklenili mir!*

Kljub vsemu vas prosim, eminenca, za dovoljenje, da vam izrazim svoje bojazni. Nekateri dogodki zadnjih dni, ki so se pridružili mnogim prejšnjim, mi dajo misliti, da msgr. nadškof pod videzom sprave ne misli na drugo kot nadaljevati moj neznosni položaj, ne pa da bi ga končal in nehal nadlegovati uboge salezijance. Pred nekaj dnevi je med prebivalci Chierija dal razširiti govorico, da sem kriv in da zato nikdar več ne bom mogel deliti zakramentov v mestu, če so moji pregreški resnični! Pa še ni zadosti. Sveta koncilaska kongregacija mu je prepovedala, da bi postopal proti meni in proti mojemu častitemu predstojniku v zadevi knjižic, za katere trdi, da smo jih mi napisali. Toda še sedaj, pred enim tednom, je že petič mučil delavca Ferdinanda Brunettija, našega nekdanjega gojenca, češ da on ve, kdo so pisci teh knjižic. To, česar ne more doseči

proti nam pred cerkvenim sodiščem, skuša pred civilnim, in to proti našim prijateljem laikom. In še več. Monsinjur si je vbil v glavo, da smo salezijanci udeleženi pri širjenju tiskane okrožnice, v kateri je rečeno, da se je on pridružil nekemu protestantskemu založniku, in širi neprimerne podatke o visokih dostojanstvenikih Cerkve v obrambo Rosminijevih naukov.¹¹ Zato je spodbujal in še spodbuja protestanta, da nam povzroča neprijetnost za neprijetnostjo, in je celo stvar že predal odvetnikom. – Še en dogodek. Ob Piemontskem katoliškem kongresu v Turinu je naš ravnatelj v Valsaliceju s svojimi gojenci pripravil akademijo v čast papežu Piju IX. častitega spomina, ki so se je udeležili škofje kakor tudi njegova ekscelenca knez Salviati kot predsednik kongresa. Nekaj dni pozneje je msgr. nadškof po kanoniku Colomiattiju izrekel ravnatelju zavo-da obžalovanje, da so akademijo pripravili v notranji kapeli zavoda, in zahteval, da se mu za to pisno opraviči. Toda v podobnih primerih se v *javnih* nadškofijskih cerkvah delijo nagrade učencem, kakor je v nadškofijski cerkvi potekal katoliški kongres, tako da ne vemo, komu naj pripišemo omenjene nadškofove obtožbe. Mogoče gre za nezadovoljstvo, ker smo pripravili javno prireditev v spomin velikemu papežu in odličnemu rimskemu knezu, ki nas je tiste dni počastil s svojo navzočnostjo?

O drugih pripetljajih molčim, da ne bom preveč mudil vaše eminence. Rad bi še povedal, da od 1879, ko me je msgr. nadškof suspendiral, nisem položil noge v Chieri, niti zaradi počitka, čeprav je ta hiša letoviški dom za salezijance. Toda ta moja vestna pokornost ukazom nadškofa je še bolj otežila moj položaj, ker sem kot izgnanec iz tega mesta dal povod, da sem kriv obtožb, ki se mi nalagajo. Sedaj so si izmislili še zvijačo in prikazali, da kljub vsem nadškofovim prepovedim živim in sem živel v tem mestu. Pri tem stanju stvari je logično vprašanje, ali je mogoče še kaj več storiti proti meni. Ko pridemo tako daleč, da dejanje popolne podvrženosti, ki jo gojim že štiri leta, najvišja oblast spremeni v dejanje trdovratnosti in upora, je potem še mogoča pravična sprava, ko je ta odvisna od človeka, ki pošilja v Rim taka sporočila v breme ubogega redovnika?

V vsakem primeru se prepuščam v roke vaše vzvišene eminence in po vas v roke svetemu očetu. Želim mir; mir, ki mi bo omogočil ponovno delovati v dušnem poslanstvu, da ne bi bilo treba zardevati pred krščanskim ljudstvom. Danes tega ne morem, kajti sumničenja, ki so se nabrala proti meni zaradi dolgega suspenza ali zaradi grdega obrekovanja, so, namesto da bi jih odpravili, še povečali. Zato je storjena krivica pravici, onečaščena je redovniška in duhovniška čast in zapostavljeno dobro, ki bi ga morali delati za duše.

V upanju, da bo vaša eminenca znala potrpeti z mojimi težavami, izrabljam to priložnost, da se zahvalim za vašo očetovsko dobroto, s katero prenašate moje nadlegovanje, ki jih povzroča moj položaj, in medtem ko prosim Boga obilico milosti in popoln dar, vam obljubljam večno hvaležnost.

¹¹ Govori o založniku Loecherju, ki je 1881 oglašil in potem izdal knjigo z naslovom *Del Lume dell'Intelletto secondo la dottrina dei SS. Dottori Agostino, Bonaventura e Tommaso d'Aquino opposto al sistema del soggettivismo propugnato dal Cardinal Parrocchi nell'Indirizzo a PP. Leone XIII circa l'Enciclica Aeterni Patris* [Luč razuma po nauku svetih cerkvenih učiteljev Avgušтина, Bonaventura in Tomaža Akvinskega v nasprotju s subjektivističnim sistemom, ki ga zagovarja kardinal Parrocchi, proti spomenici papežu Leonu XIII. v okrožnici Aeterni patris].

Z najglobljim spoštovanjem se klanjam in poljubljam vaš sveti purpur in se izrekam za vaše prevzvišene eminence najponižnejšega in najvdanejšega služabnika.

DUH. GIOVANNI BONETTI,
član salezijanske družbe
Turin, 17. maj 1882

35. PISMO KNEZA SALVIATIJA DON FRANCESII

Velečastiti gospod!

Oprosti mi, da z nekaj zamude izpolnjujem dolžnost zahvale za visoko čast, ki ste mi jo izkazali, ko ste me povabili na literarno prireditev vaših gojencev. Enako hvali je bilo tudi zadoščenje, ki sem ga občutil, ko sem gledal, kako prostodušno in naravno so vaši fantje govorili latinsko in posnemali rimske navade. Ob tej prireditvi sem spoznal, koliko lahko take prireditve prispevajo k resničnemu občutju in okušanju latinskega jezika. Če se ne motim, je vaša šola in vaša učna metoda dejavnik, ki daje Piemontu čast visoke kakovosti klasičnega pouka.

Sprejmite dobrohotno moje čestitke, čeprav v tem nisem poklican sodnik. S tem občudovanjem in spoštovanjem se izrekam za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

SALVIATI
Rim, 18. april 1882

36. ODLOMEK IZ PASTORALE TORINESE 1882

Naš Božji Zveličar jasno pravi (Mt 24,24), da je hudičeva zvijača tako prebrisana, da lahko prevara in uniči celo izbrane, če jih Bog ne bi spremljal s svojo milostjo. On sam je opozoril apostole (Lk 22,31), da bo satan uporabil proti njim posebne zvijače in jih bo prerešetal, kakor rešetamo zrnje. Zato apostol sv. Peter (Pt 5,8) vse kristjane opozarja na čuječnost proti prevaram peklenskega sovražnika in jim pravi: *Bodite trezni in čujte, kajti hudič, vaš sovražnik, hodi kakor rjoveč lev in išče, koga bi požrl.* In sv. Pavel opozarja vernike v Efezu: *Kajti naš boj se ne bije proti krvi in mesu, ampak proti vladarstvu, proti oblastem, proti svetovnim gospodovalcem te mračnosti* (Ef 6,12). Zato morajo vsi sinovi Cerkve brez izjeme čutiti živo bojazen pred hudičevimi prevarami, kajti nikjer ni tako svetega kraja, kamor se ne bi vselil hudič. Spomnimo se samo, kako se je Satan vtihotapil v zemeljski raj, ki je bil kraj nedolžnosti. Prav tako je vstopil v dvorano zadnje večerje, kjer je bil Odrešenik s svojimi apostoli, in se polastil Juda. Ni človeka, pa naj bo še tako učen in svet ter poln zaslug, ki se mu Satan ne bi skušal približati in ga poškopiti s strupom svoje peklenske sline. Jezus Kristus je dovolil Satanu, da se je približeval njegovi sveti osebi in ga ponesel na streho templja in na vrh gore. Ali se bomo potem čudili, če se približa tudi kateremu Jezusovih služabnikov? Res je, da Satan, ko se približa enemu izmed teh, uporablja posebne zvijače in poteze, in kakor nas opozarja sv. Pavel (2 Kor 11,14), si privzame podobo angela luči: *Satanas transfiguratur se in angelum lucis.* Pogosto se zgodi, da četudi ne more storiti toliko hudega, kakor bi želel, in odnesel toliko dobrega, kot bi rad, da se mu le posreči pokvariti in uničiti kakšen del dobrega in pomešati dobro s slabim.

Zato vidimo apostola sv. Pavla, kako toži (2 Flp 1,17) zaradi razdorov in sporov, ki so motili kristjane v Korintu. Tožil je zaradi nekaterih, ki so pridigali Jezusa Kristusa ne

samo zato, da bi dajali čast Bogu, temveč tudi iz nasprotovanja in duha upornosti do sv. Pavla. Zato sam apostol ne neha svariti, da bi bili popolnoma podvrženi avtoriteti, ki jo je postavil Jezus Kristus, s ponižno vdanostjo vsak na svojem mestu, da bi tako ohranili v Cerkvi popolno edinost, mir in slogo (Ef 4,3).

Tako si lahko razložimo, zakaj v Katoliški cerkvi nekatere osebe, ki so brez dvoma v Božjih rokah orodje posvečenja, padajo v Satanove mreže in se poleg grdobije hudega kažejo lepote dobrega; kakor se ob blišču zlata kaže tudi nečednost žindre in so najbolj čisti biseri pokriti z blatom. Tako si lahko razložimo, zakaj si je sv. Hieronim moral iskati zatočišče ob betlehemiški votlini, ker mu drugje hudobni jeziki duhovnih sobratov niso dali miru, kako je moral sv. Janez Zlatousti dvakrat zapustiti svoje škofijsko mesto in iti v pregnanstvo, ker so ga ljudje z najvišjim dostojanstvom, med katerimi je bil tudi sv. Ciril Aleksandrijski, obrekovali, kako so sv. Karla Boromejskega do smrti preganjali neki redovniki, kako je sv. Jožef Kalasanc naletel na najhujši odpor prav tam, kjer bi lahko pričakoval največjo podporo. Tako je mogoče razumeti, kako je namestnik Jezusa Kristusa na zemlji Leon XIII. v pismu nadškofom in škofom pokrajin Milana, Turina in Vercellija dne 25. preteklega januarja moral karati neki časopis v Lombardiji, ki na eni strani zagovarja najsvetejše stvari na zemlji, to je Katoliško cerkev, na drugi strani pa žene pred sodišče škofove in nadškofove in pri tem pozablja na strašno pretnjo Jezusa Kristusa, ki je rekel svojim apostolom in njihovim naslednikom: Kdor vas zaničuje, mene zaničuje (*Qui vos spernit, me spernit* – Lk 10,16), in v obredu posvečevanja škofov pretil s prekletstvi, ki jih sveta Cerkev izreka proti tistim, ki bodo *govorili slabo o vas*.¹²

37. PRIPOMBE K PROTIPREDLOGOM SPRAVE

I. V prvem členu, ki ga predlaga gospod kanonik Colomiatti, je treba črtati zadnji odstavek, da se izognemo odgovorom in ugovorom. Ker je monsinjor vedno trdil, da so sramotilne knjižice napisali don Bosko in salezijanci, ne da bi za to navedel kakršne koli dokaze, bi za pojasnitev, kdo ima prav in kdo nima prav, zašli v razpravo brez konca, potisnili poravnavo v neskončnost in povzročili še druge bridkosti.

II. V drugem Colomiattijevem členu naj se doda, da naj bi monsinjor odgovoril na don Boskovo pismo v treh dneh, da bi tako preprečili zavlačevanje za tedne in tedne, ki bi se spremenilo v leta, kot se je to dogajalo v preteklosti, ko kurija ni odgovarjala niti na dopise Kongregacije za koncil in so tako onemogočili, da bi v enem letu pravdo sploh začeli.

III. V tretjem členu je bilo uvedeno več sprememb iz mnogih razlogov, od katerih bomo navedli najpomembnejše:

1. ker je tako, kakor si je zamislil in predložil Colomiatti, preveč v nasprotju z odločitvijo Svete koncilске kongregacije;

2. ker ta člen pod videzom, da rešuje don Bonettija kazni, kazen podaljšuje za eno leto in pred katoliškimi verniki ne vrača časti, ki jo je izgubil z odlokom, ki je proti cerkvenim predpisom, kot je to ocenila sama Koncilska kongregacija;

3. ker ta člen pušča kazen in zato nakazuje, da pozna prestop, ki je vreden tolike kazni, ne da bi mu ta prekršek kdaj povedali in mu tako dali priložnost, da bi se branil, ter ga tako kaznovali, ne da bi kaznovanega poslušali;

¹² Namiguje na *Osservatore Cattolico* iz Milana, ki se je takrat boril proti rosmijanizmu.

4. ker člen, kakor je oblikovan, vsebuje kazen ne samo proti don Bonettiju, temveč tudi proti salezijanski družbi, ki je brez kakršne koli krivde prikrajšana za pastoralno delo enega svojega člana, in to ne samo za eno leto, temveč tako dolgo, dokler ga ne bo mogoče poslati v Chieri *samo za kako slovesnost, če to ne bo prepovedala kurija*;

5. ker kljub nepravični kazni, ki jo prenaša že štiri leta z enim sodnim izrekom, postavi don Bonettija v slabši položaj kot katerega koli drugega spovednika iz salezijanske družbe v vsej škofiji in tako njegovo duhovniško dostojanstvo ne samo da ni popravljeno, temveč pri vernikih še bolj očrnjeno;

6. ker bi se drugi salezijanci, ki bi videli tako kaznovanje enega svojih sobratov, ki ga v Družbi zelo cenijo in ki ga je sodišče Svetega sedeža razglasilo za nedolžnega, čutili razočarane, saj bi se lahko bali, da bo podobna usoda prej ali slej doletela tudi njih in bi bilo v veliko škodo Družbi za njeno prihodnost.

Člen pa, ki ga predlagamo mi, usklaja odlok Svete kongregacije in ne daje povoda ne sedaj ne v prihodnje, da bi prišlo do kakih nasprotovanj. Da ne bi dali nasprotni strani, ki je bila že obsojena, povoda za preveliko negotovanje, je rečeno, da se don Bonettija celo leto ne bo poslalo v Chieri za ravnatelja, kar je bil prej, pa tudi v prihodnje ne, čeprav ima predstojnik popolno svobodo, vendar bo skušal ravnati čim bolj previdno. Zdi se, da je to edina pot, kako zadostiti pravici, povezati resnico z avtoriteto, približati pravičnost miru, da bi mogli reči: *justitia et Pax osculatae sunt* [pravičnost in mir sta se poljubila].

IV. Četrty člen monsinjorjevega odvetnika zahteva umik Predstavitev dejstev. Ta člen je bil spremenjen iz dveh razlogov. Če bi umaknili to Predstavitev, ki je samo upravičena obramba, bi pomenilo, da vsebuje neresnice, resnica pa je prav nasprotna. Predstavitev smo sestavili zato, da bi rešila Salezijansko družbo obtožb, ki jih je objavil msgr. nadškof in ki niso imele nikakršne povezave z don Bonettijevo zadevo. Tu gre za obrambo, ki jo dovoljujejo vse zakonodaje in ne samo kanonsko pravo kot del naravnega prava. Sicer pa Predstavitev vsebuje dokazna dejstva in neke vrste povzetek avtentičnih listin, ki jih je izdala nadškofijska pisarna oziroma sam nadškof. Trditev, da Predstavitev ni v skladu s pravom ali resnico, je mogoča samo, če se dokaže nasprotno. To je torej razlog, zakaj predlagamo drugače oblikovan člen.

V. Peti člen kanonika Colomiattija pravi, da naj msgr. nadškof uniči dvoje pisem, ki pretita don Bosku s suspenzom, in to ne samo zato, da bi preprečili trenja, temveč tudi zato, da bi dali salezijancem zadoščenje, ker so bili razžaljeni s pretnjo proti kanonskemu pravu in onečaščeni v njihovem predstojniku.

Ta dodatek je uvedel vrhovni kapitelj, ki ni hotel, da bi mu sedanji in bodoči salezijanci očitali, da se ni zavzel za čast Družbe in njenega ustanovitelja. Ker pa je msgr. nadškof poleg dveh omenjenih pisem dal natisniti in pisati proti salezijancem še druge obtožbe zelo težke narave, mora ta izjaviti, da bo potegnil iz obtoka vse, kar je tiskal ali pisal proti salezijancem, če ni bilo dokazano nasprotno. Ta izjava ne bo rešila časti samo salezijancem, temveč tudi msgr. nadškofu, ko bo zgodovina razpravljala o teh stvareh.

VI. Šesti člen ni potreben nikakršnega dodajanja in ne odzemanja. Razmisli se samo, da po izrecni izjavi patra Antonia Pellicanija z dne 30. marca tekočega leta ne bi bilo treba don Bosku dajati izjave. Zakaj zahtevajo izjavo od njega in ne od duhovnikov v

škofiji? Ali ta zahteva ne predpostavlja prepričanje, da je don Bosko imel svoj delež pri izdaji omenjenih knjižic, ko je vendar dokazano prav nasprotno. Kljub temu bo don Bosko dal izjavo, ker to ni v škodo ne Družbi ne njenemu predstojniku.

VII. Sedmemu in zadnjemu členu predloga kanonika Colomiattija je dodano, da don Bosko svoje izjave o knjižicah ne bo dal pred rehabilitacijo don Bonettija, da ta, ki je glavna naloga prizadevanja, ne bi še dalj trajala zaradi drugotnih vprašanj, ki bi vzela precej časa.

38. PISMO DON ANFOSSIJA DON BONETTIJU

Predragi!

Pred dvema mesecema sem ti iz Groscavalla pisal dvoje pisem, na katera nisem dobil nobenega odgovora. Sočustvujem s teboj, ker vem, kako težke reči te tarejo. Po govoricah nekaterih naj bi jih don Bosko dobil po glavi. Tako govorijo po vsej Valli di Lanzo, kjer sta se zadrževala nadškof in Colomiatti. Tako so govorili v Turinu, kakor mi je poročalo šest župnikov v Cavallermaggioreju, med katerimi mi je prior don Menzio zatrdil, da je bral nadškofovo pismo, razdeljeno v šest točk in naslovljeno na nekega dekana (zdi se mi v Castelnuovu d'Asti), v katerem je povedano isto. Tako so mi zatrdili tudi v Saluzzu, kamor se je nadškof odpravil s Chiusom za posvetitev sv. Avgušтина. Isto mi je v Nici povedal kanonik Assom, ki ga je v Mondoviju sprejel nadškof in je govoril s Colomiattijem. To mi je ponovil tudi don Aniceto, rektor semenišča v Giavenu, ki je en dan pred mojim pogovorom kosil z nadškofom na žeganju pri Sv. Mihaelu, kjer je bilo zbranih več kot 40 duhovnikov. Isto sem slišal govoriti tudi drugod. Kaj pomeni širjenje novic? Kaj pomenijo izrazi kot: »don Bosko je po ukazu svetega očeta prosil nadškofa za odpuščanje. ... Don Bosko je obsojen. ... Don Bonetti ne bo nikdar več rektor v Chieriju ... Don Boska so prepoznali za pisatelja knjižic ...«

Zakaj dovoljujete, da nadškof in kanonik Colomiatti širita take vesti? V Groscavallu mi je teolog Verlucco, profesor moralne teologije v bogoslovju, dejal: »Kanonik Colomiatti je v Rimu pokazal vse svoje spretnosti. Predložil je svoje nespodbitne listine in uspelo mu je razveljaviti dve odločitvi Kongregacije. Kardinal Nina se je osmešil. Pokazal je, da čisto nič ne razume, zato je jasno, zakaj ga je papež odstranil iz državnega tajništva. Kaj lahko ga je prevarati. Tedaj se je zgodilo. Ko je papež zvedel, kako je s stvarmi, je dal takoj poklicati kardinala Nino, ga temeljito oštel in ga bo odstavil tudi od predsedništva Kongregacije. In kaj so sploh kongregacije? To pogosto pove sam nadškof: to je zbor štirih ali petih kardinalov. Če se kakemu prebriscancu posreči dobiti zase tri ali dva, bodo odloki šli v njegovo korist. Tako je mogoče razložiti določene zmage v Rimu. Res, Rim je učitelj, toda vzeto tako na splošno, kongregacije počnejo vsaka svoje.« To mi je razlagal teolog Verlucca, ko sva se sprehajala v Groscavallu. Sicer ni imenoval don Boska, bilo pa je jasno, da so njegove besede merile nanj. In teolog Verlucca je profesor v semenišču in stanuje v semenišču! Vendar moram povedati, da je teolog Verlucca en dan pred mojim razgovorom kosil in večerjal z nadškofom in da je nekega dne dolgo govoril s Colomiattijem.

Vi sami veste, kaj počnete, toda jaz ne bi molčal, ko je *Gazzetta Piemontese* pred dvema mesecema objavila tisti članek. Če nič drugega, bi dal tisti *Gazzetti* sporočiti: don Bosko ni napisal knjižic, o katerih je govor v članku, niti knjižice niso izšle v nobeni

njegovih tiskarn, kar je razvidno že z naslovne strani. Vi pa ste molčali. Toda trditev časopisa je ostala in se širila naprej. Nadškofovo govoričenje in Colomiattijeve čenče in govorce drugih se nadaljujejo in iz dneva v dan trpi dobra stvar. Pričakujete, da vam bo prisojena pravica? Ne vem, kdaj bi se to moglo zgoditi. Obzorje izginja. Zbogom. Še naprej me imej rad. Občudujem te, branim, te imam rad, sočustvujem s teboj.

Tvoj najvdanejši

profesor, duhovnik G. B. ANFOSSI

Turin, 13. oktober 1882

39. DON BONETTIJEVO PISMO KARDINALU NINI (TEŽAVE S ŠKOFIJSKO PISARNO ZA 'VISTO')

Prevzvišena eminenca!

V svoji prirojeni dobroti je vaša vzvišena eminenca pisala mojemu velespoštovanemu predstojniku don Janezu Bosku, da bi ob kaki novi težavi ali pretvezi od nadškofijske pisarne, ki bi mogla pripeljati do trenj, sporočili, kaj se dogaja. Zato dogodkom, ki sem jih omenil v pismu 11. decembra preteklega leta, dodajam še nekaj pripetljajev, ki kažejo, da Sprava [*Concordia*], ki jo je hotel sveti oče in ki sta jo podpisala dva pooblaščenca z obeh strani, namesto da bi vodila k miru, vodi k nadaljnji gonji škofijske pisarne proti salezijancem in njihovim ustanovam.

Že 14 let Salezijanska tiskarna v Turinu poleg drugega izdaja tudi zbirko, imenovano Knjižica italijanske mladine, in vsak mesec izda eno knjigo najboljših italijanskih klasikov, očiščenih pomanjkljivosti. Namen te zbirke je dajati mladim študentom v roke klasike za koristno in prijetno branje, brez nevarnosti za vero in moralnost. Zaradi izrecnega upoštevanja cerkvene oblasti vsak zvezek predložijo v pregled škofijski kuriji, čeprav ne gre za *ex professo* niti za Sveto pismo, liturgijo ali kako drugo cerkveno vsebino.

Sedaj pa škofijska kurija, namesto da bi se omejila na ugotavljanje vsebine v zadevah vere, moralnosti in cerkvene discipline, posega na področje, ki ni podvrženo njim. Zato zadržuje pri sebi tedne in tedne rokopise in nato še krtačne odtise in končno primerja stran za stranjo, vrsto za vrsto, besedo za besedo popravljajo besedilo, da bi odkrila kak spregledan popravek. Ta postopek povzroča neumestna prerekanja, zaustavlja delo tiskarne in zaradi zakasnitve izdaj spravlja v slabo voljo naročnike, ker naročenih knjig ne dobivajo v dogovorjenem času. Najbolj pa boli dejstvo, da škofijska kurija preverja vse s takim nezaupanjem, kakršno bi komaj prišlo v poštev pri izdajateljih slabe vere.

To povzroča neprimerne razprave, prinaša veliko škode naši tiskarni, ki je ovirana pri delu in zaradi zamujanja objav nas odtuja strankam, ker ne moremo pravočasno končati naročenega, periodiko za člane pa pogosto razpošiljamo z enomesečno zamudo. Kar nas še žalosti, je, da je nadškofijska pisarna zelo stroga do del, ki izidejo v naši tiskarni, medtem ko z največjo radodarnostjo dopušča izdajo knjig pri drugih založbah, ki po sodbi pristojnih strokovnjakov niso v skladu z naukom Katoliške cerkve in napadajo osebe cerkvene uprave in celo nekatere kardinale.

Zadnji čas se je zgodilo nekaj neprijetnega. Za mesec november in december sta pri imenovani založbi izšli dve knjigi novel in iz *Ecatommitov* Giambattista Giraldirja. Čeprav so bile prejšnje izdaje že očiščene in je leta 1563 inkvizitor revizor eno imenoval *Ecatommite* »v skladu s sveto rimsko Cerkvijo« in smo vnesli še nekatere popravke,

ker se nam izrazi niso zdeli zadosti primerni za mladino, je sedaj škofijska pisarna, kakor da bi namenoma hotela zavleči izdajo, odrekla *visto* [pregledano] za knjigo, ki naj bi izšla meseca decembra prav v času, ko obnavljajo naročnino za naslednje leto. Šli so tako daleč, da so kot že v drugih priložnostih pripravili za časopis *Corriere di Torino* oster članek proti nam in proti naši ustanovi.

Pretveza za to je bila ničeva. Stavec v tiskarni je prezrl majhno znamenje revizorja rokopisa in v predgovoru knjige za mesec november ni naredil označenega popravka. Besede, ki naj bi jih spremenil, ne vsebujejo ničesar proti veri niti proti morali, in da je to res, je pokazala škofijska pisarna sama s svojim ravnanjem. Ko ni dala *vista* rokopisu, ki ga je pregledala, temveč samo krtačnim odtisom, ki jih je primerjala z rokopisom, je vrnila tiskarsko gradivo in dala svoj podpis.

S tem je kurija pokazala, da bi lahko tiste vrstice šle naprej brez vsake škode, čeprav ni izključena možnost, da je hotela imeti povod za nadlegovanje. Namesto da je molčala, bi kurija lahko opozorila stavca na popravek in ta bi ga lahko popravil, ker odtis še ni bil v stroju. Kljub temu da je kurija videla, da tisk nosi njej neljube besede, je dala svoj *visto*, pustila, da je zvezek tiskan in razposlan ter nato uvrstila dejanje med neposlušna in za maščevanje zavrnila dovoljenje za tisk naslednjega zvezka, četudi na vsak način neškodljivega in tiskanega v celoti skladno s pregledanim rokopisom. Zdi se, da gre za otročarije, pa so jih vendar naredili resni možje, ki so postavljeni na svetilnik.

Vendar se ni tukaj končalo. Kuriji se je zdelo premalo in je šla še naprej. Namesto da bi o tem obvestila don Boska, ki o vsem skupaj prav nič ni vedel, je gospod kanonik fiskalni odvetnik kurije pisal in potem poslal svojega kurirja v naš zavod in dal poklicati – ne katerega izmed predstojnikov, ki so bili doma, temveč don Rua, ki ga že teden dni ni bilo v Turinu. Ker ga ni bilo, je odvetnik to imel za dejanje trmoglavosti. Napisal je protestno pismo, ki ga je podpisal generalni provikar kanonik Chiuso, in malo je manjkalo, da bi ga objavili v časopisu. Tako sta oba kanonika bodisi v svojem imenu ali po naročilu nadškofa skušala pri vernikih spraviti na slab glas salezijansko tiskarno, ki že več kot 30 let deluje v obrambo vere, daje dober tisk vernikom in primerno branje mladini ter delo in kruh velikemu številu revnih in zapuščenih dečkov. Kdor dobro pozna razmere, lahko vidi, da turinska nadškofijska kurija nima drugega pametnega dela, kot da nasprotuje salezijancem in onemogoča njihovo delo.

Nesrečni članek, ki je bil že sestavljen in podpisan, ni bil objavljen zato, ker je profesor don Celestino Durando stopil 16. decembra v kurijo in dosegel, da ga niso objavili. Govori se pa tudi, da članka niso objavili zato, ker urednik *Corriera* članka ni hotel sprejeti.

Zahvaljujemo se Božji previdnosti, da je preprečila tako pohujšanje duš, svetemu očetu novo neprijetnost in ubogi salezijanski družbi javno sramoto. Toda dejstvo potrjuje, da ima turinska kurija še vedno isti sistem, se pravi, da razsoja in odloča z največjo lahkoto *a priori*, ne da bi nas kaj vprašala, in kaže nasprotovanje očetovskemu prizadevanju svetega očeta za pomiritev. Kurija išče malenkosti, lahko rečemo, da nekako išče pretveze, da bi nas mogla zadeti in nas ovirati pri delu. Vse to dokazuje, da imajo salezijanci prav, če se bojijo nenadnih neprijetnosti, ki bi jih lahko zadele, kakor popotniki, ki hodijo po deželi polni sovražnikov.

Ta položaj nam je naredil in še povzroča veliko zla. Mnoge in težke motnje in izguba časa onemogočajo salezijancem, da bi storili vse tisto dobro, ki ga zahtevajo časi. Potrebovali bi pomoč spodbud ter ne zatiranja in onemogočanja delovanja, ker se mnogi dobrotniki in verniki, ki poznajo stvari samo napol, se prevarani od hudobnih podtikanj ohlajajo v odnosu do nas in tako hudobija lažje napreduje.

Sveti oče je imel v svoji *Spravi* najboljše namene. Mi smo se vdali njegovim željam, čeprav je to pomenilo za nas izgubo časti in ugleda, kajti upali smo, da se bo vse skupaj končalo. Vendar se to ni zgodilo. Škofijska kurija je, prepričana, da jo je sveti oče opravičil, čeprav je bila razsodba nasprotna, je postala samopašna v zmagoslavju in še naprej samovoljno uporablja svojo oblast ne *ad aedificationem* temveč *ad destructionem*.

Iz vsega tega, kar sem povedal, sledi: 1. Kurija s pretirano cenzuro moti delovanje tiskarne. 2. Odreka visto knjigi, ki je sestavni del zbirke in popolnoma neoporečna, in to na koncu leta, da pri naročnikih vzbudi sum o njeni vrednosti. 3. Lahko bi pravočasno obvestila o popravkih, ki bi jih hotela imeti, ne pa dvignila glas, ko ni bilo več pomoči. 4. Namesto da bi obvestila predstojnika, je poklicala podrejenega, ki ga ni bilo v hiši. 5. Preden je prvega in drugega poklicala na razgovor, ju je imenovala trdovratna in uporna in v ta namen napisala javno grajo, ki samo *per accidens* ni bila objavljena v časopisih. V opravičilo in iz spoštovanja do škofovskega dostojanstva menim, da vse to ni prišlo od msgr. nadškofa, temveč od njegovih podrejenih.

Potem ko sem predstavil stvari tako, kakor so, prepuščam razsodbo vaši prevzvišeni eminenci in vas hkrati prosim, da bi nas še v prihodnje ščitili s svojo visoko avtoriteto in z učinkovitostjo svojih molitev, da tudi sredi tolikih težav ne bomo manj učinkovito delovali.

Končno ob goreči prošnji, da bi vam Bog naklonil vse obilne milosti, čutim veliko čast, da se smem v globokem spoštovanju imenovati vaše eminence najponižnejši in najvdanejši sin.

DUH. GIOVANNI BONNETTI

član salezijanske družbe

Turin, 23. januar 1883

40. DVOJE PISEM DON BONETTIJA KARDINALU NINI (VPRAŠANJA KNJIŽIC JEZUS KRISTUS NAŠ BOG IN NAŠ KRALJ)

A

Visokospoštovani knez!

Naj mi vaša eminenca dovoli, da vam predstavim precej pomembno zadevo, ki zasluži pozornost človeka velike gorečnosti, kakršen je to prevzvišeni zaščitnik salezijancev.

Gotovo vam je znano, da že v Turinu nekaj mesecev izhaja nesramni in bogokleten časopis *Gesù Cristo*. Naredil je in še dela veliko slabega. Strahotno je pohujšanje, ki ga povzroča v Turinu in drugih krajih, in veliko časopisov celo iz daljne Sicilije je dvignilo svoj glas, pa vse zaman.

Da bi zavaroval vernike pred takimi napadi brezbožnih, je *Salezijanski vestnik* meseca februarja objavil članek, ki so ga po nasvetu don Boska povezali v knjižico in jo v 100 tisoč izvodih zastonj razdelili v Turinu. Knjižica nosi naslov *Jezus Kristus, naš Bog in naš kralj*.

Čeprav je članek, je nadškofijska kurija v Genovi že dala visto in ga je tiskala Salezijanska tiskarna v Sampierdareni, pa smo knjižico za širjenje in tisk v Turinu spet predložili turinski škofijski kuriji, ki je sicer s težavo, pa vendarle dala ustno svoje privoljenje.

Medtem so nekateri katoliški časopisi objavili delce kot koristno sredstvo za poživitev vere in zadoščenje našemu Božjemu Odrešeniku v tem mestu presvetega Zakramenta in Svetega turinskega prta, ki so ga razžalili s svojim pisanjem. Iz vse Italije so prihajale prošnje, da bi Salezijanska tiskarna to delce čim bolj razširila. Nekateri župniki iz drugih škofij, ki jim ne omejujejo svobode s krajevnimi predpisi, so namenili knjižico svojim vernikom celo kot dokaz o opravljeni velikonočni dolžnosti.

L'Unità Cattolica, vedno pripravljena pomagati dobremu tisku in podpreti širjenje dobrih zamisli med ljudstvom, je v št. 53 izrazila zadovoljstvo zaradi namena nekaterih župnikov. Ker ta časopis ni razširjen samo v turinski nadškofiji, temveč tudi po vseh italijanskih, je pohvalil to zamisel, saj knjižica ne bi bila samo kot dokaz velikonočnega obhajila, temveč tudi za poučitev družin. V ta namen je naša tiskarna natisnila več tisoč izvodov z napisom *Dokaz velikonočne spovedi*. Niti *Unità Cattolica* niti mi nismo imeli najmanjšega namena, da bi prekršili sinodalne zakone turinske škofije. Naš namen je bil ustreči prošnjam, ki so prihajale iz drugih škofij polotoka, da bi tako sodelovali pri večji Božji slavi.

Da ta namen ni imel nič slabega, nam je dokazala nadškofijska kurija v Genovi, ki je z datumom 10. marca dala dovoljenje, da to oznanimo v *Salezijanskem vestniku*.

Potem se je zgodilo. Msgr. nadškof je videl sporočilo v *Unità Cattolica* in imel to za prekršek proti škofijski sinodi iz leta 1873, ki je ukazala, da naj za dokaz opravljene velikonočne dolžnosti dajejo majhne listke, in prepovedala, da bi pri obhajilu delili svetinjice ali podobice. V *Unità Cattolica* št. 54 je dal objaviti ta odlok tisočem župnikom po celi Italiji in tako vzbudil sum, da knjižica *Jezus Kristus, naš Bog in naš kralj*, ki nima zahtevanega cerkvenega dovoljenja, ni v soglasju z vero in moralno Cerkve. S tem je preprečil nadaljnje širjenje in uničil dober vtis, ki so ga tisoči vernikov dobili, ko so prebrali knjižico. Obenem pa je dal povod za veselje satanskega časopisa, proti kateremu je bila knjižica naperjena.

Da bi slab vtis čim bolj razširil, monsinjor ni bil zadovoljen z objavo v *Unità Cattolica*, temveč je dal objavo še v *Corriere di Torino*, ki o knjižici kot znamenju opravljene velikonočne dolžnosti ne pove niti besedice.

Nadškof je pravzaprav dal vedeti, da knjižice ne odobrava zato, ker so jo izdali salezijanci in jo oni širijo. Če ne bi bilo tako, bi svetoval župnikom, da če knjižice že ne dajejo kot znamenje velikonočnega obhajila, naj jo širijo ob drugih priložnostih, kakor so to storili mnogi italijanski časopisi in škofje, med njimi tudi škof v Alessandrii. Toda turinski nadškof se trudi, da uničuje, in mu ni mar, da bi gradil. Tukaj vidite, spoštovana eminenca dokaz, kako nam ta prelat pomaga pri reševanju duš.

Vprašujem se, ali je to način podpiranja dobrega tiska in širjenja med ljudstvom, ki se utaplja v povodnji knjižur, nesramnih časopisov in letakov. Vprašujem se, ali je to način, kako spodbujati duhovnike in redovnike ter laike, da bi se uprli zlemu duhu, kar nam tako pogosto priporoča sedanji papež. Vprašujem, ali je to plačilo piscem in tiskarjem, ki na svoje stroške dajo v obtok 100 tisoč izvodov knjižice, ki ima edini namen braniti

vero v božanstvo N. G. Jezusa Kristusa. In to v Turinu, ki ga nekaznovano oblegajo tako imenovani antiklerikalci. Vprašujem, ali je to tisti odkriti in trajen mir, ki ga je kanonik Colomiatti 18. junija v nadškofovem imenu obljubil in podpisal.

V Genovi in Benetkah je zadostovala beseda nadškofa patriarha, da je zadušila dvoje nesramnih časopisov, ki sta okuževala tisti dve mesti. V Turinu pa se rogajo njegovi veri, ustrahujejo preprosto ljudstvo in zastrupljajo mladino s pomočjo nesramnega lista, ki si upa vzeti za naslov ime našega Odrešenika Jezusa Kristusa. In ko don Bosko z velikodušno gesto, ki jo vsi odobravajo, skuša pomagati, že je tukaj nadškofovo opozorilo, ki to onemogoča. Oh, eminenca, kako boleče je gledati volkove med čredo in pastirje, ki pretepajo pse, ker lajajo! Strašno! Bodite tako dobri, eminenca, in dvignite molitev k Bogu zame, da ne bom opešal v veri, ko gledam vse to.

Medtem pa prosim Boga, da vam povrne z nebeškimi darovi vse dobro, ki ga delate. Poklekujem pred vas in vam poljubljam sveti purpur ter imam čast, da se lahko imenujem vaše prevzvišene eminence najvdanejši in najposlušnejši sin.

DUH. GIOVANNI BONETTI, salezijanec

Turin, 7. marec 1883

B

Prevzvišena eminenca!

Čeprav bi te dni rad spremljal našega Odrešenika na vrtu Oljske gore, na sodiščih in na Kalvariji, me vendar ljubezen do resnice in pravice sili, da vam poročam o novem dejanju turinskega nadškofa, ki so ga mnogi označili kot zlorabo oblasti v škodo in nečast salezijancem. Knjižici *Jezus Kristus, naš Bog in naš kralj*, ki jo vaša eminenca že pozna in ki je bila razdeljena v Turinu in celi Italiji v tisočih izvodih, so bile dodane besede *Znamenje opravljenega velikonočnega obhajila*, kakor je razvidno iz primerka, ki vam ga prilagam. Tega pripisa niso svetovali župniki turinske nadškofije, temveč župniki drugih škofij, ki so knjižico hoteli razdeljevati ob opravljanju velikonočne dolžnosti. Podobno so nas prosili tudi škofje, med katerimi naj omenim samo njegovo eminenco gospoda kardinala Canosse, ki je naročil za svojo katedralo 3.000 izvodov.

Sedaj pa msgr. turinski nadškof ni samo naložil odlični *Unità Cattolica* in *Corriere di Torino*, da bi za vso Italijo objavila tisti oglas, o katerem sem vam poročal 7. tekočega meseca, temveč je v teh dneh izdal okrožnico, v kateri s posebnim *opozorilom* suspendira *ipso facto* za spovedovanje tistega duhovnika, ki bi v katerem koli kraju nadškofije širil knjižico z napisom *Znamenje velikonočnega obhajila*.

Vsakomur je jasno, da je taka strogost proti tako neškodljivi, pa vendar tako posrečeni in potrebni knjižici naperjena in *odium auctorum*, se pravi proti ubogim salezijancem. Msgr. nadškof do sedaj ni kaznoval tistih nesrečnežev, ki že šest mesecev pišejo, tiskajo, berejo, širijo ta brezbožni časopis, ki neizmerno žali častivredno ime našega predobrega Jezusa, pobija njegovo božanstvo, sramoti Cerkev, papeža, duhovništvo, temveč strogo kaznuje tiste uboge duhovnike, ki bi širili popolnoma nedolžen spis nekoga salezijanca, ki so ga v 100 tisoč izvodih razdelili v Turinu, da bi zajezili hudobijo, ki jo povzročajo brezbožneži, opozorili vernike na nevarnost in jih spodbudili k zadoščevanju. Prepuščam vaši eminenca, da presodi, ali ta različni način ravnanja ne vsebuje skrivnosti in ne povzroča pohujšanja v dušah.

Res je, da monsinjor po takih dejanjih, ki povzročajo najhujše posledice in vtise in ki jih sektaški časopisi izrabljajo s satansko spretnostjo, skuša izvesti pobude, ki so polne pobožnosti in gorečnosti. Toda vse to služi samo za prikrivanje hudobije, ne morejo pa uničiti slabega, ki so ga taka dejanja povzročila.

Ker sem nekako prisiljen, da vaši eminenci poročam o takih dejanjih, ki žalostijo vsakega poštenega človeka, bom končal. Izrabljam priložnost, da vam iz vsega srca želim srečne in vesele velikonočne praznike in prosim Gospoda zmagovalca smrti in pekla, da vam vstali Zveličar podeli obilico velikonočnega veselja.

V globokem spoštovanju! Vaše vzvišene eminence najponižnejši in najpokornejši sin

DUH. GIOVANNI BONETTI, salezijanec

Turin, 20. marec 1883

41. ODLOK O ODPUSTITVI KAZNI DON BONETTIJU

Admodum Rev.de Dom.ne,

Quum peculiaribus de causis anno superiore inter te ac Taurinensem Archiepiscopum inita fuerit concordia, qua statutum est inter coetera, Sacerdotem Ioannem Bonetti Salesianae Cong. alumnum Cherii civitatem nonnisi *in aliqua circumstantia* fore petiturum, SS.mus Dom.us Noster Leo Papa XIII omnibus mature perpensis in Audientia diei 9 defluentis iulii praedictae dispositionis causas post Archiepiscopi funus penitus evanuisse iudicavit, ac propterea dispositionem ipsam nullius iam roboris esse declaravit et, quatenus opus foret, eamdem plane delevit atque abrogavit tibi Alumnoque tuo Bonetti pristinam libertatem restituens ac restitutam esse decemens. Haec porro tibi significans de mandato huius Congregationis Concilii, fausta omnia a Domino adprecor.

Tui Stud

L. Card. NINA praefectus.

S. VERGA Sec.rius.

Romae, II iulii 1883.

42. METODE MSGR. GASTALDIJA

(IZ PISMA DON TURCHIJA PREFEKTU KONGREGACIJE ZA OBREDE)

Kakor je znano, se je ubogi msgr. Gastaldi sprl z vsemi in vsem: 1) s Svetim sedežem, ko se ni hotel pokoravati razsodbam kongregacij; posvetoval se je in spletkaril, kako bi mogel narediti svoje obveznosti neveljavne; 2) z resnicami svete vere, ko je, preden je postal škof, dal natisniti izjave, v katerih se je strinjal z voditelji sekt [...]; 3) z moraliko Alfonza Liguorija, ki se mu je zdela preveč široka in je v ta namen uničil eno najpomembnejših ustanov v Piemontu za študij moralke, *Cerkveni konvikt*, ki je odstranil janzenistične strogosti in ki so ga ustanovili nadvse ugledni sveti in izobraženi možje, kot sta bila teolog Guala in don Giuseppe Cafasso; končno je še izgnal velikega moralista teologa G. B. Bertagna, sedanjega naslovnega škofa v Kafarnaumu; 4) z redovi in redovnimi družbami, zlasti jezuiti, ko je sam prevzel predavanja iz moralke za mlade duhovnike in je uporabil cele ure, da se je znašal nad jezuiti in da je v enem izmed spisov, ki ga je dal natisniti, trdil, da redovni stan ni popolnejši od navadnega duhovništva; zlasti

še z ubogim don Boskom; bilo bi predolgo, če bi hoteli navesti vse, kar je storil proti njemu z namenom, da bi uničil njegovo Družbo; 5) z zdravo katoliško miselnostjo, ko se je postavil na čelo rosminijanskih teorij. Sam sem bral v nekem liberalnem časopisu, da ima rosminijanizem glavno zaščito v turinskem nadškofu Gastaldiju; 6) s svojimi najboljšimi duhovniki, ki jih je brez števila suspendiral za prav malenkostne stvari; med žrtvami suspenzov je tudi don Bosko, ki mu je prepovedal celo spovedovati; vendar se don Bosko tega ni zavedal, ker so bila njegova dovoljenja vedno veljavna *ad annum* [...]; 7) s sosednjimi škofi, ki jim je prepovedal, da bi prihajali v njegovo škofijo opravljat cerkvene obrede;¹³ 8) celo s svetniki, ko ni dovolil že tisočega ponatisa pesmi sv. Alfonza, če ne bi vnesli spremembe, ki jo je on hotel; na opombo tiskarnarja in drugih, da gre za že zelo staro pesem, in če nikdar nihče ni videl, kaj ne bi bilo prav, je odgovoril: »Sv. Alfonz je bil škof, jaz pa sem nadškof in hočem tako«; 9) z metropolitanskim kapituljem; ko je sklical sinodo, je msgr. Gastaldi predložil, kakor je prav, izvod kapitlju. Ko je potem zbral v stolnici duhovščino, ji je prebral drugo besedilo. Ko je šel na kopanje na Riviero, je podal tretje besedilo, ki ga je potem 1873 dal natisniti [...]. Potem se je sprl z Margottijem zaradi *Unità Cattolica*, in da bi se ga znebil, je postavil za lastnika časopisa svojega brata Stefana. Čudno je, da so novice o izpostavitvi trupla na mrtvaškem odru v nadškofijski palači in v zunanji kapeli, ki je z njo povezana, kakor tudi nadrobnosti pogrebne obreda itn. prihajale od enega najbolj liberalnih časopisov in še slabšega, kot je *Gazzetta del Popolo*, se pravi od *Gazzetta Piemontese*, iz katerih so jih potem prevzemali verski časopisi. Msgr. Gastaldi je bil mož liberalnih idej, kakor je to mogoče razbrati iz neke njegove pastoralne okrožnice.¹⁴

43. DVA PREDLOGA POGODBE ZA SIRAKUZE

A

Predlog občine v Sirakuzah za preureditev samostana duhovniku Janezu Bosku.

Za uvod naj povemo, da je občina v Sirakuzah z odlokom 15. decembra 1867 od Uprave imetja za bogočastje sprejela poslopje odpravljenega samostana Sv. Frančiška Asiškega od očetov kapucinov zunaj obzidja. Z željo, da bi to stavbo namenili dejavnosti, ki bi bila v javno korist in dobrodelnost, daje občina duhovniku Janezu Bosku, ustanovitelju raznih zavodov v korist mladini, to poslopje z naslednjimi pogoji:

1. Občina odstopa duhovniku Janezu Bosku ter njegovim dedičem in naslednikom v uporabo in varstvo nekdanji samostan kapucinov v Sirakuzah z vsemi pritiklinami, to je kapelo in Silvo ali Latomijo z vso opremo in v stanju, v kakršnem je sedaj in kakor je bila izročena od kraljevske vlade z odlokom o prepustitvi, kot je povedano zgoraj, brez vseh obveznosti.

2. O prepustitvi imenovanega poslopja in njegovih pritikin velečastitemu duhovniku Janezu Bosku bo narejen zapisnik, v katerem bo stanje premožnin in nepremičnin.

3. V primeru vrnitve mora občina poravnati duhovniku Janezu Bosku in njegovim

¹³ Msgr. Emiliano Manacorda, velečastiti škof iz Fossana turinske nadškofije, je moral tistikrat prositi Sveti sedež in dosegel, da ni odvisen od svojega metropolita msgr. Gastaldija.

¹⁴ Ob smrti kralja Viktorja Emanuela II., dne 10. januarja 1878.

dedičem vse stroške za morebitna popravila, izboljšave in prilagoditve za uporabo.

4. Ker so te nepremičnine namenjene javni uporabi v korist revnim otrokom, mora občina, če razveljavi pogodbo, opozoriti pet let prej duhovnika Janeza Boska in njegove dediče.

B

Náš predlog dogovora med velespoštovano gospo markizo Mario Carmelo Gargallo in duhovnikom Janezom Boskom

V želji, da bi gospa markiza di Castellentini Maria Gargallo namenila del svojega imetja v korist mesta Sirakuze, se je dogovorila z duhovnikom Janezom Boskom, ustanoviteljem več dobrodelnih zavodov v korist revne mladine, v naslednjih točkah:

1) Obvezuje se, da bo nepremičninam, ki jih bo občina prepustila duhovniku Bosku, opravila vsa potrebna popravila, da bodo mogle služiti vzgojnemu zavodu in različnim obrtnim šolam, npr. poljedelski, ali pa bo duhovniku Janezu darovala vsoto 25.000 lir, da bo izvedel omenjena dela.

2) Priskrbela bo vse premičnine, potrebne za opremo sirotišnice, ali pa bo v ta namen dala na razpolago 15.000 lir.

3) Omenjena gospa se obvezuje, da bo vzdrževala navedene stavbe v dobrem stanju in jih ne bo pustila propadati, za kar bo poskrbela tudi za čas po svoji smrti.

4) Končno se obvezuje, da bo podarila duhovniku Janezu Bosku vsoto 80.000 lir, s katero bo vzdrževal vodstveno in upravno osebje zavoda. To vsoto bo podarila v gotovini ali v papirjih javnega dolga in bodo dajala čistih 4.000 lir dohodka v trenutku dogovora.

5) S prevzemom poslopja nekdanjega samostana in cerkve očetov kapucinov in Silve in z zgoraj omenjenimi prispevki se duhovnik Janez Bosko in njegovi nasledniki obvezujejo, da bodo v nekdanjem samostanu očetov kapucinov ustanovili dobrodelno zavetišče za dečke v stiski. Zavetišče bo v celoti upravljala Družba sv. Frančiška Saleškega po zgledu oratorija, ki deluje v Turinu z istim pravilnikom, disciplino in metodami.

6) Novi zavod se bo imenoval *Gargallo-Castellentini* in bo postavljen pod varstvo sv. Marcijana, prvega škofa v Sirakuzah, in njegove someščanke sv. Lucije.

7) Duhovnik Janez Bosko se obvezuje, da bo bodisi sam bodisi njegovi nasledniki vrnil gospe markizi ali njenim dedičem toliko dvajsetin daru, kolikor bo let pred iztekom dvajsetletja, če bi se on ali njegovi nasledniki odločili prostovoljno zapustiti vodstvo zavoda.

8) Če bi se salezijanska družba umaknila iz zavoda, bodo duhovniki Janez Bosko in njegovi nasledniki vrnil markizi ali njenim dedičem pravico do njihovega imetja.

9) Gospa markiza Gargallo skupaj z duhovnikom Janezom Boskom postavita novo zavetišče pod očetovsko asistenco *pro tempore* njegove ekscelence nadškofa Sirakuz, čigar nasvete in modra navodila sta vedno sprejemala.

44. PISMO PARMSKEGA KNEZA DON BOSKU

Predragi in velečastiti don Bosko!

Prejel sem vaše pismo z dne 29. julija, v katerem mi poročate o ustanovitvi svojega zavetišča za dečke v starem samostanu sv. Benedikta v Parmi leta 1883. Gotovo se spominjate, da sva preteklo leto v Nici govorila o tej zadevi.

Pripravljen sem sodelovati pri tej dobrodelni ustanovi z vsemi sredstvi, ki so mi na voljo. Poleg tega pa je to tudi moja dolžnost. Razlog pa je naslednji. Kneginja, moja soproga, je po našem srečanju v Nici resno zbolela. Obljubil sem dar deset tisoč lir presveti Devici Mariji za ustanovo, o kateri mi govorite, če bi kneginja ozdravela, če bo porod, ki ga pričakujemo v oktobru, dobro potekel in če bo otrok, ki ga pričakujemo, zdrav. Bilo bi neopravičljivo zame, če stvari, ki sem jih prosil presveto Devico, ne bi trdno pričakoval, zlasti ker se je zdravje kneginje zelo izboljšalo. Prepričan sem, da bo porod, tako za mater kot za zdravje otroka, uspel. Zato vam bom poslal obljubljenih 10.000 lir za zavetišče v Parmi, kadar in kamor boste želeli. Sporočite mi, kdaj želite to vsoto in kam naj vam jo pošljem. Nato bom dal potrebna navodila.

Upam, da smrt odličnega msgr. Villa ne bo povzročila zastoja ali upočasnitev vaše kakor tudi moje ustanove v Parmi.

Priporočam se, dragi don Bosko, v vaše molitve zame, za svojo soprogo in za svoje številne otroke. V svojem molitveniku hranim podobico, ki ste mi jo dali. Imam jo za dragocen spomin na vas in vaše salezijanske ustanove, ko ste bili tako prijazni, da ste me vpisali med svoje sotrudnike, ko sem bil v Nici. Z globokim spoštovanjem vaš najvdanejši

ROBERTO

Biarritz, 7. avgust 1882

45. PISMO C. CORRENTIJA DON BOSKU

VELIKI MOJSTER

REDA SVETEGA MAVRICIJA IN LAZARJA

ZASEBNI KABINET

PRVI TAJNIK NJEGOVEGA VELIČASTVA

Velečastiti gospod!

Zelo me veseli, da se me vaša velečastita uglednost spominja in mi s svojimi pobudami pomaga delati pravične in dobre stvari. Tako bi bilo tudi imenovanje profesorja Bonzanina za viteza, kar mi predlagate in kar bom jaz priporočil njegovi ekscelenci prosvetnemu ministru. Želim pa tudi, da bi vaša velespoštovana uglednost izpolnila obljube, ki ste mi jih dali za široko ljudsko podporo pri gradnji svetišča ob novi veliki Mavricijevi bolnišnici ob Via Stupinigi. Če mi ne bo kdo pomagal, se bo veličastna zamisel o svetišču ob novi bolnišnici spremenila v klavrno kapelico, ki gotovo ne bo v čast niti bolniški upravi niti Drevoredu kralja Umberta niti želji, da bi s sveto stavbo počastili spomin svetega Huberta.

Z globokim spoštovanjem

C. CORRENTI

Rim, 2. januar 1884

46. DON BOSKOVO PISMO SEVILJSKEMU NADŠKOFU

Praestantissime Praesul,

Cum theologus vir Joannes Cagliero ex Hispania in Italiam rediit, plurima de bonitate et munificentia tua nobis exposuit. Inter coetera nobis adnotavit tibi esse in votis Sa-

lesianam domum pro adolescentulis derelictis educandis in hac tua civitate instituentem, eadem que tua sub valida protectione te habiturum.

Talis ac tanta benevolentia pergratos animi nostri sensus expostulat. Quapropter haec singularia munera tua libentissime accipientes, nos omnes in manus tuas confidimus, atque de nobis et de nostris tu disponere poteris in iis omnibus quae ad majorem Dei gloriam, lucrumve animarum aliquid nos collaturos fore judicaveris. Si quid in posterum de hoc negotio dicendum vel faciendum sit, tanquam pater nobis semper dicito.

Nos vero in nostris precibus matutinis et vespertinis exorabimus, ut Deus longitudine dierum te repleat teque incolumem servet, donec aut Taurini aut in hac tua dioecesi te personaliter videamus, tibi que pro benefactis gratias ex intimo corde nostro referre valeamus.

Dum dextera tua, ut peto, nos omnes benedicat, ego omnibus felicior me profiteor.
Servum et filium tuum

JOANNEM BOSCO Sacerdotem.

Taurini, 30 junii 1881.

47. DON RUOV PREDLOG ZA SALEZIJANSKI DOM V FIRENCAH

FIRENCE: CERKEV BREZMADEŽNEGA SPOČETJA IN ZAVOD PIJA IX.

V Firencah so si dolgo želeli zavod in zavetišče za uboge zapuščene in osirotele dečke. Zadnje čase pa se je potreba še bolj zaostrila, ker so začeli protestanti s svojimi znanimi zvijačami zavajati neizkušeno mladino in izkoriščajo njihovo revščino in zapuščenost za širjenje svojih zmot. V tej stiski je velezaslužna Katoliška delavska zveza, ki je bila ustanovljena v tem mestu in je priklicala v življenje toliko dobrodelnih ustanov v korist najubožnejših slojev, dala pobudo za zbiranje sredstev, da bi v Firencah ustanovili salezijansko hišo. S pomočjo akademij ter z zasebnimi in javnimi nabirkami je zbrala precejšnjo vsoto in je leta 1880 vzela v najem stavbo, ki bi mogla služiti za praznični oratorij in za kak šolski razred, za katerega bi nakupili potrebno opremo.

Potem je zveza zaprosila njegovo ekscelenco florentinskega nadškofa, da bi povabil duhovnika Janeza Boska, ustanovitelja več podobnih zavodov, da bi v Firencah postavil oratorij, šole in zavetišče za ubogo mladino. Prošnja je bila sprejeta. Ko je duhovnik Janez Bosko videl enodušno željo njegove velečastite ekscelence in večjega dela izbranih prebivalcev Firenc in ko je razmislil o nevarnostih, ki na žalost tako kot drugod pretijo zapuščeni mladini, je ne glede na velike težave, ki jih je bilo treba premostiti, takoj poslal tri redovnike salezijanske družbe, ki naj bi začeli praznični oratorij in šole, obenem je obljubil, da bo začel zbirati zapuščene dečke v zavetišču, kakor hitro se bo za to našel primeren prostor.

Katoliška delavska zveza je, zadovoljna z uspehom svojega prizadevanja, izročila duhovniku Bosku vse, kar je zbrala v predmetih in denarju, in v popolnem zaupanju v njegovo učinkovitost želi, da bi s svojimi načini upravljanja in vzgoje dal ustanovi čim večji razmah.

Od svoje strani se duhovnik Janez Bosko skupaj z Družbo sv. Frančiška Saleškega za izkazano zaupanje in vnemo, s katero so Katoliška delavska zveza in vsi drugi dobrohotni darovalci zbirali sredstva, najtopleje zahvaljuje in obljublja, da bo z največjo zav-

zetostjo skušal uresničiti dobrohotne cilje Katoliške delavske zveze. Novi zavod bo postavil pod varstvo Marije Brezmadežne, sv. Jožefa in sv. Frančiška Saleškega. V ta namen bo položil temeljni kamen, ki naj poznejše rodove spominja, da je zavod – zavetišče spomenik nesmrtnemu papežu Piju IX., ki se je vedno zavzeto zanimal za ubogo in zapuščeno mladino.

Medtem ko se z vso vnemo loteva dela, pa ne more mimo dejstva, da je vse to šele začetek in da je treba še veliko storiti: treba bo plačati najemnine, kupiti zemljišča, postaviti poslopja, poskrbeti za opremo in za plačevanje izdatkov za vzdrževanje in vzgojo bodočih gojencev. Zato toplo priporoča, da bi ga še naprej moralno in gmotno podpirali, na kar po pomoči iz nebes opira svoje upe.

48. DOGOVOR O ORATORIJU V FAENZI

Zasebni dogovor med velezaslužnim Cerkvemim odborom za dobrodelnost mesta Faenza in duhovnikom Janezom Boskom z namenom, da bi dosegli čim večji razvoj salezijanskega oratorija v tem mestu.

1. Odbor si bo prizadeval, da bo dosegel zgraditev čim večje stavbe.

2. Od obeh gospodov župnikov v Commendi in pri sv. Antonu bo skušal dobiti pisno izjavo, s katero se oba tudi v imenu svojih naslednikov obvezujeta, da bosta stavbo in pripadajočo posest prepustila v svobodno uporabo duhovniku Janezu Bosku in njegovim dedičem naslednikom za ves čas, kakor dopuščajo kanonični in državni predpisi. Če bi želeli prekiniti dogovor, bosta morala župnik v Commendi in pri sv. Antonu obvestiti duhovnika don Boska tri leta prej.

3. Duhovniku Bosku bo pustil proste roke pri vodstvu in upravi zavoda. V ta namen bo izročil istemu vse darove, ki so že bili in ki bodo še zbrani v ta namen.

4. Duhovnik Bosko se obvezuje, da bo priskrbel potrebno število duhovnikov, klerikov in pomočnikov za dobro delovanje zavoda.

5. Duhovnik Bosko bo sprejel zapuščene sirote in poskrbel za njihov obrtni in šolski pouk, kolikor bodo to dopuščala velikost stavbe in sredstva, ki jih bo dajala na voljo Božja previdnost.

6. Imel bo odprt praznični oratorij, večerne šole in pevsko šolo za fante iz mesta, ki mu jih bodo pošiljali posamezni župniki.

7. Čim prej bo odprl še drugi oratorij na drugem koncu mesta.

8. Duhovnik Bosko si bo zapisal vsote denarja, ki mu jih bo dajal Odbor. Če bi zaradi višje sile ali kakih drugih razlogov, *quod Deus avertat*, morali prekiniti ta dogovor, bo duhovnik Bosko vrnil denar, odštevši izdatke za obnove, prilagajanje in vzdrževanje poslopij, za nakup in vzdrževanje opreme v zavodu in za vzdrževanje fantov, ki jih je sprejel po naročilu Odbora. Prav tako bo odtegnil 800 frankov na leto za vsakega učitelja in vsakega mojstra. Teh osemsto frankov z obrestmi so za potrebe osebja, ki ga je duhovnik Bosko dolžan poslati.

9. Če bi iz težkih razlogov ena od obeh strani morala prekiniti ta dogovor, mora to naznaniti drugi strani tri leta prej.

Faenza, 1. januar 1883

(Podpisi)

49. PAPEŠKA AVDIENCA, POROČILO DON EUSEBIA CALVIJA

Meseca oktobra 1881 se je zbralo kakih 20.000 Italijanov, ki so kot romarji prišli v Rim, da bi zadostili za žalitve, ki so jih brezbožneži zagrešili proti zemeljskim ostankom papeža Brezmadežnega spočetja Pija IX. Dne 16. oktobra so bili vsi sprejeti pri sv. Petru. Tukaj je v imenu vseh beneški patriarh prebral poslanico, na katero je zgovorno in ganljivo odgovoril nesmrtni papež Leon XIII. Ta govor sem slišal v celoti, ker sem bil v prvi vrsti po njihovimi eminencami kardinali, zbranimi okoli papeža. Opustil bom vse, kar se ne nanaša na našo zadevo, in povedal, da je papež naslednjega dne v vatikanskih ložah pripustil vse romarje po pokrajinah k poljubu noge. Mi salezijanci smo spadali k piemontski skupini in smo bili prvi. Z nami je bilo nekaj sester in msgr. Janez Cagliero, škof v Magidi, tedaj še preprost duhovnik.

V vrsti po dva smo se salezijanci, namenjeni na Sicilijo, pridružili sobratom iz zavoda Srca Jezusovega v Rimu in smo bili na tem, da se predstavimo svetemu očetu. Tedaj se je don Cagliero, ki mi je stal ob strani, zavedel, da so sestre daleč zadaj. Šel jih je poklicat. Mene so pa potiskali naprej in že sem bil pred papežem, se mu predstavil, mu kleče poljubil nogo in potem še prstan, in da bi izrabil priložnost, sem odločno rekel: – Sveti oče, blagoslovite te mlade salezijanske klerike, ki gredo na Sicilijo in so se pridružili romarjem. – Sveti oče mi ni dal niti končati in je takoj, ko je slišal besedo salezijanci, vstal, me prijel za roko in dejal: – Salezijanci! In kako se ima don Bosko?

– Svetost, sem odgovoril, kar dobro in po nas želi biti udeležen pri romanju in poslati svoja voščila s prošnjo, da bi blagoslovili njega in njegove ustanove.

– Da, prav, rade volje. In kje je sedaj?

– Mi smo že nekaj dni iz Turina, sem rekel. Zdi se mi, da se odpravlja v Francijo, da bi zbral nekaj denarja podpore za stisko, v kateri je.

Sveti oče, ki ni izpustil moje roke, mi jo je še kar naprej stiskal, nato pa dvignil oči in dejal: – Don Bosko je svetnik.

Njegova eminenca kardinal Bilio blagega spomina, ki nas je tako zelo imel rad, je poslušal ta kratki dvogovor, potem pa vstal, stopil na papeževo levo stran in meni, ki sem stal pred njim, dejal v šaljivem tonu: »Ste slišali? Don Bosko je svetnik. To je izjavil papež in papež je nezmotljiv, zato je don Bosko svetnik. Pravijo, da nihče ni svet na tem svetu. Toda don Boska so razglasili za svetnika. Povejte mu to, povejte.« Papež se je smehljaj in dejal: »Da, don Bosko je svetnik.«

Ker se mi je zdelo, da moram biti zadovoljen in srečen, da sem se mogel pogovarjati s svetim očetom, in da bi se umaknil drugim, ki so čakali na vrsto, sem še dodal: »Svetost, z nami je tudi don Cagliero.« Papež je malo začuden dejal: »Kje pa je?« Pokazal sem ga, saj je stal ob meni in čakal, da bi že končal. Bil je začuden zaradi tako dolgega razgovora s svetim očetom. Don Cagiero je pristopil in jaz sem se poln nebeške sreče umaknil, saj sem imel srečo, da sem poljubil ribičev prstan svetemu očetu.

Še istega dne sem pri kosilu v zavodu Srca Jezusovega v Rimu pripovedoval vsem okoli mene o tem dogodku. In vsakič, ko imam priložnost, da to pripovedujem predstojnikom in sobratom, storim to z velikim zadoščenjem, da vsi vedo, kako zelo je papež imel rad don Boska in kako visoko ga je cenil.

DON EUSEBIO CALVI

Turin, 1. april, velika noč 1888

50. POTOVANJE DON CAGLIERA NA SICILIJO

Predragi don Rua!

Kar se mi je pripetilo v Maglianu, sem že sporočil don Bosku, kar sem doživel v Rimu, ti je sporočil don Bonetti, in kar je sledilo ob odhodu iz Rima, ti poročam *kot primus inter pares* [prvemu med enakimi].

V Neaplju smo bili dva dni, da smo se v sredo 21. oktobra vkrcali na ladjo, ker je bila pot po suhem zaradi orkana *calabrese* za več kot štiri kilometre za vlak prekinjena. Pot po morju je bila kar prijetna, če izvzamemo nekaj jutranjih ur zares grenkega vetra.

Ko smo prišli v Messino, sta Calvi in Traversino vstopila na počitniški vlak za Piedimonte, jaz in dve sestri pa na hitri vlak za Catanio. Ustavil sem se en dan za potrebne obiske. V soboto (22) sem se odpravil v Trecastagni, da bi se dogovoril za ureditev nove hiše za sestre in da sem obiskal msgr. nadškofa v Catanii, ki je bil na oddihu kakih deset minut hoda.

V nedeljo sem pridigal za praznik Srca Jezusovega v glavni cerkvi v Trecastagniju in zvečer sem se po enourni vožnji s kočijo znašel pri msgr. škofu Acirealeju.

Danes zjutraj sem se s prvim vlakom odpravil v Piedimonte in po štirih urah vzpona prispel do Randazza; prispel sem ob enih popoldne in bil sprejet s pesmijo, ploskanjem in vzkliki veselja sicilijanskih zavodarjev.

Don Boska nestrpno pričakujejo vsi Sicilijanci. Tudi Etna se zdi, da pripravlja dobro kuhinjo, če verjamemo obilnemu *dimu in plamenom*, ki jih pošilja na dan. Jaz pa bom hrumel silne pridige, ki jih bom takoj začel.

Po prazniku vseh svetnikov bom končal duhovne vaje v Bronteju, kamor bodo prišle salezijanske sestre in aspirantke, kjer bodo pokazale svoje duhovne, učne in ročne spretnosti, zlasti pa svojo živahnost.

Vrnil se bom v Randazzo, se spustil v Catanio in se ustavil v Trecastagniju, kjer naj bi podpisal dogovor *iuxta praecepta communia* [po splošnih pravilih]. Od tam bom šel v Caltanissetto in San Cataldo, kjer pripravljajo še drug dogovor za prihod sester. Nato bom pobral šila in kopita in takoj odpotoval.

Več tukajšnjih duhovnikov bi rado šlo med salezijance, toda ker so zelo sposobni, se temu upirajo njihovi ordinariji. Sam nadškof v Catanii mi je dal vedeti: gorje, če bi mu speljal edino posebnost v Bronteju.

Pisma, ki bi mogla priti prvega in drugega novembra, naslavljajte v Randazzo, med vso osmino pa v Catanio, Istituto Carcaci. Pozneje v Este.

Z zdravjem je vse v redu, z denarjem pa slabše. Neprijetnosti je veliko, nevšečnosti pa malo. Veliko govorim, pa malo zaslužim. Dolgo potujem, zaslužim pa le malo. Dolga potovanja in malo časa. Torej lahko noč.

Prejel sem dvoje tvojih dragocenih vrstic.

Pozdravljajo vas prijatelji in znanci.

In Domino semper frater tuus.

DON CAGLIERO

Randazzo, 24. oktober 1881

51. DON BOSKOVA PROŠNJA ZA PODELITEV ODLIKOVANJA GOSPODU REPETTU

Ekscelenca!

Menim, da vam ne bo neljubo, če vam predstavim krepostnega državljana, ki se mi zdi, da je vreden vladarjevega odlikovanja. To je gospod Giuseppe Repetto iz Lavagna Ligure, sin Bernarda, viteza, sodnika trgovske zbornice v mestu Chiavariju.

Je član mobilne narodne garde.

V svoji hiši je ustanovil in vodi šolo za risanje, ornamentiko, plastične izdelke.

Je podkonzul Argentine, velikodušen zaščitnik in sodelavec mnogih dobrodelnih ustanov v korist župnije in otroškega vrtca.

Zadnje čase je dal izvesti pomembna dela v zavodu za zapuščeno mladino San Giovanni, ki ga gradimo v Turinu na Corsu Vittorio Emanuele. Vrednost del je kakih petnajst tisoč lir, ki jih je velikodušno podaril.

Podpisani prosi zanj kako odlikovanje Reda sv. Mavricija, kakor se bo zdelo primerno vaši ugledni ekscelenci.

Rodil se je in živi v Lavagni Ligure in je star 45 let.

ponižni prosilec

DUH. JANEZ BOSKO

[Rim], 3. maj 1881

52. ZGODOVINA CERKVE S. SECONDA

Že leta 1847 so razni lastniki naselja, ki so mu sprva pravili *Sagrin*,¹⁵ ga potem imenovali Garibaldi in nazadnje Secondo, ustanovili odbor za zidavo cerkve za številno prebivalstvo, ki se je vedno bolj množilo v tem tako zdravem predelu mesta. Razpisali so natečaj za načrt, ki so se ga udeležili razni arhitekti. Izbrali so načrt inženirja Luigija Formenta. Občina je dala svojo privolitvev 2. januarja 1868, odstopila zastonj zemljišče in določila 30 tisoč lir podpore, ki naj bi se izplačala v treh obrokih; ko bi prišla cerkev do strehe, ko bi bilo vse končano in ko bi cerkev odprli za javno bogoslužje.

Toda ta dovoljenja in obljubljeni podpora še niso zadostovali za gradnjo cerkve. Treba je bilo zbirati denar, predvsem pa najti človeka, ki bi prevzel vodstvo in se za stvar zavzel. Zato se je odbor 1871 odločil, da se domeni z don Boskom in njemu prepusti to nalogo. Don Bosko je ponudbo sprejel. Pred seboj imamo več dokumentov, med njimi pismo z dne 25. aprila 1871, ki ga je županu mesta Turin pisal tajnik odbora gospod Angelo Chiesa in ga obvestil, da so se dogovorili z don Boskom, da bo on prevzel vodstvo gradnje, in »naj zato dovoli in pooblasti imenovanega duhovnika don Boska, da se loti dela«. Dovoljenje za začetek del je bilo izdano 6. maja 1872.

V soglasju z odborom in s privolitvijo cerkvene oblasti don Bosko ni želel zadostiti samo verskim potrebam odraslega prebivalstva po novi cerkvi, temveč s prazničnim oratorijem, razvedrilnim središčem ter dnevnimi in večernimi šolami tudi potrebam mladine. V ta namen je pri načrtovanju želel, da cerkve ne bi postavili sredi zemljišča, temveč na vzhodni strani, tako da bi imeli prostor za šole, dvorišča in drugo. Izvedbo načrta je izročil bratoma Carlu in Giosuéju Buzzettiju in maja 1872 so začeli dela, ki jih je upal kon-

¹⁵ Izraz, ki ustreza francoskemu chagrin in pomeni nadloga, nevšečnost.

čati v treh letih. Dela so tako hitro napredovala, da so postavitev ograje, kopanje temeljev in pripravljala dela dosegla 27 tisoč lir izdatkov, ki so jih zvečine vzeli na posodo.

Izkop je bil končan in že so se pripravljali, da postavijo temelje cerkve. Tedaj pa je 19. julija don Bosko sprejel od župana ukaz, da naj prekine dela. Zakaj? Bolj vdana skladnosti okolja kot don Boskovim namenom, je občinska uprava zahtevala, da naj cerkev »stoji sredi določenega zemljišča brez vsake druge stavbe ali česar koli drugega«, kot bi bile šole za otroke, praznični oratorij, igrišča ali kaj podobnega. Pustili naj bi nezazidani dve zemljišči ob desni in levi strani cerkve, in to brez kakršne koli koristi za župnijo. Ob takem ukazu je don Bosko dal ustaviti dela, ustno in pisno podal svoje opombe in pokazal županu javno korist, ki jo je imel pred očmi, ko ni spremenil načrta, temveč samo spremenil kraj, kjer naj bi stala cerkev.

Ker so se mu razlogi zdeli zelo utemeljeni, je menil, da bodo člani občinskega sveta podprli njegov načrt, in je vsak dan čakal na dovoljenje za nadaljevanje gradnje. Tedaj pa je zvedel, da se je njegova ekscelenca msgr. Lorenzo Gastaldi, turinski nadškof, ki je nasledil umrlega msgr. Alessandra Riccardija, ponudil, da bi on zgradil cerkev po željah občinske uprave, v kar je ta privolila. Don Bosko se je umaknil iz zadev ne zato, ker mu v zaupanju v Božjo previdnost in s pomočjo dobroteljnosti vernikov *ne bi uspelo*,¹⁶ da bi nadaljeval delo, temveč zaradi spoštovanja do nadškofa.

Da je don Bosko imel svoje razloge, da bo občinska uprava vsaj deloma upoštevala njegove pripombe, se je videlo iz dejstva, da so dovolili za cerkvijo postaviti dve dodatni stavbi. Dva prazna prostora, ki ju je don Bosko namenil za igrišče otrokom, so obdali z ograjo, ki sedaj služita javni koristi, kakor vsak vidi.

Od 27 tisoč lir, ki jih je don Bosko izdal za začetna dela, je dobil nazaj 15 tisoč za cerkev sv. Janeza. Zato je poleg mnogih skrbi in nevšečnosti podaril cerkvi San Seconda 15 tisoč frankov. Vse to je mogoče razbrati iz dokumentov, ki jih hranimo. Te smo tudi uporabili za sestavo tega poročila in isti dokumenti so na uporabo vsem, ki želijo nadaljnja pojasnila.

(Salezijanski vestnik, maj 1882)

53. RAZGLAS UNIVERZITETNIH ŠTUDENTOV

Turinski meščani!

Mesto Turin hočejo onečastiti s sramoto. V tem mestu na Via San Secondo so zgradili cerkev spomenik Piju IX., izdajalcu, krivoprisežniku iz leta 1848, papežu, ki je razglasil papeško nezmotljivost, in začetniku Sillaba.

Lažna spominska plošča pravi: *Turinska občina*. To je protinarodno dejanje. To je tisti Turin, ki je leta 1867 izdal protestno zahtevo o pravici Italije do Rima in je l. 1867 dvignil bratski glas proti uboju Mentani! Iz klasičnega kraja vesper, od koder se je slišal krik Giuseppeja Garibaldija in kjer smo se borili za svobodo domovine, smo sedaj povabljeni, da se borimo za svobodo misli.

¹⁶ Besede v kurzivnem tisku popravljajo izraz, ki je ušel piscu v *Unità Cattolica* (16. april 1882), ki je zapisal: »Ker tudi don Bosku ni uspelo, je turinski nadškof msgr. Gastaldi 1878 sam prevzel izvedbo te težke naloge.«

Ob tem kriku, ki napoveduje zadnji boj proti *mračnjaštvu*, ne moremo in ne smemo biti brezbrizni!

Črna sodrga si je drznila vreči nam rokavice izziva. Sprejmimo jo. V znamenje odločnega ljudskega protesta se odpravimo pred mestne hiše, kjer bomo razglasili našo odločno voljo, da bo občina z izobraženim in domoljubnim Turinom zbrisala svoje ime z nesramnega spomenika in zaprla gobec duhovnikom za njihovo farizejsko obrekovanje.

UNIVERZITETNI ODBOR ANTIKLERIKALNIH ŠTUDENTOV

54. DON BOSKOVA OKROŽNICA ZA KONFERENCO PREBIVALCEM SOSESKE CERKVE SV. JANEZA EVANGELISTA

Velespoštovani gospod!

Z velikim zadovoljstvom sporočam vaši uglednosti, da se dela na cerkvi sv. Janeza Evangelista bližajo koncu in tako bodo kmalu zadoščene željam toliko vernikov, da bi jo odprli za bogoslužje.

Pred tem slovesnim dejanjem bi se rad sestal z glavnimi predstavniki tamkajšnje cerkve, da bi slišal njihovo mnenje o različnih stvareh, ki bi lahko prispevale k boljšemu izidu skupnih ciljev.

V ta namen sem se odločil za posebno konferenco, da bo imel vsakdo priložnost povedati svoje mnenje in dati primerne nasvete.

Zato prosim vašo uglednost, da se konference udeležite in pripeljete s seboj tudi tiste, ki morda ne bi prejeli tega povabila.

Konferenca bo prihodnjo soboto, 14. tega meseca, ob dveh popoldne v dvorani, v kateri je praznični oratorij tega okoliša in je tik ob cerkvi.

V upanju, da bo vaša uglednost lahko žrtvovala eno uro svojega dragocenega časa in se udeležila tega zborovanja, vam želim od Boga vse najboljše in se izjavljam z najglobljim spoštovanjem za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. 1882

N.B.: Da bi spomnil vse, ki bi se konference udeležili, bomo proti drugi uri popoldne dali znamenje z zvonom. Vhod je Via Madama Cristina. Po končani konferenci si lahko vsak ogleda stanje del.

55. PISMO DON DURANDA DON DALMAZZU

Predragi don Dalmazzo!

Prepričan sem, da je vsak poskus iskanja sprave z nadškofom izguba časa. Jaz sem samo izpolnil naročeno mi nalogo, sedaj lahko rečeš don Bosku, da je nadškof iz strahu, da bi prišel sem kak kardinal, naročil dvema laikoma, da bi šla in preprečila vse skupaj. Ker ju je teolog Margotti prepričal o nasprotnem, sta opustila naročilo. Sedaj hoče doseči svoj cilj. To mi je pripovedoval teolog Margotti. Kje je tukaj kaka želja po spravi? Kar se tiče prihoda kardinala ali celo *dveh*, kakor se boji msgr. Gastaldi, lahko gojimo kako upanje? Mi nič ne vemo, toda v Turinu se veliko govori o tem.

Don Bosku sporoči, da se nad zavodom v Valsaliceju zbira velika nevihta. Radi bi močno napihnil zadevo o akademiji v čast Pija IX. ob katoliškem kongresu. Od tistega dne je

Gazzetta del Popolo začela silno gonjo proti don Francesii in zavodu, ki mu on ravnatelj. Divje zahteva od oblasti, da zaprejo zavod. Na ministrstvo so poslali najbolj nemo-goče obtožbe. Šolski nadzornik, ki noče kloniti pred zahtevami nesramnih gazetačev, je tudi postal tarča napadov. Bog naj nam pomaga!

Priporoči me don Boskovim molitvam in molitvam sobratov ter moli za svojega najvdanejšega v Jezusu Kristusu

C. DURANDO.

Turin, 1. maj 1882

56. DON BOSKOV NAGOVOR OB POSVETITVI CERKVE SV. JANEZA EVANGELISTA

Po končanih večernicah je stopil na prižnico don Bosko in prvi oznanjal Božjo besedo s tega kraja. Gneča je bila tolikšna, da se je komaj prerinil do odra resnice. Ker zaradi brezštevilnih in najrazličnejših opravkov ni imel časa, da bi napisal, kar je nameraval povedati, nam je nemogoče tukaj zvesto podati njegov nagovor. Toda če nas spomin ni pustil na cedilu, je osrednja vsebina naslednja: Bog je velik in neizmeren, je dejal, in s svojim bitjem napolnjuje zemljo. Čeprav bi ga zaradi tega dejstva radi molili v vsakem kraju v duhu in resnici, je vendar hotel, da bi bili na zemlji nekateri blagoslovljeni njemu posvečeni kraji, kjer bi ga mogli ljudje na poseben način častiti in prejemati posebne izraze ljubezni. Tako je od začetka sveta ukazoval Adamu, Enosu, Noetu, Abrahamu, da bi izkazovali češčenje na krajih, ki jih je določil. »Pojdi,« je dejal Gospod temu zadnjemu, »in mi svojega sina edinorojenca v žgalno daritev na eni izmed gora, ki jih bom pokazal.« In Abraham, pokoren svojemu Bogu, se je napotil na eno izmed gora, ki mu jo je pokazal. Očak Jakob je posvetil Bogu kraj, kjer je v snu videl lestev, ki je od zemlje segala v nebesa, kjer je kralj vseh vekov v vsem veličastvu sedel na prestolu. Ko je končal to dejanje, je molil Gospoda in mu daroval molitve, daritve zaobljube. Mojzes je po Božjem naročilu zgradil šotor v puščavi, prav tako je Salomon po Božjem ukazu postavil tempelj v Jeruzalemu, in ker so tega razdejali, je Gospod ukazal, da naj Hebrejci na istem kraju zgradijo novega.

Na teh in mnogih drugih zgledih, ki jih ne bom našteval, je tudi Katoliška cerkev vse od začetka izbirala določene kraje, jih blagoslavljala in posvečevala Gospodu. Na teh krajih so se kristjani zbirali k molitvi, k obhajanju svetih skrivnosti, prejemanju zakramentov, poslušanju Božje besede. Ta običaj se je raztegnil čez vse krščanstvo in bo trajal do konca sveta.

V teh časih je večja Božja slava in zveličanje duš zahtevalo, da postavimo cerkev tudi v tem kraju Turina. Postavili smo jo in danes slovesno posvetili ter z najslovesnejšimi obredi uvedli bogoslužje v čast svetemu Janezu apostolu in evangelistu. Po Salamonovem zgledu bomo to posvetitev po nakazanem razporedu obhajali osem dni.

V teku osmine bodo sveti govorniki obravnavali teme, ki so povezane s slovesnostjo. Danes naj kot uvod podam kratek zgodovinski pregled te cerkve. Na preprost način vam bom prikazal, kaj je bil ta prostor, kaj je sedaj in kaj bo v prihodnje z Božjo pomočjo, z vašo pobožnostjo in krščansko dobrotlostjo. Naj mi Gospod izprosi milost, da bom mogel primerno razviti napovedano temo.

Po tem uvodu je don Bosko obravnaval prve točke in pokazal, kaj je bil pred 35 leti kraj, kjer je sedaj cerkev z okolico. Glavne misli so naslednje: Tukaj takrat ni bilo cest

ne hiš ne vrtov. Od tukaj do levega brega Pada ni bilo drugega kot zapuščeno močvirje. Kjer danes stoji cerkev, so stale majhne, nizke, umazane hišice kot zadnja prebivališča na tej strani mesta. Tukaj je bivalo nekaj peric, ki jim je bil kraj zelo drag, ker je bil blizu reke in ker je bilo veliko prostora, kjer so lahko po mili volji sušile perilo, ki je bilo sredstvo njihovega preživetja. Ti kraji so bili tudi zelo pripravnji za različno razveseljevanje. Zato se je ob nedeljah in prazničnih dneh tukaj podilo nešteto otrok in fantov; tu so se zadrževali ves dan, ne da bi šli k maši, katekizmu in svetim obredom.

Bilo je leta 1847. Časi so postajali za ubogo mladino vedno bolj mračni in uničujoči. Praznični oratorij sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu, ki ga je obiskovalo 800 dečkov iz mesta, ni mogel več sprejemati drugih. Tedaj smo razmišljali, kje bi ustanovili še drug oratorij, in zato se nam je zdelo, da je to najprimernejši prostor. Premagati smo morali veliko težkih ovir, da smo ga mogli odpreti. Najprej so se dvignile proti don Bosku perice, ki so kraj imele v najemu in bi morale od tod. Toda gospa Vaglianti jih je pomirila in jim pokazala boljši vir zaslužka. Ko je prišel don Bosko, je nekaj barak spremenil v oratorij in kapelo za svete obrede, ki jo je posvetil Brezmadežnemu spočetju, druge barake so bile spremenjene v šolske razrede in zabaviščne prostore. Glede na velike potrebe je bil kraj zelo tesen, saj je ob prazničnih dnevih prihajalo do petsto fantov k maši in verouku, med tednom pa jih je kakih dvesto hodilo v šolo. V oratoriju, ki je dobil za nebeškega zavetnika sv. Alojzija, je delovalo več članov Vincencijeve konference in več gorečih duhovnikov iz mesta. Med temi so bili najbolj prizadevni teolog Giovanni Borel, teolog Francesco Rossi in don Demonte, ki jih je Bog že poklical k uživanju večnega plačila, in mnogi drugi, ki še živijo in se žrtvujejo za versko in moralno vzgojo mladine. Tako je s pomočjo krščanske dobrotelosti raznih gospodov in gospa ter z vztrajnostjo in neustrašenostjo don Boska in njegovih pomočnikov šlo naprej nekaj let. Bilo je veliko težav, med katerimi naj omenim divje nasprotovanje skupine fantalinov, ki so jih spodbujali nekateri sovražniki iz bližnje okolice.

Toda zaradi prijetne okolice in zaradi zdravega položaja se je vedno bolj množilo število prebivalcev in meščanskih hiš in s tem so naraščale tudi verske potrebe novih stanovalcev. Temu se je pridružil še prihod valdežanov, ki so s svojim svetiščem, šolami, konferencami in drugimi podobnimi sredstvi ogrožali katoliško življenje otrok in odraslih.

Te in druge okoliščine so zahtevale večjo cerkev, ki ne bi sprejemala samo otrok, temveč tudi odrasle vernike in jim omogočala posvečevanje prazničnih dni, pouk o krščanski veri in opravljanje pobožnih vaj, da bi se mogli tako bolje braniti proti napadom sovražnikov.

Tukaj je don Bosko začel obravnavati drugo točko, v kateri je pokazal, kaj vse je bilo treba storiti v teh 35 letih. Pri tem je prikazal zlasti velike težave, ki so bile znane le malokaterim. Prva težava je bila pomanjkanje sredstev, da bi začeli to pomembno delovanje. Ko smo se obrnili na katoliško dobrotelost, so sredstva začela prihajati in tako smo mogli plačati prve izdatke. Druga težava je bila nakup zemljišča in več hiš, ki jih lastniki niso hoteli prodati in so zahtevali nesorazmerne vsote denarja. Eden izmed njih je povzročal take težave, da se je zdelo, da bo vse splavalo po vodi. Zaradi tega je don Bosko moral prekiniti dela za celih osem let. Toda z Božjo pomočjo in s sodelovanjem dobrih ljudi, zlasti še z neutrudnim prizadevanjem velezaslužnega grofa Reviglia della

Veneria smo premagali to in nemalo drugih težav. Tako smo od začetka 1877 s cerkvenim dovoljenjem, ki smo ga imeli od vsega začetka, spet začeli gradnjo. Grof Edoardo Arborio Mella iz Vercellija je zasnoval načrt in pokazal svojo veliko ljubezen do arhitekture starih cerkvenih stavb. Dela je vodil in končal vitez Spezia. Inženir Vigna se je lotil dela, kakor če bi šlo za njegovo lastno zadevo. Po 14 letih skrbi, truda in težav, ki so pretekla od 1868, je cerkev danes to, kar vsi vidite. Ta ima dva dela: prvega, v katerem smo mi, in pod nami v podzemlju. Ta drugi del služi kot oratorij za otroke iz sosesčine. V njem imajo otroci priložnost za svojo versko in moralno dejavnost. Mi smo seveda mislili na odrasle, pri tem pa nismo mogli pozabiti na otroke, ki so up Cerkev, opora družin, zagotovilo reda in napredka družbe. Vsem je znano, kako zavzeto in goreče se posvečajo poučevanju duš, ki so jim zaupane, velečastiti gospodje župniki pri San Massimu, svetih apostolih Petru in Pavlu in Madoni degli Angeli, to so župnije, na katere meji naša cerkev. Število njihovih župljanov pa je tako naraslo, da izčrpava vse njihove moči.

Goreči župniki prosijo pomoč za verski pouk tako odraslih kakor za katekizem malih vernikov in don Bosko jim namerava pomagati.

Nato je don Bosko razvil tretjo točko svojega nagovora. Cerkev je posvečena, toda kaj bomo storili v prihodnje? Gotovo bo vir milosti in blagoslova. V njej bomo častili Boga in presveto Devico Marijo, darovali svete maše, delili sveto obhajilo, spovedovali, poučevali katekizem, pridigali. Kaj bo ta cerkev v prihodnosti? Bo hiša Božja, hiša molitve in vrata nebeška, *domus Dei, porta caeli*. V tej cerkvi se bodo uresničevale besede Božjega Zveličarja: kdorkoli prosi, bo prejel, kdorkoli išče, najde, kdor trka, se mu bo odprlo: *Omnis qui petit, accipit; et qui quaerit, invenit; et pulsanti aperietur*. Starši bodo dobili krščansko vzgojo za svoje otroke, uspeh v trgovanju, svetost oseb, mir in slogo v družinah, zdravje bolnikov, vsi, ki bodo voljni, bodo dobili pomoč za hojo po poti zveličanja in kreposti. In na koncu? Na koncu bodo prišli do vrat, ki jih bodo vodila v nebesa: *porta caeli*.

In kako naj se vam sedaj zahvalim za pomoč, ki ste mi jo dajali pri gradnji te cerkve? Jaz vam ne morem zadostno poplačati, toda namesto mene vam bo poplačal Bog. Da, velikodušni katoličani, Bog, ki ga bomo molili vsak dan v tem svetem kraju, ki ga molijo tisoči dečkov, zbrani v salezijanskih zavodih celega sveta, ta Bog vam bo obilno povrnil vse, kar ste in kar še boste storili v korist te cerkve. Tukaj naj vam zaupam, da je še veliko dolgov, ki jih je treba poravnati, in veliko izdatkov, ki jih bomo še imeli. Zaupam vam pa tudi, da vaša krščanska dobrotta ne bo odpovedala in nam bo stala zvesto ob strani, kot je stala v preteklosti. Vi mi boste še naprej pomagali pri delih krščanske ljubezni v korist vere in Gospod Bog bo še naprej delil svoje milosti in blagoslove za dušo in telo na tem in na onem svetu.

Don Bosko je končal svoj govor pred številnim ljudstvom z obnovitvijo čudovite molitve, ki jo je kralj Salomon pred zbranim izraelskim ljudstvom izrekel pred Bogom, ko je iz vseh krajev dežele prihitelo v Jeruzalem za posvetitev templja. »Veliki Bog,« tako je molil don Bosko, »tvoje veličastvo je neskončno, ne moreta ga obseči ne nebo ne zemlja. Ker si se pa blagovolil naseliti v tej hiši, ki smo jo postavili v hvalo tvojega imena, poslušaj prošnje, ki ti jih naslavlja tvoji služabniki. Daj, da bodo vsi, ki bodo prišli sem, da bi razkrili tegobe svojega srca, te prosili za pomoč in ti predstavili svoje

potrebe, našli odprte zakladnice tvojih milosti in bodo mogli oditi na svoj dom potolaženi. Potolaži očete in matere v njihovih pridnih in pobožnih otrocih, potolaži otroke v njihovih zglednih in dobrohotnih starših, potolaži gospodarje v njihovih zvestih služabnikih, potolaži služabnike v njihovih dobrohotnih gospodarjih, potolaži bolnike v njihovih boleznih, potolaži reveže v dobrohotnosti bogatinov, potolaži pravične v njihovi pravičnosti, potolaži grešnike z odpuščanjem njihovih grehov, v miru njihove vesti in v prijateljstvu s teboj, mojim Bogom. Ko se bodo zaprli oblaki in ne bo blagodejnega dežja na zemljo, ko naša polja ne bodo rodila in bodo naši posli zaostali, ko bodo glad, bolezn, vojne, tegobe naredile naše življenje nezno, ko bomo skesani zaradi naših grehov prišli prosit usmiljenja k tebi, Gospod, tedaj nam odpusti, nas blagoslovi, nam pomagaj. Če bi se tvoji verniki odvrnili od poti tvojih zakonov in bi, predobri Bog, postali sužnji Satanovi, svojih strasti, sveta in bi razsvetljeni s tvojo milostjo obrnili pogled k milini tvoje milosti ter skesani prosili tvoje usmiljenje, Gospod, ne zavrzi jih, temveč jih klečeče ob tvojih spovednicah sprejmi v pokori, kakor si sprejel izgubljenega sina. Daj jim poljub miru, obleci jih v blišč svoje milosti, poživi jih s presvetim mesom svojega edinorojenega Sina in sprejmi jih nekega dne v večno slavje v nebesih. To milost podeli tudi tistim, ki niso v številu vernih, tistim, ki se ne ravna po svetem evangeliju našega Gospoda Jezusa Kristusa, ki so oddaljeni od naše svete rimske Cerkve, ki je edina Cerkev in zunaj katere ni zveličanja. Kot Božji in dobrohotni pastir duš pokliči iz tega svetega kraja blodeče ovce, da bodo skupaj z nami prejele obilico odrešenja in življenja. Da, veliki in vsemogočni Bog, ponovi tudi nam oblube, ki si jih dal njemu, ki ti je prvi zgradil tempelj: moje oči bodo odprte in ušesa pripravljena poslušati prošnje kogar koli, ki me bo prosil na tem kraju, kajti jaz sem ga izbral in posvetil, da bo nosil moje večno ime, tako da bodo moje oči obrnjene nanj in moje srce ljubeče razpoloženo v vsakem času. Sedaj torej,« je don Bosko sklenil svoj govor s Salomonovimi besedami, »o Bog, dvigni se in pridi v kraj svojega bivališča, tvoji duhovniki naj cvetijo od zdravja in tvoji sveti naj obhajajo velike blagodati: *Nunc igitur consurge, Domine Deus, in requiem tuam, tu et arca fortitudinis tuae. Sacerdotes tui, Domine Deus, induantur salutem, et Sancti tui laetentur in bonis.*«

57. POVABILO NA POGREBNO SLOVESNOST ZA GROFOM VENERIO

Velespoštovani gospod!

Ena izmed oseb, ki si je pridobila veliko zaslug za pravkar posvečeno cerkev sv. Janeza Evangelista, je bil plemeniti grof CARLO REVIGLIO DELLA VENERIA, ki ga je smrt iztrgala iz kroga njegovih sorodnikov in prijateljev 19. preteklega oktobra.

Prepričani smo, da je njegova duša prejela plačilo za svoje kreposti in dobra dela. Kljub vsemu temu se podpisani čuti dolžnega, da dá uglednemu plemiču pristen dokaz svoje globoke hvaležnosti za pomoč, ki jo je dajal pri gradnji cerkve.

Zato sem se odločil, da bomo prav v tej cerkvi obhajali pogrebno pobožnost za dušo pokojnika; v cerkvi, za katero je daroval toliko denarja, skrbi in naporov.

V ta namen bomo prihodnji četrtek 16. tega meseca ob 10. uri dopoldne v cerkvi sv. Janez Evangelista opravili slovesni rekviem z mašo zadušnico.

V ta namen vabim vašo uglednost in vso vašo spoštovano družino na slovesni obred, v katerem bomo za dušo našega velezaslužnega dobrotnika prosili luč, mir in večno srečo.

V upanju, da bo vaša uglednost na ta dan dala dokaz prijateljstva v pobožni vdanosti do spomina plemenitega grofa, se vam že vnaprej zahvaljujem in prosim Boga za vašo časno in večno srečo in imam čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 11. november 1882

**58. LATINSKO IN FRANCOSKO BESEDILO DIPLOME
ZBIRALCEV ZA CERKEV SRCA JEZUSOVEGA
PRO TEMPLO ET HOSPITIO LORDI JESU DICATIS.
ROMAE.**

Ut in Urbe monumentum adstaret religionis nostrae ac devotionis erga Sanctissimum Cor Jesu, erigi coeptum est Templum in Exquilino, in vico Castro Pretorio, una cum Hospitio pueris pauperioribus alendis atque educandis.

Verum ad opus hoc sanctum perficiendum, adprobante necnon suadente Leone XIII, P. M., a cunctis undique piis Christi fidelibus opem est in animo petere; res enim, quam adstruimus, unice in decus vertit religionis atque in juventutis solatium, quae humanae societatis pars electissima vocatur.

Quo nomine jure deputamus
qui, a nobis potissimum delectus, stipem possit colligere ex more folioli hic adjuncti, atque nobis transmittere.

Itaque nos, ut sanctam ex viribus voluntatem Leonis XIII, P. M., exequi possimus, hunc nostrum Collectorem etiam atque etiam omnibus, in aliqua vel civili vel ecclesiastica auctoritate consttuons, commendamus, praesentm vero Episcopis, Curionibus, atque Ecclesiarum Rectoribus, ut, quae sua est bonitas, ipsi velint opem adhibere atque consilium in omnibus, quæe hac in re necessaria crederentur.

Dominus vero, Cuius est bonitas et misericordia infinita, omnibus quae hac in re necessaria crederentur.

Dominus vero, Cuius est bonitas et misericordia infinita, omnibus Benefactoribus nostris benedicat, atque res prospere cedat. Et Cor Jesu, quod recte adpellamus omnium gratiarum aerarium et securum in rebus adversis refugium, nos suis cumulet thesauris, nos a praesentis vitae periculis abripiat, nos novissimo die peramanter suscipiat, nos demum ad praemium illud deducat, quod Ipse omnibus promisit, qui ex fide ac coelesti caritate operentur.

Augustae Taurinorum, IV nonas februarii, anno MDCCLXXXI

COLLECTEUR POUR L'ÉGLISE ET L'HOSPICE DU SACRÊ-COEUR DE JÉSUS.
A ROME.

Dans le but d'ériger à Rome un monument de foi et de charité au Sacré-Cœur de Jésus, une Église, à laquelle sera joint un Hospice pour les jeunes gens pauvres, est en voie de construction sur le Mont Esquilin, dans la région appelée Castro Pretorio.

Mais pour conduire à terme la pieuse entreprise, après en avoir reçu l'approbation et la recommandation de sa Sainteté Léon XIII, nous recourons à la charité de tous les fidèles chrétiens; car l'oeuvre en question a pour but unique le bien de la Religion et de la jeunesse, portion choisie de la société civile.

Acet effet, nous constituons Collecteur.....
lequel est spécialement chargé par nous de recueillir les aumônes dans la forme prescrite par la circulaire ci-jointe.

N'ayant rien tant à cœur que de seconder les pieuses intentions du souverain Pontife, nous recommandons vivement notre Collecteur à toutes les autorités civiles et ecclésiastiques, et d'une manière particulière aux Ordinaires des Diocèses, aux Curés et aux Administrateurs d'Églises, afin qu'ils veuillent bien avoir la bonté de lui prêter leur aide et leurs conseils, qui serviront à lui rendre plus facile l'accomplissement de son mandat.

Que Dieu, dont la bonté et la miséricorde sont inépuisables, bénisse et protège tous nos Bienfaiteurs, et que le Cœur de Jesus, source de toutes les grâces et refuge assuré, nous enrichisse de ses trésors, nous préserve de tous les dangers de la vie présente, et, à notre dernier jour, nous accueille avec amour, et nous admette à jouir de la récompense promise à ceux, qui à la foi joignent les œuvres de la charité.

Turin, 2 février, fête de la Purification de la Bienheureuse Vierge Marie, 1881.

59. OKROŽNICE NADŠKOFOM, ŠKOFOM IN ČASNIKARJEM ZA CERKEV SRCA JEZUSOVEGA

A) ITALIJANSKIM ŠKOFOM

Velespoštovana ekscelenca!

V velikem spoštovanju si upam prositi vašo velespoštovano ekscelenco za pomoč pri dograditvi cerkve, ki jo je njegova svetost Leon XIII. priporočil vaši dobroti.

Iz priloženega lista bo vaša ekscelenca mogla natančno spoznati predmet moje prošnje in željo njegove svetosti.

Prosim vas, da sprejmete blagoslov svetega očeta in mi dovolite, da imam v globokem spoštovanju čast, da se imenujem vaše velespoštovane ekscelence

DUH. JANEZ BOSKO.

B) ITALIJANSKIM KATOLIŠKIM ČASNIKARJEM

Velespoštovani direktor!

Visok ugled, ki ga zaslužno uživa vaš časopis, in vnema, s katero ga vaša uglednost ureja, mi vlivata upanje v vašo podporo v zadevi, ki je namenjena v korist vere in civilne družbe. Iz priloženega lista boste mogli zvedeti, za kaj gre.

Iz tega razloga se priporočam vaši vsem znani naklonjenosti s prošnjo, da bi dali čim večjo publiciteto načrtu in ga predstavili na način, ki se vam v vaši modrosti in previdnosti zdi najprimernejši.

Izrekam vam globoko hvaležnost in dvigam k Bogu prošnje, da bi vas ohranil pri krepkem zdravju, medtem ko imam visoko čast, da se imenujem vaše uglednosti vdanega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

C) NADŠKOFOM IN ŠKOFOM ZUNAJ ITALIJE

Excellentissime ac R.me Vir,

Ut mini des operam ad rem perficiendam nuper incoeptam et maxima caritate zeloque a LEONE XIII, Pontifice Maximo commendatam, Te, Excellentissime Vir, venerabundus enixe rogabo.

Ex ipsa enim chartula hic adiuncta facile poteris-remi animo perspicere, de qua hic sermo est et ipsius Pontificis Maximi voluntatem.

Ut igitur libenter accipias velini Benedictionem, quam Tibi Pontifex huius rei gratia impertitur, neque Tibi sit molestum me Tibi amore devinctissimum honoris causa ultro profiteri.

Dabam Taurini Kal. Feb. MDCCCLXXXI.

PS. Quoniam summa urget necessitas opus hoc perficiendi, quod insumitur, te rogo ut quae colligere potueris illico Romani mittas ad unum ex illis in altera epistola nominatis.

D) TUJIM ČASNIKARJEM

Grandis aestimatio, qua late merito laudantur Ephemerides tuae, et studium quo cas sapienter moderaris, in spem adducunt me opera tua adiutum iri in re, quae ad bonum Religionis idemque societatis civilis omnino pertinet. Ex chartula hic adiuncta ex te ipsum novisse rem posse confido.

Quo facto me tuae humanitati commendo, teque etiam atque etiam rogo, ut hanc rem pervulges illis usus potissimum verbis, quae tuo iudicio aptiora credideris. Egomet vero tibi maximas gratias pro munere habebō, et Deum precabor, ut te incolumem servet, dura, quod mini maximum est decus, meum in te gratum animum profitebor. Me semper inter tuorum beneficiorum memores habeto.

Dabam Taurini Kal. Feb. MDCCCLXXXI.

PS. (kot zgoraj).

60. PISMO MSGR. GASTALDIJA DON BOSKU GLEDE CERKVE SRCA JEZUSOVEGA

*Levita Laurentius bonum opus operatus est,
qui thesauros Ecclesiae dedit pauperibus*

[Levit Lavrencij je storil dobro delo, ko je revežem razdelil zaklade Cerkve].

Velečastiti gospod!

Prejel sem vaše poligrafirano in od vas podpisano pismo z dne 27. julija brez navedbe kraja, v katerem ste mi, kot pravite, poslali en izvod okrožnice, v kateri je govor o cerkvi Srca Jezusovega in priključenem zavetišču za 500 fantov na Eskvilinu v Rimu. Pravite, da so dela že precej napredovala, da pa je zmanjkalo sredstev in da se zato priporočate, da bi vam podpisani priskočil na pomoč. Imenovane okrožnice nisem prejel in je zato to prva vest, da vaša uglednost ali kdo izmed salezijancev sodeluje pri gradnji te nove cerkve, o kateri me je pred nekaj leti uradno obvestil kardinal vikar, čigar pričakovanje pa je ostalo neizpolnjeno.¹⁷

Ne morem, da se ne bi *toto corde* veselil, da vam je papež zaupal tako pomembno nalogo, kot je gradnja nove župnijske cerkve v novem predelu Rima in zavetišča za vzgojo 500 fantov, tako zelo potrebnih kot v kakem drugem mestu, in da sta cerkev in zavod posvečena Srcu Jezusovemu. Gotovo je to za vas in za vse, ki so vam pomagali pri začetkih vašega dela za mladino (med katerimi ima od 1848 vse do danes podpisani poseb-

¹⁷ To pripombo bomo razumeli iz branja tega besedila.

no mesto), razlog, da se zahvalite Bogu, da je gorčično zrno zraslo v tako mogočno drevo, v katerega vejah gnezdiijo ptice neba, kakor pravi evangelij. Kako častita naloga, da morete sodelovati v velikem poslanstvu Cerkve v njenem središču, kjer so delovali sv. Dominik, sv. Ignacij, sv. Kajetan, sv. Kamil, sv. Filip. Če bi živela moja dobra mati, ki je 20 let skrbela za vaše fante kot svoje posinovljence, ali moja sestra Marianna, ki je 10 let nadaljevala isto delo, kako zelo bi bili srečni. Od veselja bi jokali. Rad bi imel bogastvo kardinala Farneseja, ki je zgradil cerkev Al Gesù, da bi gradil to cerkev Srca Jezusovega v Rimu, ki naj bi pomagala, da bi se naša srca vnela v ljubezni do tega Božjega srca, toda sedaj vam ne morem dati druge pomoči kot svoje molitve. Veliko drugih del, ki sem se jih lotil v korist te naše škofije (med drugimi sem z 10.000 lirami in 25 lirami na leto podprl zavod v Valsaliceju), je izpraznilo moje finance. Kar se tiče mojih škofljanov, ki sem jim moral skoraj istočasno priporočiti gradnjo cerkev Srca Jezusovega, San Seconda in San Gioachina v Turinu in sedaj ponovno cerkev Srca Jezusovega, da bi jo dogradili in opremili, in ponovno cerkev Angelov varuhov, ki naj bi jo začeli čim prej graditi v Turinu, se mi zdi neprimerno, da bi sedaj prosil še za cerkev Srca Jezusovega v Rimu. Poleg tega je tu še vzdrževanje ubogih klerikov, zavetišča v Lanzu in potem v manj kot devetih mesecih dvakratno priporočilo Petrovega novčiča. To je odgovor, ki sem ga dal tudi kardinalu vikarju. Sicer pa vi sami veliko bolje kot jaz veste, kateri verniki v Turinu in zunaj Turina družijo v sebi *volle* [hoteti] in *posso* [morem] glede gradnje in opremljanja cerkva. Poleg tega pa iz lastne izkušnje veste, da je vaša beseda brez kake druge podpore zadosti učinkovita. Kar se torej tiče turinskega nadškofa, naj se vaša uglednost zadovolji z molitvami, ki jih vsak dan pri sveti maši moli za napredek salezijanske družbe, za zmagoslavje svete rimske Cerkve in za skorajšnje dokončanje cerkve in zavetišča Srca Jezusovega v svetem mestu. Naj presveto Srce našega Odrešenika podeli vaši uglednosti in vašim salezijancem in vsem ljudem, zlasti fantom, za katere tako očetovsko skrbite, ogenj Božje ljubezni do Boga, da bodo mogli to ljubezen vžgati tudi v srcih ljudi. To je moja prošnja vsemogočnemu Bogu, s katero končujem to pismo.

Z največjim spoštovanjem do vaše velečastite uglednosti najvdanejši v Srcu Jezusovem
+ LORENZO, nadškof
Turin, 10. avgust 1881

61. DON BOSKOVO PISMO GOSPODIČNI LACOMBE

Gospodična!

Vaše ljubeznivo pismo, ki mi je bilo v močno spodbudo, ker sem iz njega zvedel, da ste zdravi in da ste v Valenceu. Rade volje bom daroval sveto mašo in podelil popolni odpustek za dušo vaše pobožne matere, če bi bilo to še potrebno.

Sporočila in razodetja vernih duš, o katerih mi pišete, je treba spoštovati, vendar jih ne upoštevati. Mi imamo Cerkev, ki nam priporoča, da pomagamo dušam naših pokojnih sorodnikov, in mi bomo to vedno storili v korist njihovih duš, za katere še ne vemo, ali so v nebesih.

V imenu svetega očeta vam pošiljam diplomo zbiralca za cerkev, ki nam jo je zaupal. Puščam prazno mesto za ime, kamor lahko zapišete vašega gospoda župnika, če bi on želel prevzeti to nalogo.

Z okrožnico ste prejeli tudi obrazce za naročilo. Če vaš gospod župnik ne bi prevzel te

naloge, se morate vi sami postaviti na čelo zbiralcev. Jaz bom molil za vas, za vašo mater in za prodajo, o kateri mi poročate, in vi molite tudi zame, ki ostajam v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 1. julij 1881

62. DON BOSKOVO PISMO NEKI FRANCOSKI GOSPE

Madame!

V mestu Alassiu, nedaleč od Nice, sem prejel vaše pismo z novicami o vas in z darom 1.000 frankov. Bog bodi hvaljen in Bog naj vam stotero poplača na zemlji in vam ob svojem času podari nebesa. Vaše namene bomo uresničili. Louis, Alexandre, François bodo tri imena, ki jih bomo dali trem Patagoncem pri krstu in ti bodo celo življenje molili za vas. Ti misijoni zelo lepo napredujejo. Nedolgo tega so naši misijonarji sredi puščave po potrebnem poučenju krstili 1500 poganov. Toda manjka nam sredstev, da bi zgradili cerkve, šole, domove in da bi oblekli in nahranili uboge zapuščene otroke. Vidite, spoštovana gospa, kako dobro so izrabljeni vaši darovi in kako vse to Bogu ugaja. – Vidim, da gojite gorečo pobožnost do presvetega Srca Jezusovega. Zato se mi zdi umestno, da vas v imenu svetega očeta postavim za zbiralko in vam pošiljam tozadevno diplomo in okrožnice, ki jih boste prejeli v posebnem zavoju. – Naredite, kar je v vaših močeh, in Bog vam bo obilno poplačal.

Bogu hvala tudi za milost, ki jo je podelil vašemu stricu. Še naprej bomo molili zanj, tako da bo milost dopolnjena.

Ko vam bo zdravje dopuščalo, opravite sveto obhajilo in jaz bom molil za vašega očeta in za vse z namenom, da bi vam Bog podaril trdno in trajno zdravje.

Ali boste prihodnjo zimo prišli v Nico? Če me bo Bog še pustil pri življenju, upam, da bom šel tja tudi jaz in obiskal prijatelje, dobre kristjane, med njimi madame ...

Naj vas Bog blagoslovi, dobra madame, in naj z vami blagoslovi vašega strica, vašega očeta in vas vse ohrani pri dobrem zdravju in na poti v nebesa.

Molite tudi zame in za naše misijonarje. Zagotavljam vam, da ostajam v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO
Alassio, 21. september 1881

63. IZ PISMA DON DALMAZZA DON BOSKU O SPORNIH VPRAŠANJIH GLEDE CERKVE SRCA JEZUSOVEGA

... In sedaj poročilo o cerkvi. Ko sem prišel v Rim, je bila zadeva zapletena kot še nikoli. Stvari so dosegle vrelišče. Markiz Mareghi, navidezni lastnik zemljišča, na katerem se gradi cerkev, zelo zadovoljen, da niso priznali vsiljencev salezijancev, kot nas imenuje, je pisal don Savio, naj pride k njemu. Sprejel ga je kot kak paša, mu pokazal dogovor z Andolfijem, ga povabil, naj ga podpiše, in trdil, da je enak pogodbi, podpisani z odvetnikom Tongiorgijem, ko se je zdelo, da se stvari urejajo. Don Savio ga je prosil, da mu ga prebere ali dá njemu v branje, ta pa se je razjezil: »Kaj? Mi ne zaupate? Menite, da sem sposoben laži?« »Nikakor ne,« je dejal don Savio, toda »ne morem podpisati, česar ne poznam.« Ko je prebral prva dva člena in ugotovil, da sta spremenjena v bistvenih

stvareh, ni hotel podpisati. Temu je sledil zelo čuden prizor. Mareghi se je znesel nad don Saviem, nad salezijanci in zakričal: »Pisal bom kardinalu vikarju. Šel bom k svete- mu očetu in dobro vem, kaj vse bom povedal na vaš račun, o vaši trdoglavosti in o vaši nemoralnosti. In tedaj boste videli, kdo je markiz Mareghi.« In začel je nesramno govo- riti proti župniku, proti kaplanom in proti vsem salezijancem. Zares je pisal kardinalu vikarju pismo, ki nam ga je on ljubeznivo poslal iz Subiaca. Pismo je polno grobosti proti nam in zlasti proti don Saviu. Svetoval je, da naj se znebi tega človeka, ki ga on imenuje sumljivega. Včeraj sem bil pri kardinalu vikarju, ki me je sprejel bolj prijazno kot običajno, in takoj sem razumel, da pismo ni naredilo nanj nikakršnega vtisa. Zadeva s cerkvijo se mi zdi končana. Delajo obračune in Andolfi in Vespignani nam bosta kmalu predložila dokončen obračun. Zdi se mi, da bo najboljše plačati z zaprtimi očmi, razen če bi šlo za veliko zvišanje cene. Le tako bo vsega konec. Hudič nam tudi tukaj grdo na- gaja, toda z Božjo pomočjo in s priprošnjo Marije Pomočnice bomo zmagali. Pomagajte nam s svojimi mogočnimi molitvami tudi vi, predragi oče.

Naša zadeva je na dobri poti. Vse gre naprej v redu: premišljevanje in duhovno branje skupaj. Pravila se izpolnjujejo natančno, kot je to potrebno. Vsi so dobre volje in polni humorja. Šole delujejo, čeprav za zdaj nimamo več kot trideset gojencev.

Vsi bi vas radi pozdravili in vam poljubili roko. To bom storil jaz namesto vseh in prosim kljub vsem sedanjim in prihodnjim neprijetnostim za vaš očetovski blagoslov.

Najvdanejši sin v J. K.

DUH. FRANCESCO DALMAZZO

Rim, 30. oktober 1882

64. ODGOVOR GOSPODA GROFA FRANCESCA VESPIGNANIJA KARDINALU VIKARJU NA PISMO Z DNE 19. JULIJA 1883

Razlogi, zaradi katerih bi gospod grof inženir rad opustil vodstvo gradnje nove cerkve Srca Jezusovega.

1. Spremenili so velikost nekaterih številčk in obokov, zmanjšali za polovico stebre št. 58 in 62 in odpravili steber med št. 61 in 62. Tudi podzemeljski obok zakristije so naredili za samo en zidak debeline, kar je daleč premalo za obok, ki je širok 7,25 m.

ODGOVOR. Te spremembe je odobril gospod inženir. Da bi bolj izkoristili podzemlje, je isti gospod inženir Grazioli svetoval, da bi namesto stebra postavili velik obok iz opeke. Ker ni načrtov za zakristijo, se je za zidavo podzemeljskega oboka delovodja dogovoril z inženirjem asistentom. Ne vem, za koliko so zmanjšali debelino nekaterih zidov, ven- dar se mi zdi, da ne za polovico. Kakor koli že, nič ni bilo storjeno proti predpisom. Ko je inženir Grazioli pregledal narejeno, je vse odobril.

2. Dvignili so monolitni steber brez potrebnih previdnostnih ukrepov in brez okre- pitve ogrodja, ki jih je ukazal moj asistent inženir Grazioli. Nadzoru so se izognili s tem, da so delo opravili ob 5.30 zjutraj. Ta neprevidnost bi lahko povzročila veliko nesrečo, ker je prišlo do nepravilnosti tudi pri dviganju stebra.

ODGOVOR. Ker nikomur ni znano, kako so bile naročene okrepitve, bi bilo zaželeno vedeti, kdo je sprejel te ukaze. Ni se zgodila nobena nesreča, res pa je, da bi okrepitev ogrodja v kaki drugotni stvari lahko zagotovila večjo varnost in hitrejše poslovanje. – Don Savio se je zaradi tega pri delovodju pritožil še isti dan. Nihče ni skušal prelističiti

nadzora gospoda arhitekta, ki smo si ga večkrat želeli, pa ga ni bilo. Steber so postavili na predvideni dan, in ker smo čakali na gospoda inženirja, smo zamudili delo za dve uri. Tudi navzočnost gospoda Ugolinija in njegovih ljudi za pomoč in mož gospoda Poscettija je dokaz za to trditev. Verjetno gospoda inženirja Graziolija ni bilo zaradi nesporazuma.

3. Trditev, da ni bilo načrtov za postopno izvajanje del.

ODGOVOR. Še enkrat moramo ponoviti, da je pomanjkanje potrebnih načrtov vzrok za zamujanje del in gospodarno izvedbo naročenega.

4. Netočna trditev, da zahtevam nepotrebno in predrago okrasje, kar se vidi prav iz nasprotnega dejstva.

ODGOVOR. Če tu ne navedemo čisto določenih primerov, je popolnoma nesmiselno o tem govoriti.

5. Končna in potrjena odločitev, da bi se me radi znebili.

ODGOVOR. Ni mi znano, kdo bi mogel kaj takega odločiti. Pisma, ki jih je don Savio poslal gospodu grofu Vespignaniju, živa želje, da bi dobili v roke načrte, vsi pogovori z gospodom arhitektom dokazujejo prav nasprotno. Te govornice so verjetno prišle od ljudi, ki bi radi vzbudili nezaupanje in tako zadrževali hiter potek del.

PRIPIS NJEGOVE EMINENCE KARDINALA VIKARJA

Gospod župnik don Dalmazzo me vprašuje, kaj naj odgovori in kakšna zagotovila je mogoče dati gospodu arhitektu, da bodo njegove zahteve izpolnjene.

ODGOVOR. Gospod arhitekt naj predloži načrte, da jih bo mogoče preveriti, in na njihovi osnovi bo mogoče razpravljati naprej. Kdor mora plačati, mora narediti svoje račune. Sicer pa kako je mogoče določiti cene in kako se je mogoče dogovoriti za izvajanje del, če ni načrtov, ki naj določajo obseg in trdnost del?

(Izvirnik v Rimu, v arhivu cerkve Srca Jezusovega).

65. BREVE LEONA XIII. O IZVAJANJU ŽUPNIJSKIH PRAVIC

Ad futuram rei memoriam. – A dilecto filio Francisco Dalmazzo Presbytero Procuratore generali Congregationis Salesianae nomine dilecti filii Joannis Bosco Antistitis universae Congregationis prae dictae supplicatum est Nobis, ut nonnullas facultates a Decessore Nostro s. m. Pio IX in bonum ejusdem Congregationis ad praefinitum temporis spatium concessas denuo indulgere de Apostolica Auctoritate Nostra velimus. Hisce precibus annuentes, tenore praesentium Litterarum et suprema potestate nostra concedimus, ut singuli religiosarum Congregationis Salesianae domorum praesides Sacerdotes erga omnes et singulos in eadem Congregationem rite cooptatos et in sua domo religiosa conviventes munia parochialia exercere licite possint et valeant. Item concedimus, ut cuivis e Salesiana Congregatione Presbytero, antea in qualibet Dioecesi ad sacramentales confessiones excipiendas legitime probato, cum deputatione tantum religiosi Praesidis sui Sodalium Religiosorum suorum in eadem domo habitantium, Sacramentales confessiones excipere liceat; iisdemque, habita ut supra sui Praesidis deputatione, praesertim cum ad exteris missiones se conferant, Sacramentales religiosorum Sociorum ejusdem Congregationis secum iter facientium Confessiones extra Dioecesim quoque, in qua dicti Praesidis sui domus extat audire fas esse concedimus. Facultates vero supradictas pro

memoratae Congregationis domibus, quae in Italia existant, triennio tantum hinc proximo, pro aliis vero, quae extra Italiam sitae sint, quinquennio pariter hinc proximo duraturas elargimur. In contrarium facientibus, quamvis speciali atque individua mentione ac derogatione dignis, non obstantibus quibuscumque.

*Datum Romae, apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris,
die XXXI Martii MDCCCLXXXII. Pontificatus nostri anno quinto.
Th. Card. MERTEL.*

66. DON BOSKOVA PROŠNJA LEONU XIII. ZA PODELITEV ODPUSTKOV

Beatissime Pater,

Jam nonus annus agitur ex quo, Beatissime Pater, humilis societas a S. Francisco Salesio dicta, absolutam et specificam adprobationem consecuta est. Aliqua privilegia omnimode necessaria a Supremo Ecclesiae Antistite turc elargita fuerunt. Hoc temporis decursu socii Salesiani toti in eo fuerunt, ut eorum constitutiones ad praxim traducerent; Novitiatum, studia perficerent, pietatis exercitia inter socios eorumque alumnos promoverent et ita societatis finem consequerentur, qui gloria Dei lucrumque animarum semper fuit. Post absolutam adprobationem, adiuvante Deo, factum est ut haec humilis societas, vere pusillus grex, mirum in modum citissime augetur et in diversas Italiae partes, in Galliam, in Hispaniam, in Americam Meridionalem usque ad Indos et ad Patagones se se extenderit.

Cum haec Congregatio suam adprobationem est consecuta, sexdecim domos dumtaxat habebat, in quibus septem millia circiter adolescentuli christianam educationem habebant: socii tercentum adnumerabantur.

Nunc vero domus sive familiae alumnorum sunt centum quinquaginta; alumni ultra centum millia, religiosi quatuor centum supra mille.

Inter tot alumnos et socios, inter tot domus unam ab aliis dissitam magna difficultas exorta est ob deficientiam privilegiorum, quibus coetera ecclesiastica instituta gaudere solent.

Quapropter re mature perpensa, habito consilio a viro prudente et auctoritate praedito, Privilegiorum Communicatio pemecessaria dijudicata fuit. Necessitas et ratio huiusmodi postulationis separatim exponuntur. Privilegiorum vero Communicatio petitur non in genere, sed speciatim cum Oblatis Beatae Mariae Virginis quorum Congregatio definitivam adprobationem et Communicationem Privilegiorum cum Redemptoristis obtinuit a felici recordatione Leonis XII sub die 12 septembris 1826 bis verbis:

»Superiorem Generalem et Oblatos specialibus favoribus et gratis prosequens, omnia et singula indulta, privilegia, indulgentias, exemptiones et facultates Congregationi SS. Redemptoris concessa, iisdem Oblatis, eorumque ecclesiis, capellis et domibus benigne communicat, extendit, atque in perpetuum elargitur cum omnibus clausulis et decretis necessariis et opportunis«.

Nunc vero quum nostra humilis Societas, sive quoad constitutiones et finem, sive quoad messem in evangelico agro colendam praelaudatis Congregationibus assimilari possit, eadem etiam privilegia suppliciter postulatur.

Hisce breviter aduotatis, Salesiani omnes ad pedes tuos pervoluti, Beatissime Pater, supplices postulamus ut nostrae Congregationi per Communicationem concedas Privi-

legia, facultates, gratias spirituales, quibus generatim aliae Congregationes et nominatim Congregatio Oblatorum B. V. Mariae fruuntur, hoc est:

»Perinde ac si specialiter et expresse ac pariformiter et aequae principaliter Salesianae Congregationi concessa fuissent, tamquam de verbo ad verbum expressa et inserta fuissent et specialem mentionem requirerent«.

Per huiusmodi communicationem, Beatissime Pater, Salesiana Societas tutam et cognitam viam habet quam sequatur; facillime Ordinariis locorum innotescent privilegia quibus fruatur, praecipue in Missionibus suscipiendis et domibus in exteris regionibus adageriendis.

Ob tale et tantum beneficium Salesiani omnes grato animo Deo et tibi quotidie laudem dicent; unusquisque pro virili parte ad vineam Domini excolendam operam dabit.

Ego vero videns solidatum opus quod Sancta Dei Ecclesia mihi concredidit, cum gaudio cantabo: Nunc dimittis servum tuum Domine. Romae, die 3 maii 1882.

SAC. JOAN. BOSCO

Rector Major.

67. KRATKA PREDSTAVITEV PRIVILEGIJEV IN DUHOVNIH DAROV V KORIST SALEZIJSKE DRUŽBE

Privilegije in duhovne milosti, ki jih Cerkev naklanja redovom in redovnim družbam, lahko primerjamo z vrvicami, s katerimi so te ustanove povezane s Svetim sedežem. Ker jih samo on lahko podeljuje, omejuje ali celo odpravlja glede na primernost in potrebe, izvira iz tega nenehna hvaležnost oblagodarjenih do njihovega dobrotnika, ki je namestnik Jezusa Kristusa, to je sveti oče papež.

Ponižna salezijanska družba je prejela največji dar, ko je bila s končnoveljavno potrditvijo konstitucij (3. april 1874) postavljena pod neposredno zaščito Svetega sedeža. Pozneje so ji bili s posameznimi odloki in ukazi podeljeni nekateri privilegiji. Z mnogimi temi privilegiji, ki so bili podeljeni ad tempus, je ob izteku njihove veljavnosti nastala prava zmeda, zlasti v oddaljenih skupnostih med divjaki v Ameriki. Še večja zmeda pa nastane, ko take privilegije spreminjajo in jih umaknejo.

V odnosih z župniki in ordinariji nastajajo kar naprej negotovosti glede izvajanja konstitucij.

Iz teh in drugih razlogov sedaj ponižno prosimo, da bi nam bili podeljeni privilegiji in duhovne milosti kake že znane redovne družbe preprostih zaobljub, ki jih v polni meri uporablja.

Tako podelitev privilegijev lahko opredelimo kot:

Communicatio idem est ac Commune facere, et conferre alicui, quod prius alteri iam fuerat concessum, ita ut communicatio privilegiorum consistat in participatione, et concessione quadam privilegii quia Superior privilegium quod uni simpliciter concesserat, etiam ad alterum extendit [Komunikacija ali podelitev je narediti skupno, komu kaj podeliti, kar je bilo prej podeljeno komu drugemu, tako da je podelitev privilegijev v soudeležbi in dodelitvi privilegija, ker predstojnik privilegij, ki ga je enemu kratko malo podelil, razširi tudi na drugega]. Tako Reifenstnel.

Tako podelitev Cerkev izvaja že dolgo – od šestnajstega stoletja. Papež Leon X. je podelil medsebojno podeljevanje privilegijev vsem beraškim redovom.

Klemen VII. (1525) je z bulo, ki se začenja *Dum fructus uberes* redovnikom redovne observance podelil privilegije in duhovne darove katerega koli reda *quibusvis congregationibus et aliis Ordinibus quibuscumque etiam non mendicantibus quomodolibet concessis aut concedendis etc.* [tudi neberaškimi redovom] itn.

Povod za podeljevanje privilegijev je dal Klemen VIII. z bulo (20. oktobra 1595), ki se začenja: *Ratio Pastoralis efflagitat ut quorum Religionem ac virtutem Sedi Apostolicae, totique Ecclesiae non modo illustrem, et praeclaram, sed utilem etiam ac necessariam esso animadvertimus, eosdem nostris et eius Sedis Apostolicae honoribus, ac beneficiis libenter prosequamur* [Pastoralni razlogi zahtevajo, da nekaterim redovom, ki so koristni Svetemu sedežu in celotni Cerkvi, nadaljujemo velikodušno podeljevanje ugodnosti].

V istem stoletju so začeli podeljevati privilegije redov tudi redovnim družbam. Čeprav so te z neposredno podelitvijo prejele več privilegijev, pa so zato, da bi imele enotno preišljeno in izpolnjeno pravilo, začeli novim redovnim družbam podeljevati privilegije starih redov v mejah, ki so jim bile najbolj primerne. Tako je sv. Pij V. z brevom, ki se začenja z *Ad Immarcescibilem* (7. februar 1567), podelil privilegije vseh redov teatincem, ki jih moremo šteti kot prve med redovnimi družbami.¹⁸

Urban VIII. je v buli, ki je ustanavljala Duhovnike misijonov in se začenja z besedami *Salvatoris nostri* 12. januarja 1632, določil, da je deležen vseh privilegijev, izjem, dovoljenj, ki so jih deležni *aliae quaecumque similes vel dissimiles Congregationes* [druge podobne in nepodobne družbe]. Podobne podelitve so drugi papeži podelili Jezusovi družbi, Družbi Matere Božje, Pobožnih delavcev, Služabnikov bolnikov, Oratoriju, Doktorarjem, pasijonistom, redemptoristom. Zadnji, ki so, kakor nam je znano, prejeli podelitev privilegijev, so bili Marijini oblati, ki jim je Leon XII. (12. septembra 1826) z redemptoristi in Ustanovo ljubezni, ki jo je odobril Gregorij XVI., leta 1838 podelil te milosti.

Pri potrditvi te ustanove je vrhovni predstojnik izrazil živo željo, da bi mu podelili privilegije redov. Ob tej priložnosti so med drugimi Splošni kongregaciji 30. decembra postavili naslednje dvome:

1. Ali je primerno, da Ustanovi ljubezni podelimo *privilegije redov*?
2. Ali te privilegije podeljujejo pobožnemu združenju ali redovni družbi?

Prevzvišeni očetje so po poročevalcu Castracaneju odločili:

Ad 1. Pritrdilno, po načinu, se pravi: za izvzetje iz jurisdikcije ordinarijev za obiskovanje domov in cerkva, kar se tiče discipline, izpolnjevanja pravil, izdajanja odpustnih listin za nižje in višje redove. Ad 2. Pritrdilno prvemu delu, nikalno drugemu (glej *Collectanea edita cura Eminentissimi Bizzarri*, stran 800–1).

¹⁸ Klemen VII. je v brevu o ustanovitvi teatincev, ki se začenja z *Exponi Nobis* (24. junij 1524), podelil vse privilegije in darove Regularnih kanonikov.

Isti papež je z bulo, ki se začenja *Dudum* (7. marec 1533), podelil iste privilegije cistercijanom, clunijčanom in vsem beraškimi redovom.

Pij V. je prvo leto svojega papeževanja z bulo *Ad Ad Immarcescibilem* podelil teatincem celotne privilegije Družbe Jezusove.

Gregor XIV. (5. april 1591) je istim podelil velik privilegij, da lahko podeljujejo vse privilegije redov in redovnih družb katerega koli naslova beraških in neberaških redov.

Po zgledu teh in drugih redovnih družb, ki so bile deležne podelitve privilegijev, ponižni prosilec vrhovni predstojnik salezijanske družbe v želji, da bi hodil po poti, ki so jo hodili drugi možje, preizkušeni v kreposti in svetosti, spoštljivo prosi, da bi ji bili podeljeni privilegiji redemptoristov ali Marijinih oblatov ali kake druge družbe, ki ima podobne konstitucije, kot so salezijanske.

RAZLOGI ZA TO PROŠNJO

Razlogov za utemeljitev te prošnje salezijanske družbe je več, med drugimi naslednje:

1. Ker nima nikakršnih gmotnih sredstev, potrebuje veliko naklonjenost in veliko duhovnih sredstev, da bo mogla dosegati svoj cilj.

2. Družba je nastala in se razvijala v zelo burnih časih, v katerih smo še sedaj in v katerih bi hoteli zatrete vse cerkvene ustanove. Kljub vsemu pa je rasla, odprla hiše v raznih škofijah in tudi v zunanjih misijonih. Sredi teh tegob časa, različnosti dežel, zaradi velikanskih razdalj potrebuje Družba enovito vodstvo s privilegiji, ki so jih prejele in jih imajo druge redovne skupnosti.

3. Žalostno stanje časa povzroča, da civilna oblast nenaklonjeno gleda na pogosto zatekanje k Svetemu sedežu, kar nam dokazuje več žalostnih primerov.

4. Posamezni domovi in družine Družbe ne morejo vnaprej vedeti, kaj se bo dogajalo. Zato je potrebna pripravljenost za izjemen primer, in če je mogoče, vse predvideti.

Ko je potem položaj znan, je treba poročati predstojnikom, da se ti obrnejo na Sveti sedež za potrebna pooblastila. To pa lahko stori posamezna ustanova in ne cela Družba, ki šteje že več kot sto petdeset domov s cerkvami v raznih škofijah in v najoddaljenejših predelih zemlje.

5. Ker ne poznajo pristojnih kongregacij, na katere naj se naslavlja prošnje, se izgubi veliko časa, preden se dobi odgovor.

6. Ponižni prosilec želi s to uslugo uporabiti konec življenja, ki mu ga bo Bog podelil, za urejanje hiš in poenotenje vodstva in uporabljati privilegije zelo previdno, samo v primerih, kjer bi šlo za gotovo večjo Božjo slavo.

OPOMBE

Kar se tiče privilegijev, nekateri pripominjajo, da take podelitve:

1. so lahko vzrok za nesoglasja; 2. motijo soglasje z ordinariji; 3. podeljujejo ugodnosti, ki jim niso v korist.

Prvič: Če bi bile te podelitve nove, bi lahko bile povod za nesoglasja. Toda tu gre za privilegije, ki jih podeljujejo že več kot tri sto let, jih nenehno izboljšujejo, razlagajo, izvajajo na enovit način v duhu svete Cerkve, zato jih moramo šteti bolj za vezi enovitosti in zato za sredstvo, s katerim se preprečujejo nesoglasja. Že dolgo se vleče neprijetna, škodljiva in uničujoča pravda, do katere verjetno ne bi prišlo, če bi salezijanci bili deležni privilegijev, ki jih imajo druge redovne družbe.

Drugič: Odgovor na drugo težavo. Prav tako ne moti mirnega sožitja z ordinariji, ker škofje in župniki poznajo privilegije od Cerkve potrjenih ustanov. V naših krajih vzbuja začudenje dejstvo, da imajo nekateri večje, drugi pa manjše predpravice. Ker so privilegiji dejstva, ki visoko častijo najvišjo cerkveno oblast papeža in kažejo njegovo naklonjenost raznim ustanovam, je dejstvo, da kaka družba ni deležna privilegijev drugih, lahko znamenje, da še ni bila končno javno potrjena.

Neki učen in spoštovan ordinarij se do sedaj ni mogel prepričati, da je Družba sv. Frančiška Saleškega končno veljavno potrjena, ker njemu *ni znano, da je deležna privilegijev, ki jih imajo Služabniki bolnikov, Duhovniki misijona in Marijini oblati.*

3. Prav tako ni mogoče reči, da podelitev teh privilegijev novim redovnim družbam ne bi bila umestna. Kajti za take podelitve velja: *Dummodo Institutis eorum convenient, ac Regulari Observantiae non sint contraria* [Če to njihovi ustanovi koristi in ni nasprotno redovni zvestobi].

Naj še dodamo, da take ugodnosti lahko podeljuje samo Sveti sedež in jih zato lahko svobodno spreminja in odtegne vsakič, ko ugotovi, da bi bilo to v večjo korist tistim, ki so jim bile dodeljene.

SKLEP

Po vsem tem sklepam z besedami znanega kanonista, ki osvetlitev privilegijev po komunikaciji razlaga besede Klementa VII.: *Regulares, qui licet diversorum ordinum, idem unum in Deo et professione existant, aequum etiam est, ut in iisdem indultis, et privilegiis uniantur, ut sic uniti arctiori vinculo Sedi Apostolicae, et inter se ad nomen Dei in terris propagandum, animarumque salutem procurandam copulentur; quos conjungunt par labor et paria merita, paria etiam conjungant privilegia. Ita ab Aragonia elucidatio privilegiorum, Tract. 5, cap. 8.* [Redovniki, ki kljub različnim redovom imajo svojo osnovo v istem Bogu, naj bi bili deležni istih svoboščin, pravic in prednosti, da v taki edinosti bolj tesno sodelujejo s Svetim sedežem in se nanj bolj tesno navezujejo ter širijo Božjo slavo in skrbijo za korist duš. Tisti, ki so deležni istega dela in enakih zaslug, naj imajo tudi enake predprave. Tako meni Aragonia v Razlagi privilegijev, Tract. 5, pogl. 8.]

DUH. JANEZ BOSKO

vrhovni predstojnik

Turin, 16. junij 1882

68. DON BOSKOVA PROŠNJA LEONU XIII. ZA PODELITEV DELNIH PRIVILEGIJEV

Beatissime Pater,

Ioannes Bosco Sacerdos ad pedes Sanctitatis Tuae pervolutus pro Salesiana Congregatione humillime exponit.

Haec pia Societas sub die 3 aprilis anno 1874 definitivam adprobationem a Sancta Sede consecuta est atque nonnullis privilegiis et gratiis ditata. Sed ut multae et graves difficultates eliminentur, communicatio privilegiorum cum aliis ecclesiasticis Congregationibus ad instar petita est.

Si vero Sanctitas Tua non hujusmodi communicationem *ad instar*, sed speciatim aliqua tantum pernecessaria privilegia nostrae Salesianae societati concedere judicaverit, supplex postulo ut ea praeferre et concedere digneris quae in folio sunt descripta.

Quod si perpendere non dedigneris multitudinem domorum religiosarum et alumnorum in variis et dissitis Europae ed Americae regionibus, humiliter et instanter deprecor ut haec privilegia in perpetuum concedantur.

Pro quo tanto et insigni beneficio Deo optimo maximo ego et omnes socii Salesiani et tibi gratias habebimus aeternas.

69. PRVA DON BOSKOVA KONFERENCA V CASALEJU

Ker je prvič govoril svojim sotrudnikom in sotrudnicam v Casaleju, je, potem ko je izrazil svoje zadovoljstvo zaradi obilne udeležbe, ki mu je bila v čast, opisal začetke in razvoj tamkajšnjega zavetišča. Tako je postopoma nakazoval pomoč, ki so mu jo pri razvoju njegove ustanove od prvih začetkov dajali gospodje in gospe in kaj so delali v korist zavetišč prej in sedaj. Nato je govoril o zavodu hčera Marije Pomočnice za vzgojo deklic, o uradni ustanovitvi Zveze salezijanskih sotrudnikov in sotrudnic, ki jo je potrdil veliki papež Pij IX. in jo obdaril z mnogimi duhovnimi darovi. Prikazal je številne ustanove, ki jih je mogel uresničiti z njihovo velikodušno pomočjo v Italiji, Franciji, v Španiji in Ameriki. Ustanove z obrtnimi šolami, kjer se za življenje usposabljujejo zapuščeni dečki; poljedelske šole za usposabljanje fantov in deklet iz kmetijskih okolij, da jih tako zadržijo, da ne gredo služiti v mesta, kjer bi verjetno propadli tako versko kot moralno; odpiranje zavodov z nizkimi mesečninami, da čim večje število nadarjenih otrok iz nižjih slojev dobi priložnost za šolanje, povezano s krščansko vzgojo, od koder prihajajo s časom sveti duhovniki, pogumni misijonarji in modri krščanski očetje; ustanavljanje prazničnih oratorijev in igrišč, s katerimi pritegujemo otroke h krščanskemu nauku, jih držimo daleč od brezdelja in jim pomagamo izpolnjevati verske dolžnosti in moralne obveznosti. V zvezi s tem je povedal, da je pred kratkim prejel iz Faenze telegram o srečnem prihodu nekaterih salezijancev, ki so šli tja, da bi odprli praznični oratorij. Obenem pa je nakazal možnost in željo, da bi podoben oratorij odprli tudi v Casaleju. Dotaknil se je svetih misijonov v divji in brezkončni Patagoniji, kjer so že odprli zavetišča za sinove in hčere divjakov, o bližnjem odhodu novih misijonarjev v tiste kraje in o novi hiši, ki jo bodo odprli v brazilskem cesarstvu. Končno je govoril o cerkvi in zavodu Srca Jezusovega v Rimu, katerih gradnjo je papež Leon XIII. zaupal gorečnosti in dobrodelnosti salezijanskih sotrudnikov. Don Bosko je obširno govoril o vseh teh pobudah in potem dejal, da brez podpore salezijanskih sotrudnikov ne bi mogel niti začeti teh del, kaj šele, da bi jih dokončal. Zato se je najprej zahvalil predobremu Bogu, potem dobroti katoličanov, zlasti še sotrudnikov in sotrudnic, ki so dobro vedeli, kam gre njihova dobrodelnost, ko so nekateri bolj drugi manj odpirali svojo roko. Tukaj je don Bosko naslovil na pričujoče vročo prošnjo, da bi ga še naprej podpirali s svojo dobrodelnostjo, in nato povedal nekaj misli o miloščini, kar se nam zdi nadvse koristno za naše bralce.

Miloščina, ki jo kdo daje v korist salezijanskih del, je dejal don Bosko, se razteza na telo in dušo, na družbo in na vero, čas in večnost. Se razteza na telo, ker skrbi za stanovanje, hrano in obleko za tisoče ubogih dečkov, zbranih v dobrodelnih ustanovah naše Družbe in ki bi brez te podpore živeli v največjem pomanjkanju, ker ali nimajo staršev ali so jih starši zapustili. Se nanaša na dušo, ker ti dečki prejemajo istočasno izobrazbo, versko vzgojo, se uvajajo v božji strah in moralno življenje in od vseh strani na tisoče načinov čutijo podporo za doseganje večne sreče in se pripravljajo na srečno bivanje v nebesih. Se razteza na družinsko in civilno življenje, ker ti dečki, če se izučijo kake obrti, znajo skrbeti sami zase in so sposobni vzdrževati svojo družino in s svojo delavnostjo in podjetnostjo pripravljajo boljšo prihodnost družbi. Če študirajo, koristijo domovini na znanstvenem področju in z opravljanjem te ali one državi koristne dejav-

nosti. Potem pa tako eni kakor drugi, ki niso samo zadostno poučeni, ampak, kar je še več, deležni modre vzgoje, postanejo nosilci moralnosti in reda, ostajajo vedno branilci pravnosti in ne bodo delali preglavic ne političnim ne sodnim oblastem. To se razteza tudi na vero, kajti poleg tega, da dela dobre državljane in kristjane, neredki postajajo duhovniki, od katerih mnogi s svojo izobrazbo in gorečnostjo podpirajo vero v drugih deželah in jo gredo kot junaški misijonarji širit med ljudstva, ki Boga še ne poznajo, kakor to delajo mnogi salezijanski misijonarji v Patagoniji. Veri pomaga tudi, da se del te miloščine uporabi za gradnjo cerkva za bogoslužja, kjer poučujejo resnice, ki nas jih je učil Jezus Kristus in ki so jih izpolnjevali v preteklosti, jih izpolnjujejo v sedanjosti in jih bodo izpolnjevali v prihodnosti. Da potem to velja za sedanjí čas in za večnost, izkušajo tisti, ki si z miloščino pridobivajo zaklade za ta ali oni svet.

Tukaj je don Bosko pustil ob strani časne in večne koristi, ki so jih deležni tisti, ki miloščino prejemajo, in govoril o koristih, ki jo imajo vsi, ki dajejo miloščino iz ljubezni do Boga, in se pri tem opiral na besede svetih evangelijev in Tobijeve knjige, ki so polni hvale za miloščino.

»Vsi,« je dejal don Bosko, »čutimo potrebo, da nam Bog da miloščino. Treba je, da nam Bog daje zdravje telesa, vsakemu izmed nas in našim družinam, rodovitnost poljem, uspeh pri naših poslih in tako naprej. Katero je najbolj učinkovito sredstvo, da prejmemo vse te darove od Boga? Odgovor nam prihaja od samega Gospoda Jezusa Kristusa: *dajte in se vam bo dalo*. Dajte vbogajme drugim in Bog bo dal vse dobro vam. Na drugem mestu Božji Odrešenik obljublja, da bo dobil stoterno povrnjeno, kar bo kdo naredil za drugega iz ljubezni do njega: stokratno prejel v tem času. To stoterno deli Bog ne samo v duhovnih darovih, temveč, kakor pravijo sveti očetje, tudi v časnih.

Dandanes veliko tožijo nad nasilnimi ropi, požari, tolovajstvi in še hujšimi hudodelstvi. To je vse hudo znamenje strašnega nereda, v veliki meri pa tudi posledica tistih, ki bi lahko dajali vbogajme, pa ne dajo. Če bi tisti bogataš malo bolj odprl roko dobrodelnim ustanovam, če bi na svoje stroške skušal rešiti dečke, ki so v skrajni bedi, bi preprečil, da bi toliko ljudi postalo tatovi in hudodelci. Če bi tisti gospodje, če bi tiste gospe, če bi tisti bogatini bili velikodušni, bi veliko ljudi obvarovali slabega življenja, poleg tega bi jih reveži spoštovali v njihovem imetju, posestvih, trgovanju in tako nam ne bi bilo treba jokati zaradi toliko hudodelstev. Toda z lakomnostjo, skopuštvo, s trdosrčnostjo daje, da raste toliko hudobnežev, ki se potepajo po cestah, in dajo stradati toliko družin in jih postavijo na preizkušnjo, da si s silo pridobijo tisto, kar jim je odvzeto zaradi pomanjkanja ljubezni. Z druge strani pa preprečujejo, da bi jih ljudje cenili in imeli radi zaradi njihove dobrotelčnosti. In kaj bo prišlo potem? Nekega dne, mogoče ni več daleč, se bodo tudi tukaj uresničile pretnje, ki jih je napovedal Jezus Kristus po apostolu Jakobu proti bogatinom brez srca: *Vae vobis divitibus, gorje vam, bogatini. Agite nunc, divites, plorate ululantes in miseriis vestris, quae advenient vobis*: Gorje vam, bogatini! Tulite od bolečine, bogataši, v vaših stiskah, ki vas čakajo.

»Toda to, kar nas mora najbolj spodbujati k miloščini,« je nadaljeval don Bosko, »so duhovne dobrine, ki jih prejmemo zaradi nje. Nadangel Rafael, ki je v Božjem imenu govoril staremu Tobiji, je rekel naslednje: *Eleemosyna a morte liberat, et ipsa est quae purgat peccata, et facit invenire misericordiam et vitam aeternam* [Miloščina re-

šuje smrti, ona očiččuje grehe in nam pripravlja usmiljenje Božje in večno življenje]. To lahko razumemo na tri načine. Rešuje nas smrti duše bodisi tako, da nas obvaruje smrtnega greha, ali tako, da se spokorimo in z dobro spovedjo dobimo odpuščanje grehov. Rešuje nas večne smrti, se pravi večnega pogubljenja, kolikor nam omogoča vztrajanje do konca, se pravi milost, da umremo v milosti Božji. Rešuje nas tudi telesne smrti, seveda ne v popolnem pomenu besede, kot če bi nas naredila nesmrtna, temveč samo delno: da nas obvaruje določenih nevarnosti, ki bi nas hitreje pripeljale v smrt, in tako, da nas obvaruje tudi pred težkimi boleznimi. Sveto pismo nam poroča o Tabiti, ki jo je sv. Peter obudil od mrtvih zaradi njenih miloščin. Ko bo potem prišla naša ura, nas bo miloščina obvarovala krute in strašne smrti in nam dosegla vdano in spodbudno smrt; smrt nam bo kakor spanje otroka, ki zaspi poln zaupanja v naročju svoje matere. *Eleemosyna a morte liberat* [Miloščina rešuje smrti].

Nadangel je dodal: Smrt nas očiččuje grehov: *et ipsa est quae purgat peccata*. Miloščina očiččuje grehov v tem in onem življenju. Človek, ki daje miloščino iz ljubezni do Boga in do ljudi, opravlja delo krščanske ljubezni. Dejanje popolne ljubezni do Boga ne očiččuje samo odpustljivih, temveč tudi smrtnih grehov, če ima le željo, da bi se jih ob priložnosti spovedal. Očiččuje jih tudi tako, da lažje prejmemo odpuščanje od Boga. Nas ne očiččuje samo na tem, temveč tudi na onem svetu, kajti miloščina, zlasti če nas stane kako žrtev, zadosti za storjene grehe, nas oprošča kazni za grehe, ki bi jo morali prestati na tem in na onem svetu, in preprečuje, da bi bili dolgo v vicah. To prednost prinaša miloščina ne samo tistim, ki jo dajejo, temveč tudi dušam, ki že trpijo v vicah, tako da zadošča za njihove grehe, jih rešuje iz njihove ječe in jih kmalu vodi v večno slavo.

Končno miloščina *facit invenire misericordiam et vitam aeternam* [stori, da dosežemo usmiljenje in večno življenje]. Gorje nam, če bi Gospod hotel navesti na nas vso svojo pravičnost! Kdo si ne zasluži, da bi padel v danem trenutku pod udarce njegove jeze? Komu se ni bati predstaviti se pred njegovo sodbo? Zato je nujno potrebno, da nam Bog izkaže svoje usmiljenje, dobroto in sočutje.

In to usmiljenje, to dobroto in sočutje nam bo izkazal, če bomo mi vse izkazovali našim soljudem z miloščino. Jezus Kristus nam je to obljubil s temile besedami: Blagor usmiljenim, ker bodo usmiljenje dosegli. Nasprotno pa po apostolu Jakobu preti z ob-sodbo brez usmiljenja tistim, ki ne bi izkazovali usmiljenja: *Judicium sine misericordia ei, qui non facit misericordiam*.

Toda miloščina nam ne pridobiva samo usmiljenja, temveč tudi večno življenje, se pravi nebeško kraljestvo. Božji Odrešenik nam to zagotavlja, ko v govoru o vesoljni sodbi obljublja blaženim večno življenje, prekletim pa večno pogubljenje: pridite, blagoslovljeni moje Očeta, in zasedite kraljestvo, ki vam je pripravljeno od začetka sveta. Kajti v osebi vašega bližnjega sem bil lačen in vi ste mi dali jesti, bil sem žejen pa ste mi dali piti, bil sem popotnik in ste me sprejeli pod svojo streho, bil sem nag in ste me oblekli, bil sem bolan in ste me obiskali. Nato se bo obrnil k prekletim in bo rekel: Pojdite stran od men, prekleti, v večni ogenj, kajti v osebi vaših bližnjih sem bil v stiski, in mi niste pomagali.

»Da,« je don Bosko sklenil, »*eleemosyna a morte liberat, purgat peccata, et facit invenire misericordiam et vitam aeternam* [miloščina rešuje smrti, očiččuje grehe, nam

pridobiva usmiljenje in večno življenje]. Poskrbite, da jo boste izpolnjevali sedaj in v prihodnje in da vam to ne bo nemogoče, pazite, da ne boste izdajali denarja za nepotrebne stvari. Varčujte pri osebni negi, pri obleki, pri mizi, pohištvu, na potovanjih in tako naprej. Če bi pri izpolnjevanju krščanske dobrodelnosti morali storiti tudi velike žrtve, naj vam pomaga misel, da vam vaše imetje preko groba ne bo nič več koristilo, toda če jih boste tukaj na zemlji uporabljali v korist duše drugih, si boste zagotovili zvečanje vaše duše.«

70. DON BOSKOV GOVOR FRANCOSKIM ROMARJEM

Velespoštovani romarji!

Zahvaljujem se vam za čast, ki ste mi jo izkazali z vašim dragocenim in krščanskim obiskom. Vi ste krščanski potniki, ki ste se podvrgli neprijetnostim potovanja, zapustili svoje sorodnike, vaše delo in vašo domovino in se odpravili na pot v zelo težkih časih. V trenutku, ko ste prišli v našo deželo, so ukinjene vse cerkvene ustanove, samostani zaprti, redovniki po sili pregnani na njihove domove, vse to v imenu zakona. Prav sedaj je Bog vzbudil laične apostole, ki kljub velikim nevarnostim hodijo od mesta do mesta in gredo na obisk h kakemu prijatelju, tudi ne h kakemu škofu, temveč gredo v Rim, k škofu vseh škofov, k Leonu XIII., nasledniku sv. Petra, namestniku našega Gospoda Jezusa Kristusa na zemlji. On vas ne bo več imenoval romarje, temveč prave apostole, ki kažejo vsemu svetu, da je Francija še vedno katoliška. To je čudovito pričevanje. In v krajih, skozi katere hodite, ljudje, ki vas vidijo, govorijo: »Glejte Francoze, ki so prišli v Rim, glejte katoličane, ki so prišli pozdravit svetega očeta.« To je silen zgled za italijanske katoličane.

Na svoji poti obiskujete tudi verske ustanove in prav ta obisk je v veliko tolažbo don Bosku. To je druga tolažba tega leta. Hiša, v kateri ste, je hiša Božje previdnosti, to je hiša Marije Pomočnice, ki jo razsvetljuje in jo podpira. Vem, da želite slišati kako besedo o tej hiši. Pred štiridesetimi leti je bil tukaj travnik, so bile njive, kjer se je ob prazničnih dnevih popivalo, se veseljačilo, plesalo in počelo vse mogoče. Božja previdnost je hotela spremeniti ta kraj v zavetišče, ki bi bilo ob nedeljah oratorij sv. Frančiška Saleškega. Začelo se je z enim fantom. Po cestah in ulicah je bilo videti otroke, ki so se tam potepali in cele dni pohajali. Veliko jih je bilo tudi v ječah, seveda ne po njihovi želji. Drugi so se preživljali na račun drugih, v sramoto domovini in družinam. Ali ni načina, da bi te fante poučili in jih usposobili za človeka vredno življenje?

Začeli smo najemati hiše, potem graditi in končno za stalno sprejemati te zapuščene dečke. To smo delali najprej ob nedeljah. Toda kako si jih pridobiti? Našli smo sredstvo: z igro. Vabili smo jih z igranjem violine, kitare, bobna. Delali smo hrum in šum in tisti, ki so bili za zidovi, so vpraševali: »Kaj pomeni to?« Odgovorili so jim: »Pridite, tam je veselo, tam se poje in igra, tam so šole, tam je gledališče. Tam je vse, kar more navdušiti mladega človeka.«

Prišli so v velikih skupinah. Travnik je bil veliko premajhen, saj so se zbrali od vseh strani.

Zabava jih je navdušila, verski pouk jih je moralno dvignil. Prihajali so gospodje iz mesta, laični sodelavci, ugledne osebe. Vsi ti so jih na lep način vodili v cerkev, duhovniki pa so spovedovali. Gospodje so jih navajali k molitvi, bili so pri maši, molili so in nekaj fantov je pristopilo h Gospodovi mizi.

Opoldne so bili fantje utrujeni. Poslali smo jih domov ali jim dali kaj jesti. Popoldne, ob enih ali pol dveh, so se vrnili zelo zavzeti, srečni, neučakani.

Ob dveh je zazvonil zvonec. Fantje so hoteli oditi, češ da so utrujeni od igre. Toda zaprli smo vrata in gospodje so jih povabili v cerkev, da bi se odpočili. Pripravili so veroučno razlago, to, kar vi imenujete katekizem. Odpeli so večernice, slišali nagovor in se potem zabavali do pozne noči. Zvečer so bili fantje zares utrujeni, pojedli so svojo mineštro in mislili samo še na počitek.

Če so delavci ostali brez dela, so jim sotrudniki poiskali zaposlitev v kaki delavnici in se še naprej zanimali zanje. Tako je bilo vse manj takih, ki bi morali v ječo.

Jasno je postalo, da veliko delavcev in otrok potrebuje verski pouk. Nekateri izmed njih niti pri petdesetih letih še niso bili pri prvem obhajilu. Začeli smo večerne šole in jih skušali pripraviti na prejem svetega obhajila. To je bil pravi katekizem, vendar je bilo to treba zamolčati, da so raje prihajali.

Čez dan jih je bilo nekaj brez dela. Za te smo pripravili šolo in na cestah tako ni bilo več potepuhov.

Toda veliko težavo med temi nezaposlenimi je povzročala revščina, zapuščenost, razcapanost.

»Ti torej ne delaš?«

»Saj sem ves razcapan.«

»Dali ti bomo obleko.«

»Pa nimam kaj jesti, dokler mi ne plačajo.«

»Dobil boš kruha.«

»Toda jaz sem na cesti.«

»Dali ti bomo prenočišče.«

Na tak način smo postavili to hišo.

Ko smo ustanovili ta zavod, potem ko je začel delovati oratorij, smo ustanovili zavetišča še v drugih krajih Italije, v Franciji, v Španiji, Braziliji, Urugvaju, v republiki Ekvador in v Patagoniji. Ustanovili smo zavode za 80.000 in 100.000 fantov, ki smo jih pobrali s cest in jih naučili kake obrti, jim pripravili šole; skratka: dajali smo jim sredstva, da so postali pošteni ljudje.

Toda za toliko fantov je bilo treba veliko duhovnikov in mojstrov.

Izbrali smo jih med najbistrejšimi in najkrepostnejšimi in sedaj ti vodijo vzgojne hiše, delavnice in poljedelske šole.

Nočem zlorabljeni vaše potrpežljivosti. Vse to, kar delamo tukaj, je mogoče delati v katerem koli kraju. In ko se začne, Božja previdnost priskoči na pomoč.

Vsako leto jih 25.000 zapusti naše zavode in 25.000 novih pride na njihovo mesto. Prav toliko smo jih tudi rešili ječe. Poučili in uvedli smo jih v vero in v družbo vstopajo ne kot brezdomci, temveč kot polnomočni državljani, ki so čast domovine, podpora družin in prava družba svojim prijateljev.

Rad bi sklenil z vami zvezo. Rad bi, da bi vsi postali salezijanski sotrudniki. Dajte mi vaše ime in vaš naslov in pošiljali vam bomo naš *Vestnik*. Danes in jutri zberite naslove. Članstvo je obdarjeno z mnogimi odpustki: za duhovnike popolni odpustek pri vsaki maši, ki jo opravijo, in za laike za vsako sveto obhajilo.

Pij IX. se je prvi vpisal med salezijanske sotrudnike. Prav tako Leon XIII. in vsi kardinali brez izjeme. Ta zveza bo naredila veliko dobrega Cerkvi v vseh časih in zlasti še dandanes.

Vi boste nadomestili duhovnike in redovnike, ki so jih izgnali iz njihovih samostanov.

Najlepša vam hvala za naklonjenost, ki ste mi jo izkazali. Vsakokrat, ko boste prišli sem, boste lahko rekli: tukaj smo doma. Priporočam se vašim molitvam.

Razglasite v Franciji, da je v Italiji veliko katoličanov, ki imajo zelo radi Francijo, in da je med njimi don Bosko, ki veliko moli za Francijo in naredi vse, da bi tudi drugi molili zanjo pri naši Mariji Pomočnici in da so njihove hiše ognjišča molitve za vašo domovino.

Francoski Salezijanski vestnik, februar 1882

71. PISMO DON CAGLIERA DON GUANELLI

Veličastiti in predragi don Guanella

V kapitlju smo prebrali tvoje pismo z dobrimi željami za našo Družbo in prošnjo, da bi se vrnil.

Ker imamo s teboj najboljše izkušnje in lepe spomine na tvojo veliko gorečnost za večjo Božjo slavo, smo sprejeli tvojo prošnjo s samo dvema pogojema:

1. Uredi vse časne zadeve, ki so te do sedaj vezale na nadškofijo, tako da se ti ne bo treba več vračati domov.

2. Pridi pripravljen, da se boš v vsem podvrgel sveti pokorščini, vendar brez vseh predhodnih lastnih pogledov in zahtev.

Tako boš dober salezijanec in Bog bo blagoslovil tvoje napore. Sicer ne.

Ostani vedno naš dober prijatelj, otresi se vsega in pridi kmalu z dobro in sveto pripravljenostjo.

Delo boš dobil v San Benignu ali v Santo Domingu.

Tvoj

DUH. JANEZ CAGLIERO

Alassio, 25. september 1881

72. POVABILO NA DUHOVNE VAJE GOSPA

DUHOVNE VAJE ZA GOSPE

Na željo mnogih neporočenih in učiteljic kakor tudi gospa, ki bi jim bilo ljubo, če bi mogle prebiti nekaj dni izključno v skrbi za svojo dušo in za svoj duhovni napredek, bomo letos kakor prejšnja leta pripravili duhovne vaje v Konservatoriju Matere Božje milosti, ki ga vodijo sestre Marije Pomočnice v Nizzi Monferratski.

Začele se bodo zvečer 2. avgusta in končale zjutraj 11.

Stroški zanašajo 20 lir, razen za učiteljice, ki bodo plačale 15 lir.

Svež podeželski zrak, prekrasna lega in samota bodo okrepili tudi telo.

Prosim, da nam prijavite svojo udeležbo vsaj do 20. julija. Prijave pošljite predstojnici zavoda hčera Marije Pomočnice v Nizzi Monferratski ali don Bosku, Via Cottolengo 32, Turin.

DUH. JANEZ BOSKO

N.B.: Železniška postaja za Nizzo Monferrato je *Alessandria Cavallermaggiore*.

73. POTRDILO

Podpisani duhovnik Janez Bosko, predstojnik Družbe sv. Frančiška Saleškega, je prejel od gospe Catterine Ghione vdove Cavalli štiri zapise javnega dolga po 50 lir in 300 frankov z naslednjimi pogoji:

1. Sprejem treh fantov v gimnazijo v zavodu in malem semenišču San Carlo Boromeo v Borgu San Martino. To so Moisiso Clemente, nečak gospe darovalke, Depretini Francesco, Marchese Alfredo.

2. Depretini bo oskrbljen tudi za male potrebe in razen obleke in posteljnine bo imel pranje perila v zavodu. Druga dva, Moisiso in Marchese, bosta male izdatke plačevala iz svojega žepa. Za Moisia in Depretinija bo mesečnina začela teči 1. januarja 1882, za Marcheseja pa 1. novembra 1881.

3. Če bi kateri koli izmed njiju zapustil zavod, ima gospa darovalka pravico imenovati naslednike do izteka časa, namenjenega njim za bivanje v zavodu.

4. Imenovani fantje kakor tudi duhovnik Janez Bosko obljublajo, da bodo vsak dan opravili posebne molitve za gospo darovalko, da jo Bog ohrani v trdnem zdravju in ji zagotovi večno plačilo v nebesih.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. oktober 1881

74. USTANOVA ZA ŠIRJENJE VERE DON BOSKU

Monsieur!

Odločili smo se, da vam sporočimo, da je osrednji svet Dela za širjenje vere na osnovi vaše predstavitve o uporabi tri tisoč frankov, ki smo vam jih izročili, odredil, da se sklada z namenom, ki ste ga določili za uporabo te vsote.

Obljubite nam, gospod, da nam boste v zameno pomagali z vašimi molitvami: nam, našim družinam in ustanovi, ki nam je zaupana. Prejmite pozdrave, s katerimi imamo čast izreči se ponižne in pokorne služabnike vaše uglednosti.

Za osrednji svet:

predsednik F. DES GARETS

Dragi velečastiti oče!

V imenu osrednjega sveta Ustanove za širjenje vere se vam zahvaljujem za ljubeznivost, ki ste nam jo izkazali z vašim obiskom. Še posebej pa sprejmite zagotovila spoštovanja vašega ponižnega služabnika

F.D.G.

75. EVANGELIZACIJA PATAGONIJE DON BOSKOVIH SALEZIJSKIH MISIJONARJEV

Brezmejne širjave Pamp, Patagonije, Ognjene zemlje in Falklandskih otokov so do sedaj kazale nepopustljivo zavračanje civilizacije in katolištva.

Odkar je Krištof Kolumb odkril Ameriko, so evangeljski delavci večkrat poskušali evangelizirati ta področja, ki imajo površino, enako razsežnosti Evrope. Toda ti poskusi so se izjalovili, apostole so pobili in nihče ni mogel dati natančnih podatkov o teh zemljah in njihovih prebivalcih.

Velečastiti don Janez Bosko, turinski duhovnik, se je odločil, da bo znova poskusil. Šel je v Rim, razložil svoje načrte njegovi eminenci kardinalu prefektu Kongregacije za širjenje vere in jih dal v oceno Piju IX.

Po teh predhodnih formalnostih je 1. novembra 1875 Kristusov namestnik na zemlji sprejel skupino salezijancev.

Papež jih je sprejel z očetovsko ljubeznijo in jim dejal: »Odhajate v Južno Ameriko. Dosedanja izkušnja vam svetuje, da se ne odpravljajte naravnost med divjake, temveč se naselite na meji njihovega ozemlja, da ohranite v veri tiste, ki so jo že sprejeli. Ko se boste zavzeli za otroke, si boste pridobili tudi njihove starše.«

Ko so tako prejeli poslanstvo od samega namestnik Jezusa Kristusa, so se sinovi sv. Frančiška Saleškega – deset po številu – pod vodstvom duhovnika don Janeza Cagliera, doktorja teleologije, dne 14. novembra 1875 odpravili na pot v republiko Argentino. Dne 14. decembra so pripluli v Buenos Aires, glavno mesto te države.

Prve napore so novi misijonarji posvetili ustanavljanju vzgojnih hiš za divjake na meji Urugvaja in Argentine. Ustanovili so zavetišča za vzgojo zapuščenih dečkov in ustanovili semenišča, kjer bi izobraževali tiste, ki bi kazali posebne sposobnosti za duhovniški poklic.

Vedno več ustanov je zahtevalo vedno več osebja. Vsako leto sta odšli tudi dve odpravi za Južno Ameriko. V več krajih so začeli misijon v bližini Indijancev. Bilo je veliko uspeha ter stotine otrok in odraslih je prejelo verski nauk in krst.

PRVI POSKUSI PRODORA V PATAGONIJO

Da bi mogli priti čim globlje v Patagonijo, so izkoristili priložnost in se vkrcali na državno ladjo, ki je plula po reki Rio Negro na severni meji Patagonije.

Ladja je odplula maja 1879. Kazalo je, da bo potovanje srečno. Toda kakor hitro so bili na širokem morju, je silen vihar razdivjal valove Atlantskega oceana. Po treh strašnih dnevih naporov in nevarnosti so se morali prepustiti vetrovom, ki so jih pripeljali nazaj na izhodišče. Bila je posebna Božja pomoč, da so se misijonarji in drugi rešili smrti.

Toda misijonarji niso izgubili poguma in so se znova odpravili na pot po kopnem. S tem namenom so se duhovnik Giovanni Costamagna, doktor Antonio Espinosa in en katehist odpravili naslednje leto na pot skozi Pampo. Čakalo jih je veliko zadovoljstvo. Prišli so v stik z raznimi *kačiki* (plemenskimi poglavarji), oznanjali so ime Jezusovo prebivalcem tistih brezmejnih in do tedaj še popolnoma neznanih pušč in krstili kakih petsto divjakov, tako otrok kot odraslih.

Končno so po štiridesetih dneh potovanja po krajih brez imena prekoračili Rio Colorado in vstopili v Patagonijo, v pravem pomenu besede cilj njihovih želja. Vlada republike Argentine je štivila to nevarno ekspedicijo, ki je potekala v dolžini dva tisoč kilometrov.

MEJE PATAGONIJE; POLOŽAJ TAMKAJŠNJIH SALEZIJANSKIH MISIJONOV

Patagonija se imenuje tisti del Južne Amerike, ki se razteza od 37° južne širine do Magellanovega preliva. Greben visokih Kordiljer loči deželo v dvoje pobočij. Vzhodno pobočje pripada Argentini.

Meje dežele so: na severu bregovi Rio Colorada, ki izvira v Kordiljerah in se izliva v Atlantski ocean; na vzhodu Atlantski ocean, na jugu Magellanov preliv in na zahodu Kordiljere, ki ločijo od zahodnega pobočja.

Novi misijonarji so se ustavili na bregovih Rio Negra na 40° južne širine, kjer je več trgov, koder tuji trgovci prodajajo ali bolje rečeno menjavajo vino, žgane pijače, kruh s sadeži in izdelki Indijancev. Te potem pošiljajo na vse strani Amerike in tudi v Evropo, kjer so zelo iskani zaradi svoje redkosti. Misijonarji so se naselili v Carmen, odprti zemlji, kjer so se srečevali z divjaki in tujci.

Patagonci in nekateri Evropejci, ki so že bivali v teh krajih, so misijonarje sprejeli z nepopisnim veseljem. Ta radostni sprejem jim je omogočil razgovor s predstavniki, da bi ugotovili, ali bi bilo mogoče tam ustanoviti kako kolonijo. Potem so z vso previdnostjo, da bi se držali dogovora z Indijanci, obljubili, da se bodo kmalu vrnili, in se z ladjo, ki jim jo je dala na voljo argentinska vlada, ponovno odpravili v Buenos Aires. Tu so se morali oskrbeti z živežem, ki jim ga je začelo primanjkovati. V glavnem mestu so vladi in sobratom poročali o uspešnem potovanju. Vsi so se zahvaljevali Gospodu, da se je končno usmilil tistih ljudi, ki so do tedaj tičali v temi in v smrtni senci.

Ko so se oskrbeli z vsem potrebnim in so s pomočjo drugih misijonarjev in redovnic Marije Pomočnice, ki so pravkar prišle iz Evrope, bili pripravljene, je oče Fagnano proti koncu meseca decembra 1879 odpotoval naravnost v Patagonijo, da bi tam uredil in utrdil misijon. Ustanovil je hiše ter zgradil cerkve, zavetišča in šole za dečke in deklice.

Misijoni v Patagoniji, na severnem bregu Rio Negra proti Rio Coloradu danes:

1. *Carmen de Patagones*, kakih tisoč petsto Evropejcev in Indijancev, ki so se spreobrnil.

2. *Guardia Mitre*, kakih petinosemdeset km od Patagonesa, s približno enakim številom novokrščencev.

3. *Colonia Conesa* kakih 150 km od Patagonesa, kjer živi osem tisoč Indijancev plemena Catriel.

4. Novo naselje *Choele-Choele*. Kakih 350 km od Patagonesa. Tu je kakih 2500 Indijancev med novokrščenci in katehumeni.

Nasproti *Carmenu* na južnem bregu Rio Negra v Patagoniji se razprostira *Mercedes*, sedež guvernerja, ki ga je postavila Republika Argentina. Ima približno 2.000 prebivalcev.

Od *Mercedesa* 50 km na južnem bregu Rio Negra, vendar precej globoko v Patagoniji je kolonija *San Francisco Saverio*. Tu je 6.000 Indijancev plemena *Linares*, ki so že krščeni ali se pripravljajo na krst. Sedaj ustanovljajo nove kolonije sredi Patagonije in si prizadevajo priti do bregov jezera Nahuel-Hu-API, kjer so številna indijanska plemena.

Pater Giuseppe Fagnano se je z enim katehistom odpravil na obrežje tega jezera, ki je od Carmena oddaljeno več kot 1.000 km in že čisto pod Kordiljerami. To potovanje je opisano v posebnem poročilu.

Končno je bilo mogoče v bližini jezera Nahuel-Hu-API sprejeti v naročje Cerkev nekaj sto divjakov, ki so tako postali kristjani in prvi cvetovi osrednje Patagonije.

TEŽAVE, KI JIH JE TREBA PREMAGOVATI

Ker je prva težava premajhno število misijonarjev, smo v Evropi z dovoljenjem Svetega sedeža ustanovili zavode in semenišča za pripravljanje evangeljskih sodelavcev.

V Urugvaju in Republiki Argentini imamo že dva zavoda ali semenišči.

Druga težava je pomanjkanje denarja za gradnjo dekliških in deških šol.

Ustanovili smo že zavetišča za indijanske otroke, vendar bi jih bilo treba še več.

Ne govorim o svetih oblekah in svetih posodah, o pohištvu za sobe in opremi za šolske razrede ter o obleki za reveže.

Močno nas obremenjuje velika ovira, ki prihaja od protestantov. Kakor hitro so videli, da je položaj varen, so postavili svoje šotore, šole, bolnišnice, ambulante. Ker imajo veliko denarja, delajo veliko škodo katoliškim misijonarjem.

Toda misijonarji bodo premagali te in še druge težave, kajti pomoč iz nebes je na njihovi strani.

Trenutno najbolj potrebujemo pomoč Ustanove za širjenje vere, ki ima že velike zasluge za Katoliško cerkev.

Častitljivi ustanovitelj Družbe salezijanskih misijonarjev don Janez Bosko se rodil v Castelnuovo d'Asti v Piemontu 15. avgusta 1815. Leta 1841 je sprejel prvega izmed zapuščenih dečkov, ki mu je njegova duhovniška gorečnost dala duhovni in telesni kruh. Sledilo mu je tisoče redovnikov in misijonarjev Družbe sv. Frančiška Saleškega. V tem trenutku ima sveti duhovnik že dvainsedemdeset zavodov, ki jih vodijo njegovi redovniki.

(Le Missioni Cattoliche, 3. november 1882)

76. DON BOSKOVO PISMO GOSPODIČNI LACOMBE

Gospodična!

Moje potovanje v Valence bo prve dni prihodnjega meseca, vendar vam bom o tem še natančneje poročal.

Ne bom mogel stanovati pri vas, ker sem že vezan na družino Barruel, katere sin je pri nas odvetnik in salezijanec. On me bo spremljal na vseh mojih potih.

Ne bom pozabil moliti in povabiti k molitvi drugih za vse vaše želje in potrebe.

Zelo si želim osebno spoznati opata A. Didelota, arhidiakona v katedrali. Že vnaprej mu povejte, da se mu iz vsega srca priporočam in da bom storil vse, kar mi bo rekel za večjo Božjo slavo in zveličanje duš.

Toda ko bom prišel v Valence, bom najprej obiskal njegovo visokost nadškofa; prosim vas, da ga zelo spoštljivo in ponižno pozdravite v mojem imenu.

Bog naj vas blagoslovi in ohrani pri trdnem zdravju. Molite zame, ki ostajam vaš v Srcu Jezusovem ponižni služabnik.

OČE JANEZ BOSKO

Turin, 13. december 1881

P. S.: Sveto mašo za vas bom daroval prihodnji četrtek.

77. ZAPISNIK O BLAGOSLOVITVI TEMELJNEGA KAMNA V NAVARRU

V imenu presvete Trojice Očeta, Sina in Svetega Duha.

V čast prenežne matere Device Brezmadežne, mogočne Pomočnice kristjanov.

Leta tisoč osemsto dvainosemdeset, v četrtem letu papeževanja Leona XIII., v času, ko je bil šest let škof v Fréjusu in Toulonu msgr. Joseph Sébastien Ferdinand Terris, in v dvanajstem letu Francoske republike.

Prvega marca ob treh popoldne sta vitez Gregorja Velikega gospod Fleury Colle, odvetnik, in njegova soproga gospa Colle v navzočnosti velikega števila dobrotnikov salezijanskih ustanov in vernikov po slovesnem blagoslovu, ki ga je po predpisih obredov

svete Katoliške cerkve opravil velečastiti gospod Janez Bosko, predstojnik salezijanske družbe, položila temeljni kamen. Gospod in gospa Colle, odlična dobrotnika salezijanske družbe in zlasti še sirotišnic v La Navarru, sta želela osebno priti iz Toulona, da bi tako pokazala svojo zavzetost za salezijanske ustanove.

Ta nova stavba je postala potrebna, ker so dosedanji prostori postali premajhni in da bi mogli ustreči mnogim prošnjam za sprejem gojencev, ki nam prihajajo od vseh strani.

Stoji na področju občine Crau v kantonu d'Hyères v departmaju Var. Popolnoma je posvečena večji Božji slavi in v korist mladini, ki se posveča poljedelstvu.

Načrt za hišo in vodstvo del sta zaupana dobroti gospoda inženirja Auberta Augusta iz Toulona.

Navarska sirotišnica stoji na ozemlju župnije Saint-Isidore de Sauvebonne, ki jo poln gorečnosti upravlja gospod opat Oscar Roubaud, župnik.

Ravnatelj sirotišnice je gospod Pierre Perrot, salezijanski duhovnik.

Novo stavbo smo začeli graditi z edino pomočjo krščanske dobrodelnosti dobrih katoličanov in na to krščansko dobrodelnost računa salezijanska družba, da jo bo z Božjo pomočjo dokončala v korist civilne družbe, v pomoč družinam in čast francoske domovine, za vedno večjo krščansko moralnost in spodbudo krščanske vere.

Od tega trenutka pa do konca časov bodo otroci, ki so že sprejeti v te stavbe, in tisti, ki jih bomo še sprejeli v novo hišo, vedno molili za svoje dobrotnike. Bog naj jim povrne vse, kar so storili za uboge sirote. Bog naj vse sprejme v nebesa, da bodo deležni neskončne blaženosti, ki je pridržana njegovim izbrancem. Ta sreča nam je obljubljena in mi jo bomo prejeli zaradi zaslug našega Gospoda Jezusa Kristusa in na priprošnjo njegove svete matere. Tako bodi.

Zapisnik so podpisali:

duhovnik Janez Bosko

Fleury Colle

Sophie Colle roj. Bichet

Pierre Perrot, ravnatelj

Oscar Roubaud, duhovnik

Jules Berenguier, podjetnik

Raymond Aurran

Pierre Aurran

Charles de Boutiny

Delphine Aurran de St Paulet

Emilie Thomas

Joséphine Thomas

78. DON BOSKOVO PISMO FLORENTINSKIM SOTRUDNIKOM

Velezaslužni in spoštovani gospod!

Podpisani je v moči 5. člena petega poglavja Pravilnika salezijanskih sotrudnikov sklenil, da imenuje desetarje ali dekurione, in prosi vašo uglednost, da bi sprejeli to nalogo. Iz priloženega lista boste videli, kako obilna žetev vam je izročena. Na priloženi

obrazec boste lahko zapisali imena darovalcev, ki jih vi posebej poznate. Sprejemamo vsakršno pomoč, četudi je to samo ena lira, pol lire ali pet centov na mesec.

Ker smo v veliki stiski zaradi dolgov, ki jih moramo plačati, in zaradi vsakdanjih izdatkov za normalno obratovanje, vas prosimo, da bi poslali ravnatelju sirotišnice Brezmadežnega spočetja, kar boste v svoji iznajdljivosti vsak mesec mogli nabrati.

Nenehno prosim Boga, da bi vam povrnil vse, kar storite za uboge nevarnostim izpostavljene fante, medtem ko imam čast, da se z globoko hvaležnostjo izrekam v J. K. za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Firence, 10. april 1882

79. DVOJE DON BOSKOVIH PISEM GOSPE QUISARD

A

Gospa!

Tukaj v Rimu sem prejel vaše pismo, v katerem mi sporočate o mnogih trnih, ki vam jih je poslal Bog. Pogum! Vera in molitev sta orodje in naša opora. Skušal bom pridružiti svoje skromne molitve vašim namenom in potrebam. Moji dečki bodo prav tako molili in prejeli sveto obhajilo v ta namen.

Če želite pridružiti vašim molitvam kako dobro delo, potem lahko daste kak dar za cerkev Srca Jezusovega v Rimu, ki jo tako toplo priporoča njegova svetost sveti oče. Darove lahko v Rimu naslovite na kardinala vikarja ali gospoda Dalmazza, župnika cerkve Srca Jezusovega, ali name.

Medtem pa boste do praznika svetega Petra zmolili tri očenaše, zdravamarije in slavoočetu Srcu Jezusovemu. Mi bomo storili prav tako z našimi dečki. Priporočam vam, da v tem času večkrat prejmete sv. obhajila po istem namenu.

Naj vas Bog blagoslovi, gospa, ter skupaj z vami vaše težave in srečno prihodnost, ki vam je pripravljena.

Tudi vi molite zame, ki bom vedno vdan v J. K. ponižni služabnik.

DUHOVNIK J. BOSCO

Rim, 14. april 1882, Via Porta S. Lorenzo 42

B

Gospa!

Prejel sem in s pozornostjo prebral vaše lepo in cenjeno pismo in spoznal, kakšen vtis je napravila na vas Božja previdnost in vas hkrati razbremenila; lahko rečemo, da vam je želela dati lepo plačilo za vašo potrpežljivost in srčnost. Torej Bog bodi zahvaljen za vse.

S težavami se vedno borimo, a jaz gojim polno zaupanje, da se bodo zelo zmanjšale v ne predolgem času.

Da pa bomo okrepili naše zaupanje, želim, da bi vsi napravili nekaj v prihodnji devetdnevnički k prazniku Brezmadežnega spočetja v čast presvete Device Marije. Sporočamo vam: salezijanci in njihovi dečki (150 tisoč) bodo opravili molitve in obhajila po vašem namenu; jaz se vas bom spomnil vsako jutro pri sveti maši za vas, za vaše težave in za vso vašo družino. Presveta Devica naj vas varuje in odvrne od vas vse hudo bolezni in greha.

Nadaljujte enako molitev, kot smo jo opravljali vse do zdaj.

Glede vaše vesti pa si ne delajte niti najmanjših skrbi.

Upam, da vas bom v prihodnjem mesecu februarju videl v Lyonu, toda o tem boste predhodno obveščeni, in imeli boste dosti priložnosti, da se bomo pogovorili.

Poslali ste mi vsoto denarja, 900 f[rankov] v čast Srcu Jezusovem in Marijinem in jaz imam dolžnost, da se bo izpolnila vaša volja. Bog nam je rekel: Dajte in se vam bo dalo stokratno na zemlji in pravo plačilo v nebesih ob svojem času.

Imeli boste težavo z branjem te grde pisave. Imejte potrpljenje. Glejte, gospa, spolnil sem že 67 let, pa se še nisem naučil pisati.

Naj bo dobri Bog vedno z vami in z vso vašo družino in molite tudi za tega ubogega duhovnika, ki ostaja hvaležen v J. K. najvdanejši ponižni služabnik.

DUHOVNIK JANEZ BOSKO

Turin, 28. november 1882

80. DON BERTOV DNEVNIK

Petek 28. april. Don Bosko, don Dalmazzo in Cagliero na kosilu pri msgr. Roti.

Sobota 29. april. Kosilo pri gospodu Cintiju, Via Carlo Alberto št. 8. nadstropje leva vrata od stopnic. Potem domov.

Nedelja 30. april. Kosilo pri gospodu Pesceju, našem nekdanjem gojencu, uradniku pri generalni direkciji pošt v Rimu. Odvetnik Leonori z uslužbencem kraljevske hiše. Pri grofu Glorii, p. Bartolomeju, p. Gregoriju Palmieri di San Paolo, gospod Viale, msgr. Turiccia.

Ponedeljek 1. maj. Zvečer pri kardinalu Nini, ki naju zaradi utrujenosti ni mogel sprejeti.

Torek 2. maj. Don Bosko je maševal pri markizu Patriziju. Nato pri ministru Correntiju, prvem tajniku Sv. Mavricija in Lazarja. Popoldne pri kardinalu Simeoniju. Zatem pri gospe Armand iz Marseilla, ki stanuje v hotelu Roma nasproti San Carlu al Corso, potem pri kardinalu Consoliniju.

Sreda 5. maj. Ves dan doma.

Četrtek. Obisk dveh bolehnih gospa. Nato pri kardinalu vikarju.

Petek. Ob 9,30 z don Dagherom in sedmimi fanti iz Magliana Sabina pri kardinalu Biliu.

Zvečer 5. maj. Pri dorotejkah v Trastevereju. Potem pri kardinalu Nini. Ko je don Bosko vstopil skozi Bronasta vrata, se je švicarska garda sklicala vse tovariše in se postavila v postroj. Kardinal Nina je govoril z don Boskom kako uro in pol.

Sobota 6. maj. Zjutraj je prišla k maši gospa Armand iz Marseilla. Skupaj sta zajtrkovala in potem sta v spremstvu don Savia obiskala cerkev Srca Jezusovega v gradnji. Potem je šel don Bosko na tajništvo Kongregacije za škofe in redovnike k msgr. Masottiju. Zvečer obisk pri kardinalu Martinelliju, potem pri msgr. Ralliju, ki mu je don Bosko izročil prošnjo gospe Armand za hranitev Najsvetejšega na domu.

Nedelja 7. maj. Kosilo doma.

Ponedeljek 8. maj. Don Boska je obiskal msgr. Marzolini, tajnik msgr. Bocalija. Nato obisk pri kneginji Altieri. Popoldne kardinal Sbarretti in kardinal Lasagna.

Torek 9. maj. Don Bosko pri kardinalih Nini in Alimondi. Kosilo doma. Proti 5,45 odhod iz Rima v Magliano.

81. DON BOSKA PROSIJO ZA MOLITVE

Dragi moj velečastiti oče!

Moja mati, ki sem ji poslal vaš odgovor z dne 5. junija, mi naroča, naj vam pošljem 2.000 frankov za vaša dobra dela v korist gradnje cerkve Srca Jezusovega v Rimu s prošnjo, da bi po vaši priprošnji dosegla od Marije Pomočnice in Srca Jezusovega ozdravljene kolka, ki si ga je izpahnila moja hčerka, in moje zdravje.

Nobeno človeško sredstvo ne more ozdraviti vseh naših bolezni, zato vas rotim, moj veličastni oče, da bi izprosili za nas in vse naše blagoslov Marije Pomočnice, ki naj nas reši vseh bolečin. Neko novo zdravilo, ki so ga razglašali za popolnoma zanesljivo, je še poslabšalo moje stanje. Zato ga ne bi hotel uporabiti za svoje hčerke, ki imajo isto bolezen kot jaz. Raje se priporočam priprošnji Marije Pomočnice. Zato vas prosim, da molite za moje ozdravljenje, naše znanke gospodične Gaudemarie, ki je po priprošnji Marije Pomočnice ozdravela od bolezni v prsih.

Moja mati vam bo poslala pozneje za mojo najmlajšo hčerko in zame.

Glede na svoje majhne dohodke prilagam k daru svoje matere majhen prispevek 300 frankov za moje ozdravljenje, za mojo hčerko in še za drugi dve, od katerih ena trpi za kroničnim bronhitisom in druga zaradi zaostalosti v razvoju, in še za uspeh mojega sina pri maturi 20. in 21. julija in za lep značaj enega drugih mojih otrok. Ne računam več na drugo kot na uspešnost vaših molitev, da bi dosegel uslišanje. Moji hčerki z izpahnjem kolkom se je te dni sicer popravila noga, vendar še ne more hoditi brez bergel in eden od njenih kolkov je večji kot drugi. Jaz v cerkvi goreče molim, da bi združen z vašimi molitvami dosegel zdravje vseh svojih dragih.

Pomislite, veličastni oče, da bi to dvojno ozdravljenje bilo izhodišče za spreobrnjenje mnogih k veri in vrnitev k lepšemu življenju mnogih, ki zanemarjajo svoje verske dolžnosti. Za dobro teh duš in za naše nam izprosite to milost. Odprla bo srca in roke, česar jaz ne morem storiti, ker je moja vera premajhna. Nihče ne dvomi, da to ni nemogoče, vendar si ne upamo verovati, da bomo to dosegli. Naj Srce N.G.J.K. premaga te negotovosti. Zase sem prepričan, upam in želim, da bi se zgodilo.

Sprejmite, moj velečastiti oče, izraz mojega velikega spoštovanja in vso hvaležnost za vaše zavzemanje pri presveti Devici.

DE BONCHERVILLE

Loir-et-Cher, 23. G. Faubourg Vendôme, junij 1882

82. MILOSTI MARIJE POMOČNICE, KAKOR JIH JE OPISAL DON BOSKO

A

Večjo Božjo slavo in v čast blažene Device Marije

Prve dni februarja 1881 sem začutila velike bolečine v nekem delu svojega telesa. Po velikih mukah se je pojavil maligni tumor (rakasto obolenje žleznice), ki bi v kratkem času lahko povzročil smrt. Zdravniki so zaman uporabili vsa sredstva svoje umetnosti, pa vse zaman, zato so menili, da mi brez operacije grozi smrt, operacija pa je zelo negotova.

V teh dvomih sem se priporočila blaženi Devici Mariji z naslovom Marija Pomočnica; če bi operacija uspela, bi šla na Božjo pot v Turin v cerkev, posvečeno Mariji Pomočnici, in izpolnila obljubo, ki sem jo dala v soglasju s svojim možem.

Polna zaupanja v pomoč vzvišene nebeške Kraljice in okrepčana z vsemi tolažili svete vere sem se dala operirati. Proti vsemu človeškemu pričakovanju je operacija dobro uspela in bolezen, ki je ogrozila moje življenje, je izginila in v nekaj dneh sem popolnoma ozdravela od bolezni, ki bi v podobnih okoliščinah zahtevala mesece, če ne še leta okrevanja.

Polna hvaležnosti do svoje nebeške dobrotnice izpolnjujem svojo obljubo s tem, da opravljam v njeni cerkvi v Turinu svoje verske dolžnosti.

To izjavljam v večjo Božjo slavo in v počastitev resnice, kar vse potrjujem s tem pisanjem.

Turin, 13. junij 1882

Ozdravljena se je podpisala in ponovila datum:

ELISA PASCALI RAGGI, Ascoli Piceno

Turin, 13. junij 1882

B

Don Bonetti pripoveduje. Plemenita gospodična, nečakinja gospe markize Cravosio, je trpela od tifusne vročine in sorodniki so se močno bali najhujšega. Njeni starši, dobri kristjani, so prišli po blagoslov Marije Pomočnice, ki so ji ga podelili z obveznostjo nekaj molitev. Gospa grofica Cravosio je prinesla s seboj svetinjico Marije Pomočnice, in ko je prišla domov, jo je polna zaupanja obesila okoli vratu bolnici. V trenutku je visoka temperatura izginila, izginila je vsa nevarnost in danes se je gospodična popolnoma zdrava prišla zahvalit za prejeto milost.

V zahvalo za prejeto milost in zato, da bi se Marijina čast vedno bolj širila, cela družina prosi, da bi v večjo Božjo slavo in v korist vseh, ki jih težijo nadloge, dali čim bolj spoznati to prejeto milost.

To in zgoraj omenjeno je vse v skladu z resnico.

Turin, 7. junij 1882

Potrjeni podpisi: MARIA BARLOCCI – GIUSEPPINA CRAVOSIO, vdova BARLOCCI, mati ozdravljenega dekleta

C

Deklica Rosa Maritan je imela v hrbtu krče, ki so ji popolnoma izkrivili hrbtenico in prsi. Ni mogla več hoditi.

Predlagali so mehaničen steznik, ki bi ji vrnil zdravje. Starši so pa rekli: »Če nam Marija ozdravi našo hčerko, bomo njej v čast darovali 80 lir, ki bi jih morali plačati za steznik itn. Blagoslov Marije Pomočnice in goreče molitve so izprosile zaželen učinek. Popolnoma je ozdravela.

Danes izpolnjuje svojo obljubo itn.

Deklica je doma iz Giavene.

Turin, 1. julij 1882

D

Moža Angele Musso iz Castelnuova d'Asti, stanujoče v Chotadu v Franciji, je silno mučila hrbtenica. Ker ni vedela, kaj naj še stori, je iz vsega srca prosila Marijo Pomočnico za blagoslov. V trenutku je bila podeljena milost. Bolnik je lahko takoj vstal iz postelje

in se posvetil vsakdanjim opravilom in jih sedaj opravlja že šest mesecev brez kakršnih koli težav.

Izjava z dne 11. julij 1882 v Turinu

83. DVOJE PISEM KNEZA NORFOLŠKEGA DON BOSKU

A

Velečastiti in predragi gospod!

Prepričan sem, da ste vi in vaša velika armada dečkov molili za ozdravljenje mojega malega sinčka.

Te dobre novice o toliko velikih blagodatih so prišle od tako daleč in globoko ganile mojo ženo in mene. Spominjamo se vašega velikega dela, ki ste si ga naložili in ki je tudi nam zelo pri srcu. Prosim vas, da sprejmete priloženi dar 40,00 funtov kot majhno pomoč za vaše delo.

Še naprej vas lepo prosim, da bi molili za zdravje našega sina, in vas polni hvaležnosti pozdravljamo.

Vaš globoko vdani služabnik

NORFOLK

Norfolk House, St. James's Square, S. W.

London, 6. oktober 1882

Velečastitemu Janezu Bosku

B

Velečastiti in dragi gospod!

Najlepše se vam zahvaljujem za to vaše ljubeznivo pismo. V dopisovanju z menoj lahko uporabljate kateri koli jezik, ker mi vse prevajajo.

Najbližje mi je francoščina, ki jo berem brez težav. Imam čast, da se izrekam za vašega zelo vdanega služabnika.

NORFOLK

Arundel Castle, Arandel, England

26. oktober 1882

Velečastitemu Janezu Bosku

84. OSNOVE ZA DOGOVOR V CREMONI

Velečastiti monsinjor!

Naš velečastiti gospod don Bosko je s svojim svetom resno proučil pogoje, ki smo jih z vašo uglednostjo sprejeli na sestanku v vaši hiši, po katerih bi družba sprejela dom San Lorenzo.

Pogoji so naslednji:

1. Don Bosko in njegov svet prevzemajo dom San Lorenzo, ki bo v lasti salezijanske družbe, dokler bo to všeč Bogu. Če bi po lastni volji ali po sili morali zapustiti to hišo, se Družba obvezuje, da bo vrnila ali dala odboru ali njegovemu namestniku trideset tisoč lir.

2. Družba se obvezuje, da bo upravljala ne samo konvikt, temveč tudi praznični oratorij za cremonske fante, če bodo poslopja to omogočala in nam bo Božja previdnost

pošiljala potrebna sredstva, saj so praznični oratoriji eden glavnih ciljev Družbe.

3. Družba se obvezuje, da bo prevzela nadvse pomembno nalogo glede katoliških osnovnih šol s podporo dva tisoč lir na leto.

4. Odbor v svoji velikodušnosti in dobrodelnosti daje Družbi več kot 20 tisoč lir posojila brez obresti in z letnim odplačilom dva tisoč lir za nakup ene od bližnjih hiš in za druge potrebne stvari za isti namen.

5. Poleg tega prosimo odbor, da ukrene vse potrebno za nakup ene izmed hiš in začne obnavljanje starega samostana, kar je najprimernejše za šolo in najcenejše.

Ne dvomim, da bo komisija za sprejem predloga, ki ga je dala Družba, da se hitro začne ter dá spodbuda in razvoj novi salezijanski hiši za cremonsko ljudstvo, zlasti mladine, ki je up presvetlega prelata in odbora za cerkvene zadeve.

Prejmite, velečastiti monsinjor, skupaj z vašimi kolegi spoštljive pozdrave don Boska in njegovega sveta; vaše velečastite uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ CAGLIERO

Turin, 21. julij 1881

85. PRIZIV ODVETNIKA VILLA NA SODIŠČE V CREMONI

VISOKO CENJENEMU PRIZIVNEMU SODIŠČU V BRESCII

Ekscelenca!

Duhovnik don Ermenegilde Musso, učitelj na zasebni šoli San Lorenzo v Cremoni, ki s pismom naznanja svoje novo bivališče v pisarni odvetnika T. Villa v Via San Domenico št. 1 v Turinu, je bil zadnje čase predmet težkega obrekovanja, češ da je iz gole hudobije dvema dečkoma na golo kožo naložil koprive, pri čemer je užalil občutek sramežljivosti enega od njiju.

Prepričan, da ni storil ničesar proti svojim državljskim in duhovniškim dolžnostim, je pričakoval, da ga bodo poklicali pred preiskovalnega sodnika in skušali ugotoviti njegovo krivdo. Toda v nasprotju s pravom in potrebno previdnostjo so ga hoteli postaviti naravnost pred sodišče. Niso upoštevali, da je hudobija pretiravala s prikazovanjem dogodkov in popačila resnico ter dvignila nasprotovanje ljudstva proti don Mussu. Divje kričanje ni veljalo samo don Mussu, temveč tudi šoli, v kateri je poučeval.

S kakim prepričanjem o pravični sodbi bi v takih okoliščinah don Musso mogel stopiti pred sodišče? Zato je moral oditi iz mesta Cremona in čakati, da bi se mogel braniti, ko bi se vzpostavil red in mirno ozračje, ki bi omogočila tehtno razglabljanje o dogodkih.

Medtem ko je bil on prepričan, da bo sodna oblast zaradi takih okoliščin uvedla prehodno zasliševanje ali vsaj odložila sodni postopek na poznejši čas, ko bi se strasti ljudstva polegale, je dobil od sodišča sporočilo, da je kaznovan na mesec zapora, 10 dni pripora in 200 lir kazni.

Don Ermenegildo Musso ne more priznati zakonitosti te obsodbe, kakor mu je bila sporočena 17. marca, in zato vlaga priziv na Prizivno sodišče v Brescii iz naslednjih razlogov:

I.

Vse se je izvedlo brez rednega poziva na sodišče. – Don Ermenegildo Musso je bil učitelj v šoli San Lorenzo v Cremoni. Ko so šolo po višji odredbi zaprli, je zapustil mesto Cremono. To je bilo brez dvoma znano vratarju, ki je v starem poslopu šole izjavil, da je

bil obtoženec *odsoten*, niti ni bilo v tistem posloplju nikogar, ki bi bil *sorodnik ali družinski član* don Mussa. Zato bi moral vratar upoštevati člen 189 zakonika. – Tega vratar ni storil in zato ni mogoče misliti, da bi mogel kako drugače sporočiti poziv na zaslišanje.

II.

Kar velja za sporočilo, velja tudi za izrek sodbe sodišča v Cremoni, ki je bil izdan dne 17. marca. – Te obsodbe niso sporočili niti na stanovanje don Bruna niti županu mesta Cremona ali priorju, da bi poskrbela, da bi sporočilo prišlo v prave roke.

III.

Dejstvo, da ni bilo rednega poziva na preiskovalno sodišče in ne pravnega sporočila obsodbe, odvezuje obtoženega don Mussa vsake obveznosti. – Nihče mu ne more vzeti pravice priziva na nepravično obsodbo. – Tako so odločila kasacijska sodišča v Turinu, Neaplju, v Firencah v več ponovnih sodnih postopkih.

Zato vlaga na velespoštovano apelacijsko sodišče priziv za razveljavitev nepravične obsodbe iz naslednjih poglobitnih razlogov:

1. Don Mussa niso mogli klicati na javno sodno razpravo, ne da bi prej uvedli redni postopek preiskovalnega sodnika, ki bi ga moral zaslišati, ali lahko proti obtožbi navede olajševalne razloge.

2. Sodišče je zmotno in samovoljno ocenilo okoliščine tožbe, ker je don Musso obtožil hotenih in odločilnih razlogov nasilnega nagona.

3. Kraljevo sodišče je očitno prezrlo dejstva, ki sta jih povedala dečka, ki se nista prav nič čutila užaljena in sta v ravnanju don Mussa videla vse kaj drugega kot to, kar so mu potem očitali.

4. Dejanja, ki jih očitajo don Mussu, so imela docela drugačne motive, kot jih navaja obtožba. Če so ta dejanja zaradi pretiravanja mogli oceniti za neprimerna, pa jih ni bilo mogoče kot taka imeti pred zakonom in jih tako pretirano kaznovati.

Iz teh in še mnogih drugih razlogov, ki bi jih lahko navedli, prosimo prevzvišeno sodišče, da po temeljitem preudarku le-teh don Mussa razglasi za nedolžnega in da se mu odpusti vsaka kazen.

Za prizivnika

podpis C. T. VILLA

Priziv je predložil v tej pisarni gospod Giuseppe Rossi, sin umrlega Mattea iz Turina, posebni zastopnik obsojenega don Mussa.

Za pisarno

podpis B. MARA

Cremona, iz sodniške pisarne, dne 6. aprila 1882

86. DON BOSKOV GOVOR FRANCOŠKIM ROMARJEM

Gospodje!

Veliko bi vam imel povedati, če bi lahko izrazil vse, kar mi srce narekuje, in vse misli, ki polnijo mojega duha, ko vas vidim tukaj zbrane ob koncu vašega dolgega romanja. Govorim vam v vsej preproščnosti in v popolni predanosti, kakor prijatelj prijatelju. Nadvse se čutim srečnega, ko vas vidim tukaj zbrane. Imeli ste za primerno, da obiščete našo ljubo gospo Marijo Pomočnico, potem ko ste svetemu očetu izrazili svojo vdanost globokega

katoliškega prepričanja. Ubogi don Bosko in njegovi otroci nikakor niso zaslužili vašega obiska, toda vsi smo tega zelo veseli. In jaz res ne zmorem, da bi izrazil vse zadovoljstvo, ki ga čutim. Vedno sem nadvse zadovoljen, ko pridejo tuji gostje obiskat naš oratorij, sem pa tega še bolj vesel, če so ti tuji gostje romarji, in zlasti še, če so ti romarji Francozi. Francija nam je veliko pomagala zlasti v teh zadnjih časih, in če je ta hiša to, kar je, se moramo zahvaliti Franciji. Naša dežela v tem trenutku preživlja težke trenutke in hodi po zelo nevarnih potih. Zdi se, da je prav to eno izmed znamenj Božje previdnosti in njenih nepredvidljivih načrtov, da uporablja Francijo, da nam prihaja na pomoč.

Ne morem vam v tem trenutku razlagati vseh podrobnosti, toda če bi mi vi to dovolili, bi videli, kako je Francija gmotna in moralna opora Italije.

Prihajate, da nam daste lep zgled vernosti, ko ste položili k nogam svetega očeta kot znamenje spoštovanja in ljubezni križe, ki ste jih prinesli iz Jeruzalema.

Svetemu očetu ne manjka križev. Križi pritiskajo nanj in dobiva jih veliko od vseh strani. Zakaj ste mu pa potem prinesli križe? Da, križi, ki ste mu jih prinesli, so velika uteha njegovemu očetovskemu srcu. Vaš obisk je bil zanj prijeten oddih sredi njegovih mnogih tegob. In vi vsi ste iz Francije prinesli svoje križe, da bi jih olajšali z molitvijo na svetih krajih, kjer je Jezus nosil svoj križ za naše odrešenje, tako da smo tudi mi poučeni, kako naj nosimo svoje križe na poti za njim. Okrepili ste svoj krščanski pogum v ljubezni do tistega Boga, ki je prinesel odrešenje našim dušam. Kmalu se boste vrnili v Francijo, da boste prevzeli vse preizkušnje in boste za obrambo naše katoliške vere pripravljene tudi na smrt. Hvala vam za zgled, ki nam ga dajete. Zahvaljuje se vam tudi katoliška Francija. Jaz se vam zahvaljujem še iz nekega drugega razloga, ker v vas ne vidim samo gorečih katoličanov, temveč tudi naše velikodušne dobrotnike,

Naša hvaležnost vam za vaše blagodati ne more dajati drugega kot molitve. Molili bomo za vas, za vaše družine, za vaše prijatelje, za vse naše dobrotnike v Franciji. Kmalu nas boste zapustili, vendar ne popolnoma, kajti mi in naših več kot sto tisoč dečkov v raznih domovih Evrope in Amerike bomo ostali z vami združeni v molitvi. Jaz bom prvi mislil na vas vsako jutro pri sveti maši. Prosil bom za vašo vztrajnost v krščanski ljubezni in dobrih delih in da vam Bog dá trdnega zdravja in vso tolažbo in zlasti še milost, da se bomo znašli združeni v nebesih, kjer bomo slavili Boga na veke vekov.

87. ZADNJI DVE DON BOSKOVI PISMI LOUVETOM

A

Draga gdč. Louvet!

Želim, da bi ob velikem prazniku rojstva presvete Device začutili, da mi veliko molimo za vas: za vaše zdravje, duhovno in časno.

Vi pa molite zame in za vse naše gojence, saj mi vsi vedno molimo za vas.

Osmega tega meseca bodo naše sirote darovale sveto obhajilo po vašem namenu.

Naj nas Bog blagoslovi in naj bo prečista Devica naša vodnica v nebesa.

Hvaležni služabnik

duhovnik J. BOSKO

Turin–Valsalice, 3. sept. 1887

P. S. Moje zdravje gre na bolje.

Mlle Clara Saurat

Je desire de vous offrir que dans
la grande fête de la naissance
de la ste Vierge nous prions beaucoup
pour vous, pour votre sainte spiritualité
et temporelle —

Vous prierez pour moi et pour tous nos
élèves et nous tous prions pour
vous —

Le 8 de ce mois nos orphelins feront
la ste communion à votre inten-
tion —

Que Dieu nous bénisse et que
la ste Vierge soit notre guide
vers paradis.

Obéissant serviteur
abbé J. Bosko

Trin / p. Saurat

5 sept 87

p. S. Ma sainte Mlle —

B

Mademoiselle Clara Louet

La sainte vierge dans le grand jour
de sa naissance vous faite une visite
e vous porte bonne sante et sante
et qu'elle nous aide de l'agrare
de nous voir encore bien de fois
sur la terre, mais de nous trou-
ver sûrement un jour au paradis
gros bonnet et benir le Bon Dieu
eternellement.

Votre sante c'est bonne ? Si mienne
est tout soit peu vien.

Valsalme ^{Our} Marie nous guide,
4 sept. 1884 Tunis — Humble seigneur
abbé J. Bisso

Draga gospodična Louvet!

Naj vas na veliki dan svojega rojstva obišče presveta Devica in naj vam prinese dobro zdravje in svetost in naj nam podeli milost, da bi dočakali še nekaj dni na zemlji, toda da bi nekega dne dospeli v raj, da bomo večno hvalili in slavili dobrega Boga.

Je vaše zdravje dobro? Moje naj bi šlo malo na bolje.

Naj vas vodi Marija.

Ponižni služabnik

duhovnik J. Bosko

Valsalice, 4. sept. 1887

88. PISMO ŠKOFA IZ PARÀJA DON BOSKU

Velespoštovani oče v Jezusu Kristusu!

Ni mi dana čast, da bi vas osebno poznal, toda glas o vaših delih je preletel ocean in prišel v to deželo. To je povod, da sem se v stiskah spomnil, da bi vas, velečastiti oče, prosil za pomoč. Pokrajina Parà v Amazoniji in obsega velikansko in bogato področje, ki ga namaka ta veletok s svojimi pritoki. Je področje, ki zaradi vedno večjega pomena privlači pozornost svetovne trgovine.

Vera, ki so jo vsadili in gojili naši predniki, je skoraj izginila. To obširno področje je prizorišče mojih naporov zadnjih dvajset let. Duhovnikov, ki sem jih z veliko težavo vzgojil, je zelo malo. Imamo več kot 40 župnij brez duhovnika in stotine divjaških plemen za spreobračanje. Poklicev je vedno manj, bodisi zaradi žalostnih časov, v katerih živimo, bodisi zaradi nezadostnega delovanja semenišč. Samo dobra redovna družba more ustvariti resnično ozračje pobožnosti.

Pred nedavnim sem pisal svetemu očetu in mu predstavil naš težavni položaj. Povedal sem mu, da bomo prej ali slej podlegli, če ne bomo imeli dobrih duhovnikov in gorečih redovnikov iz Evrope. Katoliške vere ne bo mogoče ohraniti v teh področjih, če ne bomo dobili te učinkovite okrepitve. Potrebujemo svežo kri. Žal nam manjkajo sredstva za veliko obnovo katoliške vere v teh krajih.

Ne mine dan, da ne bi s solzami v očeh pri sveti maši prosil Gospoda, da naj pošlje delavce v ta svoj vinograd. Predragi moj oče, bodite tako dobri in me potolažite v tej moji zapuščenosti. Prosim vas za eno samo besedo, ki bi me dvignila, eno samo besedo, ki bi mi vlila pogum. Pošljite mi katerega svojih duhovnikov, svojih gorečih apostolov, ki jih pošiljate v razne kraje tega sveta. Tukaj bi lahko opravili velikanska dela. Gmotnih sredstev ne bi manjkalo. Že sedaj vam poklanjam svoje semenišče, ki je majhno premoženje. Obljubljam vam, da ga bom še povečal. Oh, povejte mi, kaj naj storim, in storil bom po vaših željah in morda še več, kot boste želeli. Želim si, da bi me potolažili samo z eno besedo, ki jo pričakujem od vas: *Pridemo v Parà*.

V pričakovanju vašega odgovora, dragi in spoštovani oče v J. K., sprejmite moje občudovanje in odkritosrčno spoštovanje v našem Gospodu.

vaš najvdanejši služabnik

+ *ANTONIO DE MACEDO, škof v Paràju*

Parà, 11. julij 1881

89. PISMO ŠKOFA V PARÀJU KARDINALU JACOBINIJU

Eminenca!

Velečastiti don Bosko je pred kratkim poslal v Parà enega svojih najboljših duhovnikov, velečastitega don Lasagna, na pogovore o ustanovitvi velike poljedelske šole in zavoda za obrtne šole za vzgojo in pouk uboge in zapuščene mladine v Paràju.

Vaša eminenca s svojega visokega položaja in s svojo modrostjo lahko veliko bolje ocenjuje dobro, ki bi ga spoštovani salezijanski duhovniki mogli opravljati v moji škofiji. Bolj kot katera koli druga država v Južni Ameriki potrebuje Brazilija duhovno obnovo. Poročal sem že Svetemu sedežu: treba je priskočiti na pomoč; treba je priskočiti na pomoč hitro in učinkovito, sicer bo vera v Južni Ameriki ugasnila. Vi ste mi blagovolili povedati, da je sveti oče globoko presunjen in močno zavzet poslušal moj proseči glas, ki je prišel iz mojega škofovskega srca, in da je vredni namestnik Jezusa Kristusa obljubil, da nam bo pomagal v naših stiskah, ki jih povzroča hudičeva sekta, ki se polašča Brazilije.

Prosim vas, eminenca, da bi don Bosku rekli besedo, da bi ustanovil kak svoj zavod v tej naši škofiji. Vem, da je želja svetega očeta za tega duhovnika ukaz. Jaz se imam za nevrednega, da bi prejel to milost, vendar jo prosim v imenu tisočev ubogih sirot in v imenu tisočev duš, ki prosijo, da bi jih poučili in rešili.

Moja hvaležnost, moja vdanost vaši eminenци in Svetemu sedežu bosta trajali večno.

Sprejmite, eminenca, odkritost mojih čustev, v katerih imam čast, da se imenujem vaše eminenca najvdanejši služabnik.

+ ANTONIO, škof v Paràju

Parà, 27. junij 1882

90. DON BOSKOVO PISMO NEKI FRANCOŠKI REDOVNICI

Gospa sestra Madelaine!

Vi ste pametnejši kot vaša mamica, ki je, kakor menim, zamenjala stanovanje in jaz nimam nič več novic o njej. Vi ste redovnica, vi ste odlično izbrali, Bog bodi hvaljen. Toda vaše zdravje je zelo slabotno in vas ovira, da bi storili vse, kar želite, da bi izpolnili sveto opravilo. Potrpljenje. Spomnite se, Bog bogato plačuj ne le dela, ki smo jih opravili, temveč tudi dobro voljo, ki mu jo pokažemo, da bi jo naredili.

Kljub vsemu vam bom poslal poseben blagoslov in prosil za vaše popolno ozdravljenje ali vsaj za močno izboljšanje. Popolnoma zaupam v Boga, da se bo vaše zdravje začelo izboljševati in da boste za stalno ozdraveli. Toda z dovoljenjem vaše predstojnice do praznika vseh svetnikov molite očenaš, zdravamarijo in slavaočetu v čast Srcu Jezusovemu. Jaz pa bom skupaj z našimi dečki molil pri oltarju naše Marije Pomočnice.

Če boste imeli priložnost videti vašo mamico, ji izročite moje spoštljive pozdrave, pa tudi vsej vaši družini in zlasti še msgr. Andréju, mojemu staremu prijatelju.

Bog naj vas blagoslovi in z vami vred vašo nadvse spoštovano predstojnico, vso vašo skupnost in vaše gojenke in presveta Devica naj vas vse ohrani pri krepkem zdravju in v goreči svetosti.

Bodite tako dobri in molite za ubogega don Boska in za vso njegovo družino (150.000). Opravičujem se zaradi slabe pisave in ostajam za vedno v J. K. ponižni služabnik.

duhovnik JANEZ BOSKO

Turin, 26. julij 1882

91. TRI DON BOSKOVA PISMA MARKIZU D'AVILA

A

Zelo obžalujem, da je madame markiza d'Avila bolna. Mi bomo goreče molili in dobri Bog ji bo brez dvoma podelil zdravje. Naj dobri Bog blagoslovi vas, madame, molite za ubogega

duhovnika JANEZA BOSKA.

12. junij 1882

B

Dragi moj otrok!

Odkar sva se videla, nisem imel niti trenutek prostega časa. Komaj danes lahko odgovorim na vaše ljubeznivo pismo.

Zelo mi je hudo zaradi nesrečnega položaja mladine v vaši deželi, vendar moramo isto reči za ves svet.

V tem žalostnem položaju lahko storimo naslednje:

1. Storiti vsa dobra dela, ki nam jih omogočajo naše okoliščine.
2. Prav bo, če boste prepustili vašemu gospodu župniku skrb za zadevo, o kateri mi poročate, vendar tako, da boste deležni ugodne prodaje.

Vedite, da vsi pričakujejo temeljito spremembo v javnih zadevah.

Prosim vas, moj dragi otrok iz pevskega zbora, da bi izročili moje pozdrave globokega spoštovanja vašemu gospodu župniku, gospe predstojnici naših sester (gospe markizi d'Avita) in jim zagotovili, da ne bom nehal zanje moliti in da mi je v veliko čast, da se imenujem v J. K. vaš prijatelj.

duhovnik JANEZ BOSKO

Turin 29. junij 1882

P. S.: Berite, če vam je mogoče.

C

Moj predragi otrok iz pevskega zbora!

Bog bodi hvaljen na vse večne čase. Včasih se zdi, da sploh ne posluša, toda to je njegov način ravnanja. On pričakuje samo vztrajnost v naših molitvah in potem je milost zagotovljena. Zato Bog bodi hvaljen in blažena Devica Marija za prodajo, ki ste jo izvedli, in da mi boste prinesli velik zavoj denarja, kaj ne?

Naloga predstojnice dam je pripravljenost v vsakem trenutku.

Isto za vas, toda kot pevec boste prišli k meni ob prvi priložnosti.

Pozabil sem, zato vas prosim, da napišete naslov na pismo, ki ga prilagam.

Bog naj vas blagoslovi, moj dragi in dobri prijatelj. Bog naj ohrani pri trdnem zdravju vas in mater markizo in naredi iz vaju dva svetnika, sv. Karla in sv. Terezijo. Tako bodi.

Molite tudi zame in za naše otroke in imejte me v hvaležnosti v J. K. ponižni služabnik

duhovnik J. BOSKO

Turin, 21. julij 1882

92. PISMO DON DALMAZZA DON BOSKU

Velečastiti oče!

Pošiljam vam dvojniki breva grofa Colla. Komaj sem ga dobil za 50 lir. Kardinal Jacobini je z veseljem sprejel vaša poročila o misijonih. Do papeža še nisem mogel priti, četudi sem vložil prošnjo. Ste prejeli moje pismo in dobrohotnosti kardinala Ferrierija? Bilo bi mi zelo žal, če bi se izgubilo, ker je vsebovalo veliko zaupnih in nadrobnih poročil. – Msgr. Masotti pravi, da je treba iti počasi in da je treba dati času čas. – Msgr. Jacobini, ki sem mu govoril o vikariatu, je pokazal popolno razumevanje, vendar je prekinil nadaljnji postopek, ker ste mu vi obljubili, da ga boste obiskali, preden bi odpotovali, ali pa bi podali še več nadrobnosti. – Jutri, če se bom počutil bolje, danes sem namreč zelo prehlajen, bom šel k namestniku, da zvem, kaj naj naredimo. – Cerkev je še vedno v *status quo*. Do sedaj nič novega. Če bo šlo tako naprej, bo tudi leto 1883 minilo, ne da bi kaj naredili.

Prišel je dragi don Manfredi in je pripravljen storiti vse, kar mu bo naročeno. – Za zdaj je vodja zakristije, poučuje v večerni šoli in študira moralko, ker bo moral na izpit. Zahvaljujem se vam za to pomoč, ker sam nisem mogel več vsega.

Povejte prosim, don Bonettiju, da naj pripravlja loterijo v tišini, za sedaj namreč ne bi bilo pametno govoriti o tem, ker vsi nabirajo za poplavljenca. Tako menijo preudarni ljudje. Januarja bomo lahko začeli.

Obiskal nas je kardinal Nina. Govoril je papežu o naših zadevah in papež je bil zelo zadovoljen, zlasti glede misijonov. Glede privilegijev pravi, da dokler je tu Ferrieri, nimamo kaj opraviti. Za prihodnjo spremembo ali napredovanje ali smrt, mi je zaupno dejal, je za to mesto papež določil kardinala Jacobinija. Od njega lahko pričakujemo pomoč, spodbudo. Kardinal Nina želi vedeti, ali je kaj novega glede nadškofa. Zvedel je za sprejem pri sv. Janezu in dejal: *Je vedno enak*.

V nedeljo bom z don Cagnolijem šel v Magliano, kjer bom pridigal duhovne vaje. Potem bom poročal o izidu. Pozdrave od vseh in poljubljam roko.

Najvdanejši sin

FRANCESCO DALMAZZO

PREJŠNJI NEOBJAVLJENI DOKUMENTI

I. ČUDEŽ VRTNIC

O tem čudežnem dogodku pripoveduje don Lemoyne v 7. zvezku na strani 352. Mati Giulia Sanazzaro iz reda dam Sacre Coeur, vnukinja markize Sommariva, je o tem pisala sestri Pierini Rabioli, hčeri Marije pomočnice 8. maja 1903.

Želite zvedeti podrobnosti o čudežu vašega blaženega očeta? ... Na svojem apostolskem potovanju je šel v Sommarivo del Bosco Bra, in ne da bi obvestil svoje najbližje, kakor je bila to njegova navada, je prišel v grad na obed nekako ob 11.30. Bilo je 19. novembra 1862, na praznik sv. Elizabete in godovni dan babice, ki je bila s strici salezijanska sotrudnica itn. Med zajtrkom se je svetnik zavedel, da obhajajo god stare matere. Tedaj je po domače in preprosto povedal, da mu je hudo, ker tega ni prej vedel, da pa upa, da bo Gospod namesto njega popravil to nepozornost.

Ko pa so vstali od mize in stopili v sosednjo sobano, ki je vodila v babičino spalnico (z dvema okencema tako sobane kakor spalnice), so se vsi začudili, ker so bila okna in zidovi pokriti s prelepimi vrtnicami, ki so pognale iz mogočnega stebela, ki je bilo celo poletje suho.

Navzoči so vzkliknili od presenečenja, don Bosko pa je dobrohotno v vsej preproščini ponavljal: »Vidite, Gospod je počastil praznik gospe markize ...«

II. IZ SPOMINOV KOMENDATORJA TOLLIJA

Komendator Filippo Tolli, eden najbolj zaslužnih mož za italijansko Katoliško akcijo, je napisal te strani verjetno za kako posebno priložnost. Izvirnik hranimo v našem arhivu.

JE BIL DON BOSKO SVETNIK?

Ko je kaka ustanova nujno potrebna zaradi razmer v družbi, je s tem podan razlog za njen obstoj. Prav zato so delo don Boskovih salezijancev takoj na začetku pozdravili z navdušenjem in je osvojilo svet, kakor hitro se je pojavilo.

Don Bosko je po Božjem navdihu spoznal potrebe časa in ustvaril legijo angelov, ki so z bliskovito naglico osvojili cel svet, zdravili rane, spodbujali obupane in naredili ustanovo turinskega duhovnika znano po celem svetu.

To je bil čudež Božje dobrote in take čudeže dela Bog samo po svojih svetnikih.

In ali don Bosko ni bil svetnik?

Prikazal bom tri vidike njegovega življenja.

1. Papež Pij IX. je sprejel don Boska v zasebni avdienci. Ker ga je izjemno cenil, ga je sprejel kot prijatelja in ne kot podložnika. Ko je stopil iz papeževe sprejemnice, je bilo po vatikanskih sobanah slišati enoglasni vzklik: »Glejte svetnika! Glejte svetnika!« In ves čas, ko je ponižni Božji služabnik hodil skozi vrste svojih občudovalcev, so ti v

znamenje spoštovanja priklanjali glave, vsi ... prelati, dvorjani in katoličani, ki so čakali na avdienco.

2. Na dan don Boskove avdience je imel službo v papeški predsobi msgr. Francesco, tajni komornik njegove svetosti in pozneje kardinal svete rimske Cerkve. Prevzet od don Boskove kreposti je Ricci, ki je opravljal svoj duhovniški apostolat v korist delavskemu sloju in v neki večerni šoli, prosil častitega ustanovitelja salezijancev, da bi prihodnjo nedeljo imel nagovor fantom njegovega prazničnega oratorija pri danes porušeni cerkvi sv. Frančiška pri Sikstovem mostu.

Msgr. Ricci je takole sporočil novico delavcem: »Prihodnjo nedeljo vam bo na zboru govoril svetnik. Imenuje se don Bosko in je apostol mladine.« Uspeh je bil izreden, število navzočih fantov izredno, sadovi očitni, in ko so ti pozneje govorili o tem dogodku, so fantje imeli navado reči: Tisti dan, ko nam je pridigal svetnik.«

3. Bil sem na poti iz Novare v Turin. Ko sem vstopil v oddelek drugega razreda, sem zagledal v kotu skromnega duhovnika, medtem ko so očitno močno razgreti delavci delali peklenski hrup. Bil je še en prazen prostor in menil sem, da bi bil zame; mogoče bi bil tudi v oporo temu duhovniku, ki se gotovo ni počutil najbolje v taki družini.

Sedel sem na njegovo stran, in ko sem ga prepoznal, sem glasno vzkliknil: »Don Bosko! Kako sem srečen, da morem sesti vam ob stran!« Učinek teh besed je bil čudovit. Delavci so v trenutku utihnili, in čeprav so bili malo okajeni od zaužitega alkohola, so spoštljivo dvigali obrvi in potihoma ponavljali: »Don Bosko!« Bitka je bila dobljena, duhovi obvladani in sveti salezijanec je postal gospodar položaja. Od Novare do Turina so bili ti sinovi dela presrečni v družbi don Boska, od katerega besedo o veri, ki jim jo je namenil, so poslušali v sveti tišini, in ko so prišli v Turin, so mu vsi spoštljivo poljubili roko za slovo.

Ti trije dogodki, ki jim je bil priča pisec teh vrstic, so se odigrali v letih 1868 do 1875. Iz vsega lahko povzamemo, da je bil častiti don Bosko tako v očeh papeškega dvora kakor delavcev in rokodelčkov večernih šol v Rimu svetnik.

FILIPPO TOLLI

III. EN DAR IN EN POKLIC

Sestra Maria Gabriella, prokuratorica norbertink, piše iz Château de Grimbergha v Brabantu:

Zgodilo se je nekje leta 1875. Neko posvetno dekle se je hotela dati Bogu vsa, toda težav je bilo obilo. Njen varuh, bila je namreč sirota po očetu in materi, ji je postavljala skoraj nepremostljive ovire. Toda dekle je šla obiskat don Boska, mu pripovedovala o svojem življenju in izrazila srčno željo, da bi čim prej postala redovnica. »Dragi oče,« je dejala mladenka X, »če mi v teh trenutkih izprosite to milost, vam bom podarila petdeset tisoč frankov za vaše ustanove.« Želja je bila uslišana in obljuba rade volje izpolnjena in lani je redovnica velezaslužnega reda vrnila Bogu svojo lepo dušo, potem ko je dolga leta uresničevala najbolj občudovane vrednote samostana.

IV. DON BOSKO V TOULONU 1879

Opat Stefano Monteils, kaplan v zavodu Notre-Dame v Toulonu, ki so ga vodile uršulinke, je pisal uredniku francoskega Vestnika:

Gospod urednik!

Odzivam se na povabilo *Vestnika* in vam pošiljam daljni spomin, ki pa je globoko vtisnjen v mojo zavest. Naj bo to majhen kamenček pri izgradnji spomenika, ki ga nameravate postaviti v čast našemu novemu svetniku.

Bilo je leta 1879. Na poti v Toulon je imel don Bosko pridigo v korist svojih ustanov. Sloves njegove svetosti je pritegnil ogromno število poslušalcev, željnih, da bi ga slišali, pa tudi zato, da bi ga videli in se mu približali. Ko je stopil s prižnice, je bilo potrebno veliko sile, da so ga branili pred množico, ki je celo rezala koščke obleke z njegovega telesa.

Po tem tako občutenem obredu je pevovodja stolničnega zbora prosil svetnika, da bi prišel blagoslovit njegove pevčke in jim povedal kakšno spodbudno besedo. Napovedal je svoj obisk za naslednje jutro. Vodja pevskega zbora je priporočil dečkom, da se ne bi smejali niti se nasmehnili ob tujem naglasu in morebitnih slovničnih napakah govornika. Priporočila so bila odveč. Ker so bili vsi takoj prevzeti od ljubeznivosti njegovega nasmeha in oči. Vsi so globoko zbrano poslušali njegove besede in z globoko pobožnostjo sprejeli njegov blagoslov. Nato se je s hitrim korakom napotil proti vratom na dnu sobane.

Tedaj pa se je hipoma ustavil pred 12-letnim dečkom, ki je sedel na koncu klopi. Pogledal ga je v oči, mu položil roko na glavo in rekel v slabi francoščini: »Ti boš postal duhovnik.« In šel naprej.

Pravzaprav je bil deček bolj ponosen na pozornost, ki je je bil deležen, kot na besede, ki mu jih je povedal. Kljub vsemu pa ni pozabil ne enega ne drugega. Sedaj je že 40 let duhovnik in njegova edina želja je, da bi bil duhovnik po srcu svetega Janeza Boska.

Ta duhovnik je, kakor si lahko mislite, spoštovani gospod urednik, podpisnik tega pisma, ki v globokem verskem spoštovanju pošilja najboljše želje tako *Vestniku* kakor vsem salezijanskim ustanovam.

E. MONTEILS

Toulon, 21. december 1933

V. ODLOMEK IZ LETOPISA PRVEGA SAMOSTANA VIZITANDINK
V MARSEILLU LETA 1880

Dne 30. januarja je gospod kanonik Gastaud, naš spoštovani predstojnik, spremljal don Boska, ki je v naši cerkvi daroval sveto mašo. Ta vredni duhovnik, ki so ga imeli za čudodelca našega stoletja, je stopil v govorilnico, nas blagoslovil in obljubil, da bo molil za nas. Me smo ga prosile predvsem za naše bolne sestre. »Rade volje bi jih blagoslovil,« je kot navdihnjen odgovoril don Bosko. Gospod Gastaud je v teh besedah videl namig Božje volje, da bi obiskal naš samostan, kar je tudi sprejel. Povedli smo ga v bolniško sobo, kjer je naša sestra L. G. že več mesecev močno trpela. Zelo smo si želeli njenega ozdravljenja in smo za trenutek tudi upale, da bo ozdravela. Toda don Bosko jo je blagoslovil in potem spodbujal k potrpljenju in vdanosti v Božjo voljo. Bolnica je iz teh besed sklepala, da ne more več upati na ozdravljenje. Res je 10. avgusta vrnila svojo dušo Bogu.

Zatem je vstopil v sosednjo celico, kjer je ležala gospodična Adrienne Perrier, nečakinja naše častite predstojnice Marie Agnès. Božji poslanec ji je svetoval, naj se priporoči

naši gospe Mariji Pomočnici, in ji dal svetinjico. Mladi bolnici je obljubil, da bo ozdravela, kar se je takoj po obisku tudi zgodilo. Gosposdična Adrienne je vstopila k redovnicam naše gospe Marije Pomočnice v Nici, imela je srečo, da je naredila redovne zaobljube v Turinu, kjer je pred sedmimi leti sveto umrla.

Moramo poročati še o eni milosti, ki jo je prinesel don Boskov obisk.

Sestro Marie de Sales D. so silno mučile notranje skrbi in tegobe. »Ta obisk je,« tako ji je ob vstopu dejal don Bosko, »obisk miru.« In bolničino počutje se je takoj spremenilo na boljše. V najglobljem miru je živela še osem dni. V trenutku njene smrti je don Bosko dejal gospodu Gastaudu:

»Sestra vizitandinka je odšla v nebesa,« ne da bi kdor koli to sporočil. To nas je napolnilo z upanjem v usodo naše drage sestre.

VI. STARI RAČUNI Z VDOVO BELLEZZO

Pismo, ki smo ga našli med don Boskovo zapuščino. Brez naslova (prim. GIRAUDI, L'Orat. di Don Bosco [don Boskov Oratorij], str. 91).

Velečastiti gospod!

Ko sem urejal račune vdove Bellezze, sem ugotovil nekaj razlik glede del, ki sem jih izvedel s privolitvijo imenovane gospe v njeni hiši Vrtnarica. Dela so bila nujno potrebna, če smo hoteli uporabiti prostore. Vendar prevzemam polovico stroškov.

Zato prosim vašo spoštovano uglednost, da bi uporabili svoj vpliv in pokazali, da so bila dela potrebna, pri čemer lahko uporabimo mnenje kakega izvedenca.

Dodajam še 311,70 frankov za steklarja, kar poveča stroške na 475 frankov polletne najemnine.

Poln zaupanja v vašo znano dobrohotnost vas v globokem spoštovanju pozdravlja vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. februar 1854

VII. ZADEVNA VESTI

Don Lemoyne je v 5. zvezku priobčil štiri don Boskova pisma nekemu semeniščniku bogoslovcu in opustil zadnje, katerega lastnoročni rokopis kakor tudi druge hranimo v našem arhivu. Naslovnik je že dolgo mrtev.

Vedno dragi v Gospodu!

Da bi lahko odgovoril na vaše cenjeno pismo, bi moral vedeti, od kdaj ni več recidiva. Moje mnenje Coram Domino se glasi, da naj se redovi ne prejemajo prej kot po šestih mesecih zmagovite preizkušnje. Nikakor pa ne mislim prepovedovati, da bi poslušali nasvete oseb, ki so vas opogumljale, da bi šli naprej.

Bog naj vam pomaga. Molite zame in jaz bom molil za vas, medtem ko vas v očetovski zavzetosti pozdravljam.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. april 1857

VIII. KLERIKU GIUSEPPEJU BONGIOVANNIJU

Don Lemoyne poroča o tem kleriku na več mestih Biografskih spominov, npr. v MB V, str. 127 [BiS V, str. 84], MB VII, str. 235 in 337 [BiS VII, str. 165 in 238].

Predragi Bongiovanni!

Če bom mogel, bom rade volje poslal tvoji teti vsoto, o kateri govoriš. Vendar ne morem reči končne besede, dokler ne pridem domov in odštejem izdatke od prihodkov.

Reci svoji teti, da naj zaupa v Gospoda, ki bo skrbel za nas. Ti pa vneto študiraj in bodi pobožen. Bodi vesel in glej, da boš čim prej postal svet: *haec est voluntas Dei sanctificatio vestra* [to je Božja volja, da se posvetite], pravi sv. Pavel.

Imej me v Gospodu za svojega najvdanejšega.

DUH. JANEZ BOSKO

San Ignazio, 29. julij 1857

IX. ZA SPREJEM

Predragi gospod Saroglia!

Če želite, da vam končno veljavno povem, ali sprejemem dečka Ceruttija, sina prodajalca vozovnic na železniški postaji v Novari, mi morate povedati, ali se želi šolati ali se izučiti kake obrti, katero šolo je končal in ali bo plačeval mesečnino ali želi biti sprejet zastoj in poslati potrdilo o lepem vedenju.

Takoj ko bom imel vse te podatke, vam bom odgovoril v najboljšem smislu.

Sporočite gospodu kanoniku Gallengu, da nisem imel časa, da bi uredil njegovo zadevo, ker je bila dokumentacija že odposlana.

Bog naj vas blagoslovi in molite zame in za moje uboge dečke, medtem ko vas v velikem spoštovanju pozdravljam.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. maj 1865

X. GROFICI MARGHERITI CACCIA (MILAN)

Veleugledna gospa!

Takoj, ko sem prejel vaše pismo z dne 19. tega meseca, ki ste mi ga blagovolili poslati, sem odredil molitve za vašega bolnega sina. V ta namen sem izbral šest najbolj gorečih fantov, da bi vsak dan opravljali sveto obhajilo in bili pri sveti maši po vašem namenu. Jaz sem se vsak dan še posebej spomnil vašega bolnega sina.

Molimo in zaupajmo. Bog bo zagotovo uslišal naše prošnje, razen če mu ta dobri nebeški Oče kot dobri trgovec ne želi dati zlato namesto zemlje, se pravi, da bi vašemu sinu dal večno zdravje namesto časnega. Tudi v tem primeru molimo sveto Gospodovo voljo.

Prosim vas, da lepo pozdravite gospo grofico Dal Verme in ji zagotovite, da je ne bomo pozabili v naših ubogih molitvah.

Bog naj blagoslovi vas, gospa grofica, vso vašo družino in vam podari krono vrtnic (bodite prepričani) po kroni trnja. Presveta Devica naj nam vedno pomaga, da bomo vedno hodili po poti, ki vodi v nebesa. *Amen.*

Priporočam sebe in vse svoje dečke dobroti vaših svetih molitev, medtem ko imam v globoki hvaležnosti čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. november 1866

P. S.: Ponovno odpiram pismo, da vam sporočim, da sem ta trenutek prejel telegramsko sporočilo grofice Dal Verme, da se je njenemu sinu stanje poslabšalo. Podvojimo naše molitve in se popolnoma prepustimo Gospodovim rokam.

XI. GROFICI MARIJ COGGIOLA

Velespoštovana gospa grofica!

Vitez je odsoten, je v Rimu, zato ga bom jaz nadomeščal.¹⁹ Vaša uglednost naj pride z vsemi osebami, ki jih želite pripeljati na polnočnico. Uredite samo, da vam bo duhovnik don Cagliero priskrbel čim prijetnejše prostore.

Sebe in vse svoje dečke priporočam dobroti vaših molitev in se v globoki hvaležnosti izrekam za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. december 1867

XII. TRI DON BOSKOVA PISMA KNEZU TOMMASU SCOTTIJU V MILANU

A

Ekscelenca!

V negotovosti, ali boste prišli v Turin, sem se namenil, da vam v teh praznikih naredim kaj prijetnega, zato sem sklenil, da vam podarim duhovni dar. Gre za naslednje. V času te osmine sem uredil tako, da bomo vsak dan opravili eno privilegirano mašo po vašem pobožnem namenu. Moj namen je priklicati iz neba posebne blagoslove za vas, na kneginjo vašo gospo soprogo in na vso vašo družino, da bi vam Bog v svoji neizmerni dobroti naklonil milost, da bi rasli v njegovem božjem strahu in doživeli veliko uteho, da bi se vsi znašli okoli vas zbrani v svetih nebesih.

To je majhno znamenje moje velike hvaležnosti za vse blagodati, ki ste nam jih izkazali v najbolj kritičnih trenutkih. Sprejmite v svoji dobroti ta dar.

Sebe in vso svojo družino priporočam dobroti vaših molitev in se v globokem spoštovanju izrekam vaše ekscelence za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. junij 1868

B

Ekscelenca!

V roke mi je prišla podoba oziroma fotografija, ki je zelo blizu našemu namenu o nekaterih spremembah. Menim, da bi postavili sv. Frančiška Saleškega namesto Pija IX. in Chablaisjčana namesto častitega Taigija in tako dosegli zastavljeni cilj. Lahko bi namesto sv. Pavla naslikali Odrešenika ali bi pa pustili apostola narodov.

Povem vam vse, kar se mi zdi v večjo Božjo slavo, vendar želim, da sledite misli, ki vam jo bo kot boljšo naklonil Bog.

¹⁹ Govori o vitezu Oregli di S. Stefano, torej salezijancu.

Ko prosim Boga, da bi v obilici razlil svojo milost na vas, na vso vašo družino in zlasti še na gospo vojvodinjo Barberini, imam visoko čast, da se imenujem vaše ekscelence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. september 1868

C

Ekscelenca in predragi gospod vojvoda!

Prejel sem 500 frankov, ki ste nam jih v svoji dobroti poslali za naše številne potrebe. Iz vsega srca se vam zahvaljujem. Ta vsota je letos, v času izrednih stisk in zmanjšane dobrotelčnosti, vredna trikrat toliko kot v drugih časih.

Imamo redovno družbo, ki nastaja; članov je vsak dan več in žetev se nam predstavlja preobilna. Vendar se moramo omejevati zaradi pomanjkanja sredstev. Ko nam zdaj pomagata, pomagata nastajajoči redovni družbi, ki bo v času svojega obstoja molila kot za nekoga, ki ji je pomagal, da se je uveljavila iz zrasla.

Da pridem k stvari, ki ste mi jo omenili, vam moram reči, da sem dobil isti vtis. Moj rešitelj je bila svetinjica Marije Pomočnice. Trikrat je udarila strela blizu mene in me s posteljo vred vrgla z enega konca sobe na drugega, vendar se mi ni nič zgodilo. Sedaj se ničesar več ne bojim, naj mi preti kakršno koli neurje, grmenje in vihra.

Menim, da vam lahko v Božjem imenu zagotovim, da se vam ne bo nikdar kaj hudega zgodilo, če boste imeli okoli vratu svetinjico Matere Božje, v srcu pa veliko zaupanje vanjo in v njeno varstvo.

V svojem pismu mi nakazujete verjetnost, da se boste proti koncu meseca odpravili v Cerano na Novarskem. Če se bo to tudi zgodilo, bi z vašim dovoljenjem rad prišel k vam na obisk in prebil en dan v vaši družbi.

Vsak dan se vas bom na poseben način spominjal pri sveti maši in prosil Boga, da ohrani vas in vso vašo družino v svoji milosti. Priporočam svojo revno dušo vašim molitvam, medtem ko imam čast, da se imenujem vaše drage ekscelence ponižnega in najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. september 1873

XIII. NEKI GROFICI V FIRENCAH

Rokopisni izvornik hrani grofica Lucrezia Bardi Dufour Berte, Firenze.

Velezaslužna gospa grofica!

Zahvaljujem se vam za pismo in za krščanska čustva, ki mi jih v njem izražate. Bodite prepričani, gospa grofica, da se vas vsak dan spominjam pri sveti maši, vas in vse vaše družine. Blagodati, ki sem jih prejel od vas, ne bom nikdar pozabil. Grof Oreglia je zelo zadovoljen, da se more ukvarjati s stvarmi, ki so vam v korist. Isto pravim tudi jaz vsej naši družini.

Prosim vas, da bi, ko vam bo mogoče, izročili spominsko svetinjo in pismo na naslednje naslove:

1. Gospe Eleni Rati-Amerighi. Via S. Spirito, št 1
2. Gospe Teresi Coletti, Via Ginori št. 19
3. Gospe Alessandri Coletti, *prav tam*

Te gospe so se močno zavzele za nas in nam pomagale zlasti pri gradnji cerkve Marije Pomočnice.

Prilagam podobico Marije Pomočnica, ki ji naročam, da vam prinese njen sveti blagoslov.

Naredili bi mi veliko uslugo, če bi mogli v mojem imenu pozdraviti grofico Virginijo Digny, markizo Enrichetto Michelangelo, markizo Isabello Gerini, grofico Girolamo Uguccioni. Vse so zelo pobožne in velikodušne dobrotnice nove cerkve.

Don Francesca se mi pridružuje in oba vsem voščiva vse dobro iz nebes. Priporočam se dobroti vaših molitev in se imenujem za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. avgust 1868

XIV. PRIPOROČILO

Ta priporočilni listek je naslovljen na don Annibala Serra, tajnika carigradskega patriarha Ruggera Emidia markizov Antici Mattei.

Predragi don Serra!

Prinašalec tega lističa je vitez Ghirelli, ki je v Carigradu po posebnih poslih. Je moj prijatelj in vsako dejanje dobrohotnosti do njega štejem, kakor če bi ga naredili meni.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

XV. GOSPE KLARI

Pismo se tiče nakupa razvpite hiše ob oratoriju, kamor naj bi prišle hčere Marije Pomočnice. Priložena je bila tozadevna okrožnica (prim. MB XI, str. 367 [BiS XI, str. 230]).

Velespoštovana gospa Carolina!

Marija Pomočnica trka na vaša vrata, da bi odstranila in uničila Satanovo hišo. Iz priloženega lista lahko razberete, za kaj gre. Če mi morete priskočiti na pomoč, da bi zbral tam navedeno vsoto denarja, boste gotovo imeli srečo, da boste slišali Gospoda: »Rešila si veliko duš in s tem si rešila svojo.«

Kar koli boste naredili, naredite za dušo pokojne sestre madame Jane.

Bog naj vas blagoslovi in molite zame, ki se hvaležno imenujem vaše uglednosti ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. 1875

XVI. SPREJEM

Sprejel je verjetno kakega familijanta, ki mu ga je priporočila grofica Olimpia di Pamparato. Na poziv za pomoč misijonarjem je plemenita gospa odgovorila (MB XII, str. 319 [BiS XII, str. 204]).

Velecenjena gospa grofica!

Rade volje se bom zavzel za priporočenega. Pošljite ga sem in vprašajte don Lazzera, s čim bi ga mogli zaposliti v tej hiši.

Vam in vašemu soprogu gospodu grafu priporočam zadevo naših misijonarjev, kakor boste mogli razbrati iz priloženega pisma.

Bog naj blagoslovi vas in vašega soproga. Zagotavljam vam, da se vas spominjam pri svojih ubogih molitvah in se hvaležno izrekam za vaše uglednosti ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. julij 1876

XVII. ŠKOFU V ALESSANDRII

Piše msgr. Salvaiju za stvar, ki je ne bi mogel doseči pri turinskem ordinariju.

Velečastiti in predragi monsinjor!

Imam tri duhovnike, ki naj bi odšli v misijone. Čeprav so dovolj poučeni, pa iz razlogov, ki jih vi dobro razumete, ne bi mogli iti na *redni izpit za spovedovanje*. Prosim vašo spoštovano ekscelenco, da bi jim izstavili dovoljenje za spovedovanje za vašo škofijo, ki ga gotovo ne bodo mogli uporabiti za spovedovanje v vaši škofiji, imeli pa bodo osnovo za spovedovanje v krajih, kjer bodo morali spovedovati, še preden jim bo točno določeno stalno bivanje v kaki škofiji.

V torek bo z vlakom, ki vozi iz Genove v Turin in pride v Alessandrio nekako ob 10. uri, pripotoval don Albera, ki bi mu vi v svoji veliki naklonjenosti poslali koga na postajo in mu izročili zavoj z novo uslugo. Če ga ne bi mogli srečati, bom poslal koga, da bo prevzel zavoj.

Bodite tako dobri in blagoslovite naše zadeve in revčka, ki se v globoki hvaležnosti zaradi prejetih blagodat v J. K. ponižno izpoveduje za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 5. november 1876

XVIII. DON BOSKOVO PISMO P. PERUCCHIETTIJU

Don P. Felice Perucchetti, duhovni spiritual v Alfiateju v Brianzi, je prosil don Boska, da bi sprejel njegovega strica po materi don Antonia Marinellija, ki se je zaradi starostnih težav želel umakniti iz župnije. Don Bosko mu je takole odgovoril:

Predragi v N.G.J.K.!

Župnik, o katerem mi pišete, bi lahko bil sprejet pri meni v Turinu, če bi se v hrani mogel prilagoditi skupnemu življenju. Če želi poskusiti, nimam nič proti. Med aprilom in oktobrom bi lahko prišel za kak dan ali kak teden sem k meni, in medtem ko bi se o vsem pogovorila, bi on lahko poskusil, ali bi mu tak način življenja mogel biti po volji.

Prejel sem 14 lir za Ustanovo Marije Pomočnice in se vam iz srca zahvaljujem.

Bog naj vam nakloni srečno življenje in molite zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, Torre de'Specchi 36, 8. februar 1878

XIX. DON CELESTINU DURANDU

Pismo je napisano v Rimu, ko je Božji služabnik spremljal nadškofa iz Buenos Airesa (prim. MB XIII, str. 134 [BiS XIII, str. 89]). Gre za izredne dopolnilne izpite za poučevanje v srednjih šolah (prim. prav tam, str. 23 [BiS XIII, str. 15]). Izvirnik je shranjen v Državni knjižnici v Firencah (Cass. 329, št. 229).

Dragi moj don Durando!

Don Rua mi sporoča, da je bil objavljen odlok o izrednih izpiti za pouk v srednjih šolah. Vzemi si stvar zelo k srcu in skrbi, da bodo izpiti čim bolj uspeli.

Obvesti vse, ki se ti zdijo sposobni, in če je treba kupiti knjige, naj se kupijo
Pozdravljata te msgr. Cigolini²⁰ in msgr. Fratejacci.

Reci don Guidaziu, naj bo dobre volje, naj se sporazume s Febrarom in Bonorom, da bomo dobili čim več dobrih salezijancev. Imej me rad v J. K. najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 12. junij 1877

XX. GROFICI DI CAMBURZANO

Veličastna gospa grofica!

Bog bodi hvaljen. On vas bo spremljal in privedel zdravo in čilo nazaj v domovino. V tem smislu vsak dan molim pri sveti maši in v naših skupnih molitvah.

Nesite ali pošljite ta listek dekanu kanoniku Oliveriju in spoznali boste svetega človeka. Glede fanta Muratorija prepustite zadevo meni.

V tej vročini sem se napol skuhal, vendar sedaj že lahko malo diham. V tem mesecu smo odprli pet zavodov in vsi so polni. Štiri bomo odprli prihodnjega avgusta, če bo tako Bogu po volji. Ali nismo naprednjaki?

Bog naj blagoslovi vas, vašo spremljevalko in imejte me v J. K. za ponižnega služabnika.

DUH. BOSKO

Turin, 28. julij 1878

XXI. PISMA GROFICI UGUCCIONI

O njej poroča don Lemoyne v MB VIII, str. 536 [BiS VIII, str. 376]. Rokopisna pisma hranijo njeni dediči v Firencah.

A

Velezaslužna gospa grofica!

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z vami. Amen.

Že prej bi moral pisati vaši spoštovani uglednosti in se vam zahvaliti za veliko dobroto in krščansko ljubezen, ki sta nam ju skupaj z vašo družino pokazali ob mojem obisku v Firencah. To bi rad naredil, vendar nisem hotel, da bi drugi pisali namesto mene, kajti moje oči so zelo oslabele in sem zato moral odgovor odložiti. Hvala Bogu, se mi je sedaj zdravje izboljšalo. Ne morete si predstavljati, gospa grofica, svetega vtisa, ki sem ga dobil o pobožnosti, krščanski ljubezni in prijaznosti Florentincev, zlasti še vaše družine in družinskega očeta, vašega soproga.

Že večkrat sem se zahvalil Bogu, da vam je navdihnil toliko poguma, vere in pobožnosti v naši sveti veri. Ne bom povedal več, ker vem, da si želite vse samo v večjo Božjo slavo, storil sem, kakor sem obljubil. Takoj po prihodu domov sem dal zmoliti posebno molitev za vas, za vso vašo družino, in dokler bodo fantje v tej naši hiši, bom poskrbel, da boste deležni naših molitev kot izredna dobrotnica naše ustanove.

²⁰ Msgr. Cigolini, glavni kustos Arcadie.

Hotel sem vam in vašim gospodom, možu in zetom podariti majhen dar; ker nisem vedel, kaj naj bi bilo, sem menil, da bi vsakemu podelil en izvod *Zgodovine Italije*. Imejte sočutje z darom, še bolj pa z njegovim darovalcem.

Markiza Villarios mora odpotovati v Rim. Potrebno bi bilo, da bi vi in vaše hčerke pomagale ali bolje rečeno prevzele vašo vlogo v uradu za loterijske srečke, ki smo jih razposlali na razne kraje, od koder so jih poslali nazaj ali jih še želijo imeti. Kaj pravite k temu? Storite to iz ljubezni do Marije Pomočnice. In vi?

1. Nič se ne vznemirjajte zaradi vaše vesti. Vse je v redu.

2. Imejte živo vero v Jezusa v zakramentu, in če potrebujete kako milost, ga z vsem zaupanjem prosite in boste uslišani.

3. Molite za ubogega don Boska, da medtem ko daje nasvete drugim, ne bo zanemaril lastnega zveličanja.

Sicer pa kot ponižni duhovnik Jezusa Kristusa prosim nebo za zdravje, milost srečnih dni življenja za vas, za vašo družino in družine vaših hčera, katerim naj Bog da resnično bogastvo, sveti strah božji.

Priporočam sebe in svoje uboge dečke dobroti vaših molitev in se v hvaležnosti izpovedujem za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22., leta 1866

B

Velespoštovana gospa grofica!

Vse v večjo Božjo slavo. Prejel sem vaše pismo in se vam zahvaljujem za dobrodelno podporo, ki jo še naprej dajete tej hiši. Ker so ponovno začeli zidarska dela, se je pojavila tudi potreba po denarju. Tako bi vi lahko denar, ki ste ga zbrali s prodajo srečk, nesli gospodu don Giustinu in ta bi ga poslal meni na najbolj varen način.

Ta gospod don Giustino ima pri sebi precej srečk, ki so mu jih vrnil. Če upate, da bi jih poleg tistih, ki jih imate že pri sebi, mogli razprodati tudi te, se lahko obrnete nanj. V kratkem jih bo dobil še več.

Bodite prepričani, gospa grofica, in to povejte tudi vašemu spoštovanemu možu, da smo vaju prišteli med osebe, katerim dolgujemo poleg hvaležnosti tudi delež pri naših molitvah, vse dokler bo obstajal Oratorij. Tako bodo naši dečki na veliki četrtek opravili svoje sveto obhajilo po vašem namenu, se pravi z namenom, da bi izprosili nebeški blagoslov na vas, na vašega spoštovanega gospoda soproga, na vaše hčere, zete in otroke, da bi vsi živeli srečne dneve na tem svetu in bi potem (ko bo to Bogu po volji) cela družina bila združena v domovini blaženih.

Vitez Oreglia mora iti v Rim na škofovsko posvečenje svojega brata. Verjetno se bo ustavil v Firencah in vas obiskal.

Nikar se ne dajte motiti v zadevah vaše vesti, ker ni za to nikakršnega razloga, in vedite, da se bodo trni, ki sedaj bodejo, v večnosti spremenili v vrtnice.

Molite zame in za naše dečke in imejte me vedno v Gospodu za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. marec 1866

C

Velezaslužna gospa grofica!

Z velikim zadovoljstvom sem prejel vaše novice in zahvaljujem se Bogu, da vas ohranja pri krepkem zdravju. Če bi železniške proge spet obratovale, bi vas že obiskal. Toda za zdaj je treba počakati.

Kar se tiče Capponija, je najbolje počakati in dati, da deluje Božja previdnost. Če bi smel spregovoriti, bi povedal, da so tukaj v Turinu na delu *magdalenke*, katerih cilj je zbirati propadla dekleta. Imajo že hišo v Franciji. Prihodnje leto bodo odprle dom v Benetkah. So zelo goreče, navdušene, varčne in storijo veliko dobrega. Kdo ve, ali kaj takega ne bi bilo potrebno tudi za Firence?

Vsak dan v naših skupnih molitvah priporočam vas in vašega soproga ter celo vašo družino Gospodu in zagotavljam vam, da bomo to delali, dokler se ne snidemo v nebesih.

Z našo družino je vse v redu. Delo na cerkveni kupoli je že precej napredovalo, toda zaradi pomanjkanja denarja le počasi. Lahko rečemo, da je glavna prosilka in nabirala za cerkev Marija Pomočnica. Vsak dan začenjamo devetdnevnic z obljubo kakega daru. Do sedaj še nihče ni bil razočaran in tako vzdržujemo naša dela.

Zelo bi mi bilo ustrezno, če bi dobil kake novice o markizi Gerini, če je v Firencah.

Recite vašemu gospodu soprogu, da imam zanj lepo novico, vendar mu je ne morem sporočiti prej kot v dveh mesecih od današnjega dne.

Bog naj blagoslovi vas, gospa grofica, gospoda viteza – vašega moža, hčere, zete in vnuke.

Ko se priporočam vašim molitvam, želim vsem obilne blagoslove iz nebes in sem vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin 20. julij 1866

P. S.: Prav v tem trenutku sem prejel sporočilo od markize Villarios, ki je v Rimu vsa zavzeta za loterijo. Pravi, da je zdrava.

D

Spoštovani gospod vitez!

Dve stvari sem vam imel sporočiti dva meseca potem, ko sem pisal pismo vaši gospe: mir je sklenjen, pregnani škofje in župniki se vračajo na svoja mesta. Menil sem, da vam bosta ti dve stvari naredili veliko veselje. Res je, da se oboje ni še do konca izpolnilo, vendar menim, da je tik pred vrati.

Veseli me, da je beseda, ki sem jo izrekel mimogrede, v vas vzbudila željo, da ste mi pisali svoje ljubeznivo pismo.

Prav delate, da izročate svoje posle in njihov uspeh v roke nebeškega Očeta; on ve, hoče in stori tisto, kar je bolje za vas. Jaz ne bom pozabil, kakor sem obljubil že zadnjikrat vsak dan priporočati Bogu vaše zdravje, rešitev vaših duš in potreb vse družine.

Bog naj blagoslovi vas, dragi vitez, naj blagoslovi vašo gospo soprogo, zete, hčere in naj vsem podeli milost, da boste živeli v svetem strahu božjem.

Medtem ko priporočam svojo ubogo dušo in duše svojih dečkov vašim molitvam, imam čast, da se morem imenovati vaše ugledne ekscelence najvdanejšega in najpokornejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. september 1866

E

Velezaslužna gospa grofica!

Če bo Bog tako hotel, bom v ponedeljek dopoldne v Firencah, kjer upam, da vam bom mogel osebno odgovoriti na vprašanja, ki mi jih postavljate v vašem pismu.

Danes zjutraj so naši dečki opravili sveto obhajilo po vašem namenu in po namenu vašega soproga.

Bog naj vas vse blagoslovi, molite zame, ki ostajam v Gospodu najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. december 1866

F

Velezaslužna gospa grofica!

Prejel sem vaše pismo, v katerem mi sporočate o težkem strahu zaradi vaših vnukov. »Nič naj te ne vznemirja,« je ponavljala sveta Terezija. Molitev in zaupanje v Božjo dobroto.

Zmolite vi, ali kdor ima za to čas, tri očenaše, tri zdravamarije in trikrat *slavaočetu* na čast presvetemu Zakramentu in eno *Pozdravljena Kraljica* v čast Mariji Pomočnici.

Uredil sem že, da šest fantov od tega jutra do konca omenjene dobe vsak dan opravi sveto obhajilo po vašem namenu. Jaz bom vsako jutro pri maši opravil *memento*.

Starši naj obljubijo, da bodo po koncu nevarnosti kaj darovali za nadaljevanje del pri cerkvi Marije Pomočnice.

Veliko težji primer se je zgodil v mestu Carmagnola. Stekli pes je globoko ugriznil obe lici neke šestletne deklice.

Zdravniki niso dali nikakršnega upanja. Odložili so odstranitev vsega mesa na licih, da bi tako odstranili okužene dele, kar je pomenilo na neki način prehiteti deključino smrt.

Končno so opravili zgoraj omenjeni poseg in po priprošnji Velike Božje Matere je sedaj, štiri mesece pozneje, deklica zdrava.

Imejmo vsi skupaj živo vero; Marija ne bo dovolila nobene nesreče, ki bi se je morali bati.

Vašemu pismu je bil priložen bankovec za 1.000 frankov, vendar nikjer ni povedano, za kaj naj ga uporabimo. Menim, da ste ga priložili z istim namenom kot predhodni dar, to je blaženi Devici, da podprete svojo prošnjo. Lepo se vam zahvaljujem in izjavljam, da bo to podkrepilo gorečnost naših molitev.

Veliko pozdravov za vse vaše zete, soproge, hčere in vnuke. Vera brez strahu! Molite tudi zame, ki se z veliko hvaležnostjo izrekam za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. maj 1867

G

Velezaslužna gospa grofica!

Z globokim veseljem sem prejel vaše spoštovano pismo, kakor po navadi polno krščanskih čustev. Rad bi, da bi v vaših pismih pokazali več mirnega duha. Zapomnite si, kar sem vam že tolikokrat povedal: ne mučite si vesti zaradi preteklosti, temveč mislite edinole na srečno prihodnost.

Čeprav vam bolj poredko pišem, pa dostikrat mislim na vas, vašega gospoda soproga in vso vašo družino pri Gospodovem oltarju. Ta mesec sem celo odredil posebna obhajila za potrebe vaše družine.

Prejel sem čudovito pismo vašega gospoda soproga, ki mi je bilo v veliko veselje. Pozdravite ga in se mu v mojem imenu toplo zahvalite. Upam, da vam bom v kratkem pisal o neki drugi pomembni stvari. Zahvaljujem se vam za vse dobro, ki ga izkazuje meni in tem mojim revnim dečkom. Bog je velikodušen in ga prosim, da bi vam stoterno povrnil vse, kar storite za nas.

Prejel sem sporočilo, da Firencam grozi kolera. Če se bo to zgodilo, nič ne skrbite. Zagotovite vašim in drugim, da nihče od teh, ki je pomagal pri gradnji cerkve, ne bo postal žrtev bolezni, če bo le imel zaupanje v Marijo Pomočnico.

Sem v silni duhovni potrebi in zato se priporočam vam, vaši družini, patru Verdi, patru Mettiju, patru Bianchiju, ki jih vse lepo pozdravite in povejte jim, da jim želim veliko dobrega tako v časnem kakor večnem pogledu.

Bog naj vas blagoslovi in imejte me za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. maj 1867

P. S.: Ta trenutek sem prejel pismo viteza Oreglia, ki mi na dolgo poroča o vpludnem in prijaznem sprejemu, ki ste mu ga izkazali vi in člani vaše družine med njegovim zadnjim postankom v Firencah. Naroča mi, da naj se vam v njegovem imenu zahvalim.

H

Velespoštovana gospa grofica!

Vaše pismo, tako lepo napisano, me je zelo potolažilo. Vem, da še občutite breme nesreče, vendar se je nekaj že izboljšalo. V naši hiši molimo zjutraj in zvečer za vas. Nekaj fantov vsak dan opravlja za vas sveto obhajilo in jaz vas v svoji majhnosti vsak dan priporočam Bogu pri sveti maši. Prepričan sem, da je to Božja preizkušnja vaše potrpežljivosti, vendar se bo vaše zdravje popravilo in bo, kakor je bilo prej.

Vitez Oreglia se je vrnil iz Rima in mi pravi, da bo molil za vas in vam bo v kratkem pisal.

Vi, vaš soprog in vsa družina se ne bojte kolere, ki mori po Italiji. Ne priporočam vam drugega kot samo veliko zaupanje v Marijo Pomočnico. Prav tako ne bom pozabil v svojih drugih molitvah oseb, ki mi jih priporočate. Mi smo tukaj rešeni vsake bolezni in upamo v Božjo zaščito.

Grofica Calderoni, ki se je na poti iz Rima v Milan ustavila v Turinu, je bruhala kri in njeno stanje je že štiri dni brez izboljšanja. Priporočam tudi vam to dobrodelno gospo.

Bog naj blagoslovi vas in vso vašo družino; v globoki hvaležnosti vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. julij 1867

I

Velespoštovana gospa grofica!

Prejel sem vaše spoštovano pismo z dne tekočega meseca z bankovcem za 100 fran- kov kot dar dveh družinskih očetov za prejeto milost. Odkar vas je Gospod tako težko

obiskal, vas vsak dan priporočam Gospodu pri sveti maši, kakor tudi zjutraj in zvečer v skupnih molitvah z očenašem, zdravamarijo in slavaočetu. Na dan pa, ko so vam izvedli poseg na stegenici, sem opravil mašo za vas in nekaj fantov je darovalo sveto obhajilo. Upajmo, da bo Bog upošteval naše skromne molitve in da bodo združene z mnogimi drugimi, ki jih bodo opravili še drugje, dosegle zaželeno milost, se pravi odpravo obvez s postopnim izboljšanjem.

Okrog nas divja kolera, vendar še nihče od naših ni zbolel. Vitez Oreglia in vsi naši dečki so zdravi. Velika izguba pa je za nas smrt našega velikega dobrotnika grofa Camburzana, ki je umrl 16. tekočega meseca.

Bog naj blagoslovi vas, vašega gospoda soproga in vso vašo družino in me imejte v Gospodu za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. avgust 1867

L

Velespoštovana grofica!

Dan, preden sem prejel vaše pismo, sem imel sanje, ki so me močno potolažile. Sanjalo se mi je, da sem opravil sveto mašo v vaši kapeli in da ste me vi prekinili pri zahvali s tem, da ste mi osebno prinesli čašico črne kave. Bog bodi zahvaljen, od bolezní ste dobro okrevali. Toda vaše pismo, ki sem ga prejel včeraj, me je spomnilo, da so bile samo sanje. Sicer pa me veseli, da gredo stvari na bolje, in sem prepričan, da bom, če bo tako Božja volja, jeseni prišel v Firence in dobil prav od vas skodelico črne kave.

Mi bomo še naprej goreče molili za vaše zdravje in za zdravje vašega gospoda soproga, sinove, hčere, zete in vnuke. Upam, da vam nič ne bo škodilo, kakor za to prosimo v naših molitvah. Stiska nas je primorala, da smo upočasnili delo pri cerkvi Marije Pomočnice. Ne gre za to, da ta nebeška mati ne bi več blagoslavljalá svojih častilcev, toda darovi postajajo vedno manjši, četudi jih je veliko.

kljub vsemu sem prepričan o dveh stvareh: da bodo še letos končana glavna dela in da boste prihodnjo pomlad, ko bomo cerkev posvetili, lahko prišli na slovesnost in nas obiskali.

Bog naj nas blagoslovi in nam pomaga hoditi po poti, ki vodi v nebesa. Amen. V globoki hvaležnosti vaše uglednosti najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. september 1867

P. S.: Vitez Oreglia je tukaj pri meni, dela duhovne vaje in vaši uglednosti kakor tudi celi vaši družini želi vse dobro in moli za vas.

M

Velespoštovana gospa mamica!

Pismo je sicer kratko, vendar zadosti veliko, da za veliko noč ne pozabi tako dobre mamice in tako zavzetega očeta. Imejta poseben namen: v nedeljo bomo imeli sveto mašo in posebne molitve pri oltarju Marije Pomočnice in bomo prosili za zdravje in milost vztrajnosti v dobrem za vaju oba, za vse hčere, za vse zete in za vse vnuke. Če mi boste poslali njihova imena, bom vsakemu poslal poseben listek kot spomin in popolni odpustek, ki ga je podelil sveti oče.

Ste v družini vsi zdravi? Kako je z gospo Gondijevo? Če jo boste srečali, jo lepo pozdravite v mojem imenu.

Boste prišli letos na obisk? Da vsaj enkrat vidite novo cerkev! Priporočam svojo ubogo dušo vašim molitvam in se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. april 1870

N

Velezaslužna gospa Gerolama!

Ne vem, ali ste v teku leta prejeli od mene kako pismo, vem pa, da sem vam večkrat pisal in da ste tožili, da niste nič prejeli. Vsekakor se obtožujem kot krivega in kot sporkorjen sin prosim odpuščanja svojo odlično mater.

In sedaj drugo. Moj glavni namen je vam sporočiti, da bom prihodnjo nedeljo opravil sveto daritev za vas, za gospoda Tommasa in za vso družino, zlasti še za vse pokojne.

Ob sedmih zjutraj bodo naši fantje opravili posebne molitve, nakar bodo molili rožni venec, bodo pri sveti maši in prejeli sveto obhajilo. Vse to naj bi pomagalo vašim pokojnim sorodnikom, da bi Bog enim podelil večni mir, živim pa še dolgo let srečnega življenja in dragoceni dar vztrajnosti v dobrem. Posebej bom pa molil za vas in za gospoda Tommasa, da bi vaju Bog ohranil, da bosta mogla gledati sadove svoje dobrodelnosti in da boste pripravili – oh, kak požeruh! – dobra kosila, ko bom prišel v Firence, ter imeli potrpljenje, če bi bil do enega ali drugega malo nevljuden.

Nam gre kar dobro, seveda z mnogimi nevšečnostmi. Med drugim imamo veliko naših učiteljev pred prejemom svetih redov, ki pa bodo morali k vojakom. Drugi bodo šli ob drugem pozivu. To je za nas prava nesreča.

Molite Boga, da nam podeli vdanost v njegovo sveto voljo in sposobnost, da bomo rade volje nosili te in druge križe, ki nam jih hoče poslati.

Veseli nas dejstvo, da kakih pet tisoč fantov redno opravlja verske dolžnosti, prejema svete zakramente in vzbuja lepe upe.

Bog naj blagoslovi vas, gospoda Tommasa s hčerami, zeti in vnučki. V hvaležnosti vaši uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. december 1870

O

Plemenita in velezaslužna gospa!

Že pred časom sem vam hotel odgovoriti na vaše pismo z dne 15. tekočega meseca, pa so me mnogi posli odvrčali od tega. Sedaj imam trenutek časa, pa bom hitro odgovoril ter vam sporočil, da sem prejel položnico za 63,50 lir. Upam, da je prišel na pravi naslov tudi zavoj knjig, ki ste jih naročili.

Zelo mi pride prav ta priložnost, da vam zaželim lep konec starega in srečen začetek novega leta z vsemi milostmi, ki morejo koristiti vaši uglednosti, gospodu komendatorju in vsem vašim. Pri nas smo obhajali božič zelo slovesno, zlasti pri polnočnici je bilo veliko ljudi in veliko svetih obhajil. Vaša uglednost in vsi vaši so bili deležni naših molitev, in če nas bo dete Jezus uslišal, bo za vašo družino deževalo veliko nebeške milosti.

Ena izmed naših želj je, da bi vam trgovinica²¹ lepo uspevala in tako večala zasluženje vaše uglednosti z dobrimi mislimi, ki jih prinašajo te knjige.

Sprejmite ta voščila don Boska in vseh njegovih sinov z vsemi izrazi vdanosti, ki naj jih prejme tudi gospod komendator, in dovolite, da obnovim svoje globoko spoštovanje in vdanost vaši uglednosti.

Najvdanejši služabnik

DUH. RUA, prefekt

Turin, 26. december 1870

P

*Draga moja mamica!*²²

Večkrat na dan moja misel poleti na obisk k vam in gospodu Tommasu, in ker ne morem priti telesno, sem pomnožil molitve pri nogah presvete Marije Pomočnice.

Ne bojte se. To je samo preizkušnja in presveta Devica vas bo uslišala. Tukaj vsi molimo zjutraj in zvečer. V mislih se pridružite naši molitvi, imejte živo vero in boste gotovo ozdraveli.

Kolikor pogosteje mi boste pisali, tem večje bo moje zadovoljstvo.

Prav tako bomo molili za vašo veliko in malo družino, vi pa ne pozabite v svojih gorečih molitvah tega ubogega vedno vdanega v J. K. ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO,

slab sin

Turin, 27. julij 1875

Q

*Preljuba gospa Moma!*²³

Že več dni vam nameravam pisati, toda moje ubogo srce je tako zbegano, da ne vem, kje bi začel in kje končal. Gospoda Tommasa, ki sem ga spoštoval kot očeta, občudoval kot dobrotnika, mu zaupal kot prijatelju, ni več med nami. To je kladivo, ki je preteklo dni kar naprej udarjalo v moje misli. Darovali smo maše, opravljali molitve, obhajila, molili rožne vence, da bi ga Bog ohranil pri življenju. Bog pa je odločil, da ga vzame k sebi, in mi smo v bridki žalosti pomnožili naše molitve in bomo še.

V množici teh turobnih misli me je ena malo potolažila: Tommaso, ki si ga imel tako zelo rad, ni umrl, on živi v objemu svojega Stvarnika in v tem trenutku je že deležen plačila za svojo dobrodelnost, pobožnost in vero. Ti sam ga boš verjetno videl v kratkem v čisto drugem stanju, veliko lepšem, kot ga je imel na zemlji. Videl ga boš in ne boš se nikdar več ločil od njega. Toda čeprav lahko utemeljeno upaš, da že uživa slavo pravičnih v nebesih, vendar ne smeš pozabiti dolžnosti, ki jo imaš do prijatelja, dokler si še na zemlji. Spominjaj se ga, moli zanj vsak dan vse dotlej, ko se bomo združili z njim v slavi.

Ob misli na vašega objokovanega pokojnika sem prešel k vam, gospa Moma. Koliko ste morali trpeti in še trpite! Vem, da ste vdani v Božjo voljo, vem, da obožujete Božje načrte,

²¹ Kakor je nekoč mati Galeffi v Rimu tako je sedaj grofica Uguccioni v Firencah imela v zalogi in je skrbela za prodajo knjig salezijanske tiskarne.

²² Pisma od 1871 do 1874 imajo mesto v desetem zvezku. Govori o bolezni gospoda Tommasa.

²³ Zaupen izraz za Girolama.

toda kelih je vedno grenek. Iz tega razloga sem opravljal in dajem opravljati posebne molitve za vas, da vas Bog potolaži in opogumi ob misli, da imate v nebesih soproga in da ga zato morate spet srečati, da boste uživali njegovo navzočnost vso večnost.

Ko boste mogli in če se vam bo zdelo prav, mi, prosim, opišite njegove zadnje ure življenja. To mi bo v neizmerno uteho.

Oprostite mi, prosim, to pismo, ki je bolj kot kaj drugega zbirka misli in nenavadno pismo. Bog naj vas blagoslovi in napolni z nebeškimi darovi in z vami naj blagoslovi vso vašo malo in veliko družino. Prosim vas, da me imejte vedno v J. K., kakršen ostajam v globoki hvaležnosti vaši uglednosti najvdanejši kot sin.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. avgust 1875

R

Vedno predraga v J. K.!

Tukaj v Morneseju, v zavodu hčera Marije Pomočnice, sem prejel vaše spoštovano pismo. Zbranih je sto petdeset gospa, ki opravljajo duhovne vaje. Kako lepo bi bilo, če bi med njimi bili tudi vi. Gotovo bi vam bilo v veliko zadoščenje. Kdo ve, ali kako leto ne bi mogli priti tudi vi?

Vsekakor pa vas nisem pozabil, kot tudi ne osebe, za katero tako zelo žalujete. Jutri bomo pri skupni maši darovali daritev za dušo našega vedno ljubega Tommasa. Pa tudi na vas ne bomo pozabili in z vami na vso vašo družino. Namenil bom svoje molitve za tiste, ki imajo sedaj razloge za spore, da se vse prav uredi in ne bo Božje žalitve.

Kako bi si želel, da bi poletel k svoji dobri mamici in jo vsaj malo potolažil zaradi toliko trnov, ki bodejo njeno srce. Ker tega ne morem storiti telesno, storim to v duhu, tako da dvigam posebne molitve k Bogu, da bi vam pomagal s svojo sveto milostjo nositi križ v svetem upanju na vaše plačilo v nebesih.

Gospod Corsi mi je sporočil, da je gospod Tommaso, preden je zapustil ta svet, zapustil meni v spomin dve nabožni podobi. Kako dobrotna misel! Storil je toliko dobrega v času svojega življenja in je hotel delati dobro tudi po svoji smrti. Kako lepi spomini me vežejo nanj.

Bog naj vas blagoslovi, gospa Moma, in molite Gospoda tudi zame; čeprav nisem za nobeno rabo, ostajam vedno v J. K. najvdanejši služabnik in sin.

DUH. JANEZ BOSKO

Mornese, 25. avgust 1875

S

Moja draga vedno ljubeča mamica!

Začudili se boste, da vam pišem iz Rima. Tu sem že dva dni in prejel sem tudi vašo častito kartico. Ker sem izbral obmorsko pot, nisem mogel priti v Firence, upam pa, da bom to mogel storiti ob vrnitvi, ki bo drugo nedeljo po veliki noči. Upam, da bom imel ob tej priložnosti tudi možnost, da se pogovorimo o naših zadevah. Tudi jaz sem nameraval odpreti kako hišo v Firencah. Potreboval bi samo kako stavbo, kjer bi mogel zbirati otroke. Kdo ve, morda ni več daleč ta čas? Molimo.

Bodite prepričani, da vas ne bom pozabil v svojih skromnih molitvah. Še več, prav v duhovno tolažbo mi je, da se vas lahko spominjam pri sveti maši, vas, vaše velike in

male družine in zlasti še objokovanega gospoda Tommasa, ki je ob tej uri že gotovo pri Bogu v nebesih.

Molite tudi zame in za mnoge posle, ki jih moram še opraviti pred odhodom iz Rima.

Bog naj vas blagoslovi in vas osreči na zemlji in v večnosti. Ostajam z globokim spoštovanjem najvdanejši sin.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 1876

T

Predraga dobra mamica!

Z mislimi vas velikokrat na dan obiščem in vsak dan se vas spominjam pri sveti maši. Toda moji posli so tako zelo narasli, da sem moral zanemariti svoje najdražje in najbolj obvezujoče pismene stike.

Toda kot dobra in usmiljena mamica boste oprostili svojemu porednemu sinu, ki obljublja poboljšanje. Ali ne? Kdo bi mogel dvomiti!

Nisem bil več v Firencah, če bom pa šel, se bom ustavil za kako uro in bom šel tja, kamor me vežejo moji ljubi spomini in kjer še vedno živi oseba, ki nam je storila toliko dobrega in na katero bo salezijanska družba ohranila neizbrisen spomin pred Bogom in pred ljudmi.

Da vam samo bežno prikažem naše ustanove, vam povem, da smo samo v tem letu odprli enaindvajset novih postojank. K temu moramo dodati še misijone v Ameriki, Indiji in Avstraliji in potem boste videli, da se imamo česa veseliti. Toda Bog nas po naših zaslugah blagoslavlja.

Moje zdravje je hvala Bogu zelo dobro. Don Berto, don Rua in še drugi, ki vas poznajo, vas pozdravljajo in molijo za vas.

Pošiljam vam nekaj izvodov salezijanskih sotrudnikov,²⁴ ki jih razdelite gospe Gondi, markizi Nerli, Digny in drugim, za katere veste, da imajo radi naše stvari. Diplomo boste prejeli skupaj s Katoliškim branjem, vrnili mi boste samo podpisano rdečo kartico.

Bog naj blagoslovi vas, vso vašo veliko in malo družino in me imejte v J. K. za ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. december 1876

U

Vedno predraga v Jezusu Kristusu!

Nisem vam pisal že dalj časa, ker sem vedno okoli na obiskih in odpiranju novih hiš. Kljub temu pa pogosto mislim na vas in na vaš težki položaj. Vsako jutro sem vas redno priporočal pri sveti maši, kar rade volje še naprej delam za vas in za vso vašo družino.

Bilo bi mi zares ljubo, če bi mogel dobiti poročilo o vseh članih vaše družine in ali ste v teh domačih zadevah imeli kake nevšečnosti ali pa so skušali vsi z balzamom spoštovanja zdraviti rane. Nisem nič več slišal o markizi Nerli in o gospe Marii Gondi itn.

Na dan Marijinega brezmadežnega spočetja bom daroval sveto mašo in naši dečki bodo opravili sveto obhajilo pri oltarju Marije Pomočnice za osebo, ki jo vsi tako ob-

²⁴ Se pravi *Priročnik za sotrudnike*.

jokujemo. Bog naj vas blagoslovi, gospa Gerolama, in vam podeli nebeški napredek. Molite tudi zame, ki ostajam za vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. december 1876

V

Draga moja mamica!

Ponovno sem v Rimu, kamor me je nujno poklical sveti oče. Ko se bom vračal, če bo Božja volja, se bom za nekaj dni ustavil v Firencah, da pozdravim svojo dobro mamico, ki bi ji rad prinesel obilico tolažbe in zdravja, za kar prosim vsak dan Gospoda, ki naj vam vse to nakloni. Sedaj vas prosim, da mi odkrito kot mati poveste, ali vam mogoče moja navzočnost v hiši povzroča nevšečnosti. Če je tako, bi razmeroma lahko dobil drugo stanovanje. Vsekakor bo prvi korak, ki ga bom proti koncu meseca naredil v Firencah, veljal vam in se bomo o vsem pogovorili.

Včeraj sem bil v avdienci pri svetem očetu in sem ga prosil poseben blagoslov za vas, za vso vašo malo in veliko družino. Tudi jaz se pridružujem temu blagoslovu z željo vsega najboljšega iz nebes.

Ostanite vedno dobri do tega ubogega revčka, ki se priporoča dobroti vaših molitev in ostaja vedno v J. K. ponižni služabnik in poredni sin

DUH. JANEZ BOSKO.

Rim, julij 1877, Via Sistina 104

W

Draga moja mamica!

Vaše pismo me je močno potolažilo, vendar tudi globoko vznemirilo. Tolažilo zato, ker prihaja od vas, ki vas tako zelo ljubim v Gospodu, vznemirilo pa zato, ker mi upravičeno očita, da nisem izpolnil svoje dolžnosti, da bi vam voščil srečne velikonočne praznike. Poravnali bomo stvari tako, da vas bom prosil odpuščanja in vi boste odpustili temu porednežu, ki vam obljublja, da bo v prihodnje bolj pozoren na take dogodke. Bodite prepričani, da ste med tistimi, za katere vsak dan zjutraj in zvečer v vseh salezijskih domovih opravljamo molitve. Jaz pri sveti maši ne bom nikoli opustil spomina za vas, za vso vašo družino, velike in male.

Bil sem štirideset dni zdoma. Šel sem do Marseilla, kjer nam ponujajo v upravo nekaj zavodov. Samo v Franciji nam ponujajo trideset hiš z vsemi potrebnimi pritklinami. Toda kje naj vzamemo toliko osebja? Molite, gospa Moma in mamica, da nam Bog pošlje veliko svetih delavcev, kajti žetev na evangeljskem polju je obilna.

Don Berto, don Rua in drugi člani te hiše vas pozdravljajo. Vi pa bodite tako dobri, da pozdravite v mojem imenu vaše zete, hčerke in vnuke. Prištejte me med tiste, ki vas bodo vedno globoko spoštovali v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. april 1877

X

Moja draga in dobra mamica!

Ne bi rad, da bi minila ta devetdnevnic k Mariji Brezmadežni, ne da bi vam ta poredni sin poslal svoje pozdrave in se vas na poseben način spominjal. Vsak dan prosim za vas pri sveti maši. Za prihodnji petek pa sem naročil, da bomo za vas darovali sveto

mašo in bodo naši dečki prejeli sveto obhajilo po vašem namenu, za vaše dobro počutje, da bi prejeli obilico blagoslova za vas in vso vašo malo in veliko družino.

Upam, da vas bom mogel med svojim potovanjem v Rim in ob svoji vrnitvi pozdraviti v Firencah. Vi pa ne pozabite moliti za tega razbrzdanca, ki vedno ponavlja, da se bo popolnoma predal Gospodu, pa ostaja vedno enak.

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z nami in z najglobljo hvaležnostjo in spoštovanjem imam čast, da se imenujem vaše velezaslužne uglednosti ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 5. december 1877

P. S.: Don Berto in don Rua vas spoštljivo pozdravljata.

Y

Moja dobra in vedno ljubezniva mamica!

Že pred dvema dnevoma sem vam hotel pisati, da bi vam povedal, da ta vaš sin, čeprav malo poreden, vsako jutro prosi za vas pri sveti maši. Vi ste me prehiteli in jaz se vam iz srca zahvaljujem.

Pozimi se bom odpravil, če je Bogu tako po volji, v Lucco in Rim in se skušal ustaviti v Firencah. Tam bom tako izrabil vašo ljubeznivost, da bom maševal vsaj enkrat v vaši zasebni kapeli, da bo Bog vas in vašo malo in veliko družino obdaril s svojimi nebeškimi milostmi.

Stvari se ne razvijajo samo z naglico lokomotive, temveč tudi telegramske. V tem letu smo z Božjo pomočjo in pomočjo naših sodelavcev odprli dvajset hiš, tako da jih imamo danes več kot osemdeset z več kot trideset tisoč gojenci. Vidite, kako zelo je narasla naša družina. Toda v skupnih in osebnih molitvah vsi molijo za našo mamico v Firencah.

Hvala Bogu, da sem zdrav, tudi don Rua, don Berto in vsi drugi, ki bi vas radi spoznali, vam pošiljajo spoštljive pozdrave. Jaz pa se vam priporočam v vaše svete molitve in se izrekam v sinovski hvaležnosti za najvdanejšega sina.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. oktober 1878

Z

Predraga moja mamica!²⁵

Vaše pismo mi ne bi moglo prinesiti večjega veselja. Pričakoval sem ga, ker sem bil v dvomih glede vašega zdravja. Nič mi niste povedali, ali vam je močno odleglo. Toda vaša pisava mi pravi, da ste se dobro popravili po padcu, ki vam ga je poslala Mati Žalostna. Bog naj vas blagoslovi in vam nakloni lepe praznike, srečen konec starega in dober začetek novega leta. In da me potolažite, mi sporočite vaše dobre novice. Čeprav so moje oči veliko trpele, mi vendar omogočajo, da sam podpisujem.

Ponižne pozdrave vsej vaši družini, mali in veliki, in molite zame, ki ostajam vedno v J. K kot sin.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin 19. december 1878

P. S.: Prav prisrčno vas pozdravlja tudi duh. Gioachino Berto.

²⁵ Pismo je napisal don Berto in podpisal don Bosko.

**XXII. NEKAJ DON BOSKOVIH PISEM MSGR. PIETRU DE GAUDENZIJU,
ŠKOFU V VIGEVANU, NEKDANJEMU KANONIKU IN DEKANU V VERCELLIJU**

A

Don Bosko pri vratih gospoda dekana 24. decembra 1851.

Din-din-din.

SLUŽABNIK: Kdo je?

B. Don Bosko, ki bi rad nujno govoril z gospodom dekanom, seveda če ne motim.

S. Takoj vas bom naznanil. Mislim, da je že poobedoval.

DEKAN: Na uslugo, dragi don Bosko. Kakšen srečen veter vas je prinesel? Kako se počutite? Pridite in sedite.

B. Vse je v redu. Potovanje je bilo kar prijetno in me veseli, da vas vidim zdravega in zadovoljnega. Prinašam vam novice o naši cerkvi.²⁶ Je že pokrita, narejen je obok nad korom, nad obema kapelicama in v zakristiji in sedaj pripravljamo vse potrebno za osrednji obok.

D. Veliko je že storjenega. Hvala Bogu. Držal sem besedo in prispeval nekaj zidakov.

B. To je tudi eden izmed razlogov mojega obiska.

D. Razumem, že razumem. Bi jih radi odnesli s seboj?

B: Ne, gospod dekan, lahko mi jih pošljete, kakor vam je lažje: s poštno nakaznico ali z bankovcem v pismu. Za zdaj se ne bom vračal domov. Obiskujem dobrotnike naše cerkve.

D: Res ste pametni! Skubite gos, ne da bi gagala. In kaj je v tem zavoju? Oh, načrt za loterijo. Je tudi za cerkev v Oratoriju? Toda, toda ... kako, da ste me postavili med pospeševalce? Kako, kako?

B: Gospod dekan, preprosto sem ukrepal. Bal sem se, da bi se v svoji skromnosti odtegnili temu bremenu. Zato sem vas vpisal, ne da bi vam kaj povedal.

D: Pravi porednež ste, don Bosko! Toda kaj moram storiti?

B: Za zdaj začnite razdeljevati ta vabila, in če boste dobili kak dar, ga pošljite po kakem vozniku v Turin. Ko bomo zbrali dobitke, jih bomo dali oceniti in natisniti srečke po 0,30 franka. To je vse, kar morate storiti. Priporočite me zlasti hiši Mela, ki nam bo lahko v tej zadevi zelo koristila.

D: Ker ste me že spravili v to kašo, se bom skušal iz nje čim bolje rešiti.

B: Moje naročilo je končano. *Vale in Domino*. Srečne božične praznike in uspešno novo leto. Bog naj vas blagoslovi in vse tiste, ki bodo tako dobri, da se bodo udeležili naše loterije. Sedaj bom sedel na voz, ki me bo odpeljal hitro kakor veter. Grem na obisk h gospodu Goggiu v Bielli.

B

Velečastiti in predragi monsinjor!

Iz tega, kar govorijo, mi je znano, da boste šli v Rim, in znano mi je tudi, da vas bo sveti oče rade volje sprejel, ker sem mu o tem na dolgo pripovedoval pretekli teden. Ne pozabite dobrega patra Belasia. Prosite za naslov papeževega kaplana ali tajnega komornika njegove svetosti. Tako boste zadostili skupnim željam in sveti oče vam bo ustregel.

²⁶ Cerkev sv. Frančiška Saleškega v Oratoriju.

Jutri bom šel, če bo taka Božja volja, v Borgo San Martino. Veliko uslugo bi mi napravili, če bi se v četrtek potrudili do tja. Obhajali bomo praznik sv. Karla. Tudi jaz sem bil v Rimu, zato bi se lahko pomenili o mnogih stvareh.

Podelite mi svoj sveti blagoslov in me imejte vedno v J. K. za najponižnejšega služabnika in prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. november 1876

C

Velečastiti in predragi monsinjor!

Večkrat bi se vam moral pristrčno zahvaliti za lepa pastirska pisma, ki ste mi jih poslali, zlasti tisti dve o katekizmu, ki sta zares dovršeni. Prebrali smo jih ponovno pri mizi in don Bonetti bo naredil posebno študijo in jo objavil v *Bibliofilu* (prijatelju lepe knjige). Bog naj vas blagoslovi in vam pomaga napisati še več podobnih del.

Prav tako se vam moram zahvaliti za velikodušen dar našim misijonarjem, ki so ga tako veseli in so mi izrecno naročili, da se vam zahvalim v njihovem imenu.

Toda zakaj ne moremo imeti v Turinu škofa, ki bi vam bil podoben? Naše stvari gredo kakor slama v ognju, zato bom moral v prvih dneh prihodnjega meseca iti v Rim. Če bi vam mogel v tem času biti na uslugo, bi mi bilo zelo lepo.

Dva klerika, Signorelli in Calligaris, ki sta ju priporočila njuna župnika in teolog Belasio, sta prišla k nam v Lanzo na duhovne vaje. Prosila sta, da bi se lahko ustavila pri nas in šla v zunanje misijone. Ne vem, kakšne načrte imate z njima. Za zdaj sta še vam na voljo in bi ju sprejel v Družbo samo z vašo privolitvijo.

Bog naj vas ohrani. Podelite svoj blagoslov vsem salezijancem, zlasti meni, ki ostajam v globoki hvaležnosti vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. november 1877

D

Velečastiti in predragi monsinjor!

Zadnje imenovanje objokovanega Pija IX. je bilo namenjeno brevu, ki postavlja gospoda T. Belasia za tajnega komornika njegove svetosti papeža.

Prosil bi vašo ekscelenco, da bi mi povedali, ali se vam zdi primerno, da bi to s kako zunanjo slovesnostjo oznanili vi ali naj jaz pošljem njemu tja, kjer je. Zdi se mi, da je v Turinu. Storil bom, kakor vam bo bolj prav.

Pija IX. ni več, Rim je osupel. Vsi kardinali in vsi diplomati so v Vatikanu. Prosim Boga, da bi nam poslal vrednega naslednika prav take junaške krščanske ljubezni in odločnosti. Njegova lepa duša je poletela k svojemu Stvarniku danes ob 5,40 popoldne.

Včeraj je sveti oče dejal nekemu kardinalu: Turinski nadškof me je globoko užalostil s pismom o smrti V. E.²⁷

²⁷ Takoj po smrti Viktorja Emanuela II. je msgr. Gastaldi napisal pastoralno pismo, v katerem je živo objokoval izgubo kralja, niti z eno besedico pa ni omenil krivic, ki jih je naredil Cerkvi. *Osservatore Romano* je takole ocenil to pastoralno pismo: »*Ker se ne strinjamo z vsemi mislimi, ki jih vsebuje, ga ne bomo objavili.*« To pripombo je narekoval Pij IX., kakor je don Albertario pisal don Mazzari iz Rima 18. januarja 1881.

Se priporočam v molitev in ohranite me v J. K. najvdanejši in najponižnejši prijatelj
DUH. JANEZ BOSKO
Rim, 7. februar 1878

E

Velečastiti in predragi monsinjor!

Ko sem prejel vaše pismo, je bilo balzamiranje trupla svetega očeta že opravljeno in zato nisem mogel izročiti svojega daru, kar bi iz vsega srca rad.

Ohranil ga bom za naslednjo priložnost pa tudi zato, da bi govoril z monsinjorjem.

Sedaj traja konklave. Govori se, da so med kandidati Bilio, Monaco, Simeoni. Videli bomo *quem elegerit Deus*.

Ne vem, ali ste dobili moje pismo, v katerem sem vam poročal, da je njegova svetost imenovala za tajnega kamerlenga teologa Belasia. Pred seboj na mizi imam to diplomu. Ali naj jo pošljem vam ali mu jo jaz osebno izročim. Želim storiti, kakor je vam bolj prav.

Če ne bo kakih motenj, bom prihodnji teden odpotoval v Turin. Iz Alessandrie name-ravam napraviti korak v Vigevano in tako bova lahko mirno govorila o najinih zadevah.

Prosim vas za vaš sveti blagoslov in se imenujem v globokem spoštovanju vaše velečastite ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 19. februar 1878

F

Velečastiti in predragi monsinjor!

Pošiljam vam imenovanje za tajnega kamerlenga v pavovem perju za gospoda teologa Belasia. Naj vam povem, da je sveti oče v tem imenovanju hotel pokazati svojo naklonjenost škofiji Vigevano v osebi kanonika Belasia. Verjetno je to zadnje odlikovanje pokojnega papeža.

V vednost teologu Belasiu naj povem, da naj ne skrbi za takso, ki jo je treba plačati majordomu, in za običajne napitnine. Vse je poravnano. Moral bi priti v Rim in se papežu zahvaliti, toda ta je odletel v nebesa. Malo še počakajte in se pridite poklonit novemu papežu.

Včeraj sem imel kratko avdienco in lahko rečem, da je novi papež pomlajeni Pij IX. Govoril mi je z očetovsko dobrohotnostjo in me povabil v zasebno avdienco, da bi prosto lahko govorila o skupnih zadevah. Bog bodi hvaljen.

Podelite mi svoj sveti blagoslov in molite za tega reveža, ki ostaja v J. K. najvdanejši služabnik in prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 24. februar 1878

G

Predragi in velečastiti monsinjor!

Kolikokrat vas v mislih obiščem! Koliko stvari bi rad predložil vaši trezni in modri sodbi! Toda vedno mi manjka čas in posli se množijo v nedogled. Bomo videli.

Sprejemam fanta iz Mortare, ki mi ga priporočate. Če je že končal tretji razred osnovne šole, ga lahko takoj sprejemem. Če želi postati obrtnik, mora biti star vsaj dvanajst let ali jih izpolniti prihodnjega februarja, ko je čas za sprejem obrtničkov. Vi bodite tako dobri in mi pošljite ime, priimek in potrdilo o končani šoli.

Tako bo vse pripravljeno.

Lani ste mi priporočili dva klerika: Signorellija in Calligarisa. Sedaj mi priporočate še dva. Vedno navajajo iste razloge, da ne morejo plačevati vzdrževalnine. Sprejel sem jih in jih bom še sprejemal. Jih lahko sprejemem, če bi želeli postati salezijanci? Če potem želijo nazaj v škofijo, sem prav tako zadovoljen. Kaj naj storim?

Želim, da bi bili vi vedno zadovoljni z menoj in s salezijanci. Vaše nasvete kot tudi karanja imamo vedno za velik zaklad.

Sem v Lanzu na duhovnih vajah skupaj z dvesto salezijanci. To je že tretji tečaj letos. Vidite, koliko stvari!

Sledite teologu Belasiu, ki je skoraj zapustil dušno pastirstvo, z namenom, da bi se posvetil tiskanju knjig, ki se dobro prodajajo. Pozdravite ga v mojem imenu in mu povejte, da želim ostati vedno njegov ponižen in zvest služabnik.

Podelite nam vsem svoj blagoslov in molite zame, ki ostajam v J. K. vedno najvdanejši služabnik in prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Lanzo, 26. september 1878

P. S.: Iz srca se vam zahvaljujem za dragocena pastoralna pisma, ki mi jih pošiljate. V veliko zadovoljstvo jih pri nas beremo javno.

H

Velečastiti in predragi gospod monsinjor!

Vaše zadnje pismo je zame pravi zaklad in mi pojasnjuje veliko stvari, ki sem si jih jaz popolnoma drugače predstavljal. Vedno sem mislil, da teolog (Belasio) deluje ne samo z vašim soglasjem, temveč tudi v vašem imenu. Zato sem z lahkoto sprejemal vsako priporočilo, ker nisem razlikoval med koristjo salezijanske družbe in škofije Vigevano. Sedaj se bom držal stvari oziroma nasvetov, ki mi jih boste hoteli dati. Bom zelo zadržan, da ne bi kaj pokvaril. S teologom B. sva se tudi dogovorila, da bo odslej vse, kar se tiče klerikov, šlo skozi vaše roke. Pošiljam vam seznam klerikov, vaših škofljanov, o katerih boste izrekli svojo sodbo, kakor se vam bo zdelo najbolj primerno v Gospodu.

Zveneča in krepka zaušnica me ne bi mogla bolj užalostiti, kot me je užalostila prepoved, da bi smel blagosloviti znano kapelo.²⁸ Z vami ponavljam: Ubogi A.! Uboga škofija in še bolj ubog tisti, ki mora biti v njegovih rokah. Molimo.

Zahvaljujem se vam za vašo ponovno podporo, ki mi jo obljubljate. Od vaše strani lahko salezijanske hiše štejete za svoje in jih lahko uporabljate v vsem, kar vam morejo ponujati.

Podelite mi svoj sveti blagoslov in molite zame, ki se ponižno in vdano imenujem v J. K. ponižnega služabnika in prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. oktober 1878

I

Predragi in velečastiti monsinjor!

V preteklem tednu so se vrnila naši kleriki iz vile Sant Anna, kjer so prebili dva meseca počitnic na deželi. Ko sem jih preštel, je bilo med njimi nekaj neznanih, in sicer

²⁸ Prim. MB XIII, str. 701 [BiS XIII, str. 459].

Antonioli, Ferrari, Gatti in Luigi Secondo. Prišli so v Oratorij, ko sem bil v Castelnuovo d Asti. B(arberis) jih je brez pomisleka poslal z drugimi kleriki na deželo. Zelo mi je žal.

Govoril sem z njimi. Zdi se, da so dobri. Toda vsi so letno oblečeni in si ne morejo priskrbeti zimske obleke. Nikakršne mesečnine. Vsi zatrjujejo, da bi radi postali misijonarji, vendar so muhe enodnevnice. Sicer sem pa jaz govoril jasno s teologom Belasiom, da klerike iz škofije Vigevano lahko sprejmemo v Oratorij samo s privoljenjem in priporočilom njihovega ordinarija, in tega se bomo držali tako zaradi lastne koristi, kakor tudi zaradi obveznosti, ker tako določajo sveti kanoni.

Te, ki so že tukaj, bom zadržal to leto, če se vam tako zdi prav. Naj končajo retoriko. Vzgajal jih bom, kolikor bo le mogoče, v njihovem cerkvenem poklicu. Ko bo leto končano, vam bom sporočil in bomo storili, kar se bo zdelo vam najbolj prav v Gospodu. Eden izmed njih je pisal pismo tovarišu, ki ga je prosil, da bi mu zagotovil mesto med nami. Vendar sem mu naročil, naj mu pove, da je mogoče priti v Oratorij samo z dovoljenjem ordinarija. Če menite, da je treba ravnati drugače, se bom držal vašega navodila. Želim pa, da bi bila ta in vse druge stvari storjene v popolnem soglasju z vami in nikdar brez vaše privolitve.

Prosim vas, da bi molili zame. V globokem spoštovanju in hvaležnosti imam čast, da se imenujem vaše ekscelence najvdanejšega in najponižnejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. oktober 1878

L

Predragi in velečastiti gospod monsinjor!

Veseli me, da ste udobno potovali v Rim, in se vam zahvaljujem za zanimanje, ki ste ga pokazali za našo Družbo. Kardinal Ferrieri je storil prav, da je govoril z vami o naših zadevah. Tako ste marsikaj zvedeli.

Zadeva z grofom Caysom je naslednja. Manjkalo je zelo malo, da bi končal noviciat. Avtorji kanonskega prava Bouie, Suarez, Ferraris menijo, da lahko predstojnik družbe preprostih zaobljub da dispenzo. Da bi se prepričal, sem prosil enega izmed kardinalov, da bi vprašal svetega očeta, ki je odgovoril, da naj kar naredi zaobljube. Za to je zvedel nadškof in je pisal v Rim, kjer so zahtevali pozakonitev. Slepo sem ubogal in preteklega oktobra prosil za pozakonitev. Ne vem, kako da ta reč še ni prišla v roke kardinala prefekta.

Kar se tiče pritožbe tega ordinarija zaradi poverilnih listin, kardinal ve, da smo imeli dovoljenje Pija IX., ki ga pa nismo nikdar uporabili. Zato sem vedno zahteval, naj mi imenujejo samo enega duhovnika ali klerika, za katerega ne bi prosili listin. Nikdar nismo dobili odgovora, pritoževali so se pa še kar naprej.

Če se vam zdi pametno, bi vi v svoji previdnosti lahko zapisali: Izpolnil naročilo. Zaželeno pozakonitev zaprosena in izdana oktobra. Prosim, da imenujejo samo enega, ki je bil sprejet brez odpustnih pisem.

Moje oči odpovedujejo, ne morem več pisati. Oprostite. Prihodnjič bo to opravil tajnik.

Blagoslovite me in me imejte za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. december 1878

M

Velečastiti in predragi monsinjor!

Govoril sem zasebno z gospodom Carlom de Gaudenzijem, pa se zdi, da mu njegova telesna slabost ne dopušča, da bi poskusil pri trapistih. Sedaj se zdi, da želi dobiti šest mesecev odloga, ki bi jih uporabil za ugotovitev, ali je sposoben za študij ali za kako drugo delo. Vaša predraga in velečastita ekselenca bo bolj poučena o prosilcu, če se vam bo predstavil osebno.

Kolikokrat, dragi monsinjor, mislim na vas in s svojimi molitvami prosim Boga za vaše zadeve.

Podelite nam svoj sveti blagoslov in molite zame, ki ostajam v globoki hvaležnosti ponižni in najvdanejši prijatelj.

JANEZ BOSKO

Turin, 12. maj 1883

N²⁹

Velečastiti in predragi monsinjor!

Zahvaljujem se vam za ponovno znamenje naklonjenosti, ki ste mi ga izkazali, ko ste posredovali pri vercellijskem nadškofu. Sicer počasi, vendar vedno težave!

Po vašem zadnjem pismu sem se obrnil na nadškofa, kakor ste mi svetovali, in ga pri Božji ljubezni prosil, da bi mi povedal, kaj mu ne ugaja na meni in da sem pripravljen storiti vse, kar bo želel. Kakor po navadi mi sploh ni odgovoril. Šel sem k njemu v času javne avdiencie, da bi govoril z njim. Sprejel me je in dejal, da nima nič proti don Bosku, da pa on ne priznava potrditve naše Družbe in da bo zato posamično obravnaval vsak primer, in če bo treba, tudi koga suspendiral.

»Nikdar se nisem zoperstavil vaši oblasti. Povejte mi, kaj je bilo vzrok, da ste se iz zaščitnika spremenili v tako strogega sodnika?« sem vprašal.

Zopet je začel karati triletne zaobljube in dodal, da je Rim storil napak, ko jih je odobrila.

Rekel sem mu, da vse redovne družbe delajo dvakrat triletne zaobljube, celo frančiškani, vse to v moči posebnega odloka Svetega sedeža.

»To je napak,« je prekinil nadškof. »Naj spet nadaljujejo vatikanski koncil in vse te avtoritete fratrov bodo odpravili.«

Nato je preskočil na pismo, ki ste ga napisali vi, ponovil vse, kar je že povedal, in dodal nove vzdevke za vas, zame in za druge. Rekel je, da jaz nimam pravice sprejemati zaobljub naših članov. In čeprav je imel že več izvodov, je ponovno zahteval dekrete, pravila, odloke, da jih bo preveril in potem dal odgovor.

Jaz nič več ne razumem. Odločil sem se, da bom molčal in počakal, da mi bo Bog dal razumeti vsaj nekaj od vsega tega.

Bog nam bo pomagal. Zahvaljujem se vam za vso vašo naklonjenost. Molite zame, ki v hvaležnosti ostajam vaše spoštovane ekselence

najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

²⁹ Brez datuma. Lahko je iz leta 1875 (prim. MB XI, str. 98 [BiS XI, str. 62]).

O³⁰

Velečastiti in predragi monsinjor!

Do sedaj smo uporabljali filozofijo avtorja Corteja in se tako prilagodili nadškofijskemu semenišču. Letos smo ga zamenjali, do zdaj nas ordinarij zaradi tega ni vznemirjal in menim, da nas tudi v prihodnje ne bo, saj nas vznemirja že na toliko drugih področjih.

Človeku krvavi srce, ko pomisli, koliko so se morali truditi Guala, Cafasso, Golzio, da so povezali tedanjo moralko z moralko Ligvorija, ki je moralka Svetega sedeža, sedaj pa je vse uničeno.

Bertagna nima več niti javnih niti zasebnih konferenc: Teolog, svetla luč, ki so jo postavili pod mernik.

Gotovo pa je, da bo Bog uredil vse te stvari, mogoče celo kmalu.

V vsem, kar moremo storiti za vas, smo vam na voljo. Vi nas pa blagoslovite in molite za tega reveža, ki ostaja vedno vaše spoštovane ekscelence ponižni služabnik in prijatelj v Kristusu.

DUH. JANEZ BOSKO

³⁰ Brez datuma. Lahko iz leta 1875 ali 1876. Zdi se, da je tega leta profesor filozofije don Bertello odpravil Corteja, rosinijanca.

POPRAVEK

Čudežni dogodek o glasu, ki o njem poročajo MB XIV, str. 408 [BiS XIV, str. 264], se je zgodil v Marseillu in ne v Nici.

KAZALO

PREDGOVOR	6
1. POGLAVJE	11
<i>MISIJONI, MISIJONARJI IN DVE ODPRAVI</i>	
2. POGLAVJE	29
<i>MESEC IN POL V FRANCIJI</i>	
3. POGLAVJE	51
<i>GROF COLLE</i>	
4. POGLAVJE	87
<i>IZ FRANCIJE V RIM IN IZ RIMA V TURIN</i>	
5. POGLAVJE	108
<i>PRAZNIKI, NEVŠEČNOSTI IN SANJE O PRIHODNOSTI DRUŽBE</i>	
6. POGLAVJE	125
<i>DON BONETTIJEVA PRAVDA PRED KONCILSKO KONGREGACIJO</i>	
7. POGLAVJE	150
<i>PRAVNI PROCES ZARADI KNJIŽIC</i>	
8. POGLAVJE	173
<i>»SLOGA« LEONA XIII.</i>	
9. POGLAVJE	189
<i>ZAVRNJENE ALI ODLOŽENE USTANOVITVE ZAVODOV</i>	
10. POGLAVJE	208
<i>PRIHOD SALEZIJANCEV V ŠPANIJO.</i>	
<i>ZAČETEK USTANOV V FIRENCAH IN V FAENZI.</i>	
11. POGLAVJE	230
<i>HČERE MARIJE POMOČNICE OB SMRTI SVOJE PRVE VRHOVNE</i>	
<i>PREDSTOJNICE</i>	

12. POGLAVJE	240	
<i>POSVETITEV CERKVE SV. JANEZA EVANGELISTA</i>		
13. POGLAVJE	258	
<i>O CERKVI SRCA JEZUSOVEGA V RIMU</i>		
14. POGLAVJE	276	
<i>ZADNJE TEŽAVE ZA PODELJEVANJE PRIVILEGIJEV</i>		
15. POGLAVJE	287	
<i>RAZLIČNA SPOROČILA IN PISMA LETA 1881</i>		
16. POGLAVJE	310	
<i>DVA MESECA LETA 1882 V JUŽNI FRANCiji</i>		
17. POGLAVJE	337	
<i>SKOZI LIGURIJO IN TOSKANO V RIM IN IZ RIMA SKOZI ROMANJO V TURIN</i>		
18. POGLAVJE	359	
<i>NEKAJ MANJ POMEMBNIH DOGODKOV IZ LETA 1882</i>		
19. POGLAVJE	380	
<i>VELIKA FRANCOŠKA SOTRUDNICA</i>		
20. POGLAVJE	398	
<i>ZA MISIJONE IN MISIJONARJE</i>		
21. POGLAVJE	410	
<i>BLAŽENI DON BOSKO, KOT SE NAM KAŽE V DOPISOVANJU</i>		
DODATEK – DOKUMENTI	448	
<i>PREJŠNJI NEOBJAVLJENI DOKUMENTI</i>		543
POPRAVEK	572	

BIOGRAFSKI SPOMINI
SV. JANEZA BOSKA
15. ZVEZEK

9 789612 891046

salve